

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Vefké Kapuány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicséri lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Mi lesz ?

Legkönnyebb dolog prófétának lenni, kivált ha távolba jósol valaki. E sorok írójának különösen kevés kedve és tehetsége van hozzá. Inkább az érdeklő, mi volt és mi van. Mégis egy néhány szót kíván szólni a holnapról. Nem a százesztendőös jövendőmondó módján, hanem egy egyébként valószerű törvény megmutatásával: hogyan kell a jövőt nézni?

A jövőbe néző ember keressen *minél nagyobb összefüggéseket*. Csak a nagy összefüggések visznek túl a mai pillanat határvonalán. Így nézve a mát és a holnapot, megállapíthatjuk, hogy az emberiség egy olyan válságban megy keresztül, amelyik nem tegnap keletkezett és nem holnap fog megoldódni. Valószínűleg a humanizmusba nyulnak vissza a kérdések gyökérszállai s valószínűleg egy pár száz évbe belekerül, míg az átalakulás megtörténik. Ennek a hullámvonalnak különböző évtizedekben különböző a sebessége. A háboru előtt lassan haladt, a háboru maga gyors vágató epizód volt benne, az összeomlás után gyors átcsoportosulás kezdődött s ma ismét csattanósan és robajosan vonja le a történelem nyugtalanító előfeltételeinek tragikus következményeit. Amint a rendiséget felváltotta a szocializmus, vagy a tömegek uralma. A szocializmus, mire uralomra jutott: egy finom repedésben ketté vált. Egyik fele, mint kis polgárság, összeolvadt a kapitalizmussal, másik fele, mint kommunizmus, tökéletesen új termelési rendet kíván előkészíteni. Politikailag az abszolút monarchiák lassanként a parlamentáris alkotmányosságnak adtak helyet. Magában a parlamentárizmusban azonban ismét egy mély szakadék támadt: az egyik a fassiszta, másik a szovjetállam formáját termelte ki. A klerikális teokráciával szemben a szabadelvű

„jogállam” eszméje jutott fölénybe, s ez a jogállam épen most hánykódik a diktatura és a végleges demokrácia lehetőségei között. A katolikus középkorral szemben a protestántizmus teremtett egy új miveltséget, de mire gyümölcszeit meghozta, megette, feltornyosul a szervezett istentelenség, amelynek egyetlen egy dogmája van: kiirtani minden tételes hitet az emberek szívéből, mert az emberiség rossz szelleme a vallásos hit volt. Erkölcsi téren az egyházfegyelem nagy ténye után jön a független erkölcs csendes, de óriási mértékben terjedő forradalma s míg ez megtermi a maga gyümölcsét, kiépül egy új erkölcs, amit a mai felfogás szerint amorálisnak lehet nevezni, mert a jelenlegi erkölcsi tételek és megállapodások és közmegegyezések ellenkezőjét vitatja.

Hihetetlen együgyűség volna ebből azt következtetni, hogy a világot a XII. század papi uralmának helyreállítása mentené meg. Ennél még csak azt állítani nagyobb döreség, hogy a középkori művelődéssel szemben fellépő újkori reformáció anyaméhe volt a belőle származó radikálizmus és bolsevizmusnak. Ezen az alapon azt lehetne állítani, hogy a keresztyénség abból a pogány világból származott, amellyel szemben állott s hogy a reformáció maga gyermeke annak a pápai uralomnak, amelyik ellen fellépett. A bolsevizmus a maga pusztító lelki tatárjárásával épüget ellensége az evangéliumi keresztyénségnek, mint a katholicizmusnak, mert tulajdonképpen magának a vallásnak ellensége.

De viszont ez a nagyvonalú beállítás nagy biztatásokat mutat. Tétélesen kifejezve azt, hogy az emberiség óriási próbatételeken átmenve újra felismeri és megint meghódítja erkölcsi és szellemi birtokállományának örökkévaló értékeit. Mindent koc-

kára tesz és mindent eltékozol azért, hogy újra megnyerje emberi méltóságának romolhatatlan javait. Kockára vettetik az egyház egész történelmi intézménye, hogy e nagy romlásban és veszteségben vezeklő unokák tiz véres körmükkel újra felépítsék, amit apáik vak dühe lerombolt. Széthull az egyház az államegyház formájában és feltámad a szabad egyház formája. Ennek van katolikus és református stílusa. Szétdujják a családi fészket, hogy az emberiség a szétdujjt fészkek romjain jöjjön rá: a legmagasabbrendű emberi méltóságot legteljesebben kiművelő élet a tiszta családi élet. Letépi az asszonyról a mult századok romantikáját és költészetét. Előbb robotos társat, később, mint egyszerű nőtényt, beállítják az élet durva és állati üzemebe, hogy az emberiség — egykor — megtegyen egy nagy felfedezést, ráemlékezzék arra, amit rettentően elfelejtett: a szerelemnek legmagasabb rendű formája, a boldogságnak leggyönyörűbb teljessége, az emberiségnek kicsúcsosodása az, amikor egy férfi egy életen át egy asszonyt szeret. Micsoda ünnep lesz a világon, mikor újra felfedezik a férfi szívek az Egyetlennek élettörvényét! Végig kell mennie rajtuk a káromlás és tagadás vörösiszapu özönvizének, hogy egy elpusztult világban újra megszólaljon és néven szólítson az örök kijelentés, s nemzedékek, emberek, ágazatok támadjanak, akik tavaszi mámorral szoritják szívükre a szentháromság egy örök igaz lsten *uj nevét*. Egy nemzetközi zsbivasárrá alakulunk, hogy a nemzeti eszmének a világalkatába épített uralkodó igazsága és szépsége újra feltündököljék és összefogja a lelkeket, nem mint politika és nem mint imperalizmus és nem mint gazdasági érdekcsoport, hanem mint az emberiségnek egyik eredeti színe, az emberi szellemnek és műveltségnek egyik kivirágása.

Mindent el kell veszítenünk, hogy újra megnyerhessük.

Azért kell elveszítenünk, mert nem bírjuk eléggé. Ha eléggé bírnánk s a lényegét bírnánk benne, nem kellene elveszítenünk. De miután minden drága kincsünk látszattal keveredett, igazi értékeink aranya önnal és ólommal ötvöződött, újra ki kell égetni azt, ami tűzálló érték.

Viszont egyesekre, nemzetekre, csoportokra s így a magyar kálvinizmusra nézve is áll az a vas törvény, hogy *nem vétetik el tőle az, amit igazán bír*. Ha lényegesen és teljesen bírjuk örökkévaló javainkat, a nagy vesztesésen és a nagy vezeklésen nem kell általmennünk. Eből a nagy kockajátékból, amelyben az emberiség mindenét el fogja veszíteni, hogy újra megnyerjen nagy és új lehetőségeket, mi nem veszítünk semmit, ha erősen és teljesen bírjuk örökkévaló javainkat s ezeknek foglalatját: a Krisztust.

Ravasz László.

Tájékozásul.

Többen fordultak hozzám azzal a kéréssel, hogy a belmissziói munkák végzéséhez szükséges vezérkönyv, folyóiratok és egyéb segédeszközök beszerezhetőségére adjak utmutatást. Tekintve, hogy szlovenszkói és ruszinszkói református egyházunk még most van elindulóban ezen a téren, itthoni termékekre számítani még, a kezdet nehézségei miatt nem igen lehet. A magyarországi egyházi irodalmat igénybe nem vehetjük, mivel a határok e tekintetben is szorosan el vannak zárva előlünk. Nagy szerencsénk azonban, hogy a szintén fejlett erdélyi egyházi irodalmat, — habár az a maga sajátos viszonyai miatt nálunk nem mindenben használható, — akadálytalanul felhasználhatjuk, mivel ezeknek a kiadványoknak a behozatala elé nem gördít akadályokat politikai hatóságunk s nekünk, akik középiskolák és teológiai fakultás nélkül maradtunk a világháború után, nem is fogja szégyenünkül betudni senki, ha az általuk szívesen nyújtott kezet megragadjuk, mielőtt a magunk lábán járnunk elkezdenénk.

Hogy minél teljesebb tájékoztatást nyújthassunk, külön kell venni a belmisszió egyes formáit s mindeniknél elmondani a nálunk hozzá beszerezhető segédeszközöket.

a.) Először a vasárnapi iskola, amelynek a célját, anyagát, módszerét egy külön cikkben ismertetem. Itt vezérfonalul az erdélyi ref. egyházkerület kiadásában megjelent Gottfried Frankhauser: „Vasárnapi iskolai tanítások” hatkötetes műve, mely a teljes bibliát e célból módszeresen feldolgozza, e célra nagyszerűen felhasználható. Nagyon jó vezérkönyv Ecsedy Aladár Budapesten, „A jó pásztor” címen megjelent műve, amely iratterjesztésünkben szintén kapható. Azonkívül a Kolozsváron megjelenő „Az Ut” című, lelkipásztorok továbbképzését szolgáló folyóirat mellékleteként havonta megjelenő „Az én kicsinyeim” című füzet és a Budapesten özv. Dr. Misley Sándorné szerkesztésében megjelenő, már 33-ik évfolyamát élő „Örömhír” című gyermekek lapja (melyet a beretkei árvaházból lehet nagyon jutánvosan beszerezni) és legujabban nálunk Tárnok Gyuláné „Református Leány” című lapja is hoz havonként használható anyagot, —szolgáltatnak a vasárnapi iskola gyakorlásához elegendő anyagot, meséket, költeményeket, kis szindarabokat, találós meséket, valamint az Isten ígéje ismertetéséhez alkalmas illusztrációkat.

E tekintetben tehát az itt beszerezhető anyag semmi kívánnivalót nem hagy maga után, ami annyival inkább fontos körülmény, mert az ifjusági munka a későbbi években tapasztalat szerint csak úgy folytatható várható sikerrel, ha ezt már megelőzhetette a vasárnapi iskola ugartörő munkája.

b.) Ifjúsági mozgalmak, ker. ifjúsági bibliakörök vezetői számára nélkülözhetetlen és mindenekelőtt beszerezendő vezérkönyv Dr. Imre Lajos theol. tanár összeállításában Kolozsváron megjelent „A vezető könyve”, mely az ifjak testi, szellemi, vallási fejlődéséről, külső viszonyait tüzetesen tárgyaló körülményeiről, a négyes program részletes magyarázatáról, valamint a munka végzéséről ad, a pedagógia modern vívmányait is felhasználó magyarázatot. (Például e mű harmadik részének a címei: 1. Hogyan kezdek a munkához? 2. A vezető csoportja. 3. A csoport megszervezése. 4. A csoportösszejövetel a) A bibliára tartása és vezetése, b.) A megbeszélés és előadás, c.) A játék. 5.) A próbák. 6.) Kisebbségek és nagyobbak. 7.) A munka külső kapcsolatai. 8. A vezető képzése és önképzése.) Az ifjúsági munkánál szintén bő, több évre szóló anyagot szolgáltat mindkétnevelési ifjúság részére Szalonnás János faddi református lelkész „Református ifju” és „Református leány” című két műve, amely jelenben itt a sajnálatos viszonyok miatt csak az abaujtonai egyházmegye lelkészi könyvtáraiban található meg. Folyóirat, mely az ifjúsági munkát szolgálja, a következő címenek említhető meg: Először a Tárnok Gyuláné Marcellháza szerkesztésében megjelenő „Református leány”, amely még csecsemőkorát éli ugyan, de csupán rajtuk mulik, hogy dolgozatainkkal és tapasztalatainkkal a leánykört munkák számottevő tényezőjévé tegyük. Az erdélyi egyházkerületben az „Ifju Erdély”, mely inkább tanuló ifjúságunk szellemi és vallásos igényeit elégíti ki. Azután a „Református család”, a „Kálvinista világ” havonként megjelenő folyóiratok, melyekben vallásos, egyháztörténelmi felolvasások, református, a kálvinista öntudatra nevelő és eszméltető célkitűzések, hetenkénti bibliorai textusok és azok magyarázatai, mint egyszerű, szinte kimeríthetetlen anyag kínálkozik az e munkával foglalkozni akarók lelki gyönyörűségére. Végtelen ügyes, rövid cikkeivel, képeivel, eleven szerkesztésével a Dobos Károly KIE főtktár szerkesztésében megjelenő „Református ifjúság” című lap is, mely Tóth Kálmán komáromi segédlelkész útján is megrendelhető és falusi földműves legényeinknél (ifjúságunknál) nagy nyereséggel felhasználható. Kötelességszerűleg és örömmel említjük meg itt, hogy a Galambos Zoltán komáromi lelkész szerkesztésében megjelenő „Kis tükör” című gyülekezeti lapban Tóth Kálmán segédlelkész rovatot nyitott az ifjúsági munka tárgyalására. A „Református leány” és a „Kis tükör” lenne tehát, — a „Szeretet” című közkezdvelt vallásos néplapunk mellett — az a sajtószerv, amelyekben ez egyháztársadalmi munka erősödését célzó dolgozatok körünkben megjelenhetnének. A külmiszió történetének ismertetését, annak sok érdekes, reánk magyar reformátusokra vonatkozó történeteit, amelyek az ifjúsági körök tár-

gyalási anyagának lényeges alkotórészei: „A hajnal” című, Nehézi Károly kisujfalusi lelkésztársunk szerkesztésében havonként megjelenő lap szolgálja. Elcsik végül az a probléma is, hogy a hetenként esetleg többször is megtartandó ifjúsági összejöveleteken a biblia anyagából mi és hogyan használható fel nyereségesen (mert itt nem predikálásról, vagy bibliamagyarázatról van szó, hanem a biblia egyik vagy másik igéje felett folytatott építő eszmecsereéről), mert ezt a feladatot is sikeresen megoldja, illetve készen találja fel az „Ifju Erdély” Kolozsváron megjelenő ifjúsági lap által kiadott „Élő könyvek” sorozatában „Az Ur csodásan működik” című füzet.

Ha még valaki a magyarországi református egyetemes konvent hivatalos kiadványaként évenként megjelenő „Belmissziói utmutató” legújabb számát egy kis utánjárással be tudja szerezni és egy belmissziói továbbképző kurzuson volt alkalma valamikor résztvenni, van e munkára akarata, hite és nehézségei közben imádsága, az előtt a lélek előtt megoldhatatlan probléma, a szóbanlevő munkák végzése közben nem lesz.

Lengyel József
eker. belm. előadó.

Református ifjúsági munkák.

IV. Az erdélyi munka: az IKE.

Az eddigi ismertetésekből megismertük a magyarországi ifjúsági munkákat és a velük szoros kapcsolatban álló jugoszláviai református Egyház ifjúsági munkáját. Különbséget nem igen találtunk közöttük, mert hiszen tulajdonképpen egy helyről indult ki a kezdeményezés és megszervezés. Most azonban olyan mozgalom képét kísérlem megrajzolni, amely a viszonyoknak megfelelően sajátosan fejlődött és egészen különálló a maga módszerével. Talán a mi számunkra is tanuságul szolgál, mert kisebbségi talajon nőtt és fejlődött ki.

Kicsiny kezdetből indult. 1921-ben a kolozsvári theologiai fakultáson néhány teológus összeállott és megalapították az Ifjúsági Keresztény Egyesületet (IKE). S amint kikerültek a theológiáról a fiatal lelkészek, vitték magukkal az eszmét és a lelkesedést és lassanként alakultak a vidéken is ifjúsági egyesületek, vagy helyesebben bibliakörök. T. i. nagyon helyesen látták meg erdélyi testvéreink, hogy komoly munkát csakis bibliai alapon lehet végezni. Ezért és egyéb okból is ifjúsági bibliaköröket alakítottak a gyülekezetekben.

A munka fejlődésének főbb állomásai a következők: 1923-ban megindul a kollégiumokban a középiskolás munka; ugyanebben az évben a falusi ifjúság is megmozdul, de csak 1929-től vett nagyobb lendületet a munkának ez az ága. 1924-ben bekapcsolódnak az iparos és keres-

kedő ifjak is úgy, hogy ettől az időtől kezdve az ifjuság minden rétegéhez eljutott Krisztus üzenete, Lényegében azonban ezen tagozódás nem jelentett különválást, mert egységes munkarend szerint dolgoztak mindenütt és a név is maradt a bibliakör. Nem volt ez „szenzációs” munka, de meg volt az az előnye, hogy komoly és mély volt.

Egy ízben volt alkalmam résztvehetni egyik tavaszi konferenciájukon Marosvásárhelyt. Iskolai szünet lévén, a református Kollégiumban kapott helyet a konferencia. Mikor elhelyezkedtünk a kijelölt helyiségekben, a konferencia vezetője kihirdette, hogy a szobatársaknak nem szabad „magázni” egymást, hanem csak „tegezni”. Aki vétett e szabály ellen, büntetést fizetett. Voltunk ott egy szobában diákok, inasok, segédek, iparosok, kereskedők, falusi legények és két napig úgy összemelegedtünk, hogy testvérként váltunk el. Alig volt konferencia, ahol jobban éreztem volna a Lélek egybekötő erejét, mint itt.

Az egész munka irányítója és megszervezője dr. Imre Lajos theol. tanár, a kiváló pedagógus. Mellette sokat dolgozott és dolgozik az utazó titkár: László Dezső, akit az erdélyi egyházkerület 1926-ban állított munkába. Ő minden évben végig látogatta a bibliaköröket, vezetőkurzusokat, konferenciákat rendezett, kidolgozta a programot, szóval irányította és szervezte a munkát. Az u. n. királyhágómelléki egyházkerület is hozzá tartozott.

Az elmúlt 1932. esztendő jelentős változást hozott. A királyhágómelléki egyházkerület is beállította a maga utazótitkárát és ezzel ott is intenzívebben fog megindulni a munka, de ezzel együtt bizonyos mértékben a szeparáció is. A külső szervezetben is változás történt, amennyiben az eddigi bibliakör helyett megszervezik az IKE-t és szorosabb kapcsolatba lépnek egymással az egyes egyesületek. Ezt az új szervezetet már jóvá is hagyta az egyházi főhatóság és el van rendelve a keresztülvitele.

Nagy segítségére van az ifjusági munkának az ifjusági lap: az Ifju Erdély. Már XI. évfolyamában van. Úgyes szerkesztése és nívós cikkei egyik legjobb magyar ifjusági lappá tesz. Ezen kívül jó és olcsó ifjusági könyveket is adnak ki. Ilyen az „Élő könyvek” c. sorozat, amelynek már 16 száma jelent meg. Így tudnak szép eredményt elérni az ifjuság önképzése terén is.

Azon tagok számára, akik kikerülve az egyeteméről, vagy iskolából, megalakították az IKE szénior osztályát, amelynek szintén külön kis lapja volt, de beleolvadt a Kálvinista Világ-ba. Nagyon figyelemreméltó jelenség az is, hogy megalapították a református cserkészetet. Nem engedik, hogy ez a nagyon szép intencióju mozgalom elkorcsosodjék avatatlan kezekben. Egy-másután alakulnak a református cserkész csapatok a gimnáziumokban, iparosok között, sőt

a falusi ifjuság között is. Nagyon helyesen ismerték föl, hogy a cserkészlet nem sokat ér Evangélium nélkül és nem szabad engedni, hogy ifjainkat a cserkész csapatokban esetleg más szellemmel telítsék, mint azt mi kívánatosnak tartanánk.

Az ifjusági munkából indult ki a Sáfársági Mozgalom, melynek tagjai rendszeresen adakoznak és az így begyűlt összegből fedezik az ifjusági munka kiadásainak egy részét. Sok helyütt szép szociális munkát végeznek a bibliakörök, ami ismét a munka komolyságának jele.

Az erdélyi ifjusági munkát legjobban jellemzi az alaposág, a mélység. Nem sietnek el semmit, de amihez hozzáfognak, azt székely becsületességgel véghezviszik. Reálisan látják a dolgokat. Ebből magyarázható, hogy főiskolás munkájuk csak nem régen indult. De azokkal, akik már a gimnazista bibliakörben nőttek fel. Így természetesen van eredménye ennek a munkának is.

Ma már Erdélyben mind több és több helyre és állásba kerülnek bibliás emberek, akik az ifjusági munkában lettek a Krisztuséi. A megújulásnak ez az egyetlen útja: az ifjuságon keresztül újáteremteti az Anyaszentegyházat.

Ez az erdélyi ifjusági munka üzenete számunkra.

Tóth Kálmán.

Igy is gondolkodnak rólunk.

A Csehtestvér Egyház ifjusági folyóiratának, a „Bratstvo”-nak XV—4 számában O. Prosek tollából érdekes cikk jelent meg a magyar ifjusághoz való közeledésről.

Magyar ifjuságon a ref. ifjuságot érti.

Szomoruan veszi tudomásul, hogy a fiatalság között nincs semmi szervezett munkánk. Bizonytalanság, kapdosás jellemez minket. Oka a magyar ref. anyaegyházról való hirtelen elszakadásunk.

Ref. Ifjusági Egyesület—ami önáluk a legáltalánosabb munkát fejt ki—itt hiányzik.

Ilyen ifjusági egyesület létrehozásában szeretnének segítőkészet nyújtani a magyar ifjuságnak. Elismeri, hogy az ő kezdeményezésük szerény, de miért ne lehetne nagy, áldott dolgok megindítója.

Hatalmasan állítja oda a Csehtestvér Egyház ifjusága elé a kérdést: Hát nem tudnánk mi segítségére lenni a magyar ifjuságnak, legalább a munka megindításában? Nem kell-e nekünk sokban hálásnak lenni a magyar reformátusoknak? Ha többre nem, a türelmi kor első lelkeszeire emlékezzetek, akik nagy lelkesedéssel hozták nekünk az evangéliumot. Nem volna lehetséges, hogy most tartozásunknak legalább a kamatját fizessük vissza?

Hogyan?

Az ifjusági egyesület megalapításában legfontosabb, hogy legyen annak propagálója és szervezője.

Ép ezért közénk kell hívni a fiatal magyar testvéreinket. Lássák a mi munkánkat. Ismerjék meg a mi egyesületünket. Elsősorban fontos lenne, hogy ott lehessenek a mi nyári LTK táborunkban.

Igen ám, de ennek anyagi feltétele is van. Megoldásul a hvodznicei csoport ajánlatát fogadták el. A magyar ifjuság köztük megjelenő tagjai számára alapítványt hoznak össze, amiből az utiköltséget és az ott tartózkodási kiadásokat fizetik.

Az alapítványra a gyűjtés megindult.

Lapjuk a magyar ifjusági alapra való adakozási felhívást nagy betűkkel hozza. Nyugtázza a gyűjtés első eredményét és kérdi: ki segít tovább?

Jólesik látnunk a felénk nyujtott baráti kezét. Örülünk, hogy legalább a cseh ifjuság kezdi érezni a magyar ref. egyház iránti háláját s próbálja azt kifejezésre juttatni.

Rajtunk nem mulott semmi.

Mi kerestük a megértést. Sokszor a nehezen összerakott diákfilléreken is elmentünk Csehországba a főiskolás YMCA konferenciákra, mert a magyar ref. ifjuság tudja, hogy a szép szavak ideje lejárt; cselekedni kell.

A velük való találkozásainkkor nehézségeinket, bajainkat, sérelmeinket feltártuk s most már azoktól, akik segíthetnek: várjuk a cselekedetet.

Edinburgh, 1933 jan. 10. Nagy Sándor.

Irodalom.

Református keresztyén leszakító naptár az 1933. évre. Többek közreműködésével a Komárom környéki ref. lelkészek baráti körének megbízásából szerkesztette és kiadta *Galamboš Zoltán* komáromi lelkész. Beszerezhető a kiadónál 5 korona árban.

Már régóta hiányát éreztük és vártuk a megjelenését. Hiszen mindnyájan tudjuk azt, hogy igazi református gyülekezeti életről addig nálunk beszélni se lehet, amíg családjainknál újra nem lesz otthonos a Biblia és fel nem csendülnek ismét a zsolttárok. Addig volt erős az egyházunk, amíg a családjaink naponként olvasták együttesen a Bibliát és annak szelleme hatotta át az életüket s meghatározta annak minden megnyilvánulását. Az egész magyar református mult csak így érthető, ha tudjuk, hogy az Ige egyháza voltunk, az Isten Igéje volt az erősségünk. Ez tartott meg az üldözések között. A hanyatlás, egyházi életünk elsekélyesedése azzal veszi kezdetét, hogy a Biblia kiszorult a családokból, s ott ugyanolyan arányokban lett úrrá a világ lelke és a modernizmus szelleme.

Most, midőn Isten Lelkének csodálatos hatására alatt az egyházunk lelki megújodása mindjobban előrehalad, mindenki szükségét érezte valaminek, ami újra megkedveltesse az egyes lelkekkel és a családokkal az Isten Igéjét. E célt akarja szolgálni a református leszakító naptár. Lehetővé akarja tenni a családi áhitatok felújítását. Mindennapra megadja a bibliai Igét, annak rövid magyarázatát, megjelöli a szöveggel összefüggő bibliai helyet az olvasásra.

Vegyük kezünkbe naponként elsősorban mi, lelkipásztorok; terjesszük gyülekezetünk családjai körében; meg fogjuk látni, hogy Isten Igéje majd elvégzi a maga munkáját a lelkekben. És egyházunk újra élő egyház lesz, az Ige egyháza, a Krisztus teste, a hívők közössége.

Mert e naptár Isten segítségével ezt a célt akarja szolgálni, megjelenése az utóbbi esztendő legjelentősebb egyházi eseménye.

Zsemlye Lajos.

H I R E K

— **Esperesi beiktatás.** Most csak röviden emlékezünk meg róla, hogy f. hó 12-én iktatta be a beregi egyházmegye rendkívüli közgyűlése a Molnár Ferenc halálával megüresedett esperesi székbe Bary Gyula nagyberegi lelkész, kárpátaljai egyh. kerületi főjegyzőt. A megejtett tisztújítás során megválasztott új tisztikar eskütétele is e gyűlésen történt meg. A gyűlés lefolyásának ismertetését, valamint az esperesi székfoglaló beszéd közlését a jövő számra tartjuk fenn.

— **A Református Leány** januárban a második évfolyamába lépett. A lap tartalmában az a jelentős változás állott be, hogy a leánykört munkához minden hónapban négy összejövetelet anyagát adja: egy-egy bibliai tanulmányt és egy-egy megbeszélés, vagy felolvasás vázlatát. Az elsős zamban „Mit olvassunk?” cím alatt sok jó könyvre hívja fel a figyelmet, amelyeket a kör munkában jól felhasználhatunk. Így ad feleletet arra, hogy mit csináljunk a leánykörben? Miután a szerkesztésben az egyházkerületek belmissziói lelkészei is befolyást nyernek és a „kört munka” rovatát ők irányítják, remélhető a leánykört munkában az egységes református szellem kialakulása. A többi írás a megszokott kedves leányírás. Egyébként nem okoz semmi különösebb nehézséget az adott anyagnak némi átgyúrása az ifjusági körök, vagy vasárnapi iskolák részére. A vasárnapi iskolák részére kiválóan alkalmas illusztrációkat szolgáltat a Mária

Testvér közlésében adott „Történetek az életből” rovat. (A lap megrendelhető: Ref. Lelkészi Hivatalnál Marcelháza pp: Krátke Kesy.)

— **10 esztendő a nagyváradí Árvaház.** Mult év október 31-én lépett áldásos működésének 10-ik évébe a nagyváradí Árvaház. Egy évtized alatt 40 református árvagyermeket gondozott és indított az élet útjára az Isten nevében. E 40 árva kisfiuból 10 volt, aki 5 évig, egy 6 évig, egy pedig 7 évig élvezte az árvaház sok nagy jótéteményét. Most 16 növendéke van az árvaháznak és 10 évig minden emberi segítség nélkül végezte szolgálatát, melyet mindig büszkén és hálaadással emlegetett.

— **Uj külmissziói munkaerőt** küld ki a Magyar Református Külmissziói Szövetség a bulgáriai mohamedánok közé, Hány Dániel diakónus személyében. Az uj missziói munkás rövidesen kiutazik Bulgáriába.

— **Megjelent Sipos Károly:** „Boldog Isten” című verseskönyve. Az izléses kiállítású, valóságos-estékre is kiválóan alkalmas verseket tartalmazó kötet ára 80 fillér. Portókötség 12 fillér. Megrendelhető a Sylvester könyvosztályánál, Budapest, VI., Hermina-ut 37.

— **Az olaszországi püspökök** a pápa felhívására szeretetadót szednek az anyagilag jól ellátott plébániáktól a mai súlyos gazdasági helyzetben elszegényedett plébániák számára.

— **Falusi ifjúsági lap.** A Református Szemle a falusi ifjúság számára lapot készül kiadni, és kibocsátotta az előfizetési felhívást. „Erdélyi Református Ifjúság” címen szándékozunk megindítani ezt az ifjúsági lapot és tisztán a falusi legények számára. A lap egyelőre havonként jelenne meg 6–8 oldal terjedelemben. A lapnak a beosztását illetőleg minden szám tartalmazna egy vallásos elmélkedést, illetőleg rövid bibliamagyarozatot, aztán az ifjúság életébe vágó kérdéssről írott cikket, református egyházunk történetéből egy-egy részt, rövid elbeszélést, amellyel célunk a magyar irodalom ismertetése is, végül híreket fog tartalmazni a különböző ifjúsági egyesületek működéséről. A lap árának megállapítása attól függ, hogy mennyi lesz az előfizetők száma; kérjük lelkésztestvéreinket, hogy hassanak oda az ifjúságnál, hogy minden egyházközségből akadjanak előfizetők. Tegye minden lelkésztestvérünk magáévá a falusi ifjúság misszionálásának az ügyét, s támogasson

minket abban, hogy ehhez a misszionáláshoz előállithassuk az egyik eszközt, amellyel az a célunk, hogy Isten országát terjesszük falusi ifjúságunk között is. És ne késlekedjünk, mert az idők nehezek és veszedelmesek. Nézzünk körül a különböző izmusok világában, ahol minden eszközzel és főleg a betű hatalmával is igyekeznek megfogni az ifjúság lelkét, s így a falusi ifjúság lelkét is. S nekünk lelkipásztoroknak ezt tétlenül nézünk nem lehet, nem szabad. Gyűjtjük azért össze ifjúságunkat, s a lap megjelenése érdekében tegyünk lépéseket és gyűjtünk előfizetőket. Kérjük, hogy az előfizetők jegyzékét közöljék a kibédi református lelkészi hivattal (Chibed, judetul Odorheiu), hogy 1933 évi január havában megjelenhessen a „Református Ifjúság”.

— **A vasárnapi iskolai világszövetség** legújabb jelentése szerint 113 országban folyik vasárnapi iskolai munka, 330,874 vasárnapi iskolában, 3,294,720 tanítóval és kb. 32 millió gyermekkel.

— **Az orosz szovjet** mindig újabb propaganda eszközöket talál ki a vallástalanság terjesztésére. Legújabban a gyufás-skatulyákat állítják istenellenes propaganda szolgálatába. Még Angliát is elárasztják olyan gyufákkal, amelyek dobozán ez a felírás áll: „Jézus Krisztus biztonsággyújtó.” E felirat alatt Jézust gúnyoló rajzok láthatók. — Mire képes a bűn?

— **Külmissziói központi lelkészi állást** szervezett a Református Külmissziói Szövetség Magyarországon. A lelkészi díjlevél most van jóváhagyás alatt illetékes fórumok előtt s rövid időn belül munkába állhat a külmisszió központi lelkésze.

— **Csüggedtség és leleményesség.** Panasz és sirás fogadja az embert mindenfelé az egyházi élet területén is. Itt is csak egy jelszó járja: „A gazdasági válság miatt...” Pedig legalább az egyházi élet területén kellene hangzania a bizakodó hit szavának. A legveszedelmesebb azonban az, amikor annyira belelovaljuk magunkat a „nehéz viszonyok”-ba, hogy csüggedtten engedjük le kezeinket, — eltekintve néhány kivételtől — fásult csüggedtséggel mondjuk: „nem lehet”, „meg kell adnunk magunkat a sorsunknak”. A mi magyar református öseink láttak szörnyűbb idöket és nyomoruságosabb gazdasági válságot is a mostaninál, amikor Bethlen Gábor idejében emberhust mérték,

amikor népünk „nem lelé honját e hazában” mégis „semmi sem volt lehetetlen a hívőknek.” A mai nehéz időknek is férfias küzdelemre kell bennünket korbácsolni, leleményességet kell tanulnunk az új viszonyok között — mint ahogy erre csodálatos példát mutat már több gyülekezet. Ám kétségeskedjünk, de ne essünk kétségbe. A magyar kálvinizmus várja a bizó hitmerész és alkotó embereit. *D. K. (Kálv. Szemle.)*

— **Hollandiában** a kampeni theologiai fakultás kuratoriuma elhatározta, hogy a külmisziói tudományok részére külön tanszéket állít és azt ideiglenesen rendkívüli professzorral tölti be.

— **A Vatikánban** légiflotta szervezését tervezik, mely 50 modern, hárommotoros repülőgépből fog állni s ezek egy részét a tengerentúli róm. kath. missziók szolgálatába állítják. Céljük, hogy természeti katasztrófák, éhínség, vagy háboru esetén a leggyorsabban szállíthassanak orvosokat, élelmiszereket, kötszert, vagy más segítséget oda, ahol arra a legnagyobb szükség van.

— **Észak-Amerikában** a templomlátogatás csökkenéséről panaszkodnak. De ott csekély templomlátogatás alatt mást értenek, mint nálunk. Pontos statisztika alapján megállapítható, hogy 2500 lakosu helyen a templomlátogatás 71 százalék, 2500—5000 lakosu helyen átlag 66 százalék, 5.000—10.000-ig 46 százalék, 10.000-től 50.000-ig 42 százalék, 50.000 en felül 30 százalék. Németországban nagy dolog, ha 12—15 százalék az átlagos templomlátogató.

— **„Becsületes emberek akarunk lenni”.** Egyik budapesti lapban a következő igen jellemző kis hír jelent meg: „Négy kisfiu jelentkezett a fiatakoruak bíróságán, egyenesen Német Páter törvényszéki tanácselnökhöz mentek. Szónokuk 12 éves volt. Feltűnő értelmességgel mondta el, hogy ők négyen ferencvárosi szegény szülők gyermekei, védelmet és támogatást kérnek a fiatakoruak bíróságától. „Tetszik tudni, becsületes emberek akarunk lenni, nem akarunk a többi rossz gyermekekkel lopni és csavarogni, tessék nekünk munkát szerezni. Elmondották, hogy a Haller-tér vásott gyermekei rossz utra akarták csábitani őket, ők azonban nem hallgattak a rossz tanácsokra. Még aznap patronázs-hölgy kereste fel szüleiket s kiderült, hogy igazat mondtak. A tanácselnök intézkedett, hogy a legidősebb 15 éves fiu tanoncelhelyezést kapjon, a másik három érdekében, mivel reformátusok, megkereste a református egyházközséget”.

— **A konstantinápolyi görögkeleti patriárka** a római pápának „Lux veritatis” című enciklikájára legutóbb válaszolt: „Hogyha a pápa — mondja a patriárka — hasonlóan Celestin elődjéhez, éppen úgy kinyilvánítja, mint az tette 431-ben, hogy *nem igényli az egyház kormányzásának jogát* és hogyha a pápa visszavonja azokat a tanításait és írásait, melyek az *első egyetemes zsinatokkal ellentmondásban vannak*, ez esetben semmi akadályja nincs annak, hogy őt a görögkeleti egyház a hierarchia *legmagasabb trónusán ülő főpapnak* elismerje.”

— **Oroszországban** a parasztság ellenállását a kormánnyal szemben leginkább az öt munkanapos rend váltotta ki. Az orosz kormány most a vidéki lakosság számára *visszaállította* a hat munkanapos rendet, mely után a hetedik nap pihenő nap. Az iskolai szünetidőről is olyan rendelkezés történt, hogy a karácsonyi és husvéti időszakra eshetnek a két hetes szünetidők és így a vallásos ünnepek megszentelése lehetővé vált. A városi lakosság számára még érvényben van az 5 munkanapos hét, de a lakosság háromnegyed részére már visszaszállt a régi rend. Ez intézkedés is arra enged következtetni, hogy az istentelenek harca csuf kudarccal fog végződni és az orosz nép is megvédi Istenben vetett hitét és ezzel emberi méltóságát.

— **Harmóniumot** énekkarok és iskolák részére már 1.680 kő-től feljebb szállít GUNA GYULA és FIA orgonagyára Prešov. Javításokat vállalunk. Árjegyzéket ingyen küldünk.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat. A *lasztóci* ref. iskolaszék pályázatot hirdet az eltávozás folytán megüresedett orgonista-kántor tanítói állásra, Jövedelem: a.) helyi: 16 kat. hold 1153 □-öl föld használata, 3 véka termés, stóla, 15 kő 68 fillér készpénz, szabad lakás: 2 szoba és kert, b.) államsegély, mindennemű adóját a földnek a tanító fizeti. Kötelessége: I—VIII osztály tanítása ref. vallás-erkölcsi szellemben, mindennemű kántori teendők végzése, esetleg a lelkes helyettesítése s az egyháztársadalmi munkákban való segédkezés. Tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak nem kvalifikált erők is. Az államsegélyért az egyház nem kezeskedik. Az állás a választás megejtése után azonnal elfoglalandó. Pályázati határidő 1933. január 31. *Ref. presbitérium.*

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA” vezé-
Kapuány” címre küldendőek:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicseri
lelkészi hivatalhoz küldendőek.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Székfoglaló beszéd.

Részletek Bary Gyula beregi esperes beszédéből.

Nagyiszteletű és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés! Mielőtt e kiválóan fontos és minden külső decorum híján is diszesnek nevezhető helyet elfoglalnám, engedtessek meg, hogy a régi gyakorlatnak megfelelően kevés szóval némi tájékoztatót adjak afelől, hogy eddigi életemnek e kétségtelenül legjelentősebb pillanatában milyen gondolatok foglalkoztatják lelkemet s hogy az isteni kegyelem által még számomra juttatandó jövőmben milyen tervek, milyen célok szolgálatába kívánám állítani a rendelkezésem alatt levő talentumokat. . .

Nagyiszteletű és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés! Én jó reménységgel kezdem meg munkámat; én törhetetlenül bízom a világmindenség nagy kormányzójának gondviselő szeretetében, melynek segítő munkáját annyiszor láttam megdicsőülni a magam életének sok küzdelmében és nehéz feladataiban is!

Teljes hittel és bizodalommal remélem, hogy az Egyetemes Egyházunk és az Államhatalom közötti, ma még nem egészen megnyugtató viszonyt hovatovább a megértés és békülékenység szellemében megoldandó rendezettség fogja felváltani s előbb-utóbb meg fog szünni sebeink fájdalmas vérzése. E tekintetben természetesen én nem sokat tehetek; hatáskörömön nagy részben kívül esik az ez irányú munkálkodás; arra, amivel azonban hozzájárulhatok ennek elősegítéséhez, gondosan szeretnék ügyelni, hogy t. i. sem a magam, sem a vezetésem alá adott egyházmegyének az állammal szembeni korrekt magatartásában kifogás ne merüljön fel.

Amit már én tehetek s tenni szeretnék, illetve amit a törvényekben körülírt hatásköröm, jogaim s kötelezettségem folytán tennem

kell, elsősorban is az, hogy egyházmegyénkben s egyházközségeinkben a törvényes rend megőriztessék, az egyházi közigazgatás kerekai zökkenés nélkül forogjanak, egyházmegyei és egyházkerületi határozatok pontosan végrehajtsanak, a hivatalnokok kötelességeiket buzgósággal és hűséggel teljesítsék. A törvény utasításának szavai voltak ezek! Ne tekintse tehát senki egyéni kedvtelésnek, ha a törvények őre ezek megvalósításában szigorú komolysággal lép fel! Eddigi hivatali pályám ideje alatt, — minden dicsekvés nélkül szólva, — a maradék nélküli rend és pontosság lévén elveim egyike: könnyen megeshetnék, hogy elnézés nélküli szigorral ellensúlyoznám az e téren felmerülő vétségeket és mulasztásokat. Minden reményem megvan arra, hogy ilyesminek szüksége nem állandó elő! . . . Szeretnék odahatni, hogy egyháztagjaink életéből a lehetőség szerint kiküszöböltessenek az utóbbi időben mérték nélkül lábrakapott torzsalkodások és összeütközések, melyeknek nyomában az egyházi élet nyugodtságát olykor hosszabb időre megzavaró kellemetlenségek, bírósági eljárások nagy költséget és sok munkát okozó jelenségei járnak . . . Az ez irányban tervbevett eljárás részleteire itt nem térhetek ki. Legyen elég e tekintetben azon nyilatkozatom, hogy példa gyanánt egyik kiváló elődöm eljárása lebeg előttem, akinek kilenc évi kormányzása alatt egyházmegyénkben minden lelkészválasztás meghívás útján történt s az u. n. bírósági ügyek száma a minimálisra zsugorodott.

Törekvéseim, tervbevett céljaim között feltétlenül fontos helyet foglal el egyházmegyénk és egyházközségeink anyagi ügyeinek rendben-

tartása és rendbentartatása. A nagy háboru alatt és után bekövetkezett pénzügyi leromlás szinte mindezeidig érezteti káros hatását. Kétségen felül áll, hogy kellően megalapozott, szilárd anyagi bázis nélkül semmiféle szervezet nem tud megfelelő tevékenységet kifejteni és kívánatos eredményeket elérni. Egyházmegyénk pénzügyeit az azóta eltelt majdnem két évtized alatt a legnagyobb igyekezettel sem lehetett biztos nyugvópontra helyezni. Az utóbbi években kitört s még mindig tomboló gazdasági válság folytán bevételeink forrásai jóformán teljesen bedugultak; sem nagy reménysekkel megindított nyomdavállalatunk nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, sem közpénztárunk adósainak egy része nem tud eleget tenni kötelezettségeinek és ami a legkomolyabban fenyegető veszélyt jelenti egyházközségeink nagyobb felénél a közigazgatási járulékok hátralelkai ijesztő mértékben felszaporodtak. E körülmények nyomása alatt már a mult évben be kellett vezetnünk szükségleteink lényeges csökkentését, amelyet azonban, — amint én látom, — újabb megszorításoknak, igényeink további leszállításának, az egész vonalon bevezetendő szigorú takarékoságnak kell követnie, ha a megrendült egyensúlyt helyre akarjuk állítani. Én a magam részéről nagytiszteletű és nagyságos egyházmegyei közgyűlés! el vagyok szánva, — ha kell — rövidebb-hosszabb ideig, akár minden díjazás nélkül is hordozni a rám ruházott megbízás terheit és munkatársaimtól is egyelőre minél kisebb igényeket és minél több önzetlenséget kell kérnem és várnom...

Pénzügyi kérdésekről lévén szó, nem mellőzhetem el lelkész- és tanítótestvéreim figyelmét a szövetkezeti eszme és munka komoly felkarolására és művelésére felhívni. Egyháztagsainknak kedvezményes anyagi támogatása, már a gyermekkortól kezdve nemes takarékoságra való nevelése egyházunk életében is feltétlenül érezteti jótékony hatását és saját tapasztalatomból mondhatom, hogy a szövetkezeti munkával való foglalkozás az egyház belső építésének s a lelkipásztori tevékenységnek is hathatós segítő eszköze. Szeretném azért egyházkormányzói gondomat ez irányban is kiterjeszteni.

Minden eddig említettnél nagyobb és szentebb feladatként látom azonban magam előtt nagytiszteletű és nagyságos egyházmegyei Közgyűlés! egyházunk lelki, szellemi értékeinek, kincseinek megőrzését, gyarapítását s a belső építésnek fontosságban mindentfelülmúló kiválalmait. Itt legelsősorban iskoláink gondozásának ügye jelentkezik. Legnagyobb kincsnek, legféltetnivalóbb vagyonnak ezeket tartom egyházunk javai között! Meggyőződésem, hogy ahol iskolánk nincs, ott, — ha nem is végképpen reménytelen, de felettébb borús a jövőnk úgy vallási, mint nemzeti szempontból. Sajnos, hogy e nagyértékű kincs áldásait egyházköz-

ségeinknek 50 %-a nélkülözni kénytelen! Az egykor nagy dicsekedésünk tárgyaiul szolgált szellemi vagyonnak maoholnap csak a romjai felett kesereghetünk... Pedig ahol megszűnik a református iskola, ott már a magyar szó napjai is veszélyeztetve vannak s ha az kihal, könnyen utanna dölhet a hitünk, iskolánk után anyaszentegyházunk! Azt hirdetem azért, hogy egyetlen református lelkésznek, vagy tanítónak sem szabad feladni a református iskolákba vetett hitét, reménységét. Tornyosuljanak bármilyen nagy hullámok s az akadályok és terhek között inkább roskadjunk össze, ... de hitünket elveszítünk nem szabad! Ha már a multban több-kevesebb könnyengondolkozással feladott intézményeink visszaszerezhetővére nincs is kilátás, de a még meglévőket tartsuk, őrizzük olyan odaadással, hogy azok a hasonlók között kiválóbb régi fényökben és értékükben ragyogjanak. A hathatós és szakszerű felügyelet, irányítás terén az eddiginél eredményesebb munka céljából egy javaslattal is járulok tárgysorozatunk rendjén mostani közgyűlésünkhöz, kérvén annak megfontolását s majd a lehetőség szerinti megvalósítását.

A lelki értékek mentését és növelését célzó munkák között, — az iskola ügy felvirágoztatása mellett, — különös gondot szeretnék fordítani az egyház belső építésének, a belső misszió terén folytatandó tevékenységre is. Korunknak e tekintetben kialakult közszelleme senkit sem hagyhat már kétségben afelől, hogy itt a legkisebb tennivalónak elhanyagolása is alig, vagy soha helyre nem hozható károsodást vonhat maga után. Ha nem lehetek is teljesen egy értelemben azokkal, akik minden adminisztrációt értéktelennek minősítvén, csak a missziói munkában látják a megváltás eszközeit, — mert hisz kétségtelen, hogy a misszió által megnyert, vagy megtartott tagokat is adminisztrálni kell, — de meggyőződésem, hogy csak mindkét igen fontos munkatér egyforma lelkesedéssel való művelése hozhatja meg a kívánt eredményt. Céлом tehát, hogy ne csak magán szorgalomból és nemes igyekezetből származó fáradozást tekintsem az e téren folytatott munkát, hanem a hivatalos egyház gondjával és híven örökődő szemeivel figyeljem minden, a gyakorlatban már kialakult és hasznosnak bizonyult módszer mielőbbi általános bevezetését és intenzív művelését...

Református ifjusági munkák.

V. A Csehtestvér Egyház ifjusági munkája.

Ez a munka nem református nevet visel, de hogy mégis felvettem a sorozatba, annak oka az, hogy lényegében teljesen református és nagyon beleillik a sorozatba. Az itt közölt ismeretetés egyik hivatalos ifjusági munkás adatai nyomán készült.

A *munka kezdetei* a múlt század 90-es éveibe nyulnak vissza. Az indítás és ösztönzés Genfből jött a Világszövetség részéről. Néhány éven át kiküldte titkárát Cseh- és Morvaországba, hogy érdeklődést támasszanak az ügy iránt. Az első egyesületek programja még nagyon egyszerű volt. A jelszó volt: „Harc a világiasság ellen”, ami alatt főleg a táncot, részegeskedést, dohányzást értették. A tagság feltétele az ujjászületés volt. Legtöbb egyesület alakult Morvaországban, míg Csehországban kevesebb. 1895 től 1900 ig a munka sporadikus jellegű és kizárólag lelkipásztorok végzik gyülekezeteikben. Az egységes szervezkedés szükségességét csak az 1900-as években kezdik érezni, amikor meg is alkotják az Ifjúsági Egyesületek szövetségét. A központ befolyása azonban gyöngének bizonyult és alig volt valami hatása. Csak kb 1920-tól kezdve kapott erőre a Szövetség és lett tényleges központja és irányítója az ifjúsági munkának.

Munkamódszerük kezdetben nagyon egyszerű volt: az Evangélium hirdetése a biblia és imaórákon. Csak később vettek fel programjukba más kulturális, erkölcsi stb. vonatkozású kérdéseket is. Fiúk és leányok kezdettől fogva együtt voltak, de ez utóbbiak csak 1904 től fogva lehettek rendes tagjai az egyesületeknek. Ebben az évben hagyták el a szabad egyesületi formát, hogy mint gyülekezeti szerv végezzék munkájukat. Az ifjúsági egyesület tehát nem tartozik jogilag semmiféle politikai hatóság alá, nem jogi személy, hanem minden jogi vonatkozásu esetben a gyülekezet, illetve a presbitérium képviseli. A mai munkamódszer a vezető egyéni rátermettsége szerint változik. De a Szövetség által megállapított munkatervet köteles végrehajtani. A munkaterv megállapításánál abból az elgondolásból indulnak ki, hogy az ifjúsági egyesület iskola, amely az ifjúság nevelését van hivatva szolgálni. Jelszavuk: „az ifjúsági egyesület a tudás, szolgálat és öröm iskolája.” A nevelést szolgálják: előadások, vitaesték, konkrét szolgálatok, társadalmi érintkezés stb. Az ifjúsági egyesületi program 5 évre van előre megállapítva, amit be is tartanak.

Tagok lehetnek 14 évtől idősebb ifjak. Több helyen van serdülő csoport 14–17 évesek számára és felnőtt ifjak egyesülete 18 évtől felfelé. Városon a tagok nagy része diák és iparos ifjú, míg vidéken földmives ifjak. Jellemző, hogy külön diák-munkájuk nincsen.

Szervezetileg legkisebb egység a helyi egyesület, melynek megalakításához legalább tíz tag szükséges. Az egyesület élén az egy évre megválasztott választmány áll. Magasabb alakulat a kerület, mely rendszerint egybeesik az egyházmegyével. A kerület élén a kerületi választmány áll. Ennek feladata, hogy összekösse a központot a helyi egyesülettel. A kerületi választmány jól ismeri az egyesületek speciális viszonyait és így hathatósabban tud segíteni ott, ahol kell és konkrét, reális terveket tud a központnak be-

nyújtani. Évente összehívja a közgyűlést, megrendezi a kerületi vezető-képző kurzusokat, konferenciákat stb. Legfőbb fórum az egyesületek Szövetsége, melynek élén a végrehajtó bizottság áll. Kéthavonként szoktak összejönni. A kezdeményező és végrehajtó orgánumok az albizottságok, ú. m.: szellemi, szervezeti és pénzügyi bizottság. Az egyesületek kiküldöttjei évenként konferenciára jönnek össze, amelyen a Szövetség évi munkáját beszélnek meg. Minden második évben rendeznek ifjusági nagy-gyűlést. A Szövetség minden évben rendez a vezetők részére 14 napos ú. n. „téli iskolát” és 5 napos „husvétii kurzust”.

Az Egyházhoz való viszony az elmondottakból világos. Az Egyház talaján állanak, belőle nőttek ki és neki adják vissza tagjaikat, mint egyháztagokat. Az Egyházban, az Egyházért dolgoznak. Szervezetileg csaknem önállóak. A zsinati tanács (a mi konventünknek felel meg) egy tagja hivatalból tagja a Szövetség végrehajtó bizottságának. A vezető titkárt a zsinati tanács fizeti és évente legalább kétszer jelentést kér munkájáról, valamint az egész ifjúsági munka állásáról.

Mint *keresztyén* ifjúsági egyesület bekapcsolódnak a Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Világszövetségébe (YMCA) a csehszlovákiai YMCA útján. Az itteni YMCA központi bizottságába 3 tagot delegálnak és az ő végrehajtó bizottságukban az YMCA egy taggal képviselteti magát. Az YMCA-hoz való csatlakozás által egyrészt anyagi támogatást nyernek, másrészt bekapcsolódnak a világmozgalmakba. Szövetségük elnöke az YMCA világszövetség genfi választmányának tagja.

Évi költségvetésük 85.000 kč. Két fizetett titkárunk van és két más alkalmazott.

Ifjúsági lapjuk a Bratrstvo (Testvériség) havonként jelenik meg 2.200 példányban. Ezenkívül kiadnak még kézi- és segédkönyveket a vezetők számára.

Szociális tevékenységüket ebben az esztendőben a munkanélküliség problémája felé fordították. Ettől függetlenül azonban több helyi egyesület támogat önállóan valamilyen szeretetintézményt.

Van 150 ifjúsági egyesületük és 20 serdülő csoportjuk. A tagok létszáma megközelítő pontossággal: 3500.

Tóth Kálmán.

Felsőzemplén protestáns egyházközségei a XVI.-XVII.-XVIII. századokban.

— Adalékok. —

VI.

„A Liber Ecclesiae” a XVII. század közepéről (1663 jun. 12.) *Zbudzka Dluha* nevű anyaegyházban és filiáisaiban tett látogatásról is értesít bennünket. Ez a furcsa nevű község

nem lehet más, mint *Laborcmező* (Izbugya—Hosszumező), mely Zemplén vármegye északi részén, a homonnai járásban fekszik.

A kassai Emlékkönyv nagyon keveset mond multjáról. „Hogy első temploma mikor épült, nem tudni. Gróf Dessewffy Sámuel 1827. évben az alapító levélben említést tesz egy *régi templomról*, melynek szomszédságában az új templom részére 273 □ ölnyi területet és plébániai belsőségeknek 560 □ ölet adományoz.” A „L. S. J.” szerint Hosszumező (Hozzu mezeo) 1549-ben még katolikus, mert neve az egri püspökség dézsmás helységei között szerepel. 1550-ben már *Drugeth* birtok s így megreformálása valószínűleg kezdetét is vehette.

A „L. Ecclae” a következőket jegyezte fel *Zbudzka Dluháról* (Laborcmezőről): „Ennek az filialisai ött: *Hraboc, Jablonja, Krywje, Bresto, Zboyna*. Temploma kőből, de igen pusztá, orosz zászlókkal, bálványokkal rakva. Az papháza merő pusztá erdőszélén, falu végén vagyon, nem régen is az Tolvajok még a pénzét, marháját elvitték. Az Scholat az falusiak elhörták, megégették... András vallotta, hogy az geregnyei pap mondta volna, hogy elhordgyák s most égetik. Pika Mihály Hartyani Jobbagja az kiket meg is esketet.”

Ezután a „L. E.” felsorolja a jövedelmet, a földeket, stólat s végül a „Querela”-t (panaszt), mely általában nagyon jellemző a XVII. század közepén e vidéken uralkodó szomorú egyházi állapotokra. (Lásd Ungi Monografia 42—43 old.)

„*Zboyna, Jablonja, Krywje* be nem jöttek, azért semmit sem irhattam — kesereg az egyházlátogató, — voltak, akik inkább csak (ugy kinéztek, mint) az *hegyi wögyi vadálatok*”.

Laborcmező tehát a XVII. század derekán kimutathatóan *református* egyházközség, melynek hiveiről azonban mi sem nyilatkozhatunk kedvezőbben, mint az öreg „*Liber Ecclesiae*”. Ugy a ref. mater, mint filialisai nem érték meg a XVIII. század hajnalát sem. Már annak felvirradása előtt rombadőlt ott minden, ami református volt. Hisz akkor is, amikor a hivatalos egyházi közegek vizitációra megjelentek a gyülekezetben a XVII. század közepén, már akkor is az enyészetnek fojtó szaga vette körül az ekkleziát, melynek tagjai hiányában voltak az emberi méltóság és haladás legelemibb kultur feltételeinek is!...

A Telekesy-féle referáda 1700-ban nem említi e helységet, mely a pápás egyház kebelébe zuhant vissza, melynek 1786 évtől ismét rk. anyakönyvei vannak.

Nagyon érdekes, sokatmondó és egyháztörténeli szempontból különösen fontos a „*Liber Ecclesiae*”-nek az a jegyzőkönyve, melyet 1663. június 13-án vett fel a kiküldött egyházlátogató *Lubisán* (Lyubise: Szerelmes, homonnai járás). Ennek a községnek XVI—XVII. századbeli mult-

járól a kassai Emlékkönyv mitsem mond. A „L. S. J.” szerint a XVI. század közepén még az egri püspökségnek fizeti a tizedet, tehát akkor még katolikus volt és a homonnai *Drugeth* uradalomhoz tartozott. Az első *Drugeth*ek alatt lutheránussá lesz, majd később *reformátussá* s még később, ugyancsak a *Drugeth*ek buzgókodása folytán rekatholizál az egész község s az egyik *Drugeth* ivadék az 1771-ben a gr. Csáky Antal bőkezűségéből épült új rk. templomnak egy fából faragott szűz Mária szobrot is ajándékoz.

De halljuk csak, mit mond a „L. E.” Szerelmesről, illetve *Lubisáról*: Az egyháznak öt falu vagion: *Alsó Ladiskóc, Felső Ladiskóc, Dedasków, Koskóc, Hankóc*. Templom benne mind az . . . . . megégették. Harangot ujat vettek. Paplakot tavaly az viz elmosta, de azon vadnak, hogy mást csinálnak! Templomot is ajánlottak arra magokat. Jámbor együgyű praedikátorok vagion. Mester is vagion. Templomok poharát, ezüst tányért, egy hordócskát *Chalupka varannaj Tóth pap* hatalmasul tartya, hozzá jártam, azt mondta, hogy mig ujat vagy mást szereznek, addig nem adja az szt. Coronának (Corona — gyülekezet) — — — — —

A praedikátorra nem panaszkodnak, ő is nem rájuk”. Következik a parochiális földek, a proventus, stóla felsorolása ugy a materben, mint a filialisokban. A N. B. (Nota Bene) alatt ez áll: „Az megégett Templomhoz vagion föld a felső nyomáson . . . 2; közép uton egy kis föld; alsónyomáson egy föld. Ludiszkócon is egy föld (Dedaskóciak). . . három házban csak vadnak, . . . viz miatt benem jöhettek”.

A jegyzőkönyvnek az érdekességét és fontosságát a varannói „tött pap”-nak a megemlézése adja meg. Megtudjuk u. i., hogy e „tött pap”, névszerint *Chalupka*, a varannói *lutheránus* egyház lelkésze, ki, miután *Lubisán* a kalvinizmus előretörése folytán a luth. egyház megszűnt, az urasztali szentedenyeket átmentette Varannóra. Hogy mi jögon tette ezt? . . . Csak sejtjük! *Chalupkának* e megkülönböztető jelzője „tött pap” némi világosságot derít arra is, hogy a XVII. század derekán *Lubisán* nem is olyan nagyon ismeretlen volt a magyar nyelv, mely a kálvinizmus terjedésének uttörője és velejárója volt. A kálvinista vallás magyar válás volt! Továbbá fényes bizonyítéka annak, hogy a magyar mult mennyire türelmes volt az idegen ajkuakkal szemben, kik minden zaklatás nélkül saját anyanyelvükön dicsérhették az Urat! . . .

A jegyzőkönyvnek ez az érdekes feljegyzése nagy bizonyossággal mutatja azt az időpontot is, amikor a *lutheránus Lubisa kálvinistává* lett. S mivel „a példa vonz”, jöggal állithatjuk, hogy a Szerelmes környékbeli falvak is kb. azon időben lettek reformátusokká, elhagyván *Luthert*, amikor *Lubisa*, alias Szerelmes. Azonban ez a vallásváltoztatás sem mehetett simán, mir-

den emóció nélkül!... A sok rozoga és tűz által megemésztett templom, iskola, paplak valami olyanak tárja fel a képét, melyből sok lelki harmóniát és fraternitást nem nézhetünk ki!...

E vidéknek rohamos és alapos rekatholizálása a rekatholizált Drugethek nevéhez fűződik, kiknek munkáját fölötte könnyűvé tették a betelepített szerzetesek (jeszuiták, pálosok, franciskánusok), kik, — mint az Emlékkönyv is írja, — "... a körülfekvő községekből ki- gyomlázták ... a protestantizmust"...

A „L. E.”-ben említett *Chalupka* 1663 előtt volt a varannói tót luth. egyház papja, s mint észlelem, pásztorkodása alatt a varannói két prot. egyház (lutheri és kálvini, tót és magyar) viszonya nem a legbékésebb volt. 1665-ben a szlovák lutheránusok lelkésze *Kaulidész Dániel* alatt a viszonyok javulnak, olyannyira, hogy 1665-ben, illetve 1666-ban a két egyház között békés megegyezés jön létre 10 pontban. Az írásba foglalt syncretismus bevezető része így hangzik magyar fordításban (az eredeti szöveg latin): „*A helvét és az ágostai hitvallásu egyház között, főképp az iskola és bizonyos tekintetben az egyház állapotóra nézve Varannón kötött vallás egyesülés módozata, ősi szokás és kölcsönös üzenetváltás alapján, a következő tíz pontozatba foglalva:...*” A syncretizmust 32 „magyar és tót” presbiter írta alá a szent békességnek képviselőfében. 1667. jun. 21-én a két egyház lelkésze, *Kaulidész Dániel* és *Kaszonny János* Zemplén mezővárosban az akkor tartott vármegyei törvényszék ülés helyén e békeiratot bemutatta.

Sztropkóra vonatkozólag is roppant érdekes dolgot árul el a „*Liber Sancti Johannis*.” Az a tény, hogy ez írott könyv nem említi fel e helyet a kath. dézsmafizetők között, oda enged következtetni, hogy *Sztropkó* 1549-ben már nem volt katolikus, hanem *református* hitközség... De nemcsak *Sztropkó*, hanem már vidéke, a Varannó-sztropkói districtus is, megismerkedett a reformált vallással, mert amint a „L. S. J.” jelzi, 1549-ben a köteles báránytizedek e kerületből az egri püspöki pénztárba már nem folytak be.

Sztropkónak és vidékének a reformációja mindenesetre *Perényi Péter* és fia, *Gábor* nevéhez fűződik, kik a várnak és tartozékainak urai voltak 1539-től 1568-ig. *Perényi Gábor* halála után (1567. jun. 7.) a „*Sztropkó* neve alatt érthető minden királyi jogok és tartozékoknak” ura a kath. *Gersei Petheő János* lett. E család alatt az új hit élete kioltatott s erős lendületbe szökött a katolicizmus, nemcsak a várban, hanem annak tartozékaiban is, mintegy 40—42 községben.

Szabó András kassai püspök 1816. szeptember 14-én *Sztropkón* már csak mindössze 7 protestáns lelket talált. „Különös figyelmet ér-

demel az a körülmény is, hogy úgy magán *Sztropkón*, mint körletében, a soltész- és kenéztelepítvények közé beékelve, a tősgyökeres magyar nemzeti életnek egykori virágzását is megállapíthatjuk”. „Aki a mai *Sztropkót* ismeri, az el sem tudja képzelni, hogy itt... 500 évvel ezelőtt *szinmagyar* nép is lakhatott, Pedig úgy van!...” Ezek az ott és a széles vidéken lakott magyarok idővel vagy kipusztultak, vagy beleolvadtak a szívósabb szláv fajba. Tönkrementek a prot. egyházközségek is, melyeket a változott viszonyokban nagyrészt a ruthenség szívott fel újraéledt ősi vallásnézeti körébe. Ime, a „*Liber Ecclesiae*” igazsága mint világlik ki, amikor avatag lapjain olyan prot., jobban mondva *református* egyházakról is beszél, melyeknek hívői fajilag „oroszok” voltak!...

Haraszty Károly.

Problémáink.

I. A kongrua-törvényen és annak végrehajtási utasításán nyugszik —Isten után— anyagi exisztenciánk; azon a törvényen és utasításon, melyet jóformán nem is ismerünk, vagy csak nagy vonásokban, s amelyre olyan gyakran volna szükségünk. Nagyon sokunk kongrua-ügye (felbevezés, stb.) sokkal kedvezőbben intéződött volna el s minden lépésünknel nem tapogatózó-nánk *tájékozatlanul* a sötétben, vak gyermek módjára, ha a kezünkben volna a törvény és a rendelet szövege.

Felvetem azért a kérdést: nem lenne-e célszerű fenti törvény és rendelet szövegét kinyomtatni, úgy hogy minden érdekelt lelkész megvehetné azt. Esetleg szó lehet arról is, hogy a róm. kath. és evangélikus magyar lelkészekkel együtt intézkednénk erről.

Hiszem, hogy az a pár korona, amibe kerülne, bőven kifizetődne a törvény ismerete és helyes alkalmazása, ill. felhasználása révén.

II. Árvaházaink ügye. Hivatalos lapunk január 15-iki számából olvasom *Sedivy L.* felhívását a kiskoszmályi árvaház érdekében. Szentnek tartok minden gondolatot és megmozdulást, mely árváink ügyét szolgálja. De szeretettel kérdelem, hogy Egyetemes Egyházunk Vezetősége (E. Konventünk) tárgyalta-e és megállapította-e ennek az árvaháznak szükségességét? Mert tudtommal az Egyetemes Egyháznak már van egy árvaháza: a beretkei. Mi lesz akkor, ha mind a három kerület külön-külön felállít 1—1, esetleg több árvaházat?! Az erők birják-e majd a terheket, a fenntartási költségeket? És nem megy-e mindez a központi: a beretkei árvaház rovására?

Mert, szerintem, mindent az „Istenfélelem, az irgalmasság és a könnyörülő szeretet gazdag forrására” építeni: könnyelműség, Nekünk figye-

lembé kell vennünk Lukács 14: 28—30. tanítását is: „Mert ha valaki közületek tornyot akar építeni, nemde először leülvén felszámítja a költséget, ha van-e mivel elvégezze?...” Rendkívüli időket élünk és nem szabad felednünk, hogy a beretkei Árvaház érdekében, pl. a gömői papság, — mely egyrésznének talán az egész Republikában a legméltánytalanabban intézték el a kongrua-ügyét, — már meghozta a maga áldozatát, mikor egyébb kötelezettsége mellett egyenként évi: 120 k. (Százhusz k.-t) áldoz e szent célra. (Nem 120—120 k.-t, amint az 1932. évi konventi jegyzőkönyv tévesen közli. 85. lap.)

A gömői papságra tehát nem vonatkozik S. L. testvérünknek az a vádja, hogy „nem tanúsítanak olyan buzgóságot, nem fejtenek ki olyan jóakaratot és igyekezetet a szent cél érdekében, aminőt hivatás és kötelesség szerint kellene...”

És ne feledjük, hogy sok olyan lelkészcsalád van, ahol a gyermekek *árvábbak az árvánál*. Ilyen lelkészekkel szemben ne lépünk fel emberfeletti követelményekkel. —r—a.

H I R E K

— **A theologiai és középiskolai internátus** javára ujabban a következő befizetések történtek: Ref. Egyház Ógyalla 662 k. 50 f. Bőjthe János Izsa 300 k., Id. Szabó Béla Nagyszöllős 250 k., Patay Károly Alsószecse 300 k., Dr. Tárczy Károly Munkács 50 k., Szabó Béla Huszt 50 k., 1932 II-ik félévi banki kamat 1692 k. 50 f. Egyenleg 1933 jan. 15-én 80.274 korona.

— **A beregi egyházmegye esperest beiktató rendkívüli közgyűlése.** Folyó hó 12-én tartotta meg a beregszászi református egyház tanácstermében rendkívüli közgyűlést a beregi egyházmegye s ekkor iktatta be állásába a rendes tisztujítás során megválasztott esperesét, Bary Gyula e. ker. főjegyző, nagyberegi lelkészt s az új tisztikart. Délelőtt 10 órakor nyitotta meg a gyűlést Sütő József h. esperes buzgó imádsággal. Megalakulás után a h. esperes rövid jelentése, majd az egyhangú választással elhívott új esperes beiktatása következett. Esperes esküjét székfoglaló beszéde követte, melyet sokszor szakított félbe a helyeslés és éljenzés. (A beszédet részleteiben lapunk vezető helyén közöljük.) Szavazatbontó bizottság jegyzőkönyvének felolvasása s a nagy többséggel történt választás jóváhagyása után a tisztikar új tagjai: Györke István lelkészi főjegyző, Simon Zsigmond lelkészi jegyző, Tornyai János, Pói József, Szabó Károly lelkészi, Moravec

Károly, Lukácsffy Béla világi tanácsbírák a hivatalos esküt leteszik. Az új tisztikar nevében főjegyző mond köszönő szavakat a megnyilvánult bizalomért és jóakarattért. A közgyűlés napirendjén szerepelt az egyházmegyei állások betöltése, melynek során egyhangulag megválasztottak: közpénztárnoknak Kallós Béla, em. missziói lelkésznek Tornyai János, em. ügyésznek Dr. Szük Aladár beregszászi ügyvéd, em. számvevőnek Huszt Béla, közalapi pénztárnoknak Mizsák Péter. Esperes javaslatára elhatározta közgyűlés, hogy módot és lehetőséget keres a népiskolai felügyelői állás megszervezésére és betöltésére a népiskolák fokozottabb és szakszerű ellenőrzése és fejlesztése céljából. Különböző bizottságok megalakítása után gyűlés végetért.

— **Lelkészválasztás.** A Molnár Ferenc volt beregi esperes elhalálózásával megüresedett *bulcsui* lelkészi állásra 13 pályázó közül *Kájel Mihály* zápszonyi lelkész választott meg a szavazatok nagy többségével. S választás folytán új lelkészválasztásra kerül a sor a csapi gyűlekezetben, ahová Kájel Mihály már előzőleg meg volt választva, de az ottani lelkészi állást a választás megfellebbezése miatt nem foglalhatta el.

— **A magyar külmisszió 30 éves.** A Magyar Református Külmissziói Szövetség 1933-ban tölti be működése 30 éves fordulóját. A Szövetség 1903-ban alakult „Magyar Evangéliumi Keresztyén Missziói Szövetség” címen, az akkori belmissziói egyesületek, különösen a Ker. Ifjúsági Egyesület azon tagjaiból, akik felelősséget éreztek a külmisszió nagy ügye iránt. Az 1933. jubileumi évet a Külmissziói Szövetség sorozatos demonstratív ünnepélyekkel és vidéki jubileumi konferenciák rendezésével ünnepli meg. Az ünnepély sorozatát január 6-án a Skót Misszió nagytermében tartott szeretetvendégséggel nyitotta meg a Szövetség, ahol is dr. Ravasz László püspök tartott bibliamagyarozatot.

— **A délamerikai róm. katolikus hitvédelem** lapja kimutatást közöl arról, hogy a legtöbb bolsevista szellemű ujság nem orosz, hanem spanyol nyelven jelenik meg. A kommunisták és szabadkőművesek spanyol nyelven 53 napilapot és 144 hetilapot, illetve folyóiratot adnak ki, míg orosz nyelven 40 napilap és 60 hetilap vagy folyóirat terjeszti az emberiség között a vörös eszméket. A kimutatás szerint magyar nyelven

is kiadnak 7 különböző hetilapot, amelyet csak a magyar kommunisták kapnak meg.

— **Országos főiskolás konferenciáját** febr. 1—4-ig rendezi a Magyar Evangéliomi Ker. Diákszövetség Budapesten, a skót misszió nagytermében. Előzetes jelentkezés alapján felekezeti különbség nélkül résztvehet minden egyetemi és főiskolás hallgató és hallgatónő, valamint a középfokú iskolák két felső osztályának mindkét nembeli ifjúsága. A jelentkezéseket a szövetség címére Budapest, IX., Úllői út 19. címre kell küldeni. A részvétel feltételeit illetőleg érdeklődni lehet a szövetség központi irodájában. A felsorolt előadásokon a nagyközönség is résztvehet.

— **A magyarországi Egyetemes Konvent** szanáló bizottsága az állásnélküli segédlelkészek elhelyezése tárgyában azt határozta, hogy addig is, míg a theologusok létszámának csökkentése érezteti hatását, segédlelkészek alkalmaztassanak a gyülekezetekben diakonusokként.

— **Szomorú igazság.** Temetést elrendezni jelent meg egyik városi gyülekezet lelkészi hivatalában a funerátor. Elmondja, hogy a halott családja nagyon szegény, fizetni nem tudnak. A lelkész nem tagadja meg az ingyenes temetést, de azt kéri, hogy vigyék ki a halottat a temetőbe, amely a lelkészi lakáshoz nincs távol s ott eltemetik. A funerátor azonban ahhoz ragaszkodik, hogy a kórházból temessék és a lelkész a koporsót kísérelje végig a városon. Akkor csak annyit kér a lelkész, hogy adjanak kocsi, amely a lelkészt és kántort elvigye a meglehetősen távol eső kórházba. A válasz az, hogy még koporsóra sincs pénzük. Mikor a temetés ideje elérkezik, a szép diszkocsin kívül a kórház kapuja előtt ott áll egy muzsikás banda is. Cigánymuzsikára, koszorura, diszkocsira volt pénz, egyedül arra nem jutott, hogy honorálják az egyház szolgáinak fáradságát is, akik nemcsak ingyen végezték a temetést, de végig gyalogolták a várost is.

— **Előfizetési felhívás.** A Károli Gáspár református irodalmi társaság Tudományos, irodalmi és művészeti osztálya, mihelyt megalakult, körlevélben tájékoztatást kért az egyházmegyék és tanintézetek vezetőségeitől arra nézve, hogy minő művet, miféle kiadványt tartanak legsürgősebbnek és legszükségesebbnek a maguk építő tevékenységének könnyebbé és sikeresebbé té-

tele érdekében. A beérkezett válaszok nagy része vallásos estelyek céljaira alkalmas felolvasások kiadását jelölte meg sürgős teendőnek. Enemű munkákban egyházi irodalmunk nem szegény. Folyóiratban, sőt számos önálló kötetben is gazdag és becses anyag áll rendelkezésre. A társaság mégis örömet bocsátja utnak Vársárhelyi János rendes tag a „Család Élete” c. kötetét. Nagyon jól tudja ugyanis, hogy az egyházi építő irodalomból soha sincs elég s tudja azt is, hogy e mű tárgyánál és szerzőjénél fogva kiválóan alkalmas a közszükséglet kielégítésére. A könyv ára 40 Lei, 12 előadást tartalmaz. Az előadások címei: A keresztyén családi élet váltsága. Jézus és a család. Család alapítás. Házastársak. Szülők. A gyermekek. Gyermekek nélkül. A testvérek. Nagyszülők. Cselédek. Az elválás kérdése. Csendes óra. A könyv megrendelését szeretettel ajánljuk olvasóink figyelmébe.

— **Harmóniumot énekkarok és iskolák részére** már 1.680 kč-tól feljebb szállít GUNA GYULA és FIA orgonagyára Prešov. Javításokat vállalunk. Árjegyzéket ingyen küldünk.

HIVATALOS RÉSZ

A Református Egyház Egyetemes Konventjének Elnöksége.

22/1933. szám. Pozsony 1933. I. 18. **Körlevél! Fontos!** A szlovenszkoí és podkarpatszkarusszi Egyetemes Református Egyház területén lévő összes Anya-, Társ-, és Leányegyházak és Tanítói Hivatalok Vezetőségének! Tudomásomra jutott, hogy kétes hírű személyek, ügynökök és sokszor utazók is azzal keresik fel gyülekezeteinket, hogy én hatalmaztam fel őket, hogy segélyt gyűjthetnek maguknak, ill. az én állítólagos utasításomra ajánlják portékáikat. Az ilyen kétes existenciák garázdálkodását kiküszöbölendő, kérem a Nagytiszteletű Lelkész, ill. Tanító Urakat, hogy a reámhivatkozó egyéneket, akár van tőlem „hamis” ajánló levelük, akár nincs, adják őket a hatóság kezére, mint csalókat. Vagyok szeretettel keresztyén szolgájuk *Balogh Elemér* Püspök. Konventi lelkészelnök.

Pályázat hirdettetik a lótl református előkönyörgő kántortanítói állásra. Fizetése és kötelessége a Vesztnik XIV évf. 6. számának 175-ik lapján van közölve. A megválasztott az állást azonnal köteles elfoglalni. A pályázatok f. évi febr. 5-ig a Barsi Református Egyházmegye Espereséhez küldendők Alsószecseré p. p. Alsóvárad. *Az Iskolaszék.*

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Veké
Kapuánny” címre küldendőek:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicserei
lelkészli hivatalhoz küldendőek.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Megnyitó beszéd.

Elmondotta Tornallyay Zoltán főgondnok a tiszáninneri egyházkerület rendkívüli közgyűlésén.

Főtiszteletű és méltóságos egyházkerületi közgyűlés! Az 1932-ik esztendő utolsóelőtti napja gyászkeretes napja egyházkerületünknek. Gyásznapi egyetemes református egyházunknak és bizonyára a fájdalmas emlékezés napja mindenütt, ahol a Kálvin hitelvei szerint és magyarul imádják az Istent.

Ezen a napon halt meg Péter Mihály, egyházkerületünk püspöke.

Mély megilletődéssel, megsomorodott szívvel és elfogódott lélekkel jelentem be ezt a —teljes nagyságában ma még fel sem mérhető— súlyos veszteségünket. Mély megilletődéssel, megsomorodott szívvel és elfogódott lélekkel nyitom meg ezt a mai rendkívüli egyházkerületi közgyűlést, amely azért hivatott egybe, hogy boldog emlékü nagy püspökünk kiváló egyéniségét és nagy érdemeit a késő nemzedékek számára jegyzőkönyvében méltóan megörökítse. Hogy a gyászolókkal együtt gyászoljon, a sírókkal együtt sirjon és a vigasztalásra szorulókkal együtt emelje fel tekintetét a pásztorok királyához: a Krisztushoz és az ő atyjához: az örök vigasztalás és kegyelem forrásához: az Istenhez.

Mert gyászolnunk kell és sirnunk kell, igen tisztelt uraim! Mert vigasztalásra szorulunk és a Krisztusra, az egy igaz pásztorra, mi, pásztorunktól megfosztott, megriadt nyáj. És mert az isteni gondviselés kegyelmét mell kérnünk magunk és egyházaink részére, mert bizony mondom, hogy e nélkül elveszünk a csillagatlan, hideg, sötét éjszakában.

Péter Mihály püspök meghalt. A megsebzett szív végre is megszakadt. Az erős lélek végre is összetört. A szikár porhüvely végre is ösz-

szeroskadtt a megpróbáltatások terhe alatt. Kiestett a kézből az író tolla, a hívő lélek bibliája és a harcos ember fegyvere. Ezekkel szolgálta és védelmezte anyaszentegyházát, sokat szenvedett és szenvedő magyar népét, az irott törvény szentségét, puritán elveit és végre: megtámadott, meghurcolt, de tiszta, makulátlan becsületét.

Szolgált és védelmezte ezeket egy egész világgal szemben és utolsó lehelletéig. És az a tény, hogy csaknem egyedül kellett megvívnia a mithológiai héroszok nemes harcát, igazolja legjobban az ő valódi nagyságát, az ő kiválóságát, az ő rendkívüli erejét.

Csak kevesen voltak igazi, meghitt barátai és mindhalálig hű fegyvertársai. Annál többen ellenségei és ellenfelei. Pedig nem önös érdekért harcolt. Nem földi javakért és nem beteges hiúságból. Hanem örökértékű és örökéletű, igazi ideálokért. Nem törrel és méreggel, mint elienségeinek nagy része, hanem nyíltan és férfiasan. Harcolt szellemének nagy fölényével, tudásának átütő erejével, hivatásának teljes föl-készültségével, roppant munkabírással, megalkuvást nem ismerő erős hittel. Sebeket kapott és talán sebeket is adott olykor, de állta a harcot, ezt az egyenlőtlen harcot, végkimerülésig.

Bátor és elszánt lélek volt. Küzdeni vágyó elme és égni vágyó szív. Meg nem pihenni soha. A kötelességtudás mintaképe. Puritán, egyenes jellem és olyan férfi, aki nem játszott a szóval, aki nem ismerte a kerülő utakat, aki nem dolgozott hát megett soha. Olyan jellem, aki meggyőződéséért el tudta szenvedni a földi poklok

minden szenvedését, de föl nem adta és nem árulta elveit könnyü sikerekért soha.

Olyan tiszteletreméltó és nagyszerü emberi tulajdonságok ezek, amilyenekkel csak ritkán, vagy alig találkozunk a mai korban, a kapzsi törtetők, ingatag jellemek, kis akarnokok, pártoskodó, tiszteletet nem adó, de nem is érdemlő, tekintélyt nem tűrő, az igazi tudást el nem ismerő, nagyhangú, gyűlölködő, agyarkodó, kárörvendő, a szeretetet képmutató, de nem gyakorló, tehát a Krisztust tudatosan megcsúfoló — emberek korában.

Könnyü fajsúlyu embereknek nem igen vannak nagy ellenfelei és nagy ellenségei. Ez csak az erős, aktív, küzdő férfiak előjoga. *A küzdés volt a Péter Mihály egész életének a fundámentuma.* De ez lett végül balvégzete is. A százados tölgy állja a vihart még megtépázott gallyaival is, de életerejét megörli a szu lassu munkája. Az acélt csak edzi a kovács pörölye, de elsorvasztja a rozsdá, ez a lassu oxidáció. A léleknek is megvan a maga halálos mérge és a sziv sem sebezhetetlen.

Péter Mihály is állta a harcot felemelt fővel a nyílt küzdőtéren. De megsebesült és pedig halálosan saját otthonában, saját hivei között. Ez a két éves lassu harc megörölte testben és lélekben. Csendes ember most már. Akik ezt akarták, ám üljenek felette halotti tort, ha tudnak, céljukat elérték. Péter Mihályt már nem kell erőszakkal lemondadni senkinek. Péter Mihályt már nem kell, mert nem lehet kipellengeezni sem szóval, sem tettel. Péter Mihály már nem lehet senkinek szemében szálla. Már nem érheti az a konok, de ostoba vád, hogy ő volt akadály a közegyházi ügyeink előhaladásának. Péter Mihály már elhallgatott örökre. Már nem harcol tovább senkivel. Már nem dorgál meg senkit. Már csak felülről szemléli kicsinyes harcainkat és nyújtja békejobbát ellenfeleinek. Megtért az anyaföldbe, amelyből vétetett. Amely földet édes atya verejtékezve munkált és amely földnek kálvinista magyar népeért küzdött és aggódott egy életen át, féltő apai gondossággal, Péter Mihály.

Ez az előttünk lejátszódott, szinte tragikus elmúlás azonban gondolkodóba és magunkba szállásra int bennünket is, igen tisztelt uraim. Vajjon meg kellett-e ennek történnie? És így kellett-e ennek megtörténnie? Mert bár jól látta mindenki a végső küzdelemet és meghallhatta a fájdalmas kiáltást, vajjon ez az egyházkerület: az ő egyházkerülete és a gömöri egyházmegye: az ő egyházmegyéje, sietett-e bajbajutott főpásztorának a megsegítésére olyan mértékben, mint kellett volna vagy lehetett volna? Vajjon fedezték-e őt egyhangú lelkesedéssel és teljes erkölcsi sulyunkkal; vajjon megadtuk-e neki az elismerésben rejlő bátorítást és biztatást főpásztorágának egész ideje alatt és föltétel nélkül? Vajjon ragaszkodásunkkal pótoltuk-e neki a sa-

ját gyülekezetében elvesztett — igazságtalanul elvesztett — földi paradicsomot? Nagy kérdőjelek ezek, főtiszteletü egyházkerületi közgyűlés. Fájó ezeket a dolgokat boncolni és a kérdésekre őszintén és igazán megfelelni. Nincs is már erre semmi szükség. Talán jobb most már fátyolt borítani a multa és magunkba szállva, megtisztult lélekkel, összekulcsolt kezekkel megállani a Péter Mihály életének fejfájánál és egy csendes imát elrebegni az ő tulvilági boldogságáért és a saját lelkünk nyugalmaért.

Az a szomorú tény, hogy egyházi szervezetünk nem tudta idejében megoldani a rimaszombati ügyet, és nem tudta kivonni püspökét a hivek egy részének pergőtüzéből, azt bizonyítja, hogy egyházi életünkben valami nincsen rendben. Vagy egyházi alkotmányunk hiányos, vagy a törvények végrehajtása körül van valami hiba. Érezzük ezt mindnyájan és felemeltük ellene már szavunkat nem egyszer. De ugy látszik, a mindennapi kenyéért vívott harc eltompította már fegyvereink élet és egyoldaluvá tette fogékonyságunkat. Pedig egyházkerületünkben, közelebből annak egyik egyházmegyéjében lezajlott és még nyugvópontra ma sem jutott események *m e m e n t* o lehet nekünk arra, hogy vigyázzunk, mert egyházunk közszelleme betegebb, mint hittük. Már szedi áldozatait. És félős, hogy több áldozatot követel, mint gondolnók. Vigyázzunk, nehogy a pótolható emberi értékek helyett a pótolhatatlan erkölcsi értékek és évszázados örökségek menjenek veszendőbe.

Meg kell változnunk, igen tisztelt uraim. Testben és lélekben. Le kell magunkról vetközni az ő embert és fel kell öltöznünk ama új ember köntösébe. Mert már igen eltávolodtunk az eszmétől, a Kálvin és Zwingli korának ember-típusától. Pedig ehhez a világos, egyszerű, puritán, tiszta eszmevilághoz kell visszatérnünk. Mert csak ennek ereje örökértékü. Ez nem avulhat el mindaddig, míg az országok támasza és talpköve a tiszta erkölcs marad. És hogy az maradjon, érdemes érte küzdeni egy egész életen át. És ezért küzdenie is kell minden igazi keresztyénnek és minden meggyőződéses kálvinistának. Minden küzdelem, minden verejtékezés előbb, vagy utóbb eredményre vezet. Az energia nem veszt el soha, csak átalakulhat más energiává. Kishitűeknek tehát nem szabad lennünk. De akiben ehhez a munkához nincs meg a lemondás ösztöne és földi jutalmak nélkül nem vállalkozik reá, az legjobb, ha önként félre áll. Aki csak a földi mértéket ismeri el, az nem küzdhet eredménnyel égi javakért.

Péter Mihály megmutatta nekünk, hogy hogyan kell elviselni a szenvedéseket. De kezünkbe adta végrendeletét is. Utolsó újévi pásztorlevelét, az ő hattyudalát. Ebben az van, hogy az Isten oltalma alá rendeljük magunkat. Igen, az Isten oltalma alá és nem az emberek oltalma alá. Mert az Isten hatalmas, az ember gyönge. Isten öröktől fogva való és örökké való, az

ember pedig halandó. Az Isten kegyelmes, az ember bosszuálló. Kit válasszunk tehát?

A Péter Mihály közegyházi működését, irodalmi munkásságát nem akarom ezuttal jellemezni. Mások feladata ez és a történelemé. Ugy érzem, hogy túl közel van még hozzám az élő ember, semhogy egyedül és kizárólag azt lássam meg benne, ami igaz és örökéletű. Majd később, a távolság ködén keresztül fog előttünk megjelenni az igazi Péter Mihály, megtisztulva a földi élet porától és szellemének fényességével rávilágítva egyházunk életének ezen sötét korszakára.

Most csak egy kijelentést akarok még tenni azon a jogcímen, hogy püspöki méltóságának egész ideje alatt talán a legközvetlenebb tanuja lehettem minden örömeinek, minden bánatának, terveinek és elgondolásainak, aggodalmainak, bizakodó erős hitének és kétségbeesett küzdelmének. Azt a kijelentést, hogy

Péter Mihály igaz ember volt, jó pap volt és nagy püspök volt.

Megérdemli, hogy emléke előtt igaz elismeréssel, kegyelettel és könnyhullatással álljunk meg és hódolatunkkal hajtsuk meg szelleme előtt ennek az egyházkerületnek gyászfátyollal bevont lobogóját.

Megérdemli, hogy életét odaállítsuk a jövő nemzedék elé példaképpen arra, hogyan élt és hogyan halt meg egy igazi kálvinista pap egyházáért és nemzetéért.

Legyen emléke örökre áldott mi közöttünk!

A vasárnapi iskola célja, anyaga és módszere.

Dr. Imre Lajos írásaiból összeállította: Lengyel József.

A vasárnapi iskola gyülekezeteink vallásos életének fejlődésében mind nagyobb nagyobb teret van hivatva betölteni. A felekezeti iskola, mégha minden lehetőségét kihasználjuk is, nem tartalmaz elegendő munkateret e tekintetben, hát még az állami iskola heti 2 órája. Annyira alappillére minden további evangéliumi munkának, hogy nem lehet megelégednünk azzal, hogy ezt csak néha, nagy ünnepeken vagy rendkívüli alkalmakkor tartjuk meg, hanem állítsuk be minden vasárnapra, az egész év folyamán.

A vasárnapi iskola nem akarja pótolni a vallástanítást, mert nem azért van, hogy megtanítsunk a gyermeknek valamit, de vallásos tapasztalatokra akarjuk vezetni, hogy saját maga lépjen Istennel belső kapcsolatba és ezt a vallásos eszményt úgy akarja elérni, hogy munkáját bizonyos anyaghoz köti. Ezért különbözik a gyermekistentisztelettől, amely az érzelmi momentumokat emeli ki a biblia történeteiből. A gyermekistentisztelet kultuszközösséget, a vallástanítás hitközösséget, a vasárnapi iskola életközösséget, szeretetközösséget akar létrehozni és annak speciális eszköze. Természetesen e 3

célt szorosan elhatárolni nem lehet, nem is kell, mert a vallásos nevelés egymást kiegészítő módszere.

A vasárnapi iskolában az a célunk, hogy a gyermeket rávezessük arra, hogyan tudja a Jézus személyiségét a maga élete vezérévé tenni, Jézusnak magát alárendelni. És így, mivel a vasárnapi iskola célja, anyaga, munkája felett a Jézus személyisége áll, a legelső és főkellék, hogy a vezetője buzgó, őszinte kerestény ember legyen, aki ezt a munkát nem mulasztja, vagy mulatságból, de Krisztus anyaszentegyháza és a gyermekek iránti igaz szeretetből végzi. A „béres munka” (Ján. 10, 12) — egy év se kell hozzá — ezt a munkát szétzüllesztí.

Ezt a célt úgy akarjuk megvalósítani, hogy a gyermekeket megismertetjük a Bibliával. A vasárnapi iskola anyaga tehát a Biblia. Nem a Bibliát tanítjuk, hanem Istennek az abban levő örök igéjét, a Krisztust; úgy lesz a vasárnapi iskola alkalmas eszközzé a gyermeki lélek valóságossá tételére.

A vasárnapi iskolában a Bibliát kezelni époly nehéz és tanulmányt igényel, mint az igehirdetésnél. Ezért a lelkipásztor előkészítő órákon adja meg a vezetőknek mindazon tudnivalókat, melyek az illető bibliai rész magyarázatához fontosak.

A vasárnapi iskolának anyagát képezi továbbá az ének tanítása, gyakorlása és a gyermekek imádságra szoktatása. Sohase mondjunk előttök betanult imádságot, hanem mindig kötetlen imát és igyekezzünk a gyermekeket is ránevelni, hogy saját maguk imádkozzanak, először magukban s majd ha bátorságuk megjön, nyilvánosan is. Próbálják számbavenni szükségüket s elébe terjeszteni azokat Istennek és felkeresni kis életükben azokat, amikért Neki hálát adhatnak.

Különböző koru gyermekekről lévén szó, az anyagot úgy válogatjuk ki, hogy a kisebbeknek inkább elbeszélő, a nagyobbaknak inkább fogalmi anyagot választunk. A kisebbeknek pl. érthetetlen lenne egy prófétai beszéd, nagyobbaknak ezt már meg lehet magyarázni. Elsőfok I—II., második III—V., harmadik VI—VIII. osztály. A vasárnapi iskola módszeréről beszélve, nem szabad elfelejteni, hogy ez nem olyan, mint a rendes tanítás. *Annyi tanítás legyen csupán benne, amennyi szükséges ahhoz, hogy a vallásos tapasztalatokat bizonyos képekhez rögzítsük. E módszernek 3 fázisa van: szemléltetés, elmélyítés, alkalmazás.*

1. *Szemléltetés alatt* azt értjük, hogy annak a vallásos tapasztalatnak, igazságnak utját előkészítjük, felmutatva azt egy ember, egy nép vagy Jézus életében. Minden bibliai történet mögött egy ilyen igazság van, melynek ismerete, fölkeresése nélkül az egész történet hiábavaló. Például Jézus a viharban ez: aki hisz,

az nem fél. E gondolat nélkül az egész történet pusztá mese volna, ez a gondolat teszi azt értékessé előttük. Minden bibliai részben ki kell keresni azt a központi gondolatot s a történetet úgy kell elmondani, hogy ennek a gondolatnak hü képe legyen. A szemléltetés mindig legyen eleven, színes, megragadó, hogy a gyermeket lebilincselje. A történet elmondásánál és színezésénél csak olyan vonásokat szabad felhasználnunk, melyek az illető kor vagy szereplő egyén lelkéből, állapotából önként következnek. Szemléltetni kell az egyházi éneket, apostoli levélrészletet, stb. is. Erre felhasználunk apró történeteket, a gyermek életébe vágó eseteket, de csakis olyanokat, melyek hiven kifejezik a szemléltetni óhajtott igazságot.

A 2. pontja a vasárnapi iskola módszerének: az *elmélyítés*, melynek az a célja, hogy a gyermek a vallásos tapasztalatot *átélje, felfogja, megértse*. Enélkül hiábavaló volna minden munkánk. Az elmélyítés módja az, hogy először is a történet elmondása után kivonjuk belőle ezeket az elemeket és beállítjuk, hogy a gyermek előtt világos legyen a dolog. A központi gondolat nyomán ezeket összegezzük, a gyermekekkel megbeszéljük. A szemléltetés formája: az elbeszélés, az elmélyítés: a kérdés. Persze nem iskolás kérdés, hanem a gyermek érdeklődésének állandó ébrentartásával való feldolgozása a gondolatnak. A központi igazságot a gyermekkel együtt állapítsuk meg, ne csak egyszerűen elmondjuk nekik.

Végül a 3. pont az *alkalmazás*, vagyis ennek a beszélgetésnek olyan vezetése, hogy felmússuk, hogyan valósul meg a gyermek életében az az igazság. Itt arra kell törekedni, hogy a gyermek ezt a tapasztalatot megragadja, átélje, magába fogadja. Az igazi vasárnapi iskolában a gyermek elé lelkiismereti kérdéseket teszünk fel, azaz olyan kérdéseket, melyek az életére s vallásos tapasztalataira vonatkoznak. *Itt dől el az egész munka eredménye*. Ha a gyermek arra, hogy: mit kíván tőle Jézus? a sablonos: „hogy jó legyek” feleletet adja csupán, akkor nem értünk el semmit. De ha feltudja sorolni, hogy mit kíván tőle tényleg, meglátja saját hibáit, elhatározás kél benne egy jobb élet után: akkor értük el célunkat!

A vasárnapi iskola mindig az imádság hangulatára vezesse a gyermeket, azaz úgy vezessük az egész tanítást, hogy a gyermek annak végén önkéntelenül az imádság hangulatába helyezkedjék.

Az aranymondás a központi gondolat kifejezése egy bibliai hely alakjában; a záró éneknek szintén e gondolathoz kell csatlakozni.

A vasárnapi iskolának egy ellensége van: az unalom, ez megfojtja, megöli. Ha a tanítás hosszadalmas, fárasztó, a történet érdekesség nélküli: a gyermekek elmaradnak. Ezt csak egy módon lehet megakadályozni, hogy aki tanít,

otthon imádkozás között készül reás komolyan átérzi, amit tanít és bele tud helyezkedni a gyermek lelkébe. Vasárnapi iskolai munkára csak az vállalkozzék, aki szeret foglalkozni a gyermekkel és *ért is hozzá*. Egy csoportba 15-nél több gyermeket ne vegyünk; az iskolás modort kerüljük; a gyermekek érezzék meg, hogy jobb, magasabb helyen vannak Isten közelében, de mi is érezzük meg, hogy Isten feladatát tűzött élénk kicsinyei gondozásában.

A vasárnapi iskola az iskolai év végével ne szüntetiessék be, hanem a nyári vakációban is folytassuk, lehetőleg künn a szabadban; amelyik gyermek megszokta, hogy minden vasárnap ott legyen a vasárnapi iskolában, az nem fog abból kimaradni, visszavágyik a megszokott körbe, ahol tudja, hogy szeretettel fogadják.
(Folyt. köv.)

A Hivatalos Közlöny

s a „Törvények és Rendeleték Tára” egy ismeretlen khaosz előttünk. Pedig ezek nem tudása senkit sem ment fel azok hatályától és következményeitől!

Ha megjelenik egy bennünket közelről érdeklő törvény vagy rendelet, vagy egyáltalán nem szerzünk róla tudomást, vagy ha tudomásunkra jut is, annyira elkéstünk a kihasználásával, hogy sohasem pótolhatjuk mulasztásunkat.

A sok káros következményből csak egyetlen egyet említek meg ez alkalommal, mely a legtöbb lelkészársunknak súlyos ezer koronáiba került:

Köztudomásu, hogy a lelkészek 1926-ig nem fizettek jövedelmi adót. Ekkor, 1926-ban minden lelkész kapott két kimutatást is a maga jövedelmi adójáról; az egyik 1921—1923, a másik az 1924—26 évekről szólt. Sokan nem értették, sokan jóformán meg sem nézték, hogy mi az: vagy ha meg is nézték, nem tudták, mitevők legyenek, így hát felhagytak minden további fáradozással. Letelvén egy bizonyos idő, az adóhivatalok könyörtelenül behajtották — leginkább csak a kongruából — a horribilis jövedelmi adót, amely egy lelkésznel 5—7.000 kő t tett ki.

Ettől a rettenetes jövedelmi adótól pedig minden lelkész nagyon könnyen szabadulhatott volna, ha ismeri a törvényeket és rendeleteket. A pénzügyminisztérium ugyanis belátván, hogy szinte a lehetetlenséggel határos a lelkészeknél ily hatalmas jövedelmi adót fizetni egy esztendőben, ezért a 30.639/26—III. 9. a.) sz. rendeletével úgy intézkedett, hogy aki benyújtott a pénzügyigazgatósághoz egy kérvényt, annak megadott az a kedvezmény, hogy 1921—26 év végéig terjedő jövedelmi adójában levonatott 1926. év májusától decemberéig teljes fizetésének 4—5%-a. Ez pedig csak pár száz korona volt, de semmi esetre sem 5—7000 kő.

Aki nem tudott e kedvezményről, természetesen nem adhatta be kérvényét sem s így könyörtelenül behajtották rajta a kivetett jövedelmi adót, mert hisz: „a törvény és rendelet nem tudása senkit sem ment fel annak hatályától és következményeitől.”

Igy hát ha valaki kutatni kezdte, hogy miért van neki oly nagy adóhátráléka, amikor ő minden éven pontosan megfizette a reá kivetett adót; vagy pedig fizette az egyházközsége gondnoka, ha az egyháznak kellett fizetni a lelkészi földek utáni adót, akkor megmagyarázták neki, hogy ez azért van, mert nem fizette ki a kivetett jövedelmi adót s mert nem kérte a 30.639/26—III. 9. a.) sz. rendelet szerinti kedvezményt sem.

Az eddigi mulasztás pótlásaképpen, —akadt olyan lelkész,— aki később adta be kérvényét e kedvezmény elnyerése végett. De ekkor már azzal utasították el a kérelmezőt, hogy most már késő, előbb kellett volna kérni. Ha pedig arra hivatkozott valaki, hogy előbb nem volt tudomása e rendeletről, azonnal megkapta reá a feleletet: „Hja kérem a törvény nem tudása, nem ment fel annak hatályától és következményétől!”

Akadt azonban olyan adótisztviselő is, aki csodálkozását fejezte ki, hogy nem ismerjük ezen oly nagy kedvezményt nyújtó rendeletet, „hisz — mint mondá — „a Hivatalos Közlöny és a „Törvények és Rendeleték Tára” kell hogy járjon minden hivatalnak. Önök lelkészek szintén hivatalvezetők, kell hát, hogy Önöknél is meglegyen! Aki pedig nem vette magának még azt a fáradságot sem, hogy megnézzze, átlapozza, most maga látja kárát!” S amikor tudomására jutott, hogy mi igaz, hivatalvezetők vagyunk ugyan, azonban a Hivatalos Közlönyt közlölünk senki sem látta, mert a lelkészi hivataloknak nem jár, azt válaszolta: „Akkor más uton, módon kellett volna gondoskodniok arról, hogy ez minden lelkésznek tudomására hozassék, mert most 7 év múlva, késő már segíteni!

Ez csak egy példa a sok közül. De mily számtalan van még ezenkívül, amelyről egyáltalán nem tudunk s később drágán kell megfizetnünk érte a tandíjat! Ezért bátorodom előterjeszteni azon tiszteletteljes indítványomat és kérelmemet, hogy — ha a püspöki hivatalok részére nem is, — de legalább a konventi iroda részére okvetlenül rendeltessék meg a Hivatalos Közlöny és „A törvények és Rendeleték Tára” és a konventi titkár urnak tétessék kötelességévé, hogy pontosan figyelje a megjelent törvényeket és rendeleteket s a közérdekűeket vagy szóról-szóra, vagy pedig részletes ismeretessel tegye közzé hivatalos lapunkban, hogy azt mindenki elolvashassa és tudomást szerezhessen róla.

Ha pedig ez nem lenne lehetséges, úgy nagyon kérem egyházunk világi papjait: az ügyvéd urakat, hogy a közérdekű törvényekről és

rendeletekről hivatalos lapunk hasábjain értesítsék a lelkészi kart. Meg vagyok róla győződve, hogy a szerkesztő ur mindenkor készséggel ad helyet minden ilyen tárgyú közleménynek.

Tussa, 1933. január hó 18.

Nyitrai Dezső
ref. lelkész.

A Tiszáninneri Egyházkerület rendkívüli közgyűlése

január hó 31-én folyt le Kassán, az alkotó tagok s a nagyszámu érdeklődők részvétele mellett. A gyűlés impozáns lefolyása méltó külső keretül szolgált a kerület elhunyt püspöke emlékének megörökítésére. A XC-ik zsoltár első versének eléneklése után *Szücs István* legidősebb esperes, az ülés lelkészi elnöke buzgó imádságban kérte az Ur kegyelmét a tanácskozásra s azután *Tornallyay Zoltán* főgondnok, világi elnök mondotta el mai számunk első helyén olvasható elnöki megnyitó beszédét, amelyben kegyeletes szavakkal parentálta el Péter Mihály püspököt, akivel 3 éven át egyetértésben és szeretetben összeforva kormányozta a Tiszáninneri Egyházkerületet. A halotti csöndben meghallgatott emlékbeszéd után a gyűlés törvényesen megalakulván, sor került a tárgyszorozat letárgyalására.

Mindenek előtt *dr. Magda Sándor* egyházkerületi főjegyző tett indítványt az elhunyt püspök emlékének a kerület jegyzőkönyvében való megörökítésére s felolvasta a jegyzőkönyvbe felveendő emléksorokat; ugyancsak felolvasta azon egyének és testületek névsorát, akik, illetve amelyek részvétíratot küldtek a püspök elhunyt alkalmából s indítványozta, hogy ezeknek jegyzőkönyvi köszönet szavazzassék.

Az elnöki előterjesztések kapcsán elhatározta a közgyűlés, hogy Péter Mihály arcképét a püspöki hivatal számára megfesteti s az erre szükséges összeget gyűjtés útján teremti elő. A gyűlés tagjai közt momentán megindított gyűjtés eredménye a szükséges összegnek csaknem felét eredményezte. Aztán egyhangulag elhatározta a közgyűlés, hogy az elhunyt püspök özvegyének 6000 K. segély fizetessék ki az egyházkerületi pénztár terhére.

A közgyűlésnek egyik főtárgya volt a megüresedett püspöki tisztség betöltésével kapcsolatos intézkedések megtétele. Elrendeltetett a szavazás március 10-iki határidővel s az új püspök beiktatására vonatkozólag úgy intézkedett a közgyűlés, hogy az az őszi rendes közgyűlés keretében történjék meg; azonban felhatalmazást kapott az elnökség, hogy ha valamely komoly ok a korábbi beiktatást szükségessé tenné, rendkívüli gyűlést hívhat össze.

Szóba került aztán a hírhedt Dérer-féle új iskolai törvénytervezet. *Szöke István* ker. jegyző referátumának meghallgatása után, az ő javaslata

értelmében a közgyűlés egyhangulag elhatározta, hogy felekezeti iskoláihoz törhetetlenül ragaszkodik, a Dérer-féle törvénytervezet ellen minden törvényes eszközzel küzdeni fog s a küzdelemben testvéri segítő kezet nyújt a többi felekezeteknek s egyuttal felterjesztéssel él az Egyetemes Konventhez, kérve, hogy mindent elkövessen, hogy az egyház ősi joga az iskolákhoz sértetlenül megóvassék.

A lemondott Barna Béla helyére konventi világi póttaggá *Dr. Király Kálmán* ker. tanácsbíró választotta meg a közgyűlés s azután *Idrányi Barna* esperes tett indítványt a lelkészi járandóságok után követelt $\frac{1}{2}$ %-os illeték pualizálása, továbbá az egyházkerületi pénztár szanálására vonatkozólag. Mindkét ügyben határozat hozatott az indítványozó javaslatra értelmében. Még egy pár jelentéktelenebb ügy letárgyalása után azzal a reménnyel oszlott szét a gyűlés, hogy az Ur nem fogja elhagyni az árván maradt kerületet s a kidőlt vezér helyére ujat állit az Ő kegyelmes gondviselése.

Könyvismertetés.

A csehszlovákiai magyar irodalomban egyegy tudományos mű megjelenése — sajnos — egyenesen esemény. Ezért fokozott mértékben irányítja magára figyelmünket az a kötet, amelyet „**Ötven temetési beszéd és más vegyes papi művek**” címen Beregszászon, a Kálvin-nyomda kiadásában *Szentimrey József* jelentetett meg. A beregi református egyházmegyének ez a köztiszteletben álló nyug. esperese, volt derceni lelkész mindig a legkiválóbb egyházi szónokok közé számított, és kettős ünnep volt az, amelyen ő hirdetett igét. Hallgatóságát következetesen magával ragadó beszédeit most barátai unszolására egybegyűjtötte, hogy utmutatás, gondolatébresztés és érzésfakasztás céljából odategye lelkésztestvérei asztalára. De nem csak a lelkészek kara, hanem a hívők serege is nagy lelki haszonnal és gyönyörűséggel forgathatja ezt a könyvet, amelynek minden lapjáról mélységes hit, fenséges igemagyarázat, nagyszerű életbölcesség, ragyogó képek, megkapó hasonlatok, remekbe öntött, nemesen csengő, zamatosan tiszta magyar mondatok áradnak felé. A könyv nagyrészt temetési beszédek töltik ki. A legkülönbözőbb koru, rangu és sorsu halottak felett hangzottak el ezek a kis mesetermüvek, amelyekből ellenállhatatlan erővel tör elő az Isten akaratán való megnyugvás, a halál megszépítő és megáldó volta, ama szebb hazába vetett bizonyosság és ezeken keresztül a hulló könnyek felszárítása. A kopersónál esett igehirdetéseken kívül templom-, harang-, orgonaszentelési, emlékoszlopfelavatási, toronygombfeltételi, továbbá lelkészi beköszöntő és kibucszó-beszédekkel találkozunk e nagyértékű könyvben, amelynek minden sora egy sokat

tudó, mélyen érző, egész lelkével és életével Istenét szolgáló, állandóan megnyilt egeket látó református magyar papot állit elénk és vés be a szívünkbe. A könyvet az egyetemes református egyház hivatalos nyomdája, a beregszászi Kálvin nyomda készítette, elsőrendűen és legfeljebb is csak azzal a kifogással, hogy sűrű a nyomás és túltömötték a lapok. A könyv ára 25 korona, utánvétellel a portóval több. Tudományos irodalmunk igaz gazdagodását jelentő ezen könyv megrendelhető a szerzőnél *Szentimrey József* nyug. ref. esperes lelkésznél. Beregszász, Petőfi utca.

Dr. Kovách Béla
e. m. főjegyző.

H I R E K

— **Koszoru megváltás.** Papp József püspöki titkár és neje Povázsay Ilona a következő levelet intézte a beretkei árvaházhoz: Szeretett Főpásztorunk elhunyt alkalmából — bizonyára az ő nemes szívének inteniójával megegyezőleg — koszoru megváltás címén 200 koronát küldünk a beretkei árvaháznak. Amikor az adományt és az ahhoz fűzött gondolatot forró hálával köszönjük, eszünkbe jut, hogy Péter Mihály püspök irta azt be a beretkei árvaház vendégkönyvébe: „Hitünk itt látássá változik.” Vajjon nem éreznek-e többen is indítást, hogy ha nem is egy koszorúval, de legalább egy szá! virágával a kegyeletnek megcsinálják a Péter Mihály-alapot árvaházunkban?

— **Értesítés.** A Szlovenszkói Ungi Egyházmegye Lelkész és Tanító Egyesületének t. tagjait szeretettel értesitem, hogy február hó 9-én d. e. Nagykaposon értekezletet tartunk. Tekintettel a tárgyalandó ügyek fontosságára, a tagok teljes számu megjelenését kérem. *Ujlaki Sándor* elnök.

— **Halálozás.** Kolozsváry Mihály hajdunánási lelkész váratlanul elhunyt. Halála nagy vesztesége a hajdunánási gyülekezetnek.

— **Lelkészbeiktatás.** A dévai gyülekezet a mult hó 8-án iktatta be új lelkipásztorát, Nagy József vallástanárt. A beiktató beszédet *Dr. Tavaszy Sándor* theol. professzor mondotta, Hivatalos díszebéd helyett az egyház a város szegényeit vendégelte meg.

— **Értesítés.** *Előfizetési, reklamációs és más, közvetlenül a kiadóhivatalt érintő ügyekben a megkereséseket ezentul „Református Lelkészi Hivatal Csepely, pp. Velké Kapušany” címre kérjük küldeni.*

— **A spanyol protestáns felekezetek** madridi konferenciáján előtérbe került az a gondolat, hogy a spanyolországi protestáns felekezetek egyesüljenek „Spanyol evangéliumi egyház” név alatt.

— **A piemonti valdensek** a múlt évben 400 éves évfordulót ünnepeltek. 1532-ben tartották első zsinatukat, amelyiken csatlakoztak a református reformációhoz s elhatározták a biblia lefordítását.

— **Uj református templom** építését kezdik meg Nagykanizsán, körülbelül 600 férőhellyel és 23 méter magas toronnyal.

— **A holland református egyházak** vezetői új bibliafordítás kiadását határozták el, mert az eddig forgalomban volt régi nemzeti biblia XVII. századbéli nyelvezete a mai ember számára nehézkes és idegen. Az Újtestamentom egyes részeinek fordítása már készen van s a felülvizsgáló bizottság jóváhagyására vár.

— **Vörös „szentségek”**. A bolsevizmus a vallás pótlékeként akarván fellépni, vallási formát vesz fel és „szertartásokat” honosít meg. A keresztelés helyébe a „vöröskeresztelést” állítják. A Tanács egy tagja elhozza az ujszülöttest a szovjet helyiségébe, ahol a titkár nevet jelöl ki neki, melyet a forradalmi eseményekből vesz: „Komorenár”, „Oktiabrima”, „Revolutzia”, „Stalina”. Aztán betakarják a kisgyermeket vörös kendőbe, nyakába akasztják a „Kosmol” kommunista ifjúsági jelvényét. A szülők és tanuk előtt a szovjet képviselője beszédet mond, melyben az osztálygyűlöletet, a hivek és a burzsoák elleni harc szükségességét emlegeti. A szertartás vendégséggel, zeneszóval végződik, amikor is az Internacionálé éneklése közben *vodkával* locsolják meg a gyermeket a keresztyén szertartás kicsufolásaként. Ehez hasonló a „vörös temetés” is. Elöl zászlóvivők a Syndikátus jelvényét tartják, aztán a szovjet képviselői jönnek a papok helyett, majd a szakszervezet tagjai hozzák a koporsót. A tiszta vörös koporsó tetején ötszögű csillag, vagy a keresztbe tett sarló és kalapács jelvénye. A zenekar a katonamarsot játsza, vagy frivol jellegű dalokat dobpergés kíséretében. Nem tisztelik a halottat. A szülőknek és a barátoknak vidám arcot kell vágni, hogy a ceremónia a jelenlevőket a vallás elleni harcra és a forradalomra nevelje.

— **Harmóniumot** énekkarok és iskolák részére már 1.680 kő-től feljebb szállít GUNA GYULA és FIA orgonagyára Prešov. Javításokat vállalunk. Árjegyzéket ingyen küldünk.

HIVATALOS RÉSZ

A szlovenszkói tiszáninneri református egyházkerület elnökségétől.

Tiszasalamon és Tornalja 1933 február 1. Valamennyi nt. Esperesi és Lelkészi Hivatalnak! Egyházkerületünk 1933 január hó 31-én, Kassán tartott rendkívüli közgyűlése a megüresedett püspöki tisztségre a szavazást elrendelte. A határozat szerint a szavazatok 1933 március hó 10-ig küldendők be az illetékes esperesi hivatalhoz. Szücs István sk. rangidősebb esperes. Tornallyay Zoltán sk. egyházkerületi főgondnok.

Pályázat. A derceni református egyház presbitériuma pályázatot hirdet a nyugalombavonulás folytán megüresedett rendes II. tanítói állásra. Javadalom: Lakás (két szoba, konyha), készpénz 682 kő., 7 kat. hold 694 □ öl szántó, 3 kat. hold 1550 □-öl kaszáló, 76 □-öl kert, 15 köből buza, 2 drb. marha díjtalan legeltetése, államtól törvényes államsegély. A földek 3 évre bérletben vannak. Kötelessége: (az állammal közös iskolában) a számára kijelölt osztály, vagy osztályok tanítása, az egyháztársadalmi munkában való személyes, aktív részvétel, akadályoztatás esetén a lelkész és kántor-tanító díjtalan helyettesítése, valamint az énekkar önálló vezetése. Pályázati kérvények a pályázat megjelenésétől számított 14 napon belül adandók be a református lelkészi hivatalhoz Dercen (Dryszino) u. p. Gát, Podk. Russ. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó. *Presbitérium.*

Pályázat. A csuzi református iskolaszék pályázatot hirdet tanítói állásra. Javadalom: 1) Tisztességes lakás nagy kerttel. 2) Készpénz 1200 korona évenként. 3) 12 méter kemény tűzifa beszállítva. 4) Államsegély mely kérvényezve lesz. 5) Stóla. Államsegélyért az egyház nem kezeskedik. Kötelessége: I—VIII osztály tanítása református valláserkölcsi szellemben. Ének-, vallástanítás, esetleg a lelkész helyettesítése a templomban, isteni tisztelet végzése a lelkész akadályoztatása esetén. Tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak oklevéllel, állampolgársággal bíró férfi és nő tanítók. Az állás a választás után azonnal elfoglalandó. Pályázati határidő 1933 február 25. *Ref. presbitérium.*

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA” felkérő lapban „Kapuány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicserei lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Az ifjuság nagy és nehéz ügye.

A mai, nyugateurópai gondolkozás problémái közé új került: az ifjuság kérdése. Nem annyira alapjában és lényege szerint új, mint inkább kiélezettségében, amikor a válság problémája mellett és ezen belül ismert, gyakran tárgyalt. Az egyrenövé káotikus krízis egyik főkérdése: mi lesz a fiatalsággal? mi lesz a fiatalságból?

Nagy, nehéz, megoldásra váró kérdés, de megoldása jelenti a kitisztult világos, széles horizontot, a továbbhaladást, a békességet és bizonyosan: a megújult Európát is, az anyagi és szellemi élete minden terén.

Mindig volt ifjusági kérdés. Az apák és fiak közös, vagy kevésbé közös arcvonalában megadott ez a problémás szakadék, amely ma nagyranőtt, mert nagyranövesztették. Ma, amikor sokban és sokszor szembenálló célok, akarások, módszerek, eszközök választják el a két generációt.

Pedig ennek éppen nem szabad megtörténnie.

A helyes cél: a két kéz egymásra talál: a vezető, az apáké, megkeresi a vezetésre várót, a fiakét. Másképp nem lesz, nem lehet békesség, nem lehet építő munka, nem lehet megújulás.

Nem igaz a görög harcot hirdető: „A háború minden szülőanyja.”

A generációk szerepe nem lehet harc egymás ellen, nem lehet vádaskodás vaktában, amikor békesség kell és megértés. Mert ez a káosz letisztulásának a módja és lehetősége.

Be kell látni az apáknak és a fiaknak, különösképpen nálunk, ahol éles és nagy az ellentét, hogy a jövő érdekében nem szabad harcba küldeni a holnapot a tegnappal szemben. A harc a halál szolgálata, az élet munkálása a

békesség. Az Evangelium ezért a békesség meghirdetése és nem a halál uralomrajutása.

Generációs problémánkat csak az Evangelium, helyesebben az Ige szemszögéből lehet megérteni és megoldani. S azért nem tudományos sem a gyakorlati, sem az elméleti megoldása.

I. Az ifjuság problémája nem mondvacsinált, hanem meglevő.

Idői és elvi különbséget jelent.

Idői megkülömböztetés: több életlehetőségük van előre, mint az előttüklevő generációnak. Ez azonban még nem fejezi ki az elválasztást visszafelé.

A tulajdonképeni szétválasztó kérdéskomplexum: elvi.

A fiatalság élete és munkája kísérletezés, keresés. Az életre készülnek, amely egyre nehezebb lesz és egyre másuló életritmusu. Az igazságot akarják, az igazságot akarjuk, amelyért lángol és küzd a fiatalság mindhalálig. Nem mondhatok értékitételeket, hogy ez az ifjuság, amely itt és másutt, bármely faj között egységesen él, dolgozik és nyilatkozik: jobb vagy méginkább: jó, — de bizonyos, hogy az életcélja az igazság szolgálata.

A fiatalság idealizmusa ma még töretlen, pedig mennyi testi-lelki nyomorúság igyekezett szétzuzni. Nincs ennek a generációnak sok reménysége békés holnapra, nagyobb kenyérre, de van hite, hogy a jobb és bal kilengések közt előbbre halad, egyreközelebb az igazsághoz.

Közöttük és velük élek, tudom és hirdetem, hogy azok a vezető fiatalok, akik az élen haladnak, nagyon gyűlölik a hazugságot és nagyon szeretik az igazságot. Tudatosan és tudattalanul alkalmazkodnak az Igéhez, amely normálón

fogja át életüket. Itt új gondolkodási irányiainak lenni, itt az új etika, amely nem bírja el a hazugságot és a gyűlöletet.

A megújult, emberibb, igazabb gondolkodásmód képviselői a fiatalság, amely az Igét érvényesíti, szolgálja és alázattal rá hallgat.

Ez a fiatalság reménye és hite, de biztos reménye és biztos hite.

II. Az új európai fiatalság törekvései, amelyeket ha nem is tud mindig egyformán kifejezni, azért azonosan megvannak:

a.) faji talaju, még nemzetközi megnyilvánulásaiban is,

b.) humanista gondolkozásu,

c.) szüntetikusan kereső és

d.) munkára kész.

Külön—külön:

a fiatalság nem tud és nem is akar elszakadni nemzete testéről. Egységes, de modern nacionalista nézeteket képvisel, amelyek célja, hogy a faji közösség életképessége megújuljon és teljesebb ritmusu legyen.

Csak a magyar fiatalság példájára hivatkozom: mindig magyar az a fiatalság, amely a megosztott nemzettestben az Erdélyi Fialatok, a Márciusi Ifjak, vagy a szegediek Bethlen Gábor Köre és Egyetemisták Agrársettlemment Mozgalma vagy az itteni Magyar Munkaközösség körül csoportosul.

Amikor az élet emberi oldalait kell dokumentálni, amely mindenkivel közös, akkor is nemzeti az alap, amelyen mozognak az élet előrehaladásával. De ebben az előrehaladó munkában mindig érvényesítik és kell érvényesíteni a tiszta humanizmus gondolkodás által megszabott elveket. Hogy miért? Mert ma különösen érezhető, amikor a baj és betegség mindenütt egy, hogy az ember nemcsak egy nemzethez, hanem az emberiséghez is tartozik.

A fiatalság tehát keres.

Ebben a keresésben várja az idősebb, előttejárt generáció pedagógikus utmutatását. Öszinteséget, tényismeretet, igaz szavakat, igaz tetteket kér és vár a fiatalság, amelyet csak az igazság és az őszinteség nyerhet meg.

Nem mondom, hogy ez a fiatalság mindig helyesen keresi az igazságot. De legalább akarja, mindig akarja. Tévedhetnek a fiatalok és tévedésük nem menthető azzal, hogy fiatalok és azért nincs tapasztalatuk. Így lehet és kell magyarítani, de ez nem lehet felmentő ítélet.

A fiatalságnak is van hibája, vétke és bűne. Ezért tör az igazság és az Igazság felé.

S ezért várja a másik generációból azokat, akik értik a jelent és tudják a mai fiatalság nagy és nehéz helyzetét, jöjjenek segíteni, céljelölőn, megértéssel, szeretettel és hittel.

Ilyen is történt. Fiatalságunk sosem feledkezik meg arról a tiszta, keresztyén, új életet jelölő beszédről, amely a két generáció felé hangzott el a dunáninni egyházkerület múlt

év decemberi közgyűlésén Szilassy Béla dr. közéletünk és egyházunk vezetőjétől. Ebben a beszédben a megértés, a tiszta cél és látás és a hit szól. Ritka hang az itteni sokszavu zürzavarban; a fiatalság szívéhez ért.

Más ilyen írás, amely igaz és tiszta, Gömöri János cikke (A szlovenszkói magyar lélek. L.: Magyar Írás, I. évf. 8. szám. 1932. október 576—581. oлд.) és tuli magyar viszonylatban: Imre Sándor egyetemi tanár tanulmánya: Az ifjuság és a mai élet nagy kérdései. (L.: Protestáns Szemle. XLI. évfolyam, 10. sz. 1932. október. 511—526. oлд.).

A fiatalságunk ügyét felfogta és kimondta Romain Rolland, a „világ lelkiismerete”, aki így beszél az „Au dessus de la Mêlée”-ben a gyűlölet közepette: „Világ hőroikusu ifjusága! Milyen tékozló örömmel hullatjátok véretek a szomjas földre. Ez a pompás nyári nap milyen csodálatos áldozati kévüket kaszál. Minden nép ifjai, ti mindnyájan, akiket közös ideál állít egymással szemben... milyen drágák vagytok nekem, akik meghalni mentek. Bosszuljátok meg a szkepticizmus, a hedonista nyafkaság éveit, amelyekben nőttünk... Győzők vagy legyőzöttek, halottak vagy élők, legyetek boldogok!”

Ugyancsak ez a gondolkodó és író mondja és hívja az új generációt meleg, boldogan tiszta szívvel és szemmel: „Mai emberek, ti ifju emberek, most rátok került a sor! Lépjétek át testeinken és álljatok az első sorba. Legyetek nagyobbak és boldogabbak, mint mi.”

III. A generációs kérdésnél, amely különösen a fiatalság kérdése, nemcsak az utánpótlásról van szó, akár politikai, akár egyházi, vagy más tekintetben. Munkáról és életről.

Közösségi és egyéni munkáról, tehát közösségi és egyéni életről és ezen belül, mint irányítóról: hitről.

Nem ígéret, nem fenyegetés segít és toboroz embereket. Hit kell, aktiv, Krisztustól elinduló, Igén alapuló, keresztyén hit.

Csak ez segít mindenkin és rajtunk is.

A keresztyén élet igazságai, tehát a kijelentett igazság nélkül, senki sem érti meg az ifjuságunk nagy és nehéz ügyét, de ha megérténé is, segíteni nem segíthet.

A generációk egymásra utaltak. Erre a történelem tanít,

A generációk szerepe a jövő érdekében nem lehet egymás gyilkolása, hanem a szerep: egy és változatlan, egész embert követelő. A szerep: a sorsközösségben hívő egymásratalálás és közös hit által kiszabott munka.

Erre munkások kellene. Ezt adja a fiatalság, mert kötelessége a szolgálat és nem az uralkodás.

Erre: vezetők kellene. Ezek az apák generációjából jöjjenek; de hát jöjjenek már.

Az ifjuság az életsorompók előtt áll. Gyülekezik és vár. Vár vezetőre, mindenütt és így nálunk is.

Embert vár, aki felnyitja a sorompókat az élet felé.

A mai fiatalság nagy és nehéz ügye ez a várás, amely nem lehet hiábavaló.

Kiáltó szó mindig talált halló fülre.

Bizonyos, hogy a mai fiatalság nagy és nehéz ügye az Ige jegyében, az Ige megérkező férfiban : megoldódik.

Pozsony, 1933 február.

Narancsik Imre.

Ahol a mi tanítóinkat nevelik.

A mai vajudas közéleti és egyházi állapotainknak van egy szomoruan érdekes jelensége. Nevezetesen: nincs eszme, nincs törekvés, — legyen az bármily nemes vagy kézzelfogható eredményekkel kecsegtető, — amelyet ne kísérne innen-onnan *egy-egy lesajnáló kézlegyintés, vagy egy odavetett, éretlen megjegyzés.*

Egyházunk hajója nemcsak hanyattalik a megpróbáltatások tengerén, hanem szinte cél nélkül halad egy sivár sötétség felé. S ha néha felhangzik egy kiáltás, mely irányt szeretne mutatni: vagy agyonhallgatják, vagy egy kézlegyintéssel intézik el.

Lapunk mult évi 46. és 47. számaiban jelent meg iskoláink fontosságáról és fenntartásáról egy körültekintő, tárgyilagos és megszívlelésre méltó közlemény. Ennek már több mint két hónapja, de sem hozzászólásban, sem kritikában, sem helyeslésben, sem ellentmondásban nem részesült. Pedig a cikk óriási igazságot rázott meg előttünk: *a lét vagy nemlét kérdését!*

Nem hihető, hogy lenne közöttünk csak egy lélek is, akit ez a kérdés hidegen hagyna... Vagy talán mondjuk azt, hogy a hallgatás beleegyezést jelent? Ezt ugyan nem helyeselhetjük, de ha így van: kénytelen kellelten bele kell nyugodnunk. Azonban azt már nem lehet szó nélkül hagyni, hogy ha komoly hozzászólást nem is kapott a felvetett kérdés, kézlegyintéses elintézésben részesült.

„Hol iskolánk nincs, ott nincs jövőnk” című közlemény konklúzióját abban összegezi, hogy tanítóink képzése iskolaügyünknek alfa és omegája és egy *ref. tanítóképző felállítása égető szükségesség.* Ez igaz is! Ezen igazságot jelen soraimmal majd egy egészen új oldalról is alá fogom támasztani... Előbb azonban ki kell térnem ama bizonyos kézlegyintésre, amely ezen igazságot úgy minősíti, mint luxust, túlzott ábrándozást.

Lapunk mult évi 48. számában a „Körülkéntés határainkon kívül” című cikk a kérdésre vonatkozólag ezt írta:

„Nagy a tanítóhiány jugoszláviai hittestvéreink között is, de nem álmodoznak szegénységük és kevés számuk miatt elérhetetlen álmokat, mint mi, akik nem is képzeljük e hiányokon másként segíteni, mint modern tanítóképzőt, bele százezer čk.-ákra menő fizetéssel ellátott tanári

kart, internátust, könyvtárt, tornacsarnokot, stb, létesíteni. Ok az arravaló, szorgalmas, tehetséges tanulójukat, kit tanárai is ajánlanak, kitaníttatnak. Hogy egy ilyen ifju ehessen is, tanulhason is, havi 400 dinárra van szüksége, ezt az összeget 5 dináros megajánlásokból hozza össze hivatalos lapjukban közölt felhívás által a „Tiszteletes” Esperes úr, azon felül a nagyobb gyülekezeteknek megvan a maguk diákja, akit tanítat az egyház közönsége, aki így holta napjáig halát érez egyháza iránt s igyekszik is azt leróni élete minden napjaiban egyházas szolgálatával.”

Remélem, nem veszi rossznéven cikkíró annak a megállapítását, hogy *összehasonlításokat tenni csak teljesen egyező adottságok, körülmények és viszonyok mellett lehet és szabad!* Hiba volt tehát összehasonlítani a jugoszláviai és a mi iskolai állapotainkat. Ugyanis a kettő között vannak bizonyos különbségek. Sőt nem is olyan „csekély” különbségek!

Tessék csak arra gondolni, *hogyan állnak a vallásellenes, szocialista, kommunista, stb, áramlatok Jugoszláviában és nálunk?... Mennyiben van befolyásuk az egyházaknak az ország és közélet irányításában itt és ott?... Hogyan érvényesülhet a vallásos nevelés az iskolai oktatásban?... Fakultatív tantárgy-e Jugoszláviában is a hit- és erkölcstan?... stb. stb.*

Jugoszláviai testvéreink más közéleti viszonyok és körülmények között élnek, sőt még a bajaik és gondjaik sem mindenben azonos természetűek a mieinkkel. Az anyagi, felekezeti és nemzeti gondokon kívül nekünk még egy rettenetes, óriási ellenséggel kell megküzdenünk: *az Istenellenes, a vallásellenes, a minden hitet el-söprő bolsevizmus ördögével,* amiből jugoszláviai hittestvéreinknek, hála Istennek még csak nagyon kis rész jut.

Hogy ők a tanító-utánpótlás módját nem egy ref. tanítóképző felállításában találták meg, hát ez az ő viszonyaikból kifolyólag egész természetes. Nemcsak hogy nem bírnának fenntartani egy tanítóképzőt, de fölösleges is volna, hiszen nekik évente legfeljebb 3—4 új tanítóra van szükségük. Emellett az ottani középiskolákban és tanítóképzőkben nemcsak hogy „Kötelező tantárgy”, de a legelső és legfontosabb tantárgy a hit- és erkölcsan! *A vallásos nevelésre az állami intézetekben is nagy gondot fordítanak és hittestvéreinknek megvan a kellő módjuk és alkalmuk, hogy az odajáró tanítójelölteket kellő lelki gondozásban és komoly hitoktatásban részesítsék.*

De nézzük a dolognak a másik, a financiaális oldalát:

Ne gondoljuk, hogy jugoszláviai testvéreinknek az általuk alkalmazott módszer szerint az ő tanítóik valami olcsóba kerülnek.

A pénzérték megítélésénél ugyanis nem a valutáris viszonyokat kell alapul venni, hanem a vásárló értéket. Ebben a tekintetben pedig a jugoszláviai értékviszonyok egészen mások,

mint az itteniek. A helyzet az, hogy ott egy dinárnak a vásárlóértéke körülbelül annyi, mint nálunk egy koronáé. Azért egy tanítójelölt tanulására és ellátására szükséges havi 400 dinárnálunk 400 Kč-nak felel meg. Vagyis egy évben négyezer Kč-t kellene nekünk egy tanítójelöltre áldozni. Mivelpedig legkevesebb évi 15 tanítóra van szükségünk, a négy évfolyamba járó 60 tanítójelöltnek évenként 240 ezer Kč-t kellene juttatnunk.

A tanítópótlásnak jugoszláviai mintára való megoldása tehát évi egyegyedmillió Kč-jába kerülne közegyházunknak. S hozzá még idegen intézetekben nevelődnének fiatal tanítóink! Megérné ezt a nagy áldozatot ez a megoldás?!...

Szabad-e „elérhetetlen álmokról” beszélni, ha ezzel szemben egy református tanítóképző felállítását javasolják. Mert nem kell „százezer Kč-akra menő fizetéssel ellátott tanári kart,” stb. emlegetni, hanem meg kell nézni egyetemes konventünk 1931–32. gyűléseinek jegyzőkönyveit és megállapítani tárgyilagosan, hogy az ott körvonalozott református tanítóképző fenntartása évenként nem egyegyedmillióba, hanem csak 100–120 ezer Kč-ba kerülne.

A református tanítóképző fenntartása tehát nemcsak tetemesen kevesebbe kerülne, mint a jugoszláviai megoldás, hanem — merem állítani — az innen kikerült tanítók összehasonlíthatatlanul többet is érnének, mint az idegen intézetekben kitanítottak. Mert, ... *miféle intézetekbe is küldhetnénk mi itt tanulni fiainkat az évi egyegyedmillió Kč-ért?*

Erre a kérdésre nagyon érdemes a feleletet megkeresni. Terepszemlét tartani ott, ahol a mi tanítóinkat nevelik.

Magyartannyelvű tanítóképző csak egy van Köztársaságunkban: az állami tanítóképző Pozsonyban. A mi tanítóink csak itt nyerhetnek kiképzést.

Ez az intézet eddig váltakozólag két évfolyammal bírt, ez évben kivételesen van három évfolyama. A tanítóképzővel működik az ugyanevezett abiturienus kurzus is.

Ebbe az intézetbe: a tanítóképző három évfolyamába és az abiturienus kurzusra most több mint 40 református vallású növendék jár.

Szinte meglepő, ugy-e?...

Mert tessék elképzelni, hogy egy évfolyamba csak 30–35 növendéket vesznek fel és pl. ez év szeptemberében is több mint 100 ifju akart bekerülni az I. évfolyamba. Volt felvételi vizsga, rostálás és mi egyéb, míg megmaradt a 100-ból az a 30. *És ennek a 30-nak is a fele református!...*

Majdnem azt mondhatnánk, örvendetes!... Bár érdemes az ügynek egy kissé jobban a mélyére nézni:

Azoknak, akiket nem vesznek fel a tanítóképzőbe, nem azt mondják, hogy felvételi vizsgájuk nem volt elfogadható, hanem azt, hogy nincs hely...

Miért volt hely annyi református vallásúnak? Miért nem vették fel a növendékeket vallásfelekezet szerint arányosan? Hiszen pl. róm. kath. magyar tanítóra sokkal többre van szükség, mint reformátusra.

Még jobban megzavarodik az ember, ha arra gondol, hogy a mérleg nem volt mindig ilyen kedvező a református növendékekre nézve. Csak két-három év óta figyelhető meg a helyzetnek illetően való megváltozása.

Nem volna csodálatraméltó, ha valakinek ezzel kapcsolatban eszébe jutna a református tanítóképző ügye, amely már harmadéve fekszik elintézetlenül a miniszteriumban. Mert, *ha lesz elég református vallású tanító, minek akkor a külön református tanítóképző. Ugy is vannak a református tanítóképzőnek ellenzói, tehát az államképzőbe járó református növendékek nagy száma, nagyszerűen támogatja az ellentábort.*

Azonban a találgatások céltalanok. Maradjunk csak a konkrétumoknál. Nézzük azt meg, milyen nevelésben részesülnek azok az ifjak, akiket a mi tanítóinkul szánnak?...

Természetes, hogy elsősorban a vallásos nevelés iránt érdeklődünk.

Sajnos, érdeklődésünk nem sokban nyerhet kielégülést. Vallásos nevelésben a tanítójelöltek — mondhatnánk majdnem azt, hogy — nem részesülnek. Kapnak ők irányítást, utmutatást, minden irányban, heti 40–42 órában folyik a szorosán vett órarendi tanítás és ehhez még mindenféle kollégiumok, megbeszélések, összejövetelek járulnak, de hogy van Isten, hit, vallás, ... arról említés alig történik, legfeljebb negatív irányban.

Bár létezik a fakultatív vallástanítás évfolyamonként heti egy, mondd tehát: heti egy órában.

A heti 42 óra mellett megvan „engedve”, hogy a növendékek elmehessenek hetenként egy órára hittant is tanulni. De csak egy órára! És arra vigyáznak, hogy az egy óra nehogy több, vagy hosszabb legyen.

Tessék elképzelni: ér-e valamit az a heti egy óra, mikor az embert 42 órán át tömik minden, de mindennel és tépdésik, szaggatják azt a kis hitét is, amit a családi hajlékból hozott magával?... *Azon a heti egy órán még a szorosán vett tananyagot is csak így-ugy lehet elvégezni, betanítani, nemhogy eszméltetésre jutna idő, vagy ellensúlyozására annak a másik munkának, ami oly igen-igen távol van a hittől, Istentől.*

És itt közrejátszik még egy nagyjelentőségű dolog.

A tanítóképző tanárai mind kiforrott, a maguk mezején nagyon biztosan álló és nagy hatással bíró egyéniségek, akik növendékeik lelkiületét nemcsak befolyásolni tudják, de magukkal is bírják ragadni; a hitoktatók pedig, fiatal segédlelkészek, csak ideig-óráig töltik be

ezen hivatásukat, ma itt vannak, holnap másfelé veti őket a szél, tehát még jóakaratum mellett sem tudnak az óriási áramlattal szemben nevelő-hatást biztosítani.

Maradna tehát a vallási gyakorlatokban való részvétel, a missziószerű hitélet fejlesztés, az önvizsgálat és a magukba való elmélyedés, mint egyedüli vallásos nevelőtényezők.

De tessék csak figyelembe venni, kikről van szó: 15—16 éves ifjak kerülnek fel a tanítóképzőbe, akiket körülvesz egyfelől az óriási iskolai elfoglaltság és ama gondoskodás, mely még a szabad időre is kiterjed; másfelől pedig a nagy városnak minden jóra-rosszra csábító és elvakító varázsa. *Hogy lehet tehát még csak el is képzelné, hogy ilyen körülmények között, ezeknél a növendékeknél a vallásos gyakorlatokban, a misszióban való részvétel, avagy a vallásos önmagába mélyülés számottevő szerepet játszasson?..*

Hanem nézzük csak tovább a dolgokat. Találkozunk itt még ennél sokkal szomorubb tényekkel is. Ott van a tanítóképzővel kapcsolatos abiturienens kurzus.

Középiskolai érettségi bizonyítvánnyal veszik ide fel az ifjakat, azonban legtöbbször a középiskolákból való átlépés nem közvetlenül történik. Rendszerint úgy van, hogy a gimnáziumi érettségi után pár évig próbálkoznak a fiatalok erre is, arra is. Hiszen nem azért jártak ők gimnáziumot, reált, stb., hogy közönséges falusi tanítók legyenek. Mennek egyetemre, járnak irodákba, próbálnak bejutni ide-oda s csak mikor már seholy se megy, akkor szánják rá magukat a tanítóságra és jelentkeznek az abiturienens kurzusra. Elképzelhető tehát, hogy ezek a jelöltek 20—25, sőt 30 éves emberek, akik bizony beleköstöltek már az életbe így is, úgy is.

Hát ezek már most résztvesznek az egy esztendeig tartó kurzuson és kiképezik őket tanítókká. Hogy milyen tanítókká, hát erről talán ne beszéljünk. Hanem viszont azt már nem hallgathatjuk el, hogy ezek az ifjak még ama heti egy vallásórában sem részesülnek. Tanítók lesznek anélkül, hogy bibliát, zsolnárt, templomot, lelkészt láttak volna. Mert a kurzus tantárgyai között a hittan még csak „f a k u l t a t i v e” sem szerepel!

Azt hiszem, ehhez aztán semmi további kommentár nem szükséges.

De nehogy azt gondolja valaki, hogy ezek után nem is érdemes már ezzel az ügygel tovább foglalkozni. Bele kell itt nézni ama bizonyos konyhának a legeslegközepébe is, mert még nagyon sok szép, tanulságos dolgok vannak hátra... (Folyt. köv.) (Abituriens.)

„A világot nem lehet szociális olajcseppekkel meggyógyítani: oda önfeláldozó emberek vére kell”.
(Dr. Ravasz László.)

Felsőzemplén protestáns egyházközségei a XVI.-XVII.-XVIII. századokban.

— Adalékok. —
VIII.

Szilvásujfalu katolikus temploma és plebániája 1648-ban a reformátusok birtokába került. A plebánia megszűnik és a megtisztított hit oltártüze élénk lánggal lobogott az egyesült községben 1744 tavaszáig. „A templomot és a plebániái fundust Splényi Gábor báró tábornok, Szilvásujfalu buzgó hitű földesura, a Nagy Frigyes ellen vezetett nemesi hadak vitéz vezére vette vissza a reformátusoktól. Egykoru feljegyzés szerint 1744. évi március 18-án egyszerűen kiadta a rendeletet, hogy a református templomszolgálat hozza el hozzá a templom kulcsait. Kijelentette azután, hogy e naptól kezdve úgy a templom, mint a plebániái fundus a katolikusok jogos tulajdonát képezi. . . „A reformátusok a visszavétel napját követő éjjel a templom tornyából kiloptak egy harangot. Egy Szabó nevű református ember meg az ablakon behatolt a templomba s azt ocsmány módon megbecstelenítette. A megbecstelenített s már rossz karban volt templomot Splényi Gábor báró leromboltatta. Helyébe aztán egészen új épült.” A mai plebániái földek részben azok, melyeket Splényi Gábor báró a reformátusoktól 1744-ben visszafoglalt. Az anyagi élet feltételeitől ekként megfosztott református anyaegyház még sokáig tengette életét. 1856-ban mindössze 28 hívője van s filiálisai: Kolbása, mely szerepet cserélt a máterrel (1857-ben), Kozma és Kalsa. Lelkésze, talán az utolsó, Kis József, gondnoka: Molnár György.

Szilvásujfalut illetőleg érdekes dolgokat örökölt meg számunkra Miskolczi Csulyak István esperes leveleskönyve. Csicseri Mihály szilvásujfalusi predikátor az esperesnél bepanaszolta nemes Ujfalusi Pált, hogy úgy ömaga, mint zselérei megtagadták fizetése beszolgáltatását. Az esperes Cserepi György kozmai lelkészt küldi ki Ujfalura (1630. aug. 21), hogy ez ügyben tárgyaljon Ujfalusival s esetleg őt meg is intse e rossz viselkedéséért. Az áldatlan viszony, mely a pásztor s földesur között fenállott évekig elhúzódott. 1631. május 9-én Ujfalusi Pál írja Szilvásujfaluból (az esperesnek), hogy „mikor az pásztor bucsuzott, császáz urunk zászlója alatt palatinus urunk parancsolatjából Tokajban és Tarczalon volt, és honn nem létében az ángya asszony, Anderko János és Varga Imre akaratjából öellenek az pásztor megmaradott, nem tudván mi okra nézve. Azt kívánja, hogy minden villongás nélkül kivigyem közülök. R. (Esperesi vélemény.) Három személyt említ, az kik akaratjából az pásztor megmaradott, ömaga penig egyedül az ellenkező. Az több embernek voxán szokott az dolog folyni. Ha az több ne-

mes és köz rendeknek is értendem akaratjokat, úgy tudok derekason az dologhoz szólanom, de míg csak egy ellenkezőt látok, az többit pedig egyezni látom, egynek kedvéért az soknak nem illendő kárt tennem, egy kedvéért az sokat bosszúsággal illetnem és az pászturnak kárt tennem, holott nem vádoltatik előttem." (Adattár Zoványi.)

A kalsai ref. imaházat *Splényi Gábor* romboltatta le s kicsiny harangját az ujonnan épült szilvásujfalusi róm. kath. templomnak adta, állítólag mint ősi kath. tulajdont. A *kozmai* régi templomot a XVI—XVII. századokban szintén a reformátusok használták s csak 1730 táján vették vissza azt a katolikusok. A góth stílusú templomot freskók díszítették. A kálvinisták részint levakarták, részint bemeszelték a képeket, A kassai rk. püspöki egyházmegye centenariumi évkönyve a rombolás alkalmával történt következő esetet hozza: „Egy Dudás nevű református káromkodva tört, zúzott mindent a templomban. Neki állott egy szobornak s szét akarta rombolni. Mielőtt azonban végrehajtotta volna bűnös szándékát, a szent alak szemét véssével akarta kiverni. Vésőjét odaillesztette a szemhez. Többet azonban nem tehetett. Megbüntette az Isten: hirtelen megvakult...” A szilvásujfalusi plebánia visszaállításakor (1744) az anya- és leányegyházak (Kalsa, Kozma, Dancspatak, Bércpuszta stb....) lakói jórészt reformátusok voltak. Még 1733-ban is 227 lelket számoltak. (1856-ban Szilvásujfaluban, Kozmán és Kalsán a ref. lelkek száma. 112.—1913-ban a községekben már csak: 78 ref. lélek volt.) A kozmai ref. egyháznak lelkésze 1630-ban *Cserépi György*, kit esperese többször biz meg fontos és kényes ügyek elintézésével.

Haraszty Károly.

Problémáink.

Harc a reverzálisok ellen. Hiába igyekezett a csehszlovák törvényhozás megszüntetni azt a lélekalászatot, amelyet a katolikus egyház hosszú évtizedeken át üzött, ritkítva sorainkat: a kath. lelkészek kijátszva törvényt, titkos reverzálisokat csikarnak ki ma is a református féltől. Kénytelenek voltunk tehát mi is megmozdulni s érdekeink védelmében érdeme szerint sujtani azt a ref. férfit, vagy nőt, aki könnyelműen engedi át saját nemén levő gyermekeit is a kath. egyháznak. Már vannak egyházmegyei határozatok is (pl. az ungi egyházmegyében), amelyek jogot adnak a presbitériumnak, hogy az egyház érdekei ellen vétőket az egyházból kizárják. Ez az eljárás — hiába ellenzik egyesek — egyáltalában nem ellenkezik az evangéliumi szabadsággal. A kiknek mégis kétségei voltak, azok számára leközzöljük a dr. Tavaszty Sándor kolozsvári theol. professzor szerkeszté-

sében megjelenő *Kálvinista Világ* állásfoglalását ehhez a kérdéshez. Az említett lap a következőket írja:

„*Csehszlovákiában* azt a reformátust, aki reverzalist ad egyháza kárára, nemcsak úrvacsora-vételől tiltják el, hanem kizárják a református egyházból is.

Ilyen és ehhez hasonló bibliás fegyelem haladéktalan bevezetését sürgetjük mi is. Szeretnénk, ha már egyszer véget érne az a sem hideg, sem meleg, lagymatag egyházi politikánk és azt egy öntudatos, erőskezű és ha kell, harcolni is tudó politika váltaná fel.

Szeretnénk, ha megértenénk mindannyian, hogy a rendszerint nagy körültekintéssel és nagy diplomáciai készséggel keresztülvitt személyi tekinteteknek és érdekeknek az egyház hátránvára, vagy éppen kárára való dédelgetése — *bűn*, mert mindenekelőtt való kell legyen mindnyájuk előtt *református Anyaszentegyházunk jövője és boldogulása*.

Értsük meg végre, hogy a mindenfelől reánk zúduló nagy vihart megelőző látszólagos szélcsendben, a 12-ik órában vagyunk és az elkövetkező történelmi nehéz időkből csak úgy fogjuk tudni egyházunkat átmenteni, ha erős, hithű, meg nem alkuvó, önzetlen és fegyelmezett egyházi vezetők és hívek állanak az egyház védősáncsaiban.

Mert állítjuk és valljuk, hogy egyházunknak nem nagy számu és közönyös, fegyelmezetlen, egyházáért áldozatra nem képes *névleges* reformátusokra van szüksége, hanem, ha másképp nem lehet, inkább kevesebb számu, de azokra minden időkből számítható, hitükben erős, fegyelmezett, hitükhöz minden körülmények között ragaszkodó, áldozatrakész — Krisztus katonáira.”

H I R E K

— **Pályázás lelkészi állásra.** A halálozás folytán megüresedett garamlöki református lelkészi állásra pályázók okmányait f. hó 10-én vizsgálta felül az egyházmegyei minősítő bizottság. Az összes pályázók okmányai rendben találtattak. A következők pályáztak: Szücs Lajos, Nehézy Károly, Szücs Árpád, Kovács Károly, Szabó Zsigmond, Nagy János lelkészek, Tóth Imre és Patay Gyula segédlelkészek. A választás március 2-ára van kitűzve.

— **Tanítónő választás.** A garamlöki református egyház ujonnan szervezett tanítónői állására egyhangulag *Czirók Etelka* tanítónő lett megválasztva, aki újévkor el is foglalta állását. Isten kegyelme kísérje munkálkodását.

Lelkészi gyűlés. A Barsi Református Egyházmegye Lelkészegyesülete folyó évi február

hó 10-én Szabó S. Zsigmond lelkész elnöklésével rendkívüli gyűlést tartott, melynek a folyó ügyek elintézése mellett főtárgyát képezte az új iskolai törvénytervezet elleni állásfoglalás. Holló Géza ujbarsi lelkész alapos tanulmányában ismertette a törvénytervezetet és hívta fel a figyelmet az ellene való küzdelemre. Javaslatai elfogadtattak és minden lelkészi hivatalhoz megküldetni határozattak.

— **Hírek a skót református egyházból.** A *Life and Work*, az egyház hivatalos közlönyének januári és februári számai bő tájékoztatást nyújtanak a külmiszió különböző területein folyó munkákról s az egyház belső életéről s az egyes egyházi szervek mozgalmairól. — Az egyház következő évi Moderátora, Dr. Lauchlan Mac Lean Watt, a Glasgow Cathedral első lelkésze lesz. — November 22 és 23-án volt az első konferencia a skót református és az anglikán egyház képviselői között, akik a két egyház együttműködéséről tárgyaltak. — A glasgowi zsidó misszió munkásságának eredményeképpen a múlt év novemberében 14 zsidó keresztelkedett meg a Macmillan Churchben, akiket hosszú hónapokon keresztül Miss H. A. Allan készített elő a keresztség felvételére. — A britt diákszövetség Edinburghban tartotta újév hetében nagy konferenciáját, amelyen kétezer diák vett részt a világ különböző részeiből, akik mindannyian a „fösvény”(?) skótok szívesen látott vendégei voltak. — Az újjáalakított és kibővített egyházi hivatal (Offices of the Church) Edinburghban a George Streeten karácsonykor avatta fel Dr. Mackintosh, Moderátort, bibliolvasás után (Kron. XXIX. 10—20) buzgó imádsággal.

— **A felsőszabolcsi** egyházmegye közgyűlése az egyházmegye négy legkiválóbb tanítóját elismerő oklevéllel tüntette ki. A nyírmadai gyülekezet két tanítóját, Frenczel Józsefet és Bélteky Károlyt is ez a szép kitüntetés érte, kiknek január 22-én adta át a művészi kivitelű elismerő iratot Szabó Gyula esperes. Az átadás egyházközségi diszközgyűlésen történt, hol Kun Szabó Gyula esperes az egyházmegye részéről méltatta a két tanító érdemeit, Bencze János vajai lelkész a középszabolcsi egyházmegye üdvözlését, Keresztessy László lelkész pedig a nyírmadai gyülekezet köszöntését tolmácsolta.

— **Angliában** most karácsonykor olyan alkalmi mérkőzés volt, amelyenre aligha volt példa.

Portsmouth polgármestere kérte fel a „játékosokat” arra, hogy jótékony célra mérkőzzenek egymással. Biztosnak látszott, hogy a polgármester által tervezett mérkőzésre igen sok ember lesz kíváncsi. Nem is tévedett; a december 28-án tartott meccsen nagy nézőtömeg jelent meg és a bevételből 2000 font jutott a város szegényei részére. Az egyik csapat tagjai Portsmouth legnevesebb ügyvédei és orvosai voltak, mind jakovakabeli uriember, akik régesréggen diákéveikben rugtak utoljára labdába. A másik csoport tagjai Portsmouth minden rendű és rangu, sőt minden vallásu papjaiból és egyházi embereiből került ki. A csapat főerőssége a portsmouthi rabbi volt, aki centert játszott, míg a jobb összekötő egy anglikán pap volt.

— **A francia protestáns egyháznak** mintegy félmillió frank deficitje mutatkozott ez év első felében. Ennek eltüntetésére minden hónap első hetében „deficit-het” rendeznek, amikor minden felnőtt protestánsnak 3 frankot kell fizetni. Remélik, hogy ilyen módon néhány hónap alatt sikerül a hiányt pótolni.

— **A NYILVÁNOSSÁG SZOLGÁLATA!** Gyapju úri anyagok 140 cm. széles, egész öltönyre csak kč. 62'— és női anyagok 115 cm. széles csak kč. 34'— Irjon mintákért és árjegyzékért. A kivitel, olcsóság és a minőség mindenkit meglep. Szállítja: gyapjuáru gyár, Dolní Hamry, posta: Vír na Morave. Árut bizományba.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat. A máramaros-ugocsi ref. egyházmegyébe kebeleztetett *csepei* ref. egyházközség halálózás folytán megüresedett lelkészi állására pályázatot hirdetek. Helyi javadalom: 1.) Jó lakás. 2.) Nagy udvar és szép kert, mellék épülettel. 3.) 24 hold 777 öl szántó föld egy tagban, jó karban. Adóját az egyházközség fizeti. 4.) Néhány véka tengeri, öt, hat napszám, de ezekre számítani nem lehet, mert a 138 lélekből álló gyülekezet nagy része örökösen változó cseléd. 5.) Kongrua. (Az elhalt lelkésznek volt 7.320 k.) A pályázatok beadásának határideje a pályázat megjelenésétől három (3) hét. A kellően felszerelt kérvények a máramaros-ugocsi ref. egyházmegye espereséhez küldessenek. Sevluš. Verbőcy u. 48. Az állás 1933. május 1. ső napján foglalandó el. Munkács, 1933 február 9. *Bertók Béla* püspök.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA” felké
Kapusány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csi-cseri
lelkész hivatalhoz küldendők.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

Az egyházfegyelem célja s az ebben felmerülhető visszaélések.

Az egyházfegyelem kérdése az utóbbi években még élesebben lépett előtérbe s most úgy látszik, hogy maguk a gyülekezetek is mind erőteljesebben követelik, a lelkipásztorok pedig az egyház élete és jövője egyik nélkülözhetetlen feltételének tekintik. Két pontban szükséges meglátni azonban azt, hogy az egyházfegyelem mit jelent az egyház életére nézve és mit reménylhetünk tőle.

1. Tisztában kell lenni vele, hogy az egyházfegyelem tulajdonképpen nem valami önmagában ható és minden bajt és nehézséget orvosló varázsszer, mellyel egyszerre egy csapásra meg lehet gyógyítani egyházi életünk minden sebet és fájdalmát. Az egyházfegyelem az egyház lényegéből származik, hozzátartozik azon jegyekhez, melyeket a reformátorok az igazi egyház jellemvonásai gyanánt ismertek fel és hangoztattak. Minden igazi egyházat jellemez az Ige tiszta hirdetése, a sákramentumok helyes kiszolgáltatása és a ker. egyházi fegyelem. Megegyeznek a reformátorok abban is, hogy lehet olyan egyház, melyben e három jegy közül valamelyik tökéletlenül van meg, mégis, ha ezt magára nézve az egyház elismeri, nem zárható ki az igazi egyháznak sorából s része van a láthatatlan egyházban. Ebből azonban következik az is, hogy az egyház átalakulását, élete, hite és munkája evangéliumibbá, Ige-szerintibbé válását nem ezek a jegyek produkálják, azaz nem szabad azt várnunk, hogy az igazi egyház jegyeinek valamilyen erőszakos kényszerű bevezetésével, az egyházra való ráerőszakolásával az egyház megelevenedik. *Az egyház hitének, életének és munkájának javulását az egyház megtérése, bűnei megismerése, és nem bizonyos intézkedések hozzák létre.* Természetes, hogy ehez

a megtéréshez az Ige tiszta hirdetése, a sákramentumok helyes kiszolgáltatása és az egyházi fegyelem hozzátartozik, de mégsem szabad ezekben, mint külső eszközökben hinni és ezektől várni az egyház megújulását. *Semmit sem érnek ezek, ha nem következmenyei annak, hogy az egyház igazán Istenhez akar térni és Isten akaratát igyekszik komolyan szolgálni.* Ezt a szempontot szem előtt kell tartani minden olyan véleménynel szemben, mely az egyházi fegyelemtől csodadolgokat, az egész egyháznak egy csapásra való megújulását várja. Ebben a hibába már többször beleestünk s még többször tenyeggett bennünket. Egy évtizeddel ezelőtt sokan hitték azt, hogy a belmisszió az a varázsszer, melytől mindent lehet várni, míg a belmisszió ezek számára jelszóvá vált, mely lassanként kiürült. *Ovakodnunk kell tehát itt is a bálványimádástól, vagyis attól, hogy azokat az eszközöket, melyek által Isten dolgozik a maga Egyházában, azonosítsuk a munkát végző Szentlélek erejével.*

2. Ebből következik a másik, ami különösen a lelkészek számára tartalmaz figyelmeztetést. *Vannak lelkipásztorok, akik, látva az egyház mai súlyos helyzetét, azt reménylik, hogy az egyházfegyelem arra való, hogy az egyházból minden ellenkezést, minden, most a munkát olyan sok helyen meggátló gonosz indulatot, egyháziatlanságot, hitelenséget azonnal kiirt és az egyházi fegyelem bevezetése után záros határidő mulva ők egy boldog, engedelmes, hithű, az egyházi hozzájárulást örömmel fizető gyülekezetben fognak élni.* Ez ismét egy tévedésen alapszik, mikor az egyházfegyelmet akár úgy nézzük, hogy az magától megjavítja az emberket, akár úgy, hogy az valami rendőri tevé-

kenység lesz az egyházban, mely az engedetleneket azonnal lokalizálja, az egyházat tőlük megtisztítja. Itt pedig az a tévedés áll fenn, mely nem tesz különbséget a polgári rendfentartás és az egyházi fegyelem között, holott ez a kettő két egészen különböző célu és működési tevékenység. *Az egyházi fegyelmezés sohasem veszitheti el lelki jellegét, sohasem lehet más, mint az Ige hirdetésének egyik módja.*

Erre vonatkozólag lássuk meg, hogyan gondolkozott a Heidelbergi Káté egyik készítője, Ursinus Zakariás, aki a Heidelbergi Káté magyarázatában felteszi ezen cikk élén álló kérdést az egyházfegyelem céljáról és azon visszaélésekről, melyeket ebben ki kell kerülni.

„Krisztus adta a maga Egyházának az excommunicatio hatalmát, nem a bűnös megsemmisítésére, aki excommunicaltatik, hanem annak építésére és üdvösségére. Amiért is a fegyelem célja nem az, hogy a lelkipásztor szuverénitását és zsarnokságát alapozza meg: A pogányokon uralkodnak az ő királyaik... de ti nem úgy. Főképen és elsősorban a lelkipásztoroknak kell ezen fegyelem alá vetve lenniök s mintegy zabolá, különösképen tartja őket hivatásuk határain belül, mert a kulcsok hatalma nem a lelkipásztorhoz, hanem az egész egyházhoz tartozik. Még kevésbé célja az egyházi fegyelemnek, hogy a nyomorult bűnösöket azzal gyötörjük, elnyomjuk és kétségbeesésbe üzzük. Ezek azon rágalmak, melyeket az egyházi fegyelem ellenségei terjesztnek. Hanem az igazi cél az, melyet az apostol előad és megmutat a következőkben: 1. Hogy a lázongót ezzel az eszközzel megszegyenítsük és megfélemlítsük, hogy így meggondolja magát és bűneit megbánja: Átadjuk az ilyet a sátánnak, a testnek veszedelmére, hogy a lélek megtartassék az Ur Jézusnak ama napján. (I. Kor. 5:5.) 2. Hogy más keresztyének a gonoszok példája és az azokkal való társalkodás alatt meg ne romoljanak. Mert egy beteg juh, ha nem gyógyítják és el nem rekesztik, megfertőzi a többi is és egy kis kovász megerjeszti az egész tésztát. Nem jó a ti dicsekedésetek. Avagy nem tudjátok-e, hogy egy kicsiny kovász az egész tésztát megposhasztja (I. Kor. 5:6.) 3. Hogy másokban a vétkezésre való félelem felébredjen. A vétkeket mindenk előtt fedd meg, hogy a többiek is megfélemljenek. (I. Tim. 5:20.) 4. Hogy az egyház ne szegyenkezzen a botránkok miatt, hogy kikerüljük a Sákramentumok meggyalázását s Istennek e miatti haragját. Tisztítsátok el azért a régi kovászt és legyetek új tésztává, aminthogy kovász nélkül valók vagytok, mert hiszen a mi husvéti bárányunk, a Krisztus, megáldoztatott érettünk. (I. Kor. 5:7.) Ezek az egyházi fegyelem vagy excommunicatio céljai és annak helyes használata.

Azok a visszaélések, melyeket az excommunicational kerülni kell, a következők: 1. Hogy a figyelmeztetés fokozatai el ne hanyagoltassanak

s hogy ne kezdjük ezt fonákul a végén, hanem az elején. Először tehát történjék meg a magános figyelmeztetés s aki vétkezett, azt figyelmeztessük szeliden és udvariasan; a figyelmeztetés legyen vétkének az Isten Igéje útján való felmutatása és megfédése s figyelmeztetés arra, hogy javuljon meg. 2. Legyen az egyházi fegyelem olyan, amilyennek lennie kell, azaz az Isten Igéje szerinti, a testvéri szeretetünk megmutatásával s azzal a vággyal, hogy megnyerjük azokat, akik vétkeztek s legyen ez az ő üdvösségükre. Mert Isten nem a más, hanem a sajátmaga itéletét akarja végrehajtani; ezért a tévedő atyafit nem kell azonnal úgy tekinteni, mint aki az Egyház ellensége, vagy attól elidegenedett, hanem figyelmeztetni, mint testvért, az apostol szavai szerint: De ne tartsátok ellenségnek, hanem intsétek, mint atyafit. (II. Thess 3:15). 3. Történjék a fegyelmezés igazságos, súlyos és szükséges esetekben s nem hamis, kétséges és jelentéktelen kérdésekben. Nem lehet minden gyanura excommunicálni valakit, csak sürgős szükség esetén, mint az orvosok, akik csak akkor vágnak, ha a kényszerűség parancsolja. Ez a kényszerűség pedig akkor áll fenn, ha a véték a hit alapja ellen, vagy nyilvános gonosztétel esetén makacsul fenntartatik s az egész gyülekezetet vagy annak egy részét veszélyezteti. 4. Az okot a presbiterek nagy körültekintéssel mérlegeljék, a határozatot az egész egyház hagyja helyben, mert nem történhetik az bárkinek, magánembernek tekintélyére, vagy csak a lelkipásztor szavára. Mert ezt a hatalmat Krisztus nem némelyeknek, vagy csak lelkipásztoroknak adta (bár a végrehajtása kevesek vagy csak a lelkipásztor által történik is), hanem az egész egyháznak. Ha azokra nem hallgat, mondd meg a gyülekezetnek. A pogányokon uralkodnak az ő királyaik, de ti nem úgy. (Máté 18:17, Lukács 22:25, 26.) Amiért is az Egyház beleegyezése és határozata szükséges. a) Először, mert az Isten határozottan parancsolja. b) Másodszor, hogy senkin igazságtalan sérelem ne essék. c) Harmadszor, hogy az eljárás hatékonyabb legyen. d) Negyedszer, hogy az egyházi lelkipásztori szolgálat ne fajuljon el oligarchiává vagy egyesek pápista uralmává. e) Ötödször, hogy a lázongó személy kárhozzátása még igazságosabb legyen. Az utolsó visszaélés, melyet az excommunicatióban ki kell kerülni. 5. Hogy ne ápoljunk semmiféle szakadást, se ne adjunk alkalmat botránkozásra és vétékre az Egyházban, amiáltal a kegyesek sokféle változatosságot látnak maguk között, a nagyobb vétkek egymást követik és az Egyház megoszlik. Ha a lelkipásztor ilyen bajokat lát, vagy ilyenektől fél, ne engedje elharapózni őket, hanem intse mind magánosan, mind nyilvánosan. Ha ez nem használ, akkor kell a kizáráshoz fordulni, mert „Boldogok, akik éheznek és szomjuhozak az igazságot, mert Ők megelégtettek, mások pedig makacsságuk büntetését nyerik.”

(Az Ut 1933. évf. 1. sz.) Dr. Imre Lajos.

Ahol a mi tanítóinkat nevelik.

(Folytatás.)

Egy iskolának a munkáját a benne működő személyeken keresztül lehet a legjobban megítélni.

A pozsonyi magyar tanítóképző igazgatója Szerényi Ferdinánd, volt ungvári gimnáziumi tanár, akit a most megalakult szocialista tanítók szakszervezete elnökévé választott; azután a tantestület egyik kiváló tagja még Ráchel Rezső, aki Szalatnai Rezső néven szerepel a „Reggel” című napilap munkatársai között.

Nyílt szocialista érzésű és gondolkozású emberek, akik nem kendőzik meggyőződésüket, hanem bátran hitet tesznek elveik mellett, dolgoznak, harcolnak érvényesítésükért.

Hogy mint tanárok, elveiket és meggyőződésüket miként érvényesítik nevelői munkájukban, azt mi nem tudhatjuk, csak gondolhatjuk. Azonban mostanában került napfényre erre vonatkozólag egy olyan dokumentum, amit véka alá rejteni nem szabad.

A tanítóképzővel és az abiturienst kurzussal kapcsolatban létesült egy ú. n. pedagógiai szeminárium. Ez olyan önképzőkör-féle tanító-, tanárjelöltek és fiatal tanítók részére. Ebben a szemináriumban rendszeres előadások tartotnak a pedagógia egyes kérdéseiről. Ezek az előadások nyomtatásban is megjelentek „a serdülőkor problémái” címen. Három előadás foglalkozik ezzel a kérdéssel, melyeket Krammer, Szerényi és Szalatnai tanárok tartottak. El kellene ezt olvasni mindenkinek, aki csak egy kissé szíven viseli egyházunk és iskolánk jövőjét!

Serdülőkor alatt a 12—20 éves ifjak és fiatal emberek értendők, mert az előadásokban mindenütt középiskolai tanulókról van szó. És hogy mik ezeknek az ifjaknak a problémái?... Hát a következők:

I. A nemi kérdés.

II. A diák és szülő viszonya.

III. A diák és a szocializmus.

Ezen problémák fejtegetésének és tárgyalásának kiinduló pontja pedig az, hogy az ifjú megsaltnak érzi magát, mikor a gyermekkorból kilép; kiábrándul mindabból, amiket elébe állítottak mint eszméket és ideálokat s szembefordul a felnőttekkel, hogy haladhasson egy újabb világ felé!

Szerintük... „kinos fejlődésen esik át a fiatal lélek, nehezen lesz hívőből cinikus, engedelmes, jó gyermekből — dacos, kemény lázadóvá, De ez az átalakulás minden időben meg volt, csak ma... sokkal hamarabb és megrázóbban megy végbe a fiatal lelkekben” —...

Nagyon háládatlan dolog egy írásműből mondatokat, idézeteket kiszakítani és úgy vinni azt a nyilvánosság elé. De a kényszerűség sokszor beleviszi az embert. Most se lehet elkerülni... Hogy tehát az előadások tartalmáról és

irányzatáról egy kis tájékoztatást nyujthassunk, ide iktatunk pár idézetet:

A nemi kérdéssel kapcsolatban ilyen megállapításokat kapunk:

„... természetellenes volt a régi felfogás, mely egyszerűen bűnnek, szörnyűségnek tüntette fel az érzékiség kitörő megnyilatkozásait.”

„Ha valakit esztendőkön át hazugságokkal, jóindulatu, de bárgyú mesékkel áltatnak és egyszerűen, elkésve rántják le előtte a leplet, a férfit, vagy nővé érdemesítés ama jólismert, bizalmasodó s pletykás szóáradatával: mit érnek el vele?”

„... régebben nem beszéltek róla, ma a szembenézések bátor korában nyíltan tárgyalják,” t. i. a nemi kérdést.

„... ma már nem lehet a gyermekeknek mesékkel előállani.” Értsd a gólyamesét.

„Hazudni még a mesékben sem szabad, de különösen nem szabad hazudni az életéről.” Tehát bátran meg kell mondani, hogy pl. a gyermeket nem a gólya hozza!

„A nemi kérdést pedagógiai kérdéssé kell tenni és belefoglalni a nevelés skáláiba.” De hogyan, azt nem mondják meg.

„A diák, a fiatal ember ma oly sokat hangoztatott szükséges felszabadításának egyik legfontosabb része: a székszuális romantika alól való felszabadítás.”

A gyermek és a szülők közötti viszonyban a következő kedves dolgokat találjuk:

A gyermekek és a szülők közötti... „ellentmondást fokozza, hogy a szülői ház is a régi elveket oltotta a szívébe.”

„... a szülő ne váljon haladást megakasztó, vagy izgató erővé a diák fejlődésében. A diák egy kereső, tapogatózó, forrongó lélek, a szülő pedig már megállapodott, készre kifaragott életelvekkel élő lény. Az ellentétek legnagyobb részét itt szoktak kitörni. Amikor a szülő a maga elvei szerint és a maga társadalmi, világnézeti meggyőződései alapján beleavatkozik gyermeke dolgába.” A gyermeknek ugyanis megvannak a maga elvei. Mit akar tehát nála a szülő?... Szülő, te hallgass!

A gyermekre a szülői házon kívül nagy hatással vannak a környezet, az utca, a társadalom, stb, de:... „A szülőknek nem szabad a diákot kivonni ezeknek a hatásából erőszakos módon, mindig csak pedagógiai hatásu erővel, példával, ha arra szükség van (erkölcstelen diáktársaságból).” És ha a példa nem használ?... Hát erőszakot akkor még a szülő sem alkalmazhat. Tehát bátran előre gyerekek, ifjak, szabad a világ, tiétek a világ!

„A diák, aki komoly utánjárás, igazi tanulmányozás után magáévó tett valamit, ami benne meggyőződéssé kezd válni: soha ne adja ezt fel gyermeki szeretetből a szülőjének.” Nagy igazság! Mert egy gimnazista meggyőződése szent, sértetlen. És azután a szeretet, jóság, engedelmesség mind régi, elavult fogalmak!

„Nem képzelhető el nagyobb érték és vérremenően védnivaló tulajdon, mint a meggyőződés és az eszme... Ilyesmit elvenni senkinek sincs joga. A szülő abban a pillanatban elvesztette a játszmát, amikor ezt szeretné megpróbálni.” A gyermek és az ifju tehát szerintük kiforrott egyéniség. Meggyőződéseik szentek és ahhoz hozzányulni bűn!

Ime, ilyen szépen érvényesül a tízparancsolat V. pontja „a serdülőkör problémái”-t előadó tanárok tanítása szerint!

No, de nem is lehet ezen csodálkozni. Hiszen ha tovább olvassuk az előadásokat, azt találjuk, hogy a mai társadalmi állapotokon töpreng az ifju.

„... ez a töprengés természetesen reá irányul a szociálizmusra: a szociálista törekvések, a Szovjet-Unió, egyszóval az új alapokra helyezkedés kérdése köti le az ifjuság figyelmét”... Ime tehát a szociálizmus és a Szovjet-Unió!... Aki az előbbieken csodálkozott, azt hiszem, most már megérti, miért kellett a nemi kérdéstről és a szülőkhöz való viszonyról az előadóknak annyit beszélni.

„Ha tehát töprengéseik közepette elérkeznek a szociálizmus gondolatához: ellentmondásba kerülnek az eddig szentnek és rendíthetetlennek elfogadott elvek és a világot megmásítani törekvő szociálista mozgalom között”... Az ellentmondásba kerülés egész természetes az előadók szerint, mert az ifjuság a világ megváltását csak a szociálizmus és a kommunizmusban keresheti. Krisztusnak minden tanítása hiábavaló; afelé az ifjuság ne forduljon, ott ne keressen semmit.

„... megkeresnék a megváltó kiutat, az új emberiséget, amelynek két alapvonalát már ma is leszögezhetjük, ezek a mély felelősség-érzet és az igazi szociális lelkiismeret,” Keresztyén ifjak megváltó kiutat keresnek! Hát nincs nekik Megváltójuk?... Van: a felelősség-érzet; de ne gondoljuk, hogy ez az Istennel szemben való felelősséget jelenti, valamint az is tévedne, aki azt gondolná, hogy ama szociális lelkiismeretnek köze van a krisztusi szeretethez!

„... ma egy társadalom átalakításáról van szó, ahol az egész világ új arcát kell megcsinálni.” De ehhez se a hitre, se a szeretetre nincs szükség. Se Istenre, se Krisztusra!... Mert az előadások így folytatódnak:

„Jámbor lakosságu vidéken a vallásos érzés is összeütközésbe jut ezzel a szociálista megoldáskereséssel, sőt még többé-kevésbé a nemzeti érzés is ingadozást teremt a szociálizmusban megváltást sejtő fiatal lélekben. Ha tehát a válság-teremtette kilátástalanságból a középiskolás a szociálizmus felé keres kivezető utat, egyszerre úgy érzi: alapjaiban rendül meg és ez a megrendülés annál kínzóbb, mennél értékesebb, mélyebb az ifju, minél meghittebb családi körben él, minél bensőségesebb vallásosság tölti el.”

És hogy teljes legyen ez a vallástalan és internacionális irányzat, amely felé az ifjuságot

terelni készülnek, még csak egy idézetet iktatok ide:

„Ahol a babona, a vallási megkötöttségek nem állják el az utat; ahol nem kell kínos sirások között kiábrándulni, ott csak tiszta, szép élet lehet!” Ugyanis... „hiszem és vallom, hogy az öröm, az erő és az életkedv gyermekei vagyunk!”

Mi kell még több?!

Lehetne idézni még egy csomót „a serdülőkör problémáiból”; az eszmét, a gondolkodást, az irányt azonban a fenti részletek is teljesen megvilágítják.

De hangsúlyoznunk kell, hogy ne ítéljen senki e pár kiszakított sorból, hanem tessenek ezt a füzetet teljes egészében elolvasni. (Ára 5 kő; megrendelhető: Dr. Szerényi F. Bratislava, Duna utca 47/a.) Nyerjen mindenki tökéletes bepillantást abba a műhelybe, ahol a mi tanítóinkat nevelik!

Jóllehet, ez az ügy közöttünk csak most lát napvilágot, ne gondoljuk azonban, hogy nem vert már fel kellő port maga körül. Az általános magyar tanítóegyesület hivatalos lapjának, a „Magyar Tanító”-nak mult év november 1-én számában „A kóstoló kritikája” című közlemény méltó visszautasításban részesítette ezt az irányzatot és bátran kinyilatkoztatta a tanítói közvélemény álláspontját, hogy: „Mi nem vallástalan és internacionális, de az élet realitásaival számoló, öntudatos kisebbségi, magyar és vallásérkölcös pedagógiai irányt kívánunk kifejleszteni.”

Egyházi közvéleményünknek is meg kellett látni ezeket a dolgokat. Nem lehet közömbös ránk nézve, hogyan nevelik tanítóinkat, akiknek kezébe majd legdrágább földi kincseinket; gyermekeink lelkét készülünk letenni. És kell, hogy mindenki maga alkothassa meg véleményét arról, vajjon örüljünk-e annak, hogy a pozsonyi tanítóképzőben részünkre most 50 református vallásu tanítójelöltet képeznek!?

Meg vagyok győződve, hogy öröme semmi okunk nem lehet. Aggodalomra azonban annál nagyobb. Méltán okozhat gondot: mit csináljunk majd azokkal a református vallásu, de egyáltalában nem református szellemben, hanem szociálista, internacionalista, sőt talán kommunista szellemben nevelt fiatal tanítókkal, ha a kényszerűség arra visz, hogy iskoláinkba kell bebozsájtanunk őket.

Mikor panaszt hallunk mostani tanítószágunk ellen, méltán gondolhatunk arra, mily toronymagasan állnak ők az eljövendővel szemben. De persze ezt majd akkor fogjuk keserűen tapasztalni, ha a mai tanítóink kidülnek és az ifju nemzedék foglalja el a helyét...

Szomorú dolgok ezek!

De a legszomorubb, hogy néha a legvilágosabb tények sem tudnak febrázni közönyösségünkéből vagy elfogultságunkból és nem akarjuk észrevenni, hogy milyen tervszerű munka folyik hitünk, egyházunk, iskolánk és magyarságunk ellen. Látjuk,

érezzük, hogy növekszik velünk szemben a hitetlenség tábora: — és nem tudunk cselekedni, nem tudunk védekezni, . . . csak sóhajtozni, panaszkodni . . .

Törvényeket emlegetnek, hogy iskoláinkat majd azzal veszik el tőlünk.

Pedig itt törvényre sincs szükség, mert a református tanítóképző hiánya, a mostan részünkre nevelt tanítói generáción keresztül, egy-kettőre meg fog fosztani iskoláinktól.

De hát, ugy látszik, ez mind nem baj!?

. . . *Legyünk tehát csak továbbra is ellenzői a református tanítóképzőnek!* (Abituriens.)

Felsőzemplén protestáns egyházközségei a XVI.-XVII.-XVIII. századokban.

— Adalékok. —

IX.

Abaráról a kassai Emlékkönyv csak annyit mond, hogy kath. szempontból *Hegyi* leányegyháza s a községben református templom van. Multjáról mitsem szól.

Sok vitára ad alkalmat már magának a községnek neve is, mely 1278-ban „*Villa Oborin*”, 1300-ban „*Terra Abara*”. 1419-ben már több Abarát különböztetnek meg. *Kis-, Nagy-, Alsó- és Felső-Abara* néven. (Alsó-, Felső- és Kis-Abara nevét ma már csak a községnek ilyenü dülői tartják fenn.) A sok mendemondával és okoskodással szemben megállapíthatjuk, hogy ez a név: „*Abara*” nem szláv származású. A név eredeti alakja *apar*; ebből *abar* alak keletkezett, mely megvan a szír Anonymusnál (VI. sz.), (s melyet e népnév szláv *obrin* . . . alakja is tükrözött). Később keletkezett azután az *avar* alak. Ez a *p—b—v* szabályos török fejlődés. . . Az *abar* név a törökből megmagyarázható: — *r* képzős nomen verbale az *aba* igéből, mely a régi oszmánliban „vonakodni, ellenszegülni”, — a csagatájban „ellenszegülni, nem engedni, megszalasztani” értelemben fordul elő. Az *abar*, *avar* népnév eredeti jelentése tehát: „ellenszegülő...”, engedetlen...”!

„A žuan-žuanok vagy avarok, kik a törökökhez tartoztak, 552-ig Közép Ázsiában uralkodnak s ekkor a türkök megerősödése következtében tönkremennek. Egy részük a volgamenti ogurokhoz menekül, ezekkel összekeveredik, majd — új alakulat formájában, de *avar* név alatt—Közép-Európába vonul” (Németh Gyula.)

Abara tehát népnévből lett helynév, mely az illető hely lakosainak az eredetét jelzi.

E község reformálása a XVI. század második felében történhetett meg, mert a „L. S. J.” 1549-ben még mint az egri püspökség dézsma fizető helyét említi.

Miskolczi Csulyak István esperes naplójában 1631. jul. 1-ről a következő bejegyzés olvasható: „Csörgöröl és Legenyéről falu képében jöttek hozzám Egri István nemes és más István nevű sánta ember prédikátor kérni, commendáltam nekik mostan Toronyán vacaló. *Gregorius Görgeit*, ki ennek előtte *abarai* pásztor 4 esztendeig volt.”

A Telekesy-féle jelentésben Abara úgy szerepel, mint amelynek református kötemploma van. (1700.)

A „*Liber Ecclesiae*”-ben ez áll: „Ehez tartozó filialis: Mezőpest. Ordo concionandi. A Praedicator harmadik vasárnap déliest megien praedicalni Mezőpestre. Az feő idnep napokon másod és harmad nap ki megien déliest. Proventus. Vagion egi malom, az melyről szombati estvétől fogván, Vasárnap estvéig . . . az Praedicatornak jár. Minden házas Jobbagi 64 kéve buzát ad . . . Fél helies 32 kéve buzát. Sellér... 16. Özvegi asszony 3 sing vásznat. . . Földek (olvashatatlan, elnyűtt, szakadt sorok) . . . Az malom jövedelméből tartják . . . (Nota, Terra... abalienata a quidam Mathe(?) Giorgi), Az Mezőpesti jövedelem az Mesteré. Minden egész Jobbagi egi . . . 64 kévéjével. Fél helies fél annyit. Az Jobbagi . . . 32 . . . Sellér 16. Özvegi asszony 3 sing vásznat. Ezek a mesteré. Az . . . az Praedicator viszi az jövedelmet. Halot temetéstől, ha kimegyen s ha Abarára kiséri el: 32. Ha Abara . . . várja, semmit nem adnak. Az Scholát . . . az Mezőpestiek építik.” (Abara, amint látjuk, a XVII. században az ősi ungi egyházmegyéhez tartozott.) 1856-ban lelkésze *Szkárosi József* „papi ülnök”; tanítója: *Turcsányi Endre*, gondnoka: *Sipos János*. Lélekszáma: 820. Tanítványok száma: 58. Néspest (sic!) lélekszáma: 25.

(Az *abara*i református egyházra vonatkozó adatokat egyébként Liszkay Sámuel gyűjtötte össze.)

Miglécset (Miglész; Meglyz 1461; Hidvégh 1562; ma: Meglišovce) 1549-ben a „L. S. J.” mint az egri püspökség tizedfizető helyét megemlíti. 1562-ben a község egyik részbirtokosa *Rákóczy Zsófia és Erzsébet*. Nagyon valószínű, hogy a reformáció e család pártfogása alatt terjedt el a községben. Liszkay Sámuel „leírásában” ezeket mondja: „A Parochiája felől közönséges beszéd az: hogy a régi nagy emlékezetű Rákóczy Familiának valamely Magzatja (aki Terebest is birta) ajándékozta légyen, minden hozzátartozó földekkal és rétekkal együtt”. 1598-ban *Homonnai György* is részbirtokosa a községnek. E két család közül az előbbi a parochia-alapító; az utóbbi nevéhez a református vallás hathatós megerősödése és a községnek nem csekély elszlovákosodása fűződhet, mely aként történt, hogy az uradalmakba és a községbe a kipusztult magyarság helyébe — az

egyébként is — csekélyebb igényű szlovákokat telepítették le, mint jobbágyokat és zsellereket. Miglécz a XVII. század első felében a szlovákosodásnak jeleit mutatja. A megszapordott szlovákság részére 1629 ben a miglécziek két nyelven, magyar és tót nyelven tudó predikátort kívánnak az esperestől. „És hogy az schola mesterek ez innepekben könyörgést tegyen, akarják.” Miskolczi Cs. István erre vonatkozólag a következőket rögzíti le naplójában: „Ezt megengedtem ideig. Az prédikátor felől magok is tudakozzanak és ha találnak, hírré tegyék. Én is az visitatio közben tudakozom róla.” Az esperesnek liberális gondolkodására vall az az intézkedése is, hogy a bajba került varannói „tót templom” megmentésére, — mint írja is: „Az szécskeresztúri és migléczi pásztorokat instrukcióval küldtem fel, melyben, mit mondjanak Bergerusnak és az tótoknak, megírtam.” (1630).

A miglécziek Zólyomi János (gál)szécsi káplánt szerették volna beültetni a papi székbe (1629), kinek hivei jövedelmét megcsökkentették s lakását sem hozták rendbe. Az esperes, ha a gyülekezeti hivek teljesítik Zólyomi jogos követeléseit, helyben marasztja a lelkivezetőt, ellenesetben a miglécziek kérésére beleegyezik abba, hogy Szécsent elhagyva, Migléczre menjen el papnak.

Hogy ez átköltözködés megtörtént-e? — nem tudjuk. Az a tény, hogy a miglécziek Zólyomi János személyében látták a kívánatos papot, mindenesetre jelzi azt is, hogy nevezett bírhatta a szlovák nyelvet is. Másképp a miglécziek meleg ragaszkodása a szécsi káplánhoz értelmetlen lett volna.

Liszky szerint: „Régibb fa Temploma volt és Falunak napkelet felől való végén és épült, vagy inkább megújított 1714-ben”.

A „L. S. J.” 1700-ban írja, hogy Miglécznek kálvinista fatemploma van, tehát az 1714-es dátum a renoválásra vonatkozik s ezt hirdette az a felírás is, mely a templom mestergereidáján ékeskedett: „*Nos Jurat. Nobiles Steph. Besseney, Steph. Katalin, Andr. Parnay Domum Dei Fecimus 1714. M. S.*” Ez a fatemplom 1794-ig állott fenn. Időközben azonban (1788) az egyház egy új kőtemplom építésébe fogott bele, melyet 1794-ben rendeltetésének át is adott. (A migléczi egyházra vonatkozó egyéb adatokat Liszky Sámuel gyűjtötte össze 1803. 5.)

Haraszy Károly.

Problémáink.

„Tisztujtás a komáromi református egyházkerületben.” Ilyen és ehhez hasonló csodabogarakkal állandóan találkozunk a napilapok hasábjain. Megtörténik az is, hogy püspökeink-

kel misét celebráltak, vagy „fényes papi segédlettel” végzett református temetésekről irnak. Aligtudok visszaemlékezni a napilapoknak olyan híradására, ahol össze ne lett volna kompromitálva a püspök és az esperes, az egyházkerület és az egyházmegye, vagy ne statuáltak volna új stallumokat (főesperes stb.), olyanokat, amelyek non sens-ek a református egyházban. A református olvasót persze bosszantja az a nagy járatlanság, amely ami egyházi életünk és berendezkedésünk ismerete körül mutatkozik a napi, illetve politikai lapok szerkesztőségeiben.

Arra azonban kevesen gondolnak, hogy ezeknek az otromba és bosszantó híradásoknak, amelyek rólunk napvilágot látnak, elsősorban mi vagyunk az okai.

Mert mi volna a dolgok rendje? Az ugyebár, hogy az egyházi eseményekről az egyházi sajtót tájékoztassuk s hozzászoktassuk a napilapok szerkesztőségeit, hogy az egyházunk életére vonatkozó híradásokat egyházi lapunkból vegyék át, hiszen azért küldjük szerkesztőségeikbe lapunkat. A mohóság azonban — minél előbb nyomtatásban látni az ügyet — nem engedi meg ennek a természetes utnak választását, hanem az esetek kilencven százalékában az egyházi lap megkerülésével, illetve teljes negligálásával a politikai lapok kapnak meg tisztán egyházi vonatkozású tudósításokat, amelyek a szerkesztőségi megfésülés után telve vannak a legnagyobb ostobaságokkal. Egészen bizonyos az, hogy ha pl. lapunk tudósítást kap a komáromi egyházmegyei tisztujtásról s azt tőlünk veszi át a P. M. H., nem állított volna fel még egy egyházkerületet a csehszlovákiai református egyházban. De tovább menve, még ha hibátlanok lennének is a híradások: a politikai lapok olvasóira tartozik az, hogy mi az eredménye egy egyházmegyei tisztujtásnak s nem a hivatalos lap olvasóira?? Vagy pl. a politikai lapok 80—90 százalékban más vallású olvasóit érdekli az, hogy az Egyetemes Konvent elnöksége Pápán tárgyalásokat folytatott a magyarországi megbizottakkal egyházunk otlani követelése ügyében s az egyházi hivatalos lap olvasóinak semmi közük hozzá??

Vagy talán azt kívánnák az egyházi körök, hogy lapunk riportert küldjön a nevezetesebb egyházi eseményekhez, vagy intervjúk révén csikarja ki az egyházi funkcionáriusoktól planumaikat, illetve tárgyalásaik vagy megmozdulásaik eredményét? Hát ezt is megtesszük, csak-hogy... akkor előbb hajtassak be a szabotáló egyházaktól a ma már 50 000 korona körül járó előfizetési és hirdetési hátralékokat. Sajnos — amíg ez meg nem történik, addig még egy 5 koronás ollóra sem telik, amivel a politikai lapokból a tisztán egyházi vonatkozású és érdekű híreket kinyirhatnánk az egyházi hivatalos lap számára.

(Ms.)

H I R E K

— **Halálozás.** *Böszörményi Lajos* nagyszalon-tai esperes-lelkész élete 84 ik, boldog házassága 55-ik, lelkészkedése 60-ik évében hosszas szenvedés után febr. 6-án elhunyt. Temetése 8-án folyt le; a templomban tartott gyászszertartás után helyezték siri nyugalomra. Elhunytát özvegye, gyermekei és unokái gyászolják. Emlékezete legyen áldott.

— **A Presbiteri Világszövetség** ez évi konferenciáját Belfastban (Írország) fogja tartani, amely alkalommal az ottani egyházak presbiteriánus világiállítást is rendeznek, ahol történelmi és aktuális jelentőségű tárgyak, egyházi edények, térképek, statisztikák és grafikonok állítatnak ki. Bizonyára egyetemes egyházunk is képviseltetni fogja magát a konferencián.

— **Skóciában** karácsonykor a hangosfilmek kiváló predikátorok 15 perces szózatát hozták s a közönség nagy örömmel fogadta a predikációkat a moziban.

— **A genfi** református egyház vezetősége elhatározta, hogy minden hónap utolsó vasárnapján urvacsorát fognak osztani az összes templomokban, hogy így visszatérjenek az őskeresztyén egyház szokásához, melynek középpontja az urvacSORA volt.

— **Értesítés.** *Előfizetési, reklamációs és más, közvetlenül a kiadóhivatalt érintő ügyekben a megkereséseket ezentul „Református Lelkészi Hivatal Csepely, pp. Velké Kapušany“ címre kérjük küldeni.*

— **Tizen pályáztak** a megüresedett debreceni lelkészi állásra. A pályázatokat a jelölőbizottság február 15-én délután bírálta felül és a beérkezett pályázati kérvények sorrendje szerint állapította meg a névsort és hozta nyilvánosságra. Papp Imre debreceni vo. lelkész, Kovács Pál nádudvari lelkész, dr. Dancsházy Sándor debreceni vo. lelkész, Molnár Zoltán hajduhadházi, Nagy Lajos torzsai, Jánossy György tornaváraljai, Gyülvészi István edelényi, Hegedüs Kálmán nagykereki, Benkő Viktor dögei és dr. Filep Gusztáv egerlövői rendes lelkészek. A választás március 16-án lesz.

— **Gyári munkás — egyházkerületi főgondnok.** A független amerikai református egyházkerület főgondnoka Bodnár István, egy egy-

szerü gyári munkás, még fiatal ember: 38 éves és husz éve, tehát 18 éves kora óta szolgálja egyházát hűséggel. Most abból az alkalomból jutott el hozzánk a neve, hogy a 20-ik évfordulót ünnepelték meg nagy egyszerűségben. Most ő maga — olvassuk róla — elhárít magától minden érdemet és ha dicsekedni akar, Istennel szeret dicsekedni, orcájára csorduló könnyezéssel és buzgó imádságairól szeret beszélni, melyeket mindig meghallgatott a menyeyei Atya. A borsodmegyei Sajókeresztur községbe való, Amerikába 1910-ben ment és 1912 óta Perth Amboyban él. Gyermeke nincs, de két árvagyermeket fogadott örökbe.

— **Amerikai bankett.** Trentonban november 11-én a Nőegylet tagjainak tiszteletére bankettet rendezett az egyház. mivel a Nőegylet tagjai azévbén több mint 600 dollár adományt adtak az egyháznak. Hűséges munkájukat jutalmazták meg a tiszteletükre rendezett bankettel, melynek fő érdekessége az volt, hogy a főzést és a felszolgálatást a férfiak végezték.

— **A NYILVÁNOSSÁG SZOLGÁLATA!** Gyapju úri anyagok 140 cm. széles, egész öltönyre csak kč. 62'— és női anyagok 115 cm. széles csak kč. 34'— Irjon mintákért és árjegyzékért. A kivitel, olcsóság és a minőség mindenkit meglep. Szállítja: gyapjuáru gyár, Dolní Hamry, posta: Vír na Morave. Árut bizományba.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázati hirdetés belmissziói munkatervezetre. Készíttessék igehirdetési és belmissziói munkaterv, Advent első napjától Husvét második napjáig bezárólag, — hétről-hétre kidolgozva, egy lelkipásztor programmjául olyan gyülekezetben, amely 400 felekből (100 család) és 200 lelkes (50 család) leányegyházból áll. Az anyaegyházban állami iskola és agilis plébános, a leányegyházban felekezeti (saját) iskolánk van és adventisták fészkelődnek. A gyülekezet magyar anyanyelvű s tagjai földműveléssel foglalkoznak. Pályadíj: 500 Kč. Beadási határidő—jeligés levél kíséretében, a püspöki hivatalhoz, Rimaszombatba—: 1933. július 1. Csak egyházkerületünkbeli lelkészek és segédlelkészek pályázhatnak. Püspök helyett:

Dr. Magda Sándor
egyházkerületi papi főjegyző.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA” Vélké
Kapuány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicseri
lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A lelkészözvegyek szomorú sorsára

szeretném ez alkalommal ráirányítani egyetemes egyházunk vezetőinek figyelmét. Azoknak az özvegyeknek érdekében kell szót emelnem a nyilvánosság előtt, akik 1926 előtt özvegyedvén meg, az állami nyugdíjintézet ellátásában nem részesülnek.

Egyiküktől megrázóan fájdalmas levelet kaptam az elmúlt napokban. Elpanaszolja, hogy 3000 K. segílyt kapott évenként az államtól, ezt azonban 1931 január 1-én beszüntették, mert néhai férje állampolgársága csak a lex Dérer alapján igazolható. Azóta évi 2800 K. egyházi forrásból származó nyugdíjon tengődik; öreg és beteges lévén, dolgozni már nem bír s így vagy éhezni, vagy kegyelem kenyéren tengődni lesz kénytelen a hátralevő időben, amit a Gondviselés még kimért számára. 2800 korona egy évre, nem egészen 8 kor. egy napra egy lelkészözvegy számára, akinek férje egyik igen kiváló lelkésze volt nemcsak egyházának, hanem egyházkerületének, sőt egész egyetemes egyházunknak! Hogyan lehet napi 8 koronából élni, lakni és ruházkodni? Erre a kérdésre a feleletet — azt hiszem — csak azok a szerencsétlenek volnának képesek megadni, akik könnyek és sóhajok között próbálgatják ezt a lehetetlen problémát megoldani.

De hát szabad-e, lehet-e ezt nekünk tűrni? Megengedhetjük-e, hogy a nyomorúság árvizei egészen elborítsák s a kétségbeesésbe kergessék azokat, akik a legkövetlenebbül a mi házuk népéhez tartoznak? Mi, akik állandóan a szeretet, a könyörület ígét prédikáljuk, napirendre térhetünk-e özvegyeink szomorú sorsa felett azzal a hipokrizisban fogant kifogással, hogy az idők nehezek s magunk sem hővölködünk? Szabad-e a közöny részvéltlenségével nézünk

a lelkészözvegyek nyomorgását, amíg magunknak van egy falat kenyerrünk?

Azok a lelkészek, akik kifogásolták s még ma is kifogásolják az egyetemes egyháznak azt az intézkedését, hogy az orsz. lelkészi nyugdíjintézetet az állam által létesített nyugdíjintézet mellett is fenn akarja tartani, azok most ama kérdésekre, hogy miért fizessünk két, sőt három (egyházmegyei) nyugdíjintézeti járulékot: ime megtalálhatják a feleletet, ha az 1926 előtt megözvegyedett lelkésznek nagy nyomorúságára tekintenek.

Mint hogy ezek állandóan fogyóban vannak, az lenne a természetes követelmény, hogy a még életben levőknek tisztességes megélhetést biztosítsunk az egyházi (országos és egyházmegyei) nyugdíjintézetek útján s ugyancsak ezeknek az intézményeknek feladata lesz majd gondoskodni azon lelkészek és özvegyek rendes megélhetést nyújtó nyugdíjáról, akik állampolgárságuk rendezetlensége miatt az állami nyugdíjintézetnek tagjai nem lehetnek, vagy majd 5—10 szolgálati évvel lesznek kénytelenek nyugdíjba menni.

De hát sajnos nálunk nem teljesíthetők a természetes követelmények, mert nincsenek meg annak a természetes feltételei. Nem ismerem pontosan Országos nyugdíjintézetünk pénzügyi helyzetét, de bizonyos vagyok abban, hogy ha az egyházak és lelkészek pontosan eleget tennének tagdíjfizetési kötelezettségüknek, a régi özvegyek nyomorúságán könnyen segíthetnénk. De hát odáig süllyedtünk már, hogy nálunk el sem képzelhető az, ami másutt magától értetődő. El sem képzelhető, hogy a tagdíjak az év végéig rendesen befolyjanak, sőt minden év meghozza a maga szomorú eredményét a hátrálékok szörnyű növekedésében.

Még azt meg tudjuk érteni, hogy azok a lelkészek, akik kongruát nem kapnak, nem tudnak fizetni, de azt már nem tudjuk megérteni, hogy a többiek s az egyházak miért nem tesznek eleget fizetési kötelezettségüknek, *különösen ha meggondolják, hogy a pontos fizetés lehetővé tenné a nyomorgó özvegyek sorsának enyhítését?* Persze a gazdasági krízis s a nehéz viszonyok, amiben az egyének és testületek vergődnek! Megjárná kifogásnak, ha a hátrálékok keletkezése nem nyulana vissza még a pénzbőség idejébe! A gyülekezetek mulasztása azonban semmiképp sem menthető. Ha pl. az ungi egyház-megye minden egyháza pontosan — hátrálék nélkül — évről-évre eleget tud tenni fizetési kötelezettségének, akkor más egyházmegyék számára sincs elfogadható mentség. Nálunk sem volt jobb termés, mint másutt s nálunk is vannak 100—150 lelkes anyaegyházak, amelyek kereshetnének, ha akarnának, kifogásokat.

Egy egész sereg kerületi, konventi határozat rendelte el már a hátrálékok behajtását, már a jegyzőkönyvek türelmes lapjai is pirulnak, mikor egy-egy új dörgedelmes határozat ismét rájuk kerül; a helyzet azonban marad a régi, akik a határozatokat hozzák, talán azok sem gondolnak komolyan arra, hogy azok végre is lesznek hajtva valaha. Azonban itt a legfőbb ideje, hogy a régi lelkészözvegyek nyomora felébressze már egyszer a régen alvó lelkiismereteket; a közelgő konventi ülésnek módot kell találni arra, hogy a nyugdíjintézet képtelensége esetén valamely más forrásból, ha nem is igényeiknek megfelelő, de legalább emberi lényekhez méltó ellátásban részesülhessenek. Ne felejtjük el a nagy apostol figyelmeztetését: Ha pedig valaki az övéiről és főképen az ő házánapéről gondot nem visel, a hitet megtagadta és rosszabb a hitetlennél. (I. Tim. V. 8) (Ms.)

A budapesti januári theologiai konferencia.

A magyar reformátusságnak hova-tovább mindig nagyobb jelentőségű megnyilvánulása a „januári konferencia.” Égető szükség is van rá (bár többet is lehetne rendezni egy évben!) a mai harcok, vajudó világban, amikor késhegyig menő harc dúl a világnézetek között elméletben is, gyakorlatban is. A januári konferencia azt a célt szolgálja, hogy a református theologiai tudomány, vagy kiszélesítve: a református világnézet hangját hallassa a felmerülő problémákban. Ezért a program mindig az aktuális kérdések szerint alakul.

Az idei konferencia egyik nagyszerű ujitása volt, hogy *egy kérdés* állott megvitatás alatt, de az aztán minden vonatkozásban. Korunk legégetőbb problémája: a szociális kérdés volt a konferenciái előadások tárgya. Szükség lett vol-

na erre már régen, hogy tisztán lásson e téren is a református közvélemény. Az előadások bővebb tartalmi ismertetésére több oknál fogva nem térhetek ki s csak főbb vonásaiban érintem.

Január 17-én, a konferencia első napján Bilkei Pap István megnyitó bibliamagyarázata után *Hamar István* ny. theol. tanár tartotta az első előadást: „*Az ó-testamentumi kijelentés szociális tanításai*” címen. Rámutatott arra, hogy a szociális kérdés helyes megoldása csak egyféle-képpen történhetik: Isten Kijelentése szerint. Bőven hozott fel példát az ó-testamentumi időből a szociális bajok megoldására. Utána *Marton Lajos* előadását olvasta fel Losonczy Lajos theol. zenetanár. Az előadás címe: „*Az evangélium és a szocialista-kommunista vádak.*” Rámutatott azokra a mélyreható különbségekre, amelyek megcáfolják az ilyenféle nagyhangú kijelentéseket: Jézus volt az első szocialista vagy éppen kommunista. A délutáni előadások telt házat vonzottak. Elsőnek *Calder János* a budapesti skót-misszió lelkészének előadását olvasta fel ifj. Czeglédy Sándor s. lelkész. *Calder a skót református Egyház szociális munkáit* ismertette és sokszor elcsodálkoztunk, hogy hol tartanak már északi testvéreink a szociális munkák terén. Előadásának felolvasása után még néhány kérdésre válaszolt és ismertette pl. az Egyház és állam viszonyát. Az első nap utolsó előadását a budapesti egyházmegye fiatal esperese, *Szabó Imre* fasori lelképásztor tartotta: „*A szociális lelkiismeret és felelősség a legújabbkori igehirdetésben*” címen. Röviden vázolta korunk szociális problémáit, majd ismertette ezer megnyilatkozását igehirdetésünkben. Azaz, hogy csak ismertette volna, de nem volt mit, mert igehirdetésünk teljesen „intakt” e tekintetben. Szinte hihetetlen, hogy itt nőttek a szemünk előtt naggyá a szociális és kommunista mozgalmak, itt forr a szociális küzdelem és az igehirdetés minderről nem vesz tudomást egészen a legújabb időkig. Csak egy ember volt, akinek égette lelkét a szociális kérdés s ennek kifejezést is adott, de nyomtalanul tünt el ez a hang is. Csak a legújabb igehirdetés mutat hajlandóságot a szociális problémák iránt. A napi program Sebestyén Andor lelkész áhítatával ért véget.

A második nap első előadója: *dr. Patay Pál*. Témája: „*A szegénység és nyomor theodiceája*”. Felveti a kérdést: szükség van-e arra, hogy Istent igazoljuk, vagy védjük a sok nyomoruság, nélkülözés miatt? Nincs! Kétségtelen, hogy nehéz próba a gyöngye hitűek számára a mai rettenetes helyzet, de Isten akarta így. Az ő akaratára pedig szent és jó. Nem Istent kell tehát igazolnunk és mentegelnünk, hanem tenni kell nekünk is valamit szűkölködő testvéreinkért. Majd *Csekey Sándor dr.* előadása következett: „*A diakonátus, mint a ref. Egyház szociális munkáinak legfőbb tényezője.*” Ismertette a történetét az öskeresztyén Egyházban, a reformáció ide-

ében és a legújabb korban. Azután feladatairól szólott megállapítván, hogy élő gyülekezeti élet nem lehet meg diakonátus nélkül. A szociális nyomorúság pedig egyenesen követeli. *Dr. Budai Gergely* szólott ezután „*A kálvinista puritanizmusról, mint az emberi boldogulás legbiztosabb útjáról.*” Élvezetes előadását teljesen hitvallásainkra és Kálvin munkáira alapozta. Szólt az anyagi javak felhasználásáról, a boldogulásról és a sáfárságról. Délután *dr. Sebestyén Jenő* theol. igazgató adott elő: „*A ref. keresztyénség szociális munkáinak és feladatainak theológiai alapjai*” címen. A ref. Egyház mindenben az Írás tanítását tartja szem előtt. Minden munkáját ez irányítja. Tehát nem lehet ennél a fontos kérdésnél sem figyelmen kívül hagyni. A ref. Egyház szociális munkája nem esetleges, hanem az Isten parancsán nyugvó. Majd rámutatott arra az óriási különbségre, amely a hitetlen és hívő szociális munkák között van. Szükség van a ref. Egyház szociális munkáinak megszervezésére! A nagy várakozást teljesen kielégítette *Hegedüs Lóránt* előadása, melynek címe volt: „*Világválság — lelki válság.*” Egyházunknak ezen „világi papja” meggyőző erővel tett bizonyosságot a hit szükségességéről. Fényes előadó művészete és gondolatainak szépsége magával ragadta hallgatóságát. Méltó befejezése volt a napnak *Czeglédy Sándor* czeglédi lelkész klasszikus szépségű biblia-magyarázata a XIX. ik zsoltárról.

Az utolsó nap délelőttjén három előadás szerepelt. *Muraközy Gyula*: „*A munkanélküliség romboló hatása az egyesek és a társadalom lelki és erkölcsi életére*”; *dr. Kováts J. István*: „*Fascizmus, hitlerizmus, kálvinizmus*”; *Dr. Enyedy Andor*: „*A magyar ref. keresztyénség legsürgősebb szociális feladatai.*” Mindegyik előadás egy-egy aktuális problémára adta meg a választ. Szép befejezése volt a konferenciának a józsefvárosi ref. templomban megtartott egyházzenei hangverseny.

A beszámoló végén érzem, hogy milyen hiányos. De talán mégis sikerült némiképpen halvány képét adni annak a sok áldásnak, amit vettünk, akik ott voltunk. Legyen Istené a dicsőség és hálaadás ezért is! *Tóth Kálmán.*

Felsőzemplén protestáns egyház- községei a XVI.-XVII.-XVIII. századokban.

— Adalékok. —

X.

Varannót illetőleg csupán a XVI—XVII. századbeli „*tót és magyar templom*” maig is eléggé tisztázatlan problémájával kívánok foglalkozni. A kassai rk. püspöki egyházmegye Emlékkönyvében (1904) e sorok olvashatók: „E városnak hajdan (1671) két temploma volt. A régi, a város alsó végén fekvő, ugynevezett „*tót templom*”.

Oltármenzájának egy a földből kinyúló részlete most is jelzi a helyet, melyen állott; szomszédságában volt a plebánia épület, az iskola és ezek beltelkei...

A második, azaz a jelenlegi plebániatemplom „*magyar templom*” név alatt szerepelt. Ezt *Drugeth Eufrozin*, *ecsed*i *Báthory István* hitvese 1580-ban a protestánsok használatára építtette; birtoklása miatt, 1630-tól 1647-ig a katolikusok és akatholikusok közt nagy volt a viaskodás. Azonban a *Thököly* vezérlete alatt támadt beháborukban, 1672-ben a régi templom, plebánia és iskolaépület a protestánsok által leromboltatván, *Eszterházy Mária*, gr. *Drugeth György* özvegye az ugynevezett magyar templomot mintegy kárpótlásul a katolikusoknak adta; szomszédságában 1673. évben kolostort alapított és azt pálosrendű szerzetesekkel népesítette be... Ezen időtől kezdve a lelképásztorkodás *Varannón* a pálosrendiek kezeiben volt 113 éven keresztül. A pálosok a most jelzett időszakban a város és a körülfekvő községekből kigyomlátták ugyan a protestantizmust, de e munka közben nagy és sok szenvedést kényszerültek elviselni... *Thököly Imre* 1682-ben kiűzvé a pálosokat, a templomot a protestánsok számára foglalta le, míg végre gr. *Barkóczy Ferenc* 1686-ban véglegesen a pálosoknak adta vissza.”

Korbély Géza írja, hogy *Varannó* a XVI—XVII században virágzó anyaegyház és 1570—1650 körül látogatott, magasabb fokú ágost. hitv. evang. iskolája is volt(?) Hogy a „*tót és magyar templom*”-oknak kérdését jól megértjük, idézem *Péter Mihályt*: „A midőn a két protestáns egyház e hazában mindenütt külön alapon kezdett szervezkedni, a zempléni református és lutheránus egyházak megmaradtak egy szervezeti egységben. Ezt bizonyítja az a körülmény, hogy a felvidéki lutheránus egyházak, rendszeresen a varannói ref. consenior felügyelete alatt állottak és a felavatandó lutheránus lelképásztorok a zempléni református zsinatokon ordináltattak, így pl. az 1630. évben Ujhelyben tartott zsinaton egyszerre szentelték fel a varannói református és lutheránus predikátorokat” (Ez a szervezeti egység volt a már említett vallási fraternitás.)

A templomokat illetőleg azt kellene eldöntenünk, hogy a „*tót templom*”, mely azelőtt a katolikusok birtokában állott, a reformáció szelének első fuvallatakor lutheránus lett-e, vagy kálvinista?

Szerintem lutheránus volt. S e diszitó jelzőt is csak azért kapta meg, hogy megkülönböztessék a *Drugeth Eufrozsina* által épített (1580) új prot. templomtól, mely a „magyar vallás” hiveinek kezében volt. A „*tót templomnak*” lutheránus jellege azonban a XVII. század elején csaknem elmosódik, olyannyira, hogy joggal feltehetem, hogy a „*tót templom*”-ban is a kálvinisták voltak otthon. *Miskolczi Csulyak Ist-*

ván lizskai református esperes leveles könyve is mintha ezt igazolná.

A 28. sz. levél (1629) teljesen igazolja egyéb kutatóink szavahihetőségét, melyek azt állítják, hogy Varannón a XVII. században két protestáns pásztor működött. „Stephanus Liszi, Stephanus Simni mediente fide haec fassi sunt adversus Joh. Tholnai pastorem ungarum Varanoviensem” ...

Kellett tehát lenni egy másik pásztornak is, aki nem volt „hungarus”. E másik pásztor a luth. „tót” pap volt. A 35. sz. levél esperesi currens.

„Cursiles ex Szécs ad pastores *sclavonicos*” (1629. VI. 11.) Ebben a református esperes felszólítja a *szlovák* pásztorokat, — itt leginkább a lutheránusokra kell gondolnunk, — hogy jun. 12-re *Varannóra* gyűljenek össze a vizitáció megejtése végett. 1629. jul. 11-re az esperes partiális gyűlést hirdet Ujhelybe, melyre a bényei, tolcsvai, vámosujfalusi, olaszii, pataki, ujhelyi, toronyai, jesztrebi, helmecei, tárkányi, ujlaki, terebesi, szécsi lelkészekon kívül meghívja a *varannói pásztorokat is*.

E levelek is nyíltan jelzik, hogy Varannón 2 pásztor működött, kik kétféle nyelvet használtak s kik közül a magyar kálvinista, a tót lutheránus volt.

Sokkal többetmondó azonban a 13. sz. levél (1630), mely így haygzik: „Vigesima octava Martii Kaposi Uram leveléből értettem, hogy az varanai *tót templomot* az barátok számára akarják elfoglalni, az mely levél háttára Suri Uram is az maga consensusát megírta volt, hogy könnyen ne hagyják, hanem mind *Bergerus*, mind az *ő auditori* az constantiára intetessenek és ha valami violentia lenne, tiltsák királyunkra, palatinusunkra, országgyűlésére etc., ott való avagy külföldi két vagy három nemes ember előtt az *primarius pastor* (!) solemniter protestáljon; mely levelet *Jánki*, Uramnak (Tholnai János magyar pásztor közvetlen utóda Varannón.) mindjárt felküldöttem, mivel az időnek rövidsége miatt mást is nem írhattam és meghagytam, hogy minden pontban cselekedetét ahhoz az levélben megadott tanácshoz alkalmaztassa, árnyékától meg ne ijedjen, hogy az emberektől jó hirt, nevet, dicséretet, az Istentől coronát nyerjen.”

E kitétel: „*primarius pastor*” azt sejteti velünk, hogy *Bergerus*, a második pap, a tót pásztor bizonyos *rangi függésben* volt a magyar kálvinista pappal szemben.

És aztán miért e nagy védelmi előkészület a „tót templomot” illetőleg, ha az nem volt a reformátusoké? Talán a fraternitás kötelezte erre a református esperest és pásztor? ... A dolog értelme rögtön kiviláglik, ha *Péter Mihály* előbbeni soraira gondolunk. A két prot. felekezet között ez időben bizonyos *szervezeti egység* volt. A két gyöngébb fél viribus unitis vé-

dekezett az erősebb harmadik ellen. Így Varannón is. A *református esperes* tutelája s guberniuma alá tartozott a lutheránus egyház is, noha az „tót” volt. S hogy e magyar kálvinista kormányzat alatt a luth. templom, a tót templom, tényleg ne kerüljön a pálos barátok kezére, a reformátusoknak ez becsületbeli ügye volt, kik derekasan harcoltak is a „tót templom” megmentéséért.

... Miskolczi Csulyak naplójában a következőket olvashatjuk:

„Patachini de resignatione *templi sclavonici* Varanoviensis per dominos commissarios monachis facta, per delegatum Ecclesiae Stephanum Kaposi cognoscendum erit a Magnifico domino Stephano Nyáry, num sua Magnificentia scripserit Varanoviam hisce verbis: Hodie domini commissarii templum Varanoviensium sclavorum autoritate mandati caesarei monachis restituerunt, quapropter postquam ad resignationem ventum fuerit, caveo vobis provisorii et subditis meis, ne immisceatis vos negotio templi, neve ullo modo contradicatis, nolo enim ob eam rem, vita et bonis meis periclitari, et disgratiam caesaris mihi subditisque meis citationum, prout antehac experti sunt difficultates conciliare. Nyáriné asszonyunktól is meg kell tudni, ha akarja-e az templomot oltalmazni és fő nemes ember szolgálai által akar-e az nemes vármegye előtt protestálni? Ha egyik is nem akarja oltalmazni a templomot, hanem megadják, fő embereket kell requirálni, hogy ő N. irjanak, ne hagyják olyan könnyen az dolgot. Tiltani kell Judex Curiae ő Nagyságára. Tanácsot kell kérdenünk, miképen procedáljunk ez dologban. Vármegyénket is meg kell találnunk felőle. *Bergerusnak* is írni kell, hogy magát keményen viselje, és ha mi lenne, ketten vagy hárman az tót atyafiak közül is jelen legyenek. Az hallgatókat is meg kell inteni az állhatatosságra. Az szécskereszturi és miglészi pásztorokat instructióval küldtem fel, melyben, mit mondjanak *Bergerusnak* és az tótoknak, megírtam. Kaposi Uramat Nyárinéhoz a credentialissal bocsátam...”

A következő két esperesi levél (az első kelt Ujhelyben 1630. jun. utolsó napján, a másik Liszkán 1630. jul. 2-án) óvatos, de nem bátor tanácsadás *Jánki* és *Bergerus* kollégák részére, mint viselkedjenek a templom foglálással szemben. Az első érdekes levél így hangzik: *Reverendis et Clarissimis viris domino Johanni Jánki et Petro Bergero collegis docentium in ecclesia Varanoviensi*. Reverendi viri et fratres observandissimi salutem et meorum officiorum commendationem. Quod hactenus tam viriliter pontificiis sollicitatoribus restiteritis, quotquot huic mercatui Ujheliensium interfuimus, unanimiter factum laudamus, atque etiam in posterum ut idem facialis hortamur et ex officio monemus, Reverendae vestrae dignitates

cum oppidanis clavem templi pontificiis resignare non prius audeant, quam Magnifica domina Nyariana, puta haeres illorum bonorum sese pontificiis resolvent, ad quam praesens caesareum mandatum non est directum. Dabitis vos interea operam et quidem seriam, ne aut monachi, aut alii pontificii concionis tempore clam templum ingrediantur; quod facile fieri poterit, si aut janitores illos ingressu abarceant, aut fores templi sub concione occludantur. Nos quod nostri est officii, quorum auxilio vos tuti in officio vestro esse possitis et debeat, incessanter urgebimus, imo et Magnificam dominam ad constantiam ad hortabimur. Valet felicitate Deo et Ecclesiae ejus. Dabam raptim Ujhelini, ult. Iunii 1630. R. D. V. frater et amicus."

A második levél hasonló tartalma, csupán azt közli még az esperes a két pásztorral, hogy a templom elfoglalása esetén tartózkodjanak minden erőszaktól: „...at vero si vim intulerint templo, solemni protestatione contenti esse debetis, patronorum enim est brachio seculari templum defendere, non nostrorum partium..."

A kassai Emlékkönyv úgy tünteti fel a dolgot, mintha a felek viaskodásai a „magyar templom” birtoklása körül történtek volna 1630-tól 1647-ig. Pedig az igazság az, hogy a katolikusok régi plebánia templomukat, a „tót templomot”, akarták visszakaparítani, amely lutheránus volt, de a kálvinisták fennhatósága miatt állott ez időben. Természetes dolog, hogy az ilyen templomfoglalás óriási küzdelmekkel járt és évekig elhúzódott a nyugtalanság. Míg a döntés megtörtént, a hadakozó felek hol kívül, hol belül voltak, a szent hely küszöbén. Varannón a vita tárgyát kétségtelenül a „tót templom” képezte és nem a Drugeth Eufroszina féle „magyar templom”, mely nem képezhette a jogos igénylés tárgyát a katolikusok részéről. A „tót templom” vitás ügye az 1647. VI. t. c. értelmében dőlt el és pedig a lutheránusok javára. A Miskolczi Csulyák-féle levelek is igazolják, hogy a csatározások a „tót templom” körül folytak s nem a másik körül.

Ifj. Reiszig Ede dr. „Zemplén vármegye történeté”-ben azt írja: „1640-ben gróf Drugeth János a varannai, úgynevezett magyar templomot foglalta el, melyet azonban a protestánsok 1646-ban visszafoglaltak. Miután időközben rombadőlt a tót templom, mely mindig a katolikusoké volt(?), a Drugeth család tiltakozott a templom elfoglalása ellen, mely ettől kezdve, a XVII. századon át, folytonos viszályt szított a két felekezet között”.

Reiszignak eme megállapítása alig állhatja meg a helyét, mert a „magyar templom” 1672-ben került katolikus kézre gróf Drugeth Györgyné intézkedése folytán, miután a Thököly-féle szabadságharc alatt a „tót templom”

leromboltatott. A kassai Emlékkönyv ezeket írja szóról-szóra: „Azonban a Thököly vezérlete alatt támadt belháborukban 1672-ben a régi templom, plebánia és iskolaépület a protestánsok által leromboltatván, Eszterházy Maria, gr. Drugeth György özvegye az úgynevezett magyar templomot mintegy kárpótlásul a katolikusoknak adta”. A katolikusoknak az az esetleges kívánsága, hogy az elveszített ősi templom helyett adják át nekik a magyar templomot, a hadakozásban csak mint mellékszöveg szerepelhetett, de mindenesetre ez is emóciót váltott ki a prot. táborban.

A varannói ref. egyház 1632-ben még erősen életben volt, úgy hogy M. Cs. I. esperes október 4 vagy 5-én hivatalos látogatást helyezett kilátásba Varannón. Ez a vizitáció azonban elmaradt. Maga az esperes okolja meg, hogy miért?: „Non abivi metu bellorum, quae verebantur”.

1647-től a két protestáns egyház külön-külön életet él és ez a különélés nem volt ment a civódástól... Pedig az „ősi ellenség” a sarkukba volt!... Az 1665–66–67-es évek azonban meghozták a kiegyenlítődést; a varannói ref. és ág. hitv. egyházak szent békességre léptek. A megegyezést (syncretismust) 10 pontba foglalták s azt 32 (16–16) tót és magyar presbiter irta alá. Az I. pont szövege: „Az iskolai épületekről. Jelen sorainkkal bizonyítjuk, hogy a mi magyar iskolánk a helvét hitvallásu magyar egyháznak eleitől fogvást iskolája, a mi telkünön, tőszomszédságában a templomnak és paplaknak, épült; hanem pusztává és rommá válván, végre most ujjaépítettük azt nemzeti Puky Erzsébet urasszonynak a templom és cinterem kerítéseire hagyományozott költségén, ugyszintén a nemzeti Tholnay Zsuzsanna urasszony pénzével, stb. nem különben a lelkészkerületi két falu, t. i. Izsóp és Visnyó segítségével; valamint a varannói parochus és hitszónok kászonyi Herczegh János tiszteletes urnak ügybuzgalmából és fáradozásával, az 1665. és az 1666. évek folyásán.

II. Az iskolába való beengedésről. Ágostai egyházbéli fivéreink az ő mondottuk egyházuk kántora számára belépést kérvén, ez megtörtént a helyszínen, a helv. hitv. magyar iskolában, az 1667. évi jun. 19-én úgy, hogy a kántornak és az ő segédeinek az imént mondott iskolába szabad legyen bejárniok (mivelhogy a kántor a mi kegyes hajlandóságunkból és jószívőségünkől; ami előbb nevezett magyar iskolánk fedele alatt lakik kezdettől fogvást, sőt, a helv. hitv. iskolamester intézkedéseivel fogva, kijárt felső templomunkba énekelni... stb...)

III. Az iskolamester jövedelméről. Mivel a helv. hitv. iskolamesternek a mezővárostól kijárni szokott 30, azaz harminc forintja mostanáig viszontagságos volt és örökös pörpatvarság között forgott, a városnak jelenben való kato-

likus bírása a luteránus hittestvérekhez, ezek a bíróhoz utasítván és gyakorta az egyik sem fizetett; akarjuk, hogy egyezzenek meg egymással és háriítsák el a nehézségeket, hogy az előbb mondott iskolamester fizetése a jövőre ne forogjon veszendőben; tüzetesen pedig e dologról kívánjuk ezeket, hogy a mindkét egyházbeliek, a helv. és ágost. hitvallásbeli tagok *különítsék* el magukat erre az egyházi ügyre nézve a közigazgatást és igazságszolgáltatásbeli ügyektől, hol mind a három vallásbeli tanácsosok vannak együtt és rendeljenek egyházi, avagy világi ügyvédőül valakit az egyik és a másik egyházbeli tagok közül valót, akár a helvét, akár pedig az ágostai hitvallásnak közül az mindegy, aki az egyház három szolgájának, u. m. a tót papnak, a magyar iskolamesternek, ugyszintén a tót kántornak fizetését behajtsa...
Haraszy Károly.

Könyvismertetés.

„**Katechismus**“. Az amerikai „Slovenská Kalvínska Presbyteránska Jednota“ (Szlovák Kálv. Presb. egyesület) kiadásában még 1921-ben jelent meg az a 80 oldalas kis könyv, mely homlokán a fenti címet viseli. E könyvecske szerkesztő-írói amerikai lelkészek: *Nádeniček, Regnemer, Sirný, Uherka és Lisý.* A katekizmus az ifjuság és a felnőttek részére készült, tehát nem szorosán vett tankönyv, noha belső beosztottsága (kérdés és felelet) inkább iskolai jellegű.

A napokban értesültem arról, hogy egy szűkebb körű bizottság ül össze Szobráncon, mely dönteni fog arról, hogy e könyvecske hittan alakjában bevezethető e a mi szlovák elemi iskoláinkba, vagy se?...

Az én véleményem a műről a következő: A katekizmus első 31 oldala jó. Sőt hézagpótló. Igen gyakorlati alapon álló és Kristocentrikus feldolgozása. Iskolában nagy haszonnal használható. A kérdés feleletekhez simuló szentirási citátumok azonban — sajnos — *cseh nyelvűek.* Ezt nehezményezem, már a szlovák nyelvű tanítás szempontjából is. (Pedagógiai szempontból.)

A 32—40 oldalig terjedő rész, mely a legkisebb tanulók (gyermekek) részére készült, kevésbé sikerült. A szerzők *találós kérdés* szerűen bannak el az anyaggal és gyermekkel.

Már pedig így tanítani, *nem módszer.*

Itt az amerikai gyakorlatiasság... igen igen melléfogott a pedagógiának!...

A 41—71 oldalakon a szerzők a bibliai és egyházi történelemnek rövid áttekintését adják.

E rész sok helyen bántóan és fölöslegesen szörszállhasogató, aprólékos, nehézkes...

Ott, ahol a létező ker. vallások közti különbséget polemikusan taglalják a szerzők, ott... valóságos amerikai felületesség és tudatlanság ri ki a sorokból. Akad bőven e részben törté-

neti falsum is. Szlovenszko református egyháztörténete ki van szakítva *eredeti zónájából* s így egészen különös arculatban jelenik meg előttünk s így szinte érthetetlen és helytlenálló.

A 72—80 oldalak szép imádságokkal vannak telve. Ezek után ... „videant consules!“

H. K.

H I R E K

— **A theológiai és középiskolai internátusra** legutóbbi nyugtázásunk óta a következő befizetések történtek: Szobonya István Györke 500 k., özv. Paskuj Dánielné Munkács 500 k., Református Énekkar Szepsi 250 k., Sedivy László Nyitra 350 k., Dr. Tárchy Károly Munkács 50 k., Egyenleg 1933 febr. 25-én: 81.924 çk.

— **Az Egyetemes Konvent** ez évi rendes ülése értesülésünk szerint márc. hó 29-én lesz megtartva Pozsonyban. Előző este 1/26 órakor előértekezlet lesz.

— **Szavazatbontás** a szlovenszkoí tiszánineni egyházkerületben. A szavazatokat a bizottság 1933. február hó 27-én Tornalján bontotta fel. A szavazások eredmény a következő. **Egyházkerületi világi főjegyzővé:** *Dr. Kiss Bálint* e. ker. vil. aljegyző választatott meg 97 szavazattal. Ugyancsak: *Dr. Kiss Bálint* választatott meg ker. *világi tanácsbíróvá* is 70 szavazattal. **Zsinati papi rendes képviselőkké megválasztottak:** 1.) *Idrányi Barna* 120, 2.) *Szüics István* 118, 3.) *Dr. Magda Sándor* 116, 4.) *Lengyel József* 113, 5.) *Virágh József* 94, 6.) *Miskolczy Endre* 85 szavazattal. **A hetedik helyre pót-szavazás** rendeltetett el: *Szöke István* (57) és *Keresztury József* (31) között. **Zsinati papi pót-képviselőkké:** 1.) *Kövér Árpád* 111, 2.) *Keresztury József* 87, 3.) *Maksa József* 86, 4.) *Pósa Lajos* 79, 5.) *Körmives Sándor* 79 szavazattal választottak meg. **A hatodik és hetedik helyekre pót-szavazás** rendeltetett el: *Szöke István* (60), *Csabay Pál* (48) és *Ujlaky Sándor* (33) között. **Zsinati világi rendes képviselőkké választottak:** *Dr. Sutka István* 120, 2.) *Dr. Mertens Alfréd* 120, 3.) *Dr. Király Kálmán* 119, 4.) *Dr. Óváry Pál* 119, 5.) *Bernáth Zoltán* 115, 6.) *Dr. Kiss Bálint* 74, 7.) *Dr. Halmy István* 67 szavazattal **Zsinati világi pót-képviselőkké választottak:** 1.) *Fekete Miklós* 118, 2.) *Dr. Rácz Lajos* 113, 3.) *Barna Béla* 103, 4.) *Dr. Zehery István* 103, 5.) *Bornemissza Elemér* 87 szavazattal. **A hatodik és hetedik helyekre pót-szavazás** rendeltetett el: *Szövérfy Ferencz* (50), *Dr. Kiss László* (37),

Nyomárkay Béla (26) és Koncz Gyula (24) között. Zsinati tanítói rendes képviselővé: *Gáspár János* 90 szavazattal. Zsinati tanítói pótképviselővé pedig: *Vajnay József* 83 szavazattal választott meg. *A pótszavazatok a püspöki hivatalhoz* 1933. ápr. 15-ig betérjesztendő.

— **A keresztyén időszámítás** 1400 éves. 1932-ben volt az évfordulója annak, hogy Dionysius Exiguus tudósnak, az új időszámítás megalkotójának munkássága következtében bevezették a Krisztus születésétől számított időszámítást. 532-ig ugyanis a régi pogány naptár volt használatban.

— **A feketicsi árvaház jubileuma.** Tíz éves jubileumát ünnepelte a feketicsi (Bácsfeketehegy) árvaház jan. 2-án. Az árvaházban e tíz év alatt 94 árva gyermeket neveltek fel, akik közül már sokan felnőtt emberek, de mindig úgy gondolnak vissza az árvaházra, mint elvesztett szülői otthonra. A távollevők ezt a ragaszkodásukat megleghangu levélben juttatták kifejezésre, míg a jelenlevők bensőséges, áhitatos ünneppé ülték meg ezt a szép évfordulót.

— **A kolozsvári református egyházközség** szorongatott anyagi helyzetbe került. Az 1933. évi nagyon is leredukált költségvetése összeállításánál 500 ezer leire fedezetet nem találtak. Ezért ezen összeg fedezése céljából az egyházközség vezetősége ötszáz darab 1000 leis kölcsönjegy kibocsátását határozta el, amelyet az egyházközség évi 6 százalékos kamatozással öt év alatt fizetne vissza a kölcsönjegy vásárlóknak.

— **A nagypéntek állami ünneppé** való avatásáról tárgyalnak a Vatikánban, hogy ezután ezen a napon mindenütt teljes munkaszünet legyen, amivel különösen hangsúlyozni kívánják a megváltás tényét. Ha igaz ez a hír és a Vatikán megvalósítja világszerte ezt az „új” ünneppé, ez nagy megnyugvást fog kelteni hazánkban is, ahol évenként megújuló sok botránkozásnak és vitának volt okozója az, hogy amíg mi, evangéliumi keresztyének áhitattal ünnepeltük ezt a napot, addig a más felekezetű munkaadók üzemeiben zavartalanul folyt a munka tovább és csak a legutóbbi években sikerült annyit elérni, hogy legalább az egyházainkhoz tartozó alkalmazottaknak szabadságot adtak ezen a napon — a törvény szerint, amit azonban a gyakorlatban igen sokszor nem lehetett keresztülvinni.

— **A NYILVÁNOSSÁG SZOLGÁLATA!** Gyapju úri anyagok 140 cm. széles, egész öltönyre csak kč. 62'— és női anyagok 115 cm. széles csak kč. 34'— Irjon mintákért és árjegyzékért. A kivitel, olcsóság és a minőség mindenkit meglep. Szállítja: gyapjuáru gyár, Dolní Hamry, posta: Vír na Morave. Árut bizományba.

HIVATALOS RÉSZ

A Szlovenszkkói Tiszáninneri Református Egyházkerület Püspöki Hivatala.

Tárgy: Köztársasági Elnök Ur 83. születésnapjának megünneplése, március 7-én. 115. E. sz. 1933. Rimaszombat, 1933 február hó 28. Válasz 1933 február 25-iki 430/33. prez. számra. Valamennyi Nt. Esperesi, Lelkészi és Tanítói Hivatalnak! Iskolaügyi és nemzetművelődésügyi minisztérium referátusa, 1933. február 25-iki 430/33. prez. sz. leiratban intézkedést kér Köztársasági Elnök Ur 83. születésnapja — Március 7-én — **m e l t ó** megünneplése tárgyában a püspöki hivatal fennhatósága alá tartozó elemi és középfokú iskolákra vonatkozólag. Felhívom ennek következtében az összes illetékes lelkészi és tanítói hivatalokat (tekintettel az idő rövidségére közvetlenül és nem az esperesi hivatalok útján), hogy — szem előtt tartván egyházkerületünk e tárgyban 26/1925. számú és 63/1930. évi számú határozataiban lefektetett protestáns elveket, — kifejezést adandó Köztársaságunk Elnöke, mint az állam feje iránti tiszteletünknek, a március 7-én tartandó reggeli istentisztelet alkalmával a lelkészek és előkönyörgő tanítók az államfőért imádkozzanak, kérve Istent, hogy szaporítsa esztendeit s adja kegyelmét magasztos eszméinek megvalósításához s áldja meg az itt lakó népeket testvéri egyetértéssel s engedje, hogy nemes gondolkodású Elnökünk humánus és demokratikus eszméi minden nemzetiségre vonatkozólag testet ölthessenek. Ez alkalommal tartandó istentiszteleten mindenütt a törvényhozó *Zsinat* által kiadott Énekeskönyvünkéből, liturgiális rendtartásunk szerinti alkalmi Ének énekelendő. *Elemi iskoláinkban pedig* — az iskolaügyi minisztérium 1933. február 6-iki 559/33. prez. sz. (Vestnik XV. évf. 2. sz. 43. s. köv. lap.) rendeletében foglalt *irányelvek* szemeltartásával, az 1933. március 7-ike *jelentőségének* megfelelő formában tartassanak iskolai ünnepek. Ez intézkedésről egyidejűleg az iskolaügyi minisztérium referátusa is értesítettik. Atyafiúi szeretettel: Püspök helyett:

Dr. Magda Sándor
egyházkerületi papi főjegyző.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Vefké
Kapufany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicseri
lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Reformációs mozgalom az ukránok között.

A háboru után érdekes megmozdulást látni a legnagyobb részében görög keleti és görög katolikus vallásu ukránok között. És pedig úgy az Oroszországhoz tartozó, mint a régi Galicia területén, jelenleg Lengyelországban lakó ukrán lakosságban. A főként Szejcából és Németországból támogatott néhány gyenge protestáns ukrán gyülekezet ébredési mozgalom fókuszává vált. Kezdődött ez az oroszországi ukránok között, akikről sokszor szinte mese-szerű lelkes történeteket olvashatni a külföldi lapokban: egész vidékek ébredését, megtérések sokaságát, martíromságra kész bizonyágtevő hitet, a bolsevik elnyomás dacára is terjedését a kimondottan protestáns irányu reformációs mozgalomnak. A németországi Wernigerodében működő, evangélistákat Oroszország számára kiképző intézet (a jelenleg Palesztinában kör-uton levő Kreuker Jakab dr, volt orosz-misz-szionárius vezetése alatt) az utóbbi években egyre nagyobb figyelmet szentel az ukrániai mozgalomnak és szellemi, valamint anyagi tá-mogatást irányít az ottani protestáns mozgalom számára. A bolsevik elnyomás az ukrán pro-
testantizmust nagy erőpróba és hitpróba elé állította. A polyvát elvitte a szél, de a jó mag megmaradt, sőt hozza, boldogan hozza a hat-vanszor, százszor annyit...

Imádkozunk mi is értük!

Több pozitívumot tudunk a jelenlegi Len-gyelország területén lakó ukránok közötti refor-mációs mozgalomról. Az 1923. évi zürichi pres-biteriánus világszövetségi gyűlésen még csak harmadfél református gyülekezetéről beszélt a kiküldöttük. De már ki lehetett venni a svejci eredetű és agyonszenvedett pap bizonyágtevé-séből, hogy a hitének szemével csodákat lát a

jövőben... S alig néhány év mulva jöttek is a hírek. A formalizmusba sülyedt görög keleti vallásu ukránok között szent aratásra indult a Lélek. Egyszerű embereket az eloquentia mes-tereivé avatott a Szentlélek. Evangélistákká váltak többen a megtértek közül és vitték az Igét, hogy az legyen lelki kulcs szívek nyitása-ra... Az őskeresztyén kor jelenetei ismétlődtek meg a Krisztussal megbékélt lelkek körül és terjedt a lelki tűz faluról falura, városra. Eleinte röpiratokat kértek, majd Bibiákat. A nyugati protestánsok, különösen a német és holland, valamint svejci reformátusok és evangélikusok küldöttek mindent, még egy-két papot is s leg-főképpen imádkoztak értük. Lassan azonban a szervezkedés útjára kellett lépni. Az eleinte sokban közös protestáns munka differenciálódni kezdett. A szinesedés következtében öntudato-sabbá vált a vallásos tudás és a hit. Egymás mellett, de külön szervezve fejlődött a reformá-tus irány és az evangélikus. Egyházzá szervez-kedésük kapcsolatot keresett a már meglévő lengyel két prot Egyházzal. S így ma már len-gyel—Ukrajnában lelki-erős református Anya-szentegyház kristályosodik hitvallásos, öntuda-tos, határozottan kálvínista felekezetté. Egyre-mást jelennek meg erről a kedves és örvende-tes hírek a nyugati reformátusok között, kikhez talán mi is odacsatlakozhatunk jókivánatunkkal és örömmünkkel. Talán egyikünk-másikunk imádkozik is majd értük...

Vagy mást is tehetünk?

A Lutheránus Világszövetség nemcsak felfigyelt az ukránok mozgalmára, hanem a lehető legdicséretreméltóbban támogatja is azt. Az ot-tani lutheránus testvérek mindenben megtapasztalhatják azt, hogy a nyugati és erősebb hittest-

véreik szeretik őket: a Jézusban. Az eddigi református támogatást a németországi „Reformierter Bund” (a határozottan konfessionális reformátusoknak ez a nagyszerű szövetsége) vette a kezébe s ennek a felhívására írjuk mi is ezt a cikket. Ugyanis az ukrán református reformációs mozgalomnak a jövője érdekében feltétlenül szüksége van munkaerőre, nyomtatványokra és épületekre és, ami a legeslegfontosabb volna: hívő, evangélizációs talentumokkal megáldott papokra. Már eddig 24 rendesen megszervezett, instituált gyülekezetük van, valamint 70 helyen folyik a már megtért csoportok támogatásával annyira előrehaladt munka, hogy ezek közül 2—4 már megbirna és szükségelne egy-egy papot. Papjuk azonban csak 4(négy) van és 3 kiképzett evangélistájuk. Képzhetni, hogy milyen emberfeletti hősi munkát kell végezni azoknak a papoknak, akik nemcsak terelgetik a kisebb és nagyobb nyájakat, de még a sötétségből kivagyódotkat is ráérnek evangélizálni.

Mit is kérnek tőlünk?

Mert valamit kérnek. Alázatosan és testvéri szeretettel támogatást kérnek a már fordításában elkészült és kiadásra váró Heidelbergi Kátéhoz. Eddig még nem jelent meg ez a kiváló református confessio ukrán nyelven! S az ő szerény helyzetük és különösen a nálunkénál sokkalta nagyobb lengyelországi gazdasági nyomor, valamint az, hogy minden anyagi erejüket a terjedés lelki-ütemének megtartására kell fordítaniok: indokolják kérésüket. Hogy ők maguk is kiveszik részüket az adakozásból, mutatja az, hogy alig alakulnak meg a helyi gyülekezetek, máris felállítják a Krisztus által elrendelt (papi és presbiteri mellett) diakónusi tisztséget is, amellyel mindjárt gondozás alá veszik a szegényeket és nyomorultakat, ami hitből fakadó sok adományt kíván. A segítő szeretet hatalmas példájával is az Evangéliumot hirdetik, a Lélek tüzeiben született igazi keresztyénséget, mely őket és az ukrán református mozgalmat még erősebben a szeretetünkbe ajánlják. S mi, akik reformációs dicső multunkat nem tudnánk elképzelni a Heidelbergi Káté nélkül s akiknek az új, belső reformációs munkánkban is egyik legeslegjobb segítő eszközünk; mi, akik tudjuk, hogy mit jelent a Káté a református Egyház tisztán biblikus, tehát kálvinista mivoltának megőrzésénél — nyujtsunk testvérjobbót az ukrán reformátusok felé és segítsük meg őket, hogy kiadhassák Kátéjukat.

Vajjon akad-e csak egyetlen hely is, ahol megnyílik egy szív az ukrán reformátusok felé?
Galambos Zoltán.

„A kálvinizmusnak nagy programgondolata az autonómia gondolata. A mai magyar közéletből pedig épen ez az autonómia-gondolat kezd kivészni s helyét egyfelől az állami onnipotencia, másfelől az egyéni kezdeményezések kalandos nekilödulásai foglalják el, a társadalom organikus és autonómikus megszervezése helyett.” Ravasz László.

A budapesti Református Theológiai Akadémia tanári karának tiltakozása

a szentek és ereklyék vallásos tisztelete tárgyában István király egyik ereklyéjének (jobb kezének) kultuszával és az ezzel összefüggésben újabban felmerült vitákkal kapcsolatban.

A budapesti Református Theológiai Akadémia tanári kara úgy felekezeti, mint egyetemes magyar nemzeti szempontból is a legmélyebb sajnálattal látja, hogy a római katolikus szentek és azok ereklyéi vallásos tisztelete kérdésének felújításával egy oly kérdés zavarta meg a magyar társadalom belső békéjét, amelyet a XVI—XVII. század theológiai vitáival már régen elintéztettek hitt s amelynek — meggyőződése szerint — nem lett volna szabad épen ezekben a nehéz időkben a magyar földön újra felmerülni. Miután azonban azt tapasztalja, hogy a magyar társadalom egy részének még mindig nincs meg a tiszta látása ebben a kérdésben, szükségesnek itéli, hogy a szentek és ereklyék vallásos kultuszával kapcsolatban általában, I. István, magyar király jobb kezének vallásos kultuszával kapcsolatban pedig különösen is megállapítsa a maga álláspontját a következőkben:

1. A budapesti Ref. Theológiai Akadémia Tanári Kara tudatában van teljes mértékben annak, hogy a szentek és ereklyék vallásos kultusza a róm. kath. vallásnak úgy az elméletéhez, mint különösen a gyakorlatához fokozódó mértékben hozzátartozik és így előre is kijelenti, hogy távol áll tőle az, hogy a mostani állásfoglalásával a róm. katholicizmust, mint vallást, a róm. kath. egyházat, mint egyházat, vagy a római katolikus magyarokat, mint hívő keresztyéneket bántani, vagy sérteni akarná.

2. De ugyanilyen világosan hangsúlyozza azt is, hogy a református keresztyén vallás a szentek és ereklyék bárminő formában megnyilatkozó vallásos kultuszát a reformáció kezdete óta a legteljesebb mértékben elítéli s ennek gondolatát a maga theológiájában, hitvallásaiban, egyházi életében és vallásos gyakorlatában a tiszta biblikus keresztyénség szellemével ellentétben levőnek tartja.

3. A református keresztyénségnek a szentek és ereklyék vallásos kultuszát minden formájában elítélő álláspontja tehát nem új, mert négyszáz év óta vallják ezt a református hitvallások mindenütt. Így a Magyarországi Református Egyház hivatalos hitvallása, a II. Helvét Hitvallás is, amelyet annak idején békekötéseink és országos törvényeink is elismertek, V. részének 3. pontjában többek között a következőket mondja: „Annakokáért mi a dicsőült égi lakókat vagy szenteket sem nem imádjuk, sem nem tiszteljük, sem segítségül nem hívjuk és őket az Atya előtt a mennyekben szószólóink vagy köz-

benjáróink gyanánt el nem ismerjük... Mindazáltal a megboldogultakat sem meg nem vetjük, sem róluk kicsinylőleg nem vélekedünk. Elismerjük ugyanis, hogy ők Krisztus élő tagjai, Istennek barátai, kik a testet és a világot dicsőségesen meggyőzték. Szeretjük tehát és tiszteljük is őket, mint atyánkfiait, csak hogy nem valamilyes imádással, hanem tisztességes becsüléssel és helyes dicsérettel..."

Ugyane hitvallás fent idézett V. részének 4. pontjában pedig az ereklyére vonatkozólag a következőket olvashatjuk: „Még kevésbbé hisszük, hogy a megboldogultak ereklyéit tisztelni vagy imádni szabad volna... Következésképpen a szentekre kívánt esküt mi sem tesszük le. Annakokáért mindezen dolgokban megvetjük azt a tant, mely a boldogult égi lakosoknak szerfelett sokat tulajdonit.”

4. E százados református hitvallásos tételek tehát világosan mutatják azt, hogy a szentek és ereklyék vallásos kultuszát illetőleg mi a hivatalos református álláspont és hogy e kérdésben minden igaz református embernek hogyan kell gondolkoznia. Ebből azonban világosan következik az is, hogy a magyar reformátusság nem gondolkozhat másként I. István magyar királyról és annak ereklyéiről sem, amikor arról, mint Szent Istvánról, azaz a róm. kath. egyház egyik szentjéről és annak jobb kezéről, mint e szentnek egyik ereklyéjéről van szó.

5. Ez a megállapítás hitünk és meggyőződésünk szerint egyáltalában nem teszi kisebbé egy magyar református ember szemében sem I. Istvánnak, mint magyar királynak igen tiszteletreméltó történelmi nagy alakját, sőt nem gátol bennünket abban sem, hogy mindazokra a relikviákra, amelyek tőle fennmaradtak, magyar hazafias kegyelettel tekiintsünk.

6. Mindezek alapján a budapesti Ref. Theológiai Akadémia Tanári Kára teljes öntudatos-sággal és határozottsággal tiltakozik minden olyan beállítás ellen, amely I. István és jobb kezének magyarországi vallásos kultuszával kapcsolatban az I. István királyunk iránt érzett hazafias tiszteletet elválaszthatatlanul egybekapcsolja a róm. kath. szent vallásos kultuszával a magyar hazafiságot csak akkor látja igaznak és teljesnek, ha a magyar léleknek ez első királyunk iránt érzett hazafias tisztelete, annak, mint róm. kath. szentnek és jobb kezének, mint ereklyének vallásos tiszteletével és az ahhoz való imádkozással is párosul. Mert ez az álláspont a gyakorlatban más szavakkal azt is jelentené, hogy igaz magyar hazafi csak róm. kath. vallású magyar ember lehet, illetve, hogy öntudatos református lélekkel viszont az igaz magyar hazafiság magaslatára senki sem juthat el.

7. De még inkább tiltakozik a budapesti Református Theológiai Akadémia Tanári Kára az ellen, hogy ezt a magyar hazafiságot és a róm. kath. szentek és ereklyék tiszteletét össze-

zavaró felfogást olyan magyar vezető állásban levő közéleti férfiak is propagálják, akiknek tekintélye lelkiismereti kényszerként nehezédhetik a másvallású állampolgárok lelkére, holott már az 1790—91. országgyűlés XXVI. t.-c.-ének 3. §-a szerint is „az evangélikusokat megillető szabad vallásgyakorlatának következtében, akár kézművesek ezek, akár bármi más vallású és állapotú emberek... sem a szent misére, sem a processiókra, sem más szertartásokra és saját vallásukkal ellenkező cselekvényekre semmi szín alatt és semmi büntetésekkel se hajtassanak...” és az 1895. évi, a vallás szabad gyakorlatáról szóló XLIII. t.-c. 1. §-a is kimondja, hogy senkit sem szabad hitével nem egyező vallási cselekmény teljesítésére kényszeríteni.

8. Mindezek alapján a budapesti Ref. Theológiai Akadémia Tanári Kára a magyarországi felekezeti béke, a magyar református hazafiak lelki nyugalma és a nehéz helyzetben vergődő magyar társadalom belső csendessége érdekében, minden, a maga hazáját igazán szerető magyar református lelket felkér arra, hogy az öntudatos hívő lelkek határozottságával és méltóságával az igaz magyar hazafiságnak és a róm. kath. szentek és ereklyék vallásos kultuszának összekeverése ellen egyfelől mindenkor és mindenütt tiltakozzék, másfelől pedig a maga igaz, tiszta és bibliai alapon álló református álláspontjáról teljes hittel és teljes hazaszeretettel büszkén, bátran és becsületesen bizonyosságot tegyen.

A budapesti Református Theológiai Akadémia tanári karának 1933. február 25-én tartott ülésében felolvastatott és egyhangúlag elfogadott. A Tanári Kar határozata értelmében a testvérfőiskolák tanári karának és az egyházi sajtó képviselőinek is megküldetik.

Felsőzemplén protestáns egyház- községei a XVI.-XVII.-XVIII. századokban.

— Adalékok. —

XI.

IV. *A harangoztatásról.* E pontban kimondják a felek, „hogy ezután a harangozók ne a kántortól, hanem a hely. hitv. magyarok parochusától és hitszónokától függjenek...”

V. *A temetésről.* E pont szabályozza a magyar iskolamester szerepét a temetéseken. „...Azután nem gátoljuk, hogy az iskolamesteren kívül hívassák a kántort is azok, akik inkább akarnak énekelteni különböző nyelvű kétféle éneket”

VI. *Az iskolában való tanításról és igazgatásról.* Mivel a magyar helyvét iskolának igazgatása, a magyar helyvét egyháznak lelkésze után, amint kezdettől fogva volt, a többször nevezett iskolamesterhez tartozik; ennél fogva az iskolának előbbnevezett mestere hűségesen tanítson és

igazgasson az iskolában mindenkit, legyen az polgár, vagy tanuló, avagy bentlakó stb. különbség nélkül, amennyit csak győz. Így a mi iskolánkban, a mi szabadságunk előjogánál fogva, nem adunk közhatalmat a mi tót teslvéreink kántorának a tanításra és az igazgatásra. (Ezek után kérdem, nem kellene-e revízió alá venni Korbély Géza szavait, ki azt állítja, hogy a XVI—XVII. században a lutheránusoknak volt „látogatott magasabb foku iskolája” Varannón??...)

VII. *A templomba való járásról.* Így tehát az egész iskolai gyülekezet, t. i. mint a magyar helvét iskolának polgársága, köteles járni a magyar helvét egyháznak templomába, úgy mint történt a multakban. Hozzáadván azt, hogy a kántor, az ő segédeivel együtt, a tót templomban végezze az istentiszteletet. Ha pedig olykor megtörténnék, hogy a tót templomban elmulasztódnék az istentisztelet, az egész gyülekezet, különbség nélkül, menjen... a magyar templomba. Ellenben, ha előadódnék, hogy vasárnapokon, a lelképásztor távolléte, vagy egyéb ok miatt a magyar helvét egyháznak mulnék az istentisztelet: akkor az előbb mondott iskolának mestere, az egész iskolai gyülekezettel, amint máskor is szokott lenni, a tót templomot a maga magyur énekével tartozik ünnepiesíteni.

VIII. *A pörpatvarok eltávozásáról.* Rend és fegyelmi szabályokat tartalmaz e pont, továbbá az ítélet kimondásának illetékességét.

IX. *A nevek aláírásáról.*

X. *Az építkezés módjáról.* Hátralevő egyetlen módzata az egységnek a templomokra vonatkozó. Mivel mindkét templomnak megújítása mind a két előbb nevezett egyházra tartozik, ellenben pedig tapasztaltuk, hogy a magyar helvét egyháznak temploma egészen el van hanyagolva; mivel a mi helvétjeink s hasonlóképp agostaiaink segítették helyre állítani az előbb mondott tót templomot, sőt a tornyot egész alapjából építették, úgy harangokról is gondoskodtak; mi is kívánjuk, hogy hasonló kötelezettséggel ugyanazt tartozzanak teljesíteni az egység erejénél fogva a mi templomunknak, amit a mieink testvériesen megcselekedtek régen... A magyar helvét iskolának épületeiről, ingóságairól és mellékhelyiségeiről (kivéven az az alapjából való építkezést, amit a helvétek maguknak birtokjogukon fentartanak) mind a két egyház tartozik gondoskodni, úgy mint volt régen"... 32 névalírás. (Latinból. Dongó Gy. G.)

E syncretismust, — mint már másutt említettem — Kaszony János (Kaszonyi Herczegh János) református és Kaulidász Dániel lutheránus lelkészek 1667. jun. 21-én Zemplén mezővárosban, az akkor tartott vármegyei törvényszék ülés helyén be mutatták s „egymás között előbb megegyezett elmével és érett megfontolás után és az ő ajkaiknak élő szavával, kölcsönösen ekképp nyilatkoztak: Miképp ugyanazok a felek, ugyszintén az ők alulírott hiveik, t. i.

ugy a helv. mint az ág. hitvallásuak, a folyó 1667. évi jun. 19-én, az előbb mondott Varannó mezővárosban, azok között a felek között, és úgy az előbb nevezett mindkét vallásbeli tagok között, az ott helybeli iskolákat és templomokat tárgyzató perpelvarságok, neheztelések és gyűlölségek kiengesztelése érdekében, Istennek és embereknek tetsző kölcsönösen dicséretes érintkezést óhajtván teremteni és gyakorolni, azok között a felek között, és a mindkét vallásbeli hivek között, úgy a most őket, mint a jövődöket örökkéig kötelező, nekünk az itt olvasható írásban felmutatott ily megegyezésre jutottanak, amint következik: "... (a syncretismus 10 pontja.)

E megegyezésből világos, hogy a két prot. felekezetnek Varannón közös iskolája és különkülön temploma volt.

Az előadottak után azt is állítom, hogy a „tót templomot”, miként azt a M. Cs. I. leveléből is sejteni lehet, a katolikusok 1630—31 körül visszafoglalták s az emiatt megindult ádázviaskodás csak akkor szünt meg, amikor a templom 1647-ben ismét a protestánsok, illetve a lutheránusok kezébe került vissza. Az 1647—65. években a két prot. felekezet háborog egymással, melynek — úgy látszik — e syncretismus vetett véget.

1672-ben a protestánsok (!) lerombolják a „tót templomot”, paróchiát és iskolát... Miért? Valószínűleg azért, mert a katolikusok ismét hatalmukba akarták keríteni azokat. És hogy ez meg ne történhessék, a vetélkedésnek örökös tárgyát tüntették el a föld színéről. De ezzel megásták a saját maguk sirját is. Az ellenreformáció hatalmas pátrónusa, özv. Drugeth Györgyné a templom nélkül maradt katolikusoknak „kárpótlásul” a régi, de lerombolt plebánia templomért, — tehát a „tót templomért” — átadta a „magyar templomot”...

Thököly Imre ugyan 1682-ben még kiüzte a pálosokat s a templomot a protestánsok számára foglalta le, de végre is gr. Barkóczy Ferenc 1686-ban véglegesen a katolikusoknak adta vissza és a protestánsok csillaga leáldozott Varannón...

245 év mulva, 1931-ben ismét épülni kezd a hamvából életre kelt fönix s ma ismét református templom áll Varannón! A régi „magyar templom”-nak nagy reményekre jogosító későkéső unokája...

Bodrogszerdahely legősibb neve Zeredey alakban bukkan fel az Árpádok korában. A XIV. században két Szerdahelyről is megemlékeznek az okmányok, Egyházas- és Vásáros-Szerdahelyről, melynek ősi földesura a Szerdahelyi család, kinek vára is volt ott, hol ma a báró Vécsey családnak áll a kastélya, mely a hajdani erősség kellő átalakításából származott. A ma egyseges községnek az a része, mely a Vécsey-kas-

tély és a „Fittyents” felé húzódik, lehet az ősből rész, melynek neve *Egyházas-Szerdahely* volt, míg a *Vásáros* rész, ha nem is nagyon fiatalabb eredetű, de minden esetre kevésbé jelentős hely volt amannál. Az állomással szembefekvő magas domb azonban lepipálja mind a két s a mint említettem, ma már egy község nagy multját is, amennyiben e domb *prehisztorikus* jelleggel bír, melynek öléből számos paleolitik és neolitikorabeli eszközök kerültek már napfényre. Az is igaz, hogy a „Fittyents”-nek is meg van a maga speciális rk. egyházi régisége, de erről a kimerítő tanulmányt csak a jövő fogja kezünkbe adni. . .

Bennünket azonban prot. egyháztörténeli szempontból érdekel Bodrogszerdahely.

Elsősorban legyünk figyelemmel a község topografiájára. Az a tény, hogy Saujhely-Spatak közelében fekszik, sok mindent megmagyaráz eddig fel nem tárt multjára vonatkozólag.

A község reformációja, már fekvésénél fogva is, nagyon hamar bekövetkezhetett. Hogy a XVI. századbeli földesurai közül kik voltak a megtisztított vallás fő védői és propagátorai, máig is tisztázatlan probléma. Az 1598-ki adóösszeírás szerint az ősi *Zerdahelyeieken* kívül a község részbirtokosai: Bacskay Miklós, Bornemissza László, Soós István, Ferencz és Albert özvegye, továbbá Paczoth Ferenc, Szürthey Miklós özvegye és Terény Mihály.

(„Zemplén vármegye” hatalmas monografiája a Bacskay-családot említi, mint Szerdahely birtokosát. Nem tudom, hogy nem névcseréről van-e itt szó? . . . Bocskay — Bacskay könnyen összetéveszthető, pláne a kiszedésnél. Annyi bizonyos, hogy a *Bocskay* család is földesura volt Szerdahelynek, birtokát azonban Habsburg-ellenes magatartásáért elvesztette. A rk. templom falában látható Bocskay Miklósnak 1621-ből való sarköve, a Bocskay-család jellegzetes címerével.)

Bodrogszerdahely 1549-ben még nem reformált község. Ezt igazolja a „L. S. J.” is, mely „Zerdahelyi” alakban felemlíti. A szomszédos Szöllőske azonban már protestáns, sőt már talán 1552-től az, mint a mater Saujhely, melynek „*Solu villa*” név alatt ösleányegyháza volt.

Szerdahely megreformálását a XVI. végén, vagy a XVII. század legelején kell keresnünk, amikor anyaegyházával, Nagykövesddel együtt szünt meg Rómához tartozni. Annyi bizonyos, hogy 1629-ben már *református paróchiális* egyház, melyet *Miskolczi Csulyak István lizskai ref. esperes* szeptemberben hivatalosan meg is látogatott, honnan Kövesdre ment, hasonló célból.

Ha tehát református lelkésze volt a községnek, eo ipso református templomának is kellett lennie. És e templom a „Fittyents”-en épült s a katolikusoktól elvett ősi templom lehetett, mely igen sokáig vetélkedés tárgya volt a feleknek.

A hosszú civakodásban a templom teljesen tönkrement. A felek zavargása a XVIII. század végéig eltartott, mely áldozatot is követelt *Kuminszky Ipoly* jezsuita atya személyében, kit a reformátusok 1792-ben megöltek s kinek mumifikált teteme a róm. kath. templom sirboltjában pihen *lakattal a száján!* . . .

A felek között dult nagy harcra enged következtetni a kassai rk. püspökség Emlékkönyve is, melyben e sorok olvashatók: „A bszerdahelyi leányegyház templomát báró Vécsey János ezredes 1774-ben építtette a *feldult templom* helyén, melynek szentélyében azon időben már bodzafa és emberderék vastagságú diófa nőtt.” Az Emlékkönyv sorait megerősíti a Telekesy-féle referáda is (1700), mely egy elpusztult kálvinista kőtemplomról beszél. Ez az elpusztult kálvinista kőtemplom nem lehetett más, mint az ősi rk. templom, mely a XVII. században református kézben volt. A templom nélküli kálvinisták 1700 körül építettek egy új istenházát, mely ma is fennáll a község ellentétes végén, a gör. kath. templom közelében. Szerdahelyen az ellenreformáció a XVIII. század közepe után érthette el diadalmának csúcspontját, akárcsak Nagykövesden, a kath. mártérben, honnan a ref. predikátort 1763-ban üzték el.

A szerdahelyi XVII. századbeli református egyházra vonatkozólag *Miskolczi Csulyak István* leveleskönyve őrzött meg egy-két adatot számunkra.

Igy a többi között megtudjuk, hogy Szerdahelynek 1631-ben tanítója is volt. „17. Julii (1631) Thoronyán lakozó Varga Pál nevű panaszlott *Johannes Strophkaira*, szerdahelyi schola mesterre, és iratott is neki velem, hogy egy dolmánynak vételére d. 123 pénzt kért volna tőle kölcsön, mostan pedig nemhogy megadná, de még azt mondja, hogy vagyon neki isperestje, pereljen vele. Meghagytam, hogy statim contentálja, mert ha tergiversálni fog, büntetésben fog esni.” (Zoványi i. m.)

1632-ben a szerdahelyiek predikátora bizonyos *Balog* nevezetű ur, ki egy Lukára kirendelt „conventus” elnöke is volt, mely egy megtörtént bűnygyben szállott ki oda igazságot tenni.

Miskolczi Csulyak István 22. számú levele (1632-ben) a kövesdi és a szerdahelyi pásztorok ellenkezéséről számol be. „Az kövesdi és az szerdahelyi pásztorok ellenkeznek az octavának percipiálásában. Az dolog ebben vagyon, az kövesdiek vetnek az szerdahelyi földön és magának akarja vendicálni az octavát, az szerdahelyit pedig arceálja az octavától. R. Az miképen hogy az borbéli octavával egyaránt osztóznak, mind az kövesdi, mind az szerdahelyi pásztor; azonképen az buza octával (így!) is közönségesen osztózzanak, mivel az két helynek nincsen kimutatott határa.” (Zoványi i. m.)

Haraszty Károly.

H I R E K

— **Dr. H. Bouwman** a hollandiai kampeni theol. főiskola professzora f. hó 8-án 68 éves korában elhunyt. Bouwman professzor több ízben járt Magyarországon; így többek között az 1924-ben tartott magyar—holland konferencián tartott előadást Budapesten és Debrecenben. A Kampenben megfordult magyar diákok igazi pártfogója volt ő.

— **Az Abauji Baráti Kör** március 1-én tartott összejövetelén imádkozott és Irást magyarázott Gaál István kassai segédlelkész I. Kor. 2. 12—13 verse alapján: Isten lelke — világ lelke. Hozzászabván kiki a maga elmélyedéseit s felébresztett gondolatait; lelki gondolatainkhoz lelki cselekedeteket: elhatározván s már gyakorolván is, hogy kongruát élvező testvéreink állami fizetésük 5—10 %-át kongruánküli testvéreink támogatására juttatják. Kálvin Institúciója 2. könyve XV—XVII. fejezeteit ismertette Szakall László nagyszalánci segédlelkész. Soós Pál migléci tanító az át- és kitérésre, valamint ezek állami anyakönyvezésére, továbbá a tényleg létező és az Országos Hivatal 223249/1932 sz. 1932 I. 5-én megjelent rendelkezése alapján hivatalos elismerést is nyert reverzálisra vonatkozó állami rendelkezésekről tájékoztatott, mely törvényismertetést magunk mihez tartása céljából hivatalos lapunkban is közzétenni óhajtjuk. Körössy Sámuel zsadányi lelkész „Gonoszt jóval” c. elbeszélését olvasta fel. Csáji Pál szepsi lelkész Belmissziói anyag-tár kiadására tett javaslatot és ajánlatot. A baráti kör kimondotta, hogy az 1933/4. belm. évre 2 füzetből álló, 30—30 oldal terjedelmű anyag-tár ad ki 6—6 Kő áron Csáji Pál szerkesztésében, Simon József, Szövérfy Ferenc, Lengyel József, Meskó Dezső szerkesztőbizottsági tagok támogatásával A baráti kör tagjai anyagilag is felelősséget vállaltak, nem zárva ki azonban, hogy mások is ne csatlakozhassanak hozzánk akár mipt munkatársak, akár mint baráti kör tagok, velünk együtt vállalván erkölcsileg, anyagilag az anyag-tár ügyét. Ez alkalommal hívjuk anyaszentegyházunk építőit a csatlakozásra, megfelelő anyag rendelkezésünkreadására. Áprilisi összejövetelünk programja: Irásmagyarázatot tart Lengyel József 36. Zsoltár 10. v. alapján. Az Institutio 3. könyve 1—2 fejezeteit ismertetik Kovács Ferenc és Szakall László. A

dialectica theologiáról értekezik Csáji Pál. Muraközy Gyula „Ébredő föld” című regényét ismerteti Meskó Dezső. és imádkozik Orémus Endre.

— **Lelkészválasztás.** A Gállfy Géza elhunytával megüresedett felsőgelléri ref. lelkészi állásra a gyülekezet nagy szótöbbséggel megválasztotta Erdélyi Pál segédlelkészt. — Az ilki lelkészi állásra Orbán Elek apagyai s. lelkészt választották meg. — Szabó Sándor sárrétudvari s. lelkészt Szerepre választották meg lelkésznek.

— **A magyar református gyülekezetek** száma az államváltozás előtt 2.458 volt, beleértve a társ és leányegyházakat is. Ebből Magyarországon maradt 1203, Csehszlovákiába szakadt 392, Jugoszláviába 58, Romániába 804 és Ausztriába 1 gyülekezet.

— **Egy bírói ítélet.** Nagy Lajos torzsai református lelkész, felháborodva azon, hogy a rádió még 1931-ben, az István-napi közvetítés alkalmával minden magyart a Szent Jobb imádására hívott fel, cikket írt az egyik egyházi lapban, melyben ezt a kijelentést tette: „Mi egyéb ez, mint a legvaskosabb bálványimádás, sőt ennél több, valóságos fetisizmus.” Ezért a cikkért február 15-én a büntető törvényszék Töreky tanácsa elé került, mely 8 napi elzárásra és 300 pengő pénzbüntetésre ítélte. Ez az ítélet, de főképpen a lapoknak a tárgyalás menetéről való beszámolója elszörnyedést váltott ki a református közvéleményben. Töreky elnök a tárgyalás folyamán ugyanis átlépve elnöki hatáskörét, a reformátusságot súlyosan megvádolta. A napi lapok közlése szerint többek között ezeket jelentve ki: Ön nagyon jól tudja, hogy Szent István jobbához minden magyar ember fohászkodik vallásfelekezeti különbség nélkül... Bebizonyíthat, amit akar, de a magyarok akkor is imádkozni fognak Szent István jobbához. — A bpesti ref. Theológia Akadémia hallgatói rendkívüli gyűlésükön foglalkoztak a perrel s azzal a magatartással, melyet Töreky elnök ebben a perben tanusított. A határozatban hangsúlyozza a Theológia Akadémia, hogy tisztelettel veszi körül István király emlékét, de tiltakozik az ellen, hogy a jó magyarság kritériuma attól függjön, hogy valaki a szent jobbhoz imádkozik, vagy sem. Tiltakozik a lelkiismereti kényszer ellen, mely az elnök szavaiból kihangzott. Tiltakozik az ellen, hogy a hazafiatlanság bélyegét akarják rásütni azokra, akiknek István

király bebalzsamozott jobb kezének tiszteletére nézve más a vallásos meggyőződésük. (A budapesti ref. theol. akadémia tanári karának tiltakozását mai számunkban közöljük.)

— **Szociális kérdések és a királyhágómelléki kerület.** A királyhágómelléki ref. egyházkerület közgyűlése kötelezi a lelkészeket, hogy a szociális problémákra és orvoslására nagy gondot fordítsanak s igehirdetésükben is állandóan mutassanak rá a Szentírás szociális tanításaira és bebizonyítva, hogy e problémák egyellen megoldása Jézus Krisztus. A tanítók és presbiterek is erősítsék és szervezzék minden eszközzel ezt a munkát és szociális bizottságikat megalakítva segítsenek a gyülekezetek tagjainak lelki és testi szenvedésein.

— **A Brit és Külföldi Bibliatársulat mult éve.** 11,886.226 darab Bibliát, illetve Ujszövetséget és bibliarészt terjesztett el az egész világon 1932-ben a Brit és Külföldi Bibliaterjesztő Társulat. Ebből 7¹/₂ milliót az az 1130 buzgó bibliaterjesztő helyezett el, akik sokszor a legnagyobb nehézségek közt dolgoznak, sokszor teljesen járatlan területeken. Egyik a tibetiek közt működött 3 hónapon át, dacára, hogy Tibetbe tiltva van a belépés. Többen jártak Marokkóban, Délamerikában, Ausztráliában, Spanyolországban, — ahol a forradalom óta sokkal nagyobb a mozgási szabadságuk. Csak Oroszország van teljesen elzárva e munka számára, de a szomszédos országokban különösen kedvező lett a talaj a Szentírás terjesztésére.

— **A kolozsvári református kórház** felállítása és megnyitása érdekében komoly lépéseket tettek erdélyi testvéreink. Remélhető, hogy a kórház még ebben az évben meg is nyílik. A marosvásárhelyi diakonisszaképző-intézetet is áthelyezték Kolozsvárra, ahol a kórházzal kapcsolatban újabb diakonisszacsoportok nyerhetnek kiképzést.

— **A NYILVÁNOSSÁG SZOLGÁLATA!** Gyapju úri anyagok 140 cm. széles, egész öltönyre csak kč. 62'— és női anyagok 115 cm. széles csak kč. 34'— Irjon mintáért és árjegyzékért. A kivitel, olcsóság és a minőség mindenkit meglep. Szállítja: gyapjuáru gyár, Dolní Hamry, posta: Vír na Morave. Árut bizományba.

— **Rádió az Ige szolgálatában.** A brit rádió felolvasás-sorozatot indít Isten és a világ keresztyén szemmel nézve cím alatt, különös tekintettel a nagyvárosok problémáira.

HIVATALOS RÉSZ

A szlovenszkói tiszáninneri református egyházkerület püspöki hivatala.

Tárgy: Szavazatbontás eredménye és pótszavazás elrendelése zsinati képviselőkre. Rimaszombat, 1933. február 28. 113/1933. sz. *K ö r l e v é l.* Valamennyi Nt. Esperesi és Lelkészi Hivatalnak! A ker. gy 5/1932. sz. határozatával elrendelt szavazások folytán beérkezett szavazatokat a bizottság 1933. február 27-én Tornalján felbontotta. A szavazások eredménye a következő: 1. Világi főjegyzői állásra: *Dr. Kiss Bálint* 97 szavazattal, 2.) Világi tanácsbíróvá ugyancsak: *Dr. Kiss Bálint* 70 szavazattal választott meg. 3.) Zsinati papi rendes képviselőkké: *Idrányi Barna, Sziucs István, Dr. Magda Sándor, Lengyel József, Virágh József, Miskolczy Andre,* 4.) Zsinati papi pótképviselőkké: *Kövecz Árpád, Keresztury József, Maksa József, Pósa Lajos, Kömives Sándor,* 5.) Zsinati világi rendes képviselőkké: *Dr. Sutka István, Dr. Mertens Alfréd, Dr. Király Kálmán, Dr. Óváry Pál, Bernáth Zoltán, Dr. Kiss Bálint, Dr. Halmy István,* 6.) Zsinati világi pótképviselőkké: *Fekete Miklós, Dr. Rác Lajos, Barna Béla, Dr. Zehery István, Bornemissza Elemér,* 7.) Zsinati tanítói rendes képviselővé: *Gáspár János,* 8.) Zsinati tanítói pótképviselővé: *Vajnay József* választottak meg. Ennek következtében még a következő állásokra kellett elrendelni a pótszavazást: 1.) Egy zsinati papi rendes képviselői állásra: *Szöke István és Keresztury József* között. 2.) Két zsinati papi pótképviselői tisztségre: *Szöke István, Csabay Pál és Ujlaky Sándor* között. 3.) Két zsinati világi pótképviselői állásra: *Szövérfy Ferencz, Dr. Kiss László, Nyomárkay Béla és Koncz Gyula* között. A szavazatok az összes tisztségekre e g y szavazó lapon — a fentebbi sor szerint megjelölve — a püspöki hivatalhoz — az illetékes esperesi hivatalok által — legkésőbb 1933. április 15 ig betérjesztendő (tehát a lelkészi hivatalok által az esperesi hivatalokhoz legkésőbb április 10 ig beküldendő). Ismételten hangsúlyozom, hogy a szavazatok érvényességéhez: lelkész, gondnok és két presbiter aláírása szükséges. Feltüntetendő továbbá a határozatot hozó presbiteri gyűlés dátuma. A szavazati lap egy negyed iven állítandó ki és az egyházi pecséttel látandó el. Atyafiui szeretettel:

Püspök helyett:

Dr. Magda Sándor
egyházkerületi papi főjegyző.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA VETKÉ KAPUSZANY” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicserei lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

IDRÁNYI BARNA.

A Tiszáninneni Egyházkerület *Idrányi Barna* abauji esperest választotta meg püspökévé a hirtelen és tragikus körülmények közt elhunyt Péter Mihály utódjául. Meg vagyunk róla győződve, hogy a választás eredménye a legnagyobb örömmel tölti el a lelkeket nemcsak a Tiszáninneni kerületben, hanem az egész egyetemes egyházban, sőt annak határain messze túl is.

Idrányi Barna olyan kiváltságos képességeknek birtokosa, amelyek csak igen ritkán egyesülnek egy személyben. Egyéni szeretetreméltsága, Gamáliel-i bölcsessége, egyházpolitikai és pénzügyi kapacitása mind olyan tulajdonságok, amelyek már rég predesztinálták őt a vezérségre. Ezeken kívül és felül nagyszerű adminisztratív képessége páratlanul áll egész egyetemes egyházunkban. Elég csupán annyit mondanunk, hogy egyházmegyéjének nemcsak minden lelkésze, de minden egyes tagja egy emberként tűzbe menne érte. Egy esperes, aki nem a paragrafusokkal, hanem a szeretet hatalmával, egyéniségének szuggesztív erejével tud kormányozni, nem mindennapi jelenség a mi fegyvermezéstől irtózó népünk között. Minden biztosítékunk megvan arra, hogy aki egyházmegyéjének mentalitását, célkitűzéseit egyénisége hatalmával egy nevezőre tudta hozni minden vonalon, ugyanezt el fogja érni mint püspök egyházkerületében is. Mondanunk sem kell, hogy kerületünknek épen erre van a legnagyobb szüksége. Hogy egyebekről ne beszéljünk, maga a szlovák követelések kérdése olyan súlyos tehertétele ma egyházkerületünk-

nek, amelynek megoldása nélkül a nyugodt és építő munka el nem képzelhető. Egészen bizonyos, hogy Idrányi Barna bölcsessége ebben a nehéz kérdésben is megfogja találni a megoldást.

Azonban az ő püspökké való megválasztása nemcsak a Tiszáninneni egyházkerület, hanem a Csehszlovákiai Egyetemes Református Egyház életében is döntő jelentőségű. Ez az első eset ugyanis ideszakadásunk óta, amikor a püspök-választásnál az egyházkerület bizalma s a kormánykörök óhaja a teljes kongruenciát mutatja. A kormánylapok már jóelőre jelezték, hogy Czinke István és Péter Mihály után a kormány kevésbé intranzigens — vagy az ő kifejezésük szerint — „engedékenyebb” püspököt óhajtana a Tiszáninneni Egyházkerület élére. Mindnyájan tudtuk, hogy senki másra, mint Idrányi Barnára gondoltak. Bár ami egyházunk autonómikus berendezkedése határozottan perhorreszkál minden külső beavatkozást egyházunk vezetőinek megválasztásánál: mégis nagy szerencse, hogy a mostani esetben a kerület választása és a kormány kívánsága pontosan összevág. Ennek a körülménynek — mindnyájunk hite szerint — elhatározó jelentősége van az államhoz való viszonyunk további alakulására. Eddig mindig püspökeink voltak odaállítva, mint a békés megoldás lehetőségének kerékkötői, akiknek kuruckodása miatt kell szenvedni az egyháznak s különösen a papságnak. Most végre olyan püspököt sikerült választanunk, aki birja a kormány teljes bizalmát s aki egyuttal át van hatva attól a gondolattól, hogy gondviselészerű

rendelgetése a helyzetadta előnyöket egyháza konszolidációja s szenvedő lelkésztestvérei érdekében kihasználni.

Sok eltemetett reménységre derül új fény Idrányi Barna püspökké választása következményeképp! Egyházi törvényeink ügye, 1919-20 évi államsegélyünk, a kegyetlen kongruaelvonnások és visszafizettetések, a lelkészek állampolgárságának inhumanus kezelése, a református tanítóképző, a losonci theol. szeminárium ügye, amelyeknek megnyugtató elintézéséhez csak egy szemernyi jóakaratra volna szükség a kormány részéről: talán mégis csak megoldást nyerne már végre!

Öszinte szívből kívánunk az új vezérnek hosszú életet, jó egészséget, hogy a hozzá fűzőt reményeket beválthassa szenvedő egyházunk javára s Istenünk dicsőségére!

„A lelkészözvegyek szomorú sorsa“.

A fenti címen, lapunk felelős szerkesztője kiált segítségért egyházunk közönnyel telt világába. A cikk azonban nemcsak a lelkészözvegyek szomorú sorsát vetíti elibénk, de egyházunk közügyeinek is sivár képét adja. A helyzet valóban kétségbeesztő. De hogy „odáig súlyedtünk már, hogy nálunk el sem képzelhető az, ami másutt magától értetődő“, ennek főképpen mi vagyunk az okai. Különösen az élen-haladók. Így van ez mindenütt, ahol nincs tekintély és dühöng a demokrácia.

Itt van a hivatalos lapunk ügye. Micsoda „komoly figyelmeztetés“-ek jelennek meg hasábjain az előfizetéseket illetőleg. „A hátralékok miatt a lap adóssága már kétszeresen felülmúlja azt az összeget, ameddig az Egyetemes Konvent kezességet vállalt.“ A „hanyag előljárók“ lesznek okai a lap összeroppanásának. No meg azok, akik türik, hogy idáig fajuljanak a dolgok. Legyen vége már annak a sok haszontalan fenyegetőzésnek és tessék az ítéletet végrehajtani! Ha azt a sok kiskirályt nem lehet megtörni és rendre szoktatni, mi lesz egyházunkkal?! És miért szabad éveken át türi egyesek hanyagságát? Skóciában, Ntű. Szerkesztő úr! ugye bezeg nem fordulhat elő az ilyen eset, mert ott a lap második számát csak annak küldik meg, aki az „előfizetését“ előfizette. Tessék szigorúan fellépni a hanyag előljárókkal szemben. A végrehajtást és fegyelmet eljárást nem ígérgetni kell, — pláne éveken keresztül — de foganatosítani!

Ugyanígy kell tenni a nyugdíjjárulékok befizetésével is. Ha valaki nem kap kongruát és nincsenek gyermekei, még megfizetheti járandóságát. A kongruátlan lelkészek ügyének elbírálása bizassék valamilyen testületre, pl. az egyházmegyei lelkészértekezlet tenné meg indítványát az egyházmegye elnökségének. Ugyanez a

bizottság állapítaná meg, hogy a kongruátlan lelkész milyen %-át fizetné — vagyoni állapota szerint — az évi járandóságnak.

A nőtlen parókhús lelkészek dupla nyugdíjjárulékkal rovandók meg!

Ahol pedig a lelkészen kívül a gondnokok és presbiterek is hibásak, ott a makacskodókat és hanyagokat el kell mozdítani állásukból! Egy-egy vidéken csak egyszer kell megtenni ezt, a többi bizton okul belőle.

Ami pedig az állami nyugdíjat nem kapó lelkészözvegyek szomorú sorsát illeti, a következőket bátorodom megjegyezni:

Tudtommal mindazon lelkészözvegyektől, akik állami nyugdíjban részesülnek, mindég levonásba hozzák azt az összeget, amit ezek az özvegyek az egyházi nyugdíjintézettől kapnak. Mit jelent ez? Azt, hogy ha N. N. lelkészözvegy 1500 koronát kap az egyházi nyugdíjintézettől, az állam nagy bölcsen 1500 koronával kevesebb nyugdíjat folyósít, mint azt egyébként megtenné s amire a törvény kötelezi. Az állam tehát itt is úgy csinál, mint velünk a kongruánál: „kiegészít.“ Amikor mi évi nyugdíjjárulékaikat befizetjük tulajdonképpen nem az özvegyeinken, de az államon segítünk. Ugyanakkor az állam, kongrua vallomásunk kiadási rovatában, nem ismeri el jogos alapnak az ily címeken eszközölt kiadásainkat!

Lelkészözvegyeinknek teljesen mindegy, hogy a törvényben biztosított nyugdíjukat teljes egészében az államtól kapják-e meg, vagy egy részét az egyháztól. Nekünk azonban nem mindegy. És nem mindegy a saját hibájukon kívül, állami nyugdíjban nem részesülő lelkészözvegyeknek sem. Miért nem kaphatnának ők is tisztességesebb nyugdíjat? Miért kell és miért lehet ezt türi nekünk? Az állami nyugdíjat húzó özvegyeinktől meg kell vonni az egyházi támogatást, ami nem kegyetlenség, csak jogos és ésszerű eljárás és fel kell szolítani az Országos Hivatalt, hogy mivel nevezettek egyházi támogatásban tovább nem részesülnek, számukra a törvényben előírt nyugdíj teljes összegében utaltassék ki. Az így megtakarított nagy összegből lehetőségessé válik azután az 1926. előtti lelkészözvegyek nyugdíját emberségesebben és keresztyénibben megoldani.

Mi fiatal lelkészek abban a furcsa és igazságtalan helyzetben vagyunk, hogy noha tőlünk megköveteli az egyház az évi járulékok pontos befizetését, özvegyeinktől mégis megvonja a csonka évet teljesen és a kegyeleti évet is hat hónapra redukálja. Ebbe azonban belenyugozunk, mert a saját bőrünkön érezzük a mostani fonák helyzet tarthatatlanságát s nem akarjuk, hogy ez a fejetetejére állított állapot továbbra is fennmaradjon. Abba azonban hogyan nyugodjunk bele, amikor a lelkészözvegyeken nem megfelelően segítenek! Legalább is nem a mi meglátásunk és tudásunk szerint, melyből a fentiek adódtak.

Szívesen fizetjük továbbra is járulékainkat, ha azzal lelkészözvegyeink szomorúságába és nyomorúságába némi enyhülést tudunk bevinni, könnyet felszárítani, nyugodtságot biztosítani. [Tudok lelkészözvegyről, ki „háztartási alkalmazott”! [cseléd!]].

2800 koronából nem lehet megélni! Hatezerből is alig. Az állam legnagyobb lelkészözvegyi nyugdíja valamivel több 7000 koronánál. Nyomorúságos ez is, ámbátor mi ezt sem tudjuk biztosítani. De az lenne az üdvös, ha az egyház a maga által gondozottakét legalább hat-ezerben tudná megállapítani. Főleg az olyannál, akinek se háza, se ingatlan vagyona nincs. Ez ügyben is dönthetne, a fentemlített módon, az egyházmegyei lelkészértekezlet.

Az így segélyezették számának csökkenésével azonban kérjük, hogy a járulékok összege is csökkenessék s az ezekről való kimutatás, évről-évre a konventi jegyzőkönyvben nyomtatassék ki.

Aki e tárgyhoz hozzá szól, gondoljon előbb tulajdon feleségére, a saját leendő özvegyére!

Czibor József
ref. lelkész.

A tanító és a közönség.

— Angol-amerikai tanügyi lapból. —

A tanító valamennyi gazdasági, társadalmi és szellemi természetű érintkezésében egyaránt a maga művészetének a képviselője. Mindazok, akik vele bármilyen érintkezésbe kerülnek, a szerint ítélik meg az iskolát, aminő benyomást a tanító bennük keltett. Ez impressziók közül egyesek a tanulóktól származnak, mások a tanítóval közvetlen érintkezett felnőttektől erednek, míg némelyek a tanítónak szóbeli vagy írott jelentéseiben közzétett cikkeiben, tanulmányaiban gyökereznek. De még az iskolásokat és a tanfelügyelőt is a tanító magatartása nyomán minősítik, mert ő áll a közönséggel való érintkezésnek a központjában. Teljesen megokolt tehát az a meghatározás, amely szerint a tanítón mulik, hogy a kapcsolatok a közönséggel kiépülnek, avagy megtörnek-e?

Ugyan miféle vonatkozások fűződnek e tekintetben a tanító magatartásához? Legyen szabad erre a kérdésre a szülő és a polgár szempontjából megfelelnem.

A közönség elvárja, hogy a tanító mindenképp előtt legyen járatos a maga munkájának technikájában. Legyen meg a kellő készsége, alkalmazkodjék az idők jártához, rendelkezzen azzal a képességgel, hogy érthető módon közölje a maga technikai ismereteit, mert hiszen a köznek szolgálatán legelsőrendű feladata az ismeretközlés, lelkesítés a tudás iránt és a finomultabb, magasabb szintű életmódnak a hirdetése.

Mindez pedig jóval terhesebb feladat ma-napság, mint volt hajdanában. Ezelőtt azért járt a gyermek iskolába, hogy figyeljen (vagy legalább is mutassa a figyelmet), parancsszóra beszéljen, vagy cselekedjék; elszenvedje a hibáért vagy az iskolai törvények megszegéseért kirótt büntetéseket, egyszóval: hogy megutálja az iskolát és lesse a szabadulást jelentő csengetyűszót. A modern iskola ellenben a gyermeket fejlődésre alkalmas egyénnek tekinti s a tanító tisztjéül rendeli, hogy ennél a fejlődésnél segédkezzék. A gyermekből alkotó lett s öntevékenységet várnak tőle. A tanítás anyagának elsajátítása másodsorba került s a figyelem az eredményes életre vezető magatartásnak, szokásoknak, ügyességnek és eszményképeknek kifejllesztésére irányul. Mennyire más és nehezebb az ilyen általános szempontok mellett a tanító mostani helyzete! Mesternek kell lenni a maga művészetében vagy helyesebben *művésznek a maga mesterségében* és lépést tartania a maga korával.

Véleményem szerint a tanítónak *nagyon is szeretnie kell hivatását*; a tanítást mindennek, még az étkezésnek is elébe helyeznie (amit a mostani gazdasági viszonyok között szószerint is vehetni), de ezt általánosságban úgy értem, hogy készségesen fel kell áldoznia egy-egy fogást, amikor növendékeinek vagy azok szülőinek támogatására kell sietnie.

A tanító a fizetését szolgáltató iskolafenntartónak az alkalmazottja; ebben a minőségében állandóan azon kell munkálkodnia, hogy közvetlen társasérintkezés révén is előmozdítsa a nevelés ügyét. Ezzel egybefüggő részvétele az egyház és a község szervezeteinek működésében: templomi szolgálat, vallásoktatás, iskolán kívüli népművelés, énekkar szervezés, népház és népkönyvtár vezetése, szövetkezeti mozgalom, stb. Mindezek a tevékenységek nagy jelentőségűek az iskola és a tanító megbecsülésének és méltánylásának szempontjából is.

Kedves emlékem gyermekkoromból, hogy iskolánk tanítói tehetséges felnőttek bevonásával nyolcas énekkart alakítottak, mely ünnepélyes alkalommal nemcsak szülőfalumnak, de a szomszéd községeknek lakosait is sokszor gyönyörködtette és iskolánk hírnevét emelte.

Am nem minden tanítónak van tehetsége énekre, (bár én ennek hiányában senkit sem eresztenék a tanító pályára), színjátásra, tánkra. Az ilyen tanító otthoni látogatások utján igyekezzék eleven kapcsolatot teremteni a szülői hajlék és az iskola között. A tanerő ugyanis második atya vagy anyja az eléje járó gyermek-seregnek, működjen tehát a természetes szülővel, a gyermekek javára.

Sokat tehet a gondos tanító a közegészségügy előmozdítására is. E végből az általános egészségügyi s első segélynyújtási ismeretek felül még némi személyes bátorsággal is ren-

delkeznie kell, mert aki a náthától vagy valami ragályos betegségből féltében nem engedi magához közel a gyermeket, aligha kelt rokonszenvet az iskola iránt.

A mostani rendkívül súlyos gazdasági viszonyok sokhelyütt megingatták az iskola alapjait, sőt a tanítószemélyzet megélhetését is. Az a tanító, aki az oktatásnak eredményes ellátásán kívül a község, az egyház és a lakosság szolgálatára is áldoz időt meg munkát, olyan befektetést tesz, amely busásan meghozza a maga kamatait az iskola, de meg a tanító javára is.

Education (Boston) 1932. októberi szám.

Philip Lovejoy,
Chicago.

* * *

Amikor ezt a mi viszonyainkra is teljesen ráillő közleményt egyik érdemes tanítónk figyelme folytán leközöljük, önkénytelenül is ráterelődik gondolatunk *Lakatos Károly* komáromi nyug. igazgató tanítónak a múlt évben megjelent és lapunk jul. 3 iki 27-ik ismertetett: „Az emlékezés szárnyain” című, a pápai főiskola 400 éves jubileumára kiadott művére, amely öt évtizedre visszamenőleg tárgyalja több magyar református tanító működését. Ha kétségtelen nem volna, hogy L. K. munkája megírásakor még nem olvashatta a Bostonban megjelenő *Education* című szaklap cikkirójának fenti írásművét, azt kellene hinnünk, hogy mindkettő ugyanazon lélek megnyilatkozása. Gondolatmenetük kétségtelenül azonos. Az amerikai s a pápai szellemnek ez a találkozása mindenestre érdekes és figyelemreméltó. (Szerk.)

Felsőzemplén protestáns egyház- községei a XVI.-XVII.-XVIII. századokban.

— Adalékok. —

XII.

Kucsín (Alsóköcsény; a XVI. században Kunar is) a „Liber Ecclae” szerint a XVII. sz. elején református anyaegyház, melynek filiálisai: Hrabócz és Kladzány. Reformációja előtt *Alsókörtvélyes* leányegyháza, Hrabócczal és Kladzánnyal együtt. A XVII. század elején az ungi ref. egyházmegyébe volt bekebelezve. Megreformálása a rk. mater Alsókörtvélyes bukásával kezdődhetett, melytől el is szakadt és anyaegyházzá szervezkedett. Kucsínról a kassai Emlékkönyv ítemem ír, de annál vaskosabb történeti falsumot tartalmaz Alsókörtvélyesről. „A vallási villongások idejében a környékbeli templomokat mind a protestánsok ragadták magukhoz, a körtvélyesi háborítatlanul a katolikusok kezén maradt” (II. 581 old.) Ez a kitétel aligha állhatja meg a helyét..., dacára annak a torony homlokzatán kőbe vésett írásnak is, melyet a kath.

ok saját állításuk bizonyítására használnak fel: „Turris Ecclesiae Anno 1615 adjecta,”... mert a mi „Liber Ecclae”-nknek már címlapja is azt mondja az Úrnak 1618-ik esztendejében, hogy Alsókörtvélyesnek ref. pásztorja volt *Szelmencki Tamás*, („Thoma (Szelmeceno”) személyében, ki a traktusnak egyik *conseniora* is volt.

A Telekessy-féle jelentés is (1700) azt állítja, hogy Körtvélyesen *kálvinista* kőtemplom volt, mely nevezett évben már igen roskadozott. A megrongált templomot br. *Barkóczy Károly* kegyúr 1769 ben saját költségén renováltatta. Ekkor azonban a templom ismét kath. kézben volt.

1549-ben úgy a mater Alsókörtvélyes, mint leányegyházai, Kulcsin, Kladzán stb... még a pápás egyházhoz tartoznak s benne szerepelnek az egri püspökség dézsma listájában. Reformátásuk hihetőleg a XVI. század vége felé történhetett meg, annyival is inkább, mert a XVII. század elején (1618) a „L. E.” *Kucsínról*, már mint ref. anyaegyházról s Kladzányról, Hrabóczról, mint annak filiájáról emlékszik meg. A „Liber Ecclae” így ír róluk: „*Kucsín*. Ehez tartozó filialisok: Hrabócz, Kladzán. *Proventus*. Minden egész Jobbagi egi kepét, 64 kévét tessen. Ugian annyit azaz 64 kévét ad Mesternek(!) is. Sellér az Paedicatornak d(enart) 4, annyit ad az Mesternek is. Halot temetéstől ha nem(?) praedicall d. 16. Ha filialisba megien d. 32. Keresztelésért d. 2. *Avatástul* kenier, tiuk. d. 16. (Most találkozom először e speciális egyh. szertartással !)

Szántóföldek. Egyik niomásra vagion csak. Nagi szántó föld.

Hrabóczról. Fél Jobbagi 32 kévét ad. Sellér d. 4. Halot temetéstől, ha ott temet d. 16. Kereszteléstől 2. *Avatástul* kenier, egi tiuk.

Kladzánról. Egész Jobbagi egi kepét, manip. 64. (értsd: kévét.) Inquilinus d. 4. Halot temetéstől d. 32. Kereszteléstől, *avatástul* ut supra.

Harangozónak egész Jobbagi manip. 2. fél Jobbagi manipul. 1.”

A Telekessy-jelentés (1700) Kucsínban luth. kőtemplomot; Kladzányban luth. fatemplomot jelez. Ugylátszik, hogy Kucsínban és Kladzányban a reformátusok csupán rövid ideig szerepelhettek és csakis a XVII. század elején, mert azután nyomukvész.

Kucsín visszaesik a tiorába. Kladzányban pedig a lutheránusság kap ismét erőre s huzamosabb vergődés után 1740 körül Pazdiccsal egyesül, majd 1805 ben anyaegyházzá szervezkedik. Kladzányban a reformátusok kivésztek, Kucsín számot nem tevő szóránya Homonnának, Hrabócz detto.

Haraszty Károly.

A beregi református egyházmegyei lelkeszgyesület

március 8-án tartotta közgyűlését a beregszászi református egyház tanácstermében, a tagok élénk részvétele mellett. A XXXV. zsoltár eléneklése után Ruzska Bertalan Makkosjánosi-i lelkész mondott buzgó fohászt s tartott bibliamagyarázatot Máté 5. 14—16 alapján, melyben a lelkipásztori köteleességekre mutatott rá.

Tornyay János elnök megnyitó beszédében egyházi életünk több aktuális kérdését világítja meg reflektor-szerűen s fokozottabb lelki munkára buzdítva szíves üdvözléssel a gyűlést megnyitja. Vacszy István derceni lelkész „A protestáns név lényege” címmel tart felolvasást. Érdekesen és meggyőzően bizonyítja latin és görög szavak eredeti jelentésével és a bibliából vett számos idézettel, hogy a protestáns szónak nemcsak az, sőt elsősorban nem az a jelentése, ami az idők folyamán meglehetősen hozzátapadt, t. i. tiltakozni, ellentmondani, tagadni, hanem *bizonyosságot tenni*. Ma különösen arra van szükség, hogy ez utóbbi jelentést domborítsuk ki necsak szavainkkal, hanem életünkkel és cselekedeteinkkel is.

Simon Zsigmond asztélyi lelkész a Dérer-féle iskolai törvényjavaslatot ismerteti s rámutat a veszedelemre, mely anyaszentegyházunkat iskoláink elvesztésével érné. Lelkeszgyesületünk egyhangulag a leghatározottabban tiltakozik a felekezeti iskoláinkat megsemmisíteni szándékozó törekvések ellen s kimondja, hogy azok ellen minden törvényes eszközzel küzdeni fog. Támaszkodva református népünknek felekezeti iskoláinkhoz való törhetetlen ragaszkodására, nem riad vissza a harctól sem. Elhatározza, hogy nemcsak maga tiltakozik a legélesebben a Dérer-féle iskolai törvényjavaslat, illetve iskoláink államosítása ellen, hanem a gyülekezetek ily irányú tiltakozását is eljuttatja a megfelelő helyekre. Bizalommal nézi lelkészgyesületünk egyházi főhatóságainknak a református felekezeti tanítóképző-intézet felállítására irányuló munkáját s azt teljes odaadással támogatja.

Foglalkozott a gyűlés a legáció kérdésével s annak megnyugtató rendezését a Főt. egyházkerületi közgyűléstől kéri és várja.

Lelkeszgyesületünk tagjai számára négy pályatételt tűzött ki és pedig: 1) Tárgyaltassék népszerű formában, apologetikus célzattal a reverzális kérdése. 2) Valláserkölcsi tartalmu történeti, vagy költött tárgyú elbeszélés. 3) A szek-ták és az ellenük való küzdelem. 4) Szabadon választandó téma. Mindenik tételre két díj tűzött ki. I. 100 kor., II. 50 kor.

Tornyay János elnök jelentette be végül a tisztikar lemondását, megköszönve az egyesület eddigi bizalmát és támogatását. Gyűlés egyhan-

gulag ismét Tornyay János bilkei lelkészt választja elnökké; titkárrá Simon Zsigmond asztélyi lelkészt, pénztárnokká Kallós Béla ardói lelkészt, jegyzővé Király Zoltán kajdanói lelkészt ugyancsak egyhangulag. *nd.*

Problémáink.

Rendkívüli gyűlések. Problémának — ami pro et contra vitatható — nem is lehetne mondani, hanem inkább minden vitán felülálló és ésszerű *követelménynek* azt, hogy a mostani néhez anyagi viszonyok között, — amit egyesek és testületek egyformán, szenvedőleg éreznek, — nem szabadna még gondolni sem arra, hogy egyházmegyék, egyházközségek, gyűlési képviselők olyan felesleges kiadásokkal, költségekkel terheltessenek, ami elmaradhatatlanul velejár a *rendkívüli közgyűlések* társával különösen, amelyeknek egyéb programpontja nincs, mint a megejtett tisztújítás hivatalos publikálása, megejtése és a választottak installációja. Azt olvassuk mégis a Komáromban megjelenő „Kis Tükör”-ben, hogy Komáromban (értsd egyházmegye) installációs rendkívüli közgyűlésre készülődnek. A hirdetésnek valami alapjának kell lenni s az *mértékadó helyről* származik, ahol tehát ilyen tervezettel komolyan foglalkoznak s esetleg már *elhatározott* dolog is! Bármiként legyen is, mégsem olyan ügy ez, amelyet a következmények s a velejáró felesleges kiadások, költségek komolyabb megfontolásával elejteni, illetve az évi rendes közgyűlés idejére elhalasztani ne lehetne!

Manapság jól meg kell gondolni, hogy hová tesszük, mire adjuk ki a *garast* is, nem még az *ezreket*, amibe egy rendkívüli, pláne *installációs* gyűlés kerül!

Amikor az egyházi lapnál, egyházmegyei és orsz. özvegy-árva intézetnél, közalapnál oly tetemes hátrálékok terhelnek egyeseket és egyházközségeket, akkor ily rendkívüli, előre nem látott és költségvetésileg nem is kalkulált kiadást beilleszteni a nagyon szűk fedezet keretébe: igazán könnyelműség lenne! Hiszen nincs semmi olyan sürgető körülmény, ami indokolhatná azt, hogy a régi tisztikar (ami 1—2 egyén kivételével ugyanaz, mint az új) felváltassék; az adminisztráció, a fokozatos helyettesítés törvényes módja szerint, éppen olyan jól ellátható; arra pedig senkisésem gondol, hogy a nymbus vagy a dicsvágy keresne mielőbbi kielégülést még súlyos megterhelések árán is! *Veritas.*

H I R E K

— **Szavazatbontás.** A szlovenszkói Tiszán-inneni Egyházkerület szavazatbontó bizottsága a Péter Mihály halála folytán megüresedett püs-

pöki állásra beadott szavazatokat folyó hó 14-én Rimaszombaton bontotta fel. A beadott 116 érvényes szavazatból: **Idrányi Barnára 77, dr. Magda Sándorra 38, és Ablonczy Pálra 1** szavazat esett. Ennélfogva a Tiszáninzeni Egyházkerület püspökévé nagy többséggel **Idrányi Barna** nagyszalánci lelkész, abauji esperes, Országos Nyugdíjintézeti Igazgató választott meg, kinek életére, munkásságára Istennek gazdag áldását kérjük!

— **Halálozás.** *Seress Józsefné sz. Várady Erzsébet*, néhai Seress József volt martonfalvai lelkész özvegye, f. hó 13 án 89 éves korában Kövecsesen elhunyt. Seress Zoltán kövecsesi lelkészársunk édes anyját gyászolja az elhunytban. Fájdalmában őszinte részvételt osztozunk.

— **Meghívó lelkészi konferenciára.** A sárospataki theol. akad. tanári kara 1933 április 6—7-ikén Sárospatakon lelkészi konferenciát rendez, melynek tárgya: a szekták elleni védekezés kérdése lesz. Mindkét nap áhitattal kezdődik és végződik. Az előadások címei: A szekták keletkezésének okai. A millenisták szektája. Az adventisták. A baptisták. A szekták külföldi kapcsolatai. A spiritizmus. II-ik napon: A szekták elleni védekezés. Hozzászólások. A konferenciára jelentkezni lehet az akad. igazgatónál. Részvételi díja 7 Pengő, melyből két és fél napra étkezési díj 5 P. Kedvezményes vasúti jegyeket ugyanő küld.

— **Szavazatbontás** volt a tiszántuli egyházkerület püspöki hivatalában márc, 8 án, melynek eredménye a következő. Egyházkerületi főgondnok: báró Vay László főispán. Egyházkerületi tanácsbíró: Hegymegi Kiss Pál országgyűlési képviselő. Világi jegyző: Luby Géza földbirtokos.

— **Uj könyv.** A Károli Gáspár Református Irodalmi Társaság kiadványainak első kötete gyanánt megjelent *Vásárhelyi János „A család élete”* című könyve. Vallásos estélyeken való felolvasásra, vagy sorozatos megbeszéléseken való felhasználásra alkalmas elmélkedések és fejtegetések vannak benne, bibliai elmélyedéssel, de a mindennapi élet égető problémáit is feltáró élelátással érintve társadalmi életünk szívének, a családnak nagy kérdéseit. A keresztyén családi élet válsága, a családalapítás, a házastársak egymásközi kapcsolata, a szülők és a gyermekek viszonya, a gyermektelen házasságok, a nagyszülők helyzete, a válás kérdése nyerne alapos megvilágítást a könyvben,

mely komoly nyeresége egyházi építő irodalmunknak. Ára 40 lei. Megrendelhető az Erdélyi Református Egyházkerületi Iratterjesztésénél. (Cluj—Kolozsvár, Str. Bratianu 51.) — Ára Magyarországon 1 P. 60 fillér. Megrendelhető a Studium könyvkereskedésben Budapest, Múzeum körut 21.), a Bethlen könyvesboltban (Kálvin tér 8.) vagy a Szilveszter könyvkereskedésben, (Hermina ut 37.). Ismertetni fogjuk.

— **C. E. Világkonferencia Budapesten.** Az Ifjusági Keresztyén Világszövetség (Christian Endeavour Union) intézőbizottsága úgy határozott, hogy a mozgalom világkonferenciáját 1934 nyarán Budapesten tartja. Rövid időn belül tehát már másodsor éri a magyar mozgalmat az a megtiszteltetés, hogy nemzetközi konferencia rendezésére kéri meg. Mindenkinek emlékeztében él még az 1927-ben tartott európai C. E. konferencia.

— **Elemisták bibliát vásároltak Rooseveltnek.** Az Egyesült Államok új elnökének egyik elemi iskola növendékei díszes bibliát vásároltak, melyet jókívánságokkal küldtek el. Az elnök felesége megleghangu levélben mondott köszönetet a gyermekeknek, biztosítva őket, hogy az elnök magával viszi a bibliát a Fehér Háza.

— **A második Helvét Hitvallás** éppen most jelent meg Kolozsváron, mint az Erdélyi református egyházi könyvtár XV. kötete. Ez a második kiadás dr. Erdős József egyetemi tanár fordítása, az eredeti 1566. évi latin szöveg alapján. Erdélyi hittestvéreink látnoki bölcsességgel gondoskodtak róla, hogy minden parochia asztalán ott legyen a református vallástétel codexe, amely magában foglalja az igaz hitnek és a tiszta keresztyén vallásnak egyetemes tanait.

— **„Történelemhamisítás szobrokkal.”** Eről panaszkodik a magyarországi jezsuita lap, a „Magyar Kultura”. „A Kossuth-szobor mellett — írja — a Nagyatádi-féléről már nem is szabad beszélni. Mi Nagyatádi megsobrosítását közönséges történelemhamisításnak tekintjük. A legvakmerőbb merénylet a történelem ellen az, ami most készül a parlament felsőházi bejárata előtt. Óriási méreteiben minden eddigi budapesti szoboralkotást árnyékbaállító gróf Tisza István-szobor... Mindenki kénytelen tudomásul venni, ... hogy Magyarországnak csak egyetlenegy igazán nagy fia... volt s ez gróf Tisza István... Tisza István semmit, de semmit

nem tett, amivel kiérdemelte volna, hogy a nemzet legnagyobbjai közé iktattassék. A szorbizottság a protestáns uralom egyik megalapozójának, a református főgondnoknak apotheozisát kívánta szolgálni." Így a „Magyar Kultúra”, melyben nem tudjuk, mi a kultúra és mi a magyar.

— **Egyházközségek, egyházmegyék, egyházkerületek** történetét keresem megszerzésre. Továbbá Zoványi Theologiai Ismeretek Tára I—III. kötetét. Felkérem azért azokat a szerzőket, akik egyházközségük történetét megírták és kiadták, hogy sziveskedjenek nekem, lehetőleg dedikálva megküldeni füzeteket. Felkérem azokat a lelkészeket és lelkészözvegyeket, akiknek könyvtárában megvannak a keresett művek, sziveskedjenek engem értesíteni és azt az értéket közölni, amelyért a munkát nekem átadják. Cserébe az árajánlatnak megfelelőleg ajánlom fel Lélek és élet c. beszédeim I—III. kötetét. Árva Bethlen Kata, Kossuth, Monok története c. könyveimet, kívánatra szépirodalmi műveimet. Cserébe ajánlom továbbá: Adalékok Zemplén Vármegye Történetéhez 1904—1916. évfolyamait. Nagy szükségem van különösen alábbi két műre: Magyarósi J.: A zilahi anyaszentegyház története. És: Rácz K.: A zarándi ref. egyházmegye története. A szives támogatást köszöni és kéri: Dr. Hegyaljai Kiss Géza, Belsőbócs, Borsod megye.

— **Makón** él egy szabómester, Faragó András, aki arról nevezetes, hogy már minden valást kipróbált, minden felekezetnek tagja volt. Faragó katolikus szülők gyermeke. Fiatal korában híres verekedő volt, de 15 évvel ezelőtt hirtelen változás történt. Faragó, mintha kicserélték volna, megváltozott, nem kocsmázott többé, hanem olvasott és tanult. Egyszerre csak áttért a református hitre. Nem maradt azonban sokáig református; újabb könyveket kezdett olvasni és ennek az olvasásnak az lett a következménye, hogy rövidesen átlépett az unitárius hitfelekezet kötelékébe. De az unitáriusok között sem maradt sokáig, sorra vette a többi egyházakat és végül most a napokban a makói orthodox zsidó hitfelekezet tagja lett. A rabi igyekezett őt ugyan lebeszélni a vallásváltoztatásról, de Faragó András megmaradt elhatározása mellett. Áttért a zsidó hitre és alávetette magát az áttérés mindenfajta szertartásának.

— „**Imé, én elbocsátlak titeket, mint juhokat a farkasok közé...**” A szibériai hó-

mezők felől már sokat hallottunk hadifoglyainktól. Ez a leirhatatlan szenvedést jelentő hely ma már nemcsak a politikai foglyoknak szomorú országa. Ott eszik a száműzetés keserű kenyerét azok is, akiknek egyetlen „bűnük”, hogy hitüket nyíltan megvallják s a bibliához buzgón ragaszkodnak. Hogy milyen „keserű” a száműzetésnek ez a kenyeré, arra nézve álljon itt egy hitéért szenvedő levelének e része: „Gyermekeimnek a harmadik faluba kell iskolába menni. Egész nap ott nem ehetnek semmit. Éhezve és sirva jönnek haza. Mit adhatok nekik, ha semmim sincs. Az erdőbe megyek ki, hogy csigákat szedjek össze. Ezekben legálabb van egy kis zsír. Fájdalmasan szomorú állapot ez. De a mi Urunk, akinek kegyelmét és segítségét annyiszor megtapasztaltuk, nem hagyhat el bennünket most sem. Az Ur maga mondja: Hivjatok segítségül a szükség idején, megmentelek benneteket és ti dicsőítetek engem.”

— **A NYILVÁNOSSÁG SZOLGÁLATA!** Gyapju úri anyagok 140 cm. széles, egész öltönyre csak kč. 62.— és női anyagok 115 cm. széles csak kč. 34.— Irjon mintáért és árjegyzékért. A kivitel, olcsóság és a minőség mindenkit meglep. Szállítja: gyapjuáru gyár, Dolní Hamry, posta: Vír na Morave. Árut bizományba.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat. A csilizradványi református egyház presbitériuma pályázatot hirdet az eltávozás folytán megüresedett ideiglenes kántortanítóállásra. Javadalom: Lakás, (két szoba, konyha, speiz, kert). Kézpénz: 105'72 kč. 12 q. buza, 4 öl puha fa beszállítva, 13 kat. hold szántóföld és rét, melyután az adót az egyház fizeti. Külső és belső takarításra 150 kč., malomba fuvar 40 kč. Államsegély. Stóla. Megjegyeztetik azonban, hogy az iskola bezáratása esetén az egyház csak a kántori teendők végzéséért fizet évente 10 q buzát, ezenkívül semmi kötelezettséget nem vállal. Kötelesség: I—VIII. osztályu osztatlan iskola vezetése, tanítása, kántori teendők végzése, énekkar vezetése, a lelkész akadályoztatása esetén az istentisztelet végzése és a belmissziói munkák végzésében segédkezés. Tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak református vallásu, állampolgársággal bíró, okleveles férfi kántortanítók. A pályázati kérvények a pályázat megjelenésétől számított 14 napon belül adandók be a református lelkészi hivatalhoz Csilizradvány u. p. Balony. Az állás a választás után azonnal elfoglalandó.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Vefké Kapușany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicserei elkészíti hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Veszedelem iskoláink felett.

Ismét sötét fellegek tornyosúlnak felettünk. Úgy látszik, nem elég a csapás, szenvedés, amelyet napról-napra viselnünk kell. Alighogy lélegzethez jutunk, alighogy valamelyes elviselhető helyzetet tudunk teremteni anyaszentegyházunk már-már eltaposott lélekvesztőjén, mindannyiszor újabb és újabb megpróbáltatások elé állítatunk!... Csak egy vigasztalásunk lehet, ami egyben a mi erősségünk is, hogy: akiket az Isten szeret, azokat keményen megpróbálja.

Nézzünk tehát bátran szembe a közelgő veszedelemmel!

Bizonyára mindenki hallott, már a készülő iskolai reformokról. Szándékosan használtuk a „hallott” kifejezést, mert erről bárki is csak hallomásból értesülhetett. Nevezetesen, az iskolai és nemzeti művelődési miniszter újévi beszédében tett említést egy iskolai törvénytervezetről és ennek egyes alapvető intézkedéseiről. Maga a törvénytervezet eredeti tartalmával azonban sehol sem publikáltatott s a napilapok ezirányu híradásai is csak egyes „többé-kevésbé” hiteles információkon alapulnak.

Végtelenül fájdalmas ennek a ténynek a megállapítása.

A mi iskoláinkról akarnak intézkedni. De nemcsak intézkedni, hanem, — ha a hallottak igazak — a jelenlegi törvényes állapotokat teljesen meg akarják változtatni. Nemcsak jogilag, de anyagilag is el akarnak szakítani olyan tulajdonoktól, melyek a mi áldozatkészségünk, a mi munkánk, a mi verejtékeink gyümölcsei...

Szóval ismét rólunk, de nélkülünk kívánnak ítéletet hozni!

Nem lehet ezt az eljárást szó nélkül hagyni. Hiszen ez nemcsak bántó, de céltalan és indokolatlan. Mert vajjon mennyiben akadályozná meg

a törvényhozás munkáját, ha előbb meghallgatnák az érdekelt feleket is? *A törvényes hatalom akaratát a vélemények legfeljebb felvilágosíthatják, tájékozathatják, de sohasem akadályozhatják meg.*

Ezt a törvénytervezetet előbb meg kellett volna küldeni az iskolafentartó egyházi hatóságoknak véleményadás céljából. A készülő törvényre nézve ez semmi káros következményekkel nem járhatna, sőt inkább annak előnyére szolgálna. Ugy tudjuk, a miniszter ki is kéri bizonyos szakkörök véleményét. Hogy kik ezek a szakkörök, azt nem tudjuk, de gondoljuk, hogy ezek majd csak pedagógiai szempontból mondanak róla véleményt. Pedig pedig nem kell elkendőzni itt a dolgokat!... Nem pedagógiai kérdéstről van itt szó, hanem tulajdonjogi és hatalmi kérdésekről. *Mert azt csak önkényesen lehet belemagyarázni, hogy az egyházaknak iskolafentartói jogaiktól való megfosztása és iskolai épületeiknek, vagyonuknak elvétele pedagógiai vagy szociális követelmény!*

A törvénytervezet ismertetése nincs módunkban, tehát csak hallomásból adhatunk róla vázlatot.

Érdekes az a mód, ahogyan iskoláinktól meg akarnának fosztani. Ugyanis az egyházak iskolafentartói jogát nem venné el a törvény, de megszünteti az eddig élvezett összes iskolai és tanítói államsegélyeket. Ahol az egyház magára vállalja az összes iskolai dologi és személyi kiadások fedezését, ott megtarthatja iskoláját, máskülönb köteles azt az épülettel, vagyonnal és minden tartozékával együtt átadni a politikai községnek. Az ilyen iskolák azután községi iskolákká minősítenek és iskolai pótdó útján lesz köteles a pol. község gondoskodni az iskola összes, úgy dologi, mint személyi kiadá-

sainak fedezéséről; a tanszemélyzet azonban teljesen az állam rendelkezése alá kerül s a tanítókat az egyes iskolákhoz az áll. hatóságok neveznék ki.

Körülbelől ennyi a törvénytervezet lényege. Van ugyan szó még benne: bizonytalan feltételek mellett kilátásba helyezett „felekezeti jelleg”-ről, azután ugynevezett iskolatanácsokról s a nemzetiségi szempontok érvényesítéséről, — mindezek azonban a lényegen nem változtatnak. *A lényeg pedig: az egyházi, felekezeti iskolák megszüntetése!...*

Nem célunk annak bizonyítása, hogy egyházunknak szerzett és törvényekben biztosított jogai vannak iskoláival szemben és az iskolai államsegélyekre nézve. Ehelyett két sokkal lényegesebb kérdést állítunk fel:

1. *Lehet-e beletörődnünk, megnyugodnunk abba, hogy iskoláinktól megfosszanak?*

2. *Szabad-e nekünk összetett kezekkel néznünk és várnunk a fejleményeket?*

Az első kérdés a fontosabb, mert azon mulik a második kérdésre adandó válasz is. Azt kell elsősorban eldöntenünk tehát, hogy iskoláink valóban nélkülözhetetlenek-e hitünk és magyarságunk megtartása szempontjából?...

Ezt a kérdést minden elméleti és esetleges személyi indokok félretételével, kizárólag a mi speciális helyzetünk, körülményeink és a mi népünk veleszületett természete és adottságai alapján lehet csak elbírálni. Nem szabad itt külföldi példákra hivatkozni, mert mindent a körülmények és lelki adottságok szabnak meg. Ami a külföldön jó, keresztülvihető, célravezető és eredményes, az nálunk esetleg lehetetlen vagy szomorú következményekkel járhat.

Mindenki tudja, aki külföldet járt, mennyire más légkör, más szellem, lelki adottságok és hitbeli készségek élnek a nyugati művelt protestáns egyházak kebelében. Ennek a következménye, hogy ott az iskola nem képezi oly szoros részét az egyház testének. Ott az egyház maga tanít és nevel. Nálunk azonban igazi értelemben vett „tanító-egyházról” még nem beszélhetünk, sőt még a közeljövőben sem remélhetjük ennek megvalósulását, mert nincsenek meg hozzá a szükséges feltételek. Még mi csak az előkészítés, próbálkozások, kísérletezések legkezdeti stádiumában vagyunk és láthatjuk, hogy a szerény belmissziói munkánknál is mennyi nehézségekkel kell megküzdenünk s mennyi csalódásokban van részünk. Sokszor szinte nem akarjuk még csak hinní sem, hogy népünket valaha is el lehet majd oda vinni, ahol ma nyugati hittestvéreink vannak, akik önmaguk gyakorolják egymás között az egyház nemes tanítói és nevelői munkáját s pótolni tudják azt a munkát is, amit közöttünk iskoláink teljesítenek.

Elképzelní is nehéz, hogy hová jutnánk mi iskoláink nélkül.

A mi családi életünk oly tartalmatlan és annyira nélkülözi az igazi hitet, hogy bátran elmondhatjuk, miszerint iskoláink hiányában gyermekeink még imádkozni sem tudnának. S ha a családtagok nem teljesítik egymásközött Istentől reájuk rótt kötelességeiket, hogyan várassuk azt, hogy a külső egyházépitő munkában közreműködjenek. Ne felejtjük ugyanis, hogy, azonkívül az egy pár városi gyülekezeten kívül, híveink nagytöbbsége falvakban lakik, ahol a lelkész és tanítón kívül számbavehető munkása egyházunknak úgyszólván nincs! S most mi lenne akkor, ha még tanítóinkat is elveszíténénk?... A filiális és fiókgyülekezetek egyszerre támasz nélkül maradnának, mert az egyedül maradó lelkésznek anyaegyházával is éppen elég gondja lenne. Hiszen egyszerre szakadna reá az ígehirdetés és gyülekezeti adminisztráción kívül az iskolai vallástanítás, a vasárnapi iskola vezetése, a bibliakörök, stb. stb, vagyis az összes egyházépitő és belmissziói munkáknak — az eddiginél sokkal fokozottab mértékben való — végzése.

És mindezekhez még egy nagyon fontos momentumot kell mérlegelnünk, nevezetesen: a mai idöket!

Ha iskoláinktól 30—40 évvel ezelött fosztattunk meg, százsorta könnyebben elviselhettük volna a veszteséget, mint most és ezerszerre kevesebb veszedelmet jelentett volna ez reánk nézve a mainál. Mert a mai hitetlen és Istentől elfordult világáramlatok között iskoláink elvesztését csak úgy tekinthetjük, mint a keresztyén-ség ellen indított támadásoknak egyik láncszemét. És iskoláink elvesztése nemcsak egyik fontos védelmi állásunk elvesztését jelentené, hanem a hitetlenségnek egy nagy nyereségét, amelyet a jövőben eilenünk fog kihasználni. Amire ott a legszomorubb példa Oroszországban, ahol már az iskolákat szembeállították magával Krisztussal is!

Tehát nem nézhetjük összetett kezekkel a fejleményeket!

Nem szabad várnunk tétlenül, mit és hogyan döntenek felettünk, hanem oda kell mennünk nekünk is a fórumra és hallatni kell szavunkat! Nem szabad engednünk, hogy iskoláink felöl törvényt alkossanak a mi meghallgatásunk nélkül! S ha minket ez ügyben nem keresnek fel, hát nekünk kell a meghallgattatást kieszközölnünk!

Egyetemes Konventünk keresse meg a módját annak, hogy az iskolai minisztérium atörvénytervezet hiteles szövegét nekünk is kiadja véleményadás végett. S nagyon fontos, hogy a törvénytervezet mielött publikáltassék és még a legkisebb gyülekezetünknek is módja legyen vele foglalkozni, ez ügyben állást foglalni. Minden iskolafentartó gyülekezetnek külön-külön fel kell szavát emelnie, hadd lássák az illetékesek, hogy nem a „papoknak” kell az iskola, hanem gyülekezeteink ragaszkodnak hozzá.

Egyetemes Konventünk a gyülekezetek megnyilvánulása alapján adja meg aztán véleményét a törvénytervezetre vonatkozólag és csatolva hozza a gyülekezeti határozatokat, így terjessze be azt az iskolai minisztériumhoz.

Nem akarjuk hinni, hogy a tárgyilagosságot és a legszélesebb tömegeken alapuló véleménynyilvánítások elöl az illetékesek elzárkóznának. De bármilyen legyen is a sorsa a mi törekvéseinknek, azt már csak annyival is inkább meg kell tennünk minden időnk telhető készséggel és buzgósággal, *nehogy a jövőben vádlokként állítsunk a Nagy-Isten és gyülekezeteink elé!*

Tegyünk meg tehát mindent iskoláink megmentése érdekében őszintén és becsületesen, a többit pedig bizzuk az Úrra, aki nem hagyja el soha a Benne bízókat!

A nők egyházi munkája Aberdeenben.

Irtta: Miss L. J. Woodrow.

A beechgrovi egyházrész nőszövetségének két utóbbi összejövelele lelkiáldásokban gazdag élményt nyújtott mindazok számára, akik azokon résztvettek. Az első kizárólag ennek a kérdésnek volt szentelve: *mit nevezünk belmissziói munkának?* — a másodikon áttekintést kaptunk a skót református egyháznak a zsidók között végzett missziójáról.

Az első összejövetel előadója Mrs. Meldrum volt, aki igen érdekes és vonzó előadásában átfogó képet nyújtott arról a széles mezőről, amelyen belmissziói munkák várják a hivatott női munkásokat. Azzal kezdte, hogy a mi nőszövetségünknek jelszava a krisztusi szeretetben gyökerező barátság s ezt az érzést igen sok alkalmunk van megmutatni embertársaink iránt. Kezdhetjük mindjárt azzal, hogy szíves szeretettel fogadjuk az idegeneket, akik templomunkba jönnek, meglátogatjuk az elhagyottakat és belegeket, ruhaneműeket készítünk a kórházak betegei részére, ezek mind a Krisztusért végzett szeretetmunkák, amelyeknek nem marad el jutalma.

Majd rátért annak a munkának ismertetésére, amelyet a nők végeznek Skóciában az elzüllesztés veszélyének kitett gyermekek megmentése érdekében s az aggok gondozása és segítése tekintetében. Számos olyan menhely van Skóciában, melyeket a skót református nők lelkes kezdeményezése hívott életre. Aberdeenben is van egy ilyen menhely, ahol részint azokat az ifjakat helyezük el, akiket ki akarunk menteni a rossz családi környezetből, részint az árvákat, hogy aztán a tiszta evangéliumi légkörben vallásos és becsületos polgárokká nevelkedjenek. A ker. szeretet érzésétől áthatott női szívek számos helyen gondoskodtak az aggokat befogadó menhelyekről, ahol életük

végző éveit nyugodtan, nélkülözésektől mentesen tölthetik el s menhelyekről a szegény hajléktalanok befogadására.

A belmissziói munkának nem kevésbé fontos ága az, amelyet a nők a gyümölcszedők közt végeznek. Ezek a szezon idején az egyházak körén kívül élnek huzamosabb ideig, sokszor nem a legkedvezőbb helyzetben. A nőszövetségek elküldik ezekhez női munkásokat, akik szerető gondoskodásukat kiterjesztik különösen a leányok és asszonyok erkölcsi életére.

Nagyon szép munkát végeznek a nőszövetségek a halásznép között is. Az aberdeeni kikötőben a halászeányok százai dolgoznak a hal tisztításánál és feldolgozásánál. Nőszövetségünk egy képzett diakonisszát alkalmaz itt, aki szakszerűen tudja kezelni a hal tisztításánál és besózásánál megsérült halászeányokat. Van itt egy gyülekezésre alkalmas termünk is, ahol esténként sokszor 300-on felül is összegyűlnek, hogy a részükre tartott istentiszteleten részt vegyenek, vagy szórakoztató előadásokat hallgassanak. A vasuti állomáson van egy külön váróterem a halászeányok számára, akik a munka után otthonukba utaznak vissza, vagy hajón új munkahelyökre, Orkney-be és Shetland-be. Itt egy derék öreg nő (aki 10 shilling heti nyugdíjából él) néz utánuk, teát főz nekik s ellátja őket tanácsos, utbaigazitással minden irányban.

Aberdeenben 14 diakonisszánknak kötelessége látogatni a szegény negyedeket. Ezek az önfeláldozó nők valóban a Krisztus követői, akiknek szeretete és türelme bámulatos azok iránt a szegények iránt, akik gondozásuk alatt állanak. Tanácsadói, vigasztalói ők a szegény nép asszonyainak, akiket a külső támogatás mellett igyekeznek tagjaivá tenni az egyháznak s elvezetni az istentiszteletekre. Van egy helyiségünk Aberdeenben, ahová havonként egyszer élelmiszereket, ruhaféléket s egyéb ajándékokat küldünk, amelyekből a diakonisszák kiválasztják a megfelelőket saját negyedeik szegényei számára. Mrs. Meldrum csodálatos eseteket beszélt el nekünk arról a nagyszerű munkáról, amelyet az aberdeeni diakonisszák a szegény nép között végeznek. Sokszor egész családokat mentenek kiáldásos lelki hatásukkal a pusztulás örvényéből; megváltoztatva egész életirányukat, elvezetik őket a Krisztushoz.

Ugy hiszem, a „Tavern”-ben folyó munkáról nem szükséges itt külön beszélnem. Dr. Magda meglátogatta ezt az intézményünket s elmondhatja, mi folyik ott.*) Egy pár férfi felügyelőn kívül, teljesen a nők kezében van ez a munka is, ahol pedig 2000-en felül van hetenként a látogatók száma. A Tavern alatti terem most a munkanélküliek számára van fentartva, ahová

*) Sajnos, nagy elfoglaltságom miatt még mindig nem tudok időhöz jutni, hogy írhatnék erről a nagyszerű szociális intézményről és... sok minden egyébéről. (Szerk.)

bejöhethetnek, eltölthetik az időt s így nem kell az utcákon ácsorogniok.

A második összejövetelünkön egy nagyon érdekes előadásban *Mrs. Kennedy*, egyik aberdeeni egyetemi professzornak a felesége ismertette egyházunk munkáját a zsidók között. Ő meglátogatta mindazon helyeket, ahol zsidó misszióink munkában vannak. A zsidó misszió állomásai között a legnagyobb a budapesti, amely azzal a céllal indult, hogy az ott élő és dolgozó skótok lelki szükségleteit kielégítse, később azonban zsidó missziói állomássá fejlődött. Csak Budapesten több mint 225.000 zsidó él s ezeken kívül igen sok az országban; a misszió célja, hogy ezek közül mentül többet elvezessen a Krisztushoz. Az itteni munka eredményét mi sem mutatja jobban, mint az, hogy egy áttért zsidó 3 év alatt 300 volt hittestvérét vezette át az evangéliumi egyházba.

Alexandriában van fiú és leányiskolánk, az utóbbi csak olyanok számára, akik fizetni tudnak. A tanulók a különböző nemzetiségek és vallásfelekezetekből rekrutálódnak s a mi tanítóink nagyszerű munkát végeznek közöttük. Van vasárnapi iskolájuk, bibliakörük, leánykörük; 11 skót férfi és nő s rajtuk kívül több helyi tanító is végzi a nevelés és evangelizáció munkáját ezen az állomáson.

Tiberiásban igen eredményes orvosi munka folyik kórházainkban; itt van a központi helye Galilea evangelizációjának, ahol misszionáriusaink valóságos áldásai ennek a vidéknek.

Safedben van skót kollégium, ahol keresztény, mohamedán és zsidó tanítók együtt dolgoznak, hogy a növendékeket előkészítsék az állami hivatalokra, továbbá tudományos, kereskedelmi és gazdasági pályákra. Jaffában leányiskolánk van 180 tanulóval, akik között szintén élénk evangelizációs munka folyik igen szép eredménnyel. E két helyen 26 munkásunk dolgozik.

A fentebbiekből látható, hogy a mi egyházunk igen áldásos missziói munkát végez a zsidók között, hogy velük az evangélium örök igazságait megismertesse s hogy mentül többet megnyerjen közülük a Krisztusnak.

Magában Skóciában is szép számmal élnek zsidók s a skót református egyház mindent megtesz misszionálásuk érdekében itthon is. Glasgówban van egy terem, amely minden este nyitva van számukra s ahol rendszeres misszió folyik. Sokan a zsidók közül résztvesznek a város társadalmi életében, ezek eljönnek templomainkba is. Edinburghban rendszeres házi látogatás útján egy férfi és egy női munkás dolgozik közöttük.

Nőszövetségünk ez évi összejövetelei valóban nagyon tanulságosak voltak s igen alkalmasak arra, hogy felköltsék az érdeklődést, sőt fokozzák a lelkesedést azok iránt a munkák iránt, amelyeket egyházunk nőszövetségei vé-

geznek külföldön s itthon a szegény, elhagyott, elcsüggedt, kivetett nép testi és lelki felemelése s az Úr Jézus Krisztushoz való elvezetése érdekében.

Fordította: (Ms)

Felsőzemplén protestáns egyházközségei a XVI.-XVII.-XVIII. századokban.

— Adalékok. —

XIII.

Deregnő ősi neve: *Deregnie*, ma Drahňov. A Deregnei-család ősi fészke. Hajdan mezőváros, ma kisközség. Egyébként Árpádkori telepítés, mely a XIII. században már névleg is szerepel az okiratokban. Lakosai most is magyarok, dacára új nevének. . .

Deregnő hajdan (XVII) az ungi esperességhez tartozott. A „*Liber Eccleae*” így ír róla: „*Deregnie* (sic!) . . . (Ehez tartozó) filialis *Szalók* (igly!). *Ordo concionandi*. Fő ünnepeken első napon reggel déllyest othon. Másod napon ki megien az filialisban, déllyest othon. Két Vasárnap reggel, déliest othon, harmad vasárnap reggel ki megien Szalókra. Köznapokon othon praedical.

Proventus. Minden Jobbagi egi képét (több XVII. századbeli írott emlékünknél *kepét* latinosan „*capeciá*”-nak nevezi.) ad, 64 kéve buzát teszen. Fél helies, fél annyit ad. Sellér az kinek . . . vagion egi keresztet ad, 16 kévét teszen. Özvegi asszony 3 sing vásznat. Sellér, az kinek . . . nincs, . . . vagion d(enart) 16 ad. Halot temetéstől Deregnieből semmit sem adnak. Ha Szalókába . . . megien az praedicator és ott temeti el, d(enart) 8 adnak. Kereszteléstől tiuk, kenier. Szalókon koma pénzt. Az halot temetésért az Deregneiek adnak egy-egy szekér fát esztendőn kint. (?) *Mester* jövedelme. (Elmosódott sorok . . .) . . . fél helies négy kéve buza, négy kéve ros . . .

A „L. S. Johannis” (1549) Deregnőt nem említi, míg a közeli falvakat, — Butkát, Szalókot stb — igen. Az 1700-as Telekesy-jelentés sem tesz említést a községről.

Kiknek pártfogása alatt reformálódott Deregnő? „Az 1598-iki összeírás csak Deregney Gergelyt említi birtokosául, mely családnak fiágon magvaszakadván, ez a rész a kir. kamara tulajdonába került. 1614-ben a Deregnei Darócziak a birtokosai és Daróczy Ferencz itt várkastélyt épített.” 1730-tól Lónyayak az urai.

A ködös problémában annyi bizonyos, hogy Deregnő a XVII. század felpittymallásakor már református anyaegyház. Ezt a „L. E”-én kívül bizonyítja Miskolczy Csulyak István leveleskönyve is. Nevezett liskai esperes u. i. 1631. május 1-én keltezett levelében *Görgei János* deregneői predikátor jóindulatába ajánlja *Miskolczy Mihály* bárni lelkészt. Egy másik levélből

mely ugyanaz év május 6-án kelt, megtudjuk azt is, hogy a beajánlott Miskolczi Mihály máris *Deregnőn* fungál és az esperes őt a „generalis” gyűlés megtartása előtt színe elé citalja, hogy a bárui utóda, Csengeri Péter és ő közötté felmerült bizonyos elszámolási ügyekben megfeleljen.

Templén vármegye levéltárában egy *Kazinczi Gábor* nevű *deregnői* református papnak sötét aktái keltik tel a buvárkodó figyelmét. Ez a *Kazinczi Gábor* földi biráitól 1736-ban „*propter patratum homicidii crimen ad poenam gladii condemnatus*”... Embergyilkolásért pallos általi halálra lett ítélve Saujhelyben!... A szóban forgó emberölés büntényéről fennmaradt jegyzőkönyvből csak annyit tudunk meg a papról, hogy féktelen dühének áldozata, egyik adósa „gerendához lánccal kötött kladzanyi ember” volt, akit, bizonyos adósságának idejére nem történt meghozása alkalmával, saját lelkészi házában fejszével agyonvert. (Ez a szörnyű pap nem az ismert Kazinczy családból származott, hanem valami „gyütt-ment”, kinek neve is más lehetett, ... mint sejtik: Kazinszi, vagy Kazinszki. Ezt igazolja magának a nagy Kazinczy Ferencnek sajátkezű feljegyzése is, melyet a „deutralis” jegyzőkönyvre irt: „Ez a marha ember Kazinczinak hivatott ugyan, de a név hasonlósága nem csinál rokonságot. 1736-ban familiámban nem volt egyéb férfi, mint a nagyatyám, Dániel”.

A *deregnői* református egyház anyakönyvei 1761-től vannak vezetve, a régebbiek elkallódtak. Van 1761-ből egy, az adakozások megörökítésére szolgáló könyvecske is, melynek hátlapjára a következő lelkészek nevei vannak feljegyezve: Albert József 1756, Vályi Márton 1764 február 8. Petheo János 1767 február 15, Blohányi Imre 1781 február 4, Német Sámuel 1791, Jászay Mihály 1800 május 15. Böszörményi K. admin. 1855, Tóth Pál 1856, Tóth Ferenc 1858, Tudja Mihály 1898. Jelenlegi lelkésze: *Koncsol János*.

Deregnő történelmébe szorososan beleékelődik az egyházkerület tragikusan elhunyt nagynevű püspökének, *Péter Mihálynak* emlékezete is.

Péter Mihály *Deregnő* szülötte! Egyszerű földműves családból származott. Született 1866 május 13-án. Apja: Péter Mihály, anyja: Hudák Mária volt. Keresztszülei: Szanyó János legény és Berényi Mária hajadon voltak. Keresztelő lelkésze: Tóth Ferencz.

Elemi iskoláit szülőfalujában végezte, *Váradi Pál* tanítóskodása alatt, mignem 11 éves korában a sárospataki Alma Mater vette gondjai, szárnyai alá. Elemista koráról annyi emlék maradt utánna, hogy I-ső osztályos léttére, mikor a felsőbb osztályba járó iskolatársai nem tudták megmondani, ki volt az első magyar király, ő

kérdezetlenül, a tanító nagy ámulatára, megmondta. Váradi eldicsekedett vele a községben és kitört belőle a próféta szellem: „*Meglátják, még ebből a gyermekből nagy ember lesz!*” Jós-lata bevált!... Péter Mihály a mártírok nimbuszával övezve lépett át a történelem halhatatlanságába. Mint ifju, zárkózott életű volt. Sokat tanult és olvasott. A *deregnői* Lónyayak hatalmas, mintegy 27000 kötetes könyvtárának szinte napos látogatója volt. Különben Patakon is a Lónyay-alapítvány kamataiból ette a konviktus főztjét;... mint nagyon szegény szülők gyermeke, a maga anyagi helyzetéből nem tarthatta volna fel magát... Az imádság és ernyedhetetlen szorgalom voltak Pegazusai, mióta csak szülei kicsiny házát elhagyta. Magával vitte ki az életbe a családi tűzhely egyedüli nagy kincsét, azt az igazi vallásosságot és bibliai lelkületet, mely már a bogárhátú kis házikóban is acéllá kezdte kiformálni az életbelépő gyermek ifjut, hogy majdan sokak világító-tornya legyen. A *deregnőiek* sokat beszélnek szülői szeretetéről... Sohasem szégyelte egyszerű szüleit;... állandóan látogatta s parochiáján mindig szeretettel fogadta őket, sirhalmuk fölé pedig egy terméskőből faragott hatalmas emléket állíttatott, mely sokáig fog dacolni az idők viharával!...

A nagy püspök szüleinek is vallásos érzületét bizonyítja a *deregnői* egyháznál tett 1000 koronás alapítvány is, — melynek sugalmazója maga Péter Mihály volt, — melynek kamataiból *szegény gyermekek* segélyezendők.

... Péter Mihály szülőfalujának jó emlékezetében él. El nem muló étellel él, mint azok lelkében, kik ismerték bensőjét, kik nem nézték őt, mint a gót dómok üvegfestményeit *kivülről*, hanem érezték s vele együtt átélték *belső* erejét és szent pompáját, melynek minden egyes nüansza és megnyilatkozása Krisztus Egyházáé volt. Saját életét nem sajnálta, ... hirt nem keresett s élete mégis *tett, kihatás, áldás és dicsőség volt!*

Haraszty Károly.

Könyvismertetés.

A család élete. Irta: *Vásárhelyi János.* A Károli Gáspár Irodalmi Társaság házi kincstára, 1 szám. Kolozsvár, 1932.

A család élete örök problémája az emberiségnek, mert a család a társadalom alapja. A boldog társadalom alapja a boldog és tiszta családi élet s ha a társadalom bajban van, akkor a baj okainak gyökerét a megromlott családi életben kell keresnünk. Hatalmas világbirodalmak omlottak össze, ahol semmi egyéb baj nem volt, csak az, hogy a családi élet lecsúszott az ethikai alapról s megszűnt az egészséges és erős társadalmi élet tartó oszlopa lenni.

A mai nagy gazdasági válság idején, amikor

minden figyelem a világ életének materiális tényezői felé irányul, amikor egymást érik a gazdasági konferenciák, amikor a világ leghatalmasabb országai azon spekulálnak, hogy megingott valutájukat az ezüst alapra helyezték-e, vagy megmaradjanak az arany alapon: ma a világ megfélemezni látszik arról, hogy az **erkölcsi alap** a legbiztosabb bázisa az államok s általában a társadalom nemcsak szellemi, hanem gazdasági életének is. Mindazok, akik erre az igazságra nyomatékosan rámutatnak — véleményem szerint — nagyobb szolgálatot tesznek a szenvedő emberiségnek, mint a világ legkiválóbb közgazdászai, akik újabb és újabb szanációs terveken törnek a fejüket. E meggyőződéséből folyólag senki sem csodálkozhat azon, ha Vásárhelyi kezünk alatt levő könyvét többre becülöm, mint a materiális alapon mozgó gazdasági szakmunkákat. A világ mai nagy nyomoruságának gyógyításánál a bajok gyökeréig kell visszamenni s Vásárhelyi könyve ezen a ponton ragadja meg a kérdést: „*Korunk forrongó közszellemét semmi sem jellemzi inkább, mint az a körülmény, hogy a családi élet ősi alapjai is megrendültek.* Éles és nem jogosulatlan szemrehányások hangzanak fel, hogy a család nem tudja betölteni az emberiség javára áldásos hivatását. A házastársak egymással szemben, a szülők gyermekeikkel és a gyermekek szüleikkel szemben emelik az éles vádak, hogy a családi élet nem nyújtja nekik azt a védelmet, áldást és boldogságot, amelynek ígéretei oly sokszor felhangzanak a keresztyén egyház tanításában.” (68—69 l.) Igen, itt van minden bajnak a gyökere! A családi élet erkölcsi alapjai megrendültek s amíg a család, a társadalom alapja ismét vissza nem tér a „keresztyén házirend” örök törvényeihez, addig nem lesz megnyugvása a forrongó közszellemnek s nem lesz gyógyulása a világ nyomoruságának.

Vásárhelyi Jánosnak „A család élete” című könyve felöleli a család életével összefüggő összes kérdéseket s azokat az evangélium reflektora alá állítva megmutatja a regeneráció utját, amely utja a beteg társadalom meggyógyulásának is. A keresztyén családi élet válsága, Jézus és a család, Családalapítás, Házastársak, A szülők, A gyermekek, A testvérek, Gyermekek nélkül, A nagyszülők, A cselédek, A válás kérdése, A csendes óra c. fejezetekben megfelelő bibliai textusokra építi elmélkedéseit, amelyeknek mindenike egy kiváló lelkipásztor hitének és tiszta látásának manifesztációja.

A gyülekezeti evangelizáció céljaira alkalmasabb és használhatóbb magyar nyelvű könyvet még nem igen olvastam ennél, amelynek nem volna szabad hiányozni egy lelkész könyvtárából sem. Sőt minden református család asztalán ott kellene lenni a biblia mellett: egyszerű, világos nyelve és gondolatmenete meg fogja találni az utat az egyszerű falusi nép lelkéhez is.

A Károli Gáspár Irodalmi Társaság hasznosabb művet nem adhatott volna házi kincstárának 1-ső számaként, amely valóban becses ajándék a magyar reformátusság számára; de hálánk teljessége mégis csak az illusztris szerzőt illeti, aki szünet nélkül két kézzel szórja közénk lelkének áldott kincseit. (Ms.)

H I R E K

— **Lelkészbeiktatás.** A tiszapéterfalvi gyülekezet ujonnan megválasztott lelkipásztorát, *Dr. Földessy Józsefet* folyó hó 12-én iktatta be hivatalába Lajos Sándor e. m főjegyző. A hivatalba lépő lelkész a II. kor. IV. 3—5 alapján tartott beköszönő beszédet, amelyben a szeretet igéit hirdette, mint egyedüli fundamentumot, amelyen a békés együttműködés és építés munkája megindulhat. Isten áldása legyen a beiktatott lelkészen új munkahelyén!

— **Helyreigazítás.** A tiszáninneni egyházkerületben a püspöki állásra elrendelt szavazás eredményét mult számunkban hibásan közöltük a szavazatbontás után közvetlen kapott távirat alapján. A szavazatbontó bizottság elnökétől vett értesítés szerint a helyes eredmény a következő: Beérkezett 130 szavazat; ebből *Idrányi Barnára esett 67*, dr. Magda Sándorra 38, Ablonczy Pálra 1 szavazat. *Érvénytelen volt 24 szavazat.* Az érvénytelen szavazatok száma kissé túl magas, talán nem ártana egyházmegyénként tanfolyamot rendezni, amelyekben elsajátíthatók volnának a szavazólap törvényszerű kiállításához szükséges ismeretek. Vagy talán nem is járatlanságról van szó, csak felületességről?

— **A magyarországi tiszántuli egyházkerület** közgyűlése május hó 8-án lesz. Az egyházkerületi tanügyi és pénzügyi bizottság május 8-án, a kollégiumi igazgatótanács május 9-én ülészik.

— **A debreceni református egyházmegye** április elején tartja közgyűlését Debrecenben. Az egyházmegyei lelkészegyesület konferenciája június elején lesz Derecskén.

— **Forgács Gyula** sárospataki lelkész lemondott ottani állásáról s a budapesti Skót Misszió lelkésze lesz. Beiktatását H. R. Mackintosh fogja végezni budapesti látogatása alkalmával.

— **Lelkészválasztások.** A hetesi gyülekezet Vargha Kálmán székesfehérvári hitoktató lel-

készít, a dabi gyülekezet Borza Nándort, a mór-
rágyi gyülekezet Schick Endrét választotta lel-
kipásztorául.

— **Választások a magyarországi dunamel-
léki egyházkerületben.** Lelkészi tanácsbírákká
választottak: Göde Lajos nagykörösi, Szilágyi
Béla öcsényi lelkész, világi tanácsbírává Jalso-
viczky Károly dr. min. tan. Zsinati lelkészi ren-
des képviselővé választott Nyáry Pál esperes,
lelkészi pótképviselővé Szabó Imre esperes,
világi pótképviselővé Végh Béla. Most válasz-
tották a következő ötévi ciklus tanügyi képvi-
selőit is. Tanító képviselők lettek: Kiss Gyula,
Huszár Gusztáv, Szilágyi Sándor, Gaál Imre.

— **A magyarországi K.I.E. hírei.** *Nélkü-
lözhetetlen* ifjusági vezetők számára az „Ébresztő”
ifjusági vezetők lapja, mely minden héten ifju-
sági összefüvetelekre részletes programot,
ünnepélyekre párbeszédet, jeleneteket közöl.
Fél évi előfizetési díja 2.— P. Megrendelhető
a KIE Szövetségénél, Budapest Horánszky u. 26.
— *A „Magyar Ifjúság”* A Keresztyén Ifjusági
Egyesületek havi lapja. Frázisok kerülésével
keresi a mai zürzavaros élet és Krisztus közti
kapcsolatot. Társadalmi, szépirodalmi, kulturá-
lis és technikai cikkei minden életrevaló fiatal-
embert, valamint ifjusági vezetőt érdekelhetnek.
Megrendelhető 3.40 P.-ért egy évre a KIE
Szövetségénél Budapest, VIII. Horánszky u. 26.
— *Érdekes házbér.* Belegen Somogy megyében
egyik buzgó református ember szép szobát bo-
csátott a református ifjusági munka rendelkezé-
sére s amikor megkérdezték, mi házbért fizet-
nek érte, azt felelte: „Józan. hazafias, keresz-
tyén magaviseletet kívánok érte”. — *Ujra üzem-
be helyezik* a KIE Szövetség és a budapesti
KIE turista szállóit. Napi szállás díja 50 fillér.
Igénylés előre bejelentendő egy levelezőlapon
a KIE Szövetségénél. Budapest, VIII. Horánszky
u. 26. — *Tizenkét* evangélikus Ifjusági Egyesü-
let épít magának házat az ifjúság közreműkö-
désével Dunántulon. Ez is egy nagy bizonyág,
hogy ma is lehet és kell dolgozni és alkotni.
— *500 ifju és leány* vett részt március 12-én a
székesfehérvári „falu konferencián”, melyet a
székesfehérvári református diák ifjúság rendezt
a környék gyülekezeteinek ifjúsága szá-
mára. — Keresztyén fiatal emberek a budapesti
KIE ifjusági otthonában állandó és olcsó lakást
kaphatnak. Érdeklődők jelentkezzenek az egye-
sület titkáránál Budapest, Horánszky u. 26. II.
— *KIE Étkezde* a KIE házban. Olcsón és iz-

letesen étkezhet az egyetlen magyar KIE ét-
kezdeben, ahol három fogásos menüt már 54
fillérért kaphat bárki. Borralaló nincs. Társas
alkalmak részére külön terem biztosítva. Bu-
dapest Horánszky u. 26 I.

— **A legaktuálisabb kérdések egyike** ma
az, hogy Isten hogyan gondolkodik a szociális
kérdésről és milyen előírásokat ad a Bibliában
a felebaráti szeretet számára. A Szentírás Szoci-
ális Tanításai című munka sorba veszi az
egyres bibliai könyveket és így adja meg a fe-
leletet. A munkából másfélezer példány kelt el
pár év alatt. Az utolsó meglevő száz példányt
féláron, példányonként 2 pengő 20 fillérért le-
het megrendelni a fordítónál Incze Gábor dr.-nál
(Budapest, II., Margit-körút 54.).

— **Az egyházak és a leszerelési konfe-
rencia.** A világprotestantizmus különböző egy-
házai erőteljes akciót indítottak, hogy a lesze-
relési konferencia megnyitása előtt ünnepélyes
megnyilatkozásukkal eredményesebb munka
lelki erőfeltételeit tudják megteremteni. Február
6 ikán a keresztyén Világszervezetek képviselői,
valamint a nők, az ifjúság, egyetemi hallgatók
és munkások világszövetségeinek kiküldöttjei
Genfben nagy gyűlést tartottak e célból. A ké-
réseknek ezrei érkeznek be máris a leszerelési
konferencia elnökségéhez. Reméljük, hogy az
egyházi szervezetnek e megnyilatkozása és erő-
teljes intelme jótékony befolyást fog gyakorolni
a konferencia tanácskozásaira.

— **A NYILVÁNOSSÁG SZOLGÁLATA!**
Gyapju úri anyagok 140 cm. széles, egész
öltönyre csak kč. 62'— és női anyagok 115
cm. széles csak kč. 34'— Irjon mintáért
és árjegyzékért. A kivitel, olcsóság és a
minőség mindenkit meglep. Szállítja: gyap-
juáru gyár, Dolní Hamry, posta: Vír na
Morave. Árut bizományba.

Tattering Ferenc Orgona építő

Nové-Zámky. — — Érsekújvár.
Világos tér 21.

Készít új orgonákat és harmóniumokat 5 évi
jótállással. Régiak hangolását, tisztítását, javi-
tását, átépítését a legolcsóbban, jótállás mel-
lett vállalja. Költségvetést kinyátra azonnal,
ingyen küld.

**Számos elismerő levél
— eddig végzett munkákról.**

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Vefké Kapusány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicserei lelkészli hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Az Egyetemes Konvent

állásfoglalása az új iskolai törvénytervezettel szemben.

A Tiszáninnyi Református Egyházkerület felterjesztésére a Konvent — mint a református egyház legfőbb közoktatásügyi hatósága — foglalkozott az 1932. évi december havának utolsó napjaiban nyilvánosságra hozott, az iskolai és nemzetművelődési minisztérium által készített, ugynevezett Dérer-féle legújabb népiskolai törvénytervezettel, amely már eddig is országsszerte az ellenmondások és tiltakozások fergetes megnyilatkozását indította meg, nemzeti és felekezeti különbség nélkül, a régi iskolafenntartó egyházak és ezek hívei részéről, amelynek egyik szélesmedrű és erőteljes sodru tünetkezése a barsi református egyházmegye lelkésztestülete és gyülekezetei részéről a konventi elnökséghez megküldött az a sokrendbeli egyházközszégi közgyűlési határozat, amely több mint 5000 aláírással ellátva tiltakozik és minden törvényes eszközzel való védekezés elszántságával megátolni kívánja ennek a javaslatnak törvényerőre emelkedését.

A szlovenszói és kárpátaljai Egyetemes Református Egyház Konventje, mint a közel négy évszázados iskolafenntartó református egyházak legfőbb népiskolai hatósága, az örök Isten kegyelmére és a változhatatlanul szent evangéliumra támaszkodó hitével és sok véres próbát is állott lelki szabadságának vallásérkölcsi, tiszta és pedagógiai fejlett szemléletével fájdalomosan tapasztalja, hogy a Csehszlovák Köztársaságnak szlovenszói és podkarpatiszka russi területén, a 14 év alatt több ízben

és szinben változó koalíciós kormányainak iskolapolitikája, a maga folyton elevenbe vágó féktelen kísérletezésével olyan állapotokat teremtett, amelyek a közös történelmi együttfejlődésben élt népek kulturájában ma a sorozatos sorvasztásnak és bomlasztásnak tüneteit adják.

Ilyen végzetes kísérlettel kellett találkozni a Konventnek az összes többi iskolafenntartó egyházak előzetes megkerdezésének mellőzésével előállott e legújabb javaslatban is, amely minden ízében annak a marxista világszemléletnek alapján álló szociáldemokráciának a terméke, amelyet az újraébredő emberi és nemzeti lelkiismeret ma létjogosultságában — nem ok nélkül — több oldalról támad.

A Konvent jól látja a javaslat félreismerhetetlen célzatát és veszélyeit. A törvénytervezet egyformán szolgálja a természeti és történelmi adottságok miatt közgazgatásilag külön tartományokra tagolt Köztársaság egész közoktatásának unifikálását, mint abban a minket különösebben érdeklő két terület felekezeti iskoláiban az egyházi befolyás megszüntetését, a tanítósnak egy központi hatalom alá vételét, a nemzeti kisebbségek elnemzetietlenítését és elszegényítését, az évszázados egyházi és iskolai

autonómiák eltörlését, valamint a burkolt, de mégis messzenéző részleges szekularizáció bevezetését.

Szlovenszkó és Podkárpatzka Russ őszinte és becsületes magyar kálvinista lakossága és a vele sorsközösségben élő minden hitfelekezet vezetősége és hithünépe önkénytelen megérezzi, hogy a sokszor rosszul álcázott sovinizmus és a vele párhuzamosan berzenkedő atheizmus destrukciója itt, Európa közepén a bolsevizálódásnak olyan folyamatát indítja meg az iskolaközségek és tanácsok létesítésével, amellyel szemben a gyors és erélyes védekezés és széleskörű felvilágosítás elvégzését, a törvényjavaslat törvényerőre való emelkedésének meggátlása érdekében, el nem odázhathja.

Éppen azért a törvényjavaslat ellen elemi erővel kitért felzudulás tovaterjedését megakadályozni nem tudja és nem is akarja. Hanem teljes elismerését és háláját nyilvánítja a szlovenszkói tartománygyűlés képviselőjének azért az itt élő lakosság gondolkodását hiven képviselő állásfoglalásáért, amellyel a javaslat politikai sorsát az ellene ezelőtt három nappal nagy többséggel hozott és mindenfelé figyelmet követelő döntésével — és szeretjük remélni, hogy továbbra is meg nem hanyatló erélyével — végképpen elintézte.

Ugy a római katolikus egyház püspöki karának közvetve felajánlott párhuzamos segítségét, mint az ágostai hitvallású evangélikus püspökök ugyanígy megígért együttes támogatását hálás köszönettel fogadja és viszonzza.

E határozatát teljes egészében a fennhatósága alatt álló összes gyülekezetekben a szószékről, a hivatalos lapban való megjelenése utáni vasárnap délelőtt tartandó istentisztelet után, felolvasni rendeli.

„Ahol a mi tanítóinkat nevelik.“

Lapunk folyó évi február 19 és 26-án jelent számaiban a fenti címen egy cikket közöltünk, amelyre a sajtótörvényre hivatkozással a következő helyreigazító nyilatkozatot kaptuk:

1.) Valótlán a folyóirat XIII. évf. 8. számának 4. oldalán található az a megállapítás: „A heti 42 óra mellett meg van „engedve“, hogy a növendékek elmeheessenek hetenkint egy órára

hittant is tanulni. De csak egy órára! És arra vigyáznak, hogy az óra nehoj több vagy hosszabb legyen.“

Ellenben igaz, hogy az intézet minden évfolyamában 34 óra a heti óramaximum és ebből 2 óra kötelező hittanóra. Senki se vigyáz arra, hogy a hittanóra se több, se hosszabb ne legyen, ellenkezőleg alulirott igazgatóság a hitoktatók minden kívánságának készséggel eleget tesz, amennyiben az akár a vallásoktatásra, akár a vallás erkölcsös nevelésre vonatkozik. A hivatalos tanterven természetesen nem változtathat.

2.) Valótlán a XIII. évf. 8. számának 4. oldalán található következő állítás: „Tessék elképzelni: ér-e valamit az a heti egy óra, mikor az embert 42 órán át tömik minden, de mindennel és tépdesik, szaggatják azt a kis hitét is, amit a családi hajlékból hozott magával?“

Ezzel szemben az a valóság, hogy a törvény által előírt tananyagot tanítjuk, se többet, se kevesebbet, kötelességünket teljesítjük, senkinek a hitét se nem tépdessük, se nem szaggatjuk.

3.) Valótlán a folyóirat XIII. évf. 8. számában az 5. oldalon található következő állítás: „Tanítók lesznek —az abiturienus kurzus hallgatói— anélkül, hogy bibliát, zsolnárt, templomot, lelkeszt láttak volna. Mert a kurzus tantárgyai között a hittan még csak fakultative sem szerepel.“

Ezzel az állítással szemben igaz, hogy bár az abiturienus kurzus tantárgyai között a hittan nem szerepel, intézetem hitoktatói minden évben foglalkoznak a kurzus hallgatóival rendszeresen és az igazgatóság a hitoktatóknak ebben a buzgalmukban segítségükre van, nem hogy akadályozná őket munkájukban.

4.) Valótlán a folyóirat XIII. évf. 9. számában a 3. oldalon található következő állítás: „A tanítóképzővel és abiturienus kurzussal kapcsolatban létesült egy u. n. pedagógiai szeminárium. Ez olyan önképzőkör-féle tanító-tanárjelöltek és fiatal tanítók részére.“

Ezzel szemben az a valóság, hogy a pedagógiai szemináriumnak a tanítóképzővel semmilyen hivatalos kapcsolata nincsen; a szemináriumot a tanítóképző intézet igazgatója, mint a haladó magyar tanítók szövetségének elnöke vezette; a szemináriumot a haladó magyar tanítók szövetsége rendezte magyar egyetemi hallgatók felszólítására, akik a szemináriumnak hallgatói voltak és akik között tanítójelöltek: az intézetnek növendékei, a kurzus hallgatói csak külön igazgatói engedéllyel vehettek részt kivételes esetben. Senkinek a részvételből semmi előnye sem volt, a távolmaradásból semmi hátránya. Az egyetemi tanszabadságot nem engedtem be intézetem falai közé.

5.) Valótlán a folyóirat XIII. évf. 9. számában a 4. oldalon az az idézet: „Ahol a babona, a vallási megkötöttségek nem állják el az utat; ahol nem kell kínos sirások között kiábrándulni,

ott csak tiszta, szép élet lehet!" ugyanis... „hiszem és vallom, hogy az öröm, az erő és az életkedv gyermekei vagyunk."

A valóság az, hogy az idézetnek első fele „a serdülőkor problémái” című füzetben a 24. oldalon van, míg az idézetnek másik fele a füzetnek 15. oldalán.

6.) Valótlán a folyóirat XIII. évfolyama 9. számában a 4. oldalon a 2. hasáb 8. bekezdésében található következő állítás: „Meg vagyok győződve, hogy öröme semmi okunk sem lehet. Aggodalomra azonban annál nagyobb. Méltán okozhat gondot: mit csináljunk majd azokkal a református vallásu, de egyáltalában nem református szellemben, hanem szocialista, internacionalista, sőt talán kommunista szellemben nevelt fiatal tanítókkal, ha a kényszerűség arra visz, hogy iskoláinkba kell bocsátanunk őket."

Ezzel szemben igaz az, hogy úgy az intézet igazgatója, mint tanári kara szigoruan ragaszkodik tanításában az objektív tudományosság szelleméhez, a tantestületnek minden tagja teljes egyetértésben végzi munkáját és semmiféle szélsőség sem érvényesülhet a tanításban, ami akár az államnak biztonságát, akár a társadalmi rendet veszélyeztethetné.

Dr. Szerényi Ferdinánd

az állami tanítóképző intézet magyar osztályainak igazgatója.

A cikk szerzője (Abituriens) a helyreigazító nyilatkozathoz az alábbi megjegyzéseket fűzi:

Cikkünk megírásával a legtávolabbról sem volt szándékunk sérteni, vagy lekicsinylő bírálatban részesíteni a magyar állami tanítóképző intézetnek, illetve tanári testületének munkáját. Sőt a tanári testület kiváló képességeit kiemeltük és elismertük munkájuknak eredményes voltát. Célunk kizárólag a református tanítóképző szükségességének bizonyítása volt és csak ezért mérlegeltük a ma egyetlen létező magyar tanítóképző nevelői munkáját református vallás-erkölcsi szempontból. És ha e tekintetben kívánságainkat kielégítve nem találjuk, azt nem lehet sértésnek avagy lekicsinylésnek minősíteni, mert az szinte természetes, hogy egy állami intézet nem veheti figyelembe az összes vallásfelekezetek speciális kívánságait. Tehát a legkiválóbb állami tanintézetek mellett is van létjogosultsága a felekezeti iskoláknak, aminthogy a prevrat előtti időkben is a nagyszámu és nem kevésbé kiváló állami tanítóképzők dacára is szükségesnek tartotta a református egyetemes egyház, hogy külön 8 református tanítóképző-intézetet tartson fenn. Engedjessék meg tehát, — ismételjük és hangsúlyozzuk, nem bántó céllal, de a mi külön és ránk nézve életbevágóan fontos egyházi érdekeink miatt, — hogy a helyreigazító sorokra pár szóval válaszoljunk:

1. Tudomásunk szerint az I. II. és IV. évfolyamba járó református növendékeknek, te-

hát három évfolyamnak összesen heti négy óra vallásoktatás van engedélyezve. Hogyan juthat ebből minden évfolyamnak *külön-külön* heti 2 óra? S mivel „a hivatalos tanterven természetesen senki nem változtathat”, nem valószínű, hogy a heti 4 óra vallásoktatás helyett minden évfolyam megkapná a maga külön heti két óráját, azaz összesen heti 6 órát. De hogy ösztintek legyünk, — még ha meglenne is a külön heti két vallásóra, — mi az a heti 2 órás vallásoktatás az olyan református tanítók részére, amilyenekre a mai időkben egyházunknak szüksége van?!

2. Senki sem állította, hogy a tanári testület nem a törvényes tananyagot tanítja és hogy kötelességét nem teljesíti. Mi csak azt akartuk kifejezni, hogy a mi szempontunkból az volna a kívánatos, ha a tanítóképzés egész tananyaga református vallás-erkölcsi alapokon nyugodna. A természettudományokban az isteni Gondviselés hatalmas eszméje találna megtestesülést; a pedagógia irányvonalát pedig a krisztusi Szeretet jelölné ki. De úgy gondoljuk, hogy ez is valójában csak egy református tanítóképzőben érvényesülhetne.

3. A helyreigazító sorok állításunkat mindenben megerősítik. A kurzus hallgatói közül csak az megy *privát* hitoktatásra, aki akar, aminthogy templomba is csak jóakaratból járnak sokan. De mégis, hányan nem járnak még csak jóakaratból sem templomba? A kurzus hallgatói megkapják az oklevelüket, akár jártak *privát* hitoktatásra, akár nem. És ez egy óriási nagy baj egyházunk szempontjából.

4. E helyreigazítás állításunk lényegét ismét csak megerősíti. Nevezetesen: szemináriumi előadások voltak, azon a kifogásolt előadások a tanárok által megtartottak és ezen előadásokat a tanítójelöltek is meghallgatták. Mi nem állítottuk, hogy minden tanítójelölt meghallgatta az előadást és hogy kötelező lett volna az előadások meghallgatása.

5. A helytelenített idézetből mindenki megállapíthatja, hogy az nem egy, hanem két külön idézet; természetes tehát, hogy két külön helyről vétegett, de ennek megemlítését nem tartottuk lényegesnek, amint a többi idézeteknél sem jeleztük, hol, melyik oldalon található.

6. Ki kell jelentenünk, hogy e pont alatti megállapításunkkal senkinek meggyőződését kisebbiteni, avagy sérteni nem akartuk. *Mi a református vallásos szellemet tartjuk az egyedüli boldogító valóságnak*, de ha valakinek más a meggyőződése, ám: „legyen neki a saját hite szerint”. Azonban nem veheti rossz néven tőlünk senki, ha mi a református vallásos szellemmel ellentétes irányzatokkal szemben óvatosak, tartózkodók, sőt bizalmatlanok is vagyunk, mert ez önmagunkkal és egyházunkkal szemben való kötelességünk. Nem állítottuk azt, hogy a tanári testület az ő tanítói munkájában a törvényes-

előírásoktól eltér, vagy az iskola falain belül terjesztene szélsőséges szellemet. Azok a szeminárium előadások az iskolán kívül zajlottak le, azonban mindenki tudja, hogy mily éber figyelemmel szokta kísérni az ifjuság tanárainak közéleti szereplését is. És sokszor a tanár, tanító nyilvános szereplése mélyebb nyomot hagy a tanítványok lelkében, mint a hivatalos tanítás. Félünk, hogy most is döntő befolyású lesz a tanárok közéleti szereplése az ifjuságra nézve!

Végezetül egy kérdés.

Akármennyire balra is tolódott legyen a világ kereke, tessék elhinni, vannak még emberek, akik vallásosak és ragaszkodnak egyházukhoz. De nemcsak ragaszkodnak, hanem szeretik és éppen azért féltik is. *Vannak emberek, akiknek szent meggyőződésük az, hogy szükség van az egyházakra és az egyházi iskolákra s azok megmentéséért készségesen dolgoznak, fáradoznak. Tehát egy kis belátást kérünk. Legyen nekünk is jogunk küzdeni a mi szent meggyőződésünkért.* Hiszen ugyanis csak a szellem erejével küzdünk. És addig küzdünk, míg vagy célt érünk, vagy elbukunk. Legyünk tehát nemes ellenfelek!

Abituriens.

Szabolcska Mihály-ünnepélyen.

(Tartotta, mint megnyitó beszédet: Dr. Baltazár Dezső.)

Minden tudománynak és művészetnek az igazság keresésében, feltalálásában és megértésében határozódik a feladata. A kereséshez is, a feltaláláshoz is, a megértéshez is világosság szükséges. A világosság az első áldás, amit az Isten adott a világnak. A világosság nem cél, hanem eszköz; de eszközi mivoltában is a fontosság és jelentőség óriási méretei rejlenek. — A világosság fontossága és jelentősége olyan átható, hogy eszközi minőségét szinte a cél magasságáig emeli.

A világosság eszköz az igazság győzelméhez. Az igazság aztán már csakugyan cél; olyan cél, hogy győzelmi érdeke a világ létjogosultságával egybeesik. Igazság nélkül hiábavaló lenne az egész világ. „*Fiat iustitia, pereat mundus*“: „*Legyen igazság, vesszen a világ*“: így vonja a párhuzamot már a pogány klasszikus is. Ha akár a tudomány, akár a művészet az igazság szolgálatának útvonaláról letér: hazugság és konfárság lesz belőle, ami sem nem épít, sem nem gyönyörködtet; pedig a tudománynak is, a művészetnek is építve kell gyönyörködtetni és gyönyörködtetve építeni.

Ilyen építve gyönyörködtető és gyönyörködtetve építő a Szabolcska Mihály költészete. Igazságot terjeszt elő. Lehet-e nagyobb igazság, mint az élet? Az ő költészete élet. Világosságban kitáruló élet. Igaz élet; de emellett válogatott élet. Csak azt adja, ami tárgyában is, formájában is a szép teljességét egyesíti; ami ennél fogva töké-

letességre nevel, jobb élet számára nemesít. Az élet válogatatlanul tárja elénk a szépek és rutnak, a jónak és a rossznak; az erénynek és bűnnek vegyes anyagát. Lehet, sőt van a rutnak, rossznak és bűnnek is előterjesztő művészete, van rendszerezett tudománya is. Termékeik azok számára valók, akiknek kedvenc érzésük a szörnyűködés és undorodás.

Szabolcska Mihály a szépet, jót és az erényt úgy adja, amint az életben, Isten formáló keze alul kikerülve, természetes igazságával jelentkezik. Nem fokoz, nem túloz, nem eszményit. Neki elég szépet, jót és értéket ad a valódi, az igaz élet. Van elég világossága meglátni az élet zürzavarai közt ezeket az áldásokat; van igazsága úgy terjesztetni azokat elő, hogy mindenki meg legyen győzve általuk és van tudománya érthetővé, művészete tetszetőssé tenni költészete tárgyait.

Igazság, világosság, egyszerűség, természetesség, szépség: ez volt Szabolcska: az ember és ez a költészete. Én a Szabolcska költészetének gyöngyeként azt az egyetlen strófából álló költeményét tartom, amit Petőfiről irt: „*Minek siratnálak, minek sajnálnálak, Földi ember soha szebben nem halt meg te nálad. Életed, haláloed egy gyönyörű nóta, mintha csak a jó Istennek te diktáltad volna.*“

A Szabolcska élete- halála is egy gyönyörű nóta. Gyönyörű nóta az emlékezete is, amely dicsőítve zengi koszorúzott nevét időtlen időkig.

Felsőzemplén protestáns egyházközségei a XVI.-XVII.-XVIII. századokban.

— Adalékok. —

XIV.

Szölöske — (hajdan: *Solu villa* = *Szölös* = *Szölösfalu*; 1523-ban *Zölöske*. Szölöshegyeiről elnevezve, melyekben rengeteg *obsidiánt* is lehet találni. Prehisztórikus hely, melyet obsidiánja miatt ősapáink állandóan felkerestek és lakóhelyükké tettek. Ma a község neve: *Seleška*...) — az ő-ős, kora Árpádkori ujhelyi keresztyénségnek egyik nukleolusza. Ennek az ő-ős keresztyén nukleolusznak (XI. század) megszervezése *Péter ispán* (Guthkeled) nevéhez fűződik, aki „*praedium Suruk*“-nak nevezett szállásán (mansio) letelepített magyarokat, besenyőket (kúnkabar), továbbá német és szláv hospeseit — nem szlovákokat! — terelte együvé a Szt. Márton kápolnájába s abban a bencés-atyáknak lelki gondozása alá. „*Ez a Szt. Márton kápolnája... az alapító levél topografiai adatai szerint Borsi (Bossi) és Szöllöske (Solu villa) mesgyéjéhez (marchia) közel, mindenbizonyal a Long erdőségekben, a mai Bibérc nevű homokbánya*

helyén állott... Kápolnás Bibércnek a Mihály uram birósága, vagy hadnagysága alá tartozott híveit (a borsiakat és *szőlőskeieket* kötelezte volt Péter comes, hogy: „det unusquisque de domo sua unam idriam mellis monasterio, quo autem anno necesse erit, dent asseses vice mellis cum curru”. Tehát tőlünk az egyháznak tetszése szerint kijárt szolgálmány évenként és páronként, egy-egy bödön méz, vagy egy-egy szekernyi építőfa”. „De említettik az alapító levélben a plebános is „*sacerdos parochyanus*”,... kinek „pro sepultura et baptismo” évenként és a hívektől úgy látszik szintén „de domo” kijáró „duas capetias et unam gallinam” (két kepe és egy tyúk).

Szőlőske megreformálásáról említést tettem már Bodrogszerdahelynél. A XVII. század elején Szőlőskét Miskolczi Csulyak István lizskai ref. esperes említi (1629). Akkor már anyaegyház, mely esperesi vizitáción is keresztül esett a tavasz folyamán (Május). Ugyancsak ez év május havának 30. napján M. Cs. I. esperes levél útján megbízást ad: „Ad Reverendos viros pastores in *Szőlőske*, Kövesd et Karcsa, de consecrando in honorem Dei templo karosiensis”. Az esperes 20 sz. levele szerint: „30 Máji (1629). Az karosi polgárok et illius *filialis pastor szerdahelyiensis Gregorius Balog Höveinus* instáltak nálam, hogy mivel mostanában csináltanak fából egy templomot, menőül hamarabb az *szőlőskei* és kövesdi prédikátor által dedicáltatnám pünkösöd harmadnapján, mivel félnek rajta, hogy Alagi Uram jószágá levén az a Karos, elhányattatja azt a házat. gáncsot találván benne. Ezen dolgot, hogy végben vigyék, az *szőlőskei*, kövesdi és karcsai Uraimnak ő Kegyelmeknek felőle irtam.”

Egy 1632. évben keltezett levélben M. Cs. I. esperes ítéletet hoz az Ujhelyben lakó Csepregi Márton és szőlőskei tartózkodásu mostoha anyja között felmerült perben. A levél így végződik: „Ha penig valamelyik fél felbontja (t. i. a hozott ítéletet), akár Csepreginé asszonyom, akár Márton Uram, hat forint legyen az kötele, melyet senior úrunk annak az helynek bírása által megvehessen, ahol dézma örökségek vagyon, melynek az fele az megálló félé leszzen, fele pedig az *ministériumé*”. (Nyilván a református egyházé.)

A község egyébként nagyon ki van téve a Bodrog áradásainak. Szinte a folyóparton épült *második* temploma (1839) is állandóan ki van téve a hullámok veszélyének, akárcsak a *lelkészlak*, melynek istenes lakója nem egyszer kénytelen volt magán is tapasztalni azt a kellemetlen érzést, mely megszállja a szegény mezei ürgét is,... ha lyukából kizavarják a neki bősziült elemek... A II. templom az ősi (I) helyén épült és gyökeresebb renoválásra szorul.

Haraszty Károly.

H I R E K

PATAKY PÁL

nyug. lelkész, az ungtar-nóc—botfalvai gyülekezetnek 36 éven át lelkipásztor, volt zsinati és konventi tag, egyházkerületi tanácsbíró és jegyző, az ungi egyházmegye papi főjegyzője és tanácsbírája március hó 27-én délelőtt 10 órakor, hosszú szenvedés után 67 éves korában elhunyt. A régebbi idők egyik legkiválóbb emberét gyászolja benne az egész régi Ungi egyházmegye, aki nagy volt a régi nagyok között, bölcs volt a tanácsban, ékes-szólásával és tollával egyaránt elragadó, vonzó példakép. Mint a régi vármegyei törvényhatósági bizottság tagja, sok ünnepeltetésnek volt tárgya remekbeillő és magávalragadó ékesszólással előadott beszédeivel. Nagy készütsége és tudása arra látszott predestinálni, hogy vezérszerepet vigyen, — de az Úr másként rendelkezett felőle. Évek óta már csak árnyéka, romja volt önmagának; a nagy szellem világító fáklyája füstölgött, hamvadt: és most kialudt.

Koporsója mellett könnyes szemekkel álltunk; sorsának tragikusan fájdalmas tanúsága a lelke mélyéig megrázta mindazokat, akiket a személyes ragaszkodás, részvét, kartársi szeretet és az elmúlt ragyogó nagyság elfakuló emléke nagyszámmal gyűjtött össze a tarnóci kis temető süppedő sirhalmi közt. Legyen áldott emlékezete!

— **Az Egyetemes Konvent ülése** március hó 29-én folyt le Pozsonyban Balogh Elemér püspök és Szilassy Béla főgondnok elnökletele alatt. Következő számunkban részletes tudósítást hozunk az ülés lefolyásáról és hozott fontosabb határozatairól, de már e számunk első helyén közölni tudjuk a Dérer-féle iskolai törvényjavaslat ellen való állásfoglalását az Egyetemes Konventnek.

— **A csapi református gyülekezet** március hó 26-án választotta meg az újabb lemondás folytán ismét megüresedett lelkészi állására lelkipásztorát Király Zoltán kajdanói lelkész személyében. Isten gazdag áldását kérjük a megválasztottra az új munkamezőn.

— **Az Ungi Segély Egylet** VIII. számú kifizetését eszközölte 7300 Korona összegben. Szeretettel felkérjük az egylet tagjait az újabb járuléknak mielőbbi beküldésére, hogy az esetleges újabb kifizetésnél fennakadásunk ne le-

gyen. A szükséges befizetési lapot pár nap alatt mindenki megkapja. *Ügyvezető.*

— **Hírek a Barsi Református Egyházmegyéből.** A Barsi Református Egyházmegye folyó évi április 11-én Alsószecsén, az esperesi székhelyen, rendkívüli közgyűlést tart, melynek tárgya: állásfoglalás és tiltakozás a Dérer-féle népiskolai törvénytervezet ellen. A gyűlést megelőzőleg istentisztelet lesz, mely után vallásos, áhitatra készítető előadás, ének és szavalat következnek. Ezt fogja követni a közgyűlés. — A Barsi Református Egyházmegye Esperese az évi Kanonika Vizitációt az egyházmegye főjegyzőjével folyó évi április hó 19-től május 2-ig fogja végezni az egyházmegye garammenti körzetében. Kísérje Isten áldása a nagyfontosságú munkát. — Az elhalálkozás folytán megüresedett garamlöki lelkészi állásra a 8 pályázó közül a folyó évi március hó 2-iki választó gyűlés alkalmával Tóth Imre lévai segédlelkész lett megválasztva általános többséggel. Ugy értesültünk, hogy a választás ellen fellebbezés adatott be. — A kiskoszmályi lelkészi és tanítói baráti kör — mérlegelve az egyre mostohább viszonyok fenyegető veszedelmeit —, elérkezettnek látta f. évi március közepén tartott összejövetelében a kiskoszmályi Árvaházzal kapcsolatos diakonissza képzés bevezetését, biztosan remélve az egyházi hatóság jóváhagyását és a hívek jóakaratu támogatását s megbizta az Esperes urat, hogy hívja fel a lelkészeket és tanítókat, hogy 2—3 arravaló, lelki elhivatottsággal és bizonyos intelligenciával bíró leányt ajánljanak diakonissza növendékül, akikre az evangelizációs munkákban számítani lehet. — Folyó évi február hó 25-én temették el Barsendrédén Gaál Vilmos földbirtokost 64 éves korában, ki a Barsi Református Egyházmegye világi tanácsbírája volt.

— **Csere.** Magyar vidéken lakó, körülbelül 800 lélekszámú gyülekezet lelkésze cserélne bármely lelkésszel magyar vidékre. Címét a kiadóhivatal közli.

— **Missziói ünnepély Jenkén.** A jenkei református egyház március hó 14-én este 6 órai kezdettel sikerült missziói ünnepélyt tartott, melyen a község lakosai vallásfelekezeti különbség nélkül, valamint a filiában és a szórványokban lakó hívek nagy számmal vettek részt, úgy, hogy a templom zsufolásig megtelt. Gyülekezeti éneklés után Kálniczky János bezői lelkész imádkozott, majd az egyházi énekkar

„Halld meg Isten” kezdetű darabot adta elő. Ezután Haraszty Károly pályinyi lelkész predikált a bűnről, hitetlenségről. Az egyházi énekkar szerepelt ismét „Mennyben lakó nagy Isten” című darabbal, majd 2 szavalat következett. Jencso Zsuzsánna konfirmándus növendék: „Isten szava” című verset adta elő, Egyed Margit pedig „Az új zsoltár” című melodramát kellő hatással. Majd Margócsy Aladár ungvári ev. lelkész, kerületi főesperes szabad előadását tartotta meg, hithűségre, egyház iránti szeretetre buzdítván a híveket. André Anna konfirmándus növendék „Az irgalmas samaritánus” című verset szavalta. Az iskolás gyermekek összhangra énekeltek „Fel barátim, drága Jézus zászlaja alatt” kezdetű éneket, amely után Bittó Béla pinkóci lelkész tartott előadást „Ki az igazi keresztyén” címmel. Nagy Kokos Mihály iskolás „A megfagyott gyermek” című költeményt szavalta el. Bittó Béla záróimája után az iskolás gyermekek énekeltek, majd közös gyülekezeti éneklés után a sikerültnek mondható miszsiói ünnepély véget ért. A jenkei egyházban advent első vasárnapjától husvétig bezárólag minden szombaton tartatnak vallásos esték s ezeken kívül egy nagyobb szabású missziói ünnep, mint aminő volt ez is. Az egyház vezetősége ez uton is köszönetét fejezi ki a szereplő lelkészeknek, különösen Nagyt. Margócsy Aladár ev. ker. főesperes urnak, ki igazi testvéri szeretettel vállalta az ünnepélyünkön való szereplést s megjelenésével és a tőle megszokott ékesszólással emelte az estély fényét. Szálljon Istennek áldása és kegyelme az összes szereplőkre, a hívek pedig gyarapodjanak az Isten és az Ur Jézus iránti igaz szeretetben, hithűségben.

— **A késmárki ev. kerületi liceum** (jelenleg ev. reálgimnázium) e tanév végével meg akarja ünnepelni 400 éves fennállását. Ezen nagymultu tanintézet, melynek jó híre messze vidékre elterjedt, Szlovenszónak nemcsak egyik legrégebb középiskolája, hanem félszázadnál tovább főiskolai jelleggel is birt, amennyiben bölcsészeti, theologiai és jogi tanszékkal is rendelkezett és ezen ágakban a felső tanulmányokra előkészített. Azért kapta a „Liceum” címet. Az iskola nemcsak a Szepesség kulturális életében játszott fontos szerepet, hanem Szlovenszko minden vidékéről is számos tanítványt vonzott magához és a szegénysorsu tanulókat az alumneum és konviktusban olcsó élelmezéssel és azonkívül ösztöndíjakkal támogatta. Tanítványai

a közélet minden ágában találhatók, ahol nagy szerepet játszanak és hasznos munkát fejtenek ki minden pályán. Ev. egyházunkban is nem egy kiváló vezetőférfi került ki a késmárki liceumból. A volt tanítványok mind nagy hálával, szeretettel és ragaszkodással emlékeznek vissza Alma Materükre és egykori neves tanáraikra, akik közt kiváló pedagógusok és tudósok voltak. A pártfogóság, amely a jubileumnak rendezését intézi, erre az alkalomra megiratja újból, mégpedig levéltári kutatások alapján az intézet mozgalmasságát és tanulságos történetét. Azonkívül emlékkönyvet akar kiadni, melynek tartalmát a volt tanítványok és tanárok által írt emléksorok képeznék, melyekre a tárgyat iskolai emlékeik szolgáltatnák. Az emléksorok, amelyek magyar, szlovák és német nyelven írhatók: Bruckner Károly liceumi igazgató címére küldendők minél előbb.

— **Lelkészi konferencia.** Amint már jelentettük, lelkes konferenciát rendez a magyarországi tiszáninneni egyházkerület és a sárospataki théológiai akadémia tanári kara ápr. 6-án és 7-én Sárospatakon. A konferencia problémája a szekták elleni védekezés kérdése. Előadók: Farkas István püspök, dr. Enyedy Andor egyházkerületi főjegyző, Janka Károly főiskolai lelkes gondnok, dr. Kovács J. István, dr. Marton János, dr. Mátyás Ernő, dr. Vasady Béla, dr. Zsiros József, dr. Szabó Zoltán théol. tanárok. Pósa Péter és Farkas Elek esperesek, Svingor Jenő belmissziói előadó. Nádházy Bertalan és Gyülvész István lelkesek. Részvételi díj: 7 pengő (2 P. jelentkezési és 5 P. étkezési díj). A jelentkezési díj a sárospataki théológia igazgatója címére küldendő.

— **Debreceni lelkesválasztás.** Debrecenben március hó 16-án volt a lelkesválasztás. Tíz pályázó közül kilenc kapott szavazatot. A szép rendben lefolyt választás folyamán 4266 érvényes szavazatot adtak le a tíz szavazóküldöttség előtt; ebből Papp Imre vallástánító lelkes 2341, Dr. Dancsházy Sándor vallástánító lelkes 1394, Kovács Pál nádudvari lelkes 276, Molnár Zoltán hajduhadházi lelkes 212, Hegedüs Kálmán nagykeréki lelkes 29 s még négy pályázó együttvéve 14 szavazatot kapott. Ez alapon Papp Imrét az egyházi törvények értelmében általános többséggel megválasztott lelkesválasztásnak jelentette ki az egyházmegyei küldöttség este 10 órakor.

— **Református gyülekezeti konferencia** volt Gödöllőn március 3—5-ig nagy érdeklődés mellett. Több közeli községből, sőt a távoli Hejőcsabáról is voltak résztvevők. A Krisztus nélküli élet veszedelmeire, a Krisztussal való élet győzedelmes voltára mutattak rá az előadók.

— **Önkéntes adó.** A sárospataki református egyházban is nagyon megnehezült a múlt évben az általános gazdasági helyzet nyomasztó volta következtében az anyagi helyzet. A presbiterium önkéntes adózásra hívta fel a gyülekezetet, mely igen szép eredményre vezetett.

— **A Soli Deo Gloria Diákszövetség debreceni konferenciája** programmszerűen folyt le. Dr. Ravasz László nagyszabású előadást tartott a luciferi és krisztusi világnézetéről. Mellette előadásokat tartottak: dr. Vasady Béla, dr. Tankó Béla, Nádházy Bertalan, Görömbey Péter, Koncz Aurélné Karácsony Ottilia, Novák Olga, Dobay Sándorné, Kovács Olga, Tóth Árpádné, dr. Soos Béla, dr. Szász Imre és Bogdán Gyula.

— **Áttérések.** Németországban az utóbbi időben több magas állást betöltő egyén lépett a református egyházba. Így Gerlach pápai titkos tanácsos, Hohenlohe Egon herceg vikárius, Riehl, Mecser, Tends professzorok, Molo Valter író, Thomas festőművész, Carret Ab püspök stb. 1910—1920-ig Németországban 24.000-rel többen tértek át a kath. egyházból a protestánsba, mint fordítva. 1920-tól négy év alatt 22.000-rel többen. Olasz-, Spanyolországban és Ausztriában szintén jelentősek az áttérések. Svájcban Bázel városban 93, Zürich kantonban 78, St. Gallenben 73-an tértek át egy év alatt.

— **Hat millió amerikai néger keresztyén.** Amerikában 12 millió néger él, akik közül már mintegy hat millió tagja valamelyik keresztyén egyháznak és körülbelül 125 ezren r. katolikusok.

Tattinger Ferenc Orgonaépítő

Nové-Zámky. — — Érsekujvár.
Világos tér 21.

Készít új orgonákat és harmóniumokat 5 évi jótállással. Régiék hangolását, tisztítását, javítását, átépítését a legolcsóbban, jótállás mellett vállalja. Költségvetést kívánatra azonnal, ingyen küld.

Számos elismerő levél
az eddig végzett munkákról.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Vefkő Kapuſany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicserei elkészli hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Az egyházfegyelem kérdése.

Ugy a magyarországi, mint az utódállamokban élő református egyházakban ez a kérdés az érdeklődés homlokterébe került az utóbbi években. Ennek oka nemcsak abban az aktualításban keresendő, hogy a történelmi és utódállamokbeli magyar református egyházakban csaknem egy időben került sor az 1904—7 évi törvények revíziójára. hanem főleg abban a felismerésben, hogy az az álliberalizmus, mely az evangéliumi szabadság álarcában a mult században befészkelte magát a magyar református egyházba, igen nagy pusztítást vitt véghez sorainkban s hogy ennek a destrukciónak megállítására elérkezett a tizenkettedik óra.

Nincs a világnak még egy egyháza, amelyben az egyháztagok s köztük a rendzavarók és rombolók olyan immunitást élveznének, mint a mienkben. Nálunk nyugodtan, büntetlenül lehet robbantani, a lelkész, vagy az egész presbiterium legjobb intencióit elgáncsolni, mert mi történhetik? Az egyháztagokra kimérhető legnagyobb büntetés az E. T. V. t. c. 35. §. f.) pontja szerint a választás, vagy választhatóság jogától legfellebb öt év tartamára való megfosztás; efelől a büntetés felől akár életök végéig garázdálkodhatnak a rendbontó elemek s évtizedeken át megakaszthatják a gyülekezeti élet normális fejlődését.

Aztán ott vannak azok az egyháztagok, akik születendő gyermekeiknek más egyház javára való eligérésével pusztítják egyházunk életfáját. A fent említett büntetés bizony nincs arányban azzal a bűnnel, amit egyházuk ellen elkövetnek.

De menjünk tovább. A legutóbbi konventi ülés alkalmával egy bírósági ügygel kapcsolatban a konventi bíróság tagjainak többsége arra

az álláspontra helyezkedett, hogy a presbiter nem egyházi tisztviselő, tehát vele szemben nem alkalmazhatók azon fegyelmi büntetések, amelyeket az egyházi tisztviselőkre vonatkozólag az E. T. V. t. c. előir. Mi következik ebből? Az, hogy a presbiter, aki megbízatásával épen ellentétben nem az egyház javát munkálja, hanem annak ártalmára van, mandátuma lejártáig nyugodtan garázdálkodhat, mert tisztségétől meg nem fosztható.

Ha az 1904—7-es, ma még érvényben levő törvényből ilyen abszurdumok is kimagyarázhatók, nem csoda, ha ugy a magyarországi, mint az utódállamokbeli református egyházakban megérlelődött az a gondolat, hogy az egyházfegyelem kérdésében új, megfelelőbb alapokra kell helyezkedni. Erdélyben most vajudik e kérdés, Magyarországon ismét a jogi szempontok győztek, amelyek utat nyitnak a végétérhetetlen törvénykezési processusoknak; nálunk a VIII-ik Kánon adna lehetőséget arra, hogy a jogi formulák utvesztőjének elkerülésével teremtsünk rendet egyházunkban. De hát még mindig nagyon bizonytalan távolságban van az az idő, amikor megérjük, hogy kánonaink megnyerik az állami jóváhagyást.

Annak a nagy veszedelemnek leküzdése érdekében, amely a reverzálisok révén fenyegeti még meglevő birtokállományunkat, a Tiszáninneni és a Kárpátaljai egyházkerületek Szabályrendeletet terjesztettek az Egyetemes Konvent elé jóváhagyás végett. A Konvent a benyújtott Szabályrendeletek jóváhagyását mellőzte s úgy döntött, hogy majd a VIII-ik Kánonhoz kiadandó végrehajtási utasítás keretében fog egyetemes érvényű instrukciót kiadni a gyülekezeti közösgéből való kizárás módozatait illetőleg. Véle-

ményem szerint ez ok nélkül való elodázása ennek a fontos és égetően sürgős kérdésnek. S talán a kerületek részéről is felesleges jócselekedet volt ezt az ügyet a Konventre vinni. A kerületeknek megvan a joguk szabályrendeletek alkotására és életbeléptetésére. Ezt kellett volna megcselekedni haladék nélkül s akkor a presbitériumok nem állának még ma is törvényes alap nélkül, ha a világi hatóságok számon kérik, hogy milyen egyházi rendelkezés alapján tagadják meg valamely egyháztagtól a lelkészi szolgálatot?

Persze — s ez már tisztán egyéni véleményem — én a VIII. Kánonban lefektetett egyházfegyelmet sem tartom elég komolynak és radikálisnak s erős meggyőződésem az, hogy ezen a fokon még nem szabad megállani törvényalkotásunknak. A református egyház nem tömegegyház: ha másképp nem lehet, inkább legyünk kevesebben, de élő tagjai az egyháznak, mint sokan, de csak névleg reformátusok.

(Ms.)

Belmissziói jelentés.

Az Egyetemes Konvent ülésén előterjesztette
Sörös Béla előadó.

Főtiszteletű és Méltóságos Konvent! A lefolyt 1932. év belmisszió munkájáról csak rövid összefoglaló jelentést kívánok tenni. Ennek egyik oka az, hogy ide vonatkozólag hivatalosan beérkezett akták nincsenek, így pontos adatok sem. Ez az év u. i. átmeneti esztendő volt a belmisszió terén. Minden egyházkerület megválasztotta a maga belmissziói lelkészét, megalakította belmissziói bizottságát. A belmisszió tehát hivatalos organizációt kapott. Így jelentékeny részben az egyházi közigazgatás tárgya és anyaga lett. Megkapta ennek betegségét is. Kezdjük tárgyként kezelni és nem a lélek jelenségeként. Az orvoslás e tekintetben a Konventre vár.

Az, hogy minden egyházhatóságon foglalkozni kénytelenek vele, szélesebbkörű hivatalos érdeklődést keltett. Eddig u. i. a belmisszió nálunk a legkevésbé volt a hivatalos körök munkája. Teljes tisztelet a kárpátaljai egyházkerületnek, amely ebben elismerésre méltó kivételt alkotott. Szlovenszón egyes lekipásztorok belső lelki-kényszerűségéből hajtott ki, mint a bennük élő evangéliom tavaszi virága. Ezek szabad tömörülése hívta elő az elmúlt évek nagyszámú konferenciáját, amelyekre nézve az Egyetemes Konventnek csak annyi közvetett befolyása volt, hogy azok kezdeményezését, vezetését és széleskörűvé tételét az Úr akaratából éppen belmissziói előadója végezte. Az egyházi hatóságok érdeklődése és egyházunk hiveinek ezirányú szélesebb megmozdulása és minderősebb várokozása azt eredményezte, hogy a pásztorok és hívek kezdtek kutatni azok után a belmissziói módszerek után, amelyek egyik, vagy másik

belmissziói tagozatban eredményesen használhatók. Ebből előállott az a veszély, hogy a jelen időpontban fontosabbnak látszik a módszer, mint a lényeg, vele együtt megragadottabbá lesz a külső alakulat, mint maga a lélek. A helyi követelményekre néző s ezeknek megfelelő megoldást kereső és hozó leleményes pásztori tevékenységet féltő, hogy megállítja a mi egyházunk határain kívüllevő s nem a mi viszonyainkhoz szabott intézmények könnyen propagálható sablonja. Pedig a belmisszió semmiképpen sem lehet egyszerű másolása a divatos sablonoknak. A módszerek lélek nélküli átültetése, különösképpen ott, ahol a munka egyháziasságát is elfelejtik, előbb vagy utóbb feltétlenül a szektáskodáshoz vezet. Feltétlenül szükséges azért a lendületbeindult belmisszió határozott irányvonalu lerakása az Egyetemes Konvent részéről. Nem azért, mintha ez már sokszor meg nem történt volna és, hogy az Egyetemes Konvent közben irányt változtatott volna, hanem éppen amiatt és abból a célból, mert az Egyetemes Konvent teljességgel ragaszkodik ahhoz a megfelelőnek ismert alapvetéshez és irányításhoz, amit a ref. egyház zsinata a VIII. törvénycikkben lefektetett.

Már többször kellett ezt a törvénycikket, —amely a hivatalos lapban teljes terjedelmében leközöltetett— a feledékenységbe dobottságából kiemelni. A belmisszió helyes irányítása céljából a Konventnek most is ezt kell cselekedni.

Az egyházas belmisszió irányzatával szemben többször kísértett már, különösen Szlovenszko területén, a közönségesen u. n. kultúrtörékvések felbukkanása. Részben az u. n. széplelkek, részben idegen világnézeti propagandák, részben felekezeti, vagy politikai kerítések célzata nyilatkozik bennük. Ott, ahol Krisztus él és az Ő evangélioma adja a legszentebb lelki kulturát; ott, ahol a Mesterhez való hűséget a következetes kálvinizmus hirdeti és követeli, a hitélet reális javainak nyújtásával és forgalomban tartásával, a politika taktikusainak időleges látása és szempontja helyett, domináló szerepet foglal el az örökkévalóság szempontjai szerint való látás és jelen életének ily módon való felmérése és értékelése. Amennyivel több a templom egy közönséges lakóháznál, annyival több egy gyülekezeti otthon a kultúrháznál. Hát még ha a fentartás anyagi szükségletének a honnét-hova fordítását is beledobjuk a mérleg serpenyőjébe, egyszerre hoznak az ily szintelen kultúrtörékvések lelki kifakulást és anyagi erőforrás kiapadást, vagy legalább is ennek az utóbbinak idegen irányba való mesterséges elvezetését.

Különösképpen az ifjúságunk gondozásában jelentkezik a szolgálatkészség a politikai oldalról. Ide vonatkozólag meg kell állapítanunk, hogy nálunk a korai politikai megmozdulást nem előzte meg és később sem követte kielégítően a magyar nép lelkének a mi viszonyainknak

megfelelő ethikai átterezés. Jézus az Ő mennyei Atyjának a kezébe tette le az Ő megváltottainak gondottarió lelkét. A ref keresztyén anyaszentegyház lelkipásztorai lekicsinyelhetik-e annyira a Szent Lélek instrumentumát, hogy ennek helyébe a jövő nemzedéke számára a napi politika ingadozó járásától várnak irányítást és mulandó gondtartást?

Ifjuságunk gondozásbavétele nehéz, de nem lehetetlen. A körülöttük leskelődő ártalmak annyira megnöttek és minden irányban annyira veszélyessé lettek, hogy most már a nyílt színen való tárgyalásuk is szinte lehetlenné vált. Ennek a feladatnak a teljesítése nem lehet probléma a lelki oldaláról. Hiszen e téren adva van a tennivalónk. Nem mi hozzuk a megoldást, hanem a bennünk élő Krisztus. A hogyan kérdése az, ami itt előtérbe kerül. De sohasem szabad felednünk azt, hogy ennek a kérdésnek csak eszközi jelentősége van. Az ifjuságunk tudja, hogy sokoldalú kerítések között mozog. Mi ezektől eltérően a nyílt elhívás beszédével közelítünk hozzá. Az ifjuságunk tudja, hogy lerakott aknák felett jár. Mi a kálvinizmus következetességét és bizonyosságát visszük neki: csak az történhetik velünk, amit az Isten akar. Az ifjuságunk jövője reménytelen. Mi tudjuk: a nem látott dolgok valósága és a mi hitünk meggyőzi a világot. A Hozzá való közelítésünk azonban mégis szükséges, az Ő mentalitásának figyelembevételével óvatos és tapintatos legyen. Krisztus ma sem kárhoznátni jön, hanem azért, hogy életet adjon.

Mint mindenütt, a mi ifjuságunkra nézve is veszedelmes a két szélsőség között állás, a szinte két malomkö közötti öröletés. Egy oldalról a Marxizmus, más oldalról a róm. kath. akció simogatja, legyezgeti, édesgeti őket. Ezt azonban később a terror váltja fel mindegyiknél. Az egyik atheista irányban, a másik Róma érdekében terrorizál (reverzálisok stb.). Mind a két oldalon védekeznünk kell. Hogy mit jelent a Marxizmus, tudjuk. Hogy mit jelent a katolikus akció, azt leplezetlen nyíltsággal tárta fel a budapesti Nemzeti Újságban Huszár Károly, Magyarország volt kultuszminisztere. Egyetemes népfölkelést katolikus érdekből (Róma). A római egyház tömegeinek, intézményeinek, gazdagságának és befolyásának nyers érvényesítését. A nép óhajainak kisajátítását és XI. Pius által való lebélyegezését. A római katolicizmus mindenekét átütő helyi és egyetemes érvényesülését. E törekvések alól a mi országunk területe sincs kivonva. Csak kevésbé érvényesül benne a magyar mentalitás nyílt és őszinte beszéde, annál több azonban a kívülről jövő parancsra-várás és hallgatás s az emberi alaptermészetnek az a közel 15 éves tréningje, amelyik a becsületet nyíltságot veszélyesnek, a settenkedő alattomoságot pedig hasznosnak ismertette meg. A Konvent ezzel is számolni köteles.

Alkalmam volt látni szabályrendeleteket arra vonatkozólag, hogy az egyes egyházmegyék miként kívánják az ellenük szóló reverzálisok adását meggátolni. Nagyon közel jutottunk ahhoz, hogy igen jelentős tényezők már a mi egyházunkban is a pásztorbotot furkósbotként kívánják kezelteni és az egyházfegyelmezés lelkét a kazuistikába alámeríteni. Az evangéliumi pásztorok lelke nem járhatja a rideg paragrafusok sikátorait akkor, mikor az Uristen a szabadtermészet fölé kívánja tőlük a nyáj legeltetését s a megtartás és gondviselés parancsa belülről kell, hogy szóljon a lelkekhez és mindenegyes alkalom inkább az Ige alkalmazását hordozza a fegyelem eszközéül, mint rendszeres időfecsérlést hozzon a formális jogkeresések, vagy megtorlások utvesztőjéből. Az uralkodó demokratikus irányzat nem türethné sokáig ezeket az eszközöket. Az Uristen pedig a Krisztusban világos példáját mutatta az Ő Lelke fegyelmezésének. Új lélek, új életirány, hűség és következetesség, bátorság és hitből fakadó cselekedet kell ehhez és a Szent Lélek instrumentuma, akár milyen kevés paragrafusa legyen is, megtudja találni azt, ami jó és kedves Isten gyermekeinek és az Ur egyházának. A VIII. törvénycikkben csak az keveselheti az erre való utmutatást, akinek a szemei nem akarnak megnyílni a látásra és akinek fülei csak a szűkre szabott kazuistikában kedvelik a vallást.

Az evangéliumi szabadságot mindenütt megőrizni kívánják azok, akik szeretik és becsülik, mert az értékét ismerik. A belmisszió terén pedig egyáltalán nem lehet kényszer-szabályokkal dolgozni. Itt is áll az, hogy amelyik kutyát bottal kergetik a nyul után, senki sem ehetik annak a főztjéből. A belmisszió, mint a lelkipásztor megnyujtott karja, csak olyan munkásokkal végezheti dolgát, akik már mindenestől a Krisztus tulajdonai és megváltottjai s akiket Isten az Ő Szent Lelke által az örökéletre és ennek javairól bizonyossá tett s akik éppen ezért szízszerint hajlandók és készek arra, hogy ezután Ő neki éljenek és örömmel szolgáljanak. Ezt különösen ott kell fontolóra vennünk, ahol a magyar kálvinizmus történetének régi ékes példái a tanítókat a lelkipásztor legközelebbi hűséges munkatársaiul mutatják. A mai megváltozott idők pedig — teljes elismerés a tiszteltreméltó kivételeknek — ebben is a régi kor letűnt felett gúnyolódva örvendenek. Mi reformátusok e tekintetben még minden más felekezet fölött nagy előnyt élvezünk. Nekünk még is vannak szabad elhatározásból, önként csatlakozó tanítói értékes munkatársaink. De az unifikálás kívülről veszedelmesen halad. Minden unifikálás a lélek kárára növekszik. A léleknek kell alászállania, hogy az egyöntetűség gyarapodást vegyen.

Az új iskola törvénytervezete ijesztő példa erre. Fenyegetés az Ur szállójának tövestől való kiszaggatásával. Mi megszervezedhetünk

a tiltakozásra, az ellenállásra, avagy éppen a martiriumra, de végül is csak akkor és abban győz az igazunk, ha szilárdan állunk a Zwinglitől nyert örökségen: „a testet megölhetitek, de a Lelket nem”.

(Folyt. köv.)

Az Egyetemes Konvent

ez évi rendes gyűlése március 29 és 30 án folyt le Pozsonyban, *Balogh Elemér* püspök és dr. *Szilassy Béla* főgondnok elnöklete alatt. A rendes ülés előtti nap délutánján előértekezlet volt s ezt követőleg a pénzügyi, nyugdíjintézeti, közalapi végrehajtó és tanügyi bizottságok ülészek.

A 96 pontból álló tárgysorozat letárgyalása kemény próbára tette a konventi tagok fizikai és szellemi erejét. E tudósításban nem vállalkozhatunk a hozott határozatok részletes ismertetésére, csupán a fontosabbak megemlézésére szorítkozunk.

Az ülés március 29-én délelőtt 9 órakor *Balogh Elemér* lelkészi elnök buzgó imádságával vette kezdetét, aki az Isten áldó kegyelmét kérte a tanácskozásra; majd dr. *Szilassy Béla* világi elnök nyitotta meg az ülést. Napirend előtt egyhangulag elfogadtatott *Tornallyay Zoltán* főgondnok indítványa, amelyben azt proponálta, hogy a konventi ülések ezután Kassán, mint központi helyen tartassanak. Ugyancsak napirend előtt örömmel vette tudomásul a Konvent *Sörös Béla* bejelentését a skót református egyház vezetőinek losonci látogatásáról s jóváhagyta az ünnepélyes fogadtatásra vonatkozó programtervezetet. Majd *Balogh Elemér* elnök terjesztette elő évi jelentését, amelynek során megnyugvással vette tudomásul a Konvent ama bejelentését, hogy az egyházi törvények jóváhagyása küszöbön áll s az egész Konvent kegyeletes érzések között emlékezett meg két kiváló tagjának, Péter Mihály püspöknek és Gálffy Géza konventi pénztárosnak elhunytáról s emléküket jegyzőkönyvében megörökíteni határozta.

Ezután az iskolai ügyek tárgyalására került a sor s *Patay Károly* esperes terjesztette elő a tanügyi bizottság jelentését.

A jelentéssel kapcsolatban állást foglalt a Konvent a Dérer-féle iskolai törvénytervezettel szemben. (Az erre vonatkozó határozatot mult számunk első helyén közöltük.)

Elrendelte a Konvent, hogy a népiskolákban a tanítás minden napon énekléssel, imával s egy bibliai szakasz felolvasásával kezdődjék és végződjék; az iskolai rendtartási tervezetet véleményadás végett az egyházkerületekhez tette le. Foglalkozott a Konvent a felállítandó református tanítóképző ügyével s elhatározta, hogy állami segítség nélkül is felállítja a tanító-

képzőt, előbb azonban a gyülekezetekhez fordul, hajlandók-e évenként és személyenként 50 fillért felajánlani erre a célra? A középiskolai és tanítóképzői vallásoktatás anyagát és a használandó tankönyveket a tanügyi bizottság fogja összeállítani s ugyancsak a tanügyi bizottság bízott meg az énekvezéri képesítés tananyagának és vizsgaszabályzatának kidolgozásával.

Ezután *Sörös Béla* theol. igazgató tett jelentést a losonci theol. szeminárium működéséről, amelyet a Konvent megnyugvással vett tudomásul.

A kárpátaljai egyházkerület bejelentése, hogy a Kálvin nyomdát tulajdonába vette, tudomásul vétetett s a Konvent annak fokozottabb támogatására hívja fel az egyházmegyéket és kerületeket.

Nagy figyelemmel és érdeklődéssel hallgatta meg a Konvent *Sörös Béla* belmissziói jelentését, amelyet lapunk olvasóinak egész terjedelmében lesz alkalmuk megismerni.

Bácsy Gyula árvaházi igazgató tett aztán jelentést a beretkei árvaház 1932 évi működéséről s előterjesztette jóváhagyás végett a mult évi számadást és ez évi költségvetést, amelyek elfogadtattak. A kiskoszmályi árvaháznak 5000 K. segélyt szavazott meg a Konvent, de kívánja, hogy ez árvaház rendezze az egyetemes egyházhoz való viszonyát s terjessze be alapszabályait, ha támogatást kér az egyetemes egyháztól.

A lelkészek kongruájának visszatartása, illetve a kongruavisszafizettetések sérelmes ügyében az Elnökség fogja megtenni a lépéseket s arról a legközelebbi ülésen jelentést fog tenni.

Széles mederben folyó vita fejlődött ki az egyházkerületektől a reverzálisok ügyében felterjesztett szabályrendeletek körül. A Konvent elhatározza, hogy *egyetemes* szabályrendeletképen, a VIII. t. c. megfelelő szakaszaihoz kiadandó végrehajtási utasítás fog szolgálni, amely a hivatalos lapban fog publikáltatni, hogy az egyes előjövő esetek alkalmával a lelkészek egyöntetű s törvényes alapon nyugvó eljárást gyakorolhassanak az egyház elárulóival szemben.

Az Országos Református Lelkészegyesület megalakítását a Konvent nem tartja szükségesnek, mert az egyházmegyei, egyházkerületi és egyetemes lelkészegyesületek zavartalan működését az új egyházi törvények biztosítják s ezért nem szükséges egy szakszervezet-szerű lelkészegyesület megalakítása.

Letárgyalta az Egyetemes Konvent az Országos lelkészi nyugdíjintézet, konventi pénztár, az Országos egyházi közalap számadásait s a beadott segélykérvényeket; elintézte a kerületek felterjesztése folytán egy egész csomó közigazgatási ügyet, amelyeknek részletes felsorolásába sem bocsátkozhatunk, részint nagy számuk, részint kisebb jelentőségük miatt.

Szükségesnek tartjuk azonban megemlíteni

az Egyetemes Konventnek lapunk ügyében hozott határozatát. Az előfizetési és hirdetési hátrálékok március 10-én meghaladták a 45.000 K.-át s a szerkesztőnek a Konvent segítségét kellett kérnie a mostani lehetetlen állapot megszüntetésére. Indítványára kimondta az Egyetemes Konvent, hogy a hivatalos lap előfizetési díját mostantól kezdve egyházi közigazgatási uton szedeti be, mint egyéb kiadványának (jegyzőkönyvek stb.) az árát. A kiadóhivatal minden év elején megküldi a kimutatásokat az esperesi hivataloknak s az egyházmegyei pénztárnokok minden év május 15-ig kötelesek az egyházlátogatás után, vagy más alkalmas módon beszédett előfizetési díjakat — más intézkedésig — a Dunabank fiókjához Nagykaposra beküldeni. A mostani nagyobb hátrálékaik teljes rendezésére ez év szeptember 15-ig kaphatnak haladékokot az azt kérelmező egyházak. Minthogy az előfizetési és hirdetési díjak beszédése mostantól kezdve az *esperesek felelőssége* mellett fog történni, megvan a remény arra, hogy a lap anyagi ügyei végre rendbe jönnek.

Az ülés első napjának délutánján a konventi bíróság ülésezett s négy fegyelmi ügyben mondott ítéletet.

Problémáink.

Az egyházaknak a hadikölcsönjegyzésből eredő tartozásai ügyében Schmidt Imre egyházkerületi tanácsbíró beadványt intézett az Egyetemes Konvent Elnökségéhez, amelyet közérdekű volta miatt sietünk közölni az érdekelt egyházközségek előljáróival, megfelelő eljárás céljából:

„Annakidején egyes politikai és egyházhatósági személyek igen sok egyházközség előljáróságát arra birták, hogy a rendelkezésre álló készpénzfölöslegeken kívül, kölcsönvett pénzzel is hadikölcsönt jegyezzenek. E jegyzések legnagyobb része — amint utólag meggyőződtem — egyszerű presbiteri határozaton alapult és maga a kölcsön ügy nem lett sem az egyházközségek közgyűlésnek, még kevésbé a fölöttek hatóságoknak elfogadás illetve jóváhagyás céljából bemutatva. Így tehát törvényeink értelmében ezen kölcsönök érvénytelenek, sőt csaknem minden esetben még maga a lelkész és a gondnok ellen sem érvényesíthető. Ugyanis legritkább esetben irtak alá az egyházközségek előljárói a kölcsön felvételére vonatkozólag adóslevelet vagy más kötelező nyilatkozatot. Maguk a hitelügyletet lebonyolító bankok is jól tudták, hogy a kölcsönügy lebonyolítása szabálytalanul történt, de erre sulyt nem helyeztek, mert megelégedtek ama tárgyi fedezetel, melyet az ily adóságok fedezetére a jegyzett hadikölcsönben nyújtottak az érdekelt egyházközségek.

Szükségesnek vélem tehát, hogy a méltóságos Konvent határozatilag állást foglaljon ezen kérdésekben és tiltsa meg, hogy egyházközségek az ily szabálytalan kölcsönök kifizetését vállalják és minden erre vonatkozó fizetési meghagyás vagy kereset ellen a szükséges lépéseket haladéktalanul tegyék meg. Tekintettel az ügy sürgősségére és a rövid határidőkre, a főtiszteletű és méltóságos Konvent elrendeli, hogy ezen határozat soronkívül azonnal közöltessék a Szlovenszko és Podkarpátszka Rus területén létező összes egyházközségekkel.”

H I R E K

— **Halálozás.** *Csomasz Dezső* mezőturi református lelkész, a mezőturi ref. egyház lelkészelelnöke, theol. magántanár, egyházmegyei, egyházkerületi tanácsbíró, zsinati tag, hosszas szenvedés után életének 57-ik, házasságának 32-ik évében elhunyt. Temetése nagy részvét mellett márc. 24-én ment végbe. Áldott legyen emlékezete.

— **Legáció-választás.** A losonci ref. theol. szemináriumban a mult héten folyt le a legáció választás. A husvétii ünnepekre a megállapított sorrend szerint a theológusok a következő helyeket választották el: Kovács József Komárom, Vass József Rimaszombat, Papp István Beregszász, Izsák József Királyhelme, Bodrogszentés. Vizváry László Farkasd, Negyed. Boross Kornél Léva stb. Szaszák Bertalan Nagyszöllős. Csontó Géza: Jóka, Réte, Somorja. Pógyor Lajos: Csap, Salamon, Ásvány. Illés Gyula Munkács. Szabó István: Alsószöllős, Kismánya. Tömösközi Fentenc: Nagyida, Szeszta, Csécs. Káposztás László Pelsóc. Forgon Pál: Ungvár, Minaj. Bodon Aladár: Rimaszecs stb. Bőd István: Kassa. Szúdy Nándor: Kamocsa. Kapczy Tamás: Jánosi, Pálfalva. Batta Pál: Serke, Simonyi, Darnya. Kuzma Barna Feled stb. Magda Barna: Nagyberég, Beregujfalva, Kigyós. Török Győző: Muzsaj, Borzsova. Csomár Géza: Mezőkaszony, Zápszony. Csatlós Sándor: Barkaszó, Szernye, R. Ujfalu. Szabó Gyula: Kiscejóc, Nagygejóc, Korláthelme.

— **Értesítés.** A vallástani tankönyvekre meghirdetett pályázati feltételek és határidő változtatlan meghagyása mellett, értesítettnek a pályázók, hogy munkájukat annakidején hozzám, Alsószecse u. p. Alsóvárada küldeni sziveskedjenek. Patay Károly egyetemes konventi tanügyi bizottsági elnök.

— **Felhívás.** *Úgy magán-, mint egyházi előfizetőink, hirdetőink figyelmét nyomatékosan felhívjuk lapunk e számában olvasható konventi határozat idevonatkozó részére s tisztelettel kérjük, hogy tartozásaitak mielőbb befizetni sziveskedjenek, mint-hogy a nagymérvű hátrálékok miatt lapunk cca. 15 ezer kč. után állandóan súlyos banki kamatot kénytelen fizetni. A késlekedők költségére közelesen, — szükség esetén újabb ügyvédi — felszólítások fognak szétküldetni. A csekklaapon a befizető egyház pontos szlovák-magyar helységnevével, utolsó postáját is kérjük feltüntetni, könyvelési zavarok elkerülése végett. **Kiadóhivatal vezetője.***

— **A Magyar Református Külmisszió Szövetség** harmincéves jubileuma alkalmából ünnepélyt rendezett március 19-én, Debrecenben, a Kollégium disztermében. Dr. Révész Imre hittudománykari dékán bibliamagyarázata után vitéz dr. Csia Sándor, a Máv. igazgató-főorvosa „A harmincéves magyar külmisszió” címmel tartott előadást. Itt alakult meg a Külmissziói Szövetség debreceni csoportja, melynek elnöke: dr. Kállay Kálmán egyetemi tanár; alelnökei: dr. Dancsházy Sándor és Nagy István lelkészek.

— **Az angol miniszterelnök látogatása a pápánál.** Amint a The Scotsman írja, mikor a Protestant Alliance megtudta, hogy az angol miniszterelnök római útja alkalmával látogatást szándékozik tenni a pápánál, a következő táviratot intézte Rómába Macdonaldhoz: A Protestant Alliance tiszteletteljesen biztosítékot kér arra nézve, hogy az ön látogatása a pápánál a Vatican állam és nem a római katolikus egyház fejének fog szólni. A táviratra a következő választ küldte Londonba a Protestant Alliancenek a miniszterelnök titkára: Az államok diplomáciai viszonyban lévén a szentszékekkel, szokás, hogy a miniszterek látogatást tesznek a pápánál Rómában való tartózkodásukkor. Ennek a gyakorlatnak megfelelőleg látogatta meg ma a miniszterelnök a pápát. A látogatás ellen igen hevesen protestáltak Skóciában, különösen a Free Church lelkészei s az Inverness-i egyházmegye resolútiót fogadott el, amelyben követelte, hogy a kormány hívja vissza képviselőjét a Vatican államból, mert az türhetetlen, hogy a miniszterelnök s a külügyek államtitkára „fraternizáljanak egy rendszerrel, amely elismert ellensége az egyéni szabadságnak s amely hatalmat gyakorolni igényel királyok, államférfiak és nemzetek felett”.

— **Háromnapos intelligencia-konferenciát** rendezett a kőbányai Soli Deo Gloria Kör márc. 24—26-án, amelyen Sipos Sándor dr. m. kir. kormánytanácsos: A szellemi munka válsága és az intelligencia jövője, Papp Ferenc: Modern egyháztagság, Halasi Nagy József dr. egyetemi tanár: A materializmus csődje és Sebestyén Jenő dr. theol. igazgató: A predesztináció a gyakorlati életben címmel tartott előadást. A vasárnap délutáni záróünnepélyen Enyedy Andor dr. egyházker. főjegyző tartott előadást: A tegnap, ma, holnap református embere címmel. Csanády György, Ignác Rózsa, Kenessey Jenő, Sallay István és Spangenberg Ilona művészi számai után Pap Ferenc bibliamagyarázatával zárult az ünnepély. Isten áldott alkalma volt ez a pár nap, jó munkát végzett a kőbányai SDG Kör.

— **A volt kollégiumi diákok szeretete.** Házat vettek a debreceni kollégiumi diákszövetségnek az 1902. évben érettségizettek s a házbérből befolyó jövedelemből a szövetség szegénysorsu diákjait fogják segélyezni és neveltetni.

— **Árokháty Béla** „A református gyülekezet éneke” címmel jugoszláviai előadásának az anyagát, melyben az éneklő gyülekezet lélektanát, a gyülekezeti ének lényegét, kultuszi jelentőségét, esztétikai s egyuttal tiszta kálvini szempontból vizsgálja, könyvalakban bocsátja közre. A sajtó alatt levő könyv csak korlátolt számban jelenik meg s nem kerül könyvárusi forgalomba. Ára 3 pengő lesz s megrendelhető a szerzőnél (Budapest, I., Budafoki ut 57.).

— **Oroszországban** a szovjethatóság nemrégiben egy öregasszonytól megvonta az élelmszerjegyeket. Mikor emiatt panaszt emelt, a hatóságok azt felelték, hogy ez azért van, mert a férje valamikor bibliaárus volt.

— **A csikágói Executive Clubban** egy vadember tartott előadást. A vadember Lobagola, az ismert busman néger író, akinek önéletrajza néhány évvel ezelőtt nagy feltűnést keltett az angol és amerikai könyvpiacra. Lobagola, illetve teljes nevén Bata Kindai Amgoza Ibn Lobagola tizennégy éves koráig azt sem tudta, hogy fehér ember is van a világon. Közép-Nyugat-afrika legprimitívabb erdei törzséből származik. Most keménygallérban, jólvasalt nadrágban beszélt a benszülöttek és a civilizált emberek életének különbségeiről a megszelídült vadember.

— **Anglia** egyik vezető lapja, a Daily Express, a „Biblia szépségei” cím alatt körkérdeésben hívta fel olvasóit arra, hogy közöljék a lappal azt a bibliai verset, amely nekik legjobban tetszik. A kérdésre rengeteg olvasó válaszolt és a legkülönbözőbb bibliai helyeket jelölték meg, amely nekik legjobban tetszik.

— **Lelkészek és orvosok közös munkája.** Makón összehozták a lelkesek és az orvosok, hogy együttes munkával küszöböljék ki az anyaság és gyermekvédelem körül tapasztalható sok hibát. Az orvosok fevilágosító előadásokat tartanak, a lelkesek pedig a gyermeknevelésre vonatkozó előadások és áhitatok vezetésével igyekeznek e célt előmozdítani.

— **Bibliák bizományi lerakata.** Értesitem magyar és szlovákjaink hittestvéreinket, hogy Kelet-szlovénia részére Valentiny bibliaárus magyar és szlovák nyelvű Bibliákból nagyobb mennyiséget helyeztet el nálam bizományba. A magyar nyelvűekből minden nagyságban, kiállításban és 5, 12, 18, 26 és 40 Kc-ért, — a szlovák nyelvűekből szintén különféle nagyságban, kiállításban és 3, 10, 26, és 48 Kc árakért kaphatók a Britt és Külföldi Bibliatársulat kiadványaiként megjelent, leginkább revideált darabok. — Magyar nyelvű Imakönyvek beszerzését is megkeresésre szívesen és díjtalanul intézi az **ungcsepelyi Református Lelkeszi Hivatal pp. Velké Kapušany.**

HIVATALOS RÉSZ

A Református Egyház Egyetemes Konventjének Elnöksége.

Tárgy: A Csehszlovák Vöröskereszt béke-ünnepe. 210/1933 szám. Pozsony, 1933. április 1. **Körlevél! Fontos!** A szlovénországi és podkárpatzka rusz református egyház összes lelkesi hivatalának! A csehszlovák vöröskereszt prágai központja Dr. Alice Masaryk és MUDR. Hareing elnökök aláírásával egy leiratot küldött hozzám, melyben tudatja, hogy mint az előző években szokott lenni, úgy ebben az évben is április 15-én tartja meg béke napját. Ennek ez évi jelszava: „Tisztaság mindenütt és mindenben. Több bizalom és kölcsönös segítség”. A „nagyszombati” békevasárnaphoz kapcsolódik a világháboruban elcsúszottakról való megemlékezés, mely az egész Köztársaságban április 15-én délelőtt 12 óra előtti két percre lett megállapítva. Kérem a Nagytiszteletű Lelkesz Urakat, hogy amennyiben tehetik, jelzett ünneplésekhez járuljanak hozzá közreműködésükkel. Husvét előtt legalább egy vasárnapon foglalkozzanak a tisztasággal, megmutatván az evangélium fényében, hogy

milyen jelentősége van a testi, szellemi, családi és erkölcsi tisztaságnak, melyek egyedüli alapjai a keresztyén társadalomnak. Szeretettel szolgáljuk.

Balogh Elemér

püspök, konventi lelkészelnök.

A szlovénországi tiszáninneni református egyházkerület püspöki hivatala.

Tárgy: Szlovénországi, felekezetek által fenntartott elemi és polgári iskolák. Vallásoktatás az iskola helyiségben. Rimaszombat, 1933. március 23¹ 39/1933. számú körlevél. **Fontos!!** Valamennyi Nt. Esperesi és Lelkeszi hivatalnak! Iskolaügyi és nemzetművelődési minisztérium referátusa, Bratislava, 1933. I. 13-iki 91.656/I—32 számú (9. számú körlevél) leiratában a következőket közli: „Előfordulnak esetek, hogy a felekezeti elemi és polgári iskolák fenntartói megakadályozzák, hogy azok a másvallású tanulók, akik az ő iskolájukba járnak, a saját vallásukra az iskola helyiségeiben taníttassanak. Az 1922. július 13-iki 226. sz. törvény 1. és 2. §-ai szerint a **vallás kötelező** tantárgy az összes nyilvános elemi és polgári iskolákban és pedig az iskolafenntartóra való tekintet nélkül. (az idézett törvény 17. § a). Az 1868. évi XXXVIII. t. c. 10. és 11. §-ai szerint a felekezetek által fenntartott iskolák **nyilvános iskolák** és az idézett törvény 57. §-a, illetve a 226/1932. számú törvény 3. §-a szerint a vallás tanításról az illető felekezeteknek **kötelessége** gondoskodni, amely tanításnak — ámbár a közös tanítási órákon kívül — de **nyilvánosan** kell történnie. Ezen törvényes rendelkezésekből folyik, hogy **bármelyik vallás** tanításának abban az **iskolában** kell történnie, amely iskolát látogatnak az illető vallású növendékek és hogy az **egyes felekezeti, elemi és polgári iskolák fenntartói kötelesek á t e n g e d n i e r r e a c é l r a s a j á t i s k o l á i k t a n t e r m e i t**. Kérem azért utasítani az iskolafenntartókat, hogy magukat mindenkor e törvényes intézkedésekhez tartsák és olyan helyeken, ahol talán hasonló esetek fordultak elő, — a helyzet azonnal orvosoltassék. A tanfelügyelőségeket egyúttal felhívom, hogy nekem minden olyan esetet, midőn nem ezen rendelet intenciója szerint jártak el, azonnal jelentsenek és pedig abból a célból, hogy meglehessen tenni a szükséges intézkedést a megállapított kifogások megszüntetésére.”

A fenti leiratot tudomásul, a törvényes intézkedések szigorú betartása céljából közlöm azzal, hogy minden olyan esetben, ahol másfelekezetű iskolába járó gyermekeink vallásoktatás alá — az illető iskolában — esetleg akadályt gördítenek, a hitoktatók a fenti rendeletre, illetve törvényekre hivatkozzanak; ha pedig ennek dacára sem engedtetnék meg a vallásoktatás, az esperesi hivatal útján azonnal tegyenek jelentést a **püspöki** hivatalnak a sérelem orvoslása céljából. Atyafiúi szeretettel: Püspök helyett:

Dr. Magda Sándor

egyházkerületi papi főjegyző.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA” vagy
„Kapušany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicseri
lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A diadalmas Élet.

A mai modern ember lelki és szellemi életének egyik legjellegzetesebb sajátossága a merev intellektualizmus. Mindent az ész mérlegén mér le. A világot mechanizmusnak tekinti, gépezetnek, amely megy a maga útján. Ebből a világból természetesen igyekszik kiköszöbölni az Istent, mint akire neki nincs szüksége. Hiszen ő a saját erejével és hatalmával mindent elér és meg tud valósítani. Minden érdeklődésével a látható világ felé fordul és teljesen figyelmen kívül hagyja a szupranaturalis világot. A lelkében elnyomja a metafizikai vágyat s még a hitét is így fogalmazza: hiszem, amit látok, amit érzékszerveimmel megtapasztalok.

Nagyon természetes azután, hogy a modern hitetlen ember nagy zavarban van a husvét tényével. Ezt emberi értelemmel megérteni s megmagyarázni nem lehet. A szélsőségesen merev intellektualizmus a csoda tényét el nem ismeri, a husvétban pedig a világtörténelem legnagyobb csodája áll elénk. Ezért igyekszik a modern ember husvét tényét megszegényíteni és megüresíteni. Mert Krisztus feltámadását magának megmagyarázni nem tudja, nem a valóságos feltámadásról beszél, hanem a Krisztusnak a tanítványok lelkében való feltámadásáról. A csodát vízióknak minősíti. Ezért nem tud husvétot ünnepelni a hitetlen modern lélek. Husvét csak a hívő lélek számára jelent valamit, neki azonban nagyon sokat jelent. Husvét Istennel állít szembe; benne, mint legfenségesebb csodá-

ban, Isten jelenti meg magát. Itt nem az ember cselekszik, hanem az Isten. A husvét megnyílt sírnál az emberi lélek csak bűnbánó alázatos-sággal leborulni tud. Az üres sír azt jelenti, hogy a világtörténelemben az utolsó szó mindig az Istené. Nagypénteken úgy látszik, mintha az ember legyőzte volna az Istent, megmástitotta volna az akaratát. A husvét üres sír minden idők számára a leghatalmasabb kijelentés arról, hogy mégis Isten győzött az ember felett, bizonyosságot tett a Fia mellett, nem engedte, hogy a sírban maradjon. Isten nem engedte, hogy az üdvtervében fentakadás álljon elő. Jézus jött, hogy a válság felséges tényét végrehajtsa. Isten elfogadta ezt az áldozatot, helyettes elégtételt és ezt azzal mutatta meg, hogy Fiát a halottai-ból feltámasztotta. Ez volt Isten felelete a világ felé s Krisztus felé. A világnak megjelentette ezzel, hogy az ő eleveelhatározott akaratát megakadályozni nem lehet, a Krisztus felé azt üzentte ezzel az Isten, hogy elfogadja főpapi áldozatát s királlyá teszi őt élet és halál felett.

Igy lesz husvét a hitetlen léleknek megbotránkozás, a hívő léleknek boldog bizonyosság. Boldog bizonyosság az élet diadalmáról, a bűnbocsánatról, az üdvösségről, az örök életről. Nagypéntek a maga szomorú golgothai keresztjével azt hirdeti, hogy mindennek vége a halál, az elmulás, az igazságot megölik, a szeretet szeretetlenségre talál, az emberek hálátlansággal fizetnek. Az élet céltalan viaskodás a halállal.

A küzdelem vége a leverettetés. A bűnös emberre a halál vár s a kárhozat.

Husvétban meglátja az ember a kegyelmes Istent, a bűnbocsajtót és üdvösségszerzőt. A hívő lélek boldogan ragadja meg a bizonyosságot: az élet megmarad, mert az élet örök. Krisztus legyőzte a halált, megsemmisítette a mi örök ellenségünket. Jézusban megjelent a magasabbrendű élet. Beteljesült az emberi lélek örök vágya, megnyílt az örökkévalóság kapuja, hid épült az embertől az Istenhez. Van egy élet, amely legyőzi a halált s ezt az életet Jézus ideplántálta a földre. Azóta tudja elmondani az ember: nem félek a haláltól, mert csak a testemet viszi el, a lelkem felett már nincs hatalma.

A hitetlen lélek értelmetlenül bámul bele a megnyílt husvétí sirba s az nem mond néki semmit. A hívő lélek a megnyílt sir mellett boldog bizonyossággal érzi, hogy amilyen mértékben urrá lesz felette Krisztus, olyan mértékben kerül ki a halál hatalmából s lesz övé az élet s az üdvösség.

Husvét boldog üzenet Isten gyermekeihez arról, hogy a világ elmulik, de megmarad az élet, mert Krisztus az Élet. De igazi husvétja csak annak van, aki eltudja mondani: nekem az élet Krisztus.

Zsemlye Lajos.

Belmissziói jelentés.

Az Egyetemes Konvent ülésén előterjesztette
Sörös Béla előadó.

(Folytatás.)

Törvényeink lefordítva az állam nyelvére, most már csak a minisztertanács elé kerülés s ennek jóváhagyását és megerősítését várják. Két törvénycikk kivételével az egész törvénykönyvünk a régi maradt. Egy pár időszerinti alakításon kívül nagyjára csak apróbb közjogi változtatások estek rajta. Uj a VIII. és IX. törvénycikk. Jóváhagyás után a VIII. t. c. a rávonatkozó végrehajtási utasítással lép életbe, mint törvény. A IX. t. c. pedig mindjárt a jóváhagyás után a szlovák egyházmegeye megalakításának nehéz és felelősségteljes feladatát van hivatva irányítani s a kétnyelvű egyházközségek békéjét biztosítani. Szlovákjaink hitestvéreink gyülekezeteinek lekipásztoraik erős lendülettel indították meg a mozgalmat a szlovák anyanyelvű kálvinisták körében egy nemzeti öntudattal is alátámasztott hitéleti mozgalom megerősítésére. Sajnálattal kell látnunk magyarajku hiveink és pásztoraik e területen való hátramaradását, aminek nem csak az egyház hitélete, hanem még maguknak a pásztoroknak

legközelebbi valláserkölcsei és anyagi érdeke is nagyon súlyosan vallhatja a kárát. Ide is keresni kell tehát a megoldást.

Mint belmissziói előadó, az elmúlt év nyarán személyesen szándékosan nem vettem részt az egyes konferenciák irányításában. Inkább a magyarországi konferenciák és belmissziói törekvések figyelemmelkísérése volt a kitűzött céloim. Itthon alkalmat kívántam adni ezzel arra, hogy akik előtt az én személyem volt az akadály annak, hogy a konferenciák munkájában résztvegyenek, azoknak módot nyujtsak a csatlakozásukra. Ez meg is hozta a maga eredményét. A mi magyar testvéreink között folyó belmissziói munkák nagy szétágazása, de sokban széthúzása is ismét csak megerősített abban, hogy a mi viszonyaink között ilyen luxuriosus veszélyt meghonosodni ne engedjünk. Mi annyi csapást szenvedünk el kívülről, hogy ha ez alatt belső igaz tömörülésre eljutni nem tudunk: feladhatjuk az életre való jogunkat.

Egyéni megfigyeléseim alapján s az egyes egyházhatóságokon szerzett sokoldalú tapasztalatokra támaszkodva egy, eleitől kezdve tisztánlátott és hűségesen védett egyházpolitika keretébe beállítva és alkalmazva, bizalmas baráti és munkatársi körökben ezek igazolását megtalálva terjesztem a főtiszteletű belmissziói bizottságon keresztül az Egyetemes Konvent elé a következő, a kálvinizmus határozott és következetes keresztyén talaján és a Krisztus szabad és szent evangéliomán felépített határozati javaslatot:

A Konvent kimondja, hogy az Egyházi Törvények jóváhagyása után azonnal kiadja a VIII. t. c. végrehajtására vonatkozó utasítást, amelynek elkészítésével már korábban Sörös Béla lelkész bizta meg.

Tekintettel arra, hogy valamely közbejött ok miatt a törvények jóváhagyása késhetik: a végrehajtási utasítás ezért, ha szükséges, még a következő nyár folyamán „Tervezet” alakjában, a belmissziói munkák törvényeinknek megfelelő irányítása céljából, közrebocsáttassék. A kiadás költségeit az Egyetemes Konvent pénztára fedezi.

Elhatározza az Egyetemes Konvent egy belmissziói Utmutató kiadását, amely tartalmazhatja az előbb tárgyalt végrehajtási utasítást. Vezérkönyv gyanánt szolgálhat az abban megjelent gyülekezeti szervek létesítésénél és foglalkoztatásánál. E részére nézve igénybe veheti a lévai református leánykonferencián egy vezetőik könyve számára eszközölt gyűjtés cca. 1300 Kő betétkönyvön levő összegét.

E belmissziói utmutatóban közlendők az E. T. alapján készített olyan szervezési szabályrendeletek, vagy szabályzatok, amelyek mintájára az egyes egyházközségek

presbyteriumai az egyes gyülekezeti szerveket szabályszerűen megalakíthatják.

Ugy a vezérkönyvnek, mint a mintáknak, melyek a szervezés szabályszerűségéért adatnak, a VIII. t. c.-ben említett minden gyülekezeti szervre kiterjedőknek kell lenni.

Adni kell minden gyülekezeti szervre vonatkozólag egy esztendőre kiterjedő vezérfonalat, ezek vezetői részére. Ugy szintén foglalkoztatási mintákat. Közülök egy néhányat kidolgozva a részletekig, végül pedig úgy az egyes szervek, mint ezek összeműködésének összefoglaló célját és harmóniáját.

Konvent ezuttal is határozottan kimondja, hogy egy a református egyházak szolgálatára kibocsátott református lelkészek esküvel odaigért és elkötelezett munkája, mint a gondjaikra bizott hívek belmissziói tevékenysége is legelső sorban és mindenekfelett abban az egyházas, gyülekezeti szerveket alkotó és ezeken keresztül az egyházat építő, belkörü református belső missziói területen kell, hogy megtalálja a maga elhivatásának és szolgálatának munkaterét, amelyet számára őseinknek a Krisztustól vett öröksége, református keresztény anyaszentegyházunk adhat.

A Konvent belátva a belső hitépítés céljaira szükséges áldozatok meghozatalának szükségét, valamint az ezek felhasználásának irányítását is részben megragadni, részben pedig ellenőrizni kívánván, szigoruan elrendeli, hogy minden ilyen célú kiutalás tisztán és kizárólag a megjelölt munkára folyósíttassék s az ezekről való elszámolás évről-évre a missziói bizottságokon keresztül az egyházkerületek részéről a Konvent elé terjesztessék.

Helyesnek ismeri a Konvent és így rendszeresíteni is kívánja azokat a belmissziói kurzusokat, amelyek eddig akár belföldi, akár külföldi egyháztársadalmi munkások bevonásával többhelyen tartottak és az egyházkerületi belmissziói lelkészek részéről ezek rendezésének időnkénti megismétlését kéri.

Helyesnek ismeri a Konvent és időnként megismétlését kéri azoknak a szélesebbkörű konferenciáknak, amelyek akár mint leányköri, akár mint ifjúsági, presbiteri, lelkészi, tanítói, vagy egyéb konferenciák, a szélesebbkörű érdeklődés felkeltését, továbbvitelét, vagy elmélyítését célozzák.

Helyesnek tartja az egyes egyházmegegyék, vagy egyházkerületek részéről kibocsátott kérdőívek alapján a megfelelő statisztika összeállítását. Semmiképpen sem akarja azonban ezzel az egyházmegegyei

egyházlátogatás kérdőpontjainak háttérbeállítását.

Helyesnek és szükségesnek tartja a Konvent az egyházmegegyei és egyházkerületi missziói bizottságoknak mint belmissziói tanácsoknak megalakítását, évenként való többszöri összejövetelét s a fokozatos egyházhatóságokon keresztül, javaslataiknak az Egyetemes Konventre való felterjesztését kéri és rendeli.

Helyesnek és szükségesnek ismeri a Konvent egy, a református ifjúsági Kálvinkörök megalkotásában segédkezni tudó és ezek foglalkoztatásában a különböző helyeken közreműködni alkalmas ifjúsági munkásnak, mint utazó titkárnak beállítását. E titkár egyelőre ideiglenesen állítatik be. Fizetését az Egyetemes Konvent adja. Az idevonatkozó pénzforrások megjelölésével s ez utazó titkári ideiglenes ténykedés beállításával a püspökök és főgondnokok állandó bizottságát bizza meg.

Egyebekben is a belmissziói munkásság folytonosságának, a konventi rendes közgyűlések között is, állandó ellenőrzésével és fokozatos elősegítésével a Konvent az állandó bizottságot hívja fel, amelynek a belmissziói előadó, mint a losonci református theol. szeminárium igazgatója hivatalból tagja.

A belmissziói előadónak a belmissziói bizottság által elfogadott s a konventi közgyűlés elé terjesztett jelentését a Konvent tudomásul veszi. Az abban foglalt határozati javaslatokat határozati erőre emeli.

Mire tanít a statisztika ?

Az abaujtonnai Egyházmegegye számvevőszéke április 1-én tartotta ülését s vizsgálta át a 27 egyház 1932. évi számadásait. Ezekből összeállított egy statisztikát, amelyben az egyszerű, szürke számok sok mindenről beszélnek a gondolkozni szerető embernek.

Az egyházak tulajdonát képező összes földterület 1212 kat. hold. Ebből a lelkészek használatában van 649 kat. hold, egy paróchiára esik átlag 24 kat. hold. Tanítók használatában 224 kat. hold, egy tanítói állásra esik 16 kat. hold. Egyházak használatában részint bérben, részint házi kezelésben 339 kat. hold, amelynek nyers jövedelme 111,241 korona, tehát egy hold nyers jövedelme 328 korona ; leszámítva a gazdálkodási költségeket s adókat, tiszta jövedelemnek kb. 170 korona marad, ami nem mondható nagy összegnek.

Betét könyveken levő alapok összege 465 927 korona, a tőkéké 89.541 kor, összesen több, mint fél millió korona. Az egyházak adóssága

pedig 272.347 kor. Ha már mostan ezeket az alapokat, —mondjuk—, az egyházmegye kezelné s a kölcsönre szoruló egyházaknak s teljes garanciát nyújtó hiveknek kikölcsönözné, akkor a kamatnyereség a kölcsönadó egyházak számára 13 ezer korona, a kölcsönző egyházak számára 5 ezer korona, összesen 18 ezer korona lenne! (Ugyanis a kölcsönadó a banknál magasabb kamatot kapna, a kölcsönvevő pedig alacsonyabbat fizetne.)

Isten dicsőségére adakozás történt 26.970 korona összegben, egy lélekre nem egész 2 korona esik egy évre. (Az egyházmegye lélekszáma 13.704) Theológiára 2251 kor., egy lélekre 17 fillér. A beretkei Árvaházra 2546 kor., egy lélekre 18 fill. Persely volt 15.430 korona, egy lélekre 3'40 kor. A gazdasági krízis polypkarjai kiszívják lassacskán egyházaink életerőt. Minden év ijesztőbb mértékben mutatja elszegényedésünket.

Tisztán egyházi közcélokra (a lelkes és tanító járandóságain kívül) egyházi adóból befolyt készpénzben 71.911 korona, egy lélekre esik 5 korona.

Az egyházi belhivatalnokok (lelkész, tanító, harangozó) pénzben kaptak 63.895 koronát.

Az egyes egyházak belmissziói célra (konferenciatarítás) 795 koronát fordítottak. Diakóniára (szegény egyházak és hivek segélyezésére) 2053 koronát. Külmisszióra semmit. Bizony itten még a külföldi református testvérektől csak csillagászati számokkal kifejezhető messzeségben vagyunk!

Építkezések: templom 5509 korona, Paróchia: 82.819 korona, iskola, tanítói lak: 19.633 korona, összesen 107.463 korona. Amint látszik, a templomok általában jó karban vannak. A paróchiákra kiadott összegben a teljesen új paróchiát építtető nagyidai egyház szerepel tekintélyes summával.

A 15 felekezeti iskola fenntartására fordított összeg így oszlott meg: személyi kiadás 21.676 korona, építkezésből eredő kiadás 19.633 kor. Dologi kiadás (felszerelés, takarítás) 16.084 kor. összesen 57.393 korona.

Nem lenne érdektelen, ha ilyenfajta statisztika készítenék nemcsak egy egyházmegyéből, hanem az egész egyetemes egyház területéről, sőt még a hivek birtokában levő földekről, házakról is, így megtudnánk: hol, miben van anyagi erőnk s hol vagyunk gyengék. Hol vannak agyonterhelve hiveink s hol nem viselnek jóformán semmi terhet? Meg lehetne tudni, milyen drága az egyházi adminisztráció s nem lehetne-e azt egyszerűsíteni? Gondolkozhatnánk azon, hogy egy református bankot nem állíthatnánk-e fel, hiszen az alapok milliókat tesznek ki? Sok kárt küszöbölhetnénk ki egyházi vagyonkezelésünkéből s a sokat hangoztatott takarékoskodást jobban megvalósíthatnánk, ha a statisztikát nem néznénk le s arra több gondot fordítanánk!

Meskó Dezső.

„Ahol a mi tanítóinkat nevelik“.

Lapunk több számában a fenti címen sorozatos cikk jelent meg. Bizonyos tekintetben hajmeresztő dolgok. Szerencsére sok teljesen alaptalan és tisztá valótlanág.

Alulírott teljes mértékben osztom a cikkíró azon nézetét, hogy szükségünk van külön református tanítóképzőre. De tudom azt is, hogy az az egyház, amelyik theológiáját is alig-alig tudja fenntartani, nem képes jelenleg külön tanítóképzőt is felállítani. Ezt csak a theológiával egy fődéll alatt lehetne legcélszerűbben megvalósítani.

Részletekbe nem akarok bocsátkozni, csupán az „Abituriens“ által felhozott vádak egyike ellen védekezni, mert mint volt abituriens kurzusi hitoktató, kényszerítve érzem magam a tárgyilagos igazság megvédésére.

„Tanítók lesznek az abituriens kurzus hallgatói, anélkül, hogy bibliát, zsolnárt, templomot, lelkészt láttak volna“. Aki ekkora zöldséget tud mondani, az elmehetne piaci kofának. Az illető „Abituriens“ sose volt abituriens. Az ő fülemögött más valami viszket. Valószínűleg e pompás hírt a nevetlen ujjából szopta, mert igazán nem érdemel elnevezést az olyan analfabétizmus, amelyik még bizonyos helyreigazító sorok után így mer írni: „3. A helyreigazító sorok állításukat mindenben megerősítik“. Tehát kedves abituriens, Ön valóban hiszi is, amit ír, hogy a pozsonyi kurzistáink még bibliát se, de még zsolnárt se és —ó horribile dictu—, még lelkészt se láttak volna!?

Éveken át voltam az Abituriens Kurzus hitoktatója, de dacára annak, hogy a hittan nem kötelező, sohasem akadt ref. tanítójelölt, aki ne látogatta volna rendszeresen úgy a hittanórát, mint a templomot. Minden év első óráját azzal kezdettem meg, hogy hallgatóim figyelmébe ajánlottam a ref. egyházi tanítók hivatásának fontosságát. Hangsúlyoztam azt is, hogy aki rendszeresen nem jelenik meg a hittanórákon és a templomban, az nem kap külön — a hittanvizsgáról szóló — bizonyítványt. Sőt külön hittanvizsga is volt s elnöke a konventi elnök úr, Balogh Elemér püspök.

Igaz, hogy a kurzus hallgatói megkapták oklevelüket akár jártak volna hittanra, akár nem, de viszont én is, mint hitoktató, felhívást intéztem volna — hivatalos lapunk hasábjain — a ref. iskolaszékek elnökségéhez, hogy X Y. fiatal tanítót ne válasszák meg, mert ref. hittant nem hallgatott. Erre azonban még eddig sohase került sor.

Igen, „legyen nekünk is jogunk küzdeni a mi szent meggyőződésünkért“. De ez a küzdelem legyen az igazság fegyvereivel vívott s ne a rosszakarattal és nemtudással, vagy akarattal elferdített dolgok valótlanágával spékelt küzdelem, mert azon az uton célt nem érhetünk, olyan fegyverzetel csak bukás lehet az eredmény, Noblesse oblige.

Czibor József ref. lelkész.

K r i t i k a.

H I R E K

A „Magyar Tanító” f. évi április hó 1-én megjelent 7. számából vesszük át a minket közelebről érintő sorokat:

„Nagy Sándor: A „Szeretet” második olvasókönyve. — Nagy Sándor könyvét irigylem a reformátusoktól. Nem azért, mert nekik van, hanem, mert nekünk nincs. Ez a könyv annyira más, annyira különbözik az eddigi olvasókönyveinktől, hogy szinte meglepett.

Nagy Sándor nem írta, hanem szerkesztette ezt a könyvet. Hanem ezt alaposan csinálta. A prózairók közül Gárdonyi, Móra, Egri, Mikszáth, Kozma, Jókai, Bársony, Biró, stb.; a költők közül Pósa, Reviczky, Szabolcska, Endrődi, Benedek, Havas, Petőfi, Lévai, Gyulai, stb. műveiből kiválogatta a gyöngyszemeket; azokat, amelyeket a 2—3-ikos gyermek értékelni tud. Mély szaktudás, az igazi értékeknek helyes felismerése (mert, ami érték az ötödikes gimnazistának, nem biztosan az a 2—3-ikos elemistának), alapos pszichológiai tudás, határtalan Istenhit, fajszeretet és hazaszeretet lakik a szerényen sorok közé rejtőző szerzőben. Jóformán minden betűt más írt, a magyar írók és költők legjobbjai s mégis értékes, mondhatnám művészi munkát végzett. (A virágok egyenként lehetnek szépek és mégis lehet belőlük izléstelen csokrot kötni.) Nagy S. művészt költött.

A könyvből egészséges, józan, vallásos, magyaros szeretet árad ki, de ez a szeretet nem tolakodó, hanem észrevétlenül lopja magát a szívbé. Pl. a vallásossága nem szemforgató, erőszakolt álszenteskedés vagy parancsoló dogma, hanem szelid ujjmutatás az égre. Nem a könyv mondja, hogy „szeresd az Istent!”, hanem az olvasónak támad ez az érzése: „Szeretnem kell az Istent.”

Mivel a többi érzelemre is ilyen, mondjuk láthatatlanul jótékony hatást gyakorol; sohasem mondja, hogy „engedelmeskedj!”, hanem az olvasmány elolvasása után feltétlenül jelentkeznie kell az akaratnak; mivel az olvasmányok száraz rendszerezések, kinosan pontos leírások helyett egy darab hangulatos életet adnak: hiszem, hogy a kis szlovenszkói kálvinista magyarok nagyon fogják e könyvet szeretni, amely nagy mértékben járul majd hozzá, hogy jellem-szilárd emberek váljanak belőlük.

Gerő Gusztáv egyik-másik rajza bizony nekem nem tetszik. Az egész illusztrációt közelebb kellett volna hozni a könyv szelleméhez. (Lehet azonban, hogy a legújabb művészi akaráshoz nincs érzékem.)

Az „Academia” nyomdatechnikai szempontból kiváló produkált.

Nagy Sándor könyvével a szlovenszkói magyar tanügy hatalmas lépéssel jutott előbbre.

—aj.—

— **Munkatársainknak és olvasóinknak üdvösséges boldog husvétii ünnepeket kívánunk.**

— **A theologiai és középiskolai internátusra** legutóbbi nyugtázásunk óta a következő befizetések történtek: Református Egyház Nagyberég 334 k., Bary Gyula esperes Nagyberég 333 k., Ref. Biztosító Iroda Pozsony 332 k., Szabó Béla lelkész Huszt 50 k., Ungi ref. egyházmegye 1000 k. Egyenleg 1933 április 1-én: 83.973 k.

— **Megfelebbezték a debreceni lelkészválasztást.** Papp Imre lelkésszéválasztása ellen panaszt nyújtottak be. A példás rendben lefolyt választás megfelebbezése a hívek igen nagy táborában szült elkedvetlenedést és nyugtalanságot. A presbitérium legutóbbi gyűlésén tárgyalta az ügyet és a panasz elutasítását javasolta az egyházmegyei bíróságnak, amely ebben a kérdésben ítélkezni fog.

— **Szabó Imre** budapesti esperes-lelkész hívei meleg ünneplésben részesítették farsori lelképásztori szolgálata tízéves fordulója alkalmából.

— **Készülőben van az egyházfegyelmi törvényjavaslat** a királyhágói református egyházkerületben. A zsinat törvénykezési bizottsága március 9-én tartott ülésében tárgyalás alá vette a szűkebb bizottság által készített egyházfegyelmi javaslatot. Az ülésen Sulyok István püspök elnökölt és a javaslatot dr. Imre Lajos theologiai igazgató ismertette. A bizottság megállapította, hogy az egyházfegyelem kérdése a zsinat sürgős feladata.

— **A kolozsvári református kórház felállítása és megnyitása** érdekében komoly lépéseket tettek erdélyi testvéreink. Remélhető, hogy a kórház még ebben az évben meg is nyílik. A marosvásárhelyi diakonisszaképző-intézetet is áthelyezték Kolozsvárra, ahol a kórházzal kapcsolatban újabb diakonisszacsoportok nyerhetnek kiképzést.

— **Az alsószabolcs-hajduvidéki református egyházmegye** Bartha László esperes és Rásó István egyházmegyei gondnok elnökletele alatt március 9-én tartotta közgyűlését Debrecenben, a vármegye székházában. Az egyházmegyei közgyűlés is foglalkozott a Nagy Lajos

torzsai lelkész sajtóügyének a tárgyalása során Töreky Géza budapesti törvényszéki elnök részéről tett nyilatkozattal s a debreceni presbiterium határozatához hasonlólag tiltakozott egyházunk hitelveivel ellenkező ilyen kijelentések megtétele ellen.

— **Brazília**ban is hirdetik Isten Igéjét magyar nyelven. Az elmúlt ősszel ment ki ottani magyar református testvéreinkhez Apostol János fiatal református lelkész. Isten máris gazdagon megáldotta fáradozását.

— **Szünidei kurzus az újabbkori teológiai kérdésekről.** A teológiának, mint a tudományok anyjának, némi elégtétele az, hogy a mai kor nagy kérdései kezdenek mindinkább teológiai kérdésekké válni. A válság feszültségében nem csupán elméletileg, hanem gyakorlati téren is kezd kivilágolni a teológiának az élettel való szoros és mély kapcsolata, a kettőnek egymás által meghatározottsága. Az újkor alapvetése teológiai alapvetés lesz elsősorban. Nagyon fontos tehát a nagy teológiai kérdéseknek, mint életkérdéseknek egyfelől elméleti tisztázása, másfelől a közvéleménybe és a közéletbe való beáramlása. Ezt a fontos célt óhajtja szolgálni a tübingi egyetem, amidőn ez év július 31-től aug. hó 11-ig szünidei tanfolyamot rendez a modern teológia problémáiról, németországi és külföldi theologusok és más érdeklődők számára. A tanfolyam német nyelvkurzussal is össze van kötve. A tanfolyam rendezésében az egyetem teológiai, jog- és gazdaságtudományi, filozófiai és orvosi fakultásai vesznek részt. Teológiai szakból a következő előadások lesznek: „Az ótestamentom korszakai” (Volz), „Az újabb palesztinai ásatások és a biblia” (Weiser), „Haldokló istenségek és hellenizmus”, „Zsidóság és őskeresztyénség” (Kittel), „A fiatal Luther írásmagyarázása” (Rückert), „A dialektika-teológia” (Heim), „Az erkölcs megalapozása” (Wehrung), „A szekta-kérdés Németországban” (Fáber), „A jelen igehirdetésének kérdése” (Fezer), „Az evangélikus világmisszió főkérdései” (Schlunk). — A jogi előadások a német viszonyokra, a filozófiai az újabb szíriai ásatásokra, Hegelre, továbbá a humanizmus, idealizmus és keresztényiség viszonyára vonatkoznak. A tanfolyamra legkésőbb július 1-ig lehet jelentkezni Tübingen, Universitát, Geschäftsstelle für den Ferien-kurs. Részvételi díj beiratkozási díjjal együtt M 50. Lakásigényeket július 20-ig kell bejelenteni. Szoba egyszerű reggelivel 2 márká-

ért, ebéd 1 márkáért, napi teljes ellátás 4 márkától kapható. A tanfolyammal kapcsolatban vidéki kirándulások is lesznek.

— **Értesítés.** Skóciáról szóló könyvem szives megrendelőit tisztelettel értesitem, hogy a könyv nyomás alatt van, miután megjelenését az előfizetések lehetővé tették, sőt néhány illusztráció közlését is megengedték. A körülbelül 9 ives könyv így Isten kegyelméből, e napokban megjelenik s szétküldését azonnal megkezdem. A könyv megjelenéséig még előjegyezhető, tetszés szerinti áron, (ami most már egészében a külmisszió javára megy). Aninosa-Aninósza, jud. Hunedoara-Hunyad m. 1933. III. 15. Testvéri szívvel: Horváth Jenő.

— **Olvasóinknak n. b. figyelmébe és pártfogásába szívesen ajánljuk Tattinger orgona-építő mester, magyar iparos testvérünket. Hirdetése lapunk más helyén.**

-- **Svájcban** a „Ligue pour le Christianisme” 170.000 aláírással ellátott petíciót adott át a szövetségi kormánynak, hogy felkérje a Népszövetséget, szerezze meg az oroszországi hívők részére a lelkiismereti szabadságot. Az aláírók között van 37 államtanácsos is. A szovjet hatóságok egy rendelete úgy szól, hogy 1933 december 31-ig minden istentiszteleti helységet meg kell fosztani ettől a jellegtől.

— **A magyar protestáns irodalmi társaság** dr. Varga Zsigmond és dr. Erdős Károly hittudománykari professzorokat választmányi tagul választotta.

— **I. István király jobbkezésének imadására** nézve Szilágyi S.: Magyar nemzet történelme VIII. K. 386. oldalán ezt találjuk: Mária Terézia 1771-ben Budára küldte Szent István kezét, melyet a raguzai köztársaság ajánlott fel nagy ünnepélyvel a királynőnek. Azóta a szentjobb tiszteletére a szent király napján rendezett körmenetekben részt szokott venni buzgó áhitattal Magyarország katolikus részeinek színe-java. Midőn II. József a processziókat eltiltotta, a kancellária kivételt szeretett volna kieszközölni a Szent István-napi ünnep részére, de a császár így válaszolt: processzió csak oltári szentséget illet meg; áhitatosság lehet Szent István-napján, hogy a szent oltalmáért könyörögjenek, de ott is csak örök üdvösségben lakó lelkéhez szabad folyamodni, nem pedig tudja Isten, milyen csontokból álló kezéhez. (M. kanc. levéltár 1785. 10,895.)

— **A Magyar Kálvinszövetség** választmánya március hó 13-án tartott ülésén több közérdekű ügygel foglalkozott. Dr. Bernáth István elnök felhívta a választmány figyelmét a nyirábrányi „Pünkösztiek” szektájának ker. kommunista gazdasági szervezetére s a választmány elhatározta, hogy a szekta vallási és gazdasági elveit tanulmány tárgyává teszi. Tárgyalta újból a választmány a főkegyúri jog gyakorlásának kérdését s ebben a tárgyban nagy alaposággal kidolgozott felterjesztést tett az Egyetemes Konventhez, mert ennek a rendkívül fontos, államsfélségi jognak a rendezetlensége annyival is inkább különös, mivel a pápai szék már az összes utódállamokkal rendezte a főpapi állások betöltésének a dolgát, csak éppen Magyarországgal nem, ahol a főkegyúri jog eredeti joga volt az államot és a nemzetet képviselő államfőnek.

— **Az olasz valdensi zsinat** elhatározta, hogy a lelkészeket 14 évi szolgálat után, zsinati bizottság közbejöttével minden esetben kicserélik, csak akkor nem, ha a gyülekezetnek legalább négy ötöd része kijelenti, hogy kéri meg hagyni régi pásztorát.

— **Középkínában** a kommunista uralom miatt szünetel a misszió munkája. A misszionáriusok helyét a külvárosokban elfoglalták a rablók. Ez a kínai misszió az elmúlt évben 5100 keresztyént számlált, akik közt 266 benszülött misszionárius dolgozott.

— **Bibliák bizományi lerakata.** Értesitem magyar és szlovákajku hittestvéreinket, hogy Kelet-szlovénzkó részére Valentiny bibliaárus magyar és szlovák nyelvű Bibliákból nagyobb mennyiséget helyezett el nálam bizományba. A magyar nyelvűekből minden nagyságban, kiállításban és 5, 12, 18, 26 és 40 Kč-ért, — a szlovák nyelvűekből szintén különféle nagyságban, kiállításban és 3, 10, 26, és 48 Kč áráért kaphatók a Britt és Külföldi Bibliatársulat kiadványaiként megjelent, leginkább revideált darabok. — Magyar nyelvű Imakönyvek beszerzését is megkeresésre szívesen és díjtalanul elintézi az **ungcsepelyi Református Lelkészi Hivatal pp. Velké Kapušany.**

HIVATALOS RÉSZ

A szlovénzkói tiszáninneri ref. egyházkerület püspöki hivatala.

Tárgy: Háboru előtti magyar járadékok kicserélése csehszlovák pót-járadékokért. Devin-

kuláció.(Feloldás). Rimaszombat, 1933. április 7. 210/1933. szám. *K ö r l e v é l*. Valamennyi Nt. Esperesi és lelkészi hivatalnak! Országos Hivatal, Bratislava, 1933. március 28 iki 79.171/6/1933. számú leiratában — fenti tárgyban — a következőket közli a püspöki hivattalal:

„Iskolaügyi és nemzetművelődési minisztérium referátusa, Bratislava 1933. III. 14-iki 25.631/IV—1933. sz. rendeletével közölte az országos hivattalal, hogy az iskolaügyi minisztérium 1933. március 3-iki rendeletével megállapította, hogy, — az **államadósság** igazgatósága jelentése szerint, — majdnem az összes egyházi ingatlanok igazgatósági Szlovénzkóról, kéri, hogy a háboru előtti **k ö t ö t t** magyar adólevelek helyett a felmutatóra szóló, azaz **n e m k ö t ö t t**, csl. pót-járadékok adassanak ki nekik. Hogy nevezett igazgatóság az említett járadékok kicserélésénél ne legyen visszatartva, az iskolaügyi minisztérium ugyanazon rendeletével figyelmeztette, hogy a háboru előtti **kötött** adóleveleket csakis névre szóló (kötött) csehszlovák pót-járadékokra cserélje ki, tekintet nélkül arra, vajjon az egyházi ingatlan igazgatóságai felmutatóra szóló (nem kötött) járadékok kiadását kéri-e vagy nem. Ugyanez érvényes azon esetekre is, amikor az országos hivatal maga adott engedélyt a háboru előtti adólevelek devinkulációjára. A névre szóló (kötött) pót-járadékokat felmutatóra szóló (nem kötött) pót-járadékokra utólagosan csak amaz okmányok betérjesztése után lesz lehetséges, hogy az okok, amelyek miatt annak idején az eredeti értékpapírok vinkulációja elrendeltetett, már megszűntek és hogy az állami kultuszigazgatás elismerte ezeket az okokat, amelyek miatt a devinkulációt engedélyezni kell. Szíveskedjék erről az alárendelt lelkészi hivatalokat értesíteni.

Országos elnök helyett: **Bellai.**“

Tudomásulvétel és mihez tartás céljából közlöm. Atyafiúi szeretettel: Püspök helyett:

Dr. Magda Sándor
papi főjegyző.

Tattering Ferenc Orgonaépítő

Nové-Zámky. — — Érsekujvár.
Világos tér 21.

Készít új orgonákat és harmóniumokat 5 évi jótállással. Régiek hangolását, tisztítását, javítását, átépítését a legolcsóbban, jótállás mellett vállalja. Költségvetést kívánatra azonnal, ingyen küld.

Számos elismerő levél
az eddig végzett munkákról.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Vefké
Kapuány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csiéserl
lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Bizottsági jelentés

a beretkei református árvaház 1932. évi működéséről.

Főtiszteletű és méltóságos Egyetemes Kon-
vent! Az egyetemes református egyház testet
öltött ígérete: a beretkei árvaház fennállásának
4-ik esztendejében Isten hűséges gondviselését,
a Krisztusban való és áldozni tudó szeretet egy-
ségét és a szegények szolidaritását hirdeti. Ha
nem is mondja el róla mindenki azt, amit Ágost-
ton Sándor a jugoszláviai reformátusok árva-
házáról mond, hogy az „a mi kincsünk s a mi
szemünk fénye”, azért boldogan állapíthatjuk
meg, hogy barátaink hűséges jó barátoknak bi-
zonyultak és hogy árvaházunk elmúlt esztendeje
élő cáfolat arra az állításra, hogy a mai nyo-
morult, szegény világban nem lehet senkitől
sem várni, hogy jót tegyen és áldozatokat
hozzon.

Az 1932. évben is mindene meg volt az ár-
vaháznak, amire szüksége volt. Összesen 38
árvát neveltünk ebben az évben. Egy 14 éves
fiút, miután elvégezte az elemi 8 osztályt, ki-
bocsátottunk mesterséget tanulni. Két leány-
kánk az árvaházon kívül nyert végleges elhe-
lyezést: Papp Béla izsai református tanító test-
vérünknel és Plech Kálmánné berzétei urnőnél.
Újonnan 2 leányárvát vettünk fel.

Eltételezve a kanyarótól, amelyen csaknem
minden árva átesett, árvaházunkban súlyosabb
megbetegedés nem volt. Testileg is jól fejlődött
minden gyermek. Az orvosi teendőket ez évben
is dr. Rothman Sándor tornaljai körorvos látta
el nagy odaadással és díjtalanul, mert a neki
járó 1.000 Ké tiszteletdíjat visszaadta azzal,
hogy az árvaház alapítói sorába kíván lépni. A
fogorvosi teendőket ismét Schédlbauer Ödön
tornaljai fogorvos látta el, ugyancsak teljesen

díjtalanul. Mindkét orvosnak e helyütt is hálás
köszönetünket fejezzük ki jó szívéért.

A gyermekek szellemi fejlődése is jó. 13
árva kitűnő bizonyítvánnyal végezte az évet, a
többi is jó közepes tanuló. Néhány gyermek
olyan kiváló szellemi képességet sejtetett, hogy
4 fiút és 1 leányt továbbképzés céljából beirat-
tunk a közeli sajógömöri ág. ev. polgári isko-
lába. Minden reményünk megvan rá, hogy
nem csalódunk bennök. Az elemi iskolai ta-
nulmányokat a 2 tanerős új beretkei iskolában
végzik. Az árvákat mind a két tanerő megkü-
lönbözöttetett figyelemmel és szigorral kezeli.
Gérecz Lajos igazgató-tanító az iskolán kívül
is rendszeresen foglalkozik az árvákkal. Külön
órákat ad nekik az államnyelvből, gazdasági is-
meretekből, kosárfonásból, fadaragásból és más
ügyességekből.

Nagy súlyt helyezünk mindenképp felett a
gyermekek lelki életének a kibontására. Lég-
körük a fáradságot sohasem mutató szeretet,
az imádságos, de azért derült élet. Imádkozva
kelnek, imádkozva fekszenek. Résztvesznek a
reggeli templomi istentiszteleten. Mindennap
esteli áhitat van, amelyben ők maguk is aktív
vesznek részt. Vasárnap a rendes istentiszte-
letre járnak és a vasárnapi iskolába. Erkölcsi
életük állandó és szigorú megfigyelés alatt áll.

Az árvák vezetését, nevelését, ápolását az
igazgató, az árvaanya és 2 gondozónő végzi.
Mellettük egy nőcseléd és egy mindenestől férfi
van alkalmazásban a nehezebb fizikai munkák
elvégzésére.

A nyári szünetet ez idén is az árvaházon
kívül, rokonaiknál és árvaházunk jó barátainál

töltötték a gyermekek. Eddig minden nyári vakáció boldogító élmény volt gyermekeink számára. Az árvaház anyagi helyzetén is segítenek azon testvéreink, akik árvákat fogadnak el nyaralásra. Különösen Kárpátaljának tartozunk e tekintetben is forró hálával, mert ez a kerület indította meg a nyaraltatási akciót és 1932 nyarán is 22 gyermeket vett gondjaiba.

Tekintettel az állandóan sulyosodó gazdasági viszonyokra, a legnagyobb takarékoság mellett igyekeztünk mindent megtenni, hogy árvaházunk egyetlen biztos fenntartási alapja: az iránta megnyilvánuló érdeklődés, szeretet, bizalom és áldozatkészség meg ne csappanjon. Nyomatunk és forgalomba hoztunk 50 000 drb. *árvaházi irkát*, hogy az árvaház létezését így is érzékeltesük a gyermekekkel, és általuk a szülőkkel. Jövedelmünk is lesz ebből a vállalkozásunkból, különösen, ha a lelkesek és tanítók az egyetemes egyház egész területén magukévá teszik a vele összekötött gondolatot. E tekintetben ez idő szerint csak Gömör és Kárpátalja volt segítségünkre. Vajjon nem lehetne e módját ejteni, hogy az árvaházi irka az összes református iskolákban kötelezően bevezetessék?

Az áldozni akaró emberek érdeklődésének ébrentartására rendeltük el a *személyes propaganda munkát*. Ezt most — nagy elfoglaltsága dacára is — az árvaházi igazgató végzi és pedig figyelemreméltó sikerrel. A múlt évben kb. 30 gyülekezetet látogatott meg és közvetlenül vagy közvetve mintegy 12.000 Kč-t gyűjtött árvaházunknak. Ezen újabb munkakör vállalásáért a múlt év júliusától kezdve az igazgató fizetését havi 200 Kč-val 1.000 Kč-ra emeltük fel. Kérjük ehhez a Konvent jóváhagyó hozzájárulását. Valamint ahhoz is, hogy a propaganda utak alkalmával megbízottunknak (most az árvaházi igazgató) utiátalány címén, a propaganda kiadások terhére, évi legfeljebb 1200 Kč-t folyósíthassunk.

Az *adományok* a tiszáninneri és kárpátaljai egyházkerületben az előző évvel szemben lényegesen emelkedtek. A dunai egyházkerületé azonban leszállt és messze elmarad a másik két kerülettől. Különösen feltűnő itt a kötelező évi járulékok összegének csekélyisége (70 Kč). A komáromi és barsi egyházmegyék megvonták tőlünk előző évi segélyöket. Mindezt csak azért tesszük szóvá, mert viszont árvaházunk növekedésének az 1/4 része a dunai kerületből való. Az amerikai református segélyegylet az oceanán tulról is megérezte árvaházunk jelentőségét s a nélkül, hogy kértünk volna, 50 dollárt küldött segélyezésünkre. Az adományok részletes kimutatása mellékletünkön található.

Ugyancsak mellékletünkbe foglaltuk az árvaház 1932. évi *rendes számadását*. Összes bevételünk 142.592'26 Kč volt, összes kiadásunk 108.083'57 Kč. Maradvány 34.508'69 Kč. A

számadást az árvaházi bizottság tételről-tételre megvizsgálta, okmányoltak, a vonatkozó nyugtákkal és a valósággal megegyezőnek talált. Kérjük a számadás felülvizsgálását, jóváhagyását és részünkre a felmentvény megadását.

Az árvaház *készpénzvagyonának* részletezése a mellékleten található. Ez a vagyon év végén 146.641'59 Kč volt.

Alapítványaink, tőkéink és folyószámlánk a 60-ik üzletévet most lezárt Tornaljai Hitelintézetnél kezeltetnek a megengedett legmagasabb kamatozás mellett. Ez az intézet évente 1.000 Kč segélyben részesíti árvaházunkat. A Konventnek múlt évi azon határozatát, hogy alapítványszerű tőkéinket esetleg ingatlanvásárlásba fektessük be, még ez idő szerint nem hajtottuk végre, mert a közelben nem találtunk minden tekintetben megfelelő és lehetőleg egy tagban fekvő ingatlant. Az ingatlankeresés folyamatban van.

Az 1932. év folyamán az 1.000 Kč. adományt elérő vagy meghaladó összeget a következők juttattak árvaházunknak: Beretke, Pelsőc, Rimaszombat, Tornalja, Tornaljai Hitelintézet, Tornaljai járás, Szepsi, Munkács, Huszt, Nagyszöllős, Técső, Tiszaujtlak, Léva, Zemska Banka pozsonyi fiókja, dr. Rothmann Sándor orvos, Szlov. ungi egyházmegye, Amerikai református segélyegylet. A folyó évben a református magyar vidék összes járási bizottságait, pénzügyezeteit és vagyonosabb községeit felkeressük gyűjtőívünkkel.

Az 1933. évre szóló *költségvetésünk* részletezése a mellékleten látható. Az összes szükséglet 133.931'70 Kč. a teljes fedezet pedig 135.042'69 Kč. A fedezetbe felvettük a Konvent által még a múlt évre megszavazott, de nem folyósított 10.000 Kč. segélyrészletet és felvettünk a folyó évre ismét 20.000 Kč. segélyt. Kérjük ennek megszavazását és mielőbbi folyósítását. Új tétel nincs a költségvetésben. Minden tételt a régebbi konventi határozatok alapján és a múlt évi számadás figyelembe vételével, a tényleges szükségleteknek és várható bevételeknek megfelelően állapítottunk meg.

Az árvaház jó rendje és jövője érdekében újlag is azt kérjük, hogy 3 évvel ezelőtt beterjesztett *alapszabálytervezetünket* letárgyalni és életbe léptetni méltóztassék.

Tekintettel arra, hogy az 1930. évi konventi jegyzőkönyv nem jelent meg és esetleg már nem is fog megjelenni, tisztelettel kérjük: méltóztassék az 1930-ban hozott azon konventi határozatokat, amelyek az árvaházat igen közelről érdeklik, valamint az árvaházi jelentést és 1929. évi számadást az 1933. évi konventi jegyzőkönyv függelékében leközölni. Ugyancsak kérjük az 1933. évi konventi jegyzőkönyvben pótlólag leközölni az árvaházi bizottság 1931. évi jelentését, az arra hozott konventi határozatot, és az 1931. évi számadást, amelyeket az 1932. évi konvent

elfogadott és jóváhagyott, de amelyek az 1932. évi konventi jegyzőkönyvből — egészen érthetetlenül — kimaradtak.

Tekintettel arra, hogy az árvaházat érintő régebbi és minden egyházra kötelező konventi határozatok nagyrészeről a legtöbb egyháznak nincs és nem lehet tudomása, tisztelettel kérjük, méltóztatassék a már régebben hozott és ezután hozandó általános érdekű határozatoknak a hivatalos lapunkban való leközlését és végrehajtását elrendelni.

Kérjük azt is kimondani, hogy a propaganda utakon az árvaházi igazgató a Konvent kiküldöttjeként tekintendő s így támogatása egyetemes érdekű kötelesség. Kérjük kimondani, hogy az árvaház részére befolyó adományok — minden levonás nélkül — teljes egészében az árvaház céljaira fordítandók.

Tisztelettel bejelentjük, hogy az árvaházi bizottságba, a konvent hozzájárulásától függően, Kövér Árpád közalapi pénztárost is beválasztottuk. Az ő lelkiismeretes, közismert pontossága és az árvaházhoz való közelsége (Tornalja) bizonyára jó szolgálatot fog tenni ügyünknek, annál is inkább, mert az árvaházi bizottságnak egy gyakorlati érzékű eredetileg megválasztott tagja, egészségi állapota és távoli lakóhelye miatt nincs abban a helyzetben, hogy üléseinken résztvegyen.

Jelentésünk tudomásulvételét, az abban foglalt javaslatok elfogadását kérve, árvaházunkat az Egyetemes Konvent további jóindulatába ajánljuk. Beretke, 1933. február 16. Teljes tisztelettel: *Bácsy Gyula s. k. igazgató. Barna Béla s. k. biz. elnök. Dr. Király Kálmán s. k. Kövér Árpád s. k. Tornallyay Zoltán s. k. bizottsági tagok.*

Elégikus hangok a reverzális ügy körül.

„Türte Miklós, türte, ameddig türhette.”

Az „aranytollu” költő szavai jutnak eszembe, amikor a reverzális ügyvel kapcsolatban benyújtott szabályrendeletnek a Konvent által történt elodázásáról szóló tudósítást elolvastam, mert körülbelül ugyanaz az érzés vett rajtam erőt, mint Arany János Toldiján, amikor a palánkot dönggették körülte. A kérdés metsző késsel operáló megoldásának halogatását nem tudom megérteni s ha már a határozat ellen nem is tehetek semmit, engedtessek meg nekem, —aki a reverzális ügy szenvedő alanya vagyok—, hogy elégikus hangokat hallassak legalább.

Mert „szenvető alany” vagyok. Volt szolgálati helyemen történt, hogy egyik házasulandó fiatal hívem katolikus leánnyal, kath. templomban kötött házasságot. Miután a lelkigondozás rezervoárját — intés, dorgálás, büntető eljárás kilátásba helyezése — kimerítettem, a fegyelem

vasvesszejét suhogtattam meg felette és a presbitérium által eltiltattam az Urasztalától. Ugy látszik, a kés elevenbe vágott, mert az ifju a csendőrség után panaszal élt a világi bíróságnál, mely a panaszt felvette és 200 K. erejéig marasztaló ítéletet hozott ellenem. Védekezésül bemutattam a törvénykönyvünk idevágó §-ait, egy egyházmegyei határozatot, mely utasítást ad a reverzálissal kapcsolatos szigorú eljárásra, hivatkoztam autonomiánkra, de hasztalan, mert nem volt egy szabályrendelet, melynek a lelkipásztorra kötelező ereje javamra billenthetne volna a mérleget. Az ítélet alapján elcsapott hozzám a takarékosági hullám is, mert az állam három évre beszüntette kongruán folyósítását. Ezzel — hitemszerint — igazolva van ehez a kérdéshez való hozzászólási jogom is, de igazolva van bubánatos megkeseredésem is azzal a konventi határozattal szemben, mely guzsbakötött kezünket nem szabadította föl. Mert helyzetem mérlegetése után egy jogerős szabályrendelet híján tehetek-e okosabbat, mint hogy hűtellen ifjainkat, ezeket a meddő fügefákat szabadon futni engedjem? Hiszen még egy marasztaló ítélet maga után vonhatja kongruám végleges elvesztését, amiért egyházam jól fel fogott érdeke sem kárpótolhat engem.

A trombita bizonytalan zengést hallatott és mi, a gyülekezetek őrállói, bizony nem készülhetünk föl a viadalra. A kardot szögére akasztjuk és átengedjük továbbra is a küzdőteret azoknak, akiket fedez felsőbb hatóságuk utasítása, hadd ragadozzák továbbra is a szerelem hálójába került ifjainkat.

Bizony a mult hetekben is elragadtak tőlem egyet. Be is ígértem neki a megtorlást, a büntető szankciók bevezetésére a presbitériumban is előkészítettem a talajt; tehettem, mert az egyházmegyék és egyházkerületek határozatai, valamint a boldog emlékezetű Péter Mihály püspök ur legutóbbi ujévi pástorlevele után álmomban sem mertem volna gondolni reá, hogy a felterjesztett szabályrendeleteket a Konvent meg ne erősítse. De a trombita takarodót fujt és én a beharangozott büntető határozatot végre nem hajthatom.

Türtem a bíróság marasztaló ítéletét, a kongrua elvesztéssel járó érzékeny anyagi veszteséget, türtem egyik munkatársam arculcsapását: „A tisztelendő Ur lapja már nem tiszta”, de a Konvent döntése után már jól esik, miként Felelős Szerkesztő ur tette, elégikus hangulatnak kifejezést adni.

A Heidelbergi káté magyarázatában most érkeztem el épen a 82.-ik kérdéshez, mely a gyülekezeteknek azon jogáról beszél, mely szerint a mégátalkodott bünösöket és a hitetleneket kötelessége eltítani az urvacsorától. Már előre felkészültem, hogy az említettek sorába felveszem a mi „meddő fügefáinkat” is, akik oly sok lelki keserüséget és ujabban olyan nagy

anyagi veszteséget okoztak már nekem, de hallgatnom kellett. Kátémagyarazatom nyomán egyik értelmes presbiterem agyában meg is indult a képzet-társítás folyamata és megkérdezte: „Mi lesz a reverzális ügyel Tisztelendő ur?”

Várunk János bácsi, várunk, feleltem. Félek a vihartól, mert még ez ideig nem állt háttunk mögé az egyházhatóság, mely a vihar zugását lecsendesíthetné. Várunk és fájo szívvel nézzük a csöndes vérezést. *Koncsol János.*

Problémáink.

A reverzális ügye. Nekünk ugy látszik örökös problémánk az igazaink védelme, mert ha valamennyire nyugvópontra jutunk is az egyenlőség felé való törekvésünkben, az ellenünk való aknamunka nem szünik s egyszer csak arra ébredünk, hogy ismét ki vagyunk játszva és az ősi ellenség előnyben van, hátát az erdőnek vetheti a magas államkormány jóvoltából, amely mintha neki bedölné, midőn törvényt változtat az ő szája ize szerint és lassan kötéltre ereszti a törvénynek különben igen sokszor fittyet hányó, az elbizakodottság magas lován járó vallásfelekezet vezetőit.

Ki ne ismerné egyháztörténelmünk nyomán a gyermekek vallásáért vívott ádáz küzdelmet, amelynek vége az 1868. évi 53. t. c. igazságos rendelkezése lett.

Nemsoká örülhetett azonban ennek sem a 2 prot. egyház, mert a törvény nem lévén az ellentétesen cselekvők számára büntető sanctióval ellátva, a jogainkat védő, felszínre került perekben még a bíróságok is sok esetben, az érdekeiket ügyes rabulisztikával védő róm. kath. papság oldalára állottak és rövidséget szenvedtünk a törvény világos rendelkezése ellenére.

Majd jött a törvény hiányát pótolni igyekező Wlasits-féle szigorú rendelet, amelynek confiscálása végett aztán a legutolsó róm. kath. berek is megmozdult, felzudult s követelték a szülők természetes jogának érvényre emelését.

E szabadelvünek látszó kíváncsalom azonban magasabb intelligenciát igényelt volna, mint a milyen azon időben volt, bármelyik felekezetről is, kevés kivétellel.

Érvényre jutott e törekvés az egyházpolitikai törvények, az ép most 40 éve megindult erős harc eredményeképen létrejött egyik törvénye, jelesen az 1894 évi 32. t. c. alakjában, amely a gyermekek vallásáról a vegyes házasságok körében intézkedik oly formán, hogy a jegyesek a házasság megkötése előtt kir. körjegyző, kir. járásbíró, vagy szolgabíró előtt írásban meg-egyezhetnek születendő gyermekeik vallására nézve. A „cél szentesíti az eszközöket” féle jezsuita elv alkalmazása a hitben gyengék közt meghozta a kívánt eredményt.

Minden év a törvény meghozatala óta plusz-

szal végződött a gyerekek hovatarozandóságát illetőleg, de nem a prot. egyházak javára.

Szóval a reversálisok boldog időszaka — mert már a törvény által sanctiónálva — ismét eljött az 1894 évi 32. t. c. létrejötte után.

Köztársaságunk vezetői felismerték a tulajdonságok nyomán felsarjadzható esetleges harc veszélyeit és létrejött az 1925. évi 96. számú törvény.

E törvény meghagyja a szülők rendelkezési jogát, de azt a gyermek megszületése utáni időre helyezi. (1 § 2 ik pont. 14 nap). Az 1 § 3-ik bekezdésében nyilván kimondja, hogy „a gyermekek vallására vonatkozólag bárkinek adott kikötéseknek (zárójelben: „reverzális”) hatályuk nincs.” A törvényhozónak intenciója szerintem az volt, hogy a vegyes házások papi zaklatásának elejét vegye. Ez vezette a kitérésnél is. Az ördög azonban ugy látszik, nem aluszik. Bujkál, mint a róka a szőlős kertben. Keresi, hol volna egy kis rés. Emberi művekben, így a törvényekben is akad egy kis kibuvó, itt-ott. Amit azután a jezsuita furfang felhasznál a maga előnyére.

Mert előttem — bocsánat, de ugy tetszik — mintha ördögi sugalmazás hozta volna létre az ide, ez év március 30-án érkezett országos hivatali 26. számú körlevelet, amely hivatkozik a fenti törvény 18. §-ára, amely szerint megszünt az előbbi törvények érvényessége a *kötendő egyezségek formájára nézve, ezért érvényesek a bevett vallások hivatalnokai előtt kötött egyezségek is és beírhatók az anyakönyvbe.* Ezzel aztán ott vagyunk, ahol voltunk. Tehát ismét szabad a vásár. Aki bírja, az marja. Érvényes a „Status quo ante”, vagyis az 1925. évi 96. számú törvény létrejötte előtti állapot. En leg-alább így értelmezem, bárha még nem törvény is ez a rendelkezés, csak körlevél, de a végén jelezve van, hogy „a törvény aprólékos rendelkezéseit az iskolai és nemzetművelődési minisztérium fogja kidolgozni”.

Aki mást olvas ki a körlevélből és helyesebb világitásba helyezi azt, előre is megköszönöm. A törvények tömkelegében, szövevényes labirintjában a ki a helyes expedienst megtalálja, nem is érdemel mást, csak köszönetet.

Vargha Károly.

Harangszentelés Nagykaposon.

Bensőséges ünneplés keretében, a környékéről is nagyszámban összegyűlt hívek előtt folyt le Husvét másodnapján délelőtt a nagykaposi gyülekezetben egy harangszentelés, amely messze kiemelkedik jelentőségében a szokott hasonló ünnepek közzül. A mai anyagi gondolkozás, Istentől elfordult világban a nemes áldozatkészégnek, a hitből fakadó jócselekedetnek, a lelkes példaadásnak nem mindennapi

H I R E K

bizonyosságát szolgáltatták *id. Barra Zsigmond* s *neje, Beregi Amália és Pálóczy Sándor* hittestvéreink azzal, hogy a gyülekezet idősebb tagjainak szemében szinte ereklye gyanánt szolgáló, 1667ből származó, de a nagy idők viharaiiban megkopott hangu 8. mmázsás harangját megmentették a pusztulástól, amikor azt közel 15 ezer korona költséggel átöntették az ungvári „A k k o r d” harangöntődében s visszaadták ismét magasztos rendeltetésének, hogy megszépült, kedves hangjával hirdesse további századokon át Isten dicsőségét s azt a messzehangzó, örök igazságot, hogy a mindenható Isten Szent Lelke tud teremteni, formálni áldozatos lelkeket ott és akkor is, ahol és amikor a csüggedés és reménytelenség látszólagos diadalát ulti.

A feltámadás ünnepén végbement, szimbólikus jelentőségében is kimagasló harangszentelés sorrendileg a XC. Zsoltár közös eléneklésével vette kezdetét, amely után az ajándékozók egyike, *id. Barra Zsigmond* olvasta fel a régi, kedves szavu harang rövid történetét s felesége s öreg barátja nevében ajánlotta fel az ujjáéledt harangot a gyülekezetnek. Ezután a Pápay István kántortanító dicséretreméltó buzgalma folytán létesült s most elsőizben szereplő 56 tagu női-férfi vegyeskar adott elő egy énekszámot, ami után *Maksa József* lelkész meghatott szavakkal köszöntö meg és vette át a gyülekezet nevében az ajándékozott harangot. Majd *Ujlaky Sándor* bajánházi lelkész, tanácsbíró lendületes, lelkes beszéd és szivreható imádsága után megáldja a diszes, újraéledt 9 mmázsás harangot s kérte Istennek áldó kegyelmét az adományozókra, gyülekezetre s a község minden rendü, rangu és felekezetü lakóira. A templom előtti ünnepséget a vegyeskar egy újabb, Pápay kántortanító saját szerzeményü, hatásosan előadott alkalmi darabja zárta be. A harang fölhuzása után a templomba vonult szépszámu gyülekezet előtt *Bodnár Lajos* bátfai lelkész hirdette Istennek Igéjét s méltatta szép beszédében a Husvét és a harangszentelés kettős jelentőségü ünnepnapját. A gyülekezet buzgó éneklésével bezárult Istentisztelet után szétoszlott az ünneplő közönség felejthetetlen, lelki hatásokkal meggazdagodott, örvendező szivvel.

A nap méltó befejezéséül este, ugyancsak Pápay István tanító fáradhatatlan odaadásával, a szokott mükedvelő-együttes szépen sikerült előadásban hozta színre Bónyi Adorján 3 felvonásos színjátékát: „Az elcserélt ember”-t, Böszörményi László, Papp Juliska, Pápay Istvánné, Zavatzky Pálné, Papp Juci, Bacsár István, Basa Sándorné, Albert Sándor, Basa Sándor, Eszterhay Esztike, Literáti Mancika és Böske mükedvelőktől szinte szokatlan rutinnal, általános tetszés és nagyon szép siker mellett.

— **Értesítés.** *Lapunk főszerkesztője a losonci theológián újból megkezdte előadásait. Távollétében a szerkesztést ismét Kőmives Sándor vajáni lelkész végzi. A lapba szánt cikkek tehát további értesítésig hozzá (Református Lelkészi Hivatal Vaján—Vajany via Velké Kapušany) küldendők.*

— **Tanárok bibliaköre.** A budapesti Lónyay-uccai református gimnáziumban és a sárospataki gimnázium tanítóképző és theológiai tanárai között bibliakörök dolgoznak.

— **A Spanyol Evangéliumi Szövetség** Madridban tartott konferenciáján minden protestáns felekezet részt vett és kifejezést nyert az óhajítás, hogy az összes evangéliumi egyházak egyesüljenek Spanyolországban „Spanyol Evangéliumi Egyház” név alatt.

— **Uj Széchenyi tanulmány** jelent meg László Dezső erdélyi lelkész tollából. „Akarom, tisztán lássatok” a címe ennek a nagyjelentőségü munkának, amely a Soli Deo Gloria Szövetségben kapható, IX., Üllői-ut 25., I. Ára előjegyzésben 1.50 pengő.

— **Perth Amboý** (Amerika) református egyházközség tanácsa elhatározta, hogy úgy az egyháztanács, mint az összes egyházi egyletek mindenike egyszer egy esztendőben testületileg járuljon az Urasztalához, még pedig mindenik egylet a maga megalakulási évfordulójához legközelebb eső hónap első vasárnapi urvacsoraszertés alkalmával. Ilyenkor aztán mindenik egylet megkapja azt a kiváltságot, hogy ő gondoskodik az Ur asztalának a megterítéséről és egy alkalmi énekkel is hozzájárulhason ez alkalom ünnepélyesebbé tételéhez.

— **Statisztika az adományokról Amerikában.** Az Amerikai Egyházak Szövetsége érdekes statisztikai adatokat közöl az adományok csökkenéséről. Az egyháztagok jövedelme átlag husz százalékkal csökkent, de az adományok csak 6½ százalékkal kevesebbek, sőt a baptista egyház adományai még 2 százalékkal emelkedtek is. Az Egyesült Államokban az elmúlt évben kb. 600 millió dollár adomány gyűlt be egyházi célokra.

— **Marx halálának ötvenedik évfordulója** ez évben lesz. Az elmúlt félszázad alatt a marxizmus nagy sikereket ért el, egyfelől Né-

metországban, másfelől Oroszországban. Milliókat toborzott zászlója alá. A németországi másfél évtizedes uralma alatt irtó hadjáratot folytatott az evangéliom ellen; célja volt, hogy az Ifjuság szívéből kiirtsa a vallás szeretetének utolsó szikráit is; kormányrendeletekkel tiltotta el az istentiszteleteket a kórházakban, árvaházakban, munkatelepeken, a napközi otthonokban; tilos volt még az egyszerű asztali áldás is. Németországban most újból megnyitak az evangéliom előtt a bezárt ajtók: az új kormány megértéssel siet az Ifjusági Keresztyén Egyesületek és a belmissziói intézmények segítségére.

— **Uray Sándor előadása Amerikáról.** Uray Sándor debreceni ref. lelkész érdekes előadást tartott a debreceni Déry-múzeumban, a Cobden Szövetség szemináriumában keretében Amerika lelke címen. Az előadás ismertette Amerika lelki kialakulásának tényezőit, az első gyarmatosok, a puritánok életét, Washington befolyását, a múlt század kivándorlóinak szellemét, az állam nagy függetlenségének mibenlétét, a családi élet és a nők helyzetének előnyeit. Külön jellemezte az amerikai magyarok helyzetét és életmódját.

— **Készül már az új világnyelv.** „Basio English”-nek hívják az Oxfordban készülő új világnyelvet. Abból indulnak ki, hogy az angol nyelvet ötszázmillió ember beszéli, a világnyelv tehát csak az angol lehet. A Basio English mindössze 800 szóból áll és csak a legszükségesebb szavakat tartalmazza. Erre az egyszerűsített angol nyelvre, amelyet két hónap alatt mindenki megtanulhat, próbaképpen néhány Dickens-regényt is lefordítottak. Angol szakértők azt állítják, hogy semmit sem veszített szépségéből és erejéből.

— **Chikagóban,** a június 1-én megnyíló világkiállítással kapcsolatban a világ vallásai is nagy munkát fognak végezni. Ismét megszervezik a 40 év előtti chikagói világkiállításon szerzett tapasztalatok alapján a különböző vallások közös találkozását a Világ Vallásainak Parlamentje címmel, mely alkalmi szervezet keretében a más érdeklő legfontosabb kérdésekről tanak meghívott személyiségek előadásokat.

— **Az angol keresztyén egyházak** 50 képviselője titkos értekezletet tartott a westminsteri apátság templomában, amelyen a világot fenyegető háborus veszedelem ellen irányuló közös lépésekről tanácskoztak. Egyhangu határozatban

kimondották, hogy a keresztyén tanok a népek közötti együttműködés előmozdítását, a háborúk megakadályozását és a nemzetközi igazság és béke intézményes megszervezését követelik s mivel ennek az elvnek a fenntartása ma különösen is szükséges, imádkozni és cselekedni kell a béke fenntartása érdekében. Az értekezlet bizottságot küldött ki, hogy a keresztyén népek között fokozott munkát indítson a békéért.

— **A világ** első reklámtáblája a harmadik században, Krisztus előtt született meg. Egy élelmes ember ugyanis akkor jött arra az ötletre, hogy álmofejtői működésére ilyen módon hívja fel a nagyközönség figyelmét. Hirdetését egy kőtáblára véste, amelyet Memphisben a következő szövegezéssel állított fel: „Álmaid az istenek útmutatásai szerint megfejtem. Szerencsés kilátások. Egy krétai megfejti őket.” Hirdetéstechnikai szempontból ez a tábla hibátlan. Megfogalmazása tömör, a legfontosabb szava első helyen áll. A hirdető nem ígér semmit, csak sejteti, hogy az álmok szerencsét hozhatnak, különösen az istenek kapcsolataira hivatkozik. A hirdetés végén hangsúlyozza, hogy külföldi, ez olyan trükk, amelynek még ma is vonzóereje van. Ezt a hirdetési táblát stratégiai szempontból kitűnő helyen, a Sphinxek sétányán helyezte el, ahol az egyiptomi papok is álmofejtéssel foglalkoztak.

— **Új módszer az istentelenség szolgálatában** Hitler uralma erélyes kézzel vetett véget a német istentelenségi mozgalom pusztító terjedésének. Ma már bezárultak a kapuk az orosz segédcsapatok előtt s a kérkedő és kihívóan szemérmetlen támadások megszűntek az uccákon, a színpadon és az újságokban, a sajtóban. Új utakat keresett hát az istentelenség; a földalatt, a csatornák utjain, titkon szervezkedik a Sátán legarcátlanabb hadjárata. Kifelé hazugságokkal táplálja a külföldet, otthon pedig ujabban pakoló-papíros formájában árasztják el propagandairatokkal a birodalmat. A minap egy nagy tojászállítmányt foglalt le egy nemzeti szocialista osztag, amelyben minden tojást egy-egy istenellenes röpirat takart; a röpirat csattanója a szokásos felhívás: „Szakadj el az egyháztól!” Megdöbbenő, hogy milyen szívósan, leleményesen és bátran küzd a Sátán táborában. A szegény pirja kell, hogy elöntse arcunkat, ha arra gondolunk, hogy milyen ügyefogyottak vagyunk sokszor mi a Krisztus áldott ügyének terjeszté-

sében. Mintha a mi egész keresztyénségünk csak védekezni tudna és akarna. Krisztus és az Antikrisztus között világháboru folyik, az igazi világháboru. Álljanak hát elő Krisztus jó vitézei, akik nem testi fegyverekkel vitézkednek, de a lélek fegyvereivel annál határozottabban, bátrabban indulnak a döntő győzelemre.

— **Bibliák bizományi lerakata.** Értesitem magyar és szlovákjku hittestvéreinket, hogy Kelet-szlovén részére Valentín bibliaárus magyar és szlovák nyelvű Bibliákból nagyobb mennyiséget helyezett el nálam bizományba. A magyar nyelvűekből minden nagyságban, kiállításban és 5, 12, 18, 26 és 40 Kő-ért, — a szlovák nyelvűekből szintén különféle nagyságban, kiállításban és 4, 10, 26, és 48 Kő árakért kaphatók a Britt és Külföldi Bibliatársulat kiadványaiként megjelent, leginkább revideált darabok. — Magyar nyelvű Imakönyvek beszerzését is megkeresésre szívesen és díjtalanul elintézi az **ungcsepelyi Református Lelkeszi Hivatal pp. Velké Kapušany.**

HIVATALOS RÉSZ

Dunáninneni Református Egyházkerület Püspöki Hivatala.

Körlevél! Fontos! Valamennyi Nagytiszteletű Esperesi és Lelkeszi Hivatalnak! A pozsonyi iskolaügyi referátus folyó év január 13-i kelettel 91.656/I—32. sz. alatt a 9. sz. körlevélben a következő utasításokat adja: Mivel előfordulnak esetek, hogy felekezeti elemi és polgári iskolák fentartói akadályokat gördítenek másvallású növendékeiknek az iskola helyiségeiben történő hitoktatása elé, felhívja az illetékes tanfelügyelőségeket, hogy a jövőben előforduló ilyen sérelmeket azonnal jelentsék és ellenük a szükséges törvényes lépéseket tegyék meg. Az 1922. év július 13-ról kelt 226. kormányrendelet 1. és 2. §§-ai szerint ugyanis a hittan az összes nyilvános elemi és polgári iskolában, tekintet nélkül az iskolafentartóra (az idézet törvény 17. §.): **kötelező tantárgy**, és mert ugyanezen törvény 3. §-a és továbbá az 1868-ból keletkezett XXXVIII. t. c. 10. és 11. §§-ai értelmében a vallásoktatás az illető felekezet kötelessége, ezenkívül: a felekezetek által fentartott iskolák **nyilvánosak**; ezekből a törvényparagrafusokból nyilvánvaló, hogy bármelyik felekezet iskolába járó növendékeinek a hitoktatása az iskolán belül, nyilvánosan végezendő, vagyis a felekezeti elemi és polgári iskola fentartója köteles hitoktatás céljára saját iskolatermet átengedni.

Felkérem az illetékeseket, hogy a hitoktatásnál való akadályoztatásuknál a fenti rende-

ltre hivatkozzanak és amennyiben ez eredménytelen maradna, azonnal jelentsék sérelmüket az esperesi hivatalon át hivatalomnak, hogy a szükséges és törvényes lépéseket megtehessem. Szeretettel keresztyén szolgáljuk: **Balogh Elemér** püspök.

A szlovénországi tiszáninneni református egyházkerület

Kassán 1933. évi május hó 10-ik napján délelőtt 10 órától kezdve

Püspök beiktatás és Püspök szenteléssel egybekötött rendkívüli egyházkerületi közgyűlést tart, melyre az egyházkerület esperesét és gondnokait, az egyházkerület papi és világi tisztviselőit, valamint az egyházkerület küldötteit szeretettel meghívja. Tiszasalamon és Tornalja 1933. április 14. A tiszáninneni református egyházkerület elnöksége; **Szücs István** esperes, püspökhelyettes. **Tornallyay Zoltán** egyházkerületi főgondnok.

Az ünnepélyes közgyűlés a kassai egyház templomában fog megtartatni, a következő sorrendben:

I. Beiktatás.

1. Május 10-én délelőtt 10 órakor az egyházkerületi közgyűlés tagjai és a gyülekezet a templomba vonulnak. 2. Fennálló ének: E gyülekezetben, mely e helyre telepedett. 3. Gyülekezeti ének: 109 dicséret 1 és 4 vers. 4. Az egyházkerületi főgondnok a közgyűlést megnyitja s felhívja az egyházkerületi papi főjegyzőt a püspökválasztó szavazatlábó bizottsági jegyzőkönyv felolvasására. 5. Főjegyző felolvassa a jegyzőkönyvet. 6. Főgondnok kihirdeti az eredményt s kimondja a határozatot. Beszéd kíséretében a Püspököt hivatalába beiktatja s neki a hivatalos pecsétet átadja. 7. A Püspök rövid programbeszédet mond, kijelentvén készségét a hivatal elfogadására.

II. Püspök szentelés.

1. Gyülekezeti ének. 28. dicséret. Szükölködünk... 2. A legidősebb esperes a szószékéből előfohászt és prédikáció előtti imádságot mond. 3. Karének. 4. A felszentelést vezető Püspök az Urasztalánál fohászt, utána felszentelési beszédet tart. 5. A püspök felesküszik, a főjegyző előolvasása mellett. 6. a) A Püspök térdre hull. b) A felszentelők éneklük — halk orgona kíséret mellett — az 54-ik dicséret első versét. c) A felszentelő Püspök kezét reá veti és elmondja áldó imádságát. d) Esperesek, egyházkerületi papi főjegyző és egyházkerületi papi tanácsbírák kezüket a Püspök fejére vetik és egy-egy bibliai igével megáldják. 7. Gyülekezeti ének. 184. dicséret 2-ik vers. Szent egyházad kormányzóit... 8. A Püspök igehirdetése. 9. A Püspök imádsága. 10. Adakozásra való felhívás. 11. A Püspök megáldja a gyülekezetet. 12. Gyülekezeti ének: CXXII. Zsoltár 2-ik vers: Légyen te szent falaidban...

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Verké Kapușany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicserei lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A reverzális ügye.

Koncsol János lelkésztestvérem mintha a szivemből szólt volna, mert én is nagy megdöbbenéssel olvastam, hogy a Konvent a tiszáninneri és kárpátaljai kerületek reverzális szabályrendeletét félretette és azt mondta rá, hogy: majd!

A máramaros-ugoccai egyházmegye már 1926 tavaszán szabályrendeletet hozott e kérdésben és elkötelezte a kebelbeli presbitériumokat a reverzalist adó hűtlen gyülekezeti tagoknak a kizárására s egyben kimondta a javaslat továbbterjesztését, fel egészen a zsinatig, hogy egyetemes érvényű törvény lehessen belőle.

Ennek éppen most van a hetedik éve! Hét esztendő telt el, míg ez a javaslat megjárta az egyházmegyétől a kerületig vezető utat. Sajnos, a Konvent se esik közelebbre a kerülettől! Egyszóval sok víz fog lefolyni még a Tiszán és a Dunán, amíg eljutunk annak a megértésére, hogy az evangelium, a kálvinizmus és egyházunk mai helyzete egyaránt arra kötelez, hogy védekezzünk és lehetségessé válik, hogy aki református léttére átengedi idegen vallásfelekezeti számára a jog szerint minket illető gyermekeit, valóban ki is zárassék a gyülekezetből.

Mert ne felejtjük el, még ha el is készül előbb, vagy utóbb a beígért végrehajtási utasítás s benne a kizárási rendelkezés, még mindig meg lesz esetleg az a nagy fogyatkozás bennünk, hogy egyszerűen nem fogjuk végrehajtani. És ugyan ki is kényszeríthetne erre bennünket? Hát nem vagyunk mi reformátusok?!

Hát talán a máramaros-ugoccai egyházmegyében az elmúlt 7 év alatt végrehajtották? Tudomásom szerint csak két gyülekezetben történtek reverzális-adás miatt kizárások. De

itt is csak abban a reményben tették, vagy mondjuk így: tettük ezt meg dr. Sárkány Lajos királyházi lelkésztestvéremmel, hogy ezt velünk fogja csinálni az egész egyetemes egyház. Azonban nem így történt s most már egyre világosabban látom, hogy nem is igen fog így történni. Valahogy úgy jártunk, mint a fronton az a katona, aki a rohamjelre előre tör, de egyszercsak megdöbbenve veszi észre, hogy csak néhányad magával rohan előre, a többi, a sereg visszamaradt. Az ilyen katonának bizonyára lesz annyi esze, hogy amíg lehet, visszazakozt csinál és máskor nem fogja elsietni a dolgot.

Az egyházmegyei s közben a kerületi határozat után, (mely utóbbi még nem lett kihirdetve) most úgy állunk, hogy van is szabályrendeletünk, meg nincs is. Ki hogy akarja! Ilyen körülmények között nem lehet rossz néven venni tőlünk, ha mi is véget vetünk fegyelmelési akciónknak s mindaddig, még a végrehajtási utasítás dacára sem leszünk hajlandók újra akcióba lépni, míg azt nem látjuk, hogy egyházunk vezetősége valóban képes lesz érvényt is szerezni a majd valamikor esetleg hozandó határozatának.

Mert értsük meg jól. Ha a kizárás csak szórványosan történik, ha nem lesz mindenütt kötelező, vagy ha kötelező jellege dacára nem fogják a legnagyobb szigorúsággal végrehajtani, kivétel nélkül minden gyülekezetben, akkor csakugyan jobb, ha nem csinálunk semmit. Akkor sokkal diplomatikusabb lenne egyszerűen a protestáns liberalizmusra (ami alatt ma már legtöbbször közönyösséget kell értenünk) hivatkozva szemet hunyni (és hagyni elszéledni a

nyáját), mert ez, amellet, hogy elleplezné tehetlenségünket, még bizonyos lelki nemességnek és szellemi fenségnek az érzetere is jogot adna.

A reverzális törvénynek csakis úgy van egyáltalában értéke és úgy lesz eredménye, ha az épp olyan határozott és szigoruan betartott lesz, mint a római pápa rendelkezése. A római pápa kihirdette, hogy reverzális nélkül katolikus pap nem köthet házasságot, a más vallásu pap előtt kötött házasság pedig vadházasság, amit a katolikus félnek még a halálos ágyon sa bocsátanak meg és ime az északi sarktól a déli sarkig nincs egyetlen katolikus pap se, aki másképen cselekedne. Ez aztán fegyelem! Nem hiába nő a katolikus egyház számban is, tekintélyben is és hatalomban is. Így is van ez a rendjén.

Református egyházunk pedig idestova már egy évtizede rágódik azon, hogy vajjon helyénvaló volna-e egyáltalában tenni valamit ez ellen az egységes és átütő erejü offenziva ellen. Gyötrelmes még nézni is ezt a keserves vergődést!

Közben a katolikus papok annyira vérszemet kaptak, hogy egyes helyeken sorra feljárják a vegyes házasságokat, akik valamikor reverzális nélkül, református lelkész előtt kötötték meg házasságukat s elválásra buzdítják őket, hogy majd a katolikus templomban utólag „érvényes” házasságot köthessenek.

Nagyszöllőson például nemrég a katolikus pap feljelentette a református lelkészt, mert meg merte keresztelni a református apának és katolikus anyának a *fiugyermekét!* (A szolgabíróság a református lelkésznek adott igazat.) Ide jutottunk!

A királyháza lelkészt a szolgabíróság arra kényszerítette, hogy hirdesse ki a reverzalist adó református egyháztag házasságkötését is, mert az illető lelkész nem tudta bebizonyítani, hogy ez a református egyház törvényeivel ellenkezik.

Gyülekezetemben az egyik református presbiter reformátusnak megkeresztelt és az állami anyakönyvben is reformátusnak bejegyzett fiugyermekét 6 éves korában átvitte a katolikus vallásra erős katolikus befolyásra és mi mind ezeket összetett kezekkel nézzük talán?!

Ha megtudnánk tenni *csak a felét* annak, amit a katolikus egyház megtesz, (ő tudniillik követeli a reverzalist, mi pedig megelégszünk azzal, ha hiveink nem adnak reverzalist), akkor egészen bizonyos, hogy a római pápa is enyhítené velünk szemben kérlelhetetlen szigorúságát s véget érne ez a most dúló rettenetes harc.

A római pápa ugyanis most arra számít, hogy mi nem leszünk képesek az általa indított pergőtűzben megállani a helyünket, beadjuk a derekunkat s lassan elolvadunk majd, mint a tavaszí hó.

Az erőteljes fellépésre nem azért van szükség, hogy büntessünk, hanem azért, hogy gátat vessünk az áradatnak. Át kell menni a köztudatba, hogy református ember nem adhat reverzalist, mert ez árulás egyházával szemben, amiért a gyülekezetből való kirekesztés jár. Ez a tudat már eleve megerősíti vagy legalább is óva inti a kísértésbe kerülő atyánkfiait, rendkívül megkönnyíti a lelkészeink dolgát és az egész reverzális körüli harcot is leegyszerűsíti. Lesznek, akik, ha választani kell, Krisztust és református egyházunkat választják; lesznek, akiknek gyengébb lesz a hitük és ellenünk döntenek, de mindenesetre már számolni fognak ennek következményével is s minden zugolódás nélkül fogják elviselni azt, amire saját maguk itélték magukat. Mint ahogy a katolikusoknál soha senki nem zugolódik amiatt, hogy reverzális nélkül nem akarja a katolikus pap megáldani a házasságot. Ezt mindenki természetesnek, jogosnak tartja és nem is próbál ellene appellálni. Vagy legalább is azonnal elhallgat, amikor megtudja, hogy ez törvény, amin változtatni nem lehet.

A reverzális ügyet kezdettől fogva a legnagyobb határozottsággal kell egyházunknak kezelni. Meg kell mutatni kifelé és befelé, hogy semmivel sem vagyunk erőtlenebbek a katolikus felekezetenél. Most már persze a sok vita és széthuzás után problematikus, hogy lesz-e majd erőnk a határozatot a presbitériumokkal maradék nélkül végre is hajtatni? Sz. B.

Tanügyi bizottsági jelentés az 1932. évről.

Az Egyetemes Konvent ülésén előterjesztette:
Patay Károly előadó.

Főtiszteletü és Méltóságos Egyetemes Konvent! Egyetemes Református egyházunknak az 1932—33. iskolai évről szóló s tanügyi állapotainkat és viszonyainkat feltüntető jelentésemet, — az egyes egyházkerületek részéről beérkezett jelentések és kimutatások alapján —, van szerencsém a következőkben előterjeszteni:

Először is fájó érzéssel, mélységes megilletődéssel kell megemlékeznünk tanügyi bizottságunk elnökének, a tiszáninneri egyházkerületünk püspökének, emlékében is áldott, felejthetetlen és messze kimagasló vezéregyéniségünknek, fájdalom már csak néhai Péter Mihálynak elhunytáról. Benne egy kötelességének élő, hivatásának magaslatán álló, a nemes cél felé futásában akadályoktól vissza nem rettenő, sőt inkább fokozottabb erővel és csüggedetlen bátorsággal előhaladó vezért, tanügyünk egyik lelkes munkását, eszméket, gondolatokat termelő s azokat megvalósítani törekvő zászlóhordozóját veszítettük el. Emléke legyen közöttünk áldott s elvülhetetlen érde-

meit lelkünkben fogjuk hordozni és a történelem lapjai fogják méltóképen megörökíteni.

Rátérve tanügyi állapotainknak ismertetésére, mindenekelőtt általános helyzetünkre, mondhatni létezésünkre, iskoláink megtartásának vagy elvesztésének lehetőségeit mélyen és legközelebről érintő egyik veszedelmes mozzanatra kell rámutatnom s felhivnom Egyetemes Konventünk figyelmét.

Ez az ugynevezett Dérer-féle iskolai törvénytervezet!

Mult évi jelentésemben megnyugvással mutattam rá azon örvendetes jelenségre, hogy az államhatóságok részéről egyre kevesebb visszahívás, tulkapás vagy erőszakolás jelentkezik iskoláinkkal szemben. Bizonyos foku megelégedéssel olvastuk a népművelődési miniszterium rendeletét halhatatlan emlékü nagy költőnk: Arany János halálának 50 éves évfordulójának iskoláinkban való megünneplése tárgyában. Ugy néztük ezt az előzékenységet, mint a megértésnek, a közeledni akarásnak örvendetes jelét s már szinte reménykedve gondoltunk arra a lehetőségre, hogy lassan, fokozatosan majd elkövetkezik a kulturális autonomia megvalósításának ideje nyelvi és felekezeti tagozatok szerint. De ugy látszik, vihar előtti csend, hiu remény, alaptalan ábrándozás volt ez csak.

Hirtelen, váratlanul jött a törvénytervezet, melyet a nemzetművelődési miniszter ahelyett, hogy az arra hivatottaknak és érdekelteknek küldte volna meg véleményezés végett, csakis meghívott hirlapírók előtt és a sajtó útján publikáltatott.

Többféle sérelem ért már bennünket főtiszt. Egyetemes Konvent. Törvényeink szentesítelenek, államsegélyeink redukáltattak, ma holnap elenyésznek csekélyre szabott javadalmaink, stb. . . de mindezek együttvéve sem oly veszedelmesek, mint ez a szőnyegen forgó törvénytervezet. Ismerik bizonyonnyal konventünk tagjai a barsi egyházmegye lelkészegyesületének kiadványát, melyet konventünk tagjainak is rendelkezésre bocsájtok s amely részletesen foglalkozik a törvénytervezettel, --- nem is céлом tehát azt teljesen ismertetni, csak azon főbb pontokat emelem ki, melyek Egyetemes Egyházunkat s közelebről annak legfontosabb, legdrágább, féltveörzött kincsét: iskoláinkat érdeklik.

A tervezet szerint a jövőben majd felekezetek is tarthatnának és állíthatnának fel iskolákat, de azok csak magánjellegű iskolák lehetnek s minden kiadásukat önmaguk tartoznak viselni, az állam ezekhez semmi hozzájárulást nem adna.

Meglévő iskoláinknak megmaradna nyilvános jellege, ha ezt az illető felekezet kívánja, de csak az esetben, ha legalább 200 növendék látogatja az iskolát. Ilyen iskola egyetemes egyházunkban kevés van, de ezeknek a léte is illuzórikussá válik, mert 30 szülő, ha nincs

megelégedve az iskola szellemével és ha erre vonatkozó kívánságaikat bejelentik, községi vagy állami iskola létesíttetik és megszűnik a 200-as létszám s ezzel az illető iskola jogosultsága is.

Megmaradhatnának iskoláink az esetben is, ha azt az államhatóság nélkülözhetlenné mondja ki. Ebbe a kategóriába tartozna a legtöbb iskolánk. de ez esetben az államnak át kellene adnunk minden iskolai és tanítói ingatlanunk használati jogát, az összes díjlevél szerinti járandóságainkat s mindezért elvonná tanítóválasztási jogunkat, a fegyelmi jogot, szóval mindent és nem adna érte mást, csak annyit, hogy iskoláink falára kiirhatnánk, hogy nélkülözhetlen felekezeti iskola, de az iskola lelke, szelleme, iránya minden volna, csak nem kálvinista és nem magyar!!

Az ilyen iskolákból, főtiszt. Egyetemes Konvent, mi nem kérünk. Ilyen iskolákra szükségünk nincs. Ilyen iskola csak terhet jelentene, mely megkötné kezeinket, megbénítaná cselekvő képességünket s utját állaná jövődő fejlődhetésünknek. Az még talán kisebb sérelme volna a törvénytervezetnek, mely az u. n. iskolatanácsokra bizza az iskolák feletti felügyeletet, az u. n. községi, járási és országos iskolatanácsokra, de amelyben nekünk egyáltalában nem, vagy elenyésző számban jutna hely.

Ez az a tervezet, főtiszt. Egyetemes Konvent, melynél veszedelmesebb ránk nézve eddig még nem jelent meg, mert ez gyökerében sebzi meg és irtja ki magyar kálvinista iskolánkat, ellenkezve a szabadság, haladás szellemével, a kulturális autonomiával s magával a trianoni békeszerződéssel is, mert az bennünket meglévő egyházi és iskolai jogaink birtokában és sértetlen megtartásának kötelezettsége mellett juttatott és adott át a köztársaság birtokába!

Ezeknek előterjesztése után áttérek az iskoláink állapotait feltüntető egyházkerületi jelentések ismertetésére.

A dunáninneni kerület teljesen megnyugtató, kifogástalan helyzetet jelent. Szükségesnek tartja, hogy Egyetemes Konventünk intézkedjen a tanítói és kántori javadalmak elkülönítésében. Kéri megkeresni az állami tanügyi hatóságokat, hogy azok egyházi, illetve iskolai hatóságainkkal az iskola nyelvén legyenek kötelesek levelezni. Intézkedést kér a református vallásu tanítójelöltek vallásoktatásának tökéletesítésére és az énekvezéri tisztségre való képesítésre, annak nyilvántartására és ellenőrzésére.

A kárpátaljai egyházkerület jelentése szerint az elmúlt év a zajtalan, komoly, kulturális munka esztendeje volt. Megemlíti azonban, hogy megnehezíti iskoláink fejlesztését hibeink elszegényedése s az állam azon rideg, egyenlőtlen bánásmódja, hogy tanítói alappfizetésben még mindig 4908 Kc t, tehát négyszer annyit kíván a gyülekezetektől, mint a másik két egyházkerületünkben. Ennek az a következménye, hogy

a tulzsufolt iskolákat nem tudják megosztani, fejleszteni. Kívánja a kerület, hogy a nem magyar tannyelvű iskolákba járó református válású gyermekeink számáról és azoknak anyanyelvükön való vallásoktatásáról minden évben összefoglaló jelentés adassék ki. *Panaszosan említi a jelentés, hogy a 80 anyaegyháznak csak 50 református iskolája van! 29 tanító állás ideiglenes, vagy az állam által kinevezett tanerőkkel van betöltve, kiknek nagyrésze róm. kath., gör. kath. és izraelita vallású. A jelentés fájdalmasan kérdi, hogy hol van, hol lehet ezekben az iskolákban az ősi kálvinista szellem és vallásos nevelés?!* Váriban nem gondoskodott a lelkész a hitoktatásról és énektanításról. Egyházi énekeket nem tanítottak: Váriban, Csépén, Forgolányban.

(Folyt. köv.)

Válasz Czibor Józsefnek.

Lapunk f. é. 16. számában megjelent soraira a következőkben válaszolok:

Végtelenül sajnálom, sőt én szégyenlem magam amiatt, hogy egy református lelkész, — ha még oly fiatal is, — csak holmi „*piaci kofa*” és „*nevelten ujj szopás*”-sal spékelt személyeskedéssel tud hozzászólni egy tiszta, önzetlenszándéku témához. *Én ezt az utat nem követem*; mert először is nekem nem igen volt alkalmam annyira kiélvezni a pozsonyi piac szomszédságát; másodsor, mert sokkal távolabb vagyok ama öntudatlan kortól, mikor a szopás képezi a táplálkozás egyedüli módját, mint ön, fiatal barátom.

Válaszom nem védekezés, mert védekezésre nincs szükségem. Nincs erre szükségem még akkor sem, ha mindjárt olyan illetékes tényező, mint az „*abituriens kurzus hitoktatója*” vonja kétségbe megállapításaim jogosságát.

Ön azzal kezdi, hogy „*sok teljesen alaptalan és tiszta valótlanúságot*” irtam meg — „*Ahol a mi tanítóinkat nevelik*” — c. cikkemben. És érdekes, hogy még is csak egyetlen egyet iparkodik megcáfolni. Pedig aki ilyen nagyhangú és merész kijelentést tesz, annak *elő is kellene rúkolni azokkal a „sok” valótlanúságokkal.*

Nem, fiatal barátom. *Én tudtommal semmiféle valótlanúságot nem irtam.* Hanem valótlanúságot ön szeretne egyházunk közvéleményébe belecsempészni, midőn magát megteszi volt „*abituriens kurzusi hitoktató*”-nak.

Ön úgy látszik elfelejtette, hogy mi volt Pozsonyban...

Tanítóképzői hitoktató lehetett, de az „*abituriens kurzus hitoktatója*” nem volt soha!

Mivel az abituriens kurzuson a hittan sem mint „kötelező”, sem mint „nem kötelező” tantárgy nem szerepel, tehát az abituriens kurzusnak hitoktatói sem a múltban nem voltak, sem a jelenben nincsenek. Ön csak mint pozsonyi segédlelkész és nem mint „*hivatalos hitoktatója a kurzusnak*”

szerepelhetett és csak ilyen minőségében foglalkozhatott „*privátim*” — szivességéből, engedély vagy elnézés mellett — a kurzus hallgatóival, amely munkásságát én nagyon jól ismerem és méltányolom is. De éppen ebben van a nagy sérelem egyházunkra nézve, hogy a kurzus hallgatói csak privát uton juthatnak hozzá egy kis hittan tudáshoz. *de maga az intézmény hivatalosan nem ad módot arra, hogy a tanítóképzés és nevelés intézeti munkájába beleszólhasson a lelkész is, mint hivatalos hitoktató* és csak valamennyire is próbálhassa biztosítani egyházunk érdekeit, nemcsak szigoruan a hittan tananyagának közlése által, hanem általánosságban az egész tanítói nevelésre vonatkozólag is!

Csodálom, hogy soraimból még mindig nem tudja kiolvasni azt, hogy én a kurzusnak, mint intézménynek a szervezeti hibáira mutattam rá, anélkül azonban, hogy a munkáját, vagy a munkát teljesítő személyeket bármiért is okolnám, mert hiszen ezek az intézmény egyenes függvényei. Ezért ne tessék egyes mondatokat kiragadni és egyes kifejezéseken elvontan nyargalni, hanem minden kifejezést az azt kísérő gondolatmenet alapján tessék értékelni.

A kurzus, mint tanítóképző-intézmény, igenis nem gondoskodik intézményesen, hogy az ő általa nevelt tanítók bibliát, zsolnárt és templomot is lássanak, vagyis vallásos nevelésben is részesüljenek. Hogy ezek dacára mégis kapnak bizonyos hitbeli tudományt a hallgatók, ez nem a kurzusnak, mint intézménynek az érdeme, hanem ez egyedül a mindnyájunk által szeretett és tisztelt pozsonyi lelképásztornemes és áldásos buzgalomának köszönhető; annak a buzgalomnak, amely iparkodik a hitoktatás nélküli tanítóképzés veszélyeit enyhíteni. *Ez a törekvés és fáradozás minden köszönetet és elismerést megérdemel!* És szép, hogy a kurzus hallgatóitól még „*privát hittanvizsgát*” is vesznek! *De mindezt egyházunk szempontjából még sem lehet és nem szabad kielégítő és megnyugtató megoldásnak elfogadni.* Hiszen ez, — hogy úgy mondjam, — csak egy olyan ideig-óráig tartó szerencse, hogy most a kurzus tanítóképzésére módunk van a privát hitoktatással egy kis flastromot ragasztani. De ez a szerencsés helyzet bármely pillanatban megváltozhatik, mert a törvényes előírások alapján bármikor eltillthetjük a hallgatókat a privát órákra való járástól és mi ezzel szemben semmit sem tehetnénk. És teljesen nevetséges a dolognak olyan beállítása, mintha nekünk jogunk volna arra, hogy hivatalos lapunk utján felszólítsuk iskolaszékeinket, hogy X. Y. tanítót ne válasszák meg, mert privát hittant nem hallgatott. Ez kérem teljesen lehetetlen! De sőt, büntető akciót volna maga után. Mert hogyan szabad valakinek törvényes oklevelét kisebbíteni és őt kipellengérezni?!

Kár nagyképüsködni s kár valaminek olyan jelentőséget tulajdonítani, aminek a valóságban az értéke majdnem semmi!

Tessék csak arra gondolni: jelent-e meg valaha is egy olyan pályázati hirdetésünk, amely azt írta volna elő, hogy a pályázó tanítónak igazolnia kell a „privát hitoktatásban” való részvételt. Ugy-e, nem! Mert ezt kikötni nem is lehet! A tanítótság személyi kvalifikációs feltételeit a pályázatoknál az állami törvények írják elő. Minden pályázati hirdetésünkbe kötelesek vagyunk beletenni (az államsegély miatt), hogy a pályázati kérvények a „Vestnik”-ben található ennyi és ennyi számú rendelet alapján állítandók ki és szerelendők fel. Ez pedig nem írja elő a privat vallásoktatásban való részvétel igazolását, mert minden tanítói oklevélben van hittani osztályzat; az abiturians kurzuson szerzett oklevelekbe ugyanis beírják a középiskola utolsó osztályában szerzett hittani érdemjegyet. Tehát, akik az abiturians kurzuson végeztek, igenis mind kaptak és kapnak állást, tekintet nélkül arra, hallgattak-e privat hittant vagy sem. Mert például azok az abiturians externista vizsgázók, akiknek száma még több, mint a rendes hallgatóké, hogyan is és kihez jártak volna privat hittanra?

A valóságban a helyzet az, hogy nem keresük a tanítói állások betöltésénél, hogy kinek van külön hittani képesítése és kinek nincs, hanem — sajnos — örömmel állítunk be minden tanítót iskolánkba, ha mindjárt csak névszerinti református is, mert nem egy, se két iskolánk van, ahol református pályázó hiányában már évek óta r. kath., gör. kath., sőt izraelita vallású tanítók működnek.

A valóságnak ezen szomorú állapota az egyedüli indító oka minden sor írásomnak. És az a tény, hogy ezt nemcsak én látom, hanem aggodalommal szemléli minden egyházi hivatalos fórumunk is. S hogy mennyire nincs minden rendben épp a tanítójelöltek vallásos oktatása körül, erre elég legyen csak a dunáninnyi egyházkerület legutóbbi közgyűlésének határozataiból a következőket idéznem:

„A hitoktatásra vonatkozó jelentést a közgyűlés tudomásul veszi. Megújítja ama határozatát, mely szerint jelentést vár a református tanítójelöltek vallásoktatásáról”.

A leghatározottabban visszautasítok tehát minden meggyanúsítást, amely hátsó gondolatokat vagy alattomos célokat akar nekem tulajdonítani. Nem szokott a fülem viszketni, de ha ön, fiatal barátom, olyan biztosan tudja, hogy miféle idegen célok készítették soraim megírására: tessék előállni vele! Én férfias nyíltsággal állok elébe!

Én most is nyíltan megmondom, hogy már régen tudtam, hogy soraimra egy ilyen cikk jönni fog. Csak azon csodálkozom, hogy ennek megírására, miért volt szükség több mint két hónapra?!... Tudom, honnan fúj a szél; de vajjon maga tudja-e, fiatal barátom?

Fogadjon el tőlem egy jó tanácsot: Ne engedje magát fiatalos hevületétől elragadtatni. S

kivált arra vigyázzon, hogy ne jusson a sanda mészáros sorsára, aki nem oda ütött, ahová akart. Én végtelenül sajnálnám, ha a dolog így történe!

Abituriens.

Problémáink.

Elmozdítható-é hát a presbiter? Az Egyházi törvények I. t. c. címe „Egyházközségi tisztviselők és alkalmazottak általában” és 113. §-ában mint ilyeneket sorolja fel többek között a presbitereket is. Teljes világossággal szól a fegyelmi büntetésekről szóló V. t. c. 36. §-ának második bekezdése, amikor azt mondja: „*az egyháztagok ellen ebbeli* minőségükben elkövetett fegyelmi vétség miatt alkalmazandók az előző §-ban a, b, és f, pontok alatt felsorolt büntetések”. Ebből következik, hogy a presbiter ellen — mint ilyen vagyis nem mint közönséges egyháztag, hanem mint egyházi tisztet betöltő egyén ellen — igenis alkalmazható és adott esetben alkalmazandó is az V. t. c. 35. §. d, vagy e, pontjában előírt büntetés elmozdítás vagy megfosztás. Hogy fizetésért szolgál az egyházi tisztet viselő egyén vagy nem, a büntetés dolgában közömbös. Legfeljebb attól, aki ilyenekkel nem bír, nem vonható el a fizetés! De hogy a presbiter megfosztható a törvény értelmében ezen tisztétől: ez magából a törvényből kétségtelen.

Mi van a reverzálisokkal? Az 1925:96. t. c. határozottan és kétségtelenül megfosztja hatályától a reverzalist. A törvényt semmiféle országos hivatali körlevél nem helyezheti hatályon kívül. De hiszen nem is az a kérdés a fontos, hogy hatályos-é a reverzális? Mert az életet kell vennünk alapul; tény, hogy az új törvény hatálya alatt is, igenis történtek reverzális-adások. Ami pedig azután a legsúlyosabban esik a latba: a pápas egyház részéről történtek hatékony lépések a házasságnál a gyermekeknek az ő egyházukba terelése végett — az egyházi kegyesszerektől megfosztással fenyegetvén meg saját felüket, sőt alkalmazván is vele szemben ezt a büntetést. Így történt aztán, hogy a mi felünk — akit nem fenyegetett ilyes veszély, — a családi béke kedvéért — engedett és *átengedte* a maga nemén lévő gyermeket a másik egyház tagjának. Ezért szinte viharos erővel tört fel gyülekezeteink körében a kívánság, hogy mi is tegyünk valamit, és így születtek meg a szabályrendelettervezetek, amelyek hűtlenség esetén a mi felünkkel szemben is alkalmazzák a kárhóztatást és következményül jogfosztásokat mondanak ki.

A tiszáninnyi és kárpátaljai egyházkerületeknek a Konventhez felterjesztett szabályrendelet-javaslataira a Konvent nem hozott jóváhagyó határozatot, így ezek a javaslatok nem lettek szabályrendeletekké, az *egyházkerületekre* mint ilyenekre nézve. Ellenben a tiszáninnyi egyházkerület által felterjesztett javaslatot *már*

előbb a felsőzempléni és szlovenszkói ungi egyházmegyék szabályrendeletként fogadták el és ezen határozatukat a tiszáninneri kerület közgyűlése jóváhagyta. A jogi helyzet tehát az, hogy a tiszáninneri kerület által felterjesztett javaslat hatályos szabályrendelet az ungi és felsőzempléni egyházmegyékben. Mert az I. t. c. 7. §-ának első és harmadik bekezdése szerint „az egyházi testületek, egyházközségek, megyék, kerületek szabályrendeleteket alkothatnak a *felsőbb* egyházi *hatóság* jóváhagyása mellett”. A két egyházmegye szabályrendeletét a tiszáninneri egyházkerület közgyűlése *mint felsőbb hatóság jóváhagyta*, ezen két egyházmegyére nézve, mint amelyek a szabályrendeletet elfogadták. Így csupán kerületi szabályrendeletté nem lett az egyházmegyei szabályrendelet, nem lett pedig annál fogva, mert a kerület felsőbb hatósága, a Konvent nem határozott e kérdésben jóváhagyólag, vagyis *nem emelte kerületi szabályrendeleti erőre*.

Így e kerületben a többi egyházmegyéknek és a kárpátaljai kerületben is az egyházmegyéknek a javaslatokat saját szabályrendeletükként kell elfogadniok, kerületi közgyűlésük által jóvá kell hagyatniok és rendben lesz a dolog. Hangsúlyozom, hogy a szlovenszkói ungi és felsőzempléni egyházmegyék által elfogadott szabályrendelet azért terjesztett fel a ker. közgyűlés 88. pontja szerint a Konventhez, hogy 1, jóváhagyja az egész kerületre érvényes szabályrendeletként és 2, a jövőbeli zsinati törvényhozáznál mint anyagot, figyelembe vegye az előkészítésnél.

Így a szlovenszkói ungi és felsőzempléni egyházmegyékben, — ha még meg nem történt volna — a szabályrendelet ilyenül kihirdetendő a szószékekről is és alkalmazandó!

A Konvent elodázó határozatával legfeljebb a presbitériumok kerültek egyes helyeken kellemtelen helyzetbe pillanatnyilag, miután talán kárhóztatást és jogfosztásokat helyeztek kilátásba és most nem lévén szabályrendeletük, sunyítani kell és elviselni esetleg a diadalmaskodó egyháztag kárörömes mosolyát. *Kiss Bálint dr.*

H I R E K

— **Értesítés.** *Lapunk főszerkesztője a losonci theológián újból megkezdte előadásait. Távollétében a szerkesztést ismét Kőmives Sándor vajáni lelkész végzi. A lapba szánt cikkek tehát további értesítésig hozzá (Református Lelkeszi Hivatal Vaján—Vajany via Velké Kapušany) küldendő.*

— **Skót vendégek Losoncon.** Hirt adtunk volt arról, hogy a skót református egyház moderátora Dr. H. R. Mackintosh, Dr. J. M. Websternek, az Overseas Department főtítká-

rának kíséretében meg fogja látogatni egyházunkat s a losonci theológiai szemináriumot. Illusztris vendégeink április 24-én este érkeztek Losoncra s fogadtatásuk az előkészített program szerint folyt le a losonci gyülekezet, sőt a város nagy érdeklődése mellett. A vendégek április 26-án reggel utaztak el Berlinbe, ahonnan Kopenhágán keresztül hazájukba térnek vissza. A nagyjelentőségű látogatás részleteiről jövő számunkban fogunk beszámolókat adni.

— **A sárospataki református főiskolánál** Hubay Mihály szilvásvárad református lelkész és neje olyan alapítványt tettek, melynek évi kamatai fedezni fogják egy főiskolai hallgatónak egyévi konviktusi díját.

— **Az orosz-szovjet istenellenes szövetsége** vallásellenes szótár kiadását határozta el. E szótárban igyekeznek minden vallásos fogalmat guny tárgyává tenni.

— **A reformátusok száma** a mai Magyarországon. A legújabb kimutatások szerint 1,813,162 református lakosa van az országnak. Ebből Budapesten lakik 122.000, Debrecenben 77.000, Hódmezővásárhelyen 35.000, Hajduböszörményben 23.000, Békésen 22.000, Mezőtúron 21.000.

— **Berlinben 3 millió** protestáns él, akiknek 183 templomuk van. Istentiszteleti és vallásos összejövetelek céljaira szolgál ezeken kívül még 67 terem, imaház. A 172.000 lelket számláló berlini zsidóságnak 41 zsinagógája van.

— **A Brit és Külföldi Bibliatársulat** havi folyóirata felsorolja azokat az eredményeket, amelyeket a legutóbbi évek folyamán a bibliai területeken végzett ásatások felmutattak. Ezek alapján kiderült többek között, hogy Jerichonak tényleg két fala volt Izrael népe idejében: egy belső és egy külső és mindakét fal kifelé dőlt le s a város tűz által pusztult el. Az egyik elégett házban még találtak megszenesedett datolya és kenyérdarabokat, ami azt bizonyítja, hogy a házban a tűz idején laktak. Az ásatások napfényre hoztak sok cserépdarabot is, amelyek segítségével pontosan meg lehet állapítani, hogy az izraeliták 1447-ben Krisztus előtt vonultak ki Egyiptomból, III Tuthmes fáraó halála után s nem mint eddig tévesen vélték, II Ramses után. Ez a felfedezés valószínűvé teszi azt is, hogy a hercegnő, aki Mózeset megtalálta, azonos Hathsepsat hercegnővel, akinek III. Tuthmes alatt Egyiptomban igen nagy befolyása volt. Ő

tartotta fent a gyönyörű templomot Serabitben, ahol az ásatások folyamán semita írásokat is találtak, ami viszont bizonyítja, hogy már Mózes idejében is értettek a zsidók az írás művészetéhez.

— **A Magyar Kálvin-Szövetség** választmányi ülésén Bernát István világi elnök ismertette a szabolcsmegyei Ibrány községben ezelőtt mintegy 15 évvel alakult szekta vallási és gazdasági vonatkozásait. E szekta a hitelveit — szerintük — az őskeresztyének hitéletének hasonlóságára alkotta meg, továbbá minden vagyontulajdonát közössé tették. Rendes, becsületes embereknek ismeri mindenki őket, akik nem isznak, nem káromkodnak, kötelességeiknek eleget tesznek, a mai viszonyok között is meglehetősen jól élnek és adófizetési kötelezettségüknek is eleget tesznek. A választmány elhatározta, hogy e szektát tanulmányozás tárgyává teszi.

— **Munkatelepeket** létesít a svájci református egyházak nagy része a munkanélküliek védelmére és foglalkoztatására s ezeken lelki gondozásukról is gondoskodik. Pedig Svájcban csak most kezdődik az a lehetetlen gazdasági nyomoruság, amiben mi már évek óta sinylődünk.

— **XIII. Alfonz udvari papja**, gyóntató atyja otthagyta a római egyházat, hogy Krisztus evangéliumának hirdetője legyen emigrált spanyol honfitársai között.

— **A Kolozsváron** megnyíló református kórház fehérmű, párna stb. felszerelésének közadakozásból való összegyűjtésére a Nőszövetség akciót indított, aminek eredménye, dacára a túlon-túl hangoztatott gazdasági krízisnek, nemvárt, fényes eredménnyel járt.

— **Görögországban** a gör. kel. egyház nagyszabású tervet készített a belmissziói munkák felvételére, melyben a Biblia terjesztése, vasárnapi iskolák szervezése, a papság magasabb képzésének előmozdítása szerepelnek. Kiterjed a terv az egyház szociális munkájára is, melyre külön e célra szükséges segéderőket akarnak beállítani. A mozgalom anyagi fedezetét a püspökök fizetéséből e célra elvont százalékokból, adományokból, gyűjtésekből akarják ellátni. A kolostorokat fel akarják használni nyomdák elhelyezésére és gazdasági üzemekre. Pl. kiszámították, hogy ha a 160 kolostor közül 20 méhésszettel foglalkozik, elegendő viaszt termelhet az összes templomok gyertyával való ellátására, míg a mézből milliókat vehet be az egyház. A mozgalom vezetője a syriai püspök, aki azelőtt a chicagói egyház püspöke volt.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat. A kárpátaljai egyházkerület beregi egyházmegyéjébe kebeleztet *vári i* egyházközség lelkészi állására pályázatot hirdetek. Javadalom: 1.) Új modern felszerelésű lakás melléképületekkel s mintegy 700 négyszögöl belsőséggel. A lakásból két, egészen különválasztott (különbejáratu) helyiség iroda, illetve tanácsterem céljaira szolgál. 2.) 43 k. h. 1207 négyszögöl föld haszonélvezete. E földek állami és ártéri adóit az egyház fizeti. 3.) Kézpénz: 252 (Kettőszázötvenkettő) kč. 4.) 15 (tizenöt) q termény, felerészben buza, felerészben tengeri. 5.) Vári község köteles szolgáltatásából 16 (tizenhat) méteröl tűzifa, melyből 4 (négy méteröl az 1. alatt megjelölt két helyiség fűtésére fordítandó. A fát a helyi erdőből, vagy a borzsovai vasuti állomással egyforma távolságu helyről (4 km.) lelkész tartozik beszállíttatni. 6.) Munkaváltság címén az egyház pénztárából kézpénz: 652 (Hatszázötvenkettő) kč. Stóla egyházkerületi szabályrendelet szerint. Fenti tételek az 1.) alatti (bevallás alá nem eső) lakás és a 4.) alatti (a bevallás idején még vitás s így az összeírásba fel nem vehetett) tűzifa kivételével, a levonások eszközzése után az Orsz. Hivatal által a II. lustrumra 6446 kč-ra értékelettek. Az alapfizetés (9000 kč.) összegéig tehát az állami kiegészítés ez idő szerint évi 2544 kč. (A III. lustrumra természetesen a tűzifa az összeírásba felveendő lesz.) Az elsorolt javadalmi tételek mellett biztosít még az egyház „a lelkészi igazgatás hivatalán kívül végzett személyes működésért” (egyesületek vezetése s egyéb egyháztársadalmi munkák:) a 124/1928 sz. kormányrendelet 17. §. bekezdése értelmében állandó jövedelmet nem alkotó s bevallási kötelezettség alá nem eső jutalomként 25 (huszonöt) q. terményt, mely felerészben buza, felerészben tengeri. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó. Kellően felszerelt pályázati kérvények a beregi ref. egyházmegye esperesi hivatalához (Berehy—Bereg, Podk. Russ. posta helyben) folyó 1933 évi május hó 21 napjáig adandók be. Munkács 1933. április hó 20. napján. Bertók Béla püspök.

Tattinger Ferenc Orgonaépítő

Nové-Zámky. — — Érsekujvár.
Világos tér 21.

Készít új orgonákat és harmóniumokat 5 évi jótállással. Régiek hangolását, tisztítását, javítását, átépítését a legolcsóbban, jótállás mellett vállalja. Költségvetést kívánatra azonnal, ingyen küld.

Számos elismerő levél
— eddig végzett munkákról.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Vélké
Kapuány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicseri
lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Hogyan ismerjük meg az Istent?

Dr. H. R. Mackintoshnak, a skót református egyház moderátorának előadása a losonci theol. szemináriumban.

Midőn itt állok azzal a feladattal, hogy beszéljek erről a kérdéstről: „Hogyan ismerjük meg az Istent?” természetesen nem ígérem, hogy valami egyszerű tervet vagy programot fogok nyújtani, amelynek követésével bárki, aki eddig nem ismerte Istent, feltétlenül számíthat Isten megismerésére. Ezt ajánlani vallás-talan dolog lenne. Az Isten megismerésének nincs megszabott módja. Mi nem merészkedhetünk arra, de hiszen hiába is próbálnók, hogy Isten számára előírjuk, mimódon cselekedjék, hogy Önmagát megismertesse az emberrel.

Talán joggal feltételezhetem, hogy sokan úgy érezzük, hogy a felelet e kérdésre: „Hogyan ismerjük meg az Istent?” kínosan nehéz. Természetesen vannak emberek, akik könnyű szerrel jutnak Isten ismeretének birtokába. De igen sok emberrel egészen másképp áll a dolog. Előttük a nehézségek tornyosulnak fel. A világegyetem zürzavara lepi meg őket legjobban; a világegyetem értelemnélkülinek tűnik fel előttük, mintha folyóként sodródnék tova a térben. Vajjon hogy remélhetné valaki, hogy Istent meglássa az osztályharc mérges füstfelhőjén, a nemzetek közötti gyűlölködés és faji dőreség kódén keresztül? Vajjon hihetek-e könnyen Isten szeretetében, amikor Isten egy olyan természetet, testet adott nekem, amely kinez engem vad, belémoltott ösztöneivel? Így ezek az emberek felfedezték a nagy ténnyt, hogy az Isten egyfelől *elrejtőzik*, másfelől kijelenti magát a világban. Sohase felejtjük el, hogy a világban sok dolog Isten természetével szemben idegen, mint például a kegyetlenség vagy a rákbelegség. Az Isten akarata ellenzi, halálosan ellenzi e tényeket, miértis balgaság róluk úgy beszélni,

mint az Istent világosan kijelentő tüneményekről. Sohasem szabad Isten akaratát egyszerűen azonosítanunk azzal, ami éppen történik. Ezek a gonosz dolgok, amelyekből titokzatos módon olyan sok van mind a világban, mind önmagunkban, *elhomályosítják* Istent, és mi nem ezen dolgok miatt, hanem ezeknek ellenére ismerjük meg Istent. A rákbetegségből nem emelkedhetünk fel a rákbetegség Istenéhez. Az Új Testamentum sokkal nyiltabb szemmel és nagyobb szókimondással kezeli e dolgokat, mint mi. Valóban világos, hogy az apostolok *éppen hogy csak* le tudták győzni e nehézségeket és diadalmaskodtak a tragédia és halál döbbenetes tényei felett egy olyan hittel, amely *éppen hogy csak* össze nem omlott azoknak sulya alatt. Valami csodálatos dolog történt Jézussal kapcsolatban, amely képessé tette őket, hogy megnyugodjanak Isten ismeretében ezen sötét tények ellenére is.

Hadd kezdjem ezzel az igazsággal, hogy t. i. a mi istenismeretünk nem valami elsődleges dolog, hanem inkább valami másnak a következménye. Hiába kutatnók át az egész föld ke-rekségét, nem találunk olyan embert, aki élő közösségben élve Istennel, azt hinné, hogy ezt a közösséget önerejéből, tisztára saját lelkes kutatása eredményeképpen érte volna el. A szentek sohasem állították, hogy ők meg tudják ezt tenni, hogy a vallást éppen úgy képesek elkezdni, mint ahogy a politikát vagy a golfozást elkezdni az ember. Lázás kutatásunk zaja sokszor elnyeli az Isten halk és szelid hangját. Az Isten megismerése alapján véve *hallgatásból* áll. Isten teszi meg az első lépést és várja tőlünk a feleletet. Mi azért ismerjük Istent, ha

valóban ismerjük Őt, mert Ő előbb ismert minket. Mielőtt megtaláltuk volna Őt, Ő keresett minket és az Ő keresése vezetett ahhoz, hogy mi megtaláltuk Őt. Az egész ott kezdődik, hogy Isten szól az emberekhez, utjukba áll, megállítja és feleletre kényszeríti őket. A vallás ráruházás, nem pedig vivmány. Ha ismerjük Istent, ez azért van, mert engedték neki, hogy szóljon hozzánk.

Egy dolgot, úgy hiszem feltételezhetünk, hogy t. i. Isten ismerete nem olyan tapasztalat, mint az egyszerű vagy a kémiai elemek és azok tulajdonságainak ismerete. Ha van Isten, még pedig olyan Isten, akinek mintegy mintáját látjuk a Krisztusban, akkor úgy sejtem, ennek az Istennek az ismerése nem valami természet-tudományi jellegű ügy; — hiszen az ilyen ismerés egyáltalán nem tartozik a dologra, — hanem inkább olyan ismerés, amelyet a személyek között fennálló viszonyhoz hasonlíthatnánk. Az ismerésnek e faja, szerényen szólva, van olyan reális és megbízható, mint bármely más ismerés.

Itt felmerül egy újabb gondolat, melyet érdemes megvizsgálni. Hangsúlyoztam azt a valódi hasonlóságot, amely fennáll Isten ismerése és egy barátunk ismerése között. A kettő mindenestre abban hasonlít egymáshoz, hogy mindkettőben teljesen megfejthetetlen rejtélyekkel állunk szemben. Például, van az én barátomnak igazi, személyes azonossága? Vagy egy másik kérdés: azért barátom-e, mivel biztam benne, vagy azért bizom-e benne, mert ő az én barátom? Melyik volt az első: a bizalom vagy a barátság? Vagy például meg tudjuk-e magyarázni, hogy keletkezett a barátság? Mégis, mindezen nehézségek és rejtélyek ellenére mi *valóban ismerjük* barátainkat és bizhatunk bennük, hogy soha cserben nem hagynak. Az Isten ismerése pedig a barátságnak egyik faja: barátság, de mégis több mint barátság, mivel Ő Isten és nem ember. Mindazonáltal Isten ismerése a barátság egyik formája. Ha ez nem így volna, akkor nem értenék meg, miért élt Jézus Krisztus egyáltalán a világban; miért nézett az emberek szemébe, miért szólt hozzájuk, miért fogta meg kezüket és miért tartott ki mellettük mindhalálig. Ő azért tette mindezt, hogy az embereket megajándékozza Isten barátságával, hogy valamiben bizhassanak a világ győtrő rejtélyeinek közepette.

De nézzük tovább a hasonlóságot. Barátom úgy lett barátom, hogy feltárta lelkét előttem, kinyilatkoztatta magát és ezt a mélységes önkinyilatkoztatást szavai közvetítették. Mondott nekem olyan dolgokat, amelyek megmutatták nekem az ő irántam való magatartását, vagy olyan beszédes telteket vitt véghez, amelyeknek jelentőségét ékes szavakba lehetne foglalni és a barátság tulajdonképpen az én barátom

szándékát és gondolkozását feltáró ezen önkinyilatkoztatások nyomán kezdődött meg.

Az egész kérdést tehát summásan így fogalmazhatjuk meg: szólt az Isten hozzánk kérve hitünket, engedelmisségünket és barátságunkat? Ha szólt, akkor lehetséges bár, hogy egyesek nem fogták fel szavát; de ez nem bizonyítja, hogy a többiek, akik hallották azt az életüket átforgató szót, képzelődés áldozatai voltak.

Például Isten szólt hozzánk a természet szépségében és nagyszerűségében. Mondhatnánk, hogy a természet eme izenetei kétes és határozatlan értelműek: csak azok tudják kibetűzni őket, akik már megismerték Istent valami más módon és ez nagy részben igaz is. Azonban bármilyen kikötéseket tegyünk is, a tény fennmarad, hogy minden kornak voltak nagy szellemei, akik Istent egy bizonyos pontig a természet szava által ismerték.

Azután mindnyájan ismerjük azt a vonzóerőt, melyet a nálunkénál jobb és magasabbrendű emberi élet gyakorol ránk. Az ilyen élet mögött sokkal hatalmasabb erő rejtőzik, mint a mi életünk mögött. Az ilyen emberek rendszerint nem terítik ki fitogtatva lelküket előttünk, de néha, az élet válságos vagy tragikus pillanataiban a titok kivillan és meglátjuk, hogy az ilyen emberek a Láthatatlanba vetett hit által élnek. Hadd fejezzem ki nagyon hangsúlyozottan a saját véleményemet: az Istent úgy ismerjük meg, hogy figyeljük, átérezzük az ilyen emberi élet ösztönző hatását és engedelmeskedünk annak. Hirtelenül vagy lassanként rájövünk: mi az ő tiszteletet kivívó erejük belső értelme? felfedezzük, hogy életük magyarázata az Isten: és az ő öntudatlan befolyásukban az Isten realitására és jellemére döbbenünk rá. És vajjon van-e közöttünk egy is, aki sohasem találkozott ilyen emberi élettel? Amint egyszer megpillantjuk az ilyen emberek jóságát, mely megszegyeníti saját önző gonoszságunkat, vajjon nem látjuk-e egyszerre, hogy az ő jóságukban olyasvalamivel állunk szemben, amely ezerszerre több a csupán ember által kivívott erénynél. Minden habozás nélkül állítom, hogy Isten ilyen férfiak és nők által, akiket ha akarjuk, ha nem, tisztelni vagyunk kénytelenek, szól hozzánk személy szerint, és hacsak dacosan be nem fogjuk fülünket, hallanunk kell szavát.

De mindez nem elég. A legjobb embereknek is van sebezhető pontjuk, hiszen ők maguk a legelsőek ezt elismerni. Ezért mi Ahhoz fordulunk, akiben nincs gyengeség, akiben soha nem csatlakozunk, akinek nincs szüksége dicséretünkre, mert Ő minden dicséret felett áll. Azt hiszem, bárki ellenmondása nélkül állíthatom, hogyha Isten egyáltalán ismerhető helyesen és kielégítően, akkor Jézus Krisztus által ismerhető. Azoknak, akik olyan Isten után kutatnak, akiben érdemes hinni, nincs választásuk. Vagy Krisztus, vagy senki! Még ha halljuk is egysektől, hogy a szerető és igazságos Atyja esz-

méje álom csupán, bármily magasztos is, ezek az emberek mégis csak Jézustól kapták álmuk tartalmát. Midőn Istenre gondolunk, Jézus arcát látjuk magunk előtt. A fundamentális keresztyén hit ez: a világ felett, ha az magában foglalja Jézust, egy szerető és igazságos Isten van. Az első századtól kezdve a mai napig megszámlálhatatlan emberi szívek meggyőződése volt, hogy Jézus nem tuzott, midőn ezt mondta: „Aki engem látott, látta az Atyát.” Megismerték Istent azáltal, hogy megismerték Krisztust. Hogy ez mint történt, azt épp oly kevésbé tudjuk megmagyarázni maradék nélkül és tökéletesen, mint ahogy nem tudjuk kimerítően elemezni a barátság keletkezését köztem és barátom között. Azonban, hiszem, hogy minden szentek lelki tapasztalatára támaszkodva állíthatom, hogy ha valaki Jézus társaságában tartózkodik, megismerkedvén Jézusnak az evangéliumokban található arcképével, ha nem büszke arra, hogy tanuljon, de viszont alázatos ahhoz, hogy imádkozzék, ha kész Isten akaratának követésére: akkor ez az ember Krisztuson keresztül világosan át fog látni keresése végső pontjáiáig és meg fogja ismerni az Atyát, az Ő Istenét. Isten Jézus szemén át néz a mi szemünkbe. Jézusban Isten személyesen jelen van és felajánlja végtelen, változatlan barátságát minden férfinek, nőnek, gyermeknek ezen a világon.

Minden embernek, aki határozott és komoly ahhoz, hogy szembenézzen Jézussal és meghallgassa, mint mondja meg neki Jézus az igazságot személyéről és teljes erkölcsi kudarcáról, annak az embernek kikerülhetetlenül döntenie kell. Döntés nélkül nem ismerhetjük meg igazán Istent. Csak akkor ismerjük meg Istent, ha döntünk mellette: minden egyéb csak játszik a vallással. Isten reánk tör és kényszerít, hogy mondjunk igent vagy nemet.

Ugyanezt az igazságot hadd mondjam el más szavakkal. Nem homályosítom el a tényt, ha azt mondom, hogy Istent csak akkor ismerhettem meg, ha önmagamat teljesen méltatlannak érzem az Ő megismerésére. Mi nem andaloghadtunk oda kényelmesen e kérdéshez és nem intézhetjük el azt hidegen és szenttelenül valamelyik üres félóránkban. Egy dolgot okvetlenül magunkkal kell vinnünk kutatásunkban, ha azt akarjuk, hogy az eredményre vezessen: azt a meggyőződést, hogy jellemünkben alapjában véve nincs semmi jóság és csak Istent ismerése által lehet életünk egyáltalán Istennek tetsző.

Isten ismerésében és a Vele való közösségekben van a felebarátainkkal való közösségnek a titka. Isten nem lehet a miénk, ha mások nem a miénk. Isten ismerése az egész élet dolga: külső, belső, egyéni és társas életünké.

Egy dolog bizonyos. Az, hogy Isten vágyik arra, hogy mi megismerjük Őt és hogy az ilyen ismeretben örök élet vagyjon.

A reverzális ügy.

Kötelességünk egy sajnálatos tévedésünket helyreigazítani a reverzális ügyben. A lapunkban megjelent konventi ülésről szóló tudósításban a tudósító az előadói javaslatot közölte le határozatként, hogy t. i. egyetemes érvényű Szabályrendelet a VIII. t. c. utasításával kapcsolatban fog kiadatni. A tény az, hogy dr. Szilassy Béla elnök indítványára az előadói javaslatot mellőzve a Konvent az ülés későbbi folyamán visszatért a kérdésre s úgy határozott, hogy az alább olvasható egyetemes érvényű Szabályrendeletet már most életbe lépteti. Sajnáljuk, hogy felesleges fáradságot okoztunk a hozzászólóknak, de a vita így sem volt haszontalan, mert annál inkább ráterelődött az érdeklődés erre a nagyon fontos kérdésre. A konventi Szabályrendelet nem mindenben fedti a Konventre felterjesztett kerületi Szabályrendeletek rendelkezéseit, mert nincs benne szó az egyházból való kirekesztés lehetőségéről. Erre vonatkozólag azt az információt kaptuk a Konvent világi elnökétől, hogy azt nem lehetett belevenni, mert gyakorlati érvényesítését az állami törvény úgy sem engedi. A konventi Szabályrendelet, amelyre most már a lelkészek adott esetekben hivatkozhatnak, a következő:

„Szabályrendelet a gyülekezeti egyházfegyelemről.

I.

1. §. Az egyházközségek gyülekezeti életének épségét, tisztaságát, jórendjét és békességét a gyülekezeti egyházfegyelem védi. E fegyelem mindazokkal szemben alkalmazható, akik a gyülekezetet és hithűséget akár a vegyes házasságok alkalmából a gyermekek vallására vonatkozólag kötött megállapodásokkal (reverzális) vagy egyébként bármimódon sértik, valamint az I. t. c. 109-ik § ban meghatározott kötelességek elhanyagolása, vagy megszegése eseteiben.

2. §. A gyülekezeti egyházfegyelem fokozatai:

1) A lelkipásztor részéről:

a) a négy szemközti figyelmeztetés.

b) két presbiter jelenlétében való megintés.

2) A presbiterium elé idéztetés során:

a) dorgálás.

b) a gyülekezet megkövetése. Ez lehet a határozat szerint egyszerű állvamaradás a záró ének alatt a bűnvallás jelképes kifejezésére, vagy pedig annak a nyilvános Istentisztelet végén, a záró ének előtt előszóval való bejelentése.

c) az Urvacsorától meghatározott időre való eltiltás.

d) a gyülekezeti közösségből bizonytalan időre való kirekesztés. Ez azonban az egyházközséghez való tartozást nem érinti.

3. §. A gyülekezeti egyházfegyelem következményeinek a bűnbánat nyílt bevallása és a

gyülekezethez való hűség megbizonyításával mindenki eleget tehet.

4. §. A presbitérium által gyakorolt egyházfegyelem olyan esetei, melyekben a követelményeknek elég nem tétetett, az egyházközségi fegyelmi bíróság elé terjesztendők.

Ha a gyülekezeti egyházfegyelem alkalmazásának során a presbitérium arról győződik meg, hogy a gyülekezeti élet sérelme szándékosan okoztatott, az ügyet ebben az esetben is az egyházközségi bírósághoz teszi át, fegyelmi bírósági eljárás céljából.

5. §. Annak az egyháztagnak, aki a gyülekezeti egyházfegyelemnek vele szemben alkalmazni kívánt fokozatát elfogadhatatlannak tartja, jogában áll a presbitérium írásban közölt határozatának átvételétől számított 15 napon belül az egyházmegye elnökségétől felülvizsgálatot kérni.

6. §. A gyülekezeti egyházfegyelem felülvizsgálatai eseteiben az egyházmegyei elnökség a presbitérium határozatát, vagy jóváhagyja, vagy pedig feloldja és a presbitériumot új határozathozatalra utasítja.

7. §. A presbitérium e tárgyú határozataiban mindenkor kitejezendő, hogy az egyhangulag, vagy szótöbbséggel és pedig milyen arányú többséggel hozatott; a megidézett félnek, vagy feleknek a törvény-kanon ide vonatkozó rendelkezései felolvastattak és magyaráztattak, a megidézett felek a presbitérium határozatában megnyugodtak, vagy felülvizsgálat céljából annak írásbeli kiadását kérték.

8. §. A felülvizsgálat során hozott határozatokat az érdekelt egyháztagokkal 15 napon belül a presbitérium elnöksége közli.

II.

9. §. Az egyházközségek anyakönyveit vezető s a kötendő házasságok kihirdetését eszközöző ref. lelkészek e szabályrendelet 1. §-nak eseteiben a kötendő házasságok kihirdetésétől eltiltatnak."

A losonci nagy napok.

Ez év április 24. és 25-ike nevezetes dátuma marad Egyetemes Egyházunk, de kivált a teológiai szemináriumunk történeteinek. Isten Lelkétől vezéreltetve a világ reformátusságának egyik legelőkelőbb s lelki kegyelmekben leggazdagabb családja, a Church of Scotland küldte el hozzánk e két napra két kiváló fiát: Right Reverend H. R. Mackintosh dr. és James Macdonald Webster dr. személyében, akik felkerestek minket, a hitben és a hit cselekedeteiben sokkal szegényebb atyafiaikat, de nem azzal a magasból való leereszkedéssel, ahogyan a világ hatalmasai szoktak leszállni a szegény rokonhoz, hanem úgy kerestek fel, mint a szerető testvér a küzdő, szenvedő testvért. Eljöttek hozzánk egy meleg kézzorítással bátorítást nyújtani, a lélek-

ből és a szemekből is sugárzó hit lángjával a mi szívünkbe is hitet és reménységet gyújtani.

Az első nap az érkezésre és ismerkedésre kellett; a második nap, 25-ike volt az eseményekkel teljes nap. A gyülekezés ideje 9 órára volt megállapítva a theologia puritán egyszerű épületében. Mackintosh dr. moderátor, tolmácsolójával dr. Victor János budapesti lelkipásztorral az ő hazájában magától értetődő pontossággal jelent meg a theológián, ahol a theol. szeminárium nevében dr. Magda Sándor előadó fogadta és üdvözölte a vendégeket angol nyelven. Majd megérkeztek a püspökök és főgondnokok állandó tanácsának tagjai, valamint a Sörös Béla konventi belmissziói előadó által erre a napra összehívott kerületi és egyházmegyei belmissziói előadók, úgyszintén a közeli Gömörhöl is néhány érdeklődő lelkipásztor és elhelyezkedtek a kicsi, egyszerű előadó teremben, amely szüknek bizonyult az öreg és ifju theologusok befogadására.

Az előadó kathedrát dr. Mackintosh és dr. Victor János foglalták el és a Moderátor megkezdte hatalmas, az egész hallgatóságot lenyűgöző előadását, amelyet lapunk vezetőhelyén teljes szövegében közlünk.

A tolmácsolás tisztét, amely a tömör, a teológiai tudomány nyelvén előadott felolvasást egyszerű magyarsággal adta vissza: dr. Victor János mindenkit elragadó módon töltötte be. És ezt nemcsak mi állapítottuk meg, akik csak magyarul tudunk, hanem a magyarul és angolul beszélő dr. Webster főtitkár is, aki előző napon saját előadásának tolmácsolása után szelid humorral jegyezte meg: Nem tudom, hogy előadásom tárgya és az előadás jó volt-e, hanem a tolmácsolás kitünő volt. De ez nem csoda. Hiszen Victor János már 1909-ben csodálkozásra ragadott mindnyájunkat, amikor még mint fiatal theologus járt Mott Jánossal mint tolmács, a többek között Sárospatakon is.

Sörös Béla theol. igazgató mondott köszönetet a Moderátornak a szívünkbe hintett magvakért. De köszönetet mondott a Church of Scotlandnak is nemcsak a testvéri szeretet mostani megnyilvánulásáért, hanem azért a szellemért is, amellyel a Skóciában tanult magyar theologusok révén, megajándékozta a magyar református egyházat és tanácsával, támogatásával életrehívta a losonci theol. szemináriumot. Ezt az egy forrásból fakadó, de nálunk kissé elhalványult szellemet akarja megfényesíteni a losonci theologia is, amely hogy helyes uton jár a reábizott ifju lelkek Krisztushoz vezetésében, egy konkrét példa is bizonyítja. Egy művészi tehetséggel is megáldott ifju iratkozott be a theológiára, aki, mint a ma ifjuságának annyi sok ezer, meg ezer tagja, sodródott ide-oda a különböző szellemi áramlatok között. A theológián uralkodó szellemi áramlat oda hajtotta Krisztushoz, akinek az ő lelkében megjelent arcát vászonra is rávetette. Krisztus, a háttért

alkotó sugárzó keresztől fényes orcával, az ellene szegülő öklök ellen, a világ felett tartja bevonulását az emberi szívekbe. Most Pesten van, hogy hitében és a művészetben is megismosodva térjen vissza. A leleplezett Krisztus kép megtekintése után, dr. Mackintosh moderátor nyújtott át 500 koronát Sörös Bélának azzal a megjegyzéssel, hogy Budapesten, Kolozsváron is hasonló összegű adományt hagyott. Ez által azt nyilvánította ki, hogy hasonló értékűnek ismeri el a losonci teológiát is és kéri az igazgatót, hogy ezt az összeget 2—3 jó igyekezetű ifju között ossza szét, akik az ösztöndíjat csakis *könyvvásárlásra* fordíthatják.

Ezután a vendégekkel együtt az egész hallgatóság az YMCA hatalmas előadó termébe vonult, ahol az országos belmissziói bizottság tartotta meg ülését. Sörös Béla konventi belmissziói előadó hosszú beszédben vázolta egyetemes egyházunk helyzetét, a belmisszió területén végzett munkáját és megállapította, hogy a leány- és asszonykörü munkák már haladást mutatnak, de az ifjusági munka még csak a kezdet-kezdetén van. Szükséges ennek is nagyobb lendületet adni.

Utána dr. Webster főtktár állott az előadó asztalhoz. Beszédében a puritán skóthoz illő igazmondással mutatott rá az egyik nagy magyar betegségre: a pontatlanságra. Óráját kihuzva megállapítja, hogy a délelőtti folyamán 1 óra 42 percet vesztegettünk már el. Ez csak egy délelőtti történt és egy gyülekezetben. Ha most meggondoljuk, hogy egy esztendőben mennyi nap és csak nálunk hány gyülekezet van és ha mindennap csak ennyi idő vész is kárba, kiszámíthatjuk, hogy milyen sok anyagi és erkölcsi veszteség ér bennünket évről-évre. Aki más házából, vagy más zsebéből eltulajdonít valamit, azt megbünteti a törvény, de a más idejét elrabló emberre nincs paragrafus. Pedig az idő pénz, aki azt tékozolja, vagy lopja, bünt követ el. A pontosság másként annyi, mint lelkiismeretesség. E téren még nagyon felületesek vagyunk. Sokszor még nagy dolgokban, kicsiben pedig számtalanszor nem tudunk pontosak, lelkiismeretesek lenni. Ne csodáljuk, ha egyházi dolgaink nem folynak ékesen és szép renddel és ha szegények vagyunk anyagi javakban is, hiszen a vérünk folyik el pontatlanságunk és lelkiismeretlenségünk megnyitott erein.

Ezzel szemben rámutat a skót református egyház és a skót református ember pontosságára, vagyis lelkiismeretességére. Olyasmi ott meg nem történhetik, hogy a meghirdetett előadás, bibliakör, istentisztelet, vagy bármi más egyházi tevékenység meg ne kezdődjék pontosan a kimondott időpontban. Kicsiny és nagy dolgokban egyformán lelkiismeretesek.

De meg is látszik egyházi életükön. Amikor elvonultatja lelki szemeink előtt a Church of Scotland bel- és külmissziói tevékenkedéseit,

önkéntelenül sóhaj szakad fel kebelünkéből: de messze vagyunk mi skót testvéreinktől nemcsak földrajzi távolságban, hanem még inkább a hegyeket mozgó hit dolgában is. Megtudjuk, hogy a mi pénzünkben súlyos milliókat gyűjtenek össze önkéntes adományokból még a mai váltságos időkben is a zsidó, pogány stb. misszió céljaira. Körülbelül 1000 külmisszionáriusok van. Valóban a skót egyház a Krisztus tagjai közül a dolgos kéz szerepét tölti be.

Dr. Victor János, Patay Károly esperes, Varga Imre és Kövér Árpád felszólalásaival ért véget a délelőtti értekezlet, amely délután 3 órakor folytatódott az egyház tanácstermében. Itt, a hivatalos lapunk 17-ik számában is tárgyalt reverzálisügy indított többeket felszólalásra. Úgy látszik, hogy az Országos Hivatal katolikus sugalmazásra értelmezi a reverzális törvényt oly módon, hogy „érvényes a bevett vallások hivatalnokai előtt kötött egyezség is.” Az értekezlet kívánatosnak tartaná, ha a konventi ügyész a hiteles törvényt magyarázat kiadását szorgalmazná a prágai minisztériumban.

Öt órakor a püspökök és főgondnokok állandó tanácsa tartotta meg ülését, amelyen Sörös Béla tárta fel egyházunknak nehéz küzdelmeit, amelyeket kivált iskoláinak megtartása érdekében vív. Rávilágított a jövőre ijesztő alakjaira, amelyek már nyújtogatják felénk, veteményes kertjeinket elragadni akaró karjaikat. Ismertette a Dérer-féle törvénytervezetet, amely ha törvénné válik, annak a felhuzott zsilipnek a szerepét tölti be, amely rázuditja egyházunkra a veszedelmeknek, megpróbáltatásoknak víztömegeit és mozgásba hozza a fekete és vörös internacionálé malomköveit, amelyek kiörlik az életerőnket. A Moderátor komoly érdeklődéssel hallgatta meg az előterjesztést s közbevetett kérdéseivel afelől akart tájékozást szerezni, hogy egyházunk a fenyegető veszedelmek ellenében fogja-e tudni a felnövő generációt nevelni puritán kálvinista szellemben, a Krisztushoz és egyházához való tántoríthatatlan hűségben. Mert ez a fő. Az idők — úgymond — hozhatnak ránk nagyon nehéz próbákat, de a tüzes kemencéből is sértetlenül, sőt megerősödve fogunk kikerülni, ha Krisztus lesz nekünk minden mindenkben.

Végül a vacsoráig fennmaradó rövid időt a belmissziói bizottság használta fel arra, hogy tanácskozásait befejezze. Szükségesnek mondta ki, hogy a magyarországihoz hasonló belmissziói Útmutató készíttessék és ennek megszerkesztését az egyes egyházkerületek között a következőképpen osztotta ki: a nyugati a leánykörnek, a keleti az ifjusági egyleteknek vallásos esték és felolvasásoknak, a kárpátaljai a vasárnapi iskoláknak egy éven át felhasználható anyagát kapta kidolgozásra. Szükségesnek mondta ki ifjusági és leánykonferenciák tartását minden egyházmegeyében. Sőt felmerült a terve egy országos lelkészi konferencia tartásának is, neves magyarországi szereplők bevonásával, amelynek meg-

rendezését a tiszáninneri egyházkerület vállalná magára. Ha az időből futotta volna, mindenesetre jó lett volna, ha a megjelent belmissziói előadók beszámoltak volna odahaza végzett munkájokról s az Útmutató anyagának több szempontjait tüzetesebben megbeszélték volna. De már ez is nagy eredmény. Talán kialakul végre az egységes munkaterv s nem fog mindenki a sok idővesztegetéssel járó kísérletezés és tapogatózás zombékos útjain járni.

Igy a losonci nagy napok nemcsak a losonci ref. egyház és a szeminárium számára jelentettek nagy áldásokat, hanem egész egyetemes egyházunkra nézve is termékenyítő hatással lesznek. A Szent Lélek tavaszi szellője elszórta a jó magvak láthatatlan csíráit, amelyek, — hiszszük — az elkövetkezendő idők kedvező és kedvezőtlen körülményei között is, ha nem is már a mi számunkra, de a jövőendő nemzedék számára bizonyosan megfogják teremni drága gyümölcsöket.

Meskó Dezső.

H I R E K

— **Az egyházkerületi közgyűlés alkotó tagjait** felkérjük, hogy Május hó 10-én délelőtt 1/2 10 órakor, Kassán, a *református egyház tanács-termében* szíveskedjenek *gyülekezni*, hogy onnan testületileg vonulhassunk a templomba. Ugyanott gyülekeznek a palástos lelkészek is. *Elnökség.*

— **Tudomásul.** Az egyházkerületi elnökség felkéri azokat, akik a Május 10-én Kassán tartandó püspökbeiktató és szentelő rendkívüli egyházkerületi közgyűlés után a „Lőcsei házban” megrendelt közebeden résztvenni kívánnak, hogy ebbeli szándékukat legkésőbb Május 9-ig a kassai lelkész urhoz bejelenteni szíveskedjenek.

— **A teológiai és középiskolai internátus** javára *Right Rev. Dr. H. R. Mackintosh*, a skót ref. egyház moderátora 1000 ék.át adott át lapunk szerkesztőjének losonci látogatása alkalmával. Örömmel és hálás köszönettel nyugtázzuk illusztris vendégünknek ezt a nemes szívből fakadó adományát.

— **Nyilatkozat.** Hivatalos helyreigazító nyilatkozatommal kapcsolatban a Református Egyház és Iskola 1933. ápr. 2.-i számában Abituriens cikkirő megismétli és tetézi megjegyzéseit intézetem tanítási rendjével kapcsolatban. Állításainak cáfolatától eltekintek, miután Abituriens az önmaga által megkívánt feltételnek, hogy legyünk nemes ellenfelek, nem felelt meg, tekintve, hogy álnév alá rejtőzött tovább is. Nemes ellenfelek

nyílt sisakkal szoktak küzdeni. *Dr. Szerényi* az állami tanítóképzőintézet magyar osztályainak igazgatója.

— **Uj református egyházi lap.** A „Kárpát-aljai Református Lelkész Egyesület” hivatalos lapja „Református Lelkész” címen, az Isaák Imre técsői lelkész, egyesületi elnök felelős szerkesztősége mellett megjelent. A tartalmas és nivós lap a vezércikken kívül Bertók Béla, néhai Péter Mihály, Baltazár Dezső dr. püspökök, Csikesz Sándor debreceni egyetemi professzor cikkeit közli. Az egyesületi élet, fórum, csendes óra és hir rovatok teszik elevenné a lapot. Előfizetési ára évi 20 ék.

— **A magyar ORLE** az ez évi gyűlések tárgyalási anyagába ilyen kérdéseket is felvett; Arany János bibliikussága. Mit tehet a lelkipásztor a gazdasági leromlással párhuzamosan haladó vallási leromlás meggátlására? Mit tünk eddig egyházmegyénk területén református közcélok érdekében és mit kellene még tenni? Minden lelkipásztor állítsa össze régi anyakönyvek és presbiteri jegyzőkönyvek alapján a reformációtól máig egyházközségében szolgált lelkipásztorok, tanítók és gondnokok névsorát.

— **Angol** kimutatás szerint a világon legtöbb analfabéta — 10 éven felülieket számítva — Indiában van, 91%. Utána következik Portugália 65%, Spanyolország 43%, Olaszország 27%. Legkisebb százalék Németországban van, ahol a lakosság 26%-a nem tud írni, olvasni.

— **A magyar református gyülekezetek** száma a háboru alatt a társ és leányegházakkal együtt 2458 volt. Ezek közül Magyarországon maradt 1203, Csehszlovákiába szakadt 392, Jugoszláviába 58, Romániába 804 és Ausztriába 1 gyülekezet.

HIVATALOS RÉSZ

A Dunáninneri Református Egyházkerület Püspöki Hivatala.

Pozsony, 1933. április 27. *K ö r l e v é l.* Valamennyi Nagytiszteletű Esperesi és Lelkészi Hivatalnak, a pozsonyi Országos Hivatal folyó évi március hó 28-ról keltezett 79.171/6/1933. szám alatt a háboru előtti magyar járadékok csehszlovák járadékokra való kicserélése ügyében a következő átiratot küldi hivatalomnak:

„Az iskolai és népművelődésügyi minisztérium pozsonyi referátusa 1933. március 14-én

25.631/IV/33. számú rendeletében közölte az Országos Hivatallal, hogy az iskola és népnevelésügyi miniszterium 1933. március 3-ról kelt 25.010/33—VI—1 számú rendeletével megállapította, hogy a prágai Államadóssági igazgatóságnak jelentése szerint majdnem az összes szlovenszkói egyházi vagyonok a háborúelőtti vinkulált (kötményezett) magyar állampapírok vagy államkötvényeknek a kezelőségei bemutatásra szóló, nem kötött csehszlovák cserejárdékokra való becserélését kívánják. Hogy a nevezett államadóssági igazgatóság a nevezett járadékok becserélésénél hátráltatva ne legyen, az iskola és nemzetművelődésügyi miniszterium ugyanezzel a rendelettel olyan utasítást adott, hogy a háború előtti vinkulált kötvényeket csakjs névre szóló csehszlovák cserejárdékokra cseréljék ki, tekintet nélkül arra, vajjon az egyházi vagyon kezelősége bemutatásra szóló (nemvinkulált) járadékokra való beváltást kíván-e vagy sem. Ugyanez a rendelkezés érvényes azokra az esetekre is, amikor az Országos Hivatal maga adott engedélyt a háborúelőtti kölcsönkötvények devinkulációjára. A névre szóló kötött cserejárdékokat utólagosan bemutatásra szóló, nemkötött cserejárdékokra csak akkor lehet becserélni, ha okmányokkal igazolják, hogy azok az okok, amelyek miatt az eredeti értékpapírok kötményezése annak idején elrendeltetett, — megszűntek, melyek alapján a devinkuláció engedélyezendő. Szíveskedjék erről az alárendelt lelkészi hivatalokat értesíteni. Országos elnök helyett: *Ballai s. k.*"

A fentiek tudomásulvételét kérve vagyok szeretettel keresztyén szolgálja: *Balogh Elemér* püspök.

A szlovenszkói tiszáninneri református egyházkerület elnökségétől.

221/1933. sz. *M e g h i v ó.* A szlovenszkói tiszáninneri református egyházkerület *Kassán, a református templomban, 1933. évi május hó 10 én* (szerdán) d. e. 10 órától kezdve Püspök beiktatás és Püspök szenteléssel egybekötött *rendkívüli egyházkerületi közgyűlést* tart, melyre az egyházkerület espereseit és gondnokait, az egyházkerületi papi és világi tisztviselőit, valamint az egyházkerület képviselőit szeretettel meghívja. Tiszasalamon és Tornalja, 1933. április 15. A tiszáninneri református egyházkerület elnöksége: *Tornallyay Zoltán* egyházkerületi főgondnok, *Szücs István* esperes, püspökhelyettes.

Az ünnepélyes közgyűlés sorrendje a következő lesz: I. Beiktatás. 1. Május 10-én d. e. 10 óra-
kor az eker. közgyűlés tagjai és a közönség a templomba vonulnak. 2. Fennálló ének: 29. dicséret 4. vers: E gyülekezeten, mely e helyre... 3. Gyülekezeti ének: 109. dics. 1. és 4-ik vers: Megváltó Isten, lelkek napja... 4. Az ekerületi főgondnok a rendkívüli közgyűlést megnyitja s felhívására az eker. főjegyző a püspökválasztó

szavazatbontó bizottsági jegyzőkönyvet felolvassa. 5. Főgondnok kihirdeti az eredményt s a határozatot kimondja. Beszéd kíséretében a Püspököt hivatalába beiktatja s neki a hivatali pecsétet átadja. 6. A püspök a pecsétet átvevén, kijelenti a hivatal elfogadása iránti készségét s rövid programbeszédet mond. 7. Eker. papi főjegyző üdvözli a Püspököt. *II. Püspök szentelés.* 1. Gyülekezeti ének: 28. dicséret: Szükölködünk... 2. A legidősebb esperes a szószékből előfohászt és prédikáció előtti imádságot mond. 3. Karének. 4. A felszentelést vezető Püspök az Urasztalánál fohászt, utána felszentelési beszédet tart. 5. A Püspök felesküszik, a főjegyző olvasván az eskü mintát. 6. a.) A Püspök térdre hull. b.) A felszentelők — halk orgona kíséret mellett — éneklnek az 54 ik dicséret első versét. c.) A felszentelő Püspök kezét reá veti és elmondja áldó imádságát. d.) Esperesek, eker. papi főjegyző és eker. papi tanácsbírák kezüket a Püspök fejére vetik és egy-egy bibliai igével megáldják. 7. Gyülekezeti ének: 184. dicséret 2-ik vers: Szent egyházad kormányzóit... 8. A Püspök igehirdetése. 9. A Püspök imádsága. 10. Adakozásra való felhívás. 11. A Püspök megáldja a gyülekezetet. 12. Gyülekezeti ének: CXXII. Zsolt 2-ik verse: Légyen Te szent falaidban... Az üdvözlő küldöttségek fogadása — istentisztelet után — a templomban lesz. A küldöttségek előzetes bejelentése a kaszai ref. lelkészi hivatalnál eszközölhető.

A szlovenszkói tiszáninneri református egyházkerület püspöki hivatala.

Tárgy: 5%-os *munka-kölcsön* jegyzése. Állami és közalkalmazottak részletfizetési akciója. Rimaszombat, 1933. április 28. 247/1933. szám. *Fontos és sürgős!!!* Nagytiszteletű Esperes, lelkészi és tekintetes tanítói hivataloknak! Iskolaügyi minisztérium referátusa, Bratiszlava, 1933. április 24-iki 908/33. prez. (61. sz. körlevél) és 1933. április 27-iki 934/1933. prez. (65. sz. körlevél), a tanfelügyelőségekhez, elemi-, középiskolai, tanítóképzőintézetek igazgatóságokhoz és a *nem állami* elemi iskolai igazgatóságokhoz intézett leiratait a *püspöki* hivatalnak is megküldötte azzal a kéréssel, hogy a leiratokban ismertetett *munkakölcsön* jegyzési akciót a püspöki hivatal is támogassa. Felhívom azért az összes érdekelt igazgatóságokat, hogy ezt az *állami kölcsön-akciót* úgy maguk képességük szerinti jegyzésekkel támogassák, valamint a gyermekek és szülők célszerű kioktatása, illetve felvilágosítása által a gazdasági és szociális szempontból egyaránt nagy jelentőségű mozgalom sikerét teljes erejükkel előmozdítani igyekezzenek. Erre egyébiránt dr. Dérer Iván iskolaügyi miniszter ur Z. 41.086/I. sz. 1933. április 12-én kelt rendelete által a tanári és tanítói kart *közvetlenül* is felhívta. Atyafiúi szeretettel: Püspök helyett: *Dr. Magda Sándor* ekerületi papi főjegyző.

Református Biztosítási Iroda

minta

Phönix Életbiztosító Társaság

képviselete.

P o z s o n y, Grössling utca 8, a Phönix palotájában.

836.664 Személy Kč. 13.181.250.000.— összegre van

a Phönix É l e t b i z t o s í t ó Társaságnál

biztosítva. Ezen társaság a 20 államra kiterjedő

működési területén a biztosítottak hátramaradot-

tainak 1931.-ben Kč. 204.250.000.-t fizetett ki.

A Református Biztosítási Iroda

kedvezményes szerződése alapján minden fajta biztosítást a legelőnyösebb díj mellett fogad el.

DUNA - BANK

Központ: Bratislava.

F o g l a k o z i k a b a n k s z a k m a m i n d e n á g á v a l.

Fiókok: Beregszász, Gálszécs, Homonna, Huszt, Kassa, Léva, Losonc, Munkács, Nagykapos, Nagy-mihály, Nagyszőlős, Nagytapolcsány, Nyitra, Szobráncz, Ungvár, Zsolna.

REMINGTON írógépek már 1.650 KČ-től feljebb.

író- és számológép, szövetkezet kor. fel.

12 különböző model mindenféle célra: hordozható,

Brno, Česká 24, Telefon 35.186.

zajtalan,

Košice, Hlavná 96, Telef. 2.464.

standard.

Az Ungi Református Egyházmegye

(Adalékok az egyházmegye történetéhez.)

Egyháztörténeti monográfia. 8°-alak, 480 nyomtatott oldal. Az ungi egyházmegyei egyesület kiadása. Szerkesztette: *Haraszty Károly* pályáni lelkész. Átdolgozta és sajtó alá rendezte: *Kőmives Sándor* vajáni lelkész, egyházmegyei papi főjegyző.

Péter Mihály püspök előszavával.

A könyv ára kötve (aranyozott egész vászonkötés a parókhíalis könyvtár formátumában) 40 Kč, fűzve 30 Kč. — Megrendelhető a vajáni református lelkészi hivatal útján (Vajany—via Vel. Kapušany, Slovensko) és

Heiman Vilmos könyvkereskedésétől, Velké Kapušany, Slovensko.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*. A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor*. Nyomatott: Heiman Vilmos könyvnyomdájában, Nagykapos.

Používané novin. známek povoleno ředitelství pošt. a telegr. ▼ Košiciach g 34.370V-1925

„A lelkészözvegyek szomorú sorsa“

A fenti címen Czibor József lelkészársam által egyházi lapunk f. évi 12. számában közölt cikkben foglaltakra —felvilágosításképen— szükségesnek látom a következő megjegyzéseket tenni:

Előre bocsátom, hogy Czibor József indítványait az egyházi lap hátralékaira, valamint a nyugdíjintézeti járulékok fizetésére nézve teljes mértékben aláírom és tökéletesen megérettnek látom a viszonyokat arra, hogy ezek a tartozások birói uton a legnagyobb szigorúsággal behajtassanak. Tiszta képtelenség u. i., hogy az egyházi lap szerkesztője ne csak a közlemények helyes és igen sokszor nagy munkát igénylő összeállításával foglalkozzék, hanem még a lapnak az anyagi gondjaival is egymaga törődjék s a lap előállítását körül annak a bizonyos üres kamara gazdasszonyának a sorsát viselje állandóan fokozódó teherként. Ebben a részben különben az az álláspontom, hogy a Szerkesztő minden skrupulus nélkül bizza rá a hátralékok birói uton való behajtását a közvetlen közelében lakó eker. főügyészre, aki azt egész biztosan megnyugvára fogja elintézni. Az egyházi lapra való előfizetés minden egyházközségre nézve kötelező, vagyis a közigazgatási költségek közé tartozik s ez alól egyik egyházközség sem vonhatja ki magát még azáltal sem, ha netalán a címére megküldött lappéldányt egyszer-mászor visszaküldi.

Szintén helyes Czibor József lelkészársamnak a nyugdíjintézeti járulékok befizetésére vonatkozó álláspontja. Ebben a részben újabb időben lényeges javulás állott be, amennyiben az adósegélyből való levonás útján legalább az egyházközségek 2%-os fentartói járuléka nagy részben befizettetik. Ennek ellenében, mint már erre lapunkban több ízben is rámutattam, a „legyünk solidárisak“ mottó pontos betartása mellett, némely egyházmegyében a lelkészársak az őket terhelő évi tagsági díjaikat évek hosszú sora óta egyáltalában nem fizetik. Néha felhangzik a részükről az a kifogás, hogy kettős nyugdíj járulékat terhet nem bírnak viselni, de ennek hangoztatása közben gondosan elhallgatják azt a körülményt, hogy a kettős nyugdíjterhelés életbelépése, tehát 1926 előtt ugyanolyan következetességgel szintén nem fizették be az évi tagsági díjaikat. Igaza van Czibor Józsefnek abban, hogy végül már szigorúan kellene fellépni a hanyagsággal szemben itt is. A magam részéről szívesen hozzájárulok ahhoz az indítványához is, hogy a nőtlen lelkészek dupla járulékkal rovassanak meg. Nagyon méltányos lenne t. i., hogy amit a családos lelkészek gyermeknevelésre fordítanak, annak a költségnek egy nagyon kis hányadát fordítsák a közös célra azok, akik ezt az édes terhet nem viselik.

Nagyon szomorú dolgok ezek a „vitam et sanguinem, sed avenam non!“-szerű magatartások, s régi tapasztalásom alapján állíthatom, hogy ennek a szomorú solidaritásnak csak úgy tud-

nánk véget vetni, ha az adósegély analogiájára a lelkészek kongrua kiegészítési államsegélyét is az egyházi hatóság kapná kézhez, amely úton az ilyen természetű tartozásokat le lehetne vonni és az adóságokat rendezni. Ez a mód a közterhet viselő lelképásztorokra is nagy áldás lenne, mert kikerülnék ezt a mostani sujtoló állapotot, amely szerint némelyik lelképásztor 3—4 ezer korona nyugdíjintézeti tartozás hátralék befizetésével adós s ennek a kiegyenlítése előbb-utóbb kellemetlenné fog válni.

Ezek után rá kell mutatnom Czibor József lelkészársamnak jelentős tévedésére. Arra nevezetesen, miszerint úgy látja, hogy az 1926. Jan. 1. óta elhalt lelkészek özvegyeit és árváit az egyházi nyugdíjintézet köteles segélyezni. Erre vonatkozik tehát a felvilágosításom:

Egyházi nyugdíjintézetünk csak az 1926 előtti özvegyeket köteles segélyezni, azokat t. i., akik az 1926. évi 122. sz. törvény alapján állami ellátásban nem részesülhetnek, de akiket az 1930. évi Jun. 26-án kelt 99. sz. kormányrendelet az 1930. évi Május 20-án kelt 70. sz. törvény kedvezményében részesített, vagyis ez a törvény az állami és közalkalmazottakra vonatkozik, de a 99. sz. kormányrendelet ezt a lelkészekre és hátramaradottakra is kiterjesztette. Ennek a rendeletnek a végrehajtása folyamán alakult ki aztán az a jogszokás, hogy az országos hivatalok megállapítják ugyan a lelkészözvegyek évi nyugdíjösszegét, legmagasabb kifejlésben 7488. k.-t, de ezt a folyósításnál az egyházi forrásból származó ellátás összegével csökkentik, ami más szóval azt jelenti, hogy az egyházi nyugdíjintézet továbbra is köteles folyósítani a nyugdíjintézet által addig folyósított segélyeket egészen olyan határozottsággal, hogy az állami nyugdíj folyósítását az egyházi forrásból származó segély tényleges kifizetésétől teszik függővé.

Az 1926 óta elhalt lelkészek özvegyeivel és árváival szemben ez a kikötés nem érvényesül, vagyis az 1928. évi 124. sz. kormányrendelet 179. §. 2. bekezdése szerint: „...a lelkészeknek nyugdíj- és ellátási illetményét az állampénztár fizeti.“

Az 1926 utáni özvegyek tehát rendszerint nem élvezhetik az egyházi forrásból származó nyugdíjsegélyt, azonban a nyugdíjintézet terhe mégis csak megmarad azon a címen, hogy az utóbb említett özvegyek közül nagyon sokan azon a címen üttetnek el az állami nyugdíjilletményüktől, mert az elhalt férjnek nem volt csszl. állampolgársága s amennyiben minden özvegy csak a férje által szerzett jog alapján juthat hozzá az állami nyugdíjhoz, így a humanitás és kollegialitás alapján mi vagyunk erkölcsileg kötelezve az ilyen elutasított özvegyek egyházi forrásból való segélyezésére. Úgy az elutasított 1926 utáni, mint az azelőtti özvegyek segélyezése okáért egyházi nyugdíjintézetünket tovább is fenn kell tartanunk s az előadottakon kívül még azért is, mert az előregedett lelkészek szintén hasonló helyzetben vannak s már legalább addig, míg az állami nyugdíjukhoz ténylegesen hozzá juthatnak, időlegesen segélyeznünk kell őket, bár azzal a

kikötéssel, hogy állami nyugdíjuk folyósítása esetén az innen felvett előleget kötelesek lesznek visszafizetni.

A nyugdíjasok és a szegény özvegyek segélyezésének ez a tiszta képe. *Idrányi Barna* nyugdíjint. igazgató.

Skót vendégeink Losoncon.

Mult számunkban röviden már hirt adtunk a skót református egyház ezidei Moderátorának *Right Rev. H. R. Mackintosh dr.*-nak losonci látogatásáról, akit *Dr. J. M. Webster*, az Overseas Department főtitkára kísért el útjára. Skót testvéreink látogatása főleg a losonci theol. szemináriumnak szólt, amelynek gondolata a skót református egyház egyik kiváló vezetőjétől *Dr. D. Cairnstól* származott. Természetesen ez a látogatás igen áldásos alkalom volt a két egyház testvéri viszonyának kimélyítésére, amennyiben egyházunk vezetői a püspökök és főgondnokok s a megjelent lelkészek személyes ismeretségbe jutottak a testvér egyház két kiváló egyéniségével.

Vendégeink április 24-én este 7 órakor érkeztek Budapestről, 8 órakor a templomban vette kezdetét az ünnepélyes fogadtatás. A 84-ik zs. eléneklése után *Balogh Elemér* püspök, konventi elnök buzgó imádságban kérte Isten áldó kegyelmét a távolról jött vendégekre, majd az egyetemes egyház részéről angol nyelven mondott üdvözlő szavakat. A theologusok énekkara a 90-ik zsoltárt adta elő s azután *Sörös Béla* lelkész, theol. igazgató köszöntötte a vendégeket, rámutatva az egyház küzdelmes multjára, hangsúlyozta a testvér egyházzal való kapcsolat jelentőségét. Beszédét a *Mackintosh dr.* könyvéből vett angol idézettel fejezte be.

Az üdvözlő szavakra a Moderátor hosszabb beszédben válaszolt s hálájának és örömének adott kifejezést, hogy látogatásai során megismerkedhet a csehszlovákiai magyar református egyházzal s annak helyzetével s kifejezést adott testvéri rokonérzésének. Előadásának további részében az Isten anyaszentegyházáról beszélt s hangsúlyozta az egyháznak a mostani történelmi időkben annyira fontos és nélkülözhetetlen hivatását.

Az eredeti gondolatokban gazdag beszéd után a losonci egyház presbiteriumának üdvözlését *dr. Szilassy Béla* főgondnok tolmácsolta, majd *Winkler Anna* angol nyelvű beszédében a Református Nőegylet és Leánykör nevében, *Tary József* az ifjúsági kör részéről köszöntöttek a vendégeket.

Az üdvözlő beszédek után a ref. Vegyeskar *Kövy Árpád* lelkész dirigálása mellett Händel: „Sion leánya örvendj” c. darabját adta elő. A lelki áldásokban gazdag templomi ünnepélyt *Bertók Béla* püspök imádsága s a gyülekezet éneke zárta be.

Az illusztris vendégek s a templomban összegyűlt közönség nagy része aztán a Kalmárféle étterembe mentek, ahol a Ref. Nőegylet rendezett szeretetvendégséget. Itt alkalmunk volt hallani nemcsak a Moderátort, hanem *Dr. Webstert* is, aki felszólalását magyar nyelven

kezdte, majd angolul folytatta. Humoros vonatkozásokban gazdag beszédében ismertette azt a nagy munkát, amelyet a Church of Scotland az egész világon végez s amelynek sok áldása mutatkozott már eddig is. Az estély programját a vegyeskar éneke, *Vilcsék Zita* sólója, *Sándor Sári* és *Tary Imre* szavalatai élénkitették.

A következő nap reggelén (április 25-én) a theologiai szemináriumot látogatták meg skót vendégeink. Az előadói kar és az ifjuság részéről itt *Magda Sándor dr.* angol nyelven üdvözölte őket, beszédében kiemelve, hogy milyen nagy hálát érez a losonci theol. szeminárium a Church of Skotland iránt, mint a honnan származott az intézet eszméje. *Dr. Mackintosh* Moderator válaszolva kijelentette, hogy a losonci theol. szeminárium igen közel esik az ő szívéhez, mert az ő jó barátja és elődje, *Dr. Cairns* adta az indítást annak felállításához. Majd *Sörös Béla* theol. igazgató ismertette a theologia helyzetét s eddigi munkáját. Ezután a Moderator előadást tartott ezen a címen: „*Hogyan ismerhetjük meg Istent?*” A mély gondolatokban gazdag előadást egész terjedelmében közöljük lapunkban. Ugy a Moderátor, mint *Dr. Webster* a legmelegebben érdeklődtek a szemináriumban folyó munka iránt s jutalomdíjat nyújtottak át a kiválóbb növendékek számára s 1000 ék.-át a theol. és középiskolai internátus javára.

A vendégek résztvettek az ugyanezen nap délelőttjén megkezdődött belmissziói értekezleten is; erről s ottani felszólalásaikról külön tudósításban számolunk be. D. u. 5 órakor a püspökök és főgondnokok állandó bizottsága ülésezett, amelyen a skót vendégek informálták magukat egyházunk munkáiról, helyzetéről és jövő terveiről. Este *Dr. Szilassy Béla* konventi világi elnök adott vacsorát a kedves vendégek tiszteletére saját uri házánál s másnap (ápr. 26-án) reggel vettünk bucsut tőlük, akik *Balogh Elemér* püspök megkapóan szellemes pohárköszöntője szerint csakugyan itt felejtettek valamit... *szívünkben az irántuk érzett nagy szeretetet.*

Nem volna teljes e tudósítás, ha meg nem emlíkeznék arról, hogy skót vendégeinkkel együtt lejött Budapestről *Dr. Viktor János* ottani lelkész, akinek nemcsak a tolmácsolás precíz munkájáért tartozunk hálás köszönettel, hanem azért az élvezetes előadásáért méginkább, amelyet a vendégek eltávozása után a theol. szemináriumban tartott a *ref. diákszövetségekről.*

A skót ref. egyház Moderátorának s az Overseas Department főtitkárának látogatása nevezetes dátum marad a losonci theol. szeminárium történetében s egyetemes egyházi szempontból is nagy jelentőségű. Ugy érezzük, mintha egy jelentékenny lépést tettünk volna kifelé eddigi elszigeteltségünkből és magunkra hagyatott szomorú helyzetünkből. Legyen az Isten gazdag áldása azokon, akik szeretettel felénk fordultak a testvéri érzés melegével; tiszteletünk és szeretetünk kíséri őket vissza hazájukba s életöknek további utjain!

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA” vezé-
Kapušany” címre küldendőek:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicseri
lelkész hivatalhoz küldendőek.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Székfoglaló beszéd.

Elmondotta Idrányi Barna püspökké való beiktatása alkalmából Kassán, 1933. május 10-én.

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés! A tiszáninneri egyházkerület akaratából reám ruházott püspöki hivatalt mélységes megalázódással és Istenbe vetett jó reménységgel elfogadom és a gyülekezetek által kifejezett bizalomért mély hálával adózom.

Az ősi szokásnak megfelelően és a dolog természete szerint nekem most programot kell adnom, vagyis legalább röviden meg kell jelölnöm azokat az irányelveket, amelyek szerint munkálkodásomat vezetni s tisztemet betölteni ohajtom. Az a bizalom, amely irántam az egyházközségek részéről megnyilvánult, amikor a püspöki hivatal viselésére méltónak ítélték, azt mutatja, hogy a közvélemény a Pál apostol által Timótheushoz és Titushoz írott (I. Tim. 3:2—8; Tit. 1:7—9) mértéket alkalmazta reám; magamra nézve pedig meggondoltam Pál apostol intését: „Vigyázz a szolgálatra, amelyre vállalkoztál, hogy azt betöltsed.” (Kol. 4:17). Meggondoltam Augustinus egyházi atyának ezt az utasítását is: „Dilige et quod vis, fac!” Szeresd az Istent, azután tedd, amit akarsz, mert ez a nagy szeretet jóvá és szentté teszi akaratodat.” Meggondoltam református anyaszentegyházunk dicsekedésének, minden idők legbőlcsebb püspökének ezt a megállapítását: „Aki a valóságot ignorálja, legfeljebb Don Quijote lehet; ez is hősiesség bizonyos fokig, de mindig reménytelen és mindig nevetséges.” Meggondoltam mindazokat a nehézségeket, amelyekkel szolgálatomban meg kell küzdenem. Tisztában vagyok a nagy feladatokkal, amelyeket munkatársaim jóakaratu segítségével meg kellene oldanunk, sőt tisztában vagyok tehetségeim fogyatékoságával is, amelyek képen elégtelen-

nek nagy dolgok véghezvitelére s ha ezeknek dacára is van bátorságom arra, hogy 50 esztendőös papi működésem folytatásaként ezen a szélesebb mezőn való munkálkodásomat felajánljam az egyházkerületnek, ez csak abból a mélységes hitemből táplálkozik, hogy: „... azoknak, akik Istent szeretik, minden javokra van, mint akik az ő végzése szerint hivatalosak.” (Róm. 8:28). Hiszen aki nyitott szemmel és elfoglaltság nélkül tekinti a mai világ helyzetét, megállapíthatja, hogy ma minden munka nehéz s a legnemesebb törekvések sikere is bizonytalan. Szomorúság, bizonytalanság és aggályoskodásból áll a világ minden népének mai élete. A világ legnagyobb bölcsei, főhatalmasságai nem bírják megszüntetni a különféle kríziseket, hanem ehelyett *jelszavak* hangzanak szelvény-hosszában: konszolidáció, valorizáció, pacifikáció; ezek azonban csak jelszavak maradnak s a valóságban azt kell látnunk, hogy konszolidáció helyett teneritas, valorizáció helyett devalváció, pacifikáció helyett pedig: bellum omnium contra omnes dul az egész világon.

A fejedelmek, hadvezérek zsenialitásukkal, vitézségükkel országokat tudnak meghódítani vagy gyarlóságukkal országokat elveszíteni. de a világ összes hatalmasságainak ereje eltörlül amellet az erő mellett, amely oly gyöngéden hangzik a János apostol ajakán: „Fiacskáim, szeressétek egymást!” Mert ez a szeretet békességre vezet, arra a békességre, amely mindnyájunkra nézve életszükség s nekünk nem szabad feladnunk s én nem is adom fel azt a boldogító reményt, hogy az embereknek ez a széthuzása, ellenségeskedése és pusztító vágya előbb-utóbb meg fog szünni és az a bizonyos

meggyőződésem, hogy azon az oldalon fog leghamarább kivirulni a boldogság ékes virága, amelyiken a békesség palántáját a szívekben leghamarább elültetik és állandó gondozással növekedésnek indulni engedik.

Az anyaszentegyháznak különösképen szükségé van erre a békességre és áldott nyugalomra. Nem az állóvíz, a mocsár nyugalmát értem, amelyben a miazmák szaporodnak és a levegőt megmérgezik, hanem a lassan csörgedező kis patakok csendességét, amelyek nagy számmal egyesülvén, végül óriás hajókat emelnek könnyen s terjesztik a jólétet, gazdagságot országokon, világrészeken át.

Ezek a kis patakok az anyaszentegyházban a gyülekezetek, amelyeknek zajtalan, de Isten igéje, Krisztus tudománya vezérlése mellett folytatott tevékenykedése képezi az anyaszentegyház virágzásának alapját. A gyülekezetek első munkásai a lelkipásztorok, akiknek kötelessége a nyáját legeltetni: „Nem úgy, hogy uralkodjanak a gyülekezeten, hanem mint példányképei a nyájnak.” (I. Pét. 5: 2—3) A gyülekezetek gondozásában azért elsőrendű kötelességnek tartom a lelkipásztorok részéről a cura pastorális belmisszió szorgalmas gyakorlását s ennek keretében az ifjuság gondozását, énekkarok szervezését, vallásos esték tartását általában, hogy a lelkipásztorok presbyter társaikkal együtt mindent megtegyenek a hit ébrentartására, a régi nemes tradíciók ápolására, evangéliumi egyházunk felvirágoztatására és egyházalkotmányunk iránti tiszteletre.

Ebben a részben nem fogok különbséget tenni a magyar és szlovák nyelvű lelkészek és gyülekezetek között, mert földolagnak tartom a lelki-élet ápolását, az evangéliumi hit fenntartását, akár ilyen, akár olyan nyelven hirdettessék az Isten igéje. A másik követelmény pedig az, hogy úgy az egyes gyülekezetek kebelében, mint a gyülekezetek és lelkipásztoroknak egymással való érintkezésében békesség és szeretet uralkodjék. „A léleknek gyümölcse: szeretet, öröm, békesség, béketűrés, szivesség, jóság, hűség, szelidség, mértékletesség.” (Gal. 5: 22.)

Ennek a békességnek a jegyében óhajtom kezelni mindazokat az ügyeket, amelyek a cseh-szlovák köztársasági állammal való kapcsolatunkban hivatali eljárás tárgyát fogják képezni. Életemnek és lelkipásztori, valamint közéleti munkálkodásomnak ezen a fordulópontján előtetek, kedves szolgatársaim és e diszes nagy gyülekezet előtt kötelezőleg kijelentem, hogy felelősségteljes állásomban sohasem fogom az egyház és állam közötti ellentétet keresni, ellenben mindent meg fogok tenni a békesség és egyetértés megteremtésére, ami anyaszentegyházunk virágzása érdekében szükséges. Az állam törvényeit tiszteletben tartom és a hatáskörömbé tartozó egyházi testületekkel és tisztviselőkkel is megtartatom épenazért,

mert evangéliumi egyházunknak a törvénytisztlet mindenkor jellegzetes sajátága volt.

Emellett az állami törvényeknek az egyházra és annak szolgálatában álló összes tisztviselőire és hiveire vonatkozó rendelkezéseiben foglalt jogok teljességéhez törhetetlen következetességgel ragaszkodom. Ezek közül mint legfontosabbakat felemlítem itt:

1. Az egyházi tisztviselők — lelkészek, tanítók — állampolgársági ügyeit, amelyek miatt sok keserves könnyet hullat igen sok gyermek családapá, akiknek magatartása ellen pedig semmi kifogás nem merült fel.

2. A szolgálatképtelen, nyugalmazott állapotban élő lelkipásztorok, valamint a szegény lelkészözvegyek és árvák ellátási díjait, amelyeket sokszor minden indok nélkül éveken át nem folyósítanak az illetékes állami hivatalok.

Ide tartoznak azok a szegény lelkészözvegyek, akiket igényeikkel azzal az indokolással utasítanak el az országos hivatalok, hogy az elhalt férjnek nem volt állampolgársága.

Mindezeknek a keserűséget, fájdalmat és kínzó nyomorúságot okozó sérelmeknek az orvoslása iránt az alkotmányos lépések megtételében megrestültni nem fogok.

3. Az 1904—7 évben hozott egyházalkotmányunkat a legfelsőbb közigazgatási bíróság ismeretes döntvénye érvényben levőnek ismerte el mindaddig, míg új kánonainkat a köztársasági kormány megerősíti. Ennek birtokában egyházi kormányzatunk, bíraskodásunk, egész egyházi életünk vezetése elé akadályok nem gördítettek; mindazáltal, hogy a felelőtlen és hozzá nem értő közegek részéről itt-ott felhangzó kifogások és ellenvetések is végképen elhallgassanak, a legteltesebb készséggel fogok a legfelsőbb egyházalkotmányi tényezőkkel együtt azon munkálkodni, hogy a pozsonyi zsinat által megalkotott egyházi törvények — kánonok — a kormány által megerősítve életbe léptethetők legyenek. Addig is, míg ez megtörténhetik, érvényben levő egyházalkotmányunk pontos megtartására a magam hatáskörében szigorúan örködni kívánok.

4. Programom keretébe tartozik annak őszinte megvallása, hogy régi álláspontom szerint az egyházalkotmány helyes, céltudatos és sikeres vezetése a gyülekezetekben a lelkipásztor, az egyházmegyei életben az esperes kezébe van letéve

Nekem az az ideálom, hogy minden lelkipásztor a saját gyülekezetében esperesnek, minden esperes a saját őrzésében püspöknek érezze magát s ha mindenki így érzi át a hivatását s az alkotmány szigorú szemmel-tartása mellett, a szeretet és békesség szelleme által vezéreltetve végzi nemcsak a törvény, de a saját szíve és lelke által előírt kötelességeit, akkor az egyházalkotmány az egész vonalon zökkenés és fennakadás nélkül fog menni s a fokozatos egyházi hatóságok nem lesznek kénytelenek egészen

aprólékos és csekély jelentőségű ügyekkel foglalkozni.

5. Nagy súlyt fektetek az egyházmegyei lelkésztestületek, értekezletek vagy baráti körök állandó és céltudatos működésére. Az lenne az óhajtásom, hogy a lelkésztestületekben nemcsak a gyakorlati kérdések vitattassanak meg, ami által az egyházmegyei közgyűlések tanácskozássai is alaposabbak lehetnek és általános megnyugvást eredményezhetnek, hanem a lelképásztorok önképzése, a belmissziói kérdések megvitatása, valamint a belmissziói munkálkodás irányítása határozottabb formát vehetne s végeredményben az anyaszentegyház látná annak hasznát. Ennek a munkálkodásnak a buzgó és céltudatos keresztülvitele legcélszerűbben alapozná meg a szélesebb keretek között mozgó ilyen irányú munkálkodást és együttműködést is.

Ezek az irányelvek vezettek eddigi közéleti munkálkodásomban s ezekhez hű akarok maradni mostani elhivatásomban is. Sohasem kívánom azért főpásztori minőségemet kidomborítani, sőt az egyenlők közötti elsőséget is úgy értelmezem, hogy a kötelességteljesítésben és a szeretetre, békességre való törekvésben Isten kegyelme mellett elsőnek kell lennem. Hogy azonban ez a becsületos törekvésem sikerre is vezessen, ahhoz a saját fogyatékos tehetségemet kevésnek érzem. Ezért szeretettel kérem kedves szolgatársaimat, hogy jóakaratu támogatásukkal segítségemre lenni sziveskedjenek.

Legelsősorban kérem erre az egyházkerületi Főgondnok urat, e perctől kezdve igen tisztelt elnöktársamat, akinek Istentől adatott szép tehetségei és saját lelkének buzgósága az egyházi szolgálatban bőségesen megütik a Péter apostol által felállított mértéket: „A ti hitetek mellé ragasszatok jó cselekedetet, a jó cselekedet mellé tudományt, a tudomány mellé mértékletességet, türeést, kegyességet, az atyafiakhoz való hajlandóságot és szeretetet.” (II. Pét. 1:5-7.) Ezek a nemes tulajdonságok Önben, igen tisztelt elnöktársam, nagynevű és nemes szívé őseitől öröklött áldott nemes vonások, amelyeket nem szaporít, csak nemesít, öregbit az a szent lelkesedés, amellyel ezeket a nemes tulajdonságokat anyaszentegyházunk javára gyümölcsöztetni meg nem szűnik. Amilyen gyönyörűséggel szemléltem idáig is ezt a szent lelkesedést, olyan szeretettel kérem, hogy ezzel a jóakaratu hajlandósággal engem püspöki működésemben támogatni kegyeskedjék, hogy ekképen együttes vállvetett munkánkon legyen Istennek bőséges áldása!

Hasonló kéréssel fordulok esperes és egyházmegyei gondnok testvéreimhez, mint az egyházmegyéek vezetőihez, az egyházkerületi, egyházmegyei tanácsbírói, jegyzői és ügyészi karhoz, hogy egyetértő munkálkodásunk folytán alakuljon ki az a megnyugtató öntudatunk, hogy itt mindenk ékesen és szép renddel folynak!

Végezetül is fogadja kegyesen a Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés és az egyházkerület egész közönsége azt a biztosítást, hogy református anyaszentegyházunknak és az egyházkerületnek hűséges szolgája kívánok lenni.

Tanügyi bizottsági jelentés az 1932. évről.

Az Egyetemes Konvent ülésén előterjesztette:
Patay Károly előadó.

(Folytatás.)

A tiszáninneri kerületünk jelentése nagy részletességgel foglalkozik népoktatási helyzetünkkel. Kifogásolja az állam hatalmi körének tultengését, az egyre fokozódó iskolai terheket, ennek folyamányaként népünk elkedvetlenedését, elhidegülését és az iskoláink feladására való készség egyre erősödő terjedését. Csodálkozva említi fel iskoláink szellemi állásának oly tökéletes fokban való minősítését, hogy pl. 167 iskola közül 71 kitünő, 61 dicséretes, 33 jó és csak 2 elégséges; sőt Gömörben 68 iskola közül 37 kitünőnek, 23 pedig dicséretesnek mondatik. *Iskoláink minősítésében szigorubb és egységesebb elbírálást sürget*, az iskolavizsgálók megválogatását és az iskoláknak az egyházlátogatás által való kötelező megvizsgálását. A vallásoktatásra általánosságban nagy gondot fordítanak, de mégis felpanaszolja a jelentés, hogy Gömör egyes iskoláiban éneklés és imádkozás nélkül kezdik és végzik a tanításokat s a tanítók az éneklést csak az órarendben előirt időkbén tanítják, sőt van tanító, aki a vallástani tananyagot be sem írja a naplóba. Felsőzempléni jelentés szerint a bibliát az iskolákban sehol sem használják! Kolbásán a gör. kath. iskolába járó gyermekeinket senki sem részesíti hitoktatásban! Sőt a lelkész még hiveinek a számát se tudja! Morván és Vásárhelyen nem tanítják gyermekeinket énekelni! Ung és Alsózemplén a községi iskolák gyors szaporodását panaszolja. Botfalván és Kereszten még a felettes egyházi hatóságok figyelmeztetése ellenére is fokozódik a vágy iskoláink átadására! *A kerületben 170 tanító közül 55 ideiglenes és rendkívüli tanerő van. Kívánja a kerület a hit- és jellemképző egyháztörténelmi szemléltető képek: a gályarabok és a reformátorok arcképeinek és kellő bibliai mondásoknak iskoláinkba való bevezetését és alkalmazását.*

Az összes jelentések megemlékeznek a külön tanterv és iskolai rendtartás s a vallástani tankeönyvek mielőbbi elkészítésének szükségességéről és a református tanítóképzőintézet felállításának egyre hangosabban megnyilvánuló követelményéről.

Mindezen előterjesztéseim nyomán legyen szabad a következő határozati javaslatokat benyujtanom a konventi tanügyi bizottság, illetve a főtiszt. Egyetemes Konvent elé:

I. *Kegyeletes érzéssel, a fájdalom és veszteség őszinte gyászával adózik a konventi tanügyi bizottság nagyevü elnöke: néhai Péter Mihály áldott emlékének; hűségét és önzetlen, csüggedést nem ismerő tevékenységét kegyelettel örökíti meg jegyzőkönyvének lapjain. Megilletődéssel hajtja meg az elismerés zászlaját annak emléke előtt, ki a meghajlást s az általa vallott igazságok nehéz harcában való meghátrálást nem ismerte soha s kire méltán ráillettek a klasszikus költő szavai: „justum actenacem propositi virum et si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinae!” Az örök világosság fényeskedjék neki!!*

II. Elsőrendű feladatának érzi és kötelességének ismeri Egyetemes Egyházunk a most legaktuálisabb kérdésben: *a Dérer-féle iskolai törvénytervezet tárgyában való véleményének kinyilvánítását, valamint álláspontjának kifejezésre juttatását. Nem hagyhatja szó nélkül, hogy ily nagyhorderejű, existenciális és egész iskolai életünket átalakítani akaró, sőt felforgató törvénytervezet a mi meghallgatásunk nélkül, a mi egyenes mellőzésünkkel látott napvilágot! A közel 250 ezer lelket számláló, mindig a kulturának élő s azért az első sorokban küzdő, erős közművelődési tényező: a magyar református egyház egyeteme, megérdemelt volna annyi előzetes figyelmet és figyelmet, hogy e nagyjelentőségű kérdésben róla, nélküle, az ő meghallgatása nélkül ne határozzanak. Ezt mint sérelmet leszögezi!*

Egyetemes Konventünk már most kijelenti, hogy iskoláinkhoz erős akarattal ragaszkodik és az évszázadok nehéz küzdelmeiben egyházunk testével összeforrott s annyi sulyos próbát kiállott kapcsolatot iskoláinkkal szélszakíthatatlanul megtartani kívánja. Kész minden áldozatra, hogy iskoláinkat egyházunk testében megtarthassa, de kész a harcra is, bármiféle és bárhonnan jövő ellentétes áramlatokkal vagy kísérletekkel szemben. Ezért felajánlja a maga erkölcsi sulyát mindazoknak, akik iskoláik megtartása érdekében sikra szállanak! Megteszi mindezeket annyival inkább, mivel a törvénytervezet ellenkezik magával a trianoni békeszerződéssel is és egyházi autonómiáinkkal, melynek érvényes fenntartása mellett való kötelezettséssel vett birtokába a köztársaság s ezeket egyoldalú akarattal megváltoztatni, jogainkat figyelmen kívül hagyni nem lehet.

Egyetemes Konventünk tiltakozik bármilyen néven nevezendő egyházi, iskolai ingó- vagy ingatlan vagyonunknak még csak használati tulajdonul való elvétele vagy lefoglalása ellen is. Minden egyházi vagyona a főfelügyeleti jognál fogva az Egyetemes Egyház tulajdona, akinek beleegyezése és

hozzájárulása nélkül ezeket elvenni nem lehet, mert ezt tiltja a jog, az igazság és a méltányosság!

Egyetemes Konventünk előbbi álláspontjának érvényesítése és a legszentebb s legdrágább iskolai jogainknak megvédése érdekében a legerélyesebb lépések és eszközök igénybevételét elhatározza és minden egyházi szervét nyomatékosan felhívja, hogy saját hatáskörében mindent kövessen el, hogy hűveink az iskoláink ellen készülő támadásról tiszta képet nyerjenek és teljes erejükből tegyenek meg mindent iskoláink megmentésére!

III. Megnyugvással állapítja meg a tanügyi bizottság és az Egyetemes Konvent, hogy iskoláink az elmúlt tanévben is hivatásuk magaslatán állottak. *Tanítóink odaadással és hűséggel végezték nemes kötelességüket, öntudatos, vallásos, kálvinista szellemben nevelték a gondjaikra bízott gyermekeket. Sajnálattal veszi azonban tudomásul, hogy vannak iskolák, ahol a vallásos nevelés nem érvényesült oly mértékben, mint amelyet egy református iskolától méltán elvárhatunk. Nagyobb mulasztás megállapítása miatt az Egyetemes Konvent fegyelmi eljárás megindítását kéri Váriban és Kolbásán a lelkész mulasztásaiért, Csépen és Forgoláuyban pedig az egyházi éneklés tanításának elmaradásáért és a fegyelmi eljárások eredményéről a legközelebbi konventi gyűlésre jelentést kér.*

IV Sajnálattal kell megállapítani egyes helyeken népünk körében az iskoláink átadására való hajlandóság terjedését. Bár megnagyobbodtak terheink s népünk szegényedik, mégis nem annyira ebben, mint inkább az ősi buzgóság, áldozatkészség és az öntudatos kálvinista szellem hanyatlásában találhatjuk meg e szomorú jelenség alapokát. *Egyetemes Konventünk felhívja tehát lelkészeinket, tanítóinkat, egyházi előjáróinkat s egyházunk minden tagját, hogy teljes erővel és igyekezettel iparkodjanak nemcsak megőrizni, megtartani, de ahol indokolt és szükséges, még fejleszteni, szaporítani is iskoláinkat. A dunáninni kerületet illesse hálás köszönet, mert ott iskoláink, illetve a tanerők száma évről-évre növekedik.*

V. Megütközéssel veszi tudomásul Egyetemes Konventünk, hogy vannak iskolák, hol a tanítás ének és imádkozás nélkül kezdődik, illetve végződik, hol a vallástanítás anyaga a haladási naplóba be sem vezettedik. *Felhívja az illetékes kerületeket és egyházmegyéket, hogy ezeken a helyeken a fegyelmi eljárást folytassa le s annak eredményéről tegyen az Egyetemes Konventnek jelentést. Hogy pedig hasonló esetek meg ne ismétlődjenek, de meg hogy iskoláink vallásos jellege csor-*

bát ne szenvedjen, Egyetemes Konvent elrendeli, hogy minden iskolai tanítás éneklés, imádkozás és egy bibliai vers felolvasásával kezdődjék és énekléssel, imádkozással fejeződjék be.

(Folyt. köv.)

Lelkészi konferencia Sárospatakon.

A magyar tiszáninneri egyházkerület a theologiai tanári karának bevonásával s hathatós segédkezésével Sárospatakon ez év április 6—7-én lelkipásztori konferenciát rendezett a szekták elleni védekezés tárgyában, melyre 100-nál több résztvevő jelentkezett s azon hűségesen kitartott, ami a tartalmas s eleven előadásoknak köszönhető.

Magyar református anyaszentegyházunknak két eleven, be nem gyógyulható sebe van: egyik a róm. kath. akció által mindenütt új tüzzel és erővel megindított reverzális-nyerés ügye, a másik nem kevésbé veszedelmes sebe, amelyet a szekták vágnak a testén. Mindkettő elleni védekezés elsősorban a lelkipásztorok működési hűségén fordul meg, ezért volt nagyon időszerű e konferencia megrendezése.

Dr. Enyedy Andor egyházkerületi főjegyző nyitja meg a konferenciát annak konstataciójával, hogy egyházunk az ébredés állapotában van már mindenfelé, de ez az ébredés még nem olyan erőteljes és hatásos, mint türelmetlenül sürgetnénk, azért, mert az elméleti megállapodások a gyakorlatba több ok miatt nem mentek még át. Reménységgel üdvözli a konferenciát, hogy itt belső tűz is fog ébredni az elméleteknek a gyakorlatban való beváltására. Utánna következett dr. Vasady Béla theol. tanár hatalmas előadása a szekták keletkezése okairól:

A szekta a protestantizmus betegsége. Mutatja a protestantizmus törzképét, ha szakitana a mult hagyományaival és a kultúrával. Gyökér fattyuhajtása az a protestantizmusnak, mint dr. Csikesz mondja. Legjellemzőbb vonásai: 1. Tagjainak a történeti egyházakkal szemben való elégedetlensége. 2. Lobogó, személyes vallásosság, de ez hedonistikus, passiv, tétlen lelki kéjelgés, különösen a kálvinizmus aktivitásával szemben. 3. Magukra úgy tekintenek, mint szentekre, a puplikánust megvető farizeusi góg, — mely úgy szellemi, mint lelkiértelemben fejlődésképtelen, — a jellemző sajátosságuk. 4. Jellemzi őket a törvényvallás nivójára való visszasüllyedés. 5. A világtól elvonatkozott tagok társasága lesz, melyet jellemez egyfelől kultúraellenessége, másfelől nem tud bekapcsolódni a nemzeti szellem életáramába, hanem gyakran melegágya lesz a nemzetietlen irányzatoknak. Lélektani okai: 1. vallásos élmény sajátosságában rejlik. (Sabatier: Az ember gyó-

gyíthatatlanul vallásos!) Mikor a vallás racionalissá válik, ami egy a vallásosság megőlésével. 2. Mikor az ember világnézeti fejlettsége alacsony fokon áll, akkor is szekta keletkezik, valamint 3. akkor is, ha az erkölcsi hiányérzetek kielégítetlenül maradnak. 4. Elősegíti az a körülmény, mikor uralkodóvá válik az a gondolat, hogy a pap az egyház; mikor a történeti egyház megmerevedik, ellustul, így önmagának ellenségévé lesz. 5. Mikor az igehirdetés és vallástánítás a sivár racionalizmusba ful bele; mikor a vallástánító azt hiszi, hogy a hit tanítható s a predikálásból hiányzik a bizonyágtétel lelke. 6. Ha mi lelkipásztorok nem adjuk meg a lelkeknek az előttünk való kitárulkozás lehetőségét, úgy hogy ennek kezdeményezői mi lelkészek legyünk. 7. A szektát elősegíti az is, ha nem foglalkoztatjuk eléggé gyülekezetünk tagjait, végül 8. az egyházi fegyelem hiánya.

Az Ige hathatós hirdetése; az egyetemes papság elvének minél tökéletesebb keresztülvitele; a megtérésnek, újjászületésnek komolyan vevése segít a bajok terjedésének meggátolásában, de magát a szektakérdést napjainkban végleg elintézni nem lehet.

Dr. Mátyás Ernő theol. igazgató: a millenizmust ismerteti. A szentháromság, a lélek tagadása. Az ember tökéletes. Jézus test szerint öletett meg, de isteni lényként támadott fel. Istenné feltámadása után lett. Russel jellemző tanítása: az Úr eljövetele, (Dán. XII. 12.) amikor Juda oroszlánja uralkodni fog dicsőséggel. Feltámadásával eljön az aranykorszak, a csodabuza bőven fogja ontani a termést: még e jelen nemzedék életében megvalósulnak. A millenizmust jellemzi, hogy a fizikai élet hiányérzeteire ígér pótlékot, a test állíttatik helyre, lesz ifjuság, egészség, gazdag aratás, pompás lakásvi szonyok. Ezért lebecsülik a szegénygondozást.

Dr. Zsiros József theol. tanár pedig az adventistákat. Jellemző tulajdonságuk: a szentiratok közötti distingválás, a szombat megünnepelése, parusia hite, ahol az említett napok = évek. Elvetik a gyermekkeresztiséget.

Gyűlvészi István edelényi lelkész: a baptistákat, Nádházy Bertalan diósgyőri lelkész: a spiritizmus s egyéb occultista tudományokat ismerteti.

Második napon: dr. Enyedy Andor és dr. Szabó Zoltán a szekták elleni védekezésről tartottak mélyenjáró s kimerítő fejtegetéseket.

Minden tévelygés magva egy elferdített igazság: ezt kell szemelőtt tartanunk mindenkor. Az egyháztagság komolyanvétele a másik kiinduló pontja a védekezésnek. Melegség és közvetlenség hiánya igehirdetésünkben; a hideg templom, az ott való megjelenésnek is de sokszor: az új ruha stb. az oka. Lelkésztől a hivek messze vannak; csak dobálódunk az újjászületés stb. nagy realitásaival; egyházi adót a lelkész ne szedjen, ne kényszer legyen annak megfizetése, de önkéntes ajánlat. Az unatkozó

egyháztagekat fel- és kihasználni az egyház javára. A lelkiitalok korlátolt kimérése helyett adni az Igét mind alkalmas, mind alkalmatlan időben, nem kell megijedni, félni még az így előállható rajongástól sem. Ezek a preventív óvintézkedések. Kialakult szektával szemben nem a vitakozás és nem a csendőrszurony a megfelelő eljárás, de a jobb és olcsóbb kiszolgálás. Visszatért szektáriussal szemben az eljárás: jóindulattal, szeretettel fogadni, mint megtért gyermeket szülei, de a meggyőzés hadjáratát most kell vele szemben megindítani: különösen alkalmasokká válnak a szekták elleni felhasználásban. A legsikeresebb védekezési mód: a támadás, a harcikészség ellenök.

Dr. Szabó Zoltán szerint: már a kereszteleési agenda apologia legyen baptistáktól megfertőzött helyen, valamint el ne mulassza a keresztszülőket is felszólítani a lelkipásztor kötelességeik teljesítésére. Házi istentisztelet (1. A lelkész jelenlétében az időnkénti, 2. a gyülekezeti tagok állandó szokásaként) gyakorlása. A lelkész naponta való bibliaolvasása, ennek eredményét pár sorban leírni. Mivel a szekták a mi hibáinkból, mulasztásainkból élnek, igyekeznünk igehirdetésünknek megfelelő magán- és családi élet élésére s mi keressük ki az ő hibáikat s mutassunk rá bátran azokra. A megrögzött szektásnak azonban ki kell halni, mint a zsidóknak a pusztában egykor, külső kényszer alkalmazása nélkül.

A hozzászólások révén, melyeknek legtöbbje az egyéni tapasztalatokból folyt, megállapítást nyert, hogy a szektásokat ne nevezzük mi is, hiveink is: hívőknek, hanem tévelygőknek, vallástekozlóknak, vagy mint Kálvin: konkolyosoknak.

A reggeli és estéli áhitatokat Janka Károly cigándi, Pósa Péter cserépfalusi — megválasztott miskolci —, Farkas Elek gönci és dr. Enyedi Andor miskolci lelkipásztorok végezték.

Utolsó délután: dr. Marton János theol. tanár tartott előadást, mély elgondolása szerint: a lelkészi továbbképzésről, melyet eszméltetés céljából nagyon üdvös dolog lenne, — Svingor Jenő radostyáni lelkésztestvérünk lelkes hozzászólásával együtt — itt is mindenünknek ismerni, nem lennénk magunkkal úgy megelégedve, mint most vagyunk.

A sárospataki főiskola Alma Maternek bizonyult most is nemcsak a lelki, de a testi eledelek, elszállásolások tekintetében is. Volt részünk a (pasztörizált) tejnek italától kezdve a kemény eledelig (értve a magvas előadásokat) minden jóban bőven! A két és fél napon keresztül ugyszólván ingyen élveztük édesanyai szeretetét, azonfelül a régi diákszobákban (a melyek most már modernül vannak felszerelve: légfűtés, villany, zárt folyók stb.) és a konviktusban úgy éreztük magunkat, — elszakadva e világ sok bajától — mint a 30—40 év előtti,

boldog diákok. Szeretete, bármily messze estünk is el tőle, megerősített iránta való, holtunkig tartó szeretetében. Bárcsak meg is tudnók mutatni mindnyájan résztvevők tetteinkkel is! Legyen rajta e nehéz időkben is tovább, mindörökké az Isten őriző s segítő kegyelme!

Hernádi Gergely.

Üdvözlő beszéd

Soós Károly komáromi esperessé történt beiktatása alkalmával.

Tiszteletes, Tudós, Öspörös Atyánk!

A mai korban már szokatlan ez a címzés. De én így szólítalak meg esperessé történt beiktatásod alkalmával, mint legidősebb tanácsbírája egyházmegyénknek. Ebben a megszólításban egész programot adok Neked. Talán soha sem volt a világ fiai között olyan cimverseny, mint korunkban, sőt behatolt ez puritán kálvini berkeinken is. Nekünk, az Úr szolgálójának legyen elég a 400 éves *tiszteletes címzés*, hiszen ebből hozzánk egész történelem beszél, egyházunk szomorú, de dicsőséges története.

A tiszteletes címmel a multban szoros kapcsolatban volt a *tudós cím*. Te ezt már eddig is kiérdemelted. Isten szent igéjét hirdető prédikációs könyveid; a világháboruban kesergő szülők, özvegyek és árvák fájó sziveit Isten szármolyához emelő imádságaid; másfél évtized óta az általad szerkesztett egyházmegyei jegyzőkönyveid már megszerezték Neked a jogot a tudós címzésre.

Talán legnehezebb az a kötelességed, melyet az *öspörös címzés* tartalmaz. Minden időben kellett az esperesnek pörös ügyeket intézni. De most mintha sokkal idegesebb lenne a világ. Mintha meglazult volna az egyház iránti áldozatos hűség; a vallás iránt a bensőségteljes Istenfélelem; az Úr oltára körül forgolódnak iránt a tiszteletteljes bizalom és magatartás. Sokszor az esperes saját szive és esze tanácsával kénytelen viaskodni, de az Isten szent lelke sugallatát követve kell, hogy mindig megtalálja az utat az Isten és az anyaszentegyház érdekében az ellentétek elegyenlítésére.

A négyes címzés legfelségesebb része az, hogy *Atyánk*. Nemcsak a fiatalabbak, hanem mi öregebbek is hittel, reménnyel és szeretettel szólítunk Atyánknak.

Itt vagyunk körülötted az egyházmegye lelkészi és világi tanácsbírái, Neked munkatársaid. Arra kérünk Tégedet, *tiszteletes tudós esperes* urunkat, hogy légy nekünk és a mi reánk bízottaknak szerető *Atyánk*.

Igy fog adni a Mindenható Isten esperesi munkálkodásodhoz, eddig megtapasztalt kegyelméhez még több kegyelmet. Ugy legyen! Amen.

1933. május 4.

Boross Kálmán.

A szerkesztőségből.

Folyó hó 10-én kaptuk a következő express levelet:

„A „Ref. Egyház és Iskola” szerkesztőségének a tekintetes lelkészi hivatal címén, Vajány. Via Velké Kapušany. Úgyfelem Czibor József deáki-i ref. lelkész úr a „Ref. Egyház és Iskola” lapban egy válaszcikket irt egy „Abituriens” aláírású, nb. lapjukban megjelent cikkre, amelynek egyes kitételeit a cikk írója magára nézve sértőnek találta s egy ügyvéd által felhívta ügyfelemet elégtételadásra. Erre úgyfelem a múlt hét elején egy helyreigazító cikket küldött be nb. lapjuknak leközlés végett. Ezt azonban nb. lapjuk a f. hó 7-én megjelenő számban nem közölte, ehelyett újból Abiturienstől hozott egy erre vonatkozó cikket. A sajtótörvény 1914. évi XIV. t. c. 20. §-ára való hivatkozással úgyfelem nevében felkérem, hogy úgyfelem beküldött nyilatkozatát a f. hó 14-én megjelenő számban annál inkább leközlőni sziveskedjék, mert ellenkező esetben kénytelen lennék az idézett törvény 21. és ezt követő szakaszaiban szabályozott bírói eljárást a szerkesztő ellen folyamatba tenni. Tekintettel arra, hogy így mostmár úgyfelem helyreigazító nyilatkozata nem a legközelebb megjelenő számban lesz közölve, kérem, hogy csillag alatt megjegyzés szó alatt közöltessék ez a kitétel: „ez a cikk Abituriensnek a f. hó 7-iki számunkban közölt cikke közlése előtt érkezett szerkesztőségünkbe.” Tisztelettel: Dr. Baranyay Vince s. k., ügyvéd.

E levélben foglalt kívánsághoz képest leközljük a kérdéses nyilatkozatot, mely kísérelve levelének dátuma szerint f.é. április 25-én kelt.

„Ahol a mi tanítóinkat nevelik”.

A „Református Egyház és Iskola” 1933. április 16-iki számában, mint volt pozsonyi hitoktató, engem érintő ügyben, válaszoltam „Abituriens” cikkíró téves állításaira s ott kimutattam tévedését.

Mivel első főlháborodásomban irtam cikket, talán erősebb hangot használtam, mint kellett volna. Kijelentem, hogy cikkemmel nem akartam „Abituriens”-t megsérteni, avagy a legkisebb mértékben megbántani.

Fenn kell azonban tartani azt az állításomat, hogy „Abituriens” a valótlanosságokat is magában foglaló cikkel többet árt egyházunknak, mint használni szeretne. A magyar református egyháznak sohasem volt fegyvere, hogy ilyen taktikával harcoljon.

Most vannak Pozsonyban az externista érettségire való felvételek. A cikk hatása már jelentkezik. Reformátusoknak a felvételnél kellemetlenkednek. „Abituriens” tehát kezdi elérni célját. Annyi református prepa, mint ebben az elmúlt tanévben volt, többet aligha lesz.

Egyházi hatóságainknak azonban módjában állhatna, hogy az ilyen egyházunknak ártó cik-

kért az illető urat felelőségre vonja. Hogy nem abiturienst, az való, mert nekem lévai ügyvéd küldött felszólítást elégtételadásra. Pozsonyban tanuló „abiturienst” ezért nem megy Lévára. Van Pozsonyban elég ügyvéd. Az illető azonban nem is református lelkész, de Lévától egy szecsőgrásra élő . . . református . . . hm . . . „abiturienst”. . .

Még egyet. Ha annyira szeretne egyházunkkal jót tenni és a preparandia ügye annyira szíven fekszik: miért nem mert saját neve alatt sikraszállani élete nagy céljáért? Nem szándékom a kioktatás, de ártatlan abiturienst kurizták bőrére kár ilyen cikket megengedni.

Egyházunk forr. Ez is forrási tünet. Egyéb-ként megint és ismételtlen: Noblesse oblige.

Deáki.

Czibor József
ref. lelkész.

És most legyen szabad megkérdezni úgy Czibor József kollégámtól, mint a lap minden komoly és higgadt olvasójától: mit használunk az ilyen írások leközlésével akár a hivatalos egyházi közérdeknek, akár az elvek tisztázásának, akár az egymást megbecsülés, vagy a keresztyén felebaráti szeretet megbizonyításának? Mikor a lap terének szűk volta miatt a Lengyel Józsefek, dr. Sárkány Lajosok, Szabó Bélák igazán nagyértékű és közhasznú cikkeit hétről-hétre a zsebemben hordozza a szerkesztő, míg csak túlhaladott állásponttá válna el nem vesztik aktualitásukat, miért kell ugyanekkor az ilyenféle írások leközlését ügyvédi karhatalommal, sajtótörvénnyel, perrel is kikényszeríteni? Hiszen e kérdésről a már eddig megjelent írásokból minden olvasó alkothatott magának véleményét, ha akart és bizonytalán a felől is mindenki tisztában van, hogy a két világnézet közül melyik a helyes, vagy helyesebben melyik a mi szempontunkból *egyedül* helytálló.

Vagy közöljem le még azokat a leveleket is, melyekben a vitáról véleményt mondanak mások, elfogulatlan olvasók? Nem. Ezt a vitát itt a hivatalos lapban lezárjuk.

Vaján, 1933. május 10.

Körmives Sándor,
a szerkesztő helyettese.

Problémáink.

A reverzális ügysz. Engedtessek meg nekem, hogy mint „világi”, de aki nagy érdeklődéssel figyelem egyházunk minden mozdulását s így a mostanában zajló reverzális vitát is, habár a kérdés a gyakorlatban megvan is oldva, mégis elvi oldalról szintén hozzászóljak e kérdéshez.

Én, előre is hangsúlyozom, hogy a felekezeti szempontnál magasabb és Krisztus eszméihez közelebb eső álláspontot óhajtok elfoglalni. Mert szerintem a felekezetieskedés a Krisztus

testének a feldarabolása s az ezzel járó sok harc és gyűlölködés, annak a bizonyosága, hogy nem vagyunk az Ő tanítványai. Az Ő neve csak cégér, amely alatt önmagunk érvényesülését és dicsőségét munkáljuk.

Igaz, hogy ebben a harcban és gyűlölködésben, azt lehet mondani, a római katolikus egyház vezet, amely már eleve kizár minden testvéri összefogást, mert lényének legsajátosabb vonását kellene előbb megtagadnia, mégis közeláll hozzánk, protestánsokhoz is már a kísértés és a veszedelem, hogy mi is ugyanarra, az általunk oly igen (és joggal) helytelenített *ultra* lépünk.

A római kath. egyház egyedül üdvözítő volta és hatalma tudatában kizárja (mert de facto kizárja) híveit az „Egyházból” és következként a mennyországból is, ha vegyes házasság esetén az Egyház érdekét nem védik meg száz százalékosan. Ezt megteheti és mi a róm. kath. egyház belügyeibe nem is kívánunk beleavatkozni. Azt azonban nem hallgathatjuk el, hogy ez szerintünk nem egyéb, mint a legdurvább lelki kényszer alkalmazása a valási élet területén, ahol minden ilyen erőszak alkalmazása ellentmond a krisztusi szeretetnek és türelemnek. Sem Krisztus, sem az ő tanítványai ilyen fegyvert nem használtak Istenország terjesztésére. És aki még ilyet használt, a történelem tanúsága szerint is, az mindig visszafelé sült el.

Nyilvánvaló tehát ezek szerint, hogy mi a katolikusokat, mint sok másban, úgy a reverzális kicsikarásában, vagy a kárunkra reverzalist adók kizárásában sem követhetjük. A protestantizmust egészen más hiány és szükség hívta létre, más is a célja és feladata. Számunkra sohasem a szám volt a fontos, a külső hatalom és fény, hanem mindig a belső tartalom, az eszme, az evangélium tisztasága és szabadsága. Jaj volna a protestantizmusnak, ha ő is uralkodni és pedig erőszakosan uralkodni akarna, holott szolgálnia kell a só és a kovász önfeláldozó szolgálatával.

Éppen ezért én a magam részéről csak helyeselni tudom azoknak a gondolkodásmódját és ideális törekvését, akik nem engedik a „pásztorbotot furkósbottá” elfajulni. Nekünk, ha protestánsok akarunk maradni, nem szabad semmiféle lelkikényszert alkalmaznunk csak azért, hogy ezáltal egyházunk állományát megtartsuk, vagy éppen szaporítsuk. Mert ez a módszer a bukásunkat jelentené még akkor is, ha sok egyháztagot nyernénk is vele.

A szemét szeméért nem evangéliumi elv alkalmazása helyett nekünk azzal kell megmutatni tanítványi mivoltunkat, hogy kenyérral dobjunk vissza, ha valaki kövel dob meg bennünket. A győzelem így nem lehet kétséges.

Megértem, hogy papjainknak rosszul esik látni a másik tábor győzelmes előnyomulását,

azonban, ha ez igazán fáj nekik, vegyék elő a protestantizmushoz egyedül illő fegyvereket és munkaeszközöket, azt a sokat emlegetett, de igazában még mindig elrejtett Bibliát, a Zsoltárt s általában a belmissziót. Neveljék úgy az ifjúságot, hogy az erőszak és gyűlölség fegyverei ne árthassanak neki. Ha ezt nem teszik, magukra vessenek, ha magukra maradnak. A kizárás és kiátkozás itt már semmit sem segíthet. Tisztelettel: *egy világi.*

H I R E K

— **Figyelmeztetés!** A püspöki hivatal címére, Rimaszombatba küldendő minden beadvány.

— **A máramaros-ugocsai református egyházmegye** folyó évi tavaszi rendes közgyűlését május hó 23-ikán tartja meg Nagyszöllősen.

— **Lelkészcserék.** A *salánki* református lelkészi állásra *Horkay Lajos* kiskisrákai református lelkész, a felsőzempléni egyházmegye főjegyzője, *csepei* lelkésszé pedig *Szabó Elemér*, esperesi segédlelkész választott meg. Isten áldását kérjük az új munkamezőkön végzendő munkára.

— **118 magyar theológus** élvezett 1865-óta skót stipendiumokat, akik közül ma 80 van életben. A skót nemzeti egyház moderátora, dr. Mackintosh és dr. Webster volt budapesti skót lelkész látogatása alkalmából most megalakították a Nagybritániai Magyar Református Theol. Hallgatók Baráti Körét Budapesten. Az alakuláson a volt diákok közül 35-en jelentek meg.

— **Nyugtázás és köszönetnyilvánítás.** A kiskisrákai ref. egyház templomának renoválási céljaira az 1933. január 1-től 1933. május 1-ig terjedő időben az alábbi kegyes adományok érkeztek: 1. Técső 10 kč. 2. Bori 20 kč. 3. Baraka—Lucska 75'60 kč. 4. Ruttká 55 kč. 5. Felsőrás 10 kč. 6. Negyed 200 kč. 7. Pozba 40 kč. 8. Komárom 100 kč. 9. Beszter 79 kč. 10. Alsószecse 109 kč. 11. Magyarböd 78 kč. 12. Mohi 150 kč. 13. Bátfa 50 kč. 14. Kajdanó—Ujdávidháza 40 kč. 15. Jóka 98'50 kč. Amidőn ezen újabb kegyes adományokért hálás köszönetünket nyilvánítjuk, felkérjük azon egyházakat, ahol kérelmünk még elintézését nem nyert, azt meghallgatni és segítő jóindulatra méltatni szíveskedjenek. A kiküldött kérő gyűjtőiveknek alig egy negyedrésze érkezett eddig vissza. A kiskisrákai református egyház Elöljárósága részéről: Konta Károly református lelkész.

— **Kanonika Vizitáció.** A Barsi Református Egyházmegye Esperese, *Patay Károly*, az egyházmegyei aljegyzővel: *Czeglédy Pál*, garamsallói lelkésszel az Egyházmegye egyik részében az évi Kanonika Vizitációt elvégezte. A másik részben, az ugynevezett „Szikincze” völgyben folyó évi május hó 15-től—24-ig terjedő időben lesz a Kanonika Vizitáció. Kísérje Isten áldása az egyházépítő utjukat és munkájukat.

— **Kozma Andor**, a nagynevű költő, Arany János iskolájának legméltóbb képviselője, a dunántúli egyházkerület tanácsbírája, 73 éves korában elhunyt. Hálás kegyelet őrzi emlékét.

— **A youngstowni magyar református egyház ifjúsága** elhatározta, hogy vasárnapi összejövetelein, Isten ígéje mellett, az „ó h a z a” történelmét is tanulmányozni fogják.

— **Ötéves theológiai képzés** mellett foglalt állást a Sárospatakon tartott konferencia az alábbi indokokkal: 1. A teljes elméleti és gyakorlati képzés kiszélesedett körének megismérése. 2. A mai túlterhelés, a tantárgyak és órák magas száma és a speciális theol. képzés rövid ideje. 3. A verseny- és színvonalartartás a rk. lelkészképzéssel és más életpályák képzési idejének rendezésével. 4. A theologus infláció. A konferencia javaslatát az egyet. Konvent elé terjesztette.

— **A „Szent Jobb” kalandos története** címen történet-kritikai tanulmányt írt Szabó István miskolci református lelkész, mely a Kálvinista Szemlében is megjelent. Az ügyészség elrendelte a tanulmány elkobzását s a szerző ellen nemzet és hitfelekezet elleni izgatás címén vádat emelt. A református egyház megtette a szükséges intézkedéseket, hogy a legfőbb hatóságoktól jogorvoslatot nyerjen.

— **Minden ismert vallás képviselőinek** jelenlétében tették le ez év elején annak a 75 ezer dollárba kerülő épületnek az alapkövét, amely épületet templomnak szántak, mindenféle vallásu és szertartásu emberek számára. Eszerint elvégezhetik benne az áhitatukat úgy az egy igaz élő Istent imádó hívők, mint mindenféle pogányok egyaránt.

— **Bibliák bizományi lerakata.** Értesitem magyar és szlovákjaku hittestvéreinket, hogy Kelet-szlovenszko részére Valentiny bibliaárus magyar és szlovák nyelvű Bibliákból nagyobb mennyiséget helyezett el nálam bizományba.

A magyar nyelvüekből minden nagyságban, kiállításban és 5, 12, 18, 26 és 40 Kč-ért, — a szlovák nyelvüekből szintén különféle nagyságban, kiállításban és 4, 10, 26, és 48 Kč áráért kaphatók a Britt és Külföldi Bibliatársulat kiadványaiként megjelent, leginkább revideált darabok. — Magyar nyelvű Imakönyvek beszerzését is megkeresésre szívesen és díjtalanul elintézi az **ungcsepelyi Református Lelkészi Hivatal pp. Velké Kapušany.**

HIVATALOS RÉSZ

Dunáninnyi Református Egyházkerület Püspöki hivatala.

Tárgy: A munkakölcsön-jegyzés akciója. 268/1933. szám. Pozsony, 1933. május 8. *K ö r l e v é l.* Valamennyi Nagytiszteletű Esperesi, Lelkészi és Tekintetes Tanítói Hivatalnak, a pozsonyi iskolaügyi referátus 61. és 65. számú körlevelében (folyó év április 24. és 27-ről keltezett: 908/33, prez. és 934/1933, prez.) felhívja az itteni összes tanfelügyelőséget, továbbá az állami és felekezeti összes tanintézet igazgatóságát, hogy az ötszázalékos munkakölcsön akciót támogassák. Ezeket a leiratokat megküldötte hivatalomnak is azzal a kérelemmel, hogy egyházfőhatóságom alá tartozó gyülekezeteken belül ezt a munkakölcsönakciót támogassam. Felkérem az összes fenti hivatalokat, hogy a munkakölcsön akció sikerét előmozdítani képességük szerint szíveskedjenek részint a gyermekek és szüleik felvilágosítása által, amelyben kifejtik a munkakölcsön társadalmi és gazdasági jelentőségét, részint azzal, hogy a kölcsönjegyzésben anyagi viszonyaik lehetősége szerint résztvesznek. Erre vonatkozik különben az iskolaügyi miniszter úr Z. 41.086/I. sz. f. év április 12-ről kelt, a tanári és tanítói karhoz intézett felhívása is. A fentiek szíves tudomásulvételét kérve vagyok szeretettel keresztyén szolgálja:

Balogh Elemér
püspök.

Tattering Ferenc Orgonaépítő

Nové-Zámky. — — Érsekujvár.
Világos tér 21.

Készít új orgonákat és harmóniumokat 5 évi jótállással. Régiek hangolását, tisztítását, javítását, átépítését a legolcsóbban, jótállás mellett vállalja. Költségvetést kívánatra azonnal, ingyen küld.

Számos elismerő levél
az eddig végzett munkákról.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Vélké Kapuány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicséri lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Üdvözlő beszéd.

Elmondta az 1933. évi május 10-iki püspökeiktató közgyűlésen *Tornallyay Zoltán* egyházkerületi főgondnok.

Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Ur! A most felolvasott jegyzőkönyv tanúsága szerint egyházkerületünk presbitériumainak többsége, 106 érvényes szavazatból 67-tel méltóságodat választotta meg püspökének. Méltóságodra kívánja bízni ennek az egyházkerületnek kormányzását és minden ügyes báját. Méltóságodban látja azt a férfiut, aki egy hosszú életnek bölcs élettapasztalatát, egy gazdag közéleti munkásságnak erejét, kiváló gyakorlati érzékének nagy előnyeit, kormányzói képességének adottságát és egyháza érdekében kifejtett és mindenki által elismert önzetlen és eredményes tevékenységnek tényeit hozza magával a püspöki állásba.

Egy egyházközségben csaknem fél évszázadig zavartalanul és eredményesen szolgálni, egy egyházmegyét 12 évig példás rendben és gépies pontossággal kormányozni, egy egyházkerületnek és az egyetemes egyháznak sokféle munkatereiben fáradságot nem ismerve és mindig lelkes készséggel forgolódni: nem kis feladat. Csakis az Isten kiválasztott képességű, testben és lélekben erős egyéniségeinek adatik ez meg. Méltóságod már letette a próbát kormányzói képességeiről. Tanu erre egyházmegyéjének minden hű fia. De tanui vagyunk mi is mindnyájan, akik közvetlen közletről figyeltük és nem egyszer csodáltuk tevékenységének sokoldalúságát, kezdeményező tehetségét, fiatalos energiáját, a segítségre szorulóknak iránti meleg szívét és főleg józan elméjét, tiszta fejét.

Ezekon kívül sokan még más talentumokat is sejteneek és vesznek bizonyosnak méltóságodban. És pedig egyházpolitikai mentalitását. Sokan méltóságodban azt a férfiut üdvözlők, aki-

nek eddigi megnyilatkozásai és bizonyos ténykedései, nemkülönben a jövőt illető elgondolásai alkalmasak arra, hogy mintegy aranyhidat építsen a mai kormányrendszer és egyházunk között. Nagy előlege ez a bizalomnak és merem állítani, súlyos kikötésű utlevél a megkezdendő uthoz. Ideszakadt református egyházunk 14 éves történelme sok mindenre megtanít bennünket. Méltóságod ezt igen jól tudja és alig hiszem, hogy egyházunkért aggódó lelkét megnyugtatók ennek a 14 évnek tényei és a jövő ígéretei. Csak akik nem akarnak, vagy nem tudnak látni, olvasni és hallani, csak azok hisznek a csodákban. Csak ők nem látják be azt az igazságot, hogy a sors folyam, mely visz vagy elmerít. Úszója és nem vezére az egyén. Azt tanultuk megismerni, hogy nem hogy egyes egyéneknek elejtése vagy előtérbe helyezése, hanem ennél sokkal sorsdöntőbb tények: pl. egyházalkotmányunk egynemely sarkalatos jogáról való lemondás sem fordította felénk a mai kormányrendszert. De nem is szabad ennek valódi értékénél nagyobb értéket tulajdonítani. Nem kormányoktól, nem külső beavatkozásoktól várhatjuk mi egyházunk renaissance-át hanem csakis belülről, mi magunkból, saját felbredésünktől, saját fegyelmzetttségünktől. Nem a test, hanem a lélek szerint való élet mikéntje dönti el a sorsunkat. Ehhez a berendezkedéshez pedig senkinek másnak nem lehet köze, mint Krisztusnak és mi magunknak.

Átadom most méltóságodnak a püspöki hivatal pecsétnyomóját, mint külső, látható jelét a hivatalával járó jogoknak és kötelességeknek. Ezzel a ténnyel iktatjuk be püspöki méltóságába. Nagyok lesznek méltóságod jogai, de

sokkal nagyobbak kötelességei. A jogokból folyó kötelességei és a kötelességek hü teljesítése fog adni valódi tartalmat a jogok gyakorlásának. Méltóságodnak nagy élettapasztalata, a törvénykönyvben való kiváló jártassága, dicső multunknak és jelenlegi helyzetünknek alapos ismerete, egykori elődeinek: a gályarab predikátoroknak élő példája és saját lelkének egyház- és fajszeretete jól felvértezik méltóságodat a kötelességek elhordozására és ha kell, a harcok megharcolására. Mi nyugodtak vagyunk, hogy a kormányrudat jó kezekbe adtuk és nyugodtak mindazok is, akik elvi, — de semmiestre sem személyi — okokból talán egy fiatalabb erőben keresték a most lezajlott püspök-választáson a helyes megoldást. A magyar emberrel veleszületett alkotmányos érzése hatja át e pillanatban a kisebbséget is és meg vagyok róla győződve, hogy mindenki kész szívvvel nyugszik meg a többség akarataiban és mindenki egy szívvvel, egy lélekkel áll új püspöke háta megett, a személye iránti őszinte bizalommal és a lelkek mélyén gyökerező tisztelettel. Így kell annak lennie és így is van ez. Ez hitem és meggyőződésem. A magam és az egész egyházkerület nevében nyilatkozom, amidőn ünnepelesen kijelentem, hogy mint egy ember, kívánunk méltóságod mögött állni magasztos hivatása teljesítésénél és betöltésénél, mert jól tudjuk azt, hogy csakis a kölcsönös bizalomból, a kölcsönös szeretetből fakadhat fel az az erőforrás, amely előbbre viszi, megtartja és új élet-erővel tölti meg sok szenvedésen átment református anyaszentegyházunkat.

Felelősségteljes magas méltóságához és eredményes futásához testi és lelki frissiséget, további fiatalos munkakedvet, hiveinek elismerését és igaz szeretetét kívánva, Isten áldását kérem méltóságodra, családjára és egész közegyházi működésére.

Tanügyi bizottsági jelentés az 1932. évről.

Az Egyetemes Konvent ülésén előterjesztette:
Patay Károly előadó,

(Folytatás.)

VI. Egyetemes Konventünk évek óta sürgeti a miniszteriumhoz beadott *népiskolai tantervünk* jóváhagyását, valamint az *iskolai rendtartás* kiadását. Mivel ezek vezérfonalai, iránymutatói iskoláink szellemi képeinek s tanítóink jogviszonyát van hivatva rendezni és az iskolafentartó hatóságaink szempontjából is nélkülözhetetlen, felkéri és megbizsa elnökségét, hogy ezeknek mielőbbi kiadása érdekében minden lehető kövessen el.

VII. Megnyugvással veszi tudomásul a tanügyi bizottság és az Egyetemes Konvent, hogy a *népiskolai vallástani kéziköny-*

vek megírására a pályázat folyó évi október 1-i határidővel kiiratott. Egyetemes Konventünk az 1932. évi 17. p. 5. szakaszában hozott határozata alapján a pályázat további lefolytatásával a tanügyi bizottság elnökségét megbizsa.

VIII. Örömmel veszi tudomásul *Egyetemes Konvent első népiskolai tankönyvünknek, a „Szeretet“ olvasókönyvnek megjelenését* s iskoláinkba már e tanévben történt bevezetését. A szakszerű bírálaton, az aprobáción és a közvélemény kedvező ítéletén keresztül ment s mindenütt elismerést nyert eme olvasókönyvünk első fecskéje népoktatásunk tankönyveinek. Illesse elismerés a szerzőt: Nagy Sándor felsőszecsei tanítót azon kívánságunk kapcsán, hogy most már ez olvasókönyv többi kötetei is mennél előbb megjelenjenek. A kiadásról, illetve a kiadó céggel való elszámolásról Egyetemes Konventünk jelentést kér.

IX. Egyetemes Konventünk ajánlatosnak, sőt *kívánatosnak tartja a református vallástörténelmi, szemléltető képeknek iskoláinkba való bevezetését*, ezért felhívja iskolafenntartó egyházaink figyelmét ezeknek a lehetőségekhez képest való beszerzésére. Megbizsa a „Kárpátaljai Iratterjesztést“, hogy e tárgyban intézzen felhívást az egyes iskolákhoz és a szükséges képeknek beszerzését egységesen folytassa le.

X. Szomoruan veszi tudomásul Egyetemes Konventünk, kivált a tiszáninneni és kárpátaljai egyházkerületekben, a tanítói hiányból keletkező azon sajnálatos körülményt, hogy sok helyen a kényszer hatása alatt nem református vallású kiegészítő tanerőket alkalmaznak, akik által gyermekeink hitelveink szellemében, hagyományos kálvinista és magyar nemzeti érzésben való nevelésben nem részesülhetnek. Ezek a tények hangosan kiáltják és követelik a már annyiszor és annyira óhajtott református tanítóképzőnek felállítását, ezért *Egyetemes Konventünk a református tanítóképző érdekében a következő lépések sürgős megtételét tartja szükségesnek:*

Tekintettel azon körülményre, hogy tanítóképzőnk fenntartásához államsegélyre nem számíthatunk, felszólítja az egyes egyházmegegyék útján külön külön gyülekezeteink presbitériumait, hajlandók lesznek e a református tanítóképző fenntartásához lélekszám szerint, évenként 50 fillérrel (a mai értékben) hozzájárulni? A presbitériumok válaszaikat az illetékes esperesi hivatalok útján legkésőbb folyó év szeptember 1-ig kötelesek eljuttatni a konventi tanügyi bizottság elnökségéhez. Egyetemes egyházi érdekről lévén szó, a beérkezett válaszok többsége lesz a döntő, me-

lyet aztán minden gyülekezet elfogadni tartozik.

Megkeresi Egyetemes Konventünk a komáromi egyházmegyét is, hogy a református tanítóképző elhelyezésére tett ajánlatát legyen szíves megismételni, meri kedvező válasz esetén a *református tanítóképző Komáromban nyerne elhelyezést.*

Ez ügyvel összefüggő minden további lépés megtételével Egyetemes Konvent a tanügyi bizottságot bizza meg!

XI. A kántori és tanítói javadalmak elkülönítése tárgyában Egyetemes Konvent megismétli az e tárgyban 1932. évi konventi gyűlésének 17. p. 2. szakasz VIII. bekezdésében hozott határozatát, azon kiegészítéssel, hogy a beszerzett rektifikált javadalmi jegyzőkönyvek azonnal küldesenek meg az érdekelt egyházaknak, akik azután az államkormányhoz intézett kérévényeiket az egyházi hatóságok útján juttassák el az iskolai minisztériumhoz.

(Folyt. köv.)

Szenvedélyes hangok a reverzális kérdés körül.

Ezt a hűrt is meg kell már valakinek ütni. Nem elég csak fajtánk karakteréből folyó elégtikus sóhajtozás, sirankozás és a szomorú helyzetnek megállapítása. A „busuló kuruc” keretéből lépjen már elő a kuruc és ragyogtassa meg fokesát. Teljesen fel fog menteni bennünket az a tény, hogy ezt a harcot nem mi provokáltuk, csak védelmünkre álljuk azt. De aztán most már komolyan és szilárdan állani kell. Nem szabad többé tétlenül nézni, hogyan rágódik egyházunk testén ez a betegség.

Az élet nem valami stagnáció, hanem folytonos elevenség, munka és alkotás. Ha csak kézlegyintéssel intézzük el ezt a fontos és legaktuálisabb kérdést, amely kiált az operáló kés után, akkor magunk szolgáltatók a legékeőbb bizonyosságot arra a vádra nézve, hogy a ref. egyház életműködése csak a negatívumokban merül ki. Ha továbbra is lagymatagon állunk meg a reverzális ügy szomorú jelensége mellett és vétkes könnyelműséggel nem igyekszünk a gyökeres megoldásra: bizony csak *statisztái* vagyunk az életnek, nem pedig *alakítói*.

A szomorú, sötét háttérből az az egy örvenletes jelenség tűnik elő, hogy a kérdés már szőnyegre került. Protestáns küzönségünk lelkiismerete megmozdult. Egyházi testületeink szabályrendeleteket készítettek. Lapjaink sűrűbben jelentetik meg a kérdést tárgyaló cikkeket. Tragikus, hogy már ennek is örülni kell.

A reverzális tulajdonképpen nem is volna probléma, ha előttünk a látható földi anyaszent-

egyház különféleségének, a „felekezet” fogalmának nem volna semmi jelentősége. Ha amellet az alapelv mellett maradna meg minden keresztyén, hogy nem valamelyik felekezethez való tartozás a fontos, hanem az élő Istennel való összeköttetésünk, szent Fiával való boldogító kapcsolatunk és beoltásunk a nemes alanyba. Elvégre nekünk nem lehet más akaratunk, mint a jó Istennek.

„Mert ez az Isten akaratja: a ti szenttételeitek (I. Thess. 4., 3.), hogy minden ember idvezüljön és az igazság ismeretére eljusson. (I. Tim. 2., 4).” A reformációnak ez az alapelv adta meg jogosultságát. De kérдем: a protestáns egyházak keletkezésének meg nem az adott jogosultságot, hogy annak az alapelvnek olvasása, hirdetése és az életbe átvitele a középkori egyházban nem volt lehetséges? Nála nem az igazság ismeretére való eljuttatás, hanem a hovatartozás volt a fontos. Négy száz év küzdelme, szenvedése, őseink áldozata és hithűsége pecsételte meg a ref. egyház létének igazságát. Nem lehet tehát közbömbös előttünk, hogy megmaradnak-e a tagok az egyház kebelében, fogyatkozik vagy növekedik-e híveink létszáma. Nem lehet Pató Pál módjára tétlenül szemlélni, hogy a lelki anyával szemben mily rut hálátlansággal fizet sok hűtlen fia; hogy a vegyes vallású felek közti házasságkötés reális vagy fiktív előnyeiért eladja valaki egyházunk következő nemzedékét. Gyermekünk hite, lelki élete nem lehet árucikk. Így nem állhatunk meg ezt mondván: „ime, akiket nekem adtál, itt vannak, egy is azok közül el nem veszett.”

Isten akarata, hogy ref. egyház legyünk. Azért teszünk esküt mi pásztorok a szentírás igazságait leghivebben visszatükröző konfessióink elfogadására és a mellette való vallástételre. Azért vesszük be konfirmándus növendékeinktől is a *legszentebb esküt* a ref. egyházban holtig hiven való megmaradásukra.

Addig is, míg az egész reverzális kérdést a történeti távlatból és kritikai szemszögből megvilágító tanulmányomat közreadnám, ezuttal reá akarok mutatni a megoldás halaszthatatlan voltára és megkísérlem feleletet adni a hivatalos lapunkban ezzel kapcsolatban felvetett kérdésekre.

A róm. kath. egyház már jóval előttünk jár a versenytetésben. Nem csoda, hiszen hamar felismerte ennek a fegyvernek jelentőségét és sietett élni vele. Hogy milyen szörnyű veszteségeket okozott már nekünk, a statisztika nem is tünteti föl eléggé, mert *javunkra hiányos*. A katolikuskok dicsekvő adataiból jobban megismerünk. Két szomorú adatot felemlitek, ha megismerik is olvasóim! A máramarosi szörványok egész területén az államfordulat óta minden vegyes házasságnál *kivétel nélkül* hátrányunkra kötöttek egyezséget. A misszió megszervezése óta az ellenkezőre is történt eset.

Forgács Gyulának Sárospatakról szóló írásá-

ban olvassuk (Világszemle I. 4. szám), hogy ott 30 év óta 225-en adtak kárunkra reverzálist. Amint mondja: ilyen arányban haladva 90 év múlva megszűnt a ref. gyülekezet Sárospatakon. Az egyes eseteket közelebbről vizsgálva: megdöbbentő, hogy mily sok egyházi tisztviselő családjában kötöttek kárunkra egyezséget. (Presbyter, lelkész gyermeke stb. stb.)

Természetes, hogy ha a kath. egyház mohó vágya elérésére különböző egyházi fenyegetéseket és fenyítékeket alkalmaz, végre nekünk is utat-módot kellett keresnünk humánusabb és méltányosabb állásfoglalásunknak híveinknél való érvényesítésére. Így születtek meg különböző szabályrendelet-tervezeteink, amelyeket most nem ismertethetünk. A legutóbbiak reátértek az egyetlen megoldásra, hogy aki árulásával cserbenhagyta az egyházi közösséget, azt valóban ki is zárják a gyülekezetből.

Ez lett volna a fegyver, amellyel a lelkész és a presbytérium parirozni tudta volna az ellenfél támadását. Még mindig rövidebb, mint az ellenfél kardja, de megtoldva a türelem és méltányosság lépésével.

A megoldás halogatása aztán megtermette további mérges gyümölcsseit, mint ahogy a hanyag gazdának lakásában háza pusztulásával butorai és ruhái is megromlanak. Joghátrányba kerültünk a kath. lelkészekkel szemben, akik nemcsak az áll. anyakönyvvezetést (általában az egyházpolitikai törvényeket) fumigálják, hanem egyh. törvényeikre hivatkozva a javukra szóló reverzális nélküli házasság megkötését és kihirdetését is megtagadhatják. Míg pl. engem a járási hivatal a kath. lelkész panaszára olyan házasságkötés kihirdetésére kötelezett, amelyikben kárunkra reverzálisadás történt. Még rosszabbul járt Bihary Kálmán pozbai lelkésztestvérünk. Katholikus kollégáját kerületi bíróságra vitte egy házasság kihirdetési bizonyítvány nélküli megkötése miatt. A bíróság azonban ellenfelét felmentette, őt pedig (a törvényszéki rovat szerint) elmarasztalta a kihirdetés megtagadása, illetőleg a nemleges bizonyítvány ki nem szolgáltatása miatt!

Amiről meg Koncsol János testvérünk zokszavaiból értesülünk, hogy kongruája egyelőre ideiglenes megvónásával büntették egyik hűtlen egyháztagnak az urasztalától való eltiltása miatt: egyenesen elképpesztő és hihetetlen. Hát ide jutottunk! Ilyen is lehetséges?

A biblián alapuló és a ref. egyház által 400 éven keresztül gyakorolt fegyelmi büntetés alkalmazása miatt büntetheti a világi hatóság lelkészeinket. Csoda, hogy a presbytérium minden tagját meg nem büntette. Hiszen akkor végig büntethetné a máramaros-ugocsi egyházmegye összes presbytériumait és lelkészeit, mert az egyházmegyei közgyűlés még 1926-ban kimondta, hogy az ellenünk reverzálist adó egyháztagot kizárni kötelesek! (A kizárásra vonatkozólag: Máté 18. 8.) (Folyt. köv.)

A Református Biztosítási Iroda jelentése az 1932.-i üzleti eredményről.

Irodánk múlt évi működéséről az alábbi jelentést bátorkodunk előterjeszteni:

Annak ellenére, hogy a gazdasági életben mindenütt a válság jelei észlelhetők, mégis abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy üzleti évünket a szokottnál kedvezőbb eredménnyel zárhattuk le s így az egyes egyházkerületeknek nagyobb jutalékjövédelmet juttathattunk.

Az elemikár elleni és az életbiztosítási ágazatban, 33.481'08 čk. volt a három egyházkerület között felosztható tiszta jövédlem, melyben a kerületek a következőképen részesedtek: Dunánineni egyházkerület: 13.919'08 čk., Tiszánineni egyházkerület: 11.328'72. čk. Kárpátaljai egyházkerület: 8.233.28 čk., összesen 33.481'08. čk.

Ha mai nehéz viszonyok mellett is fokozni tudtuk az eredményt, úgy ezt igen nagy részben arra is vezethetjük vissza, hogy sikerült nagyszámu lelkes hivatásunk munkatársaink meggyerünk. A nagytiszteletű esperes urak szives közbenjárásával, de maguk a lelkész uraknak segítségével és pártolásával, mindenütt ott, ahol maguk a lelkész urak hivatásuknál és másirányu elfoglaltságuknál fogva nem tudtak a biztosítási ügyekkel eléggé intenzíven foglalkozni, a polgári lakosság köréből állítottunk be üzletszerzőket és ügynököket.

Minden reményünk meg van arra, hogy —amennyiben a viszonyok kissé megjavulnak,— ez a reorganizáció még további eredményeket fog hozni. Nem győzzük azonban most sem eléggé hangoztatni, hogy szükségünk van az egész református közönség támogatására. Csak ha közönségünk minden rétege, tehát úgy egyházi, mint világi tagjai, úgy a városi lakosság, mint a falu népe, egy akarattal támogat bennünket; tudunk hivatásunknak kellőképen megfelelni.

Szolgálatunkba szegődött munkatársaink tudják, hogy Irodánk javára folytatott tevékenységükkel kettős célt érnek el. A kifejtett munka meghozza számukra a kiérdemelt anyagi jutalmat, s emellett Egyházuk érdekét is szolgálják. Az Irodának biztosító felekre van szüksége, még pedig legelsősorban saját híveink köréből, mert a legjobb üzletszerző is kénytelen megakadni munkájában, ha híveink nem nálunk biztosítják magukat a napi élet ezerféle veszedelme ellen.

S itt visszaemlékezünk Istenben boldogult Forray Béla úrra, a pozsonyi ref. egyház nagyérdemű főgondnokára és Irodánk választmányának lelkes tagjára, kinek agyában először született meg a lelkész-biztosítás eszméje. Az ő szép elgondolása volt a lelkészek kollektív életbiztosítása, mely a papi özvegyeken és árvákon lett volna hivatva segíteni a mostani mostoha viszonyok között. Sajnos, az akkor tervezett formában, elég jelentkező hiányában, az eszme nem

volt megvalósítható. De szeretnők ezen jelentésünk kapcsán a nagytiszteletű lelkész urak szíves figyelmét felhívni azon körülményre, —ha más formában is—, de most is lehet Irodánk útján igen olcsó, orvosi vizsgálat nélküli életbiztosítást kötni. Jelentkezés esetén szívesen szolgálunk minden idevonatkozó felvilágosítással s reméljük, miszerint minél többen ragadják meg a kedvező alkalmat a szereteteikről való gondoskodásra. Megjegyezzük, hogy haláleseti, valamint temetkezési biztosítást köthet mindenki, aki 65 évnél nem idősebb; mindenki anyagi viszonyai szerint válogathat olyan biztosítási módozatot, mely neki legjobban megfelel.

Beszámolóink nem volna teljes, ha nem ragdnánk meg ezt az alkalmat arra is, hogy az elemi veszedelmekről szóljunk. Bizonyára érdekli az olvasót, hogy 1927 óta milyen tűzkár-megterítésben részesültek feleink. Ezért tehát alant közöljük, hogy a nevezett években mily összegek kerültek tűzkárért kifizetésre: 1927. évben 12.195'30 çk., 1928. évben 36.973'70, çk. 1929. évben 32.680'35 çk., 1930. évben 36.545'— çk. 1931. évben 44.411'83 çk., 1932. évben 93.977'10. çk.

Ez az állandó emelkedés többfélét bizonyít! Legelső sorban azt, hogy feleink az évek során mindjobban reájöttek a tűzkár elleni biztosítás szükséges voltára és évről-évre többen biztosítottak, de a tüzesetek is gyarapodtak, mert míg 1927-ben csak 12.000'— çk. kártérítés került folyósításra, addig a most lezárt esztendőben ez a szám 94.000 kç.-ra nőtt. Emellett azonban kénytelenek vagyunk rámutatni arra is, hogy még igen sok hittestvérünk nincs nálunk biztosítva. Irodánknak az a célja, hogy az összes Egyházközségek lakói nálunk legyenek biztosítva, mert intézményünk csak az esetben erősödik meg, ha híveink támogatják. *Mindenki a teljes értéket biztosítsa!* S ezt nem önös érdekből mondjuk, hanem mert gyakorlatból látjuk, mily szomorú következményekkel jár az érteken alul való biztosítás. S ha ez bajt jelentett már normális viszonyok közepette is, mennyire nagyobb szerencsétlenséget idézhet elő ma, a mostani viszonyok mellett. Erre talán felesleges is bővebben kiterjeszkedni s csak remélni szeretnők, hogy azok, akik soraink által találva érzik magukat, minél előbb jelentkezzenek utánbiztosítás kötés céljából.

Végezetül pedig néhány szó arról az elemi veszedelemről, mely a közelgő nyárral fenyegeti a gazdát, t. i. a jégverésről. Keserves, verejtékes, nehéz évi munkának fáradságos gyümölcse lehet egy-két óra leforgása alatt veszendőbe!! Ne maradjon figyelmeztetésünk csupán „kiáltó szó a pusztában”! Itt az ideje, hogy a gazda védje magát s ezért azzal a jóakaratu kéréssel fordulunk minden hívőnkhez, hogy a Ref. Biztosító Iroda ügynökét, ki őt meglátogatja, ne kételkedéssel fogadja! Úgy a velünk szerződéses viszonyban álló biztosító társaságok előzékenysége

és hírneve, mint a Református Biztosítási Iroda, mely az Egyetemes Konvent gyermeke, kellő garanciát nyújtanak arra nézve, hogy feleik érdekeit mindenkor szem előtt tartják.

Bizunk benne, hogy kellő támogatással a jelen 1933-as esztendőben is sikerülni fog kedvező eredményeket Egyházunk javára elérni és intézményünket felvirágoztatni. Úgy legyen!

A Református Biztosítási Iroda központi választmánya: Schmidt Imre s. k. elnök. Balogh Elemér s. k. püspök. László Zsigmond s. k. gondnok. Baltensperger Frigyes s. k. Farkas Sándor s. k. Szász Sándor s. k. Gunszt. K. Lajos s. k.

Püspöki beiktatás és szentelés.

Meleg, szeretetteljes ünneplés között iktatta be és szentelte fel a szlov. tiszáninneri egyházkerületünk ujonnan elválasztott püspökét, Idrányi Barna nagyszalánci lelkipásztort, abaujtonnai esperest május hó 10 ikén délelőtt a kassai reformátusok templomában, melyet gyöngéd és dolgos máriai és márhai kezek ez alkalomra virágos kertté tudtak varázsolni.

Az ünnepély pontosan 10 órakor kezdődött, amikor a lelkipásztorok palástos serege, és világi papjaink nagy száma, s másik két egyházkerületünk püspöke kíséretében elfoglalta helyét az új püspök. A 29. dicséret 4. verse, és a 109. dics. 1 és 4 versének eléneklése után (az orgona kíséretet Simon József szeszta lelkész, em. tbíró adta) Szücs István ungi esperes, püspök helyettes, tisztes ősz alakja jelent meg a szószéken s imádkozott meleg szível, segítségül híván az Úr nevét. Utánna Tornallyay Zoltán egyházkerületi főgondnok fiatal, energikus alakja emelkedik szólásra s elmondja egyházkerületi közgyűlést megnyitó beszédjét, s felkéri dr. Magda Sándor csicséri lelkész, egyházkerületi papi főjegyzőt a püspöki méltóságra beadott szavazatok felbontására kiküldött bizottság jegyzőkönyvének felolvasására, mely után világi elnökünk kihirdeti a püspökválasztás eredményét és ki mondja a kerületi gyűlés határozatát, miszerint a szavazatok többségével Idrányi Barna püspöké választott és üdvözlő beszéde kíséretében a püspöki pecsétnyomó átadásával hivatalába iktatja az Úr asztala előtt elnöktársát, az új püspököt. (E beszédet lapunk vezető helyen közöljük.) Idrányi Barna püspök átveszi a pecsétnyomót. (Beszédét lapunk előbbi számában közöltük.)

Programbeszédjének elhangzása után kezét fog a főgondnok, esperesek, egyházmegyei gondnokok és egyházkerületi tisztviselőikkel, tanácsbírákkal. Utánna dr. Magda Sándor egyházkerületi főjegyző üdvözölte a püspököt az egyházkerületi közgyűlés nevében.

Most következett a püspökszentelés liturgiális része, a 23. dicséret eléneklésével, mely

után ismét Szücs István legidősb esperes, püspökhelyettes mondja el szép, egyszerű imádságát az új püspökért, anyaszentegyházunk békés virágzásáért, szülőföldünkért, gyermekeink, unokáink itteni boldogulásáért. Az egyszerű, meleg, frázis nélküli szavak a maguk közvetlenségükkel úgy hullottak az imádkozó gyülekezet szívébe, mint odakünn a meleg, májusi záporosó a szomjas mezőkre. Majd kiáll Balogh Elemér poszonyi lelkész, püspök, konventi egyházi elnök az urasztala elé a felszentelendő püspökkel, imádkozik s kifejti, hogy a püspök szó a keresztyénség előtti időből való, a septuaginta már ismeri, oly értelemben használja: „intéző, aki meg van bízva.” Programja nem lehet más, mint Jézusé, aki szerte járt s jót cselekedett. Beszélt a bolognai tornyokról, melyeket nem Isten dicsőségére, de az egymás ellen hadakozó családok a saját ellenségeskedő céljaikra emeltettek. A híres, régi, hadakozó családok rég kipusztultak, a tornyok megmaradtak tanulságul, hogy csak a szeretetnek, jócselekedetnek van örök élete. Az új püspök ezután a főjegyző olvasásában leteszi szívére tett kezekkel az esküt, utána térdre hull s a felszentelő püspök kezéit fejére vetvén, elmondja az áldó imádságát. Ő utánna az esperesek, egyházkerületi papi tanácsbírák vetették kezüket a térdeplő püspök fejére s egy-egy szent ígével megáldották. (134. zs. 4 v.; És. 41, 10; És. 40, 31; I. Kir. III 9; V. Móz. 14, 29; II. Sámuel 10, 12). A gyülekezet éneke után (184. dicséret 2. v.) az új püspök prédikált János ev. 8 rész 12 verse alapján arról, hogy az igazi világosság ma is a Krisztus és utánna áldást kér a gyülekezetre, anyaszentegyházra s Isten segítő kegyelmét az ő nehéz további munkájára. A vendéglátó kassai egyházat, a losonci theol. szemináriumot és a beretkei árvaházat hirdette ki az adakozás tárgyának s a CXXII. Zsolt. 2 ik versének eléneklésével ért véget az istentisztelet. Az ünnepély fényét, kedves melegségét emelte a nagyszalánci férfiúknak szép éneke, melyet az új püspök régi káplánja, Szakall László és egy quintett, melyet a rozsnói segédlelkész, Bellágh Barna vezényelt. Mindkettő nagyrahi-vatottsággal.

Azután a már ilyenkor szokásos üdvözlések és az azokra adott válaszok vették még igénybe az új püspök erejét.

Üdvözölte a konventi elnökség nevében: Balogh Elemér püspök; a magyarországi tiszán-ineni egyházkerület nevében: Farkasfalvi Farkas Géza egyházkerületi főgondnok; a ruszinszói testvér egyházkerület nevében: Bertók Béla munkácsi püspök; egyházmegyéje nevében: Szobonya István győrkei lelkész, esperes helyettes; a magyar abauji egyházmegye nevében: Farkas Elek gönci esperes-lelkész olvasta fel Téglássy András egyházmegyei gondnok szép levelét. A beretkei árvaház igazgatója kíséretében egy árva szép beszédje kíséretében az ár-

vaház növendékeinek ajándékát, — saját faragású plakettjét nyújtotta át, — a közönség könyhullatása keretében. Üdvözölték még a kassai szlov. evang., a magyar evang., a róm. kath. egyházak, a neolog izr. hitközség küldöttei és körülbelül 20 különböző testület.

A léleken gazdag vendégség után közös ebéd volt a Lőcsei-ház hatalmas két termében, mely a LXXXIX. Zsolt. eléneklésével s az új püspök asztaláldásával kezdődött, sok pohárköszöntő között folytatódott. *Lengyel József.*

Református kiállítás.

A magyarországi református egyház felhívást bocsátott ki valamennyi lelképásztorához, presbitériumához, iskolájához, egyesületéhez és intézményéhez egyházunk életének multját és jelenét ismertető országos kiállítás tárgyában.

Az Országos Református Lelkészegyesület tavaly Karcagon, negyedszázados fennállását ünneplő közgyűlésén elhatározta, hogy Isten segítségével 1933. augusztus 23-tól 28-ig terjedő időben Nagykőrösön országos református kiállítást rendez. Ugyanabban az időben és városban a Duna-Tisza közti Mezőgazdasági Kamara mezőgazdasági kiállítást tart. Ugyanakkor tartja Nagykőrös városában konferenciáit és gyűléseit úgy az Országos Református Lelkészegyesület, mint az Országos Református Presbitéri Szövetség.

Ezekre a napokra szeretettel hívják meg egyházunk minden rendű és rangú tagjait s kérik, hogy a megszervezés nagy munkájában testvéri szeretettel, segítő készséggel álljanak mellénk.

Tanítson ez a kiállítás a mult szépségeivel a jelen sivárságának átküzdésére. Lebentse fel előttünk ez a kiállítás a mult harcait és győzedelmeit s bátorítson most is rendíthetetlen kitartásra. Bizonyítsa be ez a kiállítás, hogy őseinknek voltak szörnyű szegénységük és végzetes anyagi nehézségeik között is évszázadokra szóló alkotásaik és eszményekül szolgáló eredményeik. Ébressze fel ez a kiállítás egyházunkban az alkotó erőt, az új teendők iránt való felelősségérzetet. Költse fel még jobban szívünkben az összetartásnak, egyházunk iránti önfeláldozásnak szent hivatását. Mélyítse hitünket, terjessze szeretetünket, izmosítsa reményünket.

A kiállítás főbb részei: *I. Az egyházi élet csoportja* bemutatja képben, festményben, rajzban, filmben, kicsinyített modellben, eredeti emlékekben stb. az istentisztelet (templom, urasztala, szent edények, terítők, szószék, templom padok, harangok, orgonák, egyéb templomfelszerelések); házasságkötés, temetés (temetők, faragott fejfák, temetőrendezés, templomkert parkirozás stb.); a gyülekezeti élet (vasárnapi iskola, ifjúsági munka, dalárdák, vallásos esték, bibliakörök, vallásos színelőadások, gyülekezeti

szeretetmunkák, szociális tevékenység, szekták elleni küzdelem, szocializmus, bolsevizmus elleni harc, egyházfegyelem, az egyházi kormányzat, diakonus és diakonissza ügy, szórványmisszió, kivándorlottak missziója, külmisszió, országos református egyesületek stb.) körébe tartozó emlékeinket és értékeinket. *II. A művészeti csoport* bemutatja a költészet, zene, képzőművészet és az előadóművészet területéről kimagasló református alkotásokat. *III. A református néprajzi csoport* bemutatja ruházatában, népművészetében, háziiparában, életviszonyaiban, vidékenként csoportosítva a református nép életét. *IV. A tanügyi csoport* bemutatja a magyar református tanügyet. *V. A sajtóügyi csoport* bemutatja Kálvin, Zwingli s a magyar reformátorok korától kezdve napjainkig azt, amit könnynyomatásban, egyházi és tudományos irodalom termelésében a magyar reformátusság a művelődésnek adott.

Erre hivatkozással kéri, hogy aki a kiállítás tárgy körébe tartozó történeti emlékről, vagy a mai korból származó rendkívüli teljesítményről tud, közölje ezt levélben a központi vezetőséggel. Valamilyen tárggyal minden egyház képviseli magát.

A vezetőség lehetőség szerint gondoskodni fog, hogy „filléres gyors”-szerű olcsó vonatok induljanak Nagykőrösre az ország minden részéből augusztus 27-én, vasárnap. Gondoskodik a vezetőség kedvezményes vasuti igazolványokról is, melyek minden vonatra érvényesek lesznek.

A központi vezetőség részére szánt minden értesítés a következő címre küldendő: Csikesz Sándor egyetemi professzor, ORLE és ORPSZ főtitkára, Debrecen, Kollégium.

H I R E K

— **Halálozások.** *Sass Mihály* hetenyi lelkész-testvérünk 43 éves korában f. hó 10 én váratlanul meghalt. Temetése 12-én ment végbe nagy részvét mellett. — Megrendítő szerencsétlenség érte f. hó 12-én *Máthé Miklós* perbenyiki lelkész-testvérünket. 20 éves *Miklós* nevű fiát a perbenyiki állomás közelében a gyorsvonat halálra gázolta. A súlyos csapásban őszinte részvéttel osztozunk és kívánjuk a gyászoló feleknek, hogy szívük nagy szomorúságában találják meg az egyedüli gyógyító balzsamot: a hit vigasztalását.

— **Legációk.** A Konvent folyó évi ülésén a legációkra vonatkozólag kimondta, hogy a tömeges visszaélésre tekintettel semmiféle beírásnak többé helye nem lehet. Legációt először a theol. szeminárium hallgatói választanak. Az itt fennmaradt legációk az illetékes püspöki

hivatalhoz teendők át, Minden egyházkerület püspöke saját személyében intézkedik a további legációk kiosztása ügyében. Esetleges kérelmek vagy előterjesztések azért idevonatkozólag a püspöki hivatalhoz intézendők. A püspökök által felhatalmazást nem nyert legátusok katedrába bocsátásáért minden lelkész feyelmileg felelős.

— **Az 1933. május 15-én Losoncon a theol. hallgatók által leválasztott legációk névsora:**
 1.) Kováts József Rimaszombat. 2.) Vass József Géres, Örös. 3.) Papp István Ásvány, Csap, Salamon. 4. Izsák József Beregszász. 5. Vizváry László Léva stb. 6. Boross Kornél Negyed, Farkasd. 7. Szaszák Bertalan Királyhelme. 8. Csontó Géza Pelsőc stb. 9. Pógyor Lajos Munkács. 10. Illyés Gyula Nagyszöllős. 11. Szabó István Megyeres, Aranyos, Ekel, Ócsa. 12. Tömösközy Ferenc Kassa. 13. Szúdy Nándor Kismánya, Alsószőlős. 14. Káposztás László Somorja, Réte, Jóka. 15. Forgon Pál Bátyu, Bótrágy. 16. Bodon Aladár Nagyida stb. 17. Bód István Ungvár. 18. Kapczy Tamás Rimaszécs stb. 19. Kuzma Barna Tornalja stb. 20. Magda Barna Muzsaj, Borzsova. 21. Csomár Géza Nagybereg. 22. Csatlós Sándor Mezőkaszony, Záp-szony. 23. Szabó Gyula Nagydobrony. 24. Batta Pál Barkaszó, Szernye, Rafajnaufalu. 25. Farkas László Kamocsa. — Nagy István kéréme, hogy mint tanítói érettségi különbözeti vizgára készülő, legációba mehessen, a dunáninneni ref. püspöki hivatalhoz tétetelt át.

— **A Presbiteri Világszövetség konferenciája.** Már hirt adtunk lapunkban arról, hogy a Presbiteri Világszövetség minden negyedik évben tartani szokott konferenciáját ez évben Belfastban (Írország) rendezi meg. A Quarterly Register májusi száma közli a részletes programot. A konferencia június 20-án d. u. 2.30 kor veszi kezdetét s 27-én zárul. 28-án még lesznek bizottsági tárgyalások s ugyanakkor fog megállapítani az 1937-ben tartandó legközelebbi konferencia helye. A konferencián részt venni szándékozók a helyi rendező bizottság főtitkárához: Rev. Dr. W. A. Watson-hoz Church House, Belfast forduljanak a szükséges felvilágosításért. Úgy tudjuk, hogy egyetemes egyházunkat Balogh Elemér püspök, konventi elnök fogja képviselni a konferencián.

— **Aki Kassán** a püspökszentelés alkalmával kézi táskámat, melyben palástom, pápi süvegem és énekeskönyvem volt, a magáéval kicserélte, sziveskednék azt haladéktalanul címemre megküldeni. Sajatját a kassai lelkészi hivatalban, ahol hagytam, átveheti. Kövér Árpád ref. lelkész, Tornalja.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA VÉRKÉ
KAPUSÁNY” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tózó megkeresések a csicseri
lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Megnyitó ima.

Elmondotta Komjáthy Gábor esperes, Ungváron 1933 május 3-án tartott egyházmegyei közgyűlésen.

Mindenható Isten, gondviselő édes Atyánk! Te képzelhetetlen nagy, örök és végetlen vagy, kinek dicsőséges lényedhez a mulandóság vagy változás árnyéka sem fér; kinek világokat átható tekinteted előtt a múlt és jövő kezdete és végnélküli jelenben olvad át. Mi rövid életű, minden lépésünkkel a sirhoz közeledő földi gyermekeid, a rohanó idő mindent elnyelő örvényéből Hozzád kiáltunk kegyes Urunk, hitünk karjával Téged ölelünk át, ki mindenkor segítségül voltál, soha el nem hagytál; hullámoktól hányatott sajkánkat vérszől kimentetted, révparthoz vezetted, most egy évtized kemény harca, idegörlő küzdelmei után, „megfogyva bár, de törve nem” itt állunk Előtted, akiket a közbizalom újabb 10 évre egyházmegyénk kicsiny hajójának kormányrudjához állított. Azok kivételével, akik jobb sors reményében elköltöztek tőlünk, vagy a munkában elfáradva pihenőre tértek, csaknem mindnyájan a régi megbizottak vagyunk. De hogy kik látják meg közülünk a mával kezdődő újabb évtized alkonyra szállását, egyedül Te tudod jóságos Istenünk! Csak ahhoz nem fér kétség, az emberi élet tartamára kimondott bölcs törvényed szerint, hogy öreg szolgálád, aki ez ünnepélyes alkalommal összegyűlt kicsiny sereg nevében is Hozzád imádkozik, akkorra már rég elporladt s emléke is elhalványult az élők lelkében.

Egyházmegyei közgyűlésünk ujjaalakulása

előtt hálaáldozatot gyűjtünk keblünk oltarán hűséges gondviselésedért, mely a mindenfelől reánk törő vészek között megtartott, előhaladásunk utjából számtalan akadályt elhárított, jó szándékainkat sikerre vezette s nem engedte, hogy a megpróbáltatások között elcsüggedjünk, a terhek alatt leroskadjunk; sőt isteni erőt úgy megdicsőítetted erőtlenségünkben, hogy küzdelmes harcunkat igen sokszor győzelemre is vihettük.

Továbbra is Reád bizzuk magunkat, Te viseljed gondunkat, vezérelj jó célra minden szándékunkat; gerjesztsd fel lelkünkben a buzgóság lángját, acélozd meg akaratérőnket, tedd rendíthetetlené hitünket, hogy közülünk mindenki örömmel végezvén a reá váró munkát, nyugodtan mondhassa a számadás napján: „Imhol vagyok Atyám! Azok közül, akiket reám bízál, senki sem vezett el az én gondatlanságom miatt”!

Általad kimért földi munkásságunk még hátralevő idejére pedig lelked ihletését, csodatevő erejét kérjük Istenünk, hogy a hamis próféták által elszedített, megrontott lelkeket felébresztvén bűnös mámorukból, megállíthassuk a kárhozat utján s visszavezethessük azokat a Te — igazán megtérő bűnösöknek mindig megbocsátani kész atyai kebledre, az örök életre.

Amen.

Tanügyi bizottsági jelentés az 1932. évről.

Az Egyetemes Konvent ülésén előterjesztette:
Patay Károly előadó.

Folytatás.)

XII. *Statisztikai adataink* nem voltak ez évben összeállíthatók, mivel a dunán-inneni egyházkerület nem teljes adatokat szolgáltatott be. A meglévő adatokat az Egyetemes Konvent tudomásul veszi és felhívja a dunán-inneni egyházkerületet a teljes statisztikai adatok beküldésére, hogy azok teljes egészükben mellékelhetők legyenek a konventi gyűlésünk jegyzőkönyvéhez. *Tudomásul veszi és elfogadja a tanügyi bizottság által összeállított új statisztikai iveket és azoknak már a folyó évben való használatát elrendeli.* Kimondja ezen iveknek kétezer példányban való kinyomtatását a Kálvin nyomdánál.

XIII. Tudomásul veszi Egyetemes Konvent a szörványokban, a nem református népiskolákban és a középiskolákba járó gyermekeink hitoktatásáról megtett jelentéseket s meglelégedéssel fogadja, hogy ez mindenütt megfelelő, szép eredménnyel végeztetett, amelyért a hitoktatást végző lelkészeknek hálás köszönetét nyilvánítja. Hangsúlyozni kívánja azonban ezen gyermekeink vallásoktatásának nagy fontosságát s mivel kívált a középiskolákban még mindig nem állnak megfelelő vallástani kézikönyvek rendelkezésre, felhívja a tanügyi bizottságot, hogy erre vonatkozó javaslatait, a bevezethető könyvek jegyzékét a legközelebbi konventi gyűlésig állítsa egybe és mutassa be, hogy ezek alapján konventünk a használatba veendő könyvekről intézkedhessen. Mivel pedig egyes középiskolákban még mindig akadályokat gördítenek az elé, hogy gyermekeinket vallásoktatásban magyar anyanyelvükön oktathassuk, ismételten felkéri Egyetemes Konvent elnökségét, hogy ezen semmiféle törvényvel alá nem támasztható intézkedés megszüntetésére a szükséges lépéseket az iskolai hatóságoknál megtenni sziveskedjék.

Ezekben terjesztve elő jelentésemet, kérem annak tudomásul vételét, az előterjesztett határozati javaslatok elfogadását és az intézkedést igénylő pontokban a szükséges eljárások mielőbbi megtételét,

Patay Károly s. k.
tanügyi bizottsági előadó.

3. Elnökség az elhangzott előadói jelentésért előadónak a bizottság nevében is leghálásabb köszönetét fejezi ki és egyhangu határozatképen kimondja, hogy Egyetemes Konventünk vegye tudomásul az előadó jelentését és a jelentésben előterjesztett határozati javaslatokat fogadja el és az azokban foglalt intézkedéseket foganatosítsa!

4. A tanügyi jelentés VI. határozati javaslatával kapcsolatban kéri a tanügyi bizottság az 1932. évi konventi gyűlés 19. pont alatti határozatának megváltoztatását. Nevezetesen:

az iskolai rendtartási tervezetünk életbe lépése ne legyen függővé téve az új zsinati törvények jóváhagyásától, hanem a *rendtartási tervezet azonnal küldessék el az egyes egyházkerületekhez véleményadás céljából*, hogy már a legközelebbi konventi gyűlés dönthessen az iskolai rendtartásnak kiadása felől.

5. Tanügyi bizottság fontosnak tartja az énekvezéri képesítés kérdésének rendezését; ez okból javasolja: *bizassék meg a tanügyi bizottság az énekvezéri képesítés tananyagának és vizsgálati szabályzatának kidolgozásával s ezeket terjessze be a legközelebbi konventi gyűlésre*, hogy annak elfogadása után minden egyházkerület egyöntetűen járjon el az énekvezéri képesítés kiadásánál.

Egyetemes Konvent a tanügyi jelentést tudomásul veszi és a jelentésben, valamint a jegyzőkönyvben előterjesztett határozati javaslatokat elfogadja s azok végrehajtását elrendeli.

A református tanítóképző felállítására vonatkozólag Egyetemes Konvent hangsúlyozza, hogy az e tárgyban már 1931-ben hozott határozatát mindenképen fenntartja és a gyülekezetek megkérdezése által csak ezen elhatározását kívánja egyházunk legszélesebb közvéleményével alátámasztani. Ezért nyomatékosan felkéri egyetemes egyházunk minden funkcionáriusát, hogy a református tanítóképző ügyét a legnagyobb körültekintéssel és a legalaposabb előkészítés mellett vigyék a gyülekezetek presbitériumai elé. *Vitassák meg előzőleg a kérdést a lelkész és tanítói értekezleteken s az egyházmegyei közgyűléseken és ne engedjék, hogy az anyagi szempontok legyenek elhatározásaik döntő tényezői, hanem gondoljanak iskoláink megtartására, fennmaradására, anyaszentegyházunk, hitünk és magyarságunk jövőjének biztosítására. E szent célokkal szemben Egyetemes Konvent érzi a reá háruló nagy felelőséget, éppen azért úgy tekint gyülekezeteink eme megmozdulására, mint egy „vallo-mástételre”, amely hivatva van eldönteni élni-akarásunkat, kálvinista- és magyarságunkban való megmaradásunkat.* Egyetemes Konvent meg van győződve afelől, hogy népünk élni akar és ragaszkodik kálvinista hitéhez, magyarságához; tehát tudja, hogyha őket kellőleg felvilágosítják, megfogják hozni a református tanítóképzőért azt a csekély áldozatot, amelyet tőlük kér! **Ebben a hitben teszi le a református tanítóképző ügyét a gyülekezetek kezébe és reméli, hogy hitében csalódní nem fog!**

Szenvedélyes hangok a reverzális kérdés körül.

(Folytatás.)

Gondolhatjuk-e, hogy még mindig korán volna az egyetemes érvényű szabályrendelet *kizárást elrendelő* fegyverét presbiteriumunk kezébe adni, hogy ő maga köteles legyen így eljárni, a hatósággal szemben pedig legyen mire hivatkozni? Vagy, hogy a kizárás fegyelmi büntetése nélkül meg lehet oldani a kérdést? Mit érünk azzal az egyháztaggal, aki a következő nemzedékel tőlünk már elvonta? Vagy kérdezem egyetemes egyházunk minden tényezőjétől: lehet-e (az egyházi élet más érdekeit is tekintve) egy általános fegyelmi törvény sürgős megalkotása nélkül megmaradnunk? Utasementem feceris, ita metes.

Vargha Károly testvérünk felpanaszolja a szlovenszkói országos hivatal f. évi 26. számú körlevelét, amelyet úgy értelmez, hogy az a reverzalist ismét hatályosnak jelenti ki. Szerintem az semmi novumot nem jelent. Legalább is a lényegben nem! Ez is mutatja, hogy a judikatura milyen bifurkált valami. Mennyire lehetséges a §§-ok között bujkálni.

Mert igaz ugyan, hogy a 96/1925 számú törvény 1. §. 3. pontja a reverzalist hatálytalannak jelenti ki, de az 1. pont kimondja, hogy a „házastársak szerződésileg megállapíthatják, hogy gyermekeik melyik vallásfelekezethez tartozzanak”, azt azonban megint nem mondja, hogy mikor és hol. Megcsinálhatják a házastársak ezt a szerződést a házasságkötés után is, meg előtte is. Megcsinálhatják a lelkési hivatalban is. Mellékes, hogy reverzálisnak vagy szerződésnek nevezik. Csak annyiban nem reverzális, jobban mondva, ha csakugyan reverzalist adnak annak a lelkésznek, azért nem *joghatályos*, mert az állam nem respektálja és panasz esetén nem létezőnek tekinti s nem ad brachiumot.

Itt esnek a legelőbbén tévedésbe. Ezért felesleges a vita, hogy van-e reverzális, hatályos-e? Értsük meg: a *szerződésnek* sincs semmi jelentősége és így a fent említett 26. sz. körlevelnek sincs, mert a hatóságok ugyanis csak a születés utáni anyakönyvi bejegyzést, esetleg 14 napon belüli kiigazítást — (tehát a szülők újra szerződhetnek) és a *naponként bekövetkező* vallás-változtatást bejelentő szülői együttes kérvényt tekintik irányadónak s ehez adnak jogsegélyt panasz esetén.

A lényeg tehát az, hogy a kath. lelkész reá tudja-e venni, egyházi törvényei által kezébe adott fenyegető fegyvereivel, a vegyes vallású házastársakat, hogy előtte ígéretet tegyenek és ezt az ígéretet be is tartsák, hogy mindkét nemű gyermekeiket katolikusként jegyeztessék be az állami anyakönyvbe? Továbbá arra, hogy a nem katolikusként bejegyzett gyermek vallás-változtatását közös elhatározással a járási hivatalnak jelentsék be?!

Az előbbire precedens a királyházi, az utóbbira a huszti eset. Javunkra történő precedens a per tárgyát is képező nagyszöllősi eset. Mindhármát idézte Szabó Béla testvérünk! Az a veszedelem tehát, amit mi a „káros reverzális” fogalma alatt értünk, mindaddig fenyegethet a csehszlovák törvények szerint, amíg a gyermek a 16-ik életévét be nem töltötte, akár van reverzális, akár nincs!

Az a szomorú, hogy a kath. félre a kegyeszek elvonása nagyobb hatással van a statisztika szerint, mint a mi hiveinkre személyes nevelésünk. Nálunk az a legnagyobb büntetés. Ott a kizárás fogalmilag lehetetlen. Hiszen a protestánsokat is tagoknak tekintik, csak eltávolított tagoknak! Nálunk a kizárási rendelkezés az egyenlő fegyver. Ezt sürgetik a legújabb szabályrendeletek a Konventtől. Mindnyájan várjuk, hogy üsse rá a legfelsőbb jóváhagyás pecsétjét.

Belátják ezt már azok is, akik közönyösen viselkedtek, vagy ellentmondtak a szabályrendelet szigorának.

Örülök, hogy Kiss Bálint dr. testvérünk is ezen a véleményen van. Az életet veszi alapul, közönyösségünkben eredő szomorú veszteségi adatainkat konstatálja és a most már a Konvent halasztó határozata miatti bizonytalan helyzetben is határozottan reá mutat az egyetlen megoldásra: hogy érvényesítsük a jóváhagyott alacsonyabb testületi szabályrendeleteinket, míg az 1927 február 3-i cikkében még a *reverzális hatálytalan* voltára helyezte a hangsúlyt. Sapientis est consilium mutare.

Ki felel meg azonban arra a kérdésre, hogy vajon a hatóságok respektálni fogják-e nem egyetemes érvényű szabályrendeleteinket??

Fenti soraimnak nyomdába kerülése előtt olvastam lapunk 19-ik számát és abban az új szabályrendeletet. Már itt kifejezésre juttathatom tehát szerény véleményemet, hogy a Konvent által mégis életbeléptetett szabályrendeletet a gyülekezeti egyházfegyveremről nem tartom megfélelőnek. Épen azért, mert a javaslatok magva: a *kirekesztés lehetősége* hiányzik belőle. Nem tudok róla, hogy ilyen §-nak érvényesítését az állami törvény nem engedné meg. Legalább a 96. számú törvény egy szót sem szól róla, holott az önkéntes felekezetváltogatást az 1—6 §§-okban pontosan körülírja. Nem is volna méltányos dolog, amikor a legjelentéktelenebb sportegyesületnek, vagy vadásztársaságnak is joga van az érdekei ellen vétő tagot kizárni. Csak mi lennénk kénytelenek az áruló, hűtlen tagot az egyház keretein belül megtűrni? Erre nem gondolok. Ha pedig a hatóságok nem engedik meg a gyakorlati érvényesítést, akkor azt egyházunk reprezentánsainak el kell intézni a kormánnyal, esetleg a törvényhozással. Hiszen azon az alapon hiába veszi föl a Konvent a szabályrendelet 2. §. c) pontját is, mert amint

a Koncsol János esete bizonyítja, az urvacso-
rától való eltiltás alkalmazása miatt a hatóság
meg is bünteti a lelkészt.

Megnyugtató a 9. §. felvétele és a 2. §. d)
pontja. Ez az utóbbi azonban további tüzetesebb
magyarázatra szorul. Lehet ugyanis úgy értel-
mezni, hogy a második része ugyanazt jelenti,
mint az első. Azaz semmi különbség nincs a
gyülekezeti közösségből való kirekesztés és az
egyházközséghez nem tartozás között. Az előbbi
azt jelenti, hogy az illető nem választó, nem
urvacsoarázhat, nem fizet egyházi adót, liturgiális
szolgálatot nem igényelhet, elhalálozása esetén
egyházi szertartással nem temetjük. Micsoda
kritérium volna még, amelynek alapján egy-
háztagnak tekinthetnénk? Így tehát a közösség-
ből való kizárás és az egyháztagságtól való
megfosztás egyet jelent s ha az állam is úgy
gondolkozik, akkor a Konvent aggálya továbbra
is fennmarad.

Ha ez az általam is elfogadott okoskodás
fennáll, akkor meg főben járó hibának tartom,
hogy a szabályrendelet nem teszi kötelezővé
a reverzális esetében a d) pont kizárólagos al-
kalmazását.

Gondolatilag lehetetlen a fokozatos büntetés
alkalmazása. Első izbeni reverzális adás: meg-
intés, második izben súlyosabb büntetés.

Ez képtelenség. Valamint képtelenség a
szándékosság kérdésbe tétele is. Lehetséges
nem szándékolt reverzális adás? Ezért kell
kizárólagossá tenni a fegyelmi büntetést reverzális
adás esetében.

Ezzel mellőzve a presbiterium és egyház-
községi fegyelmi bíróság közötti distingválás
kritikáját, ismételten hangsúlyozom, hogy nem
lehet más megoldás, mint az ilyen vétket a
kizárással büntetni. A tradíció épolyan, sőt erő-
sebb jogforrás, mint a törvény. A budapesti
egyházközség eljárása a példa reá! Gyakorlati
tapasztalat, hogy enyhébb eljárással nem tudjuk
a kísértésbe jutottakat az eltántorodástól meg-
óvni.

Megjósolom, hogy előbb-utóbb ez az állás-
pont fog győzni. Két egyházkerületünk már
így gondolkozik. Talán akkor, amikor egyházi
statistikusaink megállapítják, hogy már nem-
csak a sárospataki egyházközség, hanem egye-
temes református egyházunk is elfogyatkozik
bizonyos időn belől, ha az a reverzális arány
megmarad.

De már akkor késő lesz.

Dr. Sárkány Lajos.

Egyházmegyei közgyűlések.

A komáromi református egyház- megye rendkívüli közgyűlése.

Ünnepi közgyűlésre gyűlt egybe a komáromi
református egyházmegye május 4-én Komárom-
ban, hogy beiktassa Soós Károlyt, az egyház-

megye új esperesét hivatalába és az egyházme-
gye új tisztkarától és tanácsbiráitól kivegye a
hivatalos esküt.

Az ünnepi aktus délelőtt 10 órakor kezdő-
dött, amikor a Kollégium épületében felgyüle-
kezett lelkészi és tanácsbirói kar Balogh Ele-
mér dunáninnyi egyházkerületi püspök és Gyá-
lókay László egyházkerületi főjegyző, esperes
vezetésével, a harangok imára hívó hangjai
mellett bevonult a templomba. A lelkészek pa-
lástosan a szószék előtti zárt helyen foglaltak
helyet, az asztalnál a püspök és az egyházme-
gye tisztkara ült.

A közgyűlés énekléssel kezdődött, majd
Zsemlye Lajos hetényi lelkész, tanácsbíró ma-
gasszárnyalású imát mondott, bibliát olvasott
és áldást osztott.

Gyalókay László lelépő esperes nyitotta meg
a közgyűlést és mélyen megindító, szívekhez
szóló szép beszédben vett bucsut az egyház-
megye közönségétől. Majd felhívta Csekés Béla
főjegyzőt, a szavazatbontó bizottság jegyzőköny-
vének előterjesztésére. Annak eredménye sze-
rint esperessé Soós Károly bucsi lelkészt, egy-
házkerületi tanácsbíró, gondnokká újból Nagy
Nándor nemesócsai földbirtokost választották
meg.

A választást a közgyűlés tudomásul vette,
mely után Soós Károly esperes letette hivata-
los esküjét a közgyűlés színe előtt. Az új tisz-
viselők és tanácsbírák tettek ezután esküt, mely-
nek végeztével az egyházmegye részéről Csekés
Béla főjegyző üdvözölte az egyházmegye új
lelki vezérét, akinek működése elé nagy biza-
lommal tekint az egyházmegye egész közönsége.
Boross Kálmán legidősebb tanácsbíró a tanács-
bírák részéről üdvözölte az új esperest. Az
egyházmegye tanítótestülete nevében Györffy
Lajos egyházmegyei tanítótestületi elnök fejezte
ki jókívánatait és kérte az új esperest az egy-
ház „veteményes kertjei”-nek szeretetteljes part-
fogására.

Az üdvözlő beszédek után Soós Károly es-
peres tartotta meg székfoglaló beszédét. Az
egyházi élet minden ágára kiterjedő, a lelkészi
és tanítói kar fontos hivatását megvilágító szék-
foglaló rámutatott mindazokra a teendőkre,
amelyek az egyházmegyére várnak; mindazokra
a feladatokra, amelyek a vallásos nevelés, a
hithűség és az egyházhoz való ragaszkodás fo-
kozása érdekében úgy a lelkészi karra, mint a
tanítószóra hárulnak. Majd emelkedett hangon
jelentette ki, hogy esküjéhez hiven fog tiszte-
ben eljárni és cselekedeteiben az evangéliumi
tisza hit és a törvény rendelkezései szerint fog
cselekedni. Végül az Isten segítségét kérte mun-
kájához.

Végül a közgyűlés az elnök indítványára
Gyalókay László volt esperest, elévülhetetlen
érdemei elismeréseképpen: az egyházmegye örö-
kös tiszteletbeli esperesévé választotta meg s
érdemeit jegyzőkönyvében is megörökítette.

A templomi beiktató ünnepély énekléssel ért véget.

A rendkívüli közgyűlést azután a Kollégium nagytermében folytatták, ahol két fontos tárgyban hozott határozatot.

Csekés Béla lelkész főjegyző terjesztette elő a Dérer-féle iskolareform elleni állásfoglalásra vonatkozó javaslatát, a barsi egyházmegye megkeresése alapján. Mivel időközben az Egyetemes Konvent is állást foglalt ebben a fontos kérdésben, Nagy Nándor gondnok indítványára kimondotta az egyházmegye, hogy köszönettel veszi tudomásul a Konventnek e tárgyban hozott határozatát és azt teljes egészében magáévá téve, tiltakozik a Dérer-féle iskolareform ellen.

A református tanítóképezde ügyében Fülöp Zsigmond világi főjegyző terjesztett elő indítványt. Majd Nagy Nándor elnök ismertette az előzményeket és a Konventnek ebben a kérdésben hozott határozatát. Javaslatára Gyalóky László, Kenessey Kálmán dr., Galambos Zoltán és mások felszólalása után akként határozott a közgyűlés, hogy a komáromi református egyház ajánlatát, mely szerint a képezdéhez szükséges telket díjmentesen felajánlja, az egyházmegye köszönettel elfogadja, az építkezés költségeire 100.000 koronát megszavaz, a komáromi egyháznak a telekre vonatkozó tulajdonjogát elismeri, de a felépítendő épületnek tulajdonjoga az egyházmegyét illeti. Köszönettel fogadja a Kollégium két termének átengedését is arra az időre, amíg az épület felépül és nyilvánossági jogát megkapja, amely után fogják csak az épületet felépíteni.

A közgyűlést közebed követte.

A Kárpátaljai Ungi Egyházmegye

május hó 3-án délelőtt 10 órai kezdettel tartotta meg tisztújító közgyűlését, az ungvári református egyház Otthon helyiségében. Esperes lélekemelő imádsága, egyházmegyei gondnok mélyenszántó megnyitó beszéde vezette be a tárgysorozatot. A felbontott szavazatok eredményeként az új tisztikar tagjai a következők lettek: Esperes: Komjáthy Gábor, egyházmegyei gondnok; Egyri Ferenc. Lelkészi tanácsbírák: Komjáthy István, Dr. Móczár József, Világiak: Dr. Korláth Endre, Dr. Komjáthy Lajos, Lelkészi főjegyző: G. Nagy Sándor, aljegyző: Kása Ferdinánd. Világi főjegyző: Fodor Béla, aljegyző: Kovács Miklós. Tanítóképviseelő: Kormos Gerő. Dr. Komjáthy Lajos Kassára való áthelyezése miatt lemondván, helyére új szavazás rendeltetett el. Ügyésszé Dr. Rauch Károly ügyvéd lett egyhangulag megválasztva. A barsi egyházmegyének a Dérer-féle új iskolai törvényjavaslat ügyében hozott határozatát egyházmegyei gyűlés egyhangulag magáévá tette, valamint Egyetemes Konventnek a Tanítóképző felállítására vonatkozó elgondolását. A különböző bizottságok tagjainak megválasztása, Balla István segédlelkész bekebelezésének kimondása,

pénztárnok jelentésének tudomásulvétele, a botfalvai leányegyház iskolájának feladása ügyében hozott közvetítő s halasztó határozat, a kis- és nagydobronyi lelkészi díjlevelek megerősítése után a gyűlés fél két órakor ért véget s a református iskolában tartott közebeddel fejeződött be, hol Esperes ur szívesen látott vendégei voltak az egyházmegyei gyűlés alkotó tagjai s az elhangzott pohárköszöntők amint hű kifejezői voltak a küzdelmes multnak, úgy komoly elkötelezést ígértek a jövőre vonatkozólag.

A Beregi Református Egyházmegye

május hó 18. napján tartotta meg tavaszi rendes közgyűlését Beregszászban, a református egyház tanácstermében Bary Gyula esperes és Székely Benedek egyházmegyei gondnok elnöke mellett. A közgyűlés kitűzött idejére az alkotó tagok csaknem teljes számban és az egyházak megbízottai is szép számban gyülekeztek össze s a gyűlés tartama alatt is mindvégig nagy érdeklődéssel kísérték a tárgyalás menetét s az egyes fontosabb ügyeket. Esperes szívből jövő s szíveket Istenhez emelő imádsága után az esperesi jelentést hallgattuk meg. Esperes urunktól más munkatéren már eddig is megszokott nagy körültekintéssel, egyházmegyéink és a kebelbeli gyülekezetek életének minden fontosabb életnyilvánulására kiterjedő gondossággal szerkesztett jelentését mindvégig nagy figyelem kísérte. A helyzetkép, mit előnkbe tárt, sok tekintetben szomorú és sötét s nem nyújt biztató kilátásokat a jövőre, különösen az egyházak anyagi életét illetőleg. Rányomta bélyegét a gazdasági világhátrézköz egyházaink életének külső képeire is. Ennek tulajdonítható, hogy a gyülekezetekben a belhivatalnoki fizetések teljesítése a szokott pontossággal nem volt eszközölhető; hogy nagy mérvű hátralékokkal tartoznak egyes egyházak közintézményeinknek és pénztárainknak; hogy a felszaporodott adósságok terhe alatt egyik gyülekezetünk már a végpusztulás szélén áll. Megemlékezett jelentés Körösy Sándor volt vári-i és Sass Mihály volt hetényi lelkészek elhunytáról; szíves szavakkal üdvözölte Idrányi Barnát püspökké választása alkalmából; foglalkozott részletesen az egyházak életét érintő s a gyűlés elé tartozó összes ügyekkel. Majd számvevőszék terjeszti be az egyházak anyagi ügyeinek kezeléséről beadott munkálatok felülvizsgálását tárgyozó jelentését; közpénztár állásáról, folyóévi költségvetésről számol be. Missziói bizottság javaslatára elhatározza közgyűlés, hogy a lelkészek, a presbitériumok bevonásával, minden év szeptemberére missziói munkatervet készítsenek a következő szezonnra tervbe vett munkájukról és azt küldjék be a missziói bizottság elé. Állást foglalt egyházmegyéink az u. n. Dérer-féle iskolai törvénytervezet ellen, mert abban ősi jogoknak elvételét s református egyházunk életfája vezető gyökerének elmetzését látja.

Az egyes egyházközségek tiltakozásával együtt, mely szintén ott volt gyűlésünk asztalán, ezt a határozatot is felterjeszti egyházkerületi közgyűlésre. Ehez kapcsolódóan, a konventi tanügyi bizottság elnökének felhívására, határozatba ment, hogy a református tanítóképző felállítására érdekében minden gyülekezetben meg kell kezdeni a felvilágosító, előkészítő munkát, mert egyházi nevelés-oktatás ügyünk védelme nem merülhet ki csak a támadó törekvések, romboló próbálkozások elleni tiltakozásban, de tovább kell haladnia az építő, gyarapító tervek életrehozására és megvalósítására.

Vitás eset kapcsán kimondja közgyűlés, hogy az egyházi ingatlanok jövedelmezését, hasznosítását fokozottabban kívánja ellenőrizni, s ezért minden haszonbérleti szerződés jóváhagyásra felterjesztendő. Kisebb jelentőségű s csak egyes egyházakat érintő ügyek letárgyalása után közgyűlés véget ért. —ke.

Korkép 1933-ból Erdélyből.

Sok olvasónak elkerülhetette a figyelmét a Református Szemle (az erdélyi egyházkerület hivatalos lapja) ez évi 8—9. számának hírek rovatában megjelent kis értesítés az aninószai gyülekezetünk sorsáról. Ezt olvashatjuk:

„Öt éve, hogy anyásított s külön lelkészt kapott aninószai kis egyházunk. Külsőleg csupa veszítés ez az első öt éve. Hiveinek felét szélnek eresztette a leépítő bányatársulat. Istentiszteleteit az államivá vedlett bányatársulati iskolaépületből kitiltották. A templomépítésre használatba kapott helyen egy átalakított régi deszkalakás lett az imaháza s gyűjtést kezdett az építésre. Be is gyűlt a saját tagjaitól 125.000 Lei. Mire azonban ennyi együtt volt, már ott is vesztett a fizetésektelenné lett Bankban. Folyó évi január 14-én a korhadt imaház teteje kigyúlt s az épület teljesen használhatatlanná vált. Az eset hatása alatt megnyílt iskolatermet február 8-án a tanfelügyelőség újra lezárta az utcára került gyülekezet előtt. Most azt kéri, hogy hordozzuk imádságainkban a sok megpróbáltatással küzdő testvérgyülekezetet, hogy Isten adjon belső erőt neki a külső bajok elhordozására.”

Még csak azt teszem hozzá, hogy e gyülekezet lelkipásztorának nevével, az erdélyi református lelkészek tudományos folyóiratában, az Ut minden számában találkozunk. Megérdemli, hogy kiírjam: Horváth Jenő.

Mi pedig itthon mindenre takarónak a szegénységünket hozzuk fel. Meddig! ? —lf.—

H I R E K

— **A csapi** egyház ujonnan megválasztott lelkipásztorát, *Király Zoltán* volt kajdanói lelkész 1933. május hó 7-én iktatta be lelkészi állásába ünnepélyes istentisztelet keretében Szücs István esperes, Gencsy Béla e. m. aljegyző és Kovács Dániel e. m. tanácsbíró. A hivatal átadása után a gyülekezet 100 teritékes bankettet rendezett az új lelkész tiszteletére, amelyen a község minden rendű tagja felekezeti külömbiség nélkül képviseltette magát. Legyen az Istennek áldása pásztoron és gyülekezetén.

— **Ráday Pál emlékünnepe** Losoncon. A losonci theol. szeminárium ifjusága az ottani gyülekezettel karöltve kegyeletes emlékünnepet rendezett Ráday Pál halálának 200 éves évfordulója alkalmából. A lélekemelő ünnepély május hó 21-én délután 3 órakor vette kezdetét a templomban, majd folytatódott a ref. temetőben a Ráday sirjánál. A templomban 104 ik dicséret eléneklése után Sörös Béla lelkész, theol. igazgató imádkozott s hirdette az ígét, felmutatva azt az igazságot, hogy Isten az ő választott emberei által munkál köztünk s ad ragyogó példákat az utókor számára olyanokat, akik hivek voltak mindhalálig s elvették az életnek koronáját. Az emlékbeszédet Kövy Árpád lelkész, theol. előadó tartotta, aki a történelmi keretbe beállítva rajzolta meg Ráday Pál alakját s jellemezte az egyént, a politikust, az író, egyházának és hazájának hű fiát. A templomi ünnepélyt Vilcsék Zita éneke, Kiss Anna és Bőd István theológus ifju szavalatai s a vegyeskar éneke élénkítették s tették teljessé. A templomi ünnepély után az egész gyülekezet a temetőbe vonult, ahol Kovács József theol. szenior mondott beszédet s koszoruzta meg Ráday sirját. Vizváry László theol. ifju imája után a theol. énekkar adta elő Beethoven „Isten dicsősége” c. darabját, majd a 118. dics. 7-ik versének éneklésével záródott a lélekemelő ünnepély.

— **A belmissziói előadók értekezlete** június 6—7-én lesz Budapesten, a Theológia Ráday-termében.

— **Járay István** a nagyenyedi kollégium igazgatója f. hó 18-án Budapesten meghalt.

— **A miskolci református egyház** f. hó 7-én iktatta be a Révész Kálmán püspök halálával megüresedett harmadik lelkészi tisztségbe Pósa

Péter alsóborsodi esperest. A beiktatás ünnepélyes szertartása a Kossuth-uccai templomban, az istentisztelet keretében folyt le és a beiktató beszédet Farkas István püspök mondta. Az istentisztelet után ünnepélyes presbiteri dtszközygűlés volt, amelyen a különböző egyházi intézmények vezetői üdvözölték az új lelkészt.

— **A magyar** egyetemes konvent három napos tanácskozással ezévi munkáját elvégezte.

— **„Rövid bibliai héber nyelvtan“** jelenik meg május hó végére. Szerzője dr. Módis László, theol. előadó, ref. lelkész. A mű kritikai pontossággal tárgyalja a héber nyelv szabályait, az elsajátításra legalkalmasabb csoportosításban. Beosztása: Írás-olvasás, hangtan, alaktan, mondat, függelékül: paradigmák táblázatosan. Előjegyzési ára 4 (négy) pengő. Bolti ára 50 %-al magasabb lesz. Előjegyzetű levelezőlapra szerzőnél: *Debrecen, Kossuth u. 75. sz.*

— **Emléktáblaleleplezés.** A debreceni kolégium hősi halott tanárainak és diákjainak emléktábláját f. hó 18-án leplezték le. Az ünnepélyt Baltazár Dezső püspök nyitotta meg s az emlékműavató beszédet Kőlcsey Sándor dr., az Ügyvédi Kamara elnöke tartotta.

— **A magyar konventi bíróság** május 4-iki ülése Diószeghy Mihály debreceni, Kirner A. Bertalan dunakeszi-alági, Takács Imre szemerei és Vecseri János ádándi lelkészeket palástvesztésre, úgyszintán Szász Jenő csarodai tanítót egyházi tisztségétől való végleges megfosztásra ítélte.

— **Az amerikai** magyar református gyülekezetek súlyosan érzik a gazdasági világválság kihatását. Több egyházunk a teljes megsemmisülés szélén áll, miután a jobb időkben felszedett nagy kölcsöneiknek törlesztését, se lelkészének fizetését folyósítani nem képes. A missziós főhatóságok is kénytelenek voltak kiadásait, segélyezéseiket lecsökkenteni. A Ref. Church már egy év óta nem folyósítja a magyar lelkészek fizetését. A Presb. Church millió dolláros alapítványai semmisültek meg. Jelenleg 20 magyar református lelkészi állás van üresedésben.

— **A magyar konventi liturgiai bizottság** határozata, hogy az egyházkerületek alakítsanak *templomépítésnél tanácsoló bizottságokat*, akik az építkezési terv készítésénél a liturgiális és művészeti szempontokat is szem előtt tartják. Ezt

a kérdést nálunk eddigelé még csak az ungi egyházmegye próbálta érinteni, de miután az egyházmegye építkezési bizottságnak *csak tanácsoló* szerepe van, majdnem minden jóakarata megtörik a presbitériumok szakértőinek macskakodásán. Pedig ideje lenne ezen a téren egy kis rendet teremteni.

— **A leghosszabb papi szolgálat.** August Philipp Mücke az Oldenburgi Accumi gyülekezetben 77 évig volt lelképásztor 1804—1881-ig.

— **A clevelandi** magyar gyülekezet nemrég avatta fel gyülekezeti otthonának hatalmas épületcsoportozatát, melyet 60.000 dollár költséggel emelt.

— **A „Tiszta élet“** érdekében rendeztek demonstratív nagygyűlést a pesti Vigadóban május 21-én este 7 órakor a budapesti összes keresztyén és keresztyény ifjusági szervezetek közös összefogással.

— **A pancsevői** fogházban másfél év óta nincsen református fogoly.

— **Bibliák bizományi lerakata.** Értesitem magyar és szlovákjuku hittestvéreinket, hogy Kelet-szlovenszko részére Valentini bibliaárus magyar és szlovák nyelvű Bibliákból nagyobb mennyiséget helyezett el nálam bizományba. A magyar nyelvűekből minden nagyságban, kiállításban és 5,6'80 (Czeglédy-féle), 12, 18, 26 és 40 Kő-ért,— a szlovák nyelvűekből szintén különféle nagyságban, kiállításban és 4, 10, 26, és 48 Kő árakért kaphatók a Britt és Külföldi Bibliatársulat kiadványaiként megjelent, leginkább revideált darabok. — Magyar nyelvű Imakönyvek beszerzését is megkeresésre szívesen és díjtalanul elintézi az **Ungcsepelyi Református Lelkeszi Hivatal pp. Velké Kapušany.**

Tattinger Ferenc Orgonaépítő

Nové-Zámky. — — Érsekujvár.
Világos tér 21.

Készít új orgonákat és harmóniumokat 5 évi jótállással. Régiek hangolását, tisztítását, javítását, átépítését a legolcsóbban, jótállás mellett vállalja. Költségvetést kívánatra azonnal, ingyen küld.

Számos elismerő levél
az eddig végzett munkákról.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Veiké
Kapusány” címre küldendőek:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő :
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs :
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicseri
lelkészi hivatalhoz küldendőek.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

Jövel Szentlélek Isten !

Kétezer esztendő óta annyi sok szószékről hangzik vasárnapról-vasárnapra az Ige, és még mindig milyen távol vagyunk az Evangélium világától, semmi úgy nem mutatja ezt, mint pünkösöd, a Lélek ünnepe. Kétezer év óta hangzik Krisztus hívó szava az emberi lelkek felé és még mindig olyan kevesen vannak, akik meghallották azt, a szívükbe fogadták és elindultak az Ő nyomdokain. Mert mit jelent igazán az övének lenni? Mit jelent Krisztust követni? Hinni a Lélek hatalmában, Isten Lelkének vezetésére bízni magunkat. És mit mutat ezzel szemben a világ képe? Olyan kevés jelét látni Isten Lelke vezetésének és irányításának. Ma a hatalom és a pénz uralkodik a világ felett, tehát az emberi önzés. Azért olyan beteg azután a világunk. Pedig talán soha olyan nagy feladatok előtt nem állott, mint ma. Mennyi megoldásra váró kérdése van a korunknak! Nemzetek egymáshoz való viszonyának rendezése, társadalmi osztályok egymással szembeni helyzete, a rettenetesen nyomasztó világgazdasági válság megoldása, a munkanélküliség problémája. Mindenki érzi s tudja, hogy komolyan beteg a világunk, mindenki keresi, kutatja a betegség okát s mindenki másban keresi a hibát. A legtöbben az emberen kívül vélik azt megtalálni. Nem merik ott keresni, ahol az megtalálható, nem merik kimondani, hogy magában az emberben van a hiba. Nem Isten uralkodik az emberi lelkeken. Az anyag, az önzés, az egyéni érdek. A halálosan beteg emberi lélek a maga nyomorúságát átviszi a világ életébe is. Olyanná lett a világunk, mint egy külsőleg nagyon szépen megépített ház, de amely belülről nagyon szegényesen van felszerelve. Világunk óriási haladást tett a civilizáció terén. De mindez csak

külsőség, tetszetős takarója az emberi lélek ürességének. A világ mindenben nagy előhaladást tesz, csak egy téren fejlődött vissza: a lelkiekben. Világunk nagy elesettségének egyetlen orvossága: jobba kell tenni az emberi lelkeket, jobba s igazságosabbá lesz a világ élete is. A világ külső képe, élete az egyéni lélek milyenségétől függ.

2. Pünkösöd ténye mutatja, milyen lett a tanítványok s a gyülekezet élete Isten Lelkének hatása alatt. A saját életüket féltő, gyáva, kishitű tanítványok hitvalló, bátor hőssé lesznek, Ugyanazok külsőleg s mégis egészen mások. A pogány világ csodálkozva nézi a változást és nem érti. Szokatlan, az emberi értelem számára felfoghatatlan jelenséggel állottak szemben! Mosolyogva mentek a máglyákra és mégse tagadták meg a Krisztust. Csodákat művelt köztük a felebaráti szeretet. A pogány világ nem tudta, mi eredményezte ezt, mi tudjuk, Isten ujjászülő, átfর্মáló Szentlelke. Volt pünkösödjük, Isten lakozást vett a lelkükben.

Miben áll a mi pünkösödünk? Emlékezetünkben felujtjuk annak a kegyelemben gazdag időnek eseményeit. Csodálkozva szemléljük annak a kornak lelki gazdagságát. Hogyha velük összehasonlítjuk magunk, kitűnik a mi lelki szegénységünk. Reáeszmélünk, hogy mi hiányzik belőlünk: Isten Lelke. Olyanok vagyunk, mint a leszegényedett családok, akik nem tudnak mást, csak az őseik egykori gazdagságával dicsekedni. Már nem jár életveszedelemmel a Krisztusénak vallani magát, mégis nem látjuk a bátor bizonyágtevőinket. Milyen elsekélyesedett a gyülekezeti életünk! Hol vannak a bibliás családjaink? Hitünknek nincs életformáló ereje. Nem üdvözítő hit, csak vallásos hangulat,

amely a hétköznapok próbái közt nem állja meg a helyét. Mire van egyházunknak szüksége? Megtért életű, újjászületett református egyháztagokra. Egyházunk új pünkösdjéről, lelki megújulásáról csak akkor beszélhetünk, ha lesznek ismét bibliás, imádkozó, Istennel állandóan lelkikapcsolatot tartó embereink. Mi hiányzik ma a gyülekezeti életünkből? Az egyéni lélek megváltozása, új lélek, Isten Lelke.

3. Mérjük össze egyéni életünket az őskeresztény egyház embereinek életével, mennyi fény, mennyi erő, mennyi mélység azokéban s mennyi üresség, mennyi botlás, mennyi alacsony-ság, mennyi bűn a mienkben! Talán rendszeresen hallgatjuk az Igét, esetleg még naponként olvassuk is, még sincs látszatja az életünkben. Járulunk a megterített asztalhoz, nem viszünk semmit onnan magunkkal, életünk marad olyan, mint volt, szürke és alacsonyrendű. Mire van szükségünk? Isten újjáformáló Szentlelkére. Mikor áll be változás az életünkben? Ha Isten Lelke megvilágosít bennünket, reáismerünk igazán magunkra, meglátjuk, milyen nyomorultak s bűnösök vagyunk. De feltárja előttünk a szabadulást is. Odavezet Krisztushoz. Összetörve leborulunk az ő lábaihoz. Nincs más menekvés a kárhózatból. Reábizni magunkat, a megkereső isteni kegyelemre. Neki átadni magunkat, testünket, lelkünket, egész életünket.

A lelkek megváltozásán fordul meg minden: az egyéni, gyülekezeti, a társadalmi élet. — Jövel azért Szentlélek Isten! *Zsemlye Lajos.*

Felcsillanó reménysugarak.

Egy luxusgözös káprázatosan csillogó társalkodójában a világiáró emberek fesztelenségével élvezik előkelő utasaik a fényűzés pihentető előnyeit és kényelmét. A hajó lomha, acélteste már harmadik napja hasogatja az oceán hullámfodros felületét. Az utasok már összemelegedtek és bizalmas körökben csoportosulva kellemes rádiózene mellett élvezik az esti órákat. Kint tombolva zug a téli fergeteg, ereje hullámokat korbácsol, hidege áthuz a jégvirágos ablakokon, de a mámor gondtalanságába ejtődött utasok a plüssel bélelt társalkodó mély üléses foteljeiben nem is veszik észre. A hangulat mindig párásabb, mindig vidámabb, mit nagyban fokoz a pezsgő durrogása és az itt-ott felhangzó csengő kacagás is. És ebben a forró éjjeli óra kábulatában, amikor a kigyult szemek sugarai boldogan ragyogják: édes az élet, hirtelen, sokszor és élesen belesivít a S. O. S. vészkiáltás segélykérő morzejele. Egyszerre mindenki elnémul, megborzong, mintha a lelkükön a fürgeteges tél hidege futna keresztül. A sok elkomolyult arc elárulja, hogy gondolatban odaszállanak, ahol egy másik hajó reccsogva vivja élet halál harcát a tenger félelmes urával, a megvadult orkánnal.

Ilyen küzdő élethajók utasai a kongrua nélkül tengődő lelkésztestvéreink, akiknek jajkiáltása mindig olyan mosolyt fagyasztóan hasít a lelkünkbe, mint egy-egy S. O. S. vészkiáltás. Hangjára fekete felleg takarja el előlünk a napot és elhamvadnak szívünkben az örömtüzek. Gondolatban odaszállunk mi is a kis paróchiák nyomor tanyáira, melyeket megült a gondterhes jelen és bizonytalan jövő csüggedten gubbasztó bánatmadara. Meglátjuk a rohamosan öszülő édes apákat, az Úr érdemes szolgáit, kik hitvestársuk szomorú tekintete előtt a vigasztalan magányba menekülnek emésztődni. A „tisztelletes” anyákat, gyülekezeteink angyalait, amint gyermekeik szakadozott ruhácskái felett mélyen sóhajtognak és könnyeket pergetnek. És ha kisebbségi életünk ezen százalmas hajótöröttjei nem is hallatják mostanában panasz-szavukat, az nem sorsuk jobbrafordulásának, de fásultságunknak néma bizonyossága. Nekünk már minden mindegy, —gondolják magukban—, ha szólunk, vagy ha hallgatunk.

Annyi reménytelen várakozás és keserű csalódás után végre talán már pitymallani kezd. A Konvent üléséről szóló tudósítás csillogtatja meg az első reménysugarat: „A lelkészek kongruájának visszatartása, illetve a kongrua visszafizettetése sérelmes ügyében az Elnökség fogja megtenni a lépéseket...” Istennek legyen hála érte, hogy végre már idáig jutottunk! Nem akar ez a kiáltás zugolódás lenni, hiszen jól ismerjük mi az Elnökség nehéz helyzetét, ezernyi gondját, óriási elfoglaltságát és az államhatalomnak jogos kívánságainkkal szemben tanúsított mostohaságát, inkább a siralomházban ülők hálafohászja ez, hogy az arra illetékes fórum végre magáévá teszi ügyünket és zörgetni fog az ajtón az Atya örökbefogadó és kenyeret biztosító irgalmas szeretetért.

A másik reménysugarat a hivatalába most beiktatott Püspök Urunk csillogtatja, aki programbeszédében hitvalló erővel tett elkötelező ígéretet arra, hogy a keserves könnyeket hullató egyházi tisztviselők fájó sebeit orvosoltatni kívánja. A tisztos öregség fehér koronájával ékeskedő bölcs Férfitú mondotta ezt, aki szavával sohasem dobálódzott könnyelműen, azért ígéretét zálog gyanánt könnyveljük el.

Nem táplálunk vérmes reményeket ezek után a biztató előjelek után sem, csak jóleső örömmel valljuk meg, hogy a kongruátlan lelkészek pattanásig feszült idegei kissé megnyűltek és a megnyugvának bizonyos neme szállott rá sok daltalan és örömtelen családi fészekre.

Amikor megköszönjük a szükölködő testvéreink nevében a reménysugár csillogatóknak e segíteni kész indulatukat, tisztelettel kérjük, hogy elhatározásukat tett kövesse — késedelem nélkül. A kegyelem Istenéhez pedig imádkozni fogunk, hogy meg ne csufoltassék Idvezítő

urunk biztató ígéretéhez fűzött édes reménykedésünk: „Kérjétek és adatik, keressetek és találtok, zörgessetek és megnyitattik néktek”.

Koncsol János.

Van-e szükség lelkési konferenciára?

Sokat beszélnek most az irodalom, művészet és politika berkeiben a modern kor követelményei szerint kiterített új arcú magyarságról. Más ez, mint a mi lelkivilágunk arca. Szébb-e, jobb-e, mint a miénk, teherbíróbb-e, nem mi döntjük el, de lehet róla vitatkozni. Egy kis tárgyilagosságot erőltetve azonban magunkra, meg kell látnunk, hogy lemaradtunk, elmaradtunk. Ennek egyik, legfőbb oka, hogy nagyon megvagyunk elégedve magunkkal. Végzetessé válhatik számunkra s az ügyre, amit képviselünk, hogy gyarlóságot csak másokban vesszünk észre, de nem vesszük észre azt, hogy korunk a lelki problémák iránt ma nagyon fogékony, és az új-arcú magyarság felől az az általános megfigyelés, hogy különösen ifjaink fogékonyak ma e lelki problémák iránt és ha ezt az érdeklődésüket a mi sivár, régen megírt és betanult prédikációinknak „egy-két paperóval való elzúgattyúzása” nem elégítheti ki, ne csodálkozunk, ha ma az evangéliumellenes és szektás levegőjű világban, más körökben keres kielégülést problémáinak megoldásához.

A másik ritkább, de ref. lelkipásztorhoz, aki tudósnak is akarja magát hivei által tartatni, közeleső kísértés, ami a sárospataki szektakonferencián hangzott el, jellemezve a falusi katedrakra vitt sok, megemészthetetlen theol.- és filozófiai bölcsességet: Tiszteletes Úr! Jézus nem azt mondotta, hogy: „Legeltesd az én zsiráfjaimat, hanem legeltesd az én bárányaimat.”

Püspöki, esperesi programbeszédekben azonban még most is hiába hangzik el a sürgetése az igehirdetés intenzivitásának, a gyülekezet tagjaival, különösen ifjúságával való foglalkozásnak, általában a lelkipásztori munkának az új kor követelményei által megkívánt szélesebb körű megindítására, a beati possidentes parochusok nagy többsége a Pató Pál világszemléletében boldogan pihen a kényelem párnáján, de szája tele van panasszal e világ iránt, ha ez elhanyagolható tényezőnek tekinti őt, mint aki már se nem oszt, se nem szoroz ebben a világban.

Nem hiszem, hogy ennek a formálódni még nem akaró, régi arcú ref. lelkési karnak az lenne a végzete, hogy ki kell halnia, mint a szolgálatházából kivándorolt öreg zsidóknak az ígéret földjére bejutás előtt, mert ha nem érti meg az idők jeleit, sorsa szörnyű lesz, mint örüllőnek, mert elpusztult népe vérének is az ő kezéből kívánja meg az Isten.

Alkalmam volt két és fél napig szemlélni a losonci theol. szemináriumunkban, mint készülnek ők ki az életre. Mennyi hitbéli készséget, elméleti és gyakorlati tudást kell elsajátítaniuk, hogy felvértezten álljanak majd a mi, az idősebbek nyomainkba. Szemembe könny, szívemből imádság fakadt annak láttára, hogy nem a mi emberi gyarlóságunkon áll vagy esik egyházunk jövője, de Isten jóságos kegyelme örökös afelett.

Annak pedig, aki régen volt pataki diák, s élte könnyű, pillangó életét, az ifjúkor arany-sugaru napjaiban elfeledkezve olykor-olykor a felelősségérzet komolyságáról is, odaállítom az új-arcú pataki theologust, „akit megtalálsz esőben, szélben a végardói úton, hogy egy maroknyi szórvány néhány reformátusát mentse át évről-évre az evangéliumnak; akit vasárnap ott találsz a kis vasuton, hogy hol ezen, hol amon a tanyán hirdesse az Igét; aki félnapot gyalogol, hogy egy iskola katolikus tengerében reformátusnak tudjon tartani 10—12 gyermeket; aki egy zsidó kórházban gyűjti össze hétről-hétre a szőlővidék lakóit; aki egy darab kenyérrel és szalonnával járja a tanyak pusztuló református világát; aki szombatesténként nyakába veszi a várost, óh nem azért, hogy a „Központban” (vendéglő) kössön ki, hanem azért, hogy valamelyik diákszobában tanítsa az Irás fölé hajolni a diákfejeket, mindent önként, minden jutalom, díjazás nélkül.” Istennek legyen hála, már vannak Sárospatakon is ilyen névtelen theologusok!

Szükség van tehát lelkési konferenciára Kassán, ez év június havában, ahol hívatott vezeték, a Ravasz Lászlók, Szabó Imrék, Sebestyén Jenők, Enyedy Andorok (akik erre készségesen vállalkoztak is) kiformalják belőlünk régiekből is, tanításaik, buzdításaik, tanácsaik által az új idők követelte ref. lelkipásztor lelkiarcát.

A megújulást, egyházunk uiabb reformációját rajtunk, lelkipásztorokon kell elkezdni: ezt be kell látnunk, ha képmutatás nélküli hit van bennünk.

Belmissziós.

A beretkei református árvaház számadása az 1932. évről.

I. Bevételek:

1. Konvent segélyének I. részlete 10.000.—, 2. Szlov. ungi egyházmegye évi rendes járuléka 1.434.—, 3. Papok, tanítók, egyházak kötelező járuléka: a) Tiszánineni ekerület 11.419 10, b) Kárpátaljai eker. 3.312 25, c) Dunai eker. 70.—, összesen Kč 14.801 35. 4. Asszonykörök gyűjtése 1.641 70, Leánykörök gyűjtése 1526 20, Iskolás gyermekek gyűjtése 624 60, összesen Kč 3 792 50.

5. Árvaházi gyűjtőkönyvecskéken befolyt kč 6.181 95, 6. Perselypénzek kč 57, 7. Tornaljai Hitelintézet 1932. évi adománya kč 1.000.—, 8. Tornaljai járás 1932. évi segélye kč 1.000.—,

9. Vegyes önkéntes adományok készpénzben k $\check{c}$ 9.631'60, 10. Természetbeni adományok pénzértéke k $\check{c}$ 8.087'49, 11. Propaganda munkából befolyt k $\check{c}$ 7.513'70, 12. Árvaházi irkák jövedelme k $\check{c}$ 1.720'20, 13. Külföldi adományok k $\check{c}$ 1.665'—, 14. Czinke féle vallástani könyvekből befolyt k $\check{c}$ 7.750'60, 15. Gömöri alapra befolyt k $\check{c}$ 300'—, 16. Barka—Lucskai alapra befolyt k $\check{c}$ 43'20, 17. Átmeneti kölcsön k $\check{c}$ 148'50, 18. Folyószámla és tőkék kamata k $\check{c}$ 7.694'35. Összesen k $\check{c}$ 82.821'44.

19. Átmozgatás 1931-ről: a.) Folyószámlán k $\check{c}$ 59.630'—, b.) Házi pénztárban k $\check{c}$ 140'82. Összesen k $\check{c}$ 59.770'82. Összes bevétel 1932-ben k $\check{c}$ 142.592'26.

II. Kiadások:

1. Személyi kiadások: a.) Igazgató és árvaanya k $\check{c}$ 10.800'—, b.) Tanító fizetése k $\check{c}$ 3.000'—, c.) Pótlás a II. tanteremnek k $\check{c}$ 1.200'—, d.) Alkalmazottak fizetése k $\check{c}$ 4.343'—, e.) Betegsegélyző k $\check{c}$ 792'50. Összesen k $\check{c}$ 20.135'50.

2. Dologi kiadások: a.) Élelmezési kiadások k $\check{c}$ 22.388'75, b.) Ruházkodás k $\check{c}$ 6.266'20, c.) Mosás k $\check{c}$ 954'72, d.) Fűtés, világítás k $\check{c}$ 2.104'90, e.) Házi felszerelések k $\check{c}$ 1.547'10, f.) Tanszerek, tandíjak k $\check{c}$ 1.298'55, g.) Hozzájárulás a II. tanterem dologi kiadásaihoz k $\check{c}$ 1.500'—, Összesen k $\check{c}$ 36.060'22.

3. Orvos, patika k $\check{c}$ 3.149'30, 4. Propaganda és irodai költségek k $\check{c}$ 3.746'10, 5. Árvaházi irkák (50.000 drb.) k $\check{c}$ 11.348'65, 6. Gyermeknyaraltatása, vegyes kiadások k $\check{c}$ 3.381'60, 7. Kincstári illetékek k $\check{c}$ 559'70, 8. Épületfenntartás, tűzbiztosítás k $\check{c}$ 2.584'55, 9. Betétkamatok utáni adó és költség k $\check{c}$ 546'35, 10. Tőkésített kamatok k $\check{c}$ 5.071'30, 11. F. számlán múlt évi zárlati könyvelési tétel k $\check{c}$ 3.500'—, 12. Átirás alapokra: a.) Fejlesztési alapra k $\check{c}$ 10.000'—, b.) Czinke alapra k $\check{c}$ 8.000'—, Összes kiadás 1932-ben k $\check{c}$ 108.083'57.

Ismétlés:

I. Összes bevétel 1932-ben k $\check{c}$ 142.592'26.
II. Összes kiadás 1932-ben k $\check{c}$ 108.083'57. Maradvány 1933-ra k $\check{c}$ 34.508'69.

III. Készpénzvagyony 1932. december 31-én.

1. Folyószámlán és házi pénztárban k $\check{c}$ 34.508'69, 2. Gömöri alapon k $\check{c}$ 41.970'—, 3. Bácsy Palkó alapon k $\check{c}$ 24.525'—, 4. Koós István alapon k $\check{c}$ 11.446'60, 5. Minaji egyház alapon k $\check{c}$ 1.643'90, 6. Kisgejőci egyház alapon k $\check{c}$ 1.321'50, 7. Patay Károly alapon k $\check{c}$ 1.090'80, 8. Királyhelmecei egyház alapon k $\check{c}$ 991'10, 9. Czinke alapon k $\check{c}$ 8.285'70, 10. Fejlesztési alapon k $\check{c}$ 20.858'30. Összesen k $\check{c}$ 146.641'59 (tavaly volt k $\check{c}$ 145.332'42). Beretke, 1933. február 16. *Bácsy Gyula* s. k. igazgató, *Barna Béla* s. k. bizottsági elnök, *Dr. Király Kálmán* s. k. biz. tag, *Kövér Árpád* s. k. biz. tag, *Tornallyay Zoltán* s. k. biz. tag.

Problémáink.

A reverzális ügy. Nagy megnyugvással vettük tudomásul a Konvent határozatát, amely szerint mégiscsak megvan a mód és lehetőség rá, hogy erőteljesebb eszközöket vegyünk igénybe a kárunkra reverzalist adó gyülekezeti tagokkal szemben.

E szerint az Egyházunk érdekét eláruló hűtlen egyháztagokat ki lehet zárni a *gyülekezetből*, mindaddig, míg az illető hibáját jóvá nem teszi.

Szükség esetén van mire hivatkoznunk is. Rendben van!

Ezek után most már csak az volna a kérésünk Sörös Béla lelkésztestvérünkhöz, mint a végrehajtási utasítás készítőjéhez, hogy ne csak irányelveket adjon majd nekünk, mint igéri, hanem vegye tekintetbe némelyikünknek e téren való nagy járatlanságát és gyarlóságát s nyújtson részletes utbaigazítást s néhány mintát is a fegyelmi eljárások szabályszerű lefolytatásához.

Magyarországon Forgács Gyula adott ki egy ilyen utmutatást a gyülekezeti fegyelem gyakorlásához. Ott is szükségét látták ennek. És nem nélkülözhetjük mi sem, ha azt akarjuk, hogy az egyházfegyelem ne csak írott malaszt, hanem valóság is legyen. És egyöntetűen gyakoroltassék.

S végül arra kérjük felsőbb hatóságainkat, szerezzenek érvényt is ezeknek az egyházfegyelmi rendszabályoknak. Minden jobb érzésű református egyháztag örömmel fogadná, ha az a sokat emlegetett kálvini rend és fegyelem nálunk is láthatóvá kezdene válni. Igaz, ez rajtunk, közpapokon fordul meg, de felülről kell jönni a kezdeményezésnek és irányításnak. És reánk nagyon is ránkér a felülről jövő nyomás.

A nyugdíjintézetünk sorsa. Megdöbbentő az a közönyösség és nemtörődömség, amellyel nyugdíjintézetünk ügyét kezeljük.

De kérdelem, miért nem lép fel erőteljesebben egyházi hatóságunk a járulékok beszédése, vagy behajtása érdekében? Ma mindnyájan nehéz anyagi helyzetben vagyunk, aminek következtében mindig csak azt fizetjük, amit már nagyon „muszáj” és nem lehet tovább elodáznunk. A nyugdíjintézeti járulékokat évek óta nem vetik ki, nem kérik (legalább is nálunk nem) sem az egyházaktól, sem a lelkészektől, szinte el is felejtik az ember és a nagy rendetlenség és fegyelmezetlenség közepette hajlandó azt hinni, hogy ezt talán már nem is kell fizetni.

Legjobb volna az egyházközségek összes fizetnivalóját egybevenni s az egyházmegyei pénztárba fizetni be, esetleg részletekben. Így a közigazgatási járulékot, nyugdíjintézeti, közalapi, árvaházi, lelkész és tanítóképző intézeti járulékokat s a hivatalos lap előfizetési díját stb. Így

legalább világosan áll majd előttünk a teher, a maga teljességében, amelyet hordoznunk kell s jobban tudunk majd számotvetni magunkkal s gondoskodni esetleg a részletek rendes befizetéséről. Ilyen módon az is kiderülne, hogy mennyi teher is esik egy-egy gyülekezetre s melyik gyülekezetre mennyit lehet kiróni. Mert lesznek gyülekezetek, amelyek legjobb akarattal sem tehetnek eleget összkötelezettségüknek. Ezeknek engedményt kell adni. De azoktól a gyülekezetektől, amelyek képesek fizetni, a leg-erőteljesebben kell beszélni az egyetemes egyházi adót. Mert ha mindenki hordozza a terhet, kevesebb esik egyre. Ezért kérjük pénzügyi téren is az erős kéz politikáját.

A református tanítóképző. Nem tudjuk eléggé helyeselni Konventünk nagyszerű elhatározását a ref. tanítóképző felállítására vonatkozólag. Az is nagyon helyénvaló dolog, hogy előbb megkérjük a gyülekezetet, hogy így mintegy a gyülekezetek akarják és állítsák fel az intézetet és soha se vonhassák ki magukat a fentartással járó terhek hordozása alól.

Hiszem is, hogy meg lesz a képzőnk. Mert mindent lehet, csak akarni kell. Ezt pedig bizonyára minden gyülekezet akarni fogja.

De vajjon nem úgy leszünk-e vele, mint a többi intézményeinkkel? Felállítjuk s aztán sorsára hagyjuk! Vagy ha majd befizetik gyülekezeteink rendszeren a fentartói járulékokat, nem fognak-e ezzel a már meglevő intézményeink rövidülést szenvedni?

Ezért javasolnám újból a közterhek egységesítését. Közös beszédét és megfelelő szétosztását, A közterhet pedig kérjük úgy megállapítani, hogy a gyülekezetek el is bírják azt.

A „Belmissziói utmutató”. Egyetemes Egyházunk belmissziói munkájának egységesítését nagyban elő fogja mozdítani a belmissziói utmutató elkészítése és kiadása. Bizony többet is fog ez érni, mint a jegyzőkönyvek kinyomtatása. Ezt az utmutatót minden lelkeszi hivatalnak meg kell küldeni és minden lelkesztől el kell várni, —mert megparancsolni nem lehet—, de elvárni már igenis lehet, hogy igénybe is fogja azt venni.

Sz. B.

Az Ifju Erdély ifjusági lap kiadóhivatala (Cluj—Kolozsvar—Ref. theologia, Calea Victoriei 38) a vasárnapi iskolások megjutalmazására, de más nagyobb érdeklődők részére is, egyelőre két sorozatban, református nagyjaink és régi történelmi nevezetességü templomaink képeit ábrázoló lapokat hozott forgalomba, megfelelő szöveggel és bibliai mondással ellátva.

Az első sorozat: Kálvin, Luther, Zwingli, I. Rákóczi György, Bethlen Gábor, Károli Gáspár, Szenci M. Albert, Bod Péter, Szegedi Kiss István arcképeit.

A második sorozat: erdélyi híres, régi ref. templomok képét s Vajdahunyad várát tartalmazza.

Ara darabonként 1 Lei. A 20 kép 20 Lei. Ugyanott kapható konfirmációi emléklap is, az utolsó vacsora és Kálvin képeivel díszítve. Egy darab ára 4 Lei a portón kívül.

Feleletül az e tárgyban kérdezősködők számára is!

Lengyel József
kerületi belm. előadó.

H I R E K

— **Munkatársainknak és lapunk minden olvasójának szeretettel kívánunk boldog ünnepeket.**

— **Iskolalátogatási és egyházlátogatási jegyzőkönyvek, vallástani kézikönyvek, konfirmációi káté és konfirmációi emléklap az Egyetemes Konvent Irodájánál, Bratislava, Uherská ul. 12. sz. rendelhető meg.** A püspöki hivatalnál, Rimaszombatban, semmiféle nyomtatvány vagy könyv **nem kapható**, csupán *a szlovák konfirmációs káté* (ára 2 Kč).

— **Egyházlátogatás Ungban.** Egyed Béla Jenkei és Bittó Béla pinkóci lelkészek az V-ik járásban a következő egyházközségeket látogatták meg: Május 15-én Vizsoka—Bajánháza, 16-án Nagyszeretva—Pályin, 17-én Solymos—Vámoslucska. Az egyházlátogatás — Nagyszeretva kivételével, ahol a templom renoválás alatt áll — mindenütt Igehirdetéssel, vallás és iskolavizsgálattal, valamint presbiteri gyűléssel volt egybekötve.

— **Az abaujtonai református Egyházmegye belmissziói bizottsága** által, Kassán 1933 június 14—15-én tartandó középiskolás ifjusági konferencia **p r o g r a m m j a**: Junius 14-én délután fél 6 órakor a konferencia megnyitása a templomban. 6—7 órakor: Csoportos bibliatanulmányozás. Összefoglalás. Ján. 1: 47/a alapján. „Názáretből támadhat-e valami jó?” 7—8 órakor: Krisztus nélküli diákélet. Előadás, hozzászólások. Záró ének, ima. Junius 15-én délelőtt 8—9. Csoportos bibliatanulmányozás. Ján. 1: 47/b—51. „Jer és lásd meg!” 9—fél 10. Bibliaköri gondolat összefoglalás. Fél 10—10. Ismerkedés, üdvözlés. 10—12. Krisztus diákja. Előadás és hozzászólások. Délután 2—egy negyedik 3-ig gyülekezés a Muzeum előtt. Kirándulás a Bankóra. 3—4. Magyar református diákmunka. Előadás. 4—5. Kérdező óra. 5—fél 7. Játék, verseny. 7—8. Vacsora, beszélgetés. 8—9. Tá-

bortüz vidám programmal. 9—egynegyed 10. Áhítat, bezárás, hazatérés. Vidéki diákok elhelyezéséről és ellátásáról, a bejárók elszállásolásáról a konferencia rendezőse gondoskodik. Vidékiek jelentkezése a kassai lelkészi hivatalnál j u n i u s 10 ig. Pontosan betartandó. A kirándulásra mindenki hoz magával vacsorát. Vidékiek figyelmét felhívjuk, hogy a konferenciára weekend-jeggyel jöhetnek. *A konferencia rendezőse.*

— **Ismételten kérem, aki kézi táskámat,** melyben palástom, papi süvegem és egy belül nevemmel ellátott énekeskönyv volt, *Kassán* a püspökszentelés alkalmával a magáéval kicserélte, haladéktalanul küldje haza. A magáét a kassai lelkészi hivatalban, ahol hagytam, átveheti. Szomorú dolog volna, ha felhívásom ezuttal is sikertelen lenne. *Kövér Árpád* ref. lelkész, Tornalja.

— **Pünkösöd külmisziói nap.** A magyar ref. egyház illetékes hatóságai a pünkösöd második napját külmisziói nappá nyilvánították s az ország számtalan gyülekezete már eddig is rendszeresen foglalkozott a külmiszió kérdésével.

— **A szekták és az ellenük való védekezés módjai** címen a sárospataki lelkészi konferencia elhatározta az ott elhangzott előadások kiadását. A füzet tartalmazni fogja dr. Vasady Béla: A szekták keletkezésének okai, dr. Mátyás Ernő: A millenisták, dr. Zsiros József: Az adventisták, Gyülvész István: A szekták külföldi vonatkozásai, dr. Enyedy Andor, dr. Szabó Zoltán: A szekták elleni védekezés módjai című előadásait. A körülbelül 4 ivnyi terjedelmű füzet nagy segítségére lehet minden lelképászornak a szekták elleni küzdelemben. Ára: 1 P. Megrendelhető: Theológiai igazgató, Sárospatak címén.

— **„A szent jobb“** imádsására felszólító rádióleadás által felkavart hullámok, melyeket a Töreki-féle bírói ítélet még jobban fokozott, csak nem akarnak lecsendesülni. Szabó István miskolci segédlelkész, akit a tavalyi kassai középiskolák és legényifjusági konferenciáról előnyösen mi is ismerünk, a Kálvinista Szemle mostani hasábjain, történeti kútfők után ismerteti annak hiteles történetét. Természetesen sok illuziót szétfoszlatva. A miskolci református Értesítőt, melyben ez a történelmi tanulmány megjelent, a vizsgálóbíró elkoboztatta, mert hit-

felekezet elleni izgatást és a magyar nemzet megbecsülése elleni vétséget lát benne.

— **A válság** talán már eljutott addig a pontig, hogy az illetékesek belátták, miszerint csak Isten segíthet rajta. Roosevelt elnök, amint a washingtoni nagy találkozóra hívja Macdonaldot, a másik prot. vezérférfit, az angolszász gondolkozásmódot jellemzően, e terv kivitelét: „egy weekend Isten szolgálatában,“ nevezi. A világ diplomatáinak is meg kell tanulni alázatosan imádkozni.

— **A britt** és külföldi bibliaterjesztő társulat ez év márciusában ünnepelte Londonban fennállásának 129. évfordulóját; ott volt a Lord-mayor is. Az ünnepi műsor két vak gyermek bibliaolvasásával kezdődött.

— **A miskolci** református egyház azon a telken, melyet özv. báji Patay Gyuláné ajándékozott, missziós munkatelepet épít fel, mely lehetővé teszi nevezett egyháznak, hogy szociális munkarendjét a legmodernebb missziói elvek figyelembevételével szervezze át. Lesz ott diakonissza képző, aggok menháza, szőnyegszövő, háziipari, kertészeti, gazdasági iskola.

— **A Budapest-Baross-téri** református egyház hordozható temploma elkészült, Áldozócsúttörtőkön hirdettetett benne először az Ige.

— **A „szentjobb“** ismeretes kérdésével Magyarországon a Konvent is foglalkozott. Az elnöki Tanács véleménye alapján az ügy érdemi tárgyalását közös protestáns bizottság elé utalták.

— **Magyarországon** 1165 mindennapi iskolánk van 214.609 tanulóval; az egyházközségek óriási erőfeszítéssel hordozzák a szinte elbirtalatlan terhet és az elmúlt évben 9 millió pengőt fordítottak az iskolák fenntartására.

— **A felekezetek** között már csaknem teljesen felborult a béke Magyarországon. A kultuszminiszter értesítette a Konventet, hogy „amennyiben ezentul bármi akadályja volna annak, hogy a vallásfelekezetek lelkészei ünnepeken együtt működjenek, ilyen ünnepek *csakis társadalmi* keretek között, *valamennyi egyház* kikapcsolásával tarthatók.“

— **A protestánsok „visszatérítésére“** alakult Mária Einsiedelnben újabban egyesület, amelynek tagjai azért imádkoznak, hogy Isten a protestánsokat és görögkeletieket vezesse „vissza“ a római egyházba. Az egyesületnek eddig 55.000 tagja van!

— **Angliában** a közelmúltban egy kézirat-árverés alkalmával előkerült Luther 95 tételének egy eredeti, első kiadású példánya, mely 330 angol fontért kelt el. A Times megjegyezte, hogy Luther 95 tétele a legfontosabb értekezés, mely valaha napvilágot látott.

— **A Református KIE** munkáját a magyar egyetemes Konvent magáénak nyilvánította és Dobos Károlyt, a R. K. I. E. titkárát konventi missziói lelkészül fogadta el.

— **Az egyik zsidó hitközség** a következő nyomtatott értesítést küldte el nőtagjainak „**Figyelmeztetés.** Figyelmeztetjük az érdemes hölgyközönséget, hogy az öltözködés tekintetében tartsák szem előtt a templom méltóságát és csak olyan ruhában jelenjenek meg, mely az őseinktől öröklött zsidó erkölcsi felfogás követelményeinek teljesen megfelel, mert ellenkező esetben a templomba való lépés nem engedélyezhető.”

— **Gyermek templom.** Londonban nemrégén avatták fel a gyermekek templomát, amelyben az összes funkciókat gyermekek látják el a felnőtt lelkész útmutatása alapján. Felnőtteknek tilos a gyermektemplomba való bemenet.

— **A keresztyén időszámítás kora.** 1932-ben volt annak az 1400 éves évfordulója, hogy Dionysius Exiguus tudósnak, az új időszámítás megalapítójának munkássága következtében bevezették a Krisztus születésétől számított időszámítást. 532-ig ugyanis a régi pogány naptár volt használatban.

— **A kis lengyelországi evangéliumi német egyház** hivatalosan elfogadta alapul az augsburgi és a helvét hitvallást. A mintegy 40.000 hívőt számláló egyház 120 népiskolát és két gimnáziumot tart fenn és Stanislauban van kórháza, aggok otthona, csecsemővédő intézete, diákinternátusa és gyülekezeti munkás-képző intézete.

— **A keresztyénség térhódítását Japánban** örvendetesen bizonyítja az a tény, hogy a jelenlegi kormány egyik minisztere keresztyén (ami nemrég még elképzelhetetlen volt), egy másik miniszternek az atyja keresztyén és hat miniszternek van keresztyén felesége.

— **Bibliák bizományi lerakata.** Értesitem magyar és szlovákajku hittestvéreinket, hogy Kelet-szlovenszko részére Valentini bibliaárus magyar és szlovák nyelvű Bibliákból nagyobb

mennyiséget helyezett el nálam bizományba. A magyar nyelvűekből minden nagyságban, kiállításban és 5, 6'80 (Czeglédy-féle), 12, 18, 26, 40 és 56 Kő-ért, a szlovák nyelvűekből szintén különféle nagyságban, kiállításban és 4, 10, 26, és 48 Kő árkért kaphatók a Britt és Külföldi Bibliatársulat kiadványaiként megjelent, leginkább revideált darabok. — Magyar nyelvű Imakönyvek beszerzését is megkeresésre szívesen és díjtalanul elintézi az **Ungcsepelyi Református Lelkészi Hivatal** pp. **Velké Kapušany.**

HIVATALOS RÉSZ

A szlovenszkoí tiszáninneri református egyházkerület püspöki hivatala.

Tárgy: Püspöki állás betöltése, hivatalos beadványok beterjesztése. Rimaszombat, 1933. május hó 15. 274/1933. számú körlevél. A tiszáninneri egyházkerület Nt. Esperesi és Lelkészi Hivatalainak! Kedves Testvéreim! Egyházkerületünk Kassán, 1933. évi május hó 10-én tartott rendkívüli közgyűlése a püspökválasztást megerősítette és engem hivatalomba beiktatván, a püspöki hivatal vezetését és az egyházkerület kormányzását 1933. május hó 10-ik napjával átvettem. Technikai és személyi okokból a *püspöki hivatal* 1933. junius 30-ig még Rimaszombatban marad s ennek következtében mindennemű *hivatalos* beadvány a *fentjelzett időpontig: Református Püspöki hivatal, Rimaszombat, címre küldendő*, ami az ügy aktaszerű kezelése és gyorsabb elintézése érdekében is szükséges. 1933. július 1-től kezdődőleg minden beadvány, jelentés stb.: *Ref. Püspöki Hivatal, Slanec — Nagyszalánc* (okres Košicel *címre küldendő*, mivel a hivatal 1933. Julius 1-ével már Nagyszalánra fog átköltözni. Személyes vonatkozású vagy bizalmas megkeresések azonban már mostantól fogva Nagyszalánra küldendők. Atyafiui szeretettel: *Idrányi Barna* püspök.

Pályázat a tornaujfalvi református előkönyörgő kántori állásra. Javadalom: 1) 10 (tiz) köböl buza. 2) Ugyanannyi gabona. 3) 5 köböl gabona tandijváltságul. 4) 10 vékás szántó föld megmunkálva. 5) 1 vékás kenderföld megmunkálva. 6) 2 hold rét minden munkálattal. 7) 4 drb. marhalegelő. 8) 8 m³ tűzifa beszállítva. 9) Stóla. 10) Lakás. Kötelességeit a kárta magyarázza; államsegély nincs. Pályázhatnak katedrai és kántortanítói szolgálatra alkalmas református egyének. Szolgálati nyelv magyar. Személyes megjelenés előnyös, az utiköltség megtérítése nélkül. Állás 1933. szeptember 1-én elfoglalandó. Pályázatok 1933. július 1-ig református lelkészi hivatalhoz Žarnov, pp. Turna n/B. adandók be.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Vélké
Kapuſany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicseri
lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Rádai Ráday Pál.

1677—1733.

1733. Esztendőben, Pünköst Havának 20-dik napjára virradóra, halálra való készülgetése, arra készített elmélkedésének s Imádságának mondása közben, lassu pihegéssel szép tsendesen Lelkét Teremtő édes Attyának s Megváltó Jézusának megadta" — e szavakkal beszéli el Miskoltzi János losonci esperes halotti bucsuztatójában Ráday Pál halálát. Ma 200 éve, hogy meghalt, Losoncon nyugvó hamvai fölé helyezük el a megemlékezés koszoruját.

Református Anyaszentegyházunk történetének a legszomorubb s egyben a legfelemelőbb évtizedében, a gyászévtizedben, 1677. július 2-án született, előkelő, törökverő családból Ráday Pál. Atyja, Gáspár Pestmegye alispánja, édesanyja Libertsey Rozina. Zsófia s Ilona néni mellett ő volt a család szemefénye, az örökös. Losoncon és vidékén tanul nyelveket, jogot, filozófiát és theológiát. Németül, franciául, latinul oly folyékonyan beszélt, mintha mindegyik anyanyelve lett volna. Tanulmányai befejezése után Kajali Pál megyei jegyző mellé kerü patvaristának, majd gróf Forgách Simon horvátországi bán titkára lesz, résztvesz a boszniai hadjáratban s mint katona vezeti Bécsbe a magyar bandériumot I. József lakodalmi ünnepére, Katonáskodása után egykori principálisa helyére kerül, Hont- s Nógrádmegye jegyzője lesz. 1703-ban eljegyzi Kajali Klárát. II. Rákóczi Ferenc mozgalmá megérinti az ő lelkét is, hű akar maradni az uralkodóhoz, a megyei urakkal bezárkózik Gács várába, később behódol Rákóczinak, megragadta őt a fejedelem személyisége. Belső titkára lesz, manifestumokat ír, a kancellária s diplomácia terén ragyogtatja tollát „a kurucok híres pennája”. Rákóczi híres ki-

áltványa, a „Recrudescunt” Ráday stílusát dicseri. XII. Károly svéd király, Nagy Péter cár, I. Frigyes porosz, Szaniszló lengyel király udvarában sokszor megfordul mint követ. 1707-ben Erdély kancellárja; a trencsényi ütközet után a fejedelem bujdosását készíti elő. Lengyelországba menekül, résztvesz a Pálffyval folytatott tárgyalásokban, kitart hűséggel fejedelme mellett.

Amikor Rákóczi napja leáldozott, a francia s az orosz cserbenhagyta, meleg levélben elbucszuk s hazajön. Leteszi a hűségesküt. Nógrádmegye követeként résztvesz III. Károly koronázásán, egyházi ügyes-bajos dolgokban sokat tárgyal Bécsben. 1714—15-ben tagja lesz a valóságügyi bizottságnak, hét éven keresztül nagy hűséggel vesz részt a pesti commissió munkájában. 1723-ban buzgón pártolja a pragmatika szankciót s ezzel el is tűnik a közélet mezejéről. Egyházi gyűléseken, megbeszéléseken kikéri tanácsát. Visszavonulásának legfőbb oka betegsége, egy tréfás versében enyeleg köszvényével.

Életének külső eseményeit vázolván, meg kell emlékezni a lélek emberéről. Ráday Pál nagyságáról beszélhetünk a diplomácia terén, szépirodalom szempontjából, kiemelhetjük egyházpolitikai működésének fontosságát, igazi léleknagysága akkor tűnik ki, ha meglátjuk őt, amint „titkon ajtómat behajtva” hódol az ő Urának, Istenének. Magyar református főúr, csendes udvarházában „magam láttam, hogy gyakran egész napon át, éjszakán keresztül elmélkedett, imádkozott” — beszéli el Kármán, az egyik halotti bucsuztatója. Kegyettségének gyöngyei megmaradtak a Lelki Hódolás című

kis imádságos könyvében, amelyet aranyos könyvecskének neveznek. Prózában írt imádságai után, amelyeket adá-nak nevez, versben írt énekei következnek. Ráday énekei közül egy megtalálható énekeskönyvünkben is, a temetési énekek között: Oh állandó Szentháromság! Legjobban az mutatja e könyvnek értékét, hogy 1710-től kezdve 7—8 kiadásban forgott közkézen s a Ráday-könyvtárban is csak egy példánya található.

Magyar református Anyaszentegyházunk neki s utána családjának köszönheti a budapesti Ráday-könyvtárt. Nagy szeretettel gyűjtögette a magyar nyelvű munkákat, ő vetette meg a Ráday-könyvtár alapját.

Feleségét nagyon szerette, irodalmunkban ő írta feleségéhez az első szerelmes verset. Gyermekai közül Gedeon a költészet terén alkotott maradandó értéket.

„Isten ingyen kegyelméből ajándékozta vala” nemzetünknek, egyházunknak. Halálának kétszázados évfordulóján, ha sokan elfelejtenék is nevét s emlékezetét, jó nekünk látni az egyetemes papság boldog hitvallóját.

A losonci református temető domboldalához mi is elzarándokolunk s csöndben emlékezünk. Sír feliratán — többek közt — ezt olvashatjuk: Hogy élhess, tanulj meghalni! Epitáfiumán ez a paráncs hangzik: Abi et imitare! Eredj el te is ugy cselekedjél!

Losoncon emlékűnnepélyt tartottak, köszöntjük az emlékezőket Ráday prosopopoeia-jával: „A Magyar Sionnak nem utolsó Tagja, Losontzi Nemes Eklésia! Kinek gyülekezetével szívem gyakorta imádta az Egek Urát. Tartsa fel az Alpha és Omega közepetted mind végig az ő arany Gyertyatartóját, ragyogtassa abban Evangéliumának fátylóját. Légyen Világ végéig az Isteni dolgokban bölts kebeledbe, mind a Pap, mind a Község.”

Pap Ferenc.

A pozbai reverzális ügy.

Lapunk folyó évi 21-ik számában, a reverzális kérdéssel kapcsolatban, egy cikk jelent meg, melyben azt írja a beküldő, hogy egy vegyes házasság ki nem hirdetése miatt, holott én voltam a feljelentő, engem büntetett meg a bíróság.

Ez a közlés téves, az eset a következőképpen történt:

Még az 1927. évi december hó 31-én megjelent nálam egyik filiámbeli vegyesházasságot kötni akaró jegyespár s felkért házasságuk megkötésére. Mivel tudtam, hogy az illetékes plebános a kihirdetést megtagadja, a jegyzőhöz utasítottam őket s egyuttat intézkedtem az egyházi kihirdetés iránt is.

Azonban mi történt? Néhány nap mulva felkeresett a kath. vallású leány s felkért, hogy még van elintézni való dolga, várják a kihirdet-

téssel rövid ideig. Vártam, de a leány nem jött megindítatni az eljárást, hanem megérkezett helyette a plebános levele, melyben felhív a megkötendő házasság kihirdetésére.

Azonnal átmentem a filiába, összehívtam a presbitériumot, beidézve a völegényt is s kérdőre vontam a történt dolgokat illetőleg.

Bevallotta, hogy rábeszélés folytán kénytelen volt kijelenteni, sőt esküt is tenni, miszerint megengedi, hogy a születendő gyermekek katolikusok legyenek, de tettét megbánta, ígértét visszavonja s ha jegyese nem nyugszik meg elhatározásán, ez esetben felbontja a viszonyt. Erről ajánlott levélben azonnal értesítette a plebánost, felkérve őt a kihirdetés megszüntetésére.

Mivel ezután semmiféle értesítést nem kaptam, azt hittem, hogy a viszony tényleg felbomlott, a kihirdetést nem tettem meg. (Ezt reverzálisadás esetén egyébként sem tettem volna meg, a törvény erre nekem jogot ad.) De nem így történt. De nem így történt. A plebános a törvényhez nem alkalmazkodva a feleket összeadta, én pedig az ügyészségnél feljelentést tettem ellene.

Az eljárás megindított. A kerületi bíróság így ítél:

Tk. VII. 925/28/19. A köztársaság nevében. A kerületi bíróság Nyitrán 1929. május 31-én a következő ítéletet hozta. A kerületi bíróság Hariss József 60 éves vádlottat, besei esp. plebánost a vád alól, amely ellene a 2 trz 69 § alapján mint vétség elősegítője, továbbá a magyar 1894 évi XXXI. t. c. 124 § alapján emeltetett, a 326 § 1, 2. pontja alapján felmenti. A felmerült 72 korona perköltséget 482 § 1. pontja alapján a kincstár viseli.

Indokok: A vád szerint 1928 február 13-án Besén, mint róm. kath. lelkész összeadta Laszák Jánost és Stiglic Erzsébetet anélkül, hogy meggyőződött volna arról, hogy a református egyháznál a kihirdetés szabályszerűen megtörtént volna s így tudatosan elősegítette a vétség elkövetését, vagyis az 1894 évi XXXI. t. c.-be ütköző házasságra lépés vétségét.

Vádlott tagadja a terhére rótt vád elkövetését és előadja, hogy a református lelkészt Pozbán az előírással nyomtatványon felkérte a hirdetések megtételére, aki azonban nem értesítette őt ennek megtörténtéről, sem arról, hogy nem teszi meg. Mivelhogy a kihirdetésről három hét mulva sem kapott értesítést, a vádlott úgy gondolta, hogy a kihirdetés a református lelkész által is megtörtént. Ezért három hét elteltével, amikor a felek a házasságkötés céljából nála megjelentek, őket összeadta, amennyiben ezt elhalasztani nem lehetett, mert skandalum történt volna és az esketés is sürgős volt, mivel a menyasszony előrehaladott állapotban volt. (Ez nem áll. A feljelentő.)

A kerületi bíróság a vádlottat a vád alól a 326. t. c. 1 §-a alapján felmenti, mert a házass-

ság lelkész előtt kötött és a legfelsőbb bíróság elvi döntése szerint a tényleges álladék az 1894. t. XXXI. t. c. 124 §-a szerint csak akkor állapítható meg, hogyha a házasság polgári hivatalnok előtt ismertetik el, ami ebben az esetben nem forog fenn.

Felmentetett a vádlott a 326 trp. 2 § a alapján is, mert Bihary Kálmán kijelentése alapján bebizonyítást nyert, hogy a vádlott megküldte a kihirdetést a ref. lelkésznek hirdetés céljából, de ennek nevezett tudatosan nem tett eleget azon okból, mert a vádlott ígéretet vett a református főlegénytől, hogy gyermekeit, kik a házasságból származnak, a kath. vallásban fogja nevelni és így a vádlott még inkább gondolhatta, hogy a református lelkész a kihirdetést nyilvánosságra hozta, mert a vádlottnak nem adta tudomására, hogy nem teszi, holott az kötelessége lett volna.

Az ítélet többi része indokolva van az idézett törvényben.

A 2-od foku bíróság a kerületi ítéletet helybenhagyta, én azonban a 2-od foku bíróság ítéletét megfellebeztem azon indokolással, hogy a vád tévesen alapított az 1894 évi XXXI ik t. c. 124 §-ára, amennyiben azt az 1878 évi V. t. c. 256 § alapján kellett volna emelni, mivel a plebános cselekedete e §§-okba ütközik.

Hogy e házasságkötés érvénytelen, azt igazolom az 1919 évi május hó 22-én kelt, a törvények és rendeletek tárában 1919 évi junius hó 13-án 1919 évi 320 sz. alatt megjelent törvény, valamint a Szlovenszko közigazgatásával megbízott teljhatalmu miniszternek 1920 évi május hó 10 én a házassági anyakönyvvezetése tárgyában kelt, a hivatalos lap 1920 évi május hó 21-én megjelent 75000/923 szám alatt s a bratiszlavai Zsupa hivatalos lapjának 1923 dec. 11-én kelt 50-ik számában megjelent utasítás 1 és 12. §-ával.

Hogy e házasságkötés semmis, azt bizonyítottam a fenti végrehajtási rendelet VI. fejezete 44 §-ának VII—2 pontjába foglaltakkal, hogy a plebános mulasztást követett el; ezt igazoltam a bratiszlavai megyei hatóság által 75000/923 szám alatt kiadott, a törvények és rendeletek gyűjteménye könyvének 150 és köv. lapján foglalt 58. §-ával.

E felebbezés után tárgyalta az ügyet a legfelsőbb bíróság, mely vétkesnek mondta ki a plebánost s 200 korona pénzbüntetésre, a kincstár kiadásának megtérítésére ítélte el azzal az indokolással, hogy a plebánosnak kötelessége lett volna meggyőződést szerezni arról, vajjon kötöttek-e polgári szertartás szerint házasságot? Kivoltak-e hirdetve a református egyházban is? Ha pedig ezek egyike sem történt meg, felmentettek-e a hirdetés alól? Mivel ezeket nem tartotta szem előtt s bármelyik eset megtörténte nélkül megkötötte a házasságot, el kell őt ítélni. (Btk. 257 §.)

Pozba, 1933 május 29. *Bihary Kálmán* lelkész.

Egyházmegyei közgyűlések.

Tavaszi egyházmegyei gyűlés Gömörben.

Május 12-én Feleden tartotta meg a gömöri ref. egyházmegye rendes tavaszi közgyűlését.

Amint a kiszikkadt szomjas föld az új reménységet fakasztó májusi esőt, úgy várt a mi eltikkadt lelkünk is valami megnyugtatót, valami új reménységet ettől a gyűléstől. Mert az elmúlt egy pár év zavaros, kapkodó, sőt indulatok tüzetől is megzavart gyűléseink eltikkasztották a lelkeket. És sokan várták ezt az új reménységet, mert sokan jöttek. A gyűlés hivatalos tagjai, a lelkészi és tanítói kar csaknem teljes számmal jelen volt, a hivatalos kiküldöttek és érdeklődők száma is messze túl haladta a megszokott mértéket.

Reggel 1/2 9-kor templomi áhitatra gyűltünk, hol Simon József pelsőci segédlelkész ifjú erővel, bizakodással, reménységgel és alázattal teli könyörgése emelte lelkünket az Úr elé.

A templomi áhitat után megkezdettük tanácskozásunkat, mely 1/2 10 órától, a rövid ebéd időt leszámítva, messze belenyúlt az éjszakába, de mindvégig népes és eleven érdeklődés mellett. A 80 pontból álló tárgysorozat, amelyek közül több fontos és fogós ügy adódott — rendes előkészítés mellett — kemény, de hígadt, egymás komoly meggyőzésére törekvő viták között a legnagyobb rendben, az egyházmegye méltóságához illő komolysággal tárgyaltuk le úgy, hogy amit vártak a lelkek, azt megtalálták: rendszerető, komoly és törvényen alapuló vezetés mellett a nyugodt, békés, jobb jövő reménységét. A betölt reménységért elsősorban Ablonczy Pál helyettes esperest és Dr. Zehery István helyettes gondnokot illesse elismerés, kik komoly, de szeretetteljes ügybuzgósággal vezették mindvégig e gyűlést.

Emléket állítottunk a nagy veszteségnek: boldogemlékü Péter Mihály püspöknek, akit elvesztettünk.

Ragaszkodó szeretettel üdvözlöttük a nagy nyereséget, Főtiszteletű és Méltóságos Idrányi Barna püspökünket, akit megnyertünk.

Dr. Rákossy Levente világi főjegyzővé választatván, a kipróbált munkást jóleső örömmel, Dapsy Árpád világi aljegyzővé választatván, a fiatal új erőt biztos reménységgel beerősítettük.

Szücs Ilona és Sohár Aranka nyereséget ígérő ifjú tanítónők választását megerősítettük. Simon József segédlelkész jó reménységgel az egyházmegyébe bekebeleztük.

Barna Béla lemondása folytán megüresedett egyházmegyei gondnoki és a Csabay Pál lemondásával megüresedett egyházmegyei papi főjegyzői állásra Junius 15-re szavazás rendeltetett el.

Elrendeltetett a régi székhely nélküli esperesi pecsétnyomó használata. Lelkészi és tanítói díjlevelek erősítették meg.

A lelkészértekezletnek a Dérer-féle iskola törvény elleni tiltakozását közgyűlés magáévá tette. Az elhunyt lelkészek, kiváló világi férfiak és tanítók feletti emlékbeszédeknek jegyzőkönyvébe való kinyomatását elrendelte.

A tanítóképző felállítására vonatkozó lelkészértekezleti javaslatot, mely szerint bármennyire érezzük is hiányát és égető szükségét, a mai idő arra nem alkalmas, magáévá tette. A templomi székek ügyére vonatkozólag szótöbbséggel elfogadta a lelkészértekezlet javaslatát, mely szerint „semmiféle székJogot el nem ismer. Megtűri azt ott és addig, amíg a hívek azt békében használják. Peres eljárás esetén azonban azonnal megszüntetni javasolja. Ezentul semmiféle új építés vagy közteher templomi szék után ki nem vehető.

Rosszalását fejezi ki közgyűlés afölött, hogy már akadt a megyében ref. tanító, aki a nyomorral küzdő ref. egyházát az igazgatói pótlékért perrel támadta meg.

A kálósai egyh. isk. fentartói jogának elvesztése ügyében, ahol két évtizedes mulasztás terheli az egyház előljáróságát, a legszigorubb vizsgálatot és fegyelmi eljárást rendelt el az egyház előljárósága ellen.

A közgyűlés legkeményebb tárgyait a rimaszombati egyház szolgáltatta. Az egyháznak 723.000 kor. adósága van s bár vagyona ezt jóval túlhaladja, mégis kétségbeejtő a helyzete, mert a bevételei a gazdasági viszonyok miatt, annyira lepadtak, hogy szükségleteinek fedezésére képtelen: a felesleges állások megszüntetésére, magasabb egyházi adó kivetésére, nagyobb áldozatkésztségre s esetleg ingatlanok eladására utasítatják.

Nagy vitát váltott ki a rimaszombati egyik lelkészi állás megszüntetésének ügye. A vezetőség a nehéz anyagi viszonyokra hivatkozva kéri ezt, s így 17.000 koronát remél megtakarítani, de nem tudni, hogy mennyi lelki érték vesz el s félős, hogy a többlet-munkák díjazása a lelkészi állást és a jövedelmét is megemésztí s különben sem az így nyerendő 17.000 korona mentheti meg a rimaszombati egyházat. Közgyűlés szavazás után a lelkészi állás betöltésének felfüggesztése mellett foglalt állást.

Tárgyaltattott még a rimaszombati egyház házeladása, belső kölcsöne, Szücs György kántor fizetésének leszállítása, hol a helytelenül megszerkesztett díjlevél terhét nem képes viselni az egyház.

Megnyugtató jelenség a rimaszombati egyház életében, hogy a mostani vezetőség, Dr. Eszenyi Gyula főgondnokkal az élén, teljes buzgalommal és odaadással törekszik talpraállítani a nehéz helyzetbe jutott egyházat.

Örvendetes jelenség pedig az, hogy az egyházi rend és belső béke megbontói, a gyűlölet tüzének szítói, a felelősségrevonás szellőjének érintésére kiléptek az egyházból. Csak az a sajnálatos, hogy nem három évvel ezelőtt tet-

ték ezt meg, mennyi elveszett lelki kincset menthettek volna meg.

Nehéz tárgy volt még a Gortvakisfalud—feledi egyház lelkészválasztás, templomi szék, lelkészi székhely, új díjlevél, lelkészi földek bérletének ügye. Közgyűlés a lelkészi állásra 15 nap alatt pályázat kihirdetését rendelte el, a templomi szék ügyet a napirendről levette, az új díjlevél és új lelkészi székhely ügyében az egyházat 15 nap alatt végérvényes határozathozatalra utasította.

A számvevőszék jelentései, gondnoki számadások bírálati, pelsőci egyház hadikölcsön ügye, hol 83.000 korona értékű alapítványok kötvényei maradtak becsereletlenül, építkezések és kisebb ügyek képezték még a közgyűlés tárgyait.

Volt hét bírósági ügy is, amelyeknek egy része még az elmúlt évek áldatlan viszálykodásainak fájó következménye volt, bárha ezzel végkép lezárulna egyházmegyénk életének ez a rövid, de annál szomorubb korszaka.

Az egész közgyűlés komoly, tárgyilagos, egymást megértő lefolyása azt a jóleső reménységet keltette fel az eltikkadt lelkekbe, hogy a törvénytisztelet, köteleességtudás és teljesítés, az igazsággal és egyenességgel párosult szeretet, melyben kell hogy a vezetők menjenek legelől, ezt a mi veszendőnek indult egyházmegyénket is új életre tudja kelteni. Adná Isten, hogy úgy lenne!

Ly—

A máramaros-ugocsai egyházmegye május 23-án Nagyszöllősön tartotta meg tavaszi közgyűlését. Gyűlés előtt dr. Földesi József péterfalvai lelkész imádkozott. Biki Ferenc esperes megnyitó beszédében megemlékezett a reverzális harcról, amelyet reánk kényszerítettek s amelyet most nekünk állanunk kell, különben elpusztulunk. Igénybe kell vennünk a legerőteljesebb fegyvereket is, mert itt most már a szelid kérések és figyelmeztetések nem sokat érnek. Bejelenti a személyi változásokat. Új lelkészt kapott Péterfalva dr. Földesi József, Salánk Horkay Lajos és Csepe Szabó Elemér személyében. Halmágyi Irén gyulai tanítónő és Lator István tanácsbíró leteszik az esküt.

A közalapi hátrálék 7.000 K.

Dr. Sárkány Lajos egyházmegyei missziói lelkész betérjeszti jelentését buzgó munkálkodásáról.

Tivadarfalván az egyház támogatásával az ifjuság kulturházat épít.

A nehéz gazdasági helyzetre való tekintettel a jövő évben a canonica vizitáció és az iskolalátogatás egyszerre fog megtörténni a gyűlés határozata szerint.

Az új számvevőszék tagjai: Lajos Sándor, Kiss István, Zsurky József, Lator István és Kallós Bertalan lettek.

Két tanítóképviseelőre szavazást rendel el a közgyűlés.

Nagy felháborodást váltott ki a Dérer-féle iskolajavaslat, amelyet közgyűlésünk a leghatározottabban visszautasít s tiltakozásra szólítja fel az egyházközségeket is.

A református tanítóképző felállítását helyesli s kéri az egyházközségek támogatását is. Felmerült az a gondolat is, hogy vajjon nem volna e helyes, ha egy-két évig nem vennének fel újabb hallgatókat a theológiára, mivel a lelkészi utánpótlás már évekig biztosítva van s inkább ezalatt az egy-két év alatt is a tanítóképzőt támogatnánk erőteljesebben.

A gyűlés végén Biki Ferenc esperes lemondott, amit a közgyűlés sajnálkozással vett tudomásul s az esperesi tisztségre a szavazást elrendelte. Az egyházmegye nevében Nagy-Iday Ferenc gondnok és Lajos Sándor főjegyző fejezték ki hálás köszönetüket a távozó ősz esperesnek, aki örökre emlékeztetése tette magát és nevét egyházmegyénk történetében. (A Biki Ferenc érdemeinek méltatására később térünk ki.)

Könyvismertetés.

Tereh Géza: Közelebb Hozzád. Versek. Megjelent a Királyhágómelléki református egyházkerület iratterjesztésének kiadvány-sorozatában, Nagyváradon. Ára 40 Lei.

A szerző, — aki egyházi irodalmunkban új név — ezt a versesfüzetét bibliaköri testvéreinek ajánlja. Ebben az ajánlásban adva van a könyv tartalma és célja, amelyet a címe is híven és megkapóan illusztrál: *Közelebb Hozzád.*

Közelebb Hozzád — okoknak oka

Közelebb vágyó Hozzád — Valaki

Ki vagy minden kérdésre felelet.

A versek írója kereső, kutató lélek, aki mindenütt és mindenben meglátja az Istenség hatalmas nyomdokait és az élő hit fényével világít be az élet elrejtett zugaiba is.

Nagy lelki vívódással, az emberi sors átérzésével és önelmélyedéssel keresi az élet igazi értelmét (Ki vagyok én?), hogy a nagy lelki feszültségektől való feloldódást megtalálja egy Istenhez igazodó, az Ő kegyelmére támaszkodó boldogabb élet kiegyensúlyozottságában.

Az emberi élet mélységeibe világít bele egy-egy — mélyen zengő — költeményének reflektorszerű fényével (*Ember, Segítség, Homo sanz, Éneklő koldus a templomban stb.*) Költészetének tükrében meglátjuk a küzködő, viaskodó, mélységből felkiáltó, szabadulás után vágyó, jobb életsorsot sóvárgó Embert, aki azonban a mélységek között is tisztán látja a szabadulás felfelé vezető útját s vergődései között is érzi a lehajló, mentő és szabadító kegyelem édességét.

Feltűnő a versíró *valóságérzéke és szociális meglátásának* ereje, melynek mélyéből az embertestvéri szeretet jótékony, üdítő forrásai fa-

kadnak fel. Szociális érzése megláttatja vele ennek a zürzavaros életnek sok sötét színfoltját, a kiáltó embersorsoknak rettenetességeit, hogy azután a kiélezett kontrautakat az emberszeretet tiszta szintézisében oldja fel.

Költészete nagy *lelki élményeknek* visszatükrözője s ez adja meg a verskötetnek igazi *értékét*. Az e téren tapasztalható, sablonok után induló szárnypróbálgatások mellett szokatlanul meglepő az az *uj hang*, amelyet gazdag és termékeny *líráján* megüt s az az *uj életstílus*, amely nemes veretű költészetében kifejezésre jut.

Végül nem hagyhatjuk figyelmen kívül a versíró erős ritmikai készségét, verstechnikájának kiforrottságát sem, amellyel gondolat és érzésvilágát külsőleg is híven érzékeltetni tudja. Nagyon szépen alkalmazza például az *alliterációt* ezekben az erőtől duzzadó sorokban:

Bezárt bárkák börtön boltja alatt

Bölcsőtől néma, halott ifju lelkek:

A verskötet határozottan nyereség egyházi irodalmunk, közelebbről vallásos költészetünk számára. A kötetben foglalt szebbnél-szebb versek elolvasása és áttanulmányozása, az azokban való elmélyedés felemelő élményt és élvezetet jelent minden olyan kereső és kutató lélek számára, aki az ilyen irányú költészet szárnyán közelebb akar jutni a kegyelem Istenéhez.

Losonc.

—y—

Problémáink.

A konfirmációval kapcsolatban. Idrányi Barna püspök általános figyelmet keltő székfoglaló beszédében többek között ezeket is mondja: „Nekem az az ideálom, hogy minden lekipásztor a saját gyülekezetében esperesnek, minden esperes a saját őrzésében püspöknek érezze magát”, — de nyomban utána teszi, hogy „az alkotmány szigorú szemmel-tartása mellett” — nemcsak a törvény, de a saját szíve és lelke által előírt kötelességeit végezve. Ebből én azt olvasom ki, hogy minden lekipásztornak elsősorban a *törvény* s aztán a szíve és lelke által előírt kötelességeket kell teljesíteni. A valóság azonban majdnem mindenben az, hogy a legtöbb pap a saját gyülekezetében, hogy úgy mondjam, olyasféle: „törvényhozási joggal felruházott” esperes. Kevés kivétellel, mindenki maga akar csinálni magának törvényt.

Csekélységem az egyházi hatóságok (egyházmegye, egyházkerület, konvent) határozatait törvény-erejüknek ismeri el s azt szeretné, ha minden lelkész annak ismerné el, már csak az egyöntetű eljárás és intézkedés, vagyis az okvetlenül szükséges egyházi *jórend* kedvéért is. Gyakran hangzanak azonban ilyen és ehhez hasonló nyilatkozatok: „Felőlem a törvény mondhat akármit s az egyházi hatóságok hozhatnak akármilyen határozatot, én mindent úgy csinállok, ahogy akarom.”

Igy van ez a konfirmációt illetőleg is. Itt is elmondhatjuk, hogy „ahány ház: annyi szokás, — ahány község: annyi törvény.” Jóllehet az 1924. jan. 8-iki Egyetemes Konvent (14 p. a.) kimondotta, hogy „a gyermekek a népiskola bevégezése után konfirmálandók meg,” mégis nagyon eltérőek a konfirmációval kapcsolatos intézkedések. Ez nem lenne talán olyan nagy baj, ha egyik egyház „házi törvénye” nem zavarná a másik egyház híveit s így magát az egyház életét. Előfordult ugyanis az az eset, hogy csekélységem csak azokat konfirmálta, akik a konventi határozatnak megfeleltek, míg más szomszédos egyházakban állítólag az olyan iskolás gyermekeket is megkonfirmálták, akik a jövő iskolai évben is tankötelesek. Ilyenekből aztán kellemtelenségek, félreértések, stb. származhatnak nagyon könnyen. Ugyanis, a falusi szülők nagy része még mai napig is abban a téves hitben él, hogy a gyermeket „a pap adja ki az iskolából”, azzal t. i. hogy megkonfirmálja. Vagyis — szerintük —, ha már egyszer konfirmált a gyermek, — sem emberi, sem isteni törvénnyel nem kényszeríthető többé az iskolába. Roppant helytelen felfogás, az igaz, de ennek helytelenségéről őket meggyőzni sokszor, szinte, emberfeletti erőt igényel.

Mindnyájan tudjuk, hogy különösen a szegényebb szülők: gyermekeiknek „valami hasznát akarják látni” s már a VI.—VII. osztályból ki szeretnék venni az iskolából, legtöbbször úgy, hogy a lelkész konfirmálja meg. Ha tehát az ilyen szülők azt látják és hallják, hogy pl. a szomszéd egyházban ilyen esetekben is konfirmál a lelkész, — vagyis olyan gyermekeket is, akik a következő iskolai évben még tankötelesek, — az ő papja pedig nem: rögtön kész az ítélettel: az a másik pap jó, az övé pedig rossz, vagy legalább is személyválogató. És az ilyen szülők könnyen zavart tudnak kelteni akármeddig, különben békés gyülekezetben is. Ez pedig korántsem kívánatos.

Ha már van konventi határozat, annak érvényt is kellene szerezni az illetékes egyházi hatóságoknak, még az u. n. „törvényhozási joggal felruházott” lelkészekkel szemben is, ha tényleg vannak ilyenek, mert — úgy tudom, hogy — az ilyeneket egyházi alkotmányunk sem tűri meg.

—r— a.

H I R E K

— **A teológiai és középiskolai internátus** javára legutóbbi nyugtázásunk óta a következő befizetések történtek: Dr. H. R. Mackintosh Edinburgh 1000 K., Dr. Agyagási Sándor Garamvezeikény 1000 K., N. N. Pozsony 500 K., Klemen Kálmán Komárom 400 K., Czírók Béla Lök 200 K., Dr. Tárczy Károly Munkács 100 K. Egyenleg az internátus javára 1933. június 1-én: 87.173 ök.

— **Értesítés.** A Szlovenszkói Ungi Egyházmegye Lelkész és Tanító Egyesületének t. tagjait szeretettel értesitem, hogy június hó 15-én délelőtt 10 órai kezdettel Nagykaposon értekezletet tartunk. *Ujlaki Sándor* elnök.

— **Az ungi egyházmegye tavaszi rendes közgyűlése** folyó hó 29-én lesz Nagykaposon.

— **A késmárki evang. liceum 400 éves jubileuma.** Megemlékeztünk már arról, hogy e nagymultu intézet ez évben tartja fennállásának 400 éves jubileumát. Most már abban a helyzetben vagyunk, hogy tájékoztathatjuk olvasóinkat a minden részletében lélekemelőnek ígérkező ünnepély részletes programjáról. *Kedden, június 27-én:* 10 órakor a „Szepesi történelmi társulat” által rendezett történelmi arcképműkiállítás megnyitása; 10.30-kor a szepesi festők modern képműkiállítása, valamint a műkedvelők fényképműkiállításának megnyitása; 15 órakor szabadgyakorlatok tornából zenekísérettel. Bemutatják a reálgimnázium növendékei; 19 órakor vetített képes előadás a 400 éves liceumról; 21 órakor az ifjúság fáklyás körmenete zenekísérettel. *Szerdán, június 28-án:* 8 órakor a reálgimnázium nyilvános tanévzáró ünnepélye; 10.30 órakor a volt tanítványok diszgyűlése az evangélikus fatemplomban; 15—18 óráig a régi évfolyamok esetleges gyűlései, illetve találkozók; 19 órakor diszelőadás a fatemplomban. Előadásra kerül Haydn „Az időszakok” című oratóriuma; 21 órakor ismerkedési estély. *Csütörtökön, június 29-én:* A pártfogóság által rendezett hivatalos ünnepély: 7 órakor fuvószenekar ébresztője; 8 órakor ünnepi istentisztelet az új ev. templomban szlovák, német és magyar nyelven; 10 órakor pártfogói diszgyűlés; 13 órakor ünnepi ebéd; 15 és 20 órakor diszelőadás, színre kerül: „Játék a gazdag ember haláláról” Hoffmansthal Hugótól. Evangélikus testvéreink örömeiben őszinte szívvel osztozunk.

— **Meghívó** a komáromi gimnazista bibliakörösök Magyarsókon 1933 július hó 1—2—3 napjain tartandó II. nyári konferenciájára. A konferencia programja: *I. nap. Szombat.* Fél 8-kor gyülekezés, csoportokra osztás stb. 8—10. Csoportos bibliatanulmányozás. Tárnya: Óh! én nyomorult ember!” 10—12. „A nagy ellenség.” Előadás hozzászólással. Ebéd. Délután szabad program. (fürdés, szórakozás, játékok, stb.) 6—8. A Csehtestvér Egyház ifjúsági munkája. Utána: Záró áhitat. *II. nap. Úrnapja.* 8—10. Csoportos bibliatanulmányozás. Tárnya: „Kicsoda szabadít meg?” 10-kor. Istentisztelet. (Külön a gyülekezet és külön az ifjúság számára. Az ifjúsági istentisztelet igehirdetésének

tárgya: „Küzdelem életre-halálra.”) Ebéd. 2—3. Istentisztelet. 3—5. Beszámoló az egyes gimnáziumokból és a teendők megbeszélése. 6. kor. Vallásos estély a gyülekezet számára. *III. nap. Hétfő.* 8—10. Csoportos bibliatanulmányozás. Tárgya: „Hálát adok Istennek!” 10—12. „Diadalról—diadalra”. Előadás hozzászólásokkal. Ebéd. Délután szabad program (fürdés, társasjátékok stb.) 5—6. „Amire szeretnék feleletet kapni”. Kérdező óra. 6. kor. A magyarországi református diákmunka. Utána: Záró áhitat. *Szükséges tudnivalók:* 1. A konferenciát a komáromi gimnazista bibliakörösök rendezik és vezetik. 2. Minden résztvevőt szeretettel várunk és arra kérünk, hogy a jelzett időpontot mindenben tartsák be. Pontosságot kérünk mindenkitől! 3. A konferencián résztvehet minden középiskolás tanuló; felnőttek közül csak a meghívottak. 4. A jelentkezést levelezőnapon „Tóth Kálmán reform. segédlelkész. Komárno” címre kell küldeni. 5. Jelentkezési díj nincs. 6. Kosztért és lakásért hasonlóképpen nem kell fizetni, mert a sóki gyülekezet látja vendégül a konferenciát. 7. Kedvezményes vasuti jegy nem lesz. 8. A főcsoport Komáromból indul jun. 30 án délután 3.05-kor Újvár felé és Dolný Jatovra, Sók állomására érkezik 4.30-kor. Péntek este 8 órára mindenkinek meg kell érkezni. 9. Elszállásolás mindjárt a megérkezéskor történik. 10. Minden résztvevő hozzon magával Bibliát és Zsoltárt. 11. A konferencia július 1-én reggel fél 8 kor kezdődik és 3-án este a záró áhitattal végződik. Hazautazás 4-én reggel.

HIVATALOS RÉSZ

A szlovenszkói tiszáninneri református egyházkerület püspöki hivatala.

Tárgy: 5%-os munkakölcsön jegyzése, határidő meghosszabítása 1933. Junius 15-ig. Rimaszombat, 1933. Junius 2. 319/1933. sz. *Körlevél.* Valamennyi Nt. Esperesi, lelkészi és tekintetes tanítói hivatalnak! Isk. min. referátusa, Bratislava, 1933. május 31-i 1220/33. prez. sz. (101. sz. körlevél) leiratában arról értesít, hogy a postatakarékpénztár, tekintettel a munkakölcsönjegyzési határidő meghosszabbítására, még elfogad utólagos jegyzéseket a munkakölcsönre, 1933. Junius hó 15-ig, ugyanazon részletfizetési feltételek mellett azzal a különbséggel, hogy azoknál, akiknél az első törlesztési részlet nem vonható le 1933. Junius 1-én, 1933. Juliusában egyszerre két részlet (Junius és Julius havi) fog levonatni. Tekintettel az idő rövidejére az utólagos jegyzések a leggyorsabban betérjesztendőek, hogy azokat a referátus számosztálya, — ahová az utólagos jegyzések közvetlenül küldendőek — legkésőbb Junius 15-ig beküldhesse a postai takarékpénztárhoz. Utalva a hivatalos egyházi lap f. é. Május 7-iki számában, ugyanezen tárgyban megjelent, 247/1933. sz. körlevélre, ismétel-

ten ajánlom ezen jegyzési akciót az érdekeltek jóindulatú támogatásába. Atyafiúi szeretettel: *Idrányi Barna* püspök.

Pályázat. A sziliczei—Gömör m.—ref. egyház tanácsa pályázatot hirdet az orgonista kántortanítói állásra, melynek javadalmazása: 1.) Három szobás lakás, istálló, egyéb mellékhelyiségek és zöldsávos kert. 2.) Nyolc kh. 1175 □-öl szántó, három kh. 525 □-öl rét, káposzta és kenderföld. Tizennégy kh. 1004 □-öl legelő használata, melynek adóját az egyház fizeti. 3.) Négyszáz kč. munkaváltság. 4.) Harminc köből rostált gabona. 5.) Negyven ürméter tűzifa beszállítva. 6.) Tandij és stóla. Legutóbbi értékelés szerint 2726 kč-ban vannak beszámítva az államsegélyben ezen természetbeni járandóságok, melyért azonban az egyház felelősséget nem vállal. Kötelességei: 1.) A megosztott elemi népiskola felső négy osztályának tanterv szerinti tanítása. 2.) Orgonálás, énekvezetés a templomban, temetéseknel és az iskolában énektanítás. 3.) A lelkész akadályoztatása alkalmával az istentisztelet végzése. Délelőtt és a kanonika óra-
kor prédikál, délután azonban könyörgéssel is végezhet. 4.) Énekkart vezet és az egyháztársadalmi munkában segédkezik. Tanítási nyelv magyar. Az állás 1933. szept. 1-én foglalandó el. Pályázhatnak csehszlovák állampolgár, okleveles tanítók; ha ilyenek nem jelentkeznek, középiskolai érettségivel bírók is figyelembe vétetnek. A kérvények a 86400/929 sz. miniszteri rendelet utasítása szerint felszerelve, a sziliczei ref. lelkészi hivatalhoz, posta helyben küldendőek. Pályázati határidő 1933. ik év Junius hó 25-ik napja. *Ref. presbitérium.*

Pályázat. A sziliczei ref. egyház —Gömör m.— a második tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalmazása. Az egyház pénztárából: 488. azaz négyszáznolcvannolc korona, mit évnegyedes részletekben szolgáltat ki az egyház. 2.) Az államtól tandijkárpótlás címen 312. háromszáztizenkét korona. 3.) Szintén az államtól a kiegészítő államsegély, melyért az egyház azonban felelősséget nem vállal. 4. Egy szobából és konyhából álló kényelmes lakás, vagy e helyett az 1907 év XXVII-ik t. c. 2-ik §. alapján a helyi viszonyokhoz mért lakbér. Kötelessége: Az elemi népiskolának négy alsó u. m.: 1, 2, 3 és 4-ik osztályát az előirt tanrend szerint vezetni. Ha nőtanító választatik meg, a női kézimunkának tanítása is. Az egyháztársadalmi munkában való segédkezés. Az állás 1933. szept. 1-én foglalandó el. Pályázhatnak okleveles, ref. vallású állampolgársággal rendelkező férfi és nőtanítók. Oklevelesek nem létben legalább nyolc középiskolai érettségi végzettségű egyének. Tanítási nyelv magyar. A kérvények a 86400/929 sz. rendelet utasítása szerint szerelendőek fel. Pályázati határidő 1933. ik év Junius hó 25. ik napja. Kérvények a sziliczei ref. lelkészi hivatalhoz küldendőek. Gömör, posta helyben. *Ref. presbitérium.*

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Veké
Kapuány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a cscserf
lelkészi hivatalhoz küldendők.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

Körlevél

a református tanítóképző felállítása tárgyában.

Nagytiszteletű Lelkész Ur! Tekintetes Tanító Ur! Érdemes Egyházi Elöljáróság! Kedves Atyámfiak! Egyetemes Konventünk f. évi március 29-én Pozsonyban tartott gyűlésében a következő határozatot hozta a felállítandó református tanítóképzőintézet tárgyában:

„Szomorúan veszi tudomásul Egyetemes Konventünk, kivált a tiszáninneni és kárpátaljai egyházkerületekben a tanítóhiányból keletkező azon sajnálatos körülményt, hogy sok helyen a kényszer hatása alatt nem református kiegészítő tanterőket alkalmaznak, akik által gyermekeink hitelünk szellemében, hagyományos kálvinista magyar nemzeti érzésben való nevelésben nem részesülhetnek. Ezek a tények hangosan kiáltják és követelik a már annyiszor és annyira óhajtott református tanítóképzőnek felállítását; ezért Egyetemes Konventünk református tanítóképző érdekében a következő lépések megtételét tartja szükségesnek:

Tekintettel arra a körülményre, hogy tanítóképzőnk fenntartásához államsegélyre nem számíthatunk, felszólítja az egyes egyházmezők útján külön-külön gyülekezeteink presbitériumait, hajlandók lesznek-e a református tanítóképző fenntartásához a gyülekezet lélekszáma szerint, évenként 50 (ötven) fillérrel (a mai értékben) hozzájárulni? A presbitériumok válaszaikat az illetékes lelkészi hivatalok útján legkésőbb folyó évi szeptember hó 1-ig kötelesek eljuttatni a konventi tanügyi bizottság elnökségéhez. Egyetemes egyházi érdekről lévén szó, a beérkezett válaszok többsége lesz a döntő, melyet azután minden gyülekezet elfogadni tartozik.

Ez ügygel összefüggő minden további lépés megtételével Egyetemes Konvent a tanügyi bizottságot bizza meg.

A református tanítóképző felállítására vonatkozólag Egyetemes Konvent hangsúlyozza, hogy az e tárgyban már 1931-ben hozott határozatát mindenképen fenntartja és a gyülekezetek megkérdése által csak ezen elhatározását kívánja egyházunk legszélesebb közvéleményével alátámasztani. Ezért nyomatékosan felkéri egyetemes egyházunk minden funkcionáriusát, hogy a református tanítóképző ügyét a legnagyobb körültekintéssel és a legalaposabb előkészítés mellett vigyék a gyülekezetek presbitériumai elé. Vitassák meg előzőleg a kérdést a lelkészi és tanítói értekezleteken és az egyházmezői közgyűléseken és ne engedjék, hogy az anyagi szempontok legyenek elhatározásaik döntő tényezői, hanem gondoljanak iskolánk megtartására, fennmaradására, anyaszentegyházunk, hitünk és magyarságunk jövőjének biztosítására. E szent célokkal szemben Egyetemes Konvent érzi a reá háruló nagy felelőséget, éppen azért úgy tekint gyülekezeteink eme megmozdulására, mint egy vallomástételre, mely hivatva van eldönteni élni-akarásunkat, kálvinista és magyarságunkban való megmaradásunkat. Egyetemes Konvent meg van győződve afelől, hogy népünk élni akar és ragaszkodik kálvinista hitéhez, magyarságához; tehát tudja, hogyha őket kellőleg felvilágosítják, meg fogják hozni a református képzőért azt a csekély áldozatot, amelyet tőlük kér. Ebben a hitben teszi le a református tanítóképző ügyét a gyülekezetek kezébe és reméli, hogy hitében csalódnai nem fog.”

Egyetemes Konventünk rendelkezése folytán mi is abban a reményben fordulunk hozzátok, Kedves testvéreim, hogy csalódnai nem fogunk! — Az az ősi kálvinista érzés és hagyományos áldozatkészség, mely a multban, mindjárt a reformáció hajnalán népiskolákat, főiskolákat tudott teremteni a semmiből s azokat négy évszázad viharai között napjainkig meg tudta tartani, őrizni: nem veszhet ki belőletek. A mi iskoláink őseinktől ránk maradt legdrágább kincseink, jogos büszkeségeink és sem multunk, sem jövőnk nem engedi, hogy e válságos napokban, ilyen fontos kérdésben, mint a református tanítóképző felállítása, gyengéknek, kicsinyeknek, erőtleneknek találtsunk!

A történelem ítélőszéke előtt felelőséggel tartozunk, hogy miképp teljesítettük hitet, vallást, édes magyar anyanyelvünket megtartó kötelességünket! Megőriztük e iskoláinkat, melyeknek falai között ezek a szent érzések neveltetnek s fiuról-fiura átszállanak.

Kedves Testvéreim! Örvendező érzéssel látjuk, hogy nem vészett ki belőletek az ősi kálvinista lélek, tudatában vagytok iskoláink fontosságának és a felelőségnek, mely megtartásukért reánk hárul. Fényes bizonyosága ennek az a hatalmas megmozdulás, tiltakozás, amely a Dérer-féle törvénytervezet ellen minden gyülekezetünket egy táborba állította. Reméljük is, hogy Isten segítségével sikerülni fog iskoláink felől ezt a veszélyt elhárítani. Azonban nekünk nemcsak iskoláink jelenlegi megtartását kell biztosítanunk, hanem a jövőjükéről is gondoskodnunk kell. Gondoskodnunk kell arról, hogy iskoláink nemcsak külsőleg legyenek a mieink, hanem iskoláink szelleme is megmaradjon kálvinistának és magyarnak! Ezt pedig csak az által érhetjük el, ha tanítóink kiképzéséről mi magunk gondoskodunk egy református tanítóképző felállítása által. Mert más szellemű, idegen tanítóképzőben nevelt, irányított tanítóktól hogyan várhatjuk, hogy hamisítatlan kálvinista érzésben, áldozatokra, szenvedésekre kész magyar nemzeti szellemben neveljék gyermekeinket.

Nem nagy áldozat az, amit a református tanítóképző jelent számotokra és össze se mérhető azzal az óriási nyereséggel, amit ez a tanítóképző jelentene egyházunkra és magyarságunkra nézve. Mindössze évenként és személyenként 50 fillért kérünk tőletek, amit még a legszegényebb ember is megadhat, csak akarnia kell! Sőt a szegénység, munkanélküliség s egyéb földi nyomorúságok is eltűnnek, csak legyen meg a lélek jószándéka. Mert minden gyülekezet maga állapíthatja meg, hogy a csekély hozzájárulást közadakozásból, vallásos esték, előadások jövedelméből, avagy egyházi adó útján kívánja biztosítani, gondolván mindig arra, hogy a szegények talentumai a gazdagoknál tétettek el.

A jövőnk, a sorsunkért való aggodás azt mondja, hogy a református tanítóképzőnek meg kell lennie és hogy e kérdésben tovább haboz-

nunk, ingadoznunk, kicsinyeskednünk nem szabad! Rajtatok áll, tőletek függ, kedves testvéreim! Az Egyetemes Konvent a ti kezetekbe tette le, a ti elhatározásokra bizta e nagy fontosságú intézmény megvalósítását. Határozatok: akarjátok-e vagy sem? Akarjátok-e egyházunk boldogulását, kálvinista érzésünk és magyar lelkeletünk megtartását, vagy engeditek magatokat és gyermekeiteket az istentelenség és nemzetietlenség mocsarában elpusztulni?

Minden presbitérium, a gyülekezet képviselőjében mielőbb hozza meg e kérdésben határozatát és azt szabályszerűen kiállított jegyzőkönyv alakjában juttassa el az esperesi hivatalhoz, hogy az onnan, legkésőbb f. évi szeptember 1-ig elküldhető legyen a Konvent tanügyi bizottságának címére: Alsószecsére, p. Dolný Várad. — A beérkezett határozatok többsége lesz a döntő a református tanítóképző felállítására nézve s az esetleg ellene szóló kisebbségnek a többség akarata előtt szeretettel meg kell hajolnia. De remélem, egy táborban fogunk találkozni és nem lesz egy gyülekezetünk sem, amely a református tanítóképző felállításának ellentmondana!

Kedves Testvéreim! Egyetemes Konventünk még sohasem keresett fel közvetlenül titeket. Most sem azért fordult hozzátok, mintha e kérdésben ő maga nem tudna dönteni, hanem azért, mert a lelketekbe kíván bepillantani. Tudni akarja: milyen lélek lakik bennetek? Él-e lelketekben apáitok igazi, tiszta, nemes hite és érzése, vagy pedig beengedtetek magatokba a „má"-nak hitetlenségét, szeretet- és nemzetnélküli életét?! Tehát valójában nem a református tanítóképző felett fogtok dönteni, hanem önmagatok felett: az élniakarástok s a jövődő sorstok felett! Az elhatározástokkal azt fogjátok eldönteni: akartok-e élni, vagy nyomtalanul elmerülni a népek tengerében? A szavatok a történelem lapjára fog kerülni! És vagy fényes betűkkel fogja hirdetni a magyar kálvinistaság erejét, áldozatkészségét, élniakarását, vagy a fekete betűk megkonditják felettünk a lélekharangot!

A kegyelem Istene legyen veletek s irányítsa elhatározásaitokat! Oldjon meg testi, lelki áldásainak gazdagságával mindnyájatokat! Atyafiságos szeretettel:

Potay Károly

az egyet. konv. tanügyi bizottságának elnöke.

Fegyelmi szabályzat.

(Folytatás.)

Ma azonban a változott viszonyok között messzibb, előre kell mennünk, mint ahol hitelők kezdették. Legelső kötelességünk nagyon szigorú mértékkel számbavennünk, hogy ki tartozik feltétlenül hozzánk, anélkül t. i., hogy ő szabna feltételeket az egyháznak. Az egyház állapítja meg a hozzátartozás feltételeit, aki ezeket magára nézve elfogadja, az tagja az

Anyaszentegyháznak addig, amíg a feltételeknek eleget tesz. Amikor többé akár egyben, akár másban eleget tenni nem akar és annak makacsul ellenáll: kirekesztetik. Feltétel: a hit-hűség, a Krisztus parancsai szerint való tiszta ker. élet, az egyház közszükségeihez való hozzájárulás. Közelebbről is meghatározva: aki egyházunk tanításaival megelégedve nincs s bangoztatja, hogy más egyháznak, vagy szektának a tanításai igazak, — az istentagadók, akik a közönséges istentiszteleteket nem gyakorolják, a szákramentumokkal nem élnek, a házasságtörők, paráznák, vadházasok, tolvajok, hamisan esküvők, ünneprontók, dobzódók, akik a rájuk törvényesen kivetett egyházi köztartozásokat idejében meg nem fizetik s a fokozatos megintések után is megmaradnak megátalkodott makacssággal bűneikben: kirekesztessenek. Az ilyenek nem nyereség az egyháznak, hanem olyan teher, amelyik megbénít s végül éppen ezek miatt és ezek által kell elpusztulnia.

Hogy így kevesen fogunk maradni? Az még nem baj, nem a szám, hanem a lélek a lényeg. Mert mi lesz, ha a nagy tömeg megelőz és ő tagadja meg az egyházat? Akkor jobban lesz dolgunk? Pedig ezen az uton vagyunk. Ezért kell nekünk megelőznünk, bármily számbeli veszteséggel járó operációval a halált. Ha az operációt végrehajtottuk, a szervezet megújodva él tovább. Ecclesia semper reformari debet nemcsak tanaiban, de a lelkekben is. Ezt csak fegyelem útján teheti.

Az lehet, hogy az egyház szolgálóinak átmenetileg, sőt nem lehetetlen, hogy állandósult, de csak látszólag kisebb fizetéssel kell beérniök, de a fegyelem bevezetéséhez a szolgálók lemondására, sőt önfeláldozására is szükség van. De ez nem lesz olyan nehéz, ha meggondoljuk, hogy a mai fegyelmetlenség mellett és az állami támogatás híján közel az idő, amikor „híveink” nem fognak fizetni semmit sem s ez mégis csak rosszabb lenne, mintha egy fegyelmet gyülekezettől esetleg kevesebbet, de azt biztosan megkapjuk.

Történelmi és a mai időkből vett példákkal lehetne igazolni, hogy ha bátran szembenézünk a sátánnal s Isten dicsőségéért szeretetből fakadt, de szigorral teljes fegyelmet gyakorlunk személyválogatás nélkül, magunkkal és másokkal szemben: előbb-utóbb egy szép, Istentől áldott, boldog, a Krisztusban tevékeny, munkás és örvendező élet kapui tárulnak fel számunkra.

Ezen elvi megállapítások után térjünk át a gyakorlati megvalósításra:

A.) *Önfegyelmzési utasítás a lelkészek számára.*

Az önfegyelmzés célja az, hogy a lelkipásztor az Ige és lélek segítségével a megjobbulás személyes lelki folyamatán keresztül a bizonyos életre eljusson, (acta 1., 8.) hogy másokat is erre elvezethessen. Szóljon és cselekedjék úgy, hogy szava és cselekvése egyete-

mes törvény legyen, hogy mindenki követhesse a jóban. Önmagán tehát minden lelkész megvalósíthatja a fegyelmet, ebbe nem szól bele senki, csak ez után kezdheti meg másokon.

Ezen cél elérésére alkalmas eszközök általában:

1. Önként, szives örömet megtartása I. E. T. 143—145. §. (Lelkészek köteleessége.)

2. Önként, szives örömet megtartása a lelkészi eskünek.

3. Önként, szives örömet megtartása az isteni törvénynek. II. Mózes 20. (Tíz parancs.)

4. Önmagunkra való vonatkozással gyakori olvasgatása a pásztori leveleknek és aztán a teljes szentírásnak.

Részletesen: egy néhány ige, mely direkt a lelkipásztoroknak szól: I. Kor. 9., 27.; (Tit. 2., 7., 8.); (I. Tim. 4., 13. 16.); (II. Tim. 2., 24. 25.); (II. Tim. IV. 2.); (I. Tim. 3., 4. 5.); (II. Tim. 3., 14., 16.); (I. Pét. V., 2., 4.); (Jerem. V. 30—31.); (Ezek. 34., 2.); (III. Móz. 10., 9.); (Luk. IV., 23.)

Ugy viselkedjünk, hogy senki jogosan ránk ne alkalmazhassa a Máté 23., 3-at és Malak. II. 7—9-et.

A vasárnapi igével meggyújtott ragyogó csilárt magunkviseletével ne oltuk ki az egész hètre, hogy hiveink sötétben járjanak.

Ha pedig az önfegyelmzésre való törekvésünkben a világ és a saját gyengeségünk utunkba állana és kísértene: forduljunk Jézushoz, az Ő Igéjéhez és példájához, az imádsághoz; az Ő szolgálatában testvérünkhöz, legközelebbi lelkésztársunkhoz, a kör konferencián tárjuk föl kísértéseinket, nehézségeinket, fogadjuk meg a jó tanácsot, szíveleljük meg a baráti intést, szeretettel hordozzuk szolidárisan egymás terhét, hogy mindannyian kölcsönösen segíthessünk egymáson és ezzel magunkon.

Ezen munka elősegítését célozza a következő B.) *Kartársi fegyelmi szabályzat.*

1. §. A lelkészi állás az egyházi élet összes tényezői között a legfontosabb lévén, az egyházi fegyelmet elsősorban a lelkészeknek önmagukon és egymás között kell megvalósítani, mert a gyülekezeti fegyelmzés útja az, hogy olyan e a lelkész, aki tudja önmagát fegyelmzeni az Isten ígéje szerint, mivel az egyszerű lelkék számára az egyedüli megérthető prédikáció: a lelkész élete.

2. §. Ezen kartársi fegyelmzés célja nem a megtorlás, megszegényítés és megkeményítés, hanem a kísértő hálójába jutott kartárs lelkének megmentése, kételyeiben lelki harcaiban győzelemre segítése Róm. 14., 19. a lelkészi szolgálatunk eredményessé tétele, II. Kor. 6., 1. tehát javító és termékenyítő, tanácsoló és intő

3. §. Ezen kartársi fegyelmzés módja a kör konferencia egy negyedévenként az alábbi körzetek szerint: . . . ?

4. §. A legelső kör konferenciát minden körben az esperes hívja össze, a többi mindég

az előző konferencia. Ezen körü konferenciákon minden körü lelkész köteles megjelenni. Két egymásutáni igazolatlan elmaradás büntetéssel jár, melyet a jelenlévők állapítanak meg.

5. §. E körü konferenciák kötelező programja legalább is ez:

I. Ének, ima, bibliaóra,

II. Megbeszélése őszintén bajainknak, akadályainknak, küzdelmeinknek, kísértéseinknek és ezeknek kapcsán segítés, tanácsolás, esetleg intézés.

III. Ének, ima.

Ezen körü konferenciák lefolyásáról rövid értesítés küldendő az esperesnek, hogy kik voltak jelen és mit tárgyaltak.

6. §. A méltányos, igazságos és helyenvaló intést minden tag köteles egyrészt szeretettel gyakorolni, hogy sértés ne legyen, másrészt alázatos lélekkel elfogadni, hogy harag ne legyen. Ismételt eredménytelenség esetén, a kör jelentést tesz az esperesnek, aki az esethez mérten int, fedd, vagy fegyelmit indít. (I. E. T. 165. §.)

7. §. Évenként egyszer egyházmegyei lelkészi konferencia tartandó, melynek tárgyai az 5. §-ban említettek kivül egy-egy gyakorlati és tudományos kérdés megtárgyalása.

(Folyt. köv.)

A beretkei ref. árvaház költségvetése 1933.-ra.

I. Szükséglet:

1. Személyi kiadások: a) Igazgató és árvaanya fizet. 12.000'— b) Tanító tiszti díja 3.000'— c) Második tanerő fizetése 1.200'— d.) Alkalmazottak és betegség. 6.000'— Összesen 22.200'—čk.

2. Dologi kiadások: a) Fizetetlen számlák 5.000'— b) Élelmezésre 25.000'— c) Ruházkodásra 7.000'— d.) Mosásra 1.500'— e) Fűtés, világítás 4.000'— f) Házi felszerelések 2.000'— g) Tanszerek, tandíjak 3.000'— h. Hozzájárulás a II. tanterem dologi kiadásaihoz 1.500'— Összesen 49.000'— čk.

3. Orvos, patika 5.000'— 4. Propaganda és irodai kiadások 6.000'— 5. Gyermek nyaraltatása és kirándulások 5.000'— 6. Különféle közterhek 1.000'— 7. Épületfenntartás és ebédlő kibővítése 22.000'— 8. Átírás különféle alapokra: a) Fejlesztési alapra 10.000'— b) Czinke alapra 8.000'— c.) Gömöri alapra 500'— d.) Barka—Lucskai alapra 231'70. Összesen 18.731'70 čk.

9. Előre nem látható kiadások 5.000'— Összesen szükséglet 133.931'70.

II. Fedezet:

1. Pénztármaradvány és folyószámlán 1933. január 1. 34.508'69. 2. Konventtől az elmaradt 1932. évi segély II. részl. 10.000'— 3. Konventtől segély 1933. évre 20.000'— 4. Szlov. ungi

e. m. hozzájárulása 1.434'— 5. Papok, tanítók és egyházak kötelező járuléka és hátrélékek 20.000'— 6. Asszony- és leánykörök, iskolák gyűjtése 3.000'— 7. Árvaházi könyvecskék 4.000'— 8. Perselypénzek 100'— 9. Propaganda munkából 7.000'— 10. Árvaházi irkákból 5.000'— 11. Önkéntes adományok (pénz és természetbeni) 17.000'— 12. Tornaljai Hítelintézetből 1.000'— 13. Tornaljai írástól 1.000'— 14. Más testületektől 1.000'— 15. Czinke-féle vallástani könyvekből 4.000'— 16. Különféle tőkek kamatából 6.000'— Összes fedezet 135.042'69 čk.

Kimutatás a beretkei ref. árvaház részére az 1932. évben befolyt adományokról.

I. Tiszáninneri e. kerületből: Abauji e. megyéből 3.745'70. Alsözempléni e. m.-ből 109'— Felsőzempléni e. m.-ből 849'70. Gömöri e. m.-ből 16.812'54. Szlov. ungi e. m.-ből 2.817'90. Összesen 24.334'84 čk.

II. Kárpátaljai e. kerületből: Beregi e. m.-ből 7.823'75. Máramaros-ugocsjai e. m.-ből 12.943'60. K. a. ungi e. m.-ből 326'— Összesen 21.093'35 čk.

III. Dunai e. kerületből: Barsi e. megyéből 1.248'20 Komáromi e. megyéből 5.343'— Összesen 6.591'20 čk.

A három egyházkerületből összesen 52.019'39 čk. Beretke, 1933. február 16. *Bácsy Gyula* s. k. igazgató.

Egyházmegyei értekezlet Ungban.

Az ungi református egyházmegye lelkész és tanítói egyesülete 1933 június 15-én Nagykaposon az alkotó tagok csaknem teljes számú megjelenésével értekezletet tartott.

Ujlaki Sándor elnök imádságának elhangzása után Isten áldásának segítségül hívásával értekezletünk legelsőbben is fájó szívvel emlékezett meg Karabélyos Gyula volt kistráti igazgató tanító haláláról, annyival is inkább, mivel benne nem csupán egy kiváló és hűséges, 42 évig működött tanítóját veszítettük el, hanem egyházmegyénk egyesületi életének egykor igen lelkes és tevékeny munkásságot kifejtő, buzgó harcosát, emlékét, érdemeit jegyzőkönyvünkben megörökíti.

Ugyancsak nagy veszteség érte egyesületünket Nyomárkay Sándor volt nyarádi lelkész nyugalomba vonulásával; hiszük azonban, hogy testvéri összetartozásunkat nem fogja megszakítani, hanem amilyen buzgó szívvel és lelkesedéssel mindenkor velünk volt, igyekezett előbbre vinni a mi nemes munkáinkat, igen sokszor nehéz harcainkat, úgy az ő szerető lelkének támogatásával fel-fel keres és segíteni, bátorítani fog továbbra is bennünket. Elnöki előterjesztés után Nagy József értekezleti titkár a mindenfelé nagy izgalmat és megdöbbenést kiváltó Dérer-féle iskolai törvénytervezetet ismerteti és annak kapcsán határozati javaslatot

terjeszt elő, amelynek értelmében egyesületünk tiltakozását fejezi ki ezen, egyházi iskoláinkat alapjában megrendítő és megsemmisítő törvénytervezet ellen s ezen tiltakozását egyházmegyénk elnöksége utján az illetékes felettes hatósághoz eljuttatni határozza.

Ugyancsak nagy érdeklődést váltott ki Gencsy Béla egyesületi alelnök előterjesztése és ismertetése az alakulóban lévő országos lelkészegyesület alapszabálytervezetéről, amelyet egy 3 tagból álló bizottságnak osztott ki egyesületünk felülbírálás és a szükséges észrevételek megtétele végett. E tárggyal kapcsolatban értekezletünk már a multakban kimondott határozatára támaszkodva, kimondja, hogy egyházmegyénk összes lelkészei testületileg belépnek az országos lelkészegyesületbe és a kötelező belépési nyilatkozatokat a szürtei lelkészi hivatal utján egyszerre terjeszti be a técsői lelkészi hivatalhoz, mint az alakulóban lévő ORLE ideiglenes vezetőjéhez.

Kálniczky János belmissiói előadó előterjesztése alapján kimondotta értekezletünk, hogy a nyár folyamán 3 helyen egyházmegyénkben: két magyar és egy szlovák egyházban ifjúsági konferenciát tart.

Az egymással való találkozásból újabb lelkésztést és valósággal szent tüzet nyerve: óh bárcsak egy lépéssel előbbrevihetnők Anyaszentegyházunk ügyét, reményeink és vágyaink beteljesülését.

G. B.

Problémáink.

A Kálvinista Szemle körkérdést intézett: milyen igehirdetést várunk? Erre Komáromi János, „a Pataki diákok” című könyv szerzője, a köv. feleletet küldte be:

Olyat semmiesetre sem, amilyen tulnyomórészen a mai. Mi ugyanis, valami érthetetlen csoda folytán, mintha benne ragadtunk volna a XVII. század végében, amikor üldöztetést kellett kiállanunk a hitért. Papjaink még ma is burkolt képekben beszélnek a szószékből, akár Kolonics napjaiban, ezek a képek azonban ma már vagy ócskák, vagy érthetlenné a rejtett célásaikkal. Amellett különösen hat a jámbor hívőre, hogy lelkészeink nem rendes hangjukon beszélnek a gyülekezethez, hanem egészen különös és fölösleges hangmodort vesznek fel ilyen alkalmakkor. Nem is említve azt a végzetes hátrányunkat; hogy papjaink igen nagy hányada nem igen szeret tanulni, hanem megelégedvén a teológiáról magával vitt ismeretkörrel, abból akarnak megélni s azzal akarnak hatni 40—50 éven át. A következménye?: a pap minden elszálló nappal felejt s a faluba süllyed vissza, ahelyett, hogy a falut emelné magához. És itt mély tisztelettel kivételt kell tennem fiatalabb predikátoraink ama 100—120 főnyi csapatával, amelynek heroikus munkája

előtt mindenkor nagy megbecsüléssel veszem le a kalapomat. Ezek a fiatalabb papjaink szerények s mégis bátrak az Isten dicsőítésében; tanultak, modernek, szívük mélyéig megrendülten látják a bajokat és sokszor saját gondjaikkal sem törődve, a tiz körmükkel is segíteni igyekeznek. Ez a példátlan hitű és mély tudású kicsiny sereg új hódításra indult meg a belmisszió stb. megszervezésével. Mondjuk ki, amint van: meg kell harcolniok nem csupán a közönnyel és érthetlenséggel, hanem sokszor idősebb lelkésztársaik fejcsóváló ellenkezésével is. Ezek a mi bátor, lelkes, könyörülő szívű s széles horizontu fiatal papjaink az új egyházi munka hőroszai.

Milyen igehirdetést várunk tehát? Olyat, mint ezeké a hős papjainké, akik meztelen mellel állnak ki az antikrisztus ellen...

Komáromi János, aki az ifjúsági munka végzésében Balatonszárszón s másutt is többször segítségére jött az ifju lelkipásztoroknak, osztály- és kortársa azoknak a 40-es években levő lelkészeknek, akikre, mint legteherbíróbbakra az egyházi élet mostani vezetése várakozik s nyugszik.

Belmissziós.

A fenti körkérdésre beérkezett válaszok azonban a legkülönbözőbb szemszögből világítják meg a kérdést és olyan különböző elgondolások alapján adják meg a választ, hogy „Magvető” jugoszláviai lapfársunk szükségesnek tartja leközölni egy, a lelkészek büneiről szóló következő (amerikai eredetű) összeállítást: „Ha a lelkész élénk, akkor ideges; nyugodt, akkor lusta; ha ősz a haja, már nagyon öreg, ha fiatal, akkor hiányzik a tapasztalata. Ha valámi ujitást akar, forradalmár; ha őrzi a tradiciót, nincs benne vállalkozási szellem. Ha jegyzetei alapján tartja predikációját, unalmas, de ha nem csinál jegyzetet, akkor felületes. Ha beszéd közben gesztikulál, színész; ha nem gesztikulál, akkor tuskó. Ha jó hangja van: ordít, ha nincs: egyhanguan beszél. Ha dolgozó szobájában marad, hogy dolgozzék, úgy jobban tenné, ha gyülekezete tagjainak életével törődne. Ha az utcán találkoznak vele, akkor mindenesetre hasznosabb volna, ha sétálgatás helyett a szobájában alaposan előkészülne a beszédére. Ha a gyülekezeti tagokat meglátogatja, mert nem járnak az istentiszteletre: kémkedik. Ha felkeresi a szegényeket: szocialistát játszik. Ha elmegy a gazdagokhoz: előkelősködik.” —*ve*ss—

Mi a problémákból soha ki nem fogyunk, mindig újabbak és újabbak bukkannak fel, amelyek a nyilvánosság elé kívánkoznak és kiáltanak az orvoslás után, ami tán nem is volna lehetetlen, ha az egyházi hatóságok erősen reávetnék magukat a reparálandókra.

Itt van a takarékosági törvény, amely tudvalevő, hogy a fizetéseket csontkítja meg 3—10 %-el a f. évi január 1 óta. Kilenecer koronáig

érintetlen hagyja a fizetést, de már 9001 koronából levonja a megfelelő %-ot. Már ez maga nem rokonszenves a törvényben. Mert a létminimumot illenek — mondjuk 6—7000 K. — érintetlenül hagyni és ezt mindenkinél tekintetbe venni. És csak az azon felüli összegből vonni le skálaszerűen a megfelelő százalékokat.

Viszont 10 %-nál nem állani meg, hanem — mondjuk — 25 %-ig vinni a levonást. Mert 30—40 vagy még több ezer koronás fizetésnél nem sokat számít a 10 % levonás. Ellenkezőleg 15—20000 Koronás fizetésnél sokat nyom a latban az 1500—2000 Kor. évi levonás, — mikor egyéb levonandók is terhelik a fizetést.

Ezuttal csak a lelkészi és tanítói fizetéslevonásokat vetem egybe, hogy itt is kitűnjék a lelkészi kar háttérbeszorítása.

Egy 6 éves definitív, vagyis véglegesített tanító kap 9000 K. alapfizetést, azonfelül működési pótlékot (činovné) a 4 csoportba tartozó helyeken 4800 K., 4080 K., 3360 K., vagy 2640 Koronát. Azonfelül igazgatói pótlékot is, ha megválasztják kollegái. (Egy tanerős helyeken azonban automaticæ avangiroz igazgatóvá is). Végül ha egy gyermeke születik, az után évi 1800 Kor. nevelési járulékot kap. E szerint egy 5) működési csoportba tartozó egy tanerős iskolánál működő, egy gyermekkel bíró tanító a 4 féle címen összesen kap évi: 14.190 koronát. És ebből a fentemlített törvény szerint semmit se vonnak le. Mert 9000 Kor. alapfizetés után nem jár levonás. 5190 Korona pedig — úgy mondják — pótlék és nem fizetés, tehát abból meg azért nem lehet levonni. Illetve nem lehet hozzáítani a 9000 Kor.-hoz, hogy a 10 %-os levonáshoz alapul szolgálhasson.

Ezzel szemben egy 14.190 Kor. állami segélyt élvező lelkésztől levonnak évi 1419 Koronát, Holott lehet, hogy ebből 9720 Kor. korpótlék, ha már az illetőnek legalább 30 évi lelkészi szolgálat van a háta megett. Mindenfélé pótlék arra való, hogy az illetőnek megélhetését elősegítse. Tehát helytelen egyik helyen tekintetbe venni, a másik helyen nem. Egy 15 éves tanítónál levonnak 14.400 Kor. alapfizetés után: 1440 Koronát, az összfizetése azonban a fentiek szerint: 19.590 Koronát tesz ki. Amely után számítva a levonást, az 7'35 %-nak felel meg.

A fentirtakból az tűnhet ki, hogy a lelkésztől tulajdonképen semmit sem volna szabad levonni. Mert 9000 K.-ig a törvény mentesíti a fizetést a levonástól. A pótlékok után meg ha azért nem vonnak le a tanítóknál, mert pótlékok, úgy ez a kópönyeg egész jogosan alkalmazandó lenne a lelkészekre is.

Egy másik problémánk jelentkezik: a tanfelügyelő urak hivatalos látogatása, amelyben igen sokszor azon sérelem van, hogy se teszik, se veszik a ref. iskolai hatóságot, mintha az

egy nem létező nulla volna, sem előzetesen, sem utólagosan nem mutatják kedves arcukat az iskolaszéki elnöknel, hogy ime itt vagyunk, vagy itt voltunk, vedd tudomásul, hanem csak beülnek az iskolai katedrába, s egy-két órai ottidőzés után, — köd előttem, köd utánam, engem senki meg ne lásson — szépen eltűnnek. Sőt néha még azt is megtiltják a tanítónak, hogy egy gyermek által értesitse a papot, hogy itt a tanfelügyelő. Holott szerintem az volna az illendőség, hogy bármely jellegű iskola hiv. látogatása végett jelennek is meg valahol, elsősorban a gondnoksági, vagy isk.-széki elnököt keressék fel, s annak társaságában menjenek az iskolába. Hacsak valamely fontos ok miatt ennek lehetősége kizárva nincs.

De mit tapasztalunk? Azt, hogy a róm. kath. felekezeti iskolák látogatni-akarásánál ezek az urak a „főtisztelendő és nagyságos plébános” urat igenis megkeresik. Nála tesznek látogatást s csak azután mennek, az ő engedélyével s tudtával, az iskolába.

Nem ismerjük a tanfelügyelő urak szolgálati pragmatikáját, kötelességeiknek a gyakorlati életben való megvalósításának mikéntjét, de igen kívánatos volna az egyházi főhatóságnak azt kikutatni, nyilvánosságra hozni, a sérelmet orvosolni. Ez a tény is, a róm. kath. Clerus praedominans mivoltát bizonyítja. A mikor még prot. valláson levő tanfelügyelők is negligálják a velük egy hitsorsos isk. hatóságot, bedőlnek a mindent elnyelni akaró róm. Clérusnak és szép csendesen assistálnak az ő világhatalmi törekvéseiknek.

Ma különösen ez a tendencia kezd lábrakapni nálunk is. Midőn különben előkelő, nivós lap csaknem minden számában közöl valami kisebb-nagyobb kath. hitéleti csemegét, amelyből a bálvány-imádás apotheozisa, mondhatjuk tán, csak úgy rőfög,

Olvassuk, hogy némely államban a felekezeti béke annyira felborult, hogy hazafias ünnepélyeken az arrogans kath. papság nem függél együtt a prot. papokkal, ennél fogva a kultuszminiszter rendeletileg kénytelen kizárni mindegyiket.

Viszont más helyen a protestánsok visszatérítésére alakult egyesület, mely már sok ezer tagot számlál.

Szóval az „ecclesia militans”, amit legutóbb jun. 5-én Kecskemét város apát-plébánosa is, Kecskemét „védőszentjének”(?) nagyhangú ünnepélyén erősen kidomborított: erős felkészültséggel dolgozik, s harcra készen áll.

Jó lesz nekünk is mellvértjeinket készen tartani és nem begubózni magunkat, mint a csiga a házába. Mint Petőfi írja: „legyen hát úgy, mint ti akarjátok, élet-halálra ki a sikra hát. Ne legyen béke, míg ezen a földön, a napvilág egy ellenséget lát.”
Ultimó.

H I R E K

— **Halálozások.** *Urbán Gyula* hanvani lelkésztestvérünk május hó 30-án hosszas betegség után 52 éves korában visszaadta nemes lelkét Teremtőjének. Derült kedélyü, példás pontosságú szolgálója volt az urnak. 17 évig volt a hanvani gyülekezet pásztora. Lelkésztestvérei, rokonai, nagy számu tisztelői és zokogó gyülekezetének mély részvéte mellett helyeztük le fáradt testét a hanvai akáclobos temetőbe. Emléke legyen áldott! — *Karabélyos Gyula*, a kistráti református egyháznak 42 éven át volt s példaadó hűséggel, odaadással működött, 4 éve nyugalomban levő igazgató-tanítója, az ungi egyházmegye és a magasabb egyházi testületeknek évtizedeken át volt állandó tanítóképviselője, a legkiválóbb pedagógusok egyike folyó hó 9-én Nagykaposon, hosszas és kínos szenvedés után, 68 éves korában elhunyt. Temetése 11-én ment végbe, a messzetávólból is összesereglett igaz tisztelők impozáns részvétele mellett. Korporsója felett a gyászdudvaron *Maksa József* nagykaposi lelkész imádkozott, *Kömives Sándor* vajáni lelkész, em. főjegyző az em. nevében is megható szépségű szavakkal méltatta az elhunyt kiváló kulturmunkás, melegsivü ember érdemeit, vigasztalta a gyászolókat; a temetőben pedig nyitott sirja felett *Gönczy Pál* kistráti lelkész, a nagyszámban jelenlevő kistráti egyház tagok és volt tanítványok nevében bucsuzott az általános szeretetnek örvendett tanítómestertől s végül *Szücs János* nagykaposi állami isk. igazgatótanító a Nagykapos és vidéke magyar Tanító-Körének utolsó üdvözlését, háláját tolmácsolta. A nagyszámu családnak szerető szivü feje, az egyetemes ref. egyháznak pedig régi, kipróbált hűségü munkása dőlt ki benne a sorból. Példaadása és emlékezete legyen mindenkor megmaradó és áldott!

— **Régen érzett** hiányt kíván pótolni egy olyan kommentár, mely tudományos és amellet a gyakorlati igehirdetés céljaira is használható. Ezen a hiányon óhajt segíteni *Dr. Kecskeméthy István* theologiai tanár (Cluj—Kolozsvár), illetve a segítés munkáját megkezdeni, ha az érdeklődők segítségére jönnek. Egyelőre az első evangéliumot akarja kiadni és ha ez sikerül, megpróbálkozik a teljes magyar kommentár kiadásának megszervezésével. Az első kötet, Márk evangélioma nyomda alá rendezve készen

áll, körülbelül 25 iv; ára 150 Lei. Azonban csak akkor kerül a nyomdába, ha annyi előfizető vagy köteles jelentkező lesz, amennyi a kiadás költségeit fedezi. Hogy a vállalkozást a magunk részéről is elősegítsük, a művet szeretettel ajánljuk az érdeklődők figyelmébe.

— **Ajánlkozás.** Több évi gyakorlattal bíró s. lelkész a nyár folyamára ajánlkozik lelkész kiségitésére, illetve helyettesítésére. Mindenféle irodai, vagy instruktori munkát is elvállal szerény díjazásért. Megkeresés a losonci ref. lelkészi hivatalhoz intézendő.

— **A londoni városi misszióban** 272 misszionárius végez evangélizáló munkát London kilenc millió lakosa között. Ezek közt kétszázán házankénti látogatást végeznek a többi pedig a munkások közt szolgál.

— **Rádió, telefon és a római egyház.** Az Osservatore Romano, a hivatalos pápai közlöny kifejti, hogy a betegek számára hasznos segéd-eszköz a misének rádióon való meghallgatása, de aki csak képes felkelni és elmenni a templomba, az köteles személyesen is jelen lenni a misén. Kijelentik továbbá, hogy a telefonon történő gyónás érvénytelen, mert a gyónásnál okvetlenül személyesen kell jelen lenni és a titoktartás sincs biztosítva a telefonon továbbított gyónás alkalmával.

— **Az Istenellenes mozgalom** Európában Izland kivételével mindenütt megtalálható. Ahol szervezkedése tiltva van, ott titkos szervezeteket állít fel. Lengyelországban erősen vissza igyekeznek tartani. Litvániában és Latriában egy nemzeti-pogány mozgalom áll fenn, mely Oroszország felé kacsingat. Az Oroszország melletti országokat az orosz istenellenes rádiópropaganda zavarja. Norvég- és Svédországban nagyon elevenek a kommunisták s nagyon sok sejtet alkotnak. Franciaországban most játszódnak le azok az előjátékok, melyek Németországban az istenellenes mozgalom hivatalos betiltása előtt láthatók voltak: az egyháznak, egyházi szolgálóknak és tevékenységeknek kigúnyolása szindarabokban, revükben stb. Belgiumban hasonlóképen, Ausztriában az osztrák marxista istenellenes mozgalom közvetit az osztrák szabadgondolközők és Moszkva között. Csehszlovákiában az összemérés óta a kath. egyházból kitért kétmilliónyi ember részben a szabadgondolköző mozgalom előharcosa.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA” Vefké
Kapušany^a címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csičserl
lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Kanaán felé . . .

Az egyiptomi fogságból szabadult Izráel nem mehetett egyenesen haza. Hosszu keserves bujdosás, megpróbáltatások és szenvedések szinte végtelen sorozata várakozott rájuk. *Negyven esztendő*, amely alatt elvénült, elhalt egy egész nemzedék. Azok, akik megismerték Egyiptom bálványozását, akik zúgolódtak Mózes ellen és az Isten akarata ellen, akik visszavágyódtak a mult emlékei, — az egyiptomi husos fazekak mellé. És ott a pusztában született és nőtt fel új nép, testében edzett, lelkében erős. Puszták vad viharja, égető napsütés, vándorlás és nélkülözés kinjai tették erőssé a lelkét, acélossá a hitét Izráel Istenében.

A régiek, az apák — nem voltak méltók a Kanaán birtokbavételére.

Mi is ilyen bujdosók vagyunk. Egy elmult korszak emlékei terhelnek, egy világégés irtó-zatos rémképei kísértének. Tele van a lelkünk panasszal, gonddal, fáradt lemondással. Tele van körülünk és bennünk is az egész világ azzal a gyűlöletfertőzte atmoszférával, amely az Isten haragjának eszközeként úgy fog körül, úgy akadályoz minden dolgunkban és előhaladásunkban, mint a menekülő, haza vágyódó és törekvő Izráelt a Sur pusztájának égető sivatag homokja.

Reménytelenül, ingadozó hittel, szeretet nélkül csak járunk, vánszorgunk... tovább... tovább...

De közben, amíg év fordul év után, születik és serdül, növekedik körülünk új nemzedék. „Új arcu emberek.” Gondolatvilágukat, célkitűzéseiket mi, már régebbi emberek, csak nagyon nehezen, vagy sehogysem értjük. De a szemükben, tiszta, ragyogó szemükben és a lelkükből feltörő új erőkből mintha már ott csil-

logna a boldogabb jövő: a Kanaán képe. Isten kezében ők az eszközök a jövő munkálására, ők nyertek hivatást arra, hogy összekössék a multat, a mi világunkat egy más, új, jobb és bizonyára boldogabb világgal. A krisztusi elgondolások, a testvéri érzés, egymást megértés, megbecsülés szeretetvilágával.

Övék a jövő.

Amit tudós elgondolások minden tudománya, kuruzslók minden írja, csodaorvossága nem tud elérni: a megifjodást; amire nem képes a világ semmi konferencia, békeszerződés, paktum, elmélet: a megértést és jóakaratot az emberek között és a gyengék iránt — Isten általuk ígéri és adja meg a világnak.

Ilyenkor az iskolai év végén látjuk és elhisszük ezt. És erőt is meritünk ez elgondolásból. Csak menjünk a gyermekek közé. Ha el akarjuk felejtetni az esztendő terhet, amely a vállunkat nyomja, a holnap gondját, amely a lelkünkre ránehezedik, a világkriszt, amely miatt barázdássá szántja a homlokunkat az élet ekéje, a kísértő emlékeket, a lenyűgöző bajokat, a panaszt, a világ römlottsága, a minden hiába-valóság, a lassu elpusztulás réme és a „már nem bírom tovább” miatt: menjünk a gyermekek közé, abba a gondtalan, zsi-bongó, zajongó seregbe és mi is elfelejtjük a gondokat, a sebeket, a keresztekét és megtanulunk tölük mosolyogni, remélni, tervezni, folytatni a munkát új erővel — értük: a jövőndő ígéreteiért, az új élet zálogaiért.

Ezek a napok a gyermekek és az iskolák napjai.

Szerető szívvvel és imádkozó lélekkel járjunk közöttük, hálát adva Istennek, aki egy éven át ismét megtartotta, megoltalmazta őket minékünk,

a jövőnek és az Ó országának. Aki megengedte, hogy gyarapodjanak testben, lélekben, Isten és emberek előtt való kedvességben. Általuk ad biztatást, új erőt nekünk is az Isten a kötelességek hűségese teljesítésére, a további kitarító munkára nem kétségbeeső, tétlen lemondással, hanem új hittel, új bizalommal: mert látjuk bennük az Isten kegyelmét, bizonyosságait és zálogait a megújulásnak, a határozott cél felé való törésnek: a boldogabb jövőnek. —*ness*—

Fegyelmi szabályzat.

(Folytatás.)

C.) *Kántorok, tanítók, gondnokok és presbiterek fegyelmezése.*

I. §. Tekintettel arra, hogy ezen tisztségek viselői az E. T. szerint ki vannak véve a helyi gyülekezet ítélkezése alól: elsősorban szükséges ezekre nézve is az önfegyelmezés a hivatali eskü és az Ige útmutatása és szelleme szerint. Lásd a különböző esküket, a presb. kiskátét és az E. T. i. 121 és 109 §-it. Ezenkívül I. Pét. 5., 2., 3. acta 20., 28., 29.

II. §. Ez önfegyelemre való nevelés módjai az egyes lelkesítő körök konferenciák által évenként legalább egyszer megállapítandó helyen és időben tartandó körök presbiteri konferenciák, melyeknek célja, hogy a kötelességek és vétségek megismerése alapján mindenki saját maga fegyelmezze önmagát, vagy vonja le az illő konzekvenciákat, hogy megelőztessék a közbotrány és fegyelmi eljárás.

III. §. Ezen körök presb. konferenciákon minden kántor, tanító, gondnok és minden presbitériumnak legalább egy negyedrésze köteles megjelenni évenként felváltva, turnusokban. Esetleges minimális utiköltségeket az egyes egyházak pénztára viseli.

IV. §. Ezen körök presb. konferenciák programja legalább is a következő:

1. Istentisztelet a templomban alkalmi predikációval.

2. A templomban vagy gyűlésteremben értekezlet, amelynek legfőbb tárgya az önfegyelmezésre való nevelés és tanítás. (II. §.)

Minden körök presb. konferenciáról rövid értesítés küldendő az esperesnek.

V. §. Ezen körök presb. konferenciák alkalmával az egyszerű szükséges táplálkozásokon tulleendő vendégeskedés tiltva van.

VI. §. Minden templomban a presbiterek részére külön padok jelölendők ki, vagy állítandók be, nevekkkel megjelölve és kötelesek ebbe ülni korszerint, elől a gondnok. Úrvacsora vételnél először a presbiterek állnak ki és vesznek Úrvacsorát, ez után a többi hívek.

VII. §. Minden presbiternek kötelessége a templombamenetel minden vasárnap. Két egymás utáni elmaradás indokolandó a presbitéri-

um előtt. Köteles Úrvacsorát venni évenként legalább háromszor.

VIII. §. Minden egyházközség szomszédsági körzetekre osztandó egy presbiter kezelése alá, melyben vigyázókká tételnek, hogy nyilvántartsák azt, hogy körzetük tagjai járnak-e rendesen templomba, élnek-e urvacsorával, nincs-e vadházas. részeges, káromkodó, ünneprontó stb. és a körzetükben tapasztalt családi és egyéni visszáságokról a lelkeseknek azonnal jelentést tesznek, ki a szükséghez képest intézkedik.

IX. §. A presbiteri és közgyűléseken kötelesek megjelenni, a lelkeszt egyházépítő munkájában támogatni, az egyház érdekében szükséges egyéni megbízásokat teljesíteni. (E. T. I. 121. §)

X. §. Tekintettel a nagyobb szolgálatra, a nagyobb felelősségre (I. Tim 5., 17.) a presbiterek esetleges vétség, vagy mulasztás esetén egy fokkal szigorubbán bírálendók el, mint azon egyháztagok, kik tisztséget nem viselnek, mert mint előjárók vétkességük nagyobb erkölcsi és anyagi kárt okoz az egyháznak.

XI. §. Ezen szabályzat megsértésében makacsul vétkesnek talált presbiter ügye azonnal jelentendő a presbitérium által az esperesi hivatalnak, aki az esethez mérten int, fedd, vagy fegyelmit indít. (E. T. I. 165. §.)

XII. §. Ezen szabályzat felveendő a református presbiter kiskátéjának új kiadásába és minden presbiternek kezébe adandó, hogy mindenkor tudhassa, hogy „mit kíván a református egyház a saját presbitereitől”.

XIII. §. Az egyháztagok fegyelmi szabályzata a presbiterekre fokozott mértékben alkalmazandó a kötelességek tekintetében.

D) *Az Egyháztagok Fegyelmi Szabályzata.*

I. §. Egyház csak ott van, ahol Isten igéje hirdettetik és a tagok annak engedelmeskednek. Az egyház szabad erkölcsi lényeket akar nevelni, akiknek akarata önként és boldogan hajlik Isten szolgálatára. Az egyházi fegyelem tehát nem kényszerzubbony vagy állatszelistítő bot, hanem belső meggyőződésből származó erkölcsi törvény legyen.

II. §. Az egyházközségi fegyelem kiterjed az egyház minden konfirmált tagjára nemi és korkülönbség nélkül, hogy a református keresztyének közé ne számláltassanak azok, akik rút és vétkes életet élnek, hogy a jók meg ne romljanak és hogy a gonoszok megbánják bűneiket.

III. §. Az egyházközségi fegyelem gyakorlására a presbitérium — mint fegyelmi tanács — illetékes és köteles.

Fegyelmi esetek:

Fegyelmi vétséget követ el és e törvény szerint fegyelmezendő az az egyháztag:

I. Aki nyilvánosan a szentírással és egyházunk hitvallásával ellenkező értelmet vall, tanít, hirdet, vagy cselekszik, és ezen eljárásával az egyházban pártoskodást, szakadást, vagy botrán-

kozást idéz elő. Tehát aki a vallásosságba, egyháziasságba és közerkölcsiségbe ütköző életet él, vagy cselekedetet követ el.

2. Aki egyházunk ünnepeit nem tartja meg, Istentiszteleteit nem látogatja legalább havonként egyszer, Úri szent vacsorával nem él évenként legalább egyszer.

3. Aki gyermekeinek vallásos oktatásáról, egyházunk hitelvei értelmében való neveléséről nem gondoskodik. Gyermekeit egyházunk istentiszteletei és más, a gyermekek és az ifjuság számára tartandó vallásos összejövetelei, vasárnapi iskola, ifjusági egyesület, stb. látogatására szülői tekintélyével nem kötelezi, vagy más egyház hasonló összejöveteleire küldi, vagy engedi.

4. Aki olyan cselekedetet követ el, melyet az állami törvény nem tilt, de tiltja a 10 parancsolat: hazugság, az Úr napjának megszenteltelenítése, fukarság, fényűző életmód, kicsapongás, mértéktelenség, részegeskedés, rút nyereszkedés bűnei.

5. Aki szüleivel, házastársával, gyermekeivel, cselédeivel, alkalmazottaival, egyházi és világi előjáróival szemben közmegebotránkozást okozó bánásmódot, engedetlenséget, magaviseletet tanusít. Illetőleg gyermeki, szülői, házastársi, testvéri, rokoni, polgári és alattvalói kötelességeit közmegebotránkozást okozó módon megsérti, vagy elmulasztja.

6. Aki általában olyat tesz, ami másokat bűn elkövetésére indít, mások lelki épülésében kárt okoz, vagy a gyülekezetben a szép rendet zavarja és így botránkozást okoz.

7. Aki az egyházi élet munkáiban, a gyermekek, ifjuság és felnőttek között végzendő missziói, kulturális, szociális és szeretetmunkában való részvételt elfogadható indok nélkül megtagadja, ha Istentől adott tehetségére tekintettel ezzel egyházközsége hatósága megbizzza.

8. Aki a keresztyén szeretet gyakorlásában feltűnő, vagy tüntető módon nem vesz részt. Árvák, tehetetlen szegények, betegek és a felebaráti szeretet segítségére rászorultak és a keresztyén szeretetintézmények támogatását közmegebotránkozást okozó módon megtagadja, bár volna módja rá; aki másokat is annak megtagadására rá akar venni; aki egyházunk szeretetmunkáinak indokolatlanul rossz hírét költi.

9. Aki az egyházközség gyűléseiben és szavazásaiban, amennyiben törvény szerint erre jogosult, tüntetően és indokolatlanul nem vesz részt.

10. Aki az egyház, iskola és egyházi intézmények fentartásához anyagi tehetsége szerint hozzájárulni vonakodik, közterheit pontosan nem fizeti és esetleg másokat is erre rábeszél.

11. Aki a vallásos és egyházi életet érintő bármely panasza, vagy sérelme elintézése végett nem az egyházi hatósághoz, hanem máshoz fordul.

12. Aki az egyház által reáruházott hivatalos tisztséget alapos indok nélkül nem fogadja el.

13. Aki egyházunk szolgálatait nem veszi igénybe, hozzánktartozó gyermekeit nem egyházunkban keresztelteti, konfirmáltatja, aki törvénytelen házasságát egyáltalában nem, vagy más egyházban áldatja meg, hozzánktartozó halottjait nem egyházunk szertartása szerint temeteti el.

14. Aki a házasságkötés alkalmával, vagy később beleegyezését adja ahhoz, hogy születendő összes gyermekei más vallásban neveltessenek.

15. Aki olyan bűncselekményt követ el, amely úgy az isteni, mint az állami törvényekbe ütközik, mint káromlás, trágár beszéd, paráznság, részegeskedés, házasságtörés, lopás, rágalmazás, hatóság előtti hamis vádaskodás, hamis eskü, emberölés, vagy más tiltott vétség és bűntett, ha ezek miatt elítéltetvén a gyülekezetre ségyent hoz.

16. Aki az egyházi törvényeknek és az egyházi hatóság rendeleteinek nem engedelmeskedik, vagy azok ellen izgat.

17. Aki mindezek közül valaminek elmulasztása, vagy megszegése miatt az egyházi hatóság részéről a törvényes fegyelmezésben részesül és a fegyelmezésnek magát keresztyéni alázattal alá nem veti.

(Folyt. köv.)

Válasz

Dr. Eszenyi Gyula főgondnok urnak a rimaszombati presbiterium nevében közgyűlési tudósításomnak közzétett „megjegyzéseire“.

Előre is kijelentem: tiszteletben óhajtom tartani a rimaszombati presbiterium kérelmét; nem óhajtok — mint ahogy eddig sem tettem, — a rimaszombati egyház ügyeivel foglalkozni, de remélem, hogy megengedik, hogy ugyanaz előtt a nyilvánosság előtt igazolhassam magam, amely előtt vádoltattam.

A vád az, hogy nem tárgyilagosan és nem jóakarattal avatkoztam bele a rimaszombati egyház ügyeibe. Ez a vád méltatlanul ért engem, mert 17 év kedves emléke fűz ehhez az egyházhoz, mert mindenkor a legnagyobb tisztelettel és csodálattal néztem fel annak neves vezetőire, mert lelkemben mindig sulyosan elítéltem azokat, akik hirnevét és dicsőségét tépászták s mert hiszem, hogy lesz, mert kell is hogy legyen ismét a szlovenszkoói magyar kálvinizmus dicsekedése.

Hogy tudósításom tárgyilagosa, igazolom a közgyűlés 37. sz. határozatával. „Közgyűlés az egyházmegyei biztosoknak a rimaszombati egyház vagyoni ügyeire vonatkozó jelentését teljes egészében magáévá teszi, annak egy példányát mihez tartás végett a rimaszombati egyháznak kiadni rendeli.“ A vonatkozó határozattal a jelzett jelentést is megküldöttem, méltóztassanak megnézni, abban mindaz benne van, amit én

irtam a tudósításban, megjegyzem, hogy az aldozatkészség itt nem az adakozásra, hanem az adózásra vonatkozik. A teljes szabadkéz az ügyek rendezésére ugyanezen pontban van és így hangzik: „Az egyház vezetőségének eddigi szükséges intézkedéseit megerősíti. Megengedi felsőbb egyházi hatósági engedéllyel ingatlanok eladását is, de figyelmébe ajánlja erre vonatkozólag a bizottság utasítását.” Másról nem tudok. A lelkészi állás megszüntetéséről azt irtam, amit a közgyűlés határozott. Hogy az egyházmegye elismerését fejezte ki a mostani vezetőségnek, ez pedig benne van a tudósításomban.

A rosszakaratot bizonyonnyal azért tulajdonítják nekem, mert voltam oly merész és néhány gondolatot fűztem a lelkészi állás megszüntetéséhez minden bántó, sértő és gyanúsító szándék nélkül, csak azért, mert törhetetlen hive vagyok a két lelkészi állás fenntartásának. Mégpedig azért, mert ha Rimaszombat most lelkészt választana, nem az eddigi püspök-lelkészek fizetésére, hanem az eredeti I-ső lelkész díjlevelére választana. Ennek értéke pedig az országos hivatal által 8436 koronában lett megállapítva. Ebben benne van a lelkészi földek értéke és a város által kiszolgáltató termény és fa járandóság értéke, ami bizonyonnyal a nagyobbik részét teszi és nem képezi sem az egyház pénztárának, sem a hiveknek a terhé. Ha most már a 8436 korona értékéből levonjuk a lelkészi állás megszüntetése esetén többlet munkákért kifizetni szándékolt 5000 koronát, a fennmaradó 3436 korona nem olyan nagy összeg, hogy azt a még esetleg szükséges helyettesítések és külön díjazások meg ne emészthessék anélkül, hogy bárkit is meggyanusítanék; nem olyan nagy összeg, hogy annak megtakarításáért indokolt volna a lelkészi állás megszüntetése.

Ami a lelki értékek megmaradásának bizonyosságát illeti, én nem kétlem az ifju lelkész nagy lelki készségét, rátermettségét, csak tudom, hogy a sok a legerősebbet is megörli és hogy a munkához való erőnk, egészségünk, bírásunk nem teljesen a mi akarásunktól függ. Az első lelkészi állás pedig legfeljebb azóta lehetett dekorum, amióta az egyszersmint püspöki állás is volt, de azelőtt nem az volt és semmi ok sincs rá, hogy ezután az legyen.

A mult évi egyházmegyei gyűlés nem azt állapította meg, hogy aránytalanul kevés a II-ik lelkész fizetése, hanem, hogy feltűnő, hogy a káplán havi járandósága több.

A rimaszombati egyház mindég megkívánta, hogy amit ő felterjeszt, azt mint az egyházra üdvöset teljesítse az egyházmegye, talán azért is, mert az ott tanácskozó falusi papok országos viszonylatban nem vezető emberek. Így volt ez a kántori díjlevel felterjesztésekor is; akkor is kellemetlen benyomást tett volna, ha nem teljesítette volna az egyházmegye a rima-

sombati egyház kívánságát. Most is kár volt megsértődni, mert az alapok és tőkék felhasználását nem azért nem engedélyezte az egyházmegye, mert már akkor a rimaszombati egyház küldöttjei nem voltak jelen és így nem volt kitől félnie, hanem azért, mert a felterjesztésben egy kis hiba volt, ugyanis az alapok és tőkék felhasználásának engedélyezését kérték, holott a valóság szerint, — miután még mielőtt engedélyezve lett volna, már fel is használták, — a felhasználás jóváhagyását kellett volna kérnie s akkor az egyházmegye —már mást ugysem tehetvén,— jóváhagyta volna.

Nem vonom kétségbe a jószándékot, de kérdem, ki biztosít arról, hogy a rimaszombati lelkészi állás megszüntetésért nem fogja-e egy pár év múlva valaki a gondatlanság vádjával illetni az egyházmegyét és az egyházkerületet, mint a mostani közgyűlésünkön a kántori díjlevelért.

Ki merte volna még akkor gondolni, amikor az egyházmegye és egyházkerület örömmel hagyta jóvá a rimaszombati kántori díjlevelet, mint a rimaszombati egyház nagylelkűségének bizonyítékát, hogy egy pár év múlva éppen a rimaszombati lelkész logja megítélni az egyházmegyét és kerületet, amiért ezt a ma már nem üdvös díjlevelet akkor vissza nem dobta.

Minden jószándéku ember üdvöset akar, de hogy csakugyan az lesz-e, azt nem mi, akik akarjuk, hanem csak az idő igazolja.

Arra nézve pedig, hogy nekünk papoknak és egyházaknak van mit sepernünk. Sajnosan kell megjegyeznünk, hogy ebben segítségünkre voltak a rimaszombati események s mi leszünk a boldogok, ha ismét mint követendő példát állíthatjuk magunk elé Rimaszombatot.

Én a magam részéről, míg valaki az ellenkezőnek üdvösebb voltáról meg nem győz, mindig a lelkészi állás megtartásának hive leszek, mert én azt is tudom és azt is nézem, hogy a rimaszombati egyik lelkészi állás megszüntetésével egy magyar kálvinista papi család megélhetési lehetőségét is megszüntetjük.

Szíves bocsánatukat kérve, hogy úgy a tudósításomban, mint kikényszerített válaszómban egyáltalán merészkedtem a rimaszombati egyházzal kapcsolatban írni, mert a főgondnok ur megjegyzéseinek hangjából ítélve, ez merészség volt, de távol állott és áll tőlem a legcsekélyebb rosszakarat is,

nagyrabecsülésem kifejezése mellett vagyok
Runyán 1933 június 18.

Lenkey Lajos
em.-i h. főjegyző.

Belmissziói előadók értekezlete.

Június 9—10-ére hívta össze az idej belmissziói értekezletet dr. Enyedy Andor konventi belmissziói előadó a budapesti Theologia Ráday-termébe. Már majdnem tíz éve minden éven

összejön a táborkar, hogy egységes tervet készítsen a hitetlenség tábora által folytonosan megújuló támadás visszaverésére. Az évenként megjelenő belmissziói Utmutató szinte nélkülözhetetlen segítő eszköz lett a gyülekezeti lelki gondozás s védelem terén a lelkipásztorok kezében.

A megjelentek előtt délelőtt 9 órakor *Szabó Zsigmond* halasi lelkipásztor hirdette az ígét, amely után Enyedy Andor üdvözölte a közletről és távolról egybeseregletteket és az értekezletet megnyitotta. Majd három előadás következett, amelyek közül a legelső és legkimagaslóbb volt, *Dr. Ravasz László* püspök előadása, amelynek ez volt a címe: *Az igehirdetés a misszió szolgálatában*. Rövid kivonatban a következőket mondotta: A lelkipásztor legfontosabb szolgálata az Ige szolgálata. Van olyan igehirdetés, amely befelé hat, ez a gyülekezet építésére szolgál. És van olyan, amely kifelé hat, ez pedig a gyülekezet határait akarja kiszélesíteni.

Ezeknek az összejöveteleknek nem az a célja, megállapítani, hogy milyen kiválók vagyunk s jóleső érzéssel, titkos belső büszkeséggel és bizonyos lenézéssel tekinteni a szomszédra, hanem inkább azért jövünk össze, hogy megállapítsuk a mai állapotunknak elesettségét, nyomorúságát.

Igehirdetésünk válsága szembeötlő. Példákkal lehet igazolni. Pl. a hétköznapi reggeli és esteli istentiszteleteink elsovadtak, sőt a vasárnap délutáni istentiszteleteink is, kivált városi gyülekezeteinkben. Úgy tűnik fel, mintha a vasárnap délutáni istentiszteleteink másod, sőt harmad rangú istentiszteletek volnának. Az sem egészséges dolog, ha nagy ünnepeink alkalmával szétfeszítő számban jelennek meg templomainkban híveink. Ez görög katolikus vonás s valami népünnepély ize van. Szomorú dolog, hogy pl. az advent, az introitus és a pünköszt, az exodus, kezdenek omladozni.

Minden igehirdetés hatása attól függ, hogy milyen lelkikapcsolatban van az igehirdetés a gyülekezettel. A magyar pusztán lehet nagy távolság két személy között, de ezek könnyen találkozhatnak s kezet foghatnak, míg az egymással párhuzamosan futó sinpáron egymással ellenkező irányban haladó gyorsvonaton két ismerős, bár az egymás mellett elhaladás pillanatában csak egy kar kinyújtásnyira vannak egymástól, még sem tudnak egymással kapcsolatot teremteni. Nem szép, vagy tudós, hanem fogatos igehirdetésre van szükségünk. Kifelé hódító, befelé építő legyen az igehirdetés.

Miképpen lehet az igehirdetés építő? Ennek tárgyi és személyi okai vannak. Minden lelkipásztori munkának az a feladata, hogy a gyülekezetben egy élő mag képződjék, amely lelkipásztorával lelkiközösségben legyen, mint Jézus 12 tanítványával. Arra kell törekedni, hogy ez az élő mag a presbitérium legyen.

Vigyázni kell arra, hogy a gyülekezeti munkából a gyülekezetnek minden rétege kivegye a maga részét. Legyenek munkások az asszonyok, leányok, ifjak és szegények közül, hogy ezekkel, mint kapcsolatok legyen a lelkipásztor gyülekezetéhez kapcsolva. Azonban óvatosnak kell itt is lennünk. Mert nagyon sok lelkipásztori munka hiúsult meg már amiatt, hogy bár kialakult a gyülekezetben egy csoport, de ez betokozódott s a tömeg kívül maradt.

Ha a gyülekezetben a lelkipásztor nem inspiráló, hanem pl. egy félelmetes tekintély, ebből veszedelmek származhatnak. Az igehirdetés nincs helyhez, időhöz, órához kötve. Néha egy elejtett szó, egy kézfogás is lehet igehirdetés. Az igehirdetésnek sugározni kell az Ígét. A ref. lelkipásztoron a meghallgatott imádság dicslényének kell sugározni. A lelkipásztor kell, hogy a gyülekezet idege legyen, amelyen átfut minden öröm, de kivált minden szenvedés. Egy igazi lelkipásztornak nagyon sokat kell szenvedni gyülekezeteért. Minél többet szenved, annál nagyobb áldása lesz annak. Elemente már hozzád egy tépelődő, töprengő lélek a maga életbevágó kérdéseivel?—mert csak ettől az időtől kezdve vagy lelkipásztor.

Missziói elem az igehirdetésben az, hogy a lelkeket az újjászületéshez elvezesse. Pásztorság nélküli igehirdetés lehet közhasznú tevékenység, de lélekmentés nem lesz. A lélekkeresés, az igazi missziói munka örök mintaképe a samáriai asszony megkeresése és megmentése.

Ezután *Szabó Imre*, a budapesti egyházmege esperese szólt erről a témáról: *Az egyház-kormányzás a misszió szolgálatában*. Talán helyesebb lenne — úgy mond — így formulálni a témát: A misszió szolgálata az egyház-kormányzásban. Az bizonyos, hogy az egyház-kormányzás nem lehet lélek nélküli gépmunka, akta elintézés csupán, igazi célját akkor fogja elérni, ha minél inkább dominál abban a missziói elem.

A délelőtti előadást befejezte *Muraközy Gyula* kálvintéri lelkipásztor ezen a címen tartott előadásával: *A presbíter a misszió szolgálatában*. Nemcsak látható és láthatatlan egyház van, de van hivatalos és missziós egyház. Sok lelkipásztor előtt nem a missziós lelkipásztori típus az ideál. Sokszor megtörténik, hogy a tagok mozognának, de a szív nem mozdul, tudjuk mire vezet ez az emberi testben is. A presbíter-választás van olyan fontos, mint a lelkipásztor választás. A presbíteri gyűlés, — mint általában szokásban van — ne csupán adminisztrációs kérdéseket tárgyaljon, hanem mindenkifelett lelkikérdéseket.

A program szerint délután Órszentmiklósrá kellett volna ellátogatni az értekezlet tagjainak, megtekinteni az özevgy papnék és szociális testvérek otthonát, de ez a kirándulás elmaradt, hanem ehelyett a Filadelfia diakonissza, Egylet székházát és ennek kórházát, a Bethesdát néz-

ték meg, *Czegléd Sándor* elnök és *Biberauer Richárd* igazgató fogadták az értekezletet szíves előzékenységgel, testvéri szeretettel s kalauzolták úgy a kórház, mint a diakonissza-Egylet ragyogóan tiszta termeiben. A magyar diakonissza ügyet *Biberauer Richárd* és felesége *Vischer Márta* indították el ezelőtt 30 esztendővel. A kicsiny mustármagból terebélyes fa lett. Az intézet 5 diakonissza testvérrel indult s ma már 80 a számuk. Óriási haladás ez nálunk, de hol vagyunk mi a külföldi protestáns testvéreinktől, pl. Németországtól, ahol 40 ezer, a kicsiny Svájcban pedig több mint 2500 diakonissza testvér működik. A Filadelfia diakonisszái közül 11 szolgálja Isten ügyét a budapesti gyülekezetekben, 2 Kecskeméten, 2 Czegléden és még többen a nagy alföldi gyülekezetekben megbecsülhetetlen szolgálatot végezve kivált a tanyai hiveink lelkigondozása terén. *Ravasz László* így nyilatkozik: „A diakonissza-intézmény Magyarország számára régen áhitott főhéher darab kenyér volt. Vakmerő kockázat, hősiesség, sok, sok áldás, még több ígéret.”

Bár nem régen fájó vesztesség érte az egész intézetet, amikor az Úr haza hívta a diakonisszák édes anyját: *Vischer Márta* nagyasszonyt, mégis olyan mennyei nyugalom, megnyugvás ömlik el úgy a férjnek, *Biberauer Richárd*nak, mint az árván maradt testvéreknek arcán. Valóban meg kell érezni mindenkinek, hogy az a hely Istennek háza és az ég kapuja. Majd megnéztük az intézet hatalmas nyomda teremt, modern rotációs gépeit, ahol éppen a *Református Figyelő* 23-ik számát nyomták.

Közben szerető szívek asztalt terítettek számunkra s *ifj. Biberauer Richárdné* Nagytiszteletű Asszony gazdag uzsonnával vendégelt meg bennünket. Uzsonna után az intézet parkjában *Bakó László* szegedi lelkipásztor előadását hallgattuk meg, amelynek ez volt a címe; *Állásfoglalásunk a szociális kérdésben.*

Már estére hajlott az idő, amikor elindult az értekezlet a farsori templom felé, hogy eleget tegyen *Szabó Imre* meghívásának, aki a farsori gyülekezeti munka beszámolójára hívta meg az értekezletet. Mintha mozi vásznon pergették volna le egy modern ref. gyülekezet egy évi életét. Elvonultak szemünk előtt a szegény gondozás, az ifjúsági és leánykörü, az asszonykörü és elhagyott betegek gondozása, az énekkari, ifju és öreg cserkész munkák nehéz, felelőséggel teljes, de mégis gyönyörűségei terheinek lelkes, önként vállalt hordozása, amelyekről mondotta *Idvezítőnk*: „Az én terhem könnyű, az én igám gyönyörűség.” Megtudtuk, hogy az u. n. tizedek akció révén sok métermázsza élelmiszer gyűlt össze, az ifjúsági kör és cserkészek által összegyűjtve a téli inséges időben a gyülekezet szegényei számára.

A leánykör és asszonykör tagjai pedig a hetenként összegyülekező varró órákon meleg ruhákat horgoltak, alsó és felső ruhákat varrtak

a szegényebb testvérek számára. A diakonissza testvér pedig az elhagyott betegeket látogatta meg s ahol szükség volt, pénzzel, gyógyszerrel, vigasztalással éreztette meg, hogy az egyház anyaegyház.

A beszámoló bevégezése után *Tasnádi Nagy András* főgondnok állt az Úrasztala elé s kezesen, de őszintén érzett szavakkal mondott köszönetet Annak, aki adott erőt, lelkesedést, türelmet ezeknek a munkáknak véghezvitelére. Felhívta a gyülekezetet, hogy jövőben még nagyobb áldozatkészséggel, még forróbb imádsággal kapcsolódjanak be a gyülekezeti munkákba, mert csak akkor épülhet a Krisztus teste, az egyház, ha a mi Fejünk hívogatását és az egyetemes papság elvéből kifolyólag, az elkötelezettséget mindenki megérti.

Mi, akik tanúi voltunk ezeknek a beszámolóknak, most láttuk meg egész világosan, hogy ezeknek a munkáknak meg kell lenni nemcsak a nagy, városi gyülekezetekben, hanem a legkisebb falusi gyülekezetben is. Csakhogy amit itt sok szerv végez, azt falun egy pár szerv végezheti. Szegénygondozás, beteglátogatás, a gyermek és ifjúsági munkák intenzív megindítása tovább nem odázható, hacsak azt nem akarjuk, hogy az újraéledő katolicizmus, kommunizmus és a szekták elragadozzák lassacskán hiveinket. A göncöl szekér láthatatlan paripái már majdnem fent vágattak az égboltozat legmagasabb pontján, amikor szálláshelyeinkre térhettünk.

Az értekezlet másnap tovább folytatódott. Ismét áhitat vezette be, amelyet *Svingor Jenő* a tiszáninneni egyházkerület belmissziói előadója tartott. Utána *ifj. dr. Szabó Aladár* gödöllői lelkipásztor szólt: „A sajtó a misszió szolgálatában” címen. Rámutatott a sajtó óriási fontosságára az egyházi életben. Hiszen a sajtó nélkül a reformáció sem terjedt volna olyan gyorsan. Ma, amikor a nyomtatott betű legbiztosabb terjesztője minden eszmének, amely igazságot felismerve ellenségeink — uton-utfélen terjesztik fertőző tanait, nekünk is teljes figyelemre kell méltatni a nyomtatott szó hatalmát s teljes tehetségünkkel támogatni sajtóorgánumainkat.

Mivel az idő nagyon rövidre volt már szabva, egész röviden szólt *Draskóczy László* a külmiszióról. Összehasonlítást tett a magyarországi ref. külmiszió és kath. külmiszió között. Megállapította, hogy az összehasonlítás a reformátusok hátrányára üt ki. Mert amíg a ref.-ok az egész Magyarországon 18.500 Pengőt (92.500 ökt), addig csak a budapesti kath.-ság 25000 Pengőt (125 000 ök-t) fordított a múlt esztendőben külmisziói munkára.

Dr. Incze Gábor és *Főnyad Dezső* szóltak még a közép és főiskolás diákok csendes napjáról, majd befejezésül megtárgyaltattak a jövő évi 1933/34-es belmissziói Utmutató összeállítása. Elfogadtattak, hogy az összeállításnál a

mult évi Utmutatónál használt irányelvek érvényesüljenek ismét.

Istennek Lelke készítette ezt a találkozást, amit megérezünk mindnyájan, mert e lelki fürdő után felfrissülve, megerősödve, hitben meggazdagodva tértünk vissza gyülekezeteinkbe.
(m. d.)

H I R E K

— **Lelkészválasztás.** A Vári egyházközség lelkési állására 15-en pályáztak, akik közül a minősítő bizottság egy pályázót törölt. A választásra jogosultak 203-an szavaztak le s a szavazatok általános többségével Sütő Dezső tiszabökényi rendes lelkész választott meg. A választást Györke István lelkési és Dr. Kovách Béla világi főjegyzők vezették.

— **Gönczy Pál** kiseráti lelkészt a nagydobronyi gyülekezet június hó 18-án egyhangulag lelkipásztorává választotta — meghívás után.

— **Az abaujtonai egyházmegye** június hó 7-én tartotta rendkívüli gyűlését Kassán, amelynek egyetlen tárgya a lemondás folytán megüresedett esperesi szék betöltése iránti intézkedés megítétele volt. A szavazás elrendeltetett július 10. határidőig. A közgyűlés a fellépő esperesét: Idrányi Barnát, tiszteletbeli esperesévé választotta és azt is elhatározta, hogy a budapesti egyházmegye példájára egyházmegyei tanácsbíróvá is megválasztja, hogy így egyházmegyénk anyagi és lelki irányításában, kipróbált bölcsességét, nagy tapasztalatát és tudását ezután se nélkülözze.

— **A balogtamási-i ref. leányegyház** hivei pünköszt másodnapján szép és lélekemelő ünnepség keretében Czékus Miklóst, az egyház közbecsülésben és szeretetben álló nyugalmazott tanítóját, 30 évi hűséges munkálkodása jutalmául főgondnoki székükbe iktatták be, ki ünnepélyes eskütétele után az egyháznak több mint 1000 kő-t adományozott. A szép cselekedet dícséretre nem szorul.

— **A técsői egyház** úgy erkölcsileg, mint anyagilag kitűnően sikerült vallásosestet rendezett, **Orosz Imre** szőlősgyulai lelkész bibliamagyarzatot tartott és imádkozott. Majd a helybeli lelkész **Fóris Béláné** ref. tanítónő harmónium kísérete mellett énekelt egy operaáriát a „Bibliás ember” című operából. Az iskolás gyermekek és a leánykör tagjai szavaltak. A vegyeskar

és a férfikar énekszámokat, az ifjusági kör tagjai pedig vallásos szindarabot adtak elő. Végül **Lajos Sándor** fancieskai lelkész zárta be a vallásosestet.

— **Ajánlkozás.** A nt. Esperes úr helybenhagyásával ezuton kérem azon nt. lelkésztársaimat, akiknek helyettesre, vagy kiségitőre van szükségük, ez iránti megkeresésüket küldjék a nt. Esperesi Hivatalhoz (Berehy — Nagyberég Podk. Russ), vagy címemre: Angyal Viktor ref. lelkész Kisbégány, pp. Velká Behaň Podk. Russ.

— **Ajánlkozás.** Több évi gyakorlattal bírós. lelkész a nyár folyamára ajánlkozik lelkész kiségitésére, illetve helyettesítésére. Mindenféle irodai, vagy instruktori munkát is elvállal szerény díjazásért. *Megkeresés a losonci ref. lelkési hivatalhoz intézendő.

— **Felvétel a Kálvineum hajduböszörményi fiuinternátusába.** Az 1933—34. iskolai évre a teljes díj 600 P, ref. lelkészek és tanítók fiai részére 500 P. Az internátusnak külön háló, ebédlő, tanuló, fürdő, olvasó, játszó és zeneterme van, modern tornaterme, két tennispályája, hatalmas kertje. Elsősorban református növendékek nyerhetnek felvételt, akik egyben a kapcsolatos human jellegű gimnáziumnak is tanulói, ahol a görög helyett az V. osztálytól kezdve a francia nyelv választható. Három okleveles és két kiségitő tanár készíti elő a növendékeket a másnapi leckére s foglalkozik állandóan velük. Az igazgató és tanárok együtt étkeznek és laknak a tanulókkal. A folyamodványokat július 20-ig kell benyújtani az internátus igazgatóságához Hajduböszörménybe. Részletes tájékoztatót megkeresésre válaszbellyeg csatolása mellett készséggel küld az igazgatóság. Az ingyenes ellátást kérő lelkészárvaik folyamodványaikat július hó 5-ig küldjék be szintén Hajduböszörménybe, de belül a Kálvineum Főtiszteletű és Nagyméltóságú Igazgatótanácsához címezve. Feltétlenül csatolandó: 1, keresztlevél, 2, atya elhalálozásáról szóló halotti anyakönyvi kivonat, 3, hatósági bizonyítvány arról, hogy sem az özvegy édesanyának, sem a folyamodó lelkészárvának sem ingó, sem ingatlan vagyona, sem egyéb forrásból származó jövedelme, mint az özvegyi nyugdíj és a neveltetési segély, nincs. 4, Esperesi ajánlólevél, mely szerint a folyamodó árva édesanyja erkölcsileg kifogás alá nem esik. Ujraoltási bizonyítvány szintén csatolandó, valamint orvosi bizonyítvány

arról, hogy a folyamodó teljesen egészséges. Minden folyamodó kapni fog egy Nyilatkozatot, amely szerint az édesanya, vagy gyám a konventi neveltetési segélyről a Fiukálvineum javára lemond, amíg az árva az internátus kötelekében áll. Ezen Nyilatkozat kitöltve és két tanuval aláírátva a Fiukálvineum címére azonnal visszaküldendő. A régebbi lelkészárvák hasonlóképen a fentiek szerint tartoznak folyamodni. Későbbben beérkező kérvényeket az igazgatótanács figyelembe nem vesz. Az ujonnan folyamodók a ruházat és felszerelést szabályozó részletes tájékoztatót a felvétel után kapnak. *A Fiukálvineum igazgatósága.*

— **A Kolozsvárt megjelenő „Ifju Erdély”,** a theologia hallgatói által kiadott ifjúsági lap iratterjesztést is tart fenn, amely igyekszik a társadalom minden rétegéhez eljutni könyveivel, füzeteivel és egyéb kiadmányaival. Kiadmányait a református egyházak aktuális szükségletei képezik. Ilyen kiadmánya volt legutóbb a művészies kivitelű, — az Utolsó vacsora és Kálvin János képeivel diszitett, — Konfirmációs emléklap, melynek darabja 4 Lei. Azután a „*vallásos dalok*” címen kiadott gyűjtemény első sorozata, mely tizenegy egyházi éneket tartalmaz szóló és duettre, mindenik énekhez zongorakiséret is van adva, mely harmónium és zongorán is lejátszható. Ára 60 Lei. Ugyszintén közszükségletet kívánt pótolni e kis vállalat, amidőn külföldről behozott vasárnapi iskolai képek helyett, két sorozatban *vasárnapi iskolai szorgalmi* képeket hozott forgalomba, azzal a szándékkal, hogy tovább is folytatják akciójukat. Minden sorozat 10—10 képet tartalmaz, amelyek el vannak látva kép magyarázó szöveggel és bibliai mondásokkal is. Az első sorozatba: Kálvin J., Luther Márton, Zwingli Ullrik, I. Rákóczi György, Bethlen Gábor, Károli Gáspár, Szenci Molnár Albert, Bod Péter, Bólyai Farkas és Szegedi Kis István arcképei, a másodikba a dési, kolozsvári, magyarvalkói, marosvásárhelyi, nagyenyedi, tordai, szentimrei és a sepsiszentgyörgyi református templomok, a vajdahunyadi vár és a marosillvei Bethlen-kuria lettek felvéve. Egy darab kép ára 1 Lei. Megrendelhető az Ifju Erdély iratterjesztésében. Kolozsvárt Ref. Theologia. Románia.

— **Tíz nap az Adria partján.** A KIE Szövetség ezen a nyáron is megrendezi tizenöt napos tanulmányutját a dalmát tengerparti Keresztyén Ifjúsági Táborba augusztusban. A ta-

nulmányuton ifjak, leányok és ifjúsági vezetők vehetnek részt. Utiköltség Budapesttől oda és vissza Serajevón keresztül, teljes ellátás összköltsége: 130 pengő. Részletes felvilágosítás ad a KIE Szövetség Budapest VIII. Horánszky u. 26. I. 9.

— **A KIE nyári táborai és konferenciái.** Evangélikus KIE tábor Balatonszárzáson aug. 19—23-ig, Református KIE tábor Balatonszárzáson aug. 24—28-ig, KIE tábor a Debrecen melletti erdőben Guthon aug. 20—23-ig serdülő fiuk, 24—27-ig fiatal emberek részére, Református KIE konferencia Bánhorváton aug. 20—23-ig, Marosparti KIE tábor Makón aug. 25—29-ig. Részletes meghívót kívánatra készséggel küld a KIE Szövetség Budapest, VIII. Horánszky u. 26.

— **A kisujszállási Keresztyén Ifjúsági Egyesület** engedélyt kért az orvosoktól, hogy városobáik asztalára az egyéb könyvek és füzetek mellé odatehessék a Bibliát és a „Magyar Ifjúság” című ifjúsági lapjukat is. Az orvosok örömmel vették az érdekes szolgálatot.

— **Angliából** kezd átplántálódni Kelet-Európába egy új szekta, az ugynevezett Krisztushívő zsidók szektája, amelynek első állomása Csehország. Ez a szekta a zsidó és a keresztyén vallások kombinációja. Azt hirdetik, hogy az emberiség egyetlen boldogító hitét csak az ó és új testamentum egyesített eszmevilága termelheti ki.

— **A dicsőszentmártoni református egyház-**község egyszerre öt tagját, mert az egyházi közterhet viselni nem voltak hajlandók, az egyház tagjai sorából törölte. Özv. Benyovszky Károlynét, aki gyermekeit idegen hitben neveltette, az egyházból kizárta és egyháztagdíj megajánlását visszautasította.

— **A berlini evangélikus sajtószövetség** hírei szerint a Németbirodalomban napról-napra több férfi és nő tér vissza az egyházba azok közül, akik az előző években kiléptek az egyházból a vallásellenes uralom hatása alatt.

— **„Békesség a földön”.** A nemzetközi jog művelésére alakult egyesület történeti kutatások nyomán azt az igazságot hámozta ki a múlt eseményeiből, hogy az emberiség életének utolsó 34 évszázada alatt a föld népei között csupán 268 esztendőben volt teljes béke. A letűnt 3400 esztendő alatt kerek 8000 békekötés tör-

tént, amelynek okmányát rendszerint azzal az ünnepélyes formulával záradékolták, hogy a békét „örökre” kötik meg!

— **Szovjetországról** egy amerikai lelkes, theologiai tanár azt írja, hogy ott az emberek arcáról és szeméből az éhség, a gyűlölet és kétségbeesés tükröződik le. Szomoru látvány a szövetkezeti boltok előtt állandóan hosszú sorokban tolongó, rongyokba öltözött, mezitláb munkások várakozása. Szomoru, sovány, beteges gyermekek mindenfelé. Mint írja: „Mindenütt a halál lehelletét éreztem a pokol ez előterében”. Az oroszországból érkezett levelek is megdöbbennek a nyomoruság borzalmaival. A gazdák, mivel az államhatalom kiméletlenül elhurcolja földjük termését, kénytelenek aratás előtt saját termésüket „meglopni”, — ezért pedig halállal bünhődnek.

— **Bibliák bizományi lerakata.** Értesítem magyar és szlovákjaink hittestvéreinket, hogy Kelet-szlovén részére Valentini bibliaúr magyar és szlovák nyelvű Bibliákból nagyobb mennyiséget helyezett el nálam bizományba. A magyar nyelvűekből minden nagyságban, kiállításban és 5, 6 80 (Czeglédy-féle), 12, 18, 26, 40 és 56 Kč-ért, a szlovák nyelvűekből szintén különféle nagyságban, kiállításban és 4, 10, 26, és 48 Kč áráért kaphatók a Britt és Külföldi Bibliatársulat kiadványaiként megjelent, leginkább revideált darabok. — Magyar nyelvű Imakönyvek beszerzését is megkeresésre szívesen és díjtalanul elintézi az **Ungcsepelyi Református Lelkeszi Hivatal pp. Velké Kapušany.**

HIVATALOS RÉSZ

A szlovén nyelvű tiszáninneni református egyházkerület püspöki hivatala.

Tárgy: Pályázat kiírása megüresedett tanítói állásokra. Slanec—Nagyszalánc, 1933. június 24. *F o n t o s ! !* 387/1933. számú körlevél. Nt. Esperesi és Lelkeszi Hivataloknak! Iskolaügyi minisztérium referátusa 1933. V. 31-iki 60.100/I—33. sz. a. 111. sz. körlevél melléklete gyanánt egy „Instrukció”-t adott ki a községi és felekezeti államsegélyes iskolák részére a tanítói állások betöltése és az államsegély kérvényezése tárgyában, amelyből, fenti tárgyban kiadott 339/1933. VI. 12-iki *körlevelem kiegészítésére* — addig is, míg az utasítás egész terjedelmében alkalmas módon közölni fog — közlöm a következőket, a küszöbön álló választások alkalmából tájékoztatásul és mihez-tartás végett.

1. Tanítói állások lehetnek: a) *véglegesen* szervezett (államfordulat előtti, vagy államfordulat után a min. által véglegesnek elismert), b) *ideiglenesen* szervezett állások (melyek az államfordulat után létesítettettek, de még a minisztérium által nincsenek véglegesen szervezetteknek elismerve, ami rendszerint, de nem feltétlenül, 3 évi tényleges fennállás után, ha szükség van rá, szokott bekövetkezni). Ilyeneknél újból engedélyezés iránti kérvényt a tanfelügyelőséghez minden évben július 10-ig be kell adni.

2. Tanítók lehetnek: a) *végleges* (tanítói képesítéssel vagy nostrifikációs vizsgával bírók), b) várományos (ideiglenes) tanítói érettségivel bírók (akik 20 hónapi tanítói gyakorlat után szerezhetik meg a képesítőt).

3.) Kisegítő tanítók (nem kvalifikáltak, képesítő és tanítói érettségivel nem bírók), akik közül jelenleg már csak a 339/33. sz. körlevélben említett három kategoriabeliek (a., b., c.) választhatók, ha kvalifikált pályázók nincsenek. Kisegítő tanítók a tanítói állásokra rendszerint csak akkor alkalmazhatók, ha a tanítói állás nem *véglegesített* vagy ha véglegesített, de annak javadalma *nem szabad*, tehát ha a *tanító* vagy *beteg*, vagy *katonai szolgálatot teljesít*, vagy *állásától fel van függesztve*, vagy *szabadságon van*. Ha ilyen állomáson kvalifikált tanerő alkalmaztatik, akkor az is *kisegítő* tanerőnek tekintendő.

4) 1933/34. isk. évtől kezdve nem alkalmazhatók az olyan tanítók: a) akiknek nincsen csehszlovák állampolgárságuk, b) akiknek államfordulat előtti oklevelük nincs nostrifikálva, c) akik a választás napján nem töltötték be 18. életévüket, d) akik az érvényes törvények szerint nem viselhetnek közhivatalt.

5.) *Pályázat kiírása* a 339/1933. számú körlevél értelmében eszközendő. A pályázatot minden államsegélyes iskola köteles a *Vestnik*-ben közzétenni. Kivételek csak *sürgős* megüresedés esetében engedhetők meg az iskolai év *folyamán* (pl. tanító elhunyt, megbetegedése, új osztály felállításához nyert engedély esetében). A *pályázat minden állásra c s a k e g y s z e r i r a t í k k i*, tekintet nélkül arra, hogy jelentkeznek-e kvalifikált pályázók vagy nem. (Tehát ha kvalifikált pályázó nincs, akkor nem kvalifikált választható a három kategoriából, a. b. c.).

6.) *Pályázati kérvények* felszerelése: 1) keresztlevelel (kiskorúaknál szülői beleegyezés is), 2) igazolvány a csehszlovák állampolgárságról, 3) utolsó iskolai bizonyítvány (a minősítés ennek alapján történik), 4) curriculum vitae. 5) orvosi bizonyítvány a hivatal viselésre való alkalmatlanságról, 6) erkölcsi bizonyítvány. Az 5—6. alatti bizonyítvány csak kezdő tanítóknál vagy olyanoknál szükséges, akik az utolsó alkalmaztatás után 12 hónapig nem működtek. Eredeti okmányok helyett hiteles másolat beterjesztése ajánlatik.

7.) *Választás.* Ha kvalifikált pályázó nincs, a nem kvalifikáltak (a. b. c. kategória) a követ-

kező sorrend szerint választhatók: I. helyen: középiskolai érettségivel (esetleg részben főiskolai képzettséggel, amikor a filozófiai fakultás hallgatói előnnyel bírnak), II. helyen: kvalifikált női kézimunka és háztartástan tanítónők, III. helyen: szakiskolai érettségivel (kereskedelmi akadémia, felsőipari iskolai, felsőgazdasági iskolai) bírók. Ezután IV.: tanítóképzőintézet IV. évfolyamát végzett növendék érettségi nélkül, V. középiskolát végzett növendék érettségi nélkül.

Megjegyzem, hogy az *állami iskolai igazgatásnak nincs kifogása az ellen, ha az illetékes választási szerv (presbitérium) jogérvényesen összehívott választó gyűlésében kimondja azt, hogy az első helyen (primo loco) jelölt és megválasztott pályázó mellett, a második helyen jelölt pályázót is megválasztja arra az esetre, ha az első helyen jelölt és megválasztott pályázó az állást el nem fogadja.* Természetes, hogy a második helyen jelölt a legmagasabb kvalifikációval bíró pályázó kell hogy legyen, de ha kvalifikált tanerő nincs, nem kvalifikált is választható (a 3 kategórián belül).

Átmenetileg felszabadult jövedelmű helyre (katonai tényleges szolgálat, fizetés nélküli egészségi vagy tanulmányi szabadság, ideiglenes nyugdíjazás stb.) csak *kisegítő* tanerő alkalmazható, még az esetben is, ha kvalifikációval bírna a pályázó.

A *kisegítő tanító*, még ha kvalifikált is, minden alkalmaztatásánál újból választandó. A *kisegítő tanító* mindenkor csak a szükség idejére (legfeljebb az illető iskolai év végéig választatik s így a választás érvénye lejárván, az állásra a pályázat feltétlenül kiírandó. (Példa: egyik helyen, hol a tanító fel volt függesztve, 1932. nov. 1-től tanítói érettségivel bíró *kisegítő* tanító választatott (a felfüggesztés idejére, legfeljebb az 1932/33 isk. év végéig). Közben a felfüggesztett tanító (fegyelmije végérvényesen még most sincs befejezve) 1933. január 14-én állásáról lemondott s így a tanítói hely és javadalom *szabad* lett, azonban az állásra a pályázat kiírandó, noha a *kisegítő tanító* kvalifikált volt, — mert annak idején *nem szabad helyre* (ideiglenesen) választatott meg.

Kétes esetekben az iskolafenntartók *felvilágosításért* forduljanak a *püspöki hivatalhoz*, vagy ha esetleg közelebb van és az ügy sürgős, az *illetékes tanfelügyelői* hivatalhoz. Atyafiui szeretettel:
Idrányi Barna s. k.
püspök.

Pályázat a kisdobronyi ref. egyház kántortanítói állására. Javadalom: Lakás melléképületekkel és 1 magyar hold kerttel, 9 kat. hold szántó, 11 kat. hold szántó-kaszáló, 10 köből buza, 10 köből gabona. Személypénz 60 Kc. Fapénz 625 Kc. Saját szükségletére vásárolt fát az egyház egy napi járó földről haza szállítja.

Törvényes államsegély. Kötelessége a reá kiszabott osztályok tanítása, énekkar vezetése. Lelkés helyettesítése. Oklevéllel, állampolgársággal bíró ref. férfi tanítók pályázatukat f. év július 15-ig adják be a kisdobronyi ref. lelkészi hivatalhoz. Az állás szükség esetén *kisegítő tanerő*vel is betöltetik. Személyes megjelenés ajánlatos, de az egyház költség megtérítést nem ad. Kisdobrony (Malá Dobroň) u. p. V. Dobroň. Podk. Russ. Munkács — Csap autóbussz járat mentén. Posta, körjegyzőség 2 km.-re V. Dobroň-ban. *Ref. presbitérium.* Az állás f. év szeptember 1-én elfoglalandó.

Pályázat. A református egyház presbitériuma Hucinban pályázatot hirdet az I. fokozatos, véglegesen szervezett magyar tanítás nyelvű osztálya. Az iskolafenntartó által biztosított javadalom: tanítói fizetés 43 kő készpénz, lakás természetben, kert. Természetbeni járandóságok: 3 kat. hold 295 öl szántó, és 2 kat. hold 721 öl rét, 4 m³ tűzifa, 8 drb. marhalegeltetés joga és szabad sertés legeltetés. Kántori képesítéssel bíró tanítók előnyben részesülnek. Pályázati határidő: 1933. július 31. bezárólag. Kellőleg felszerelt kérvények Ref. lelkészi hivatal Hucin-ban, posta: Licince—Hucin címre küldendők.

Pályázat a rimaszombati ref. egyházhoz tartozó baktii leányegyház előkönyörgő tanítói állására. Javadalom: két szobás lakás, melléképületekkel. 12. m. hold szántóföld, 4 m. hold rét, 2 m. hold legelő, mely jelenleg három legeltetési jogot biztosít, 300 négyszögöl konyhakert. A földek adóját az egyház fizeti. 4 mázsa tiszta buza a hívektől, 10 m. fa beszállítva, 200 kő az egyház pénztárából. Államsegély nincs. Rimaszombattól 5 kilométerre autóbussz járáttal összekötve. Kötelessége a tanítás és az isten tiszteletek végzése. Tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak csehszlovák állampolgársággal bíró, református vallású (okleveles férfi) tanítók. Az állás 1933. szept. 1-én elfoglalható. Pályázatok: Ref. lelkészi hivatal Rimaszombat címre küldendők 1933. aug. 1-ig. Választás: 1933. aug. 6-án. Az állás szükség esetén nem kvalifikált tanerővel is be lesz töltve.
Presbitérium.

Pályázat a zsarnói ref. egyház org. kántortanítói állására. Javadalma: 1.) Készpénz 80 kő. 2.) 16 m³ tűzifa beszállítva. 3.) 5 köből 1 véka búza. 4.) Ugyanannyi gabona. 5.) 5 hold szántó, 4 hold rét. 6.) 1 drb. marhalegeltetés. 7.) Temetési díj egyh. ker. megállapítás szerint. 8.) Lakás, kert s melléképületek. 9.) Ingatlanok után az adót az egyház fizeti. 10.) Államsegély, mely az állás elfoglalása után azonnal kérelmezve lesz, de érte az egyház felelőséget nem vállal. Az egyházközségtől járó javadalom fele tanítói, fele org. kántori fizetés. Kötelességei: A nyolc évfoly. egyosztályu iskola vezetése, org. kántori teendők végzése, lelkész akadályoztatása esetén

annak helyettesítése s mind az, amit az egyházi és állami törvények előírnak. Pályázhatnak nosztrifikált oklevéllel vagy tanítói képesítéssel rendelkező ref. férfi org. kántortanítók. Ilyen pályázó hiányában gimnáziumi érettségivel rendelkező egyén is pályázhat. Személyes megjelenés előnyös az utiköltség megtérítése nélkül. Pályázati határidő 1933. július hó 29 napja. A kérvények a 86.400/29 sz. miniszteri rendelet szerint felszerelve a zsarnói ref. lelkészi hivatalhoz (pp. Turňa n./B.) küldendők.

Pályázat. A vajkovcei, okres Košice (tarca-vajkóci) ref. egyház presbitériuma pályázatot hirdet a II. ideiglenes tanítói állásra 1933. július 31. bezárolag. Fizetés az egyházközségtől: 1200 kč. évi tanítói fizetés, 336 kč. lakbér, 20 kč. kertilletmény és államsegély. Pályázhatnak ref. és ág. h. ev. képesített tanítók és tanítónők. Amennyiben képesített tanerő nem pályázik, megválasztatik nem képesített is. Rendszeresen felszerelt kérvények küldendők ref. lelkészi hivatal Vajkovce pp. Rozhanovce címre 1933. július 31 bezárolag. Vajkovce Košicétől 10 km.-re van, állami autóbusz járattal. A megválasztott az állást 1933. szeptember 1-ig köteles elfoglalni. Az ideiglenes fokozatos osztály már 2 éven át nyert jóváhagyást. Tanítási nyelv: szlovák.

Pályázat. Az áji református egyház presbitériuma eltávozás folytán (mely idáig kisegítő tanerővel volt betöltve) megüresedett előkönyörgő organista-kántor-tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: 1.) Kézpénz fizetés 108 kč. 2.) 20 (husz) köből gabona. 3.) 2 (kettő) köből buza. 4.) 20 m³ fa. 5.) Természetbeni lakás, 2 szoba, konyha, megfelelő melléképületekkel és kerttel. 6.) Temetői fü termése. 7.) Erdő legelő jog. 8.) Stóla az egyházkerületi határozat szerint. Államsegély kérvényezve lesz. Kötelesség: I-VIII. osztály tanítása, istentisztelet végzése, énekhar tanítása és vezetése. Lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése. Tanítás nyelve magyar. Pályázhatnak oklevéllel s állampolgársággal bíró tanítók. A bratislavai iskolai referátus 86400/I. 1929. számú rendelete szerint felszerelt kérvények a pályázat megjelenése után számított 2 (kettő) héten belül Ref. Lelkészi Hivatal Zadiel pp. Turňa n./B. küldendők.

Ref. presbitérium.

Pályázat. A lóti református iskolaszék pályázatot hirdet a magyar tannyelvű előkönyörgő kántor-tanítói állásra. Évi fizetése: 1.) megfelelő lakás melléképületekkel. 2.) 79 kor. kézpénz. 3.) 475 klgr. buza. 4.) 450 klgr. rozs. 5.) 407 klgr. árpa. 6.) 76 m³ kemény tűzifa. 7.) 113 liter bor. 8.) 560 klgr. széna. 9.) Stóla szabályrendelet szerint. 10.) 7 hold szántó föld, melynek adóját az egyház fizeti. 11.) Hivatalos ügyben előfogad. 12.) Államsegély a törvény szerint. Kötelessége az, amit a törvény és szabályrendelet

előír. Pályázhatnak kellő minősítéssel bíró férfitanítók. A pályázatok 1933. évi július 27-ig Alszózcésére az esperesi hivatalhoz küldendők.

Pályázat a szürnyegi (ž. XX.) ref. előkönyörgő kántortanítói állásra. Javadalom: Tanítói: 1.) Jó lakás, szükséges melléképületekkel. 2.) 6 köből 3 1/2 véka rozs. 3.) 3 öl kemény tűzifa beszállítva. Államsegély kérvényezve lesz. Előkönyörgő kántori: 1.) 6 köből 3 1/2 véka rozs. 2.) 3 öl kemény tűzifa beszállítva. 3.) 1388 □-öl szántó föld, 2 kat. 228 □-öl rét, melyeknek adóját egyház fizeti, munkáját az egyház végzi. 4.) Két véka kendermag elvetése. 5.) 2 drb. szarvasmarha és 2 drb sertéslegelő. 6.) Stóla egyh. ker. szabályrendelet szerint. Supis értéke: 1385 kč. Kötelesség: osztatlan nyolc osztályu iskola tanítása vallásoktatással. Kántori s előkönyörgői teendők végzése. Énekhar vezetése. Pályázhatnak okleveles, ref. vallásu, csehszlovák állampolgár férfi tanítók. Pályázati határidő: 1933. július 30. Állás szeptember 1-én elfoglalandó. Tanítási és istentiszteleti nyelv magyar. Pályázati kérvények: Ref. Lelkészi Hivatal Jastreb, pp. Ujlak pri Tebišove címre küldendők.

Ref. iskolaszék.

Pályázat a jastrebi (Magyarsas) ref. kántortanítói állásra. Fizetés: 1.) 4 köből 3 véka rozs. 2.) 6 kat. hold 746 □-öl szántó föld, melynek adóját az egyház fizeti. 3.) 2 öl kemény tűzifa beszállítva. 4.) Stóla az egyh. kerületi szabályzat szerint. 5.) 2 szoba, konyha, kamara melléképülettel. 6.) Államsegély, mely az állás elfoglalása után azonnal kérelmezve lesz. Kötelessége: A mindennapi és ismétlőiskolások tanítása, ref. kántori teendők végzése, s a lelkész akadályoztatása esetén szószéki helyettesítés. Az iskola tanítási nyelve szlovák, a templomi szolgálat magyar. Pályázhatnak állampolgársággal s oklevéllel, esetleg tanítói vagy gimnáziumi érettségivel rendelkező ref. és ág. ev. férfi és nőtanítók. Állás szept. 1-én foglalandó el. Kellőleg felszerelt kérvények 1933. július 30-ig a jastrebi ref. lelkészi hivatalhoz (pp. Ujlak pri Trebišove ž. XX.) küldendők.

Ref. iskolaszék.

Tattering Ferenc Orgonaépítő

Nové-Zámky. — — Érsekujvár.
Világos tér 21.

Készít új orgonákat és harmóniumokat 5 évi jótállással. Régiek hangolását, tisztítását, javítását, átépítését a legolcsóbban, jótállás mellett vállalja. Költségvetést kívánatra azonnal, ingyen küld.

Számos elismerő levél
az eddig végzett munkákról.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Verké
Kapuány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicseri
lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Feltörő gondolatok . . .

(Lelkészerkezleti megnyitó)

Napról-napra szélesebb hullámokat vet a megháborgatott tó vize s a hullámok nem a Balaton lágy hullámai, amelyek simogató ölelé-sükkel idegeket csillapítanak, altatnak, zsongi-tanak s szinte nótájuk van, amelyekben a ringó bölcső ritmusa dalol, hanem azok a mérges színű tajtékos hullámok, aminőket az áradó folyók szoktak kilökní a partra, hogy azoknak nekivágódva, lerakják ott minden kellemetlen színű s szagu kavartságaikat.

A reverzális s más hullámok, amelyek ugy táncolnak a vizek fölött és ugy nyargalásznak, mintha mesebeli sárkányszárnyak röptenék őket, hogy egy pillanat alatt keresztül gázoljanak s keresztül pusztítsanak egy-egy kisebb világon. Szinte borzadva nézzük vad játékaikat s reszketve várjuk az újabb meg újabb esetek jelzéseit, amelyek fölött aztán minden féle vér-mérséklet levezetheti a maga temperamentumá-nak kibuzogását: szomorkodhat, pörölhet ön-magával, dühösködhet, vállait huzogathatja, vagy kacaghat az epilepsia görcsös kacagával.

És — valljuk meg — már nem is annyira a reverzálisok ügye bánt, hiszen ezekkel szem-ben mi is tudnánk még — úgy-ahogy — véde-kezni, de bántanak annak utórezgéseit, azoknak a világi hatóságok által való kezelése, amely mig egyrészt elnéz a pópás egyházak harcmo-dorán s viaskodásához nincs semmi szava, addig a mi kezeinkből nem csak a fegyvert veri ki, hanem a provokáló keztyűt sem engedi sokszor felvennünk s megfoszt a becsületes védekezés lehetőségeitől: a „hasonlót hasonlóval” jogá-tól is. A vallási demokratizmus, az egyenlő el-bánás elve haldoklik s a terítőre mindig a mi

fajtánk kerül, akiket maholnap el sem mernek siratni, vagy nem lesz kinek elsiratni.

Ismeretes esetek: a pozbai ügy, a Koncsol testvérünk jajja stb. stb., de mennyi az ismeretlen, amelyek nem is mernek a nyilvánosság elé kerülni, vagy elbujnak szegényükben a vi-lág elől? . . . Fájdalmasan kell rádöbennünk, hogy nagyon is kisebbségi sors a mi sorsunk s nagyon is ugy bánnak velünk, mint az édes mellett a mostoha gyerekekkel szoktak: hizlal-ják a különben is kövér édeseket és erőteleni-tik, soványítják a mostohákat, minket, az amugy is gyöngébbeket. Eltekintve attól, hogy én pl. még kevés esetet halottam arra nézve, hogy a reverzális támadó harcában büntető szankciókat alkalmaztak volna a támadókkal szemben, mig bennünket a védelem miatt is minduntalan büntetnek: ki kell mondanom, hogy a hatóságok ebbeli privát gyönyörűsége nem csak a rever-zális harcban üt mindenütt minket, hanem kész-séggel ragad meg minden lehető s kínálkozó alkalmat a mi gyöngítéseinkre. Okkal, vagy ok nélkül, joggal, vagy jog nélkül: annak elbirálá-sát nem bízzák mi reánk.

Egy kis eset:

Úton-utfélen, nyíltan vagy titkosan, titkáros, szolgás, u. n. csodarabbik járkálnak, gyűjtenek, gyógyítanak sebeket, bajokat, beszédeket tartanak kevesek által értett nyelven, — Galicia, vagy Palesztina a hazájuk —; . . . járnak sza-badon idegen államok szektás prédikátorai, agi-táló bujtogatói a hitelenségnek, az államot is fojtogató kommunizmusnak; reverendás hitapo-tolok, tiltott és nemtiltott könyvek ágensei, toboroznak, agitálnak rejtett helyeken, vagy predikálnak fényes templomok fényes gyüleke-

zeteinek s ezektől nincs kinek elkérni még csak az utlevelet sem, mert hátha a hatalmas Róma, vagy a rettegett Moszkva nyomta rá a vizumot: ám nálunk egy parányi szükségpótlás, egy nem is törvénytelenység, azonnal szemet szur s szigoruan büntetetik. Példa:

Az én segédlelkészemnek három havi katonai kiképzésre kellett bevonulnia október elsején. Lelkészi működésem tere tágas, fárasztó, egynél mindenestre több munkaerőt igényel; helyettesítőről kellett gondoskodnunk. „Itt nincs” — ez a válasz kopogtatásomra mindennütt; csak egy lehetőség van, t. i. a pótlást Magyarországról importálni, ahol mostanában mindig akadnak olyan dolgozni s tanulni akaró végzett káplánok, akik tanulmányaik, illetve tapasztalataik kibővítésére, mint a losonci teológiai igazgatóságnál e célból jelentkezett s bejegyzett ifjak szívesen vállalkoznak kisegítő szerepre. Ilyet kaptam én is két egész hónapra, mert az utánajárásra egy hónap már ráment.

Rendben volt talán az ügy és elintézve?... Dehogy!... Egy pár hét múlva már jöttek a csendőri zaklatások, az államrendőrségi nyomozások, az idézések, kihallgatások, végül 100 Kő pénzbüntetés; még szerencse, hogy időbeli függgesztéssel s ezt is bizonyosan protekcióra.

Védekezéseim: az említett égető szükség, a pontosan beszolgáltatott utlevél s jelentkezés, az utánkutatás felajánlása, hogy csak az egyház s vallás ügyeiben szolgált és az irredentizmusnak még csak a látszata sem forgott fenn, hogy államellenes dolgokat nem cselekedtünk, a törvényekkel összeütközésbe nem jöttünk, hogy az importálás az egész világ megszokott módján történt, hogy sehol egyetlen állam sem állja útját annak, hogy máshelyen végzett ifjak más országokban is, ne szerepelhessenek hivatásuk terén, különösen ott, ahol a tartandó s tartott beszédek is mind felügyelet alatt készültek s mondattak el —, semmit sem használtak. „Be kellett nekem is külön jelenteni”, „külön engedélyért folyamodni”... stb. stb. Ennyi volt az indokolás és lezáródtak az akták. Természetesen, meg sem felebbeztem, hiszen még jól is jártam, hogy kongruámhoz nem nyultak és le sem csuktak érte.

Ugy van-e általánosságban, vagy csak az én egyéni érzésem, de nekem az a hitem, hogy itt is olyan féle sérelem esett rajtam és így rajtunk, mint a reverzális hadakozások egyoldalú elbírálásánál s jogtalan birságkirovásainál: ütni, amíg lehet, amíg törvényen kívül állunk, mert nem „rózsafán termettünk”, hanem olyan „anyáktól lettünk”, akik nem kedvesek mások előtt.

A panasz... panasz;... pusztába belezokogott kiáltó szó, amely nem talál megértésre, még kevésbé orvoslásra, hiszen erősségünk, amihez támaszkodhatnánk, amelyeket évszázadok viharai sem birtak elvenni tőlünk: zsinati törvényeink még most is ott dohosodnak vala-

hol, ahol nem süt a nap, ahol nincs életlőbőség: a bürokratizmus penészes iratpolcain s nincs aki leemelné onnan, hogy a szentesítéssel le venné rólunk, a félnekké visszafejlődöttről a láncot, hogy összenyomorgatott tüdőnk szivhatná már egyszer azt az áldott jó levegőt, amelyet a törvényesség szele fu a törvény védelme alatt állóknak; hogy lenne már egyszer nekünk is szabad a szabad és ne kellene örökös aggodalomban élnünk, mint akik soha nem tudjuk hogy meddig mehetünk, mit és mit nem tehetünk s mikor ütközünk —nem akarva is— helyesen, vagy helytelenül alkalmazott, specialis alkalmakra, speciálisan hozott törvényekbe?

Addig jogtalanságnak sem minősíthetjük a jogfosztást, sem hatalmi tulkapásnak a kilengések sorozatát... és e megállapítással nem is tudom, hogy kit kárhoztassak: Őket, vagy magunkat? Mert tény, hogy törvényen kívül áll az, akinek nincs jogvédő törvénye s ki védjen, ha egyszer nincs védő?... És mi így állunk már több, mint egy évtized óta!... Mit cselekedjünk?... Sirjunk és ne akarjunk vigasztalódni, vagy pöröljünk, gyanusítsunk esetleg okatlanul, érdemetlenül?!...

A kormány jelszava: „bennünk megvan a jóakarát, csak ti is tegyetek”;... a miénk: „nem-akarásnak nyögés a vége”!... Nem tudok helyes ítélő alapra állani, különösen, ha eszembe jut valami, amit félve említek meg, mert nem merem, nem akarom elhinni.

Ujabban u. i. az a verzió kering, — állítólag hiteles forrásból kiindulva —, hogy ezek a mi rekriminált, sokszor visszautasított zsinati törvényeink, a mi védő és oltalmazó betűink s erősségünk, tulajdonképpen be sincsenek még adva szentesítés alá, illetve még ma sem kerültek az illetékes fórumok elé?!... Megdöbentő valami lenne, ha igaz lenne s akkor csakugyan hallgathatunk és bocsánatot kérhetünk mindenkitől, hogy élni is bátorkodtunk. Nem akarok sem ott, sem itt igazságtalanul gyanusítani, bántani annál kevésbé; egy fájdalmas jogunk azonban van, — amivel a pusztá hir hallatára is élni akarok: a kiáltás jajja: lehetséges e ez s — Isten őriz, hogy így legyen, de ha a hirnek alapja van. — ki a hibás? Ki az oka 14 évi kálváriajárásunknak, ki az oka, hogy ma is védelem s támasz nélkül állunk, hogy minden ég felé kiáltó sérelmeink, panaszaink, a legkisebbtől a legnagyobbig: szegénységünk, elveszített jogos pénzünk, tehetetlenségünk minden téren stb. stb. nem orvosoltattak? Ki az oka, hogy a törvény védelmének a hiánya miatt csak az nem rug belénk, aki nem akar? Hogy nem törvényesen bevett, hanem csak megtürt felekezet vagyunk, akik panaszaink orvoslását hasztalan keressük s az autonomia védelme, nyugodalma, békessége helyett ki vagyunk téve sokszor még a hivatalszolgák molesztálásainak is, szegyenletes vesszőfutásoknak, amikor pl. megtévelyedett s rosszakaratu egy-

háztagjaink fenytési jogától megfosztva, esetleg azok panaszára, minket büntetnek s büntetnek sokszor olyanok, akiknek sem iskolai, sem lelki kvalifikációjuk nincs arra, hogy érdemlegesen tudjanak elbírálni egyes eseteket; akik a demokrácia fogalmát is csak úgy tudják értelmezni, hogy ha a paraszt panaszol a papja ellen, akkor okvetlenül a parasztnak van igaza; akiknek halvány sejtelmük sincs arról, hogy — pl. az urvacsorától való eltiltás eseteiben — az a pap sohasem volt s nem is lehet annyira önkényeskedő, sem pedig tudatlan, hogy presbiterium nélkül maga hozzon ítéleteket a tévelygők büntetésére?! . . .

Nem, nem merem hinni, hogy a mi részünkről ekkora felelősségteljes mulasztás történt volna, mert ez egy jelentőségű lenne az öngyilkossággal, vagy inkább az anyagyilkossággal, ilyeneket pedig nem teremt még a ref. egyház egyeteme, — a mi fajtánk maga megy inkább hitéért a vérpadra; — másutt kell tehát kereskednünk, ott ahol, ha nagy mulasztások történtek is, mindazáltal — okkal-móddal — még helyre is lehet hozni valamit, ahol eszközök és módok is maradtak még, amelyeket okosan használva fegyvereink gyanánt is felhasználhatunk. Próbáljuk meg s egyelőre ne feküdjünk még bele az önmagunk által készített koporsóba.

Első sorban is fel kell hagyni a mellverdeső politika modorával s a prepotens követelések nem éppen sima modora, hangja helyett a megértetés szeretetteljes szavát alkalmazni. Ha a kormány még mindig gyanus szemekkel néz reánk, annak oka az, hogy bizonyos szimptomák után ítélve, még mindig irredentákat lát bennünk. Meg kell tehát értetnünk, hogy nem vagyunk azok s nem is leszünk azok. Dolgozni akaró méhek vagyunk csupán, akiknek lelki ismeret, sőt eskübeli szent kötelességünk harcolni a mi hitharcterünkön, ahogy harcol más, ahogy vezetget, tanít, orvosol, fegyelmez, bármely nemzetiség bármely felekezetének a papja, ne nehézményezzék tehát, hogy mi magyarnak születünk s vizont egyházi, vallási forgolódásainkban ne helyezük magyarságunkat a Krisztus felé, hanem kövessük, ami megvan irva: „nincsen közöttetek sem görög, sem zsidó stb. mert mindnyájan egyek vagytok a Jézus Krisztusban.” A zsidóságnak mi volt a baja? . . . Az elzárkózottság, a tulhajtott nemzeti sovinizmus! S a keresztyénségnek, a krisztus országának mi volt a mindent hódító, átfogó orere? . . . Nem ez-e: „szeressed még ellenségeidet”!?

Ne vádoljon ezért engem senki a magyarságom feladásával, mert az ilyen vád nem vád, csak köpködő gyanúsítás, amit bajosan lehetne bizonyítani, mint ahogy nem vádoltam sem én, sem más szeretett új püspökünket akkor, amikor a beiktatást követő magyaros ebéden az államfőt köszöntötte fel elsőnek, ellentétben a megelőző szokásokkal, amikor mintha csupa

Tiborcok telepedtek volna le a fehér asztalokhoz, elégedetlenségükben megfélekedtek az udvariasság követelményeiről is. Nevezzük tényleg egyszerű udvariassági mozzanatnak, ami kijár annak, akinek szól s amelyet régebben is meg lehetett volna tenni komoly tiszteletből is, de annak bizonyítására is, hogy a református magyar ember nem lehet komolytalan és nem lehet kicsinyes. Emlékezzünk csak arra a nem is nagyon régi időre, amikor szintén volt okunk a panaszra s mégis éljent kiáltottunk a „legelső magyar emberre” (szándékos idézőjell), aki talán nem is volt olyan magyar s szíve sem volt talán a magyarsággal szemben olyan, mint akire most éljent kiáltottunk . . .

Bocsánat a kis kitérésért: folytatom a teendők elsorolását.

Hiba tőlünk a cselekvés helyetti kesergés, az hogy sirunk, sirunk; le-leülünk vélt halottaink gyászolására legsajátabb gyászgyékényünkre s meg vagyunk győződve, hogy ezzel elintéztük, amit lehetett. Bocsánatot kérek azoktól, akik ezt már kezdeményezik is a világ reformátuságával való érintkezéssel, de valami más módját is kellene ejteni a mi ügyeink propagálásának s amennyiben nemakaromságon mulnék a mi bajaink orvoslása, szélesebb körű mozgalmat is kellene indítanunk arra nézve, hogy kiáltó szavunkat más is meghallja, más is megértse. Ki van-e pl. mélyítve csak a Cseh hitestvérekkel való rokonságunk, barátságunk? A külföld protestáns egyházai oly sokszor intgetnek felénk ölelő karokkal: igénybe vesszük-e kellő módon a felajánlott szeretetet? . . . Vannak bölcs, nyelvismerettel rendelkező papjaink, világi embereink: egy-egy aktuális panasz elhelyezése ott, ahol kell, a világlapokban, egy-egy alapos ismertetés a mi helyzetünkről stb. bizonyosan sikeresebben gyógyíthatna a mi sokszor primitív, házi gyógyszereinknél. Nem muszáj mindig fodormentát rakni a fájó szívre, mert ez itthon van, ha tudjuk, hogy annak digitális az orvossága.

Ennek előtte van azonban még más is, az utolsó próba: igazsággal győzni meg az igazságtalanságot, ha kell: még a személyek tömeges megjelenésével is. Ha szegények vagyunk, ne csak itthon kiabáljuk a szegénységet, hanem mutassuk be a lerongyolódott palástot is, ha kell. Próbáljuk meg: igaz-e az a vád, hogy ott fent nem is fogadnak bennünket?! . . . Ha nem elég a vezetők kopogtatása: kopogtasson a tömeg . . . Hogy rongyosak vagyunk? . . . Szégyeljük őket, nem mi; ők akik a törvény hiányának látszatával, követeléseink, fizetéseink be nem hajthatásával elrontották hiveinket, minket pedig ruhátlanokká tettek. Egy-egy ilyen monstre küldöttségnek szótalanul is szava van, amelyre felfigyel a világ s egy szélesebb világ kritikai ítélete előtt még egy állam sem rejtőzhet el, egy kormány sem vonhat vállat, mert ezeknek is óvni kell megalapozott tekintélyüket.

Én hiszem, hogy a keresett s megtalált érintkezés sok mindenre deríthetne világosságot, sok sérelmet tudna orvosolni s nem kellene mindig a hamupipőkék ruhájában járnunk, mint kitagadott mostoha gyermekeknek. Rájöhetnénk arra is, hogy sérelmeink miatt magunkat vádoljuk-e, vagy őket, akik nem kaptunk, mert nem kértünk, vagy akik nem adtak, mert nem akartak adni?... A rossz bizonyosság is sok esetben jobb, mint a kínzó bizonytalanság.

Előre! Új vezetőnk van, aki szelid, szeretetteljes, mint egy apostol, szilárd kemény, ha kell, mint az öreg erőnek bronzbaöntött szobra; szava: szeretet, érvelései a szerénység erejével hatnak. A pap szerénységével kér bebocsáttatást a papoknak, de nem retten vissza az erősebb szótól sem s lobogóknak védelmében mártírságot is vállal. Új vezetőkhöz új emberek — jobban mondva — újjá született emberek kellenek, akik értik, megértik az Ő intencióit, meg a mi bajainkat s a közérdekben vivandó nehéz mérkőzésben szívesen vállalnak csatár szerepet is, bár joggal érezhetik magukat jó kapusoknak is.

Miskolczi Endre

az alsózempléni református
lelkészértekezlet elnöke.

Fegyelmi szabályzat.

(Folytatás.)

E.) Fegyelmi eszközök.

I. Megintés.

1. Négyszemközt lelkész, vagy presbiter által.
2. Két három tanu jelenlétében a lelkész által.
3. Presbitérium jelenlétében a lelkész által.

Ha ezek nem használnak, vagy az illető nem jelenne meg, az intés meghallgatására, a presbitérium előtt, vagy súlyos, intéssel már el nem intézhető fegyelmi vétségéről van szó, akkor az ügy a fegyelmi tanács elé viendő, amely a következő büntetéseket alkalmazhatja.

II. Büntetés.

1. A panaszlott törvényes egyházi jogainak részben, vagy egészben való felfüggesztése. (Nem lehet gondnok, presbiter, egyházi harangozó, keresztszülő, násznagy, tanu stb.)
  2. Az egyházközség által tagjainak esetleg nyújtott kedvezménytől eltiltás. (Egyházi földet nem bérelhet, kölcsönt nem kaphat, stb.)
  3. Az Úrvacsorázók közösségéből kitiltás.
  4. A református egyházból való kizárás.
- A II. 1—4 eseteknél mint mellékbüntetés pénzbírság is alkalmazható a fegyelmi tanács belátása szerint.

VI. §. A II. 1—4 alatti büntetések az eset súlyosságához mérten fél évtől öt évig terjedhetnek és az ítélet írásban kiadandó az elítéltnak, továbbá minden esetben azonnal jelentendő az espe-

resnek, jogerőre emelkedés után pedig a szószékből is kihirdetendő. (VIII. IX. §.)

VII. §. Az elítelt a fél évtől öt évig terjedhető kimondott időben a közteherviselésben részt venni köteles, de az egyház szolgálatait maga és családtagjai részére az ítéletben kimondott bírság lefizetése ellenében veheti igénybe.

VIII. §. Minden fegyelmi eszköz alkalmazása az I. 1. kivételével bekötött jegyzőkönyvbe irandó, melyet a megintett vagy megbüntetett egyháztagnak aláírni köteles két tanu előtt. Az aláírás megtagadása bejegyzendő, de a végrehajtást nem akadályozza meg.

IX. §. A II. 1—4. alatti büntetés ellen fellebbezésnek van helye 8 nap alatt az espereshez.

X. §. A II. 3—4. alatti büntetés tárgyában az esperesi döntés ellen fellebbezésnek van helye 15 nap alatt a püspökhöz.

XI. §. Ha a bűnös a VI. §-ban megállapított időn belül beismeri hibáját és őszinte bűnbánatról tesz tanúságot és az esetleges pénzbírságot lefizette, akkor a fegyelmi tanács előtt ecclesiást követ és ismét teljes jogu és kötelességű egyháztagnak lesz, amiről jelentést kell tenni az esperesnek és kihirdetendő a szószékről.

XII. §. Ha a bűnös a VI. §-ban megállapított időn túl is megmarad makacsul bűnében, akkor a fegyelmi tanács határozatilag véglegesíti a kizárást, mely írásban közlendő az illetővel, az esperessel és a püspökkel. Ez esetben az egyházközségi közteherviselésből is kizáratik és egyházunk szolgálatait azon föltételek mellett veheti igénybe, ahogyan más felekezetek tagjai.

XIII. §. Ha az egyszer már megintésben, vagy büntetésben részesült egyháztagnak visszaesik, akár ugyanazon fegyelmi vétségbe, akár más bűnbe, akkor ezen visszaesés súlyosbító körülményként számítandó be és ehhez mérten szigorubb lesz az ítélet. Mely eset az ítélet indokolásában felemlítendő.

XIV. §. Ha valamely kizárt volt egyháztagnak később a kizárás után megbánná cselekedetét és egyházunkba való újrafelvételét írásban kéri, adjon neki a presbitérium egy évi próbaidőt. Ez egy év alatt kötelességeit köteles gyakorolni, a IV. §. 1—17. pontjait pontosan betartani, de jogokat még nem követelhet.

Ha az egy év eltelté után a presbitérium arról győződnék meg, hogy az illető még buzgó és hasznos tagja lehet egyházunknak és a presbitérium színe előtt erre nézve fogadalmat tesz, fogadja be újra. Ellenkező esetben ne fogadja be. A befogadás a szószékről kihirdetendő, esperesnek jelentendő, mely után az illető ismét teljes jogu egyháztagnak lesz.

XV. §. Ezen fegyelmi szabályzat II. és III. része kemény fedelű füzetben kiadandó. Az egyház költségén minden konfirmált egyháztagnak, illetve családnak kezébe adandó, hogy alaposan megismerje, hogy „mit kíván a református egyház a saját tagjaitól”.

A gyakorlatba vétel előtt részletesen ismerendő ezen szabályzat a szöszékről, gyűléseken, bibliakörökön, konfirmációi oktatásban, konferenciákon stb.

A gyakorlatbavétel egyidőben indul meg egy egyházmegye, vagy kerület területén, egyházmegyei, illetőleg egyházkerületi határozat alapján.

(Vége.)

Az ifjuság nevelése.

Kedves Tanítótestvéreim!

Napjainkban mindig jobban és jobban kezd megérni a nép nevelői lelkében az a tudat, hogy a legfontosabb teendő, erkölcsi kötelesség az ifjusági munka fokozottabb gyakorlása. A mai világ, melynek levegője az ifjuság lelkét roncsoló bacilusok miriadjaival van megrakva, nem nézi, hogy mit mivel, mit tesz tönkre, hanem a „cél szentesíti az eszközt” jelszóval keresztül gázol mindenben és mindenkin, csak hogy a maga önző, hatalomra vágyó anyagiasságát kielégítse. Ebben az utjában, ha nem is legtöbbször, de nagyon sokszor a fiatal, tapasztalatlan, könnyen lelkesedő fiatalságot mételyezi meg. Mennyi veszély várakozik a mi fiatalságunkra, a magyar kálvinista fiatalságra is, akik pedig hivatva vannak egy népet és egy vallást fenntartani. A vallástalanság, az erkölcs-telenség, az Isten-tagadás egyre nagyobbodó hullámai már már elnyeléssel fenyegetik ifjuságunk sajnos még gyöngye és törékeny hajóját. Ennek a veszélyeztetett hajónak akarok ma „S. O. S.”-t kiáltani. „Mentsétek meg a lelkeinket” kiáltja a magyar kálvinista ifjuság! Jöjjetek, mert elveszünk! A segítségkérő szót mindenkinek meg kell hallani és azonnal segíteni emberi kötelességünk. A kálvinista magyar ifjuság is a maga tespedésében, tétlenségében, duhaj szórakozásaiban, tudatlanságot eláruló durva vicceiben, bizalmatlanságaiban segítséget kér. Hívó szavát, segítségkérését, ki nek kell először meghallani? Kinek kell minden erejével hozzáfogni a mentéshez? Annak, aki hozzájuk legközelebb van, aki közöttük él, aki ismeri őket — a magyar tanítóságunk.

Igen Testvéreim! ez a mi munkánk, a mi feladatunk. A mi munkaterünk hullámzó mező, minden egyes év tova viszi láthatárunkról a legidősebb hullámot és friss hullámot emel a régi fölé. Nagy feladataink vannak, hívó szavakat hallunk, az időnk rövid, munkaterünk óriási és az elvégzendő feladatok minden erőnkre várnak. Az ellenségek majd csak ezután támadnak igazán.

Mit tehetünk tehát az ifjuság érdekében? Foglalkozzunk vele állandóan. Ne engedjük szemünk elől a tőlünk távozó hullámot, menjünk mellette, tanítsuk tovább, ápoljuk, de ha kell nyesegessük is.

Az ifjuság életében különösen hat esztendő veszélyes, mégpedig a 14—20 évig terjedő időszak. Ekkor képzel magáról legtöbbet, teljesen szabadjára eresztve akkor van a csábítások legnagyobb veszélyeinek kitéve. Ugy, hogy ez idő alatt elkövetett ballépés nagyon sok fiatal életet tett már szerencsétlenül tönkre. Ha ez a hat év a legveszélyesebb, úgy nekünk ezen a hat éven keresztül kell legjobban, legnagyobb erővel küzdenünk fiatalságunkért, hogy ha nem is mindet, de belőlük minél többet mentsünk meg nemzetünk és egyházunk számára. Vonjuk el fiatalságunkat az uccai kupak tanácsoktól, kössük le szabad idejét, mi adjunk nekik problémákat, amelyen aztán a mi irányításunkkal gondolkozzék, töprengjen. Teremtsünk alkalmakat, hogy ifju munkavágyát, lázas tenni akarását kielégíthesse. Ha megtaláljuk a helyes utat és módot akkor kezünkben a fiatalság olyan lesz, mint a gyurható agyag.

Ha nézzük azt a munkát, amelyet a fiatalság érdekében végeznek a református lelkészek és tanítók, akkor azt látjuk, hogy e tekintetben két táborra oszlanak: az egyikhez tartozók a tialtságot „csak” komoly vallási alapokon akarják vezetni, számúzik a világi szórakozást, a táncot, „a föltünésre vágyó és vezető” szereplést, kárhoztatják a két nembeli ifjuságnak együtt való nevelését. A másik tábor ennek épen az ellenkezője, a fiatalságot minden oldalról és mindenkor neveli, tanítja. Természetesen elsősorban a vallási nevelést tartja szem előtt, de emellett a kultúrális és társadalmi nevelést sem hanyagolja el. Szindarabokat, előadásokat, sőt mi több a sátán sugallatára még táncmulatságokat is rendez, melyért a gyehenna örök tüze lesz majd méltó jutalma. Egyszóval a világi öröme paradicsomát varázsolja az ifjuság köré. A keresztyén embernek nem lehet húzódoznia semmiféle örömtől csupán azért, mert világi öröm. Akkor ki kellene maradnia a világból!!! Hogy lehetünk e „föld savai” ha a földi dolgokkal nem törődünk? A mi Urunk így imádkozott egyszer: „Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem azt, hogy őrizd meg őket a gonosztól.” A bűn nem esik össze bizonyos alkalmakkal (zene, színház, tánc, lakodalom stb.) Illetve nincs olyan alkalom, a földi életben mely ne lehetne egyuttal egyén és eset szerint a bűn alkalma is.

Igy értelmezve a dolgokat, nem lehet, mint azt sokan hiszik — a második tábor munkáját elítélni, semminek mondani. Mint perbetei tanító a fiatalságot összegyűjtve a napokban mult egy éve megalakítottuk a ref. ifj. egyesületet, mely egy évi működése alatt 26 előadást produkált és kb 180 este jött össze (vallásos összejövetel, olvasókör, énekkar stb.) 180 este tehát nem hallgatták a falun máma annyira divatos politizáció sületlenségeit, hanem összegyűlve komolyan dolgoztak, nem feledkezvén meg a bibliáról sem, sem pedig a fiatalsággal járó jókedvről. Kérdem hol van itt a bűn, melyért a gyehenna tüze a

méltó büntetés? Mindkét tábor munkája egyformán — szerény véleményem szerint — nagyon értékes! Csak az a baj, hogy mindkét tábor igen kicsiny, vagy ha nagy is, kevés a munkás benne. Hol van a magyar tanítóság — annak különösen a fiatalabbik fele? hol vagyunk? A küzdőtéren hiába mutatnak idősebb testvéreink példát? Nincs aki kövesse?! A kálvinista magyar ifjuság pedig vár bennünket, hogy jövjünk. Hiv bennünket! Sülyedő hajójának kérő szava nem jut el hozzánk? Testvéreim a vihar egyre fokozódik, a veszély egyre nagyobb. Itt az idő a munkára, a mentésre. Sokan már megkezdték, de a nagyobbik rész még mindig tétlenül vesztegel. Miért? kérdőszavunkra a felelet: Nem érdemes, az ember csak durvaságot kap tőlük. Krisztus az apostolokat, mint a bárányokat küldte a farkasok közé s ők meghódították a földkerekséget, azért mert szeretettel jöttek.

Az angol Faber azt írja: „Egyedül a jóakarat képes boldoggá tenni a világot”. — Fiatalságunk lelkét is, szívét is csak jóssággal, szeretettel, megértéssel tudjuk meghódítani. Meglátjuk, hogy ha így közeledünk hozzájuk, nem gorombaság, hanem szeretet, ragaszkodás lesz a jutalmunk.

A feladatok várják a magyar tanítóságot, várnak bennünket. A feladatok nagysága ezer és ezer veszélyen keresztül vezet bennünket, mert célunk nagy s mint a pusztában a lángoszlop úgy vezet bennünket. Aki mindig el van foglalva, ahhoz nem fér a kísértő. Emeljük fel fiatalágunkat, a jövő reménységét, hogy velük együtt tiszta levegőt szivhassunk, nehogy el kelljen mondanunk: „Adhaesit pavimento anima mea.” A porhoz ragadt lelkem.

De munkánkban vigyázzunk arra, hogy mit mond Pál apostol: „Mindent megpróbáljatok s ami jó azt megtartsátok, de mindentől ami gonosznak látszik, őrizkedjete.”

Tette fel hát, a sülyedő, törékeny hajóból építsünk nagy hatalmas óceánjárót, melynek oldalán hatalmas lángbetűkkel olvashatja mindenki: „Kálvinista magyar ifjuság!”

Perbete.

Udvardy Gyula
tanító.

H I R E K

— **Értesítés.** Lapunk felelős szerkesztője Losoncon előadásait befejezván hazaérkezett s a szerkesztést átvette. A lapba szánt minden közlemény ismét a csicseri lelkészi hivatal címére küldendő.

— **Értesítés.** A szlovenszkói ungi Egyházmegyei Lelkész és Tanító Egyesület t. tagjait szeretettel értesitem, hogy július hó 13-án d. e. 10 órai kezdettel Nagykaposon értekezletet tar-

tunk. Tekintettel a tárgyalandó ügyek fontosságára a tagok teljes számu megjelenését kérem. Ujlaki Sándor elnök.

— **Kevesebb protestáns istentiszteletet.** A magyarországi jezsuiták szenvedélyes hangon követelik, hogy a rádió kevesebb protestáns istentiszteletet közvetítsen.

— **A sárospataki főiskola igazgató tanácsa** a nyugalomba vonult Elekes Imre helyébe Novák Sándort, a kiváló esztétikust választotta meg hal éves ciklusra igazgatónak.

— **A tiszánineni egyházkerületi történetének** megírására az egyházkerület Marton János dr.-t, a sárospataki theol. akadémia történelem professzorát kérte föl.

— **Napi 50 fillérért** kaphatnak átutazók vagy Pesten tartózkodók szállást a KIE turista szállójában. Az érkezést kérjük előre tudatni a KIE Szövetséggel (Budapest, VIII. Horánszky 26.

— **Bukaresti ref. egyházközségünknek** a lélekszáma 30.000. Ebből 12 év alatt 1500-an voltak, akik több-kevesebb évre egyházi adót fizettek. A most összeállított választói névjegyzék pedig 155 tagot számlál, ennyien vannak, akik a mai napig kifizették az 1932. évi egyházi adójukat.

— **A világ** ezidőszert legnagyobb Bibliáját Vajnay Lajos, hódmezővásárhelyről Los Angelesbe elszármazott magyar testvérünk készítette. Az említett Biblia 208 cm. magas, 110 cm. széles és 86 cm. vastag. Oldalszáma 8048 oldal, súlya pedig 550 kg. Ez a könyvóriás a Los Angelesben ujonnan épített és rendeltetésének folyó évi február hó 12-én átadott új templomban nyert elhelyezést. E pazar luxussal berendezett templomban meredélyes elhelyezésben kitömött bőrülékes székek vannak, ami ma még egy amerikai templomban sincs meg. A templom teteje gömbalaku kupola, amely belülről úgy van kifestve, hogy a szemlélőnek teljesen a derült ég illúzióját kelti. Nem hiányoznak ezen a műegboltozaton a nap, a hold és a csillagok sem, amelyek alkalmas villanyberendezéssel vannak megoldva. A csillagok színes fényben ragyognak. Van természetesen orgona is, továbbá egy vetítőgép bibliai tárgy álló képek vetítésére, végül egy mozigép vallásos tárgy mozgógépek forgatására. Amerikában ma már igen sok templomban általánosan használnak ilyen gépeket, hogy a hallgatók figyelmét jobban lekössék.

HIVATALOS RÉSZ

Dunáninnen Református Egyházkerület
Püspöki Hivatala.

431/1933. szám. Pozsony, 1933. VI. 30.

Tárgy: Utasítások a felekezeti és községi elemi iskolák államsegély elnyeréséhez. A Dunáninnen Református Egyházkerület valamennyi Nagytiszteletű Iskolaszékének, az itteni iskolaügyi referátus 60.100/I—33. sz. alatt, f. év május 31-ről keltezett 111 sz. körleveléhez csatoltan a községi és felekezeti iskolák államsegély elnyeréséhez szükséges utasításokat minden iskolaszékünknek megküldi. Nyomatékosan figyelemzettem egyházkerületem mindegyik iskolaszékét, hogy ebben az „utasítások”-ban foglalt kívánalmaknak pontosan tegyen eleget saját jól felfogott érdekében, egyúttal a nyomtatványhoz csatolt befizetési lapon a füzet árát, amely 3 kč. 50 fillér rendeltetési helyére juttassa el. Vagyok szeretettel szolgáljuk:

Balogh Elemér
püspök.

Pályázat. A református egyház presbitériuma Jablonov n./Turnou — Szádalmás, Abauj— pályázatot hirdet a II. ideiglenes magyar tan nyelvű osztályra. Az iskolafenntartó által biztosított javadalom: tanítói fizetés 1200 Kč készpénz, lakbér 300 kč, kertpótlék 20 Kč. Államsegély kérvényezve lesz, de felelősséget érte az egyház nem vállal. Tanítónők előnyben. Amennyiben női tanerő lesz megválasztva, tartozik a női kézimunkát is tanítani. Pályázati határidő 1933. augusztus 5. Kellőleg felszerelt kérvények Ref. Lelkészi Hivatal Hrušov—Körtvélyes, posta Jablonov n./Turnou címre küldendők.

Pályázat. A nagytoronyai református egyház presbitériuma pályázatot hirdet okleveles tanító hiánya miatt, kántortanítói állásra. Javadalom: 1) 7 kat. 431 □-öl szántóföld, melynek adóját az egyház fizeti. 2) 88 kor. készpénz. 3) 16 szeker tölgyfa beszállítva, melyből a tanító az iskolát is tartozik fűteni. 4) Lakás és kert. 5) Stóla. 6) Államsegély. Kötelessége: A növendékek tanítása, kántori teendők végzése, kánonikus órákon és minden harmadik vasárnap délelőtt az isteni tisztelet végzése. Tanítási nyelv magyar. Pályázat augusztus 5-ig a lelkeszi hivatalhoz adandó be: Velka Torňa, pp. Čergov.
Presbyterium.

Pályázat. A tivadarfalvai (Ugocsa m. Podk. Russ) református egyház presbitériuma kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: Lakás melléképületekkel és kerttel, hat magyar hold szántóföld, tizenegy q buza, öt q tengeri, 1 drb. szarvasmarhára legeltetési jog, 1200 kč. készpénz az egyház kasszájából két részletben fizetve, stóla és a megfelelő államsegély kérvényezve lesz. Amennyiben rendes okleveles kán-

tortanító lesz megválasztva úgy az egyház a fenti javadalmon kívül még fizetés javítást is hajlandó adni. Kötelesség: az osztatlan iskola vezetése, a kántori teendők végzése és lelkesz akadályoztatása esetén helyettesítése. Tanítási nyelv magyar. Pályázati határidő 1933. augusztus 20. Pályázatok a tivadarfalvai ref. lelkeszi hivatal címére küldendők. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.
Presbitérium.

Pályázat. A fonsi református egyház presbitériuma a kántortanítói állásra pályázatot hirdet I. Javadalom: 1) Tanítói fizetés: a) 20 köből vegyes termény. b) Faár a hivektől beszedve kb. 600 kor. c) 15 magy. hold és 945 □-öl szántóföld haszna, d) 6 drb. legeltetési jog élvezete, amely (a. b. c. d.) tételekkel az egyház a 4908 koronát biztosítja és államsegély kérvényezve lesz. 2) Kántori fizetés: a) 5 magyar hold 245 □-öl rét haszna, b) Egyházmegyei tőke évi kamata 1 kor. 90 fill. c) Stóla. 3) El nem választható kántortanítói javadalom: Jókárban levő lakás kerttel. A földek utáni adót $\frac{1}{4}$ részben fizeti az egyház. II. Kötelességek: Amennyiben a II-ik és III-ik tanítói állás az állam által szervezve van, az I—VIII osztályokból a megegyezés szerinti csoportok tanítása, kántori teendők végzése, kánonikus órákon és a lelkesz akadályoztatása esetén isteni tisztelet végzése, énekkar tanítása és vezetése, egyháztársadalmi munkában segédkezés. A pályázótól saját költségén előzetes személyes megjelenés és templomi énekszereplés megkívántatik. Pályázati határidő 1933. évi július 31 bezárólag. Kellően felszerelt kérvények Ref. lelkeszi hivatal, Fornos, p. Mukačevo címre küldendők.
Ref. presbitérium.

Pályázat. A református egyház presbitériuma Balazsérben pályázatot hirdet a véglegesen szervezett magyar nyelvű kántortanítói állásra. Az iskolafenntartó által biztosított javadalom: 1. 15 kat. hold 722 □-öl szántóföld értékelve 3100 kč, 2. Lakás, belsőség melléképületekkel és kerttel értékelve 400 kč, 3. 4 m. buza értékelve 480 kč, 4. 3 m. gabona értékelve 300 kč, 5. 3 m. tengeri értékelve 240 kč, 6. Készpénz az egyháztól 368 kč, 7. Beiratási járulék községtől 20 kč, összesen 4908 kč. Földek adóját tanító fizeti. Kötelessége: Az összes tankötelesek (kb. 60 gyermek) tanítása. Vallás és énektanítással együtt az összes kántori teendők végzése. Lelkesz akadályoztatása esetén annak helyettesítése, belmissziói munkában segédkezés. Pályázati határidő 1933 július 31-ig bezárólag. Kellőleg felszerelt kérvények Ref. Lelkeszi Hivatal Nagybéány, posta helyben, Podk. Russ címre küldendők. Állás szeptember 1-én foglalható el. Kántori képesítéssel bíró tanítók előnyben részesülnek, ilyenek nem jelentkezése esetén azonban bármily nemű állami fizetékiesítésre jogosult egyén alkalmaztatni fog. (3-1)

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Velké
Kapusany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicséri
lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Egyházi törvényeink ügye.

Azokra a híresztelésekre vonatkozólag, amelyek egyházi törvényeinkkel kapcsolatban forgalomba kerültek az utóbbi időben, az Egyetemes Konvent v. elnöke az alábbi levelet küldte szerkesztőségünkhöz, amelyet egész terjedelmében adunk közre a következőkben:

Nagytiszteletű Szerkesztő Uram!

A Református Egyház és Iskola folyó évi 28-ik számában „Feltörő gondolatok” cím alatt megjelentetett lelkészértekezleti megnyitóban foglaltakra kívánok alábbiakban reflectálni és kérem soraim közzétételét.

A valóságnak megfelel azon állítás, hogy zsinati törvényeink hivatalosan még nincsenek a kormányhoz jóváhagyás végett felterjesztve. Nem terjeszthette fel a Konvent elnöksége azokat addig, míg az ismételt revíziók kapcsán történt szövegmódosításokhoz, — melyek stiláris természetűek —, a Konvent hozzájárulását legutóbbi gyűlésén meg nem adta. Ezen felhatalmazás alapján a törvények, illetőleg kánonok magyar szövege a közeljövőben kerül felterjesztésre a hozzá melléklendő szlovák fordítással együtt.

Nagy megdöbbenéssel olvastam a lelkészértekezleti megnyitót, mert szomorú világot vet a szlovenszkói ref. lelkészség gondolkodására,

hogy testületi gyűlése ilyen beszéddel nyitható meg és az még kinyomatásra méltónak is találtatott hivatalos lapunkban.

Nem kívánok a beszéd eszmemenetével foglalkozni, csak megállapítom, hogy minden lelkésznek tudnia kell, hogy régi törvényeink érvényességét senki nem vitathatja. Szomorú történeti jelenség a nemzeti önérték alacsony fokra való süllyedése. A kisebbségi sors mindig nehéz, elhordozását a nemzeti önérték ereje elviselhetőbbé, ennek hiánya pedig súlyosabbá teszi. A magyar reformátusságnak erős hitű, bátor és fegyelmezett pásztorok kellenek, a csüggedő kesergés nem vigasztalja és erősíti a hiveket.

A Krisztus juhait ismerik az ő pásztorok szavát és követik őt. Egyházunk nehéz helyzete legfőképpen azzal súlyosodik, ha a másként látó és érző hivek nem követhetik a kesergő pásztorokat utjaikon.

Vagyok Nagytiszteletűségednek

Losonc, 1933. július 17-én.

tisztelő hive:

SZILASY BÉLA
konventi világi elnök.

Egyházmegyei gyűlés Ungban.

1933. június hó 29-ike nevezetes nap volt egyházmegyénk életében. A különben csendes és nyugodt életű Nagykapos, ha nem többre, egy napra valamivel mozgalmasabb és élénkebb szint ölt magára. A református templom harangjainak hívó szavára csaknem teljes számmal felsorakoztak egyházmegyénk Istenországáért küzdő harcosai, hű munkásai, hogy imádságukkal Isten elé járulva kérjék a segédelmet az építő munkára, biztatást az égi Atyától, ki mindezideig sokszorosan megmutatta hogy szeret bennünket, felveszi és diadalra segíti előbbutóbb a mi ügyünket. Király Zoltán csapi lelkész szívből jövő imádságának szavai nemcsak csak megnyugtatták lelkeinket, hanem egyuttal megéreztettek vélünk Istenünk közelségét, kinek lelke szüntelenül segít, biztat, bátorít bennünket.

Az imádságnak elhangzása után Kovács Dániel, mint a távollévő főgondnokunk helyettese a gyűlést megnyitja és a gyűlés szabályszerű megalakulása után bejelenti, hogy e mai nap nem csupán csak egyházmegyénk közügyeinek elintézését jelenti, hanem egy határkő is, mivel a mai nappal egyházmegyénk tisztí kára, melynek a 10 éves megbízatása lejárt, bejelenti lemondását. Szeretett gondnokunk pedig, mivel személyesen nem jelenhetett meg, írásban terjeszti közgyűlés elé, hogy azt a megbízatást, amelyre őt legközelebb 10 évvel ezelőtt elhívta a gyülekezetek bizalma és törhetetlen ragaszkodása, — Istennek tartozó legnagyobb hálával és szeretettel — megköszöni és előre haladott korára való tekintettel kéri, hogy ez alól a megtiszteltetés és reá nézve mindég kedves és kitüntetésnek velt tisztség alól őt egyházmegyénk vélegesen mentse fel.

E váratlan elhatározás valóban fájdalmasan ért bennünket, mert érezzük, hogy veszteségünk oly nagy, hogy pótolni nagyon nehéz lesz. Közgyűlésünk az új tisztikar megválasztására a szavazás határidejét augusztus 1-ig rendelte el.

Ezek után következett az esperes évi jelentése, amelyen fő gondolatként vonult végig ama követelmény, hogy *ne csak imádkozunk, hanem igen is dolgozzunk is.* Egyházmegyénk gyülekezeteinek életéről az esperesi jelentés olyan részletes képet nyújtott, hogy valósággal magunk előtt láttuk egyházmegyénk minden egyes gyülekezetét a maga jó és dicséretet kiérdemlő, avagy buzditásra szoruló cselekedeteivel együtt. Különösen nagyon örvendetes volt az esperesi jelentésnek az a része, amely a belmisszió terén mutatott, a múlt évihez mérten nagy előrehaladást; alig van már gyülekezetünk amelyikben egyik vagy másik formában ott ne volna a belmissziós munka csodatévő áldást és új életet teremtő megmozdulásai, amelyek egy új élniakarásról tesznek tanubizonyosságot s mind

arról beszélnek, hogy a hit szunyadó tüzei odaadó munkálkodással újra lángra gyulnak és megtöltik melegséggel a kihűlni akaró lelkeket. Érezhető ennek a munkának áldásos hatása a szekták továbbvaló terjeszkedésének meggátlásában s hiszük hogy a szlovák gyülekezetekben is, ahol a legtöbb, a legnagyobb hódítást tették, a belmissziós munkák általános és rendszeres bevezetése, a szekták eltűnését fogja eredményezni. A mai rendkívül válságos időkben szinte csoda számba vehető az a nagy áldozatkészség, amelyről az esperesi jelentés megemlékezik, hogy Palló leányegyház *260 ezer korona költséggel* az elmúlt évben új templomot építtetett. E kicsi gyülekezet régi vágya vált valóra a templom felépülésével, s mint egy intő jel gyanánt kiemelkedik a pallóiak új templomának a tornya és messzire hirdeti az anyagiasan gondolkozó világnak: ime emberek, nagy az Urnak hatalma, csodálatos az ő segítségével, áldassék örökké szent neve!

Lelkies terén mutatkozó gazdagodásunk mellett azonban nagy a mi veszteségünk harcosaink sorában: elveszett a mi fejünknek koronája. Ez év első napján örökre elhagyott bennünket főpásztorunk Péter Mihály, kinek lelkierője elégett anyaszentegyházunk ügyének oltárán, mint hősi katona életét és vérért adta nem másért, mint miértünk és a mi ügyünkért, ugyancsak nagy a mi veszteségünk mivel itt hagyott bennünket Lengyel László dr. em. tanácsbíró is nem várt és nem gondolt hirtelenséggel; baráti meleg kézszorítás nélkül távozott körünkől, anélkül hogy a hozzá fűzött reményeinket valóra válthatta volna. Ugyancsak egy lelkiismeretes, hű munkással szegényebbek lettünk, amidőn Nyomárkay Sándor nyarádi lelkész egyházmegyei tanácsbíró nyugalomba vonult. Egyházmegyénk azonban nem akar megválni tőle s reméli, hogy mint tiszteletbeli tanácsbíró továbbra is belekapcsolva marad egyházmegyénk életébe.

Örömmel veszi tudomásul egyházmegyénk azt a nagy nyereséget, amely kerületünket Idrányi Barna püspökké választásával érte; egy fajtát és vallását szerető, kiváló egyéni kvalitásokkal megáldott férfiul, lelkészársainak szerető gondos édesatyát nyerte meg benne egyházkerületünk püspökének. Egyházmegyénk szívből üdvözli új püspökét és Isten áldását kéri működésére.

Közgyűlés tudomásul veszi és megerősíti Bittó Béla pinkóci, Király Zoltán csapi lelkész és Bornemissza Sámuel szürtei tanító megválasztását, működésükre az Isten áldó kegyelmét és segédelmét kéri.

Kimondotta közgyűlésünk a legmeszebbmenő támogatását a felállítandó református tanítóképzővel szemben. A Dérer-féle iskolai törvénytervezet ellen egyházmegyénk lelkész és tanító egyesülete által felterjesztett határozati javasla-

tot teljes egészében elfogadta és tiltakozó határozatával egyházi felettes hatóságunkhoz eljuttatja. Közgyűlésünk kimondotta, hogy egyházunk és iskolánk iránt való hűtlenségnek bélyegez minden olyan cselekedetet vagy törekvést, amelynek célja az egyház vagyonának bárcsak egy töredékét is az államnak, vagy községnek vagy bármely jogi személynek átadni, akárcsak használatra is, minden ilyen esetben az azt elkövető ellen hivatalból megindítja a megtorló eljárást. Az iskola fenntartói jogát feladni készülő Kereszt egyházközség előjáróságát pedig anyagi felelősség mellett fegyelmi eljárás alá helyezi és a leghatározottabb tiltakozását fejezi ki az ellen, hogy nemtörődomségből ime a harmadik kormányintést is megvárták és nyíltan református iskolánk megszüntetését segítik elő.

Több kisebb és nagyobb, egyházközségeink által felterjesztett ügyek elintézése után véget ért gyűlésünk, azzal az óhajtással távoztunk, hogy az elkövetkezendő időkre adjon az Úr Isten újból egyházmegyénknek bölcs vezetőket, minden egyes tagjának pedig erőt, hőlcsséget és kitartást a további küzdelmeinkre. *G. B.*

Az alsózempléni Egyházmegye Lelkésztestülete

1933. június 26-án tartotta meg ez évi ülését a királyhalmeci templomban, általános érdeklődés mellett, amikor Séra László szomatori lelkész hirdette az Igét a Csel. V. 29. alapján. Majd Miskolczy Endre lelkészértekezleti elnök nyitja meg az ülést szép és tartalmas felolvasásával, amit a hivatalos lap egyik előző száma teljes egészében közölt már. Az elnök szavai után az értekezlet a megüresedett jegyzői tisztséget tölti be Séra László szomatori lelkész személyével. Részvétét fejezi ki az elhunyt püspök, halála felett s szeretettel üdvözlí új püspökét. Üdvözlí az egyházmegye Esperesét is, abból az alkalomból, hogy szenátorrá lett s ama reményének ad kifejezést, hogy egyházunk és lelkeszi karunk érdekeit fogja ebben a minőségében is szolgálni. Keresztúry József esperes szenátor, amikor ilyen munkájáról biztosítja az értekezletet, a kedélyek lecsillapítására elmondja, hogy már eddig is sikerült eredményeket elérnie: az új püspök úr részére kieszközölte az audienciat az iskolaügyi miniszter úrnál, aki minden sérelmünket meghallgatva, a legmesszebb menő jóindulatáról biztosította kerületünket. Azonkívül sikerült a szenátor urnak keresztül vinnie azt is, hogy a lelkész-özvegyek és árvák kérvényeiket egyenesen ő hozza adhasák be s azokat ő személyesen vigye fel a miniszter urnak s sürgesse az elintézésüket *) „Ezek magukban véve oly nagy

*) Nem értjük, hogy a kívánatos eredmény eléréséhez miért szükséges az egyenes és törvényes útról való letérés? (Szerk.)

eredmények a multtal szemben, mondja az esperes szenátor amik méltán további reményekre is feljogosítanak".

Az értekezlet állást foglal a Dérer-féle iskola törvény javaslat ellen s átiratot küld az Egyházmegyéhez, hogy e tiltakozást még intenzivebb formában juttassa kifejezésre. Ezzel kapcsolatosan az esperes reá mulat arra, hogy nem annyira a tanító hiány nagy, mint inkább a kántor hiány, majd elmondja, hogy Nyomárkay Péter úr péderi lakos felajánlotta neki, hogy teljesen dijtalanul két év alatt kiképezi új kántorainkat. Az életre való indítványt az értekezlet az Egyházmegye elé terjeszti, hogy abban érdemleges határozatot hozzon s a felettes hatóságok elé terjessze elfogadás végett. Kéri továbbá az értekezlet az Egyházmegyét, hogy a reverzális ügyben külön szabályrendeletet alkosson s hogy kérje a felettes hatóságokat arra, hogy *imperative* rendelje el a fokozottabb egyházi fegyelmezést.

Gönczy Sándor ig. tanító kifejezést ad amaz óhajának, hogy milyen üdvös lenne a tanítói egyesületnek az egyházmegyében való megalakulása s ha az az egyesület a lelkész egyesülettel együtt működhetnék. Örömmel fogadja az értekezlet a kifejezett csatlakozási vágyat s miután ugyanezen dologról már előbb sikertelenül tárgyalt a tanítói testülettel nehogy újabb csalódásnak legyen kitéve s felajánlott baráti jobbát újra csak visszautasítsák azok, akik felé szeretettel nyújtotta, kéri nevezett ig. tanító urat, hogy erre vonatkozó kimondottan megalapozott és perfektuált tanító-testületi határozatot terjeszsen az Egyházmegye plénuma elé, amikor is biztosra vehetik tanító testvéreink, hogy a testvéries közeledés testvéri szeretettel lesz honorálva.

Kimondotta az értekezlet, hogy az őszi kassai lelkészi konferencián testületileg óhaj résztvenni. A déli órákba mélyen lenyúló élénk megbeszélések az Elnök éltetésével a szeretet jegyében záródtak. — jz. —

Problémáink.

I. „Feltörő gondolatok...” címen közölte lapunk 28-ik száma Miskolczy Endre lelkésztársunknak az alsózempléni lelkészértekezletben tartott megnyitó beszédét. Sajnos nincs időnk ezeknek a feltörő gondolatoknak menetével részletesebben és érdemben foglalkozni, de azt nem mulaszthatjuk el, hogy egy pár a sorok közt meghuzódó vaskos tévedést helyre ne igazítsunk. Miskolczy Endre, mint üdvös újítást üdvözlí új püspökünknek ama cselekedetét, hogy a beiktatása utáni „magyaros” ebéden az államfőt köszöntötte fel elsőnek, „ellentétben a megelőző szokásokkal, amikor, mintha csupa Tiborcok telepedtek volna le a fehér asztalhoz, elé-

gedetlenségükben megfeledeztek az udvariasság követelményeiről is." Ez az állítás homlok egyenest ellenkezik az igazsággal. Ha Miskolczi kollegánk jelen lett volna a Péter Mihály püspök beiktatásán 1929-ben Rimaszombatban, akkor lett volna alkalma látni, illetve hallani, hogy a beiktatás utáni ünnepi ebéden először Péter Mihály püspök emelkedett szólásra s egy loyális dikcióban éltette az államfőt s beszédét az egész ünneplő nagy gyülekezet tisztelettel állva hallgatta végig. Ha Miskolczi kollegánk nem volt jelen az előbbi püspök beiktatásán, akkor tájékozódnia kellett volna e dolog felől, mielőtt feltörő gondolatait lapunk nyilvánossága elé bocsátotta, mert így a kormány emberei és sokan mások, akik szintén nem voltak jelen ezen az ebéden, olvasván a feltörő gondolatokat, még azt hiszik, hogy megboldogult püspökünk csakugyan megfeledezett az udvariasságnak eme követelményéről.

Lehetetlen, hogy a figyelmes olvasó könnyedén át tudna siklani Miskolczi kollegánk megnyitójának befejező sorain, amelyekben új vezetőkhöz (püspökünkhöz) új, vagy újjászületett vezérkart kíván, amelynek tagjai jó „csatárok” vagy „kapusok” lennének a kormánnyal vívandó futbal mérkőzésben. Miskolczi kollegánknak ez az óhajtása bizony nem a legjobb bizonyítvány az egyházkerület tisztikarára, azonban meg vagyunk győződve róla, hogy új püspökünknek jobb véleménye van közvetlen munkatársairól s esze ágában sincs, hogy teljesen kicserélt garnitúrával menjen neki a további küzdelemnek. A módoszatok és részletkérdések tekintetében lehetnek esetleg véleménykülönbségek a kerület vezetőségének tagjai között, de a főbb kérdésekben megvan a teljes összhang és egység s egyáltalán nincs szükség az emberek kicserélésére, sem a mentalitásbeli újjászületésre.

De helyre kell igazítanunk Miskolczi kollegánknak azt a súlyos tévedését is mintha egyházunk törvényen kívüli állapotban lenne. Mióta a legfelsőbb bíróság megállapította, hogy az 1904—7-es törvényeink mindaddig érvényesek, amíg az ujak a szentesítést meg nem nyerik, könnyelműség saját magunknak diskreditálni törvényeinket s azt állítani, hogy törvényen kívül állunk. Természetesen dacára régi törvényeink érvényben lételének, az már igazán a legkínosabban érintené egyetemes egyházunk minden egyes tagját, ha csakugyan igaz volna, hogy az új törvények egyetemes egyházunk vezetőségének mulasztása folytán máig sem jutottak el az illetékes fórumokhoz szentesítés végett. *Reméljük azonban, hogy Egyetemes Konventünk Elnöksége megfogja nyugtatni a törvények sorsa felől keringő verziók miatt aggódó egyházi közvéleményt.*

(Már meg is történt. Szerk.)

Kritikus.

II. Körbe körbe. Nem azért választottam egy híres szindarab címét, mintha én is komédiát akarnék írni, mert elég komédia az, ami

velünk történik, de — sajnos — tragikus hősei mi vagyunk.

Mikor 1927-ben elkezdtem érettségim nosztrifikálását keresni, kérvényt kérvény után adtam be. Az egyik elveszett, a másik eltűnt. Egy egész detektív had kellett volna annak kinyomozására, hogy kérvényeim hová lettek. Végre meguntam a sok firkálást és elkezdtem kilincselni. Sok járás kelés után az iskolai referátuson azt a felvilágosítást kaptam, hogy azért nem nosztrifikálják az érettséginket, mert 1923-ban a referátus adott ki egy rendeletet, melyet az egyházi főhatóságoknak is megküldött, miszerint azokat az érettségiket nosztrifikálja, melyek ezen évig szereztek valamely külföldi intézetben, de a fennhatóságunk akkor nem törődött az ügygel. Hiába érveltem, hogy én akkor hazámtól messze idegenben voltam, hogy nem lehet engem azért büntetni, mert talán a fennhatóság hibás. Minden hiába volt. A bürokratizmus ostora ütni akart és mivel engem ért legközelebb, hát engem vágott végig.

Még cifrább volt a kápláni történetem. Fennhatóságom kinevezett egy állandó káplántartó helyre, de ugyanakkor adminisztrátornak is egy megüresedett gyülekezetbe. A kongrua törvény értelmében mindkét helyen nyilvános lelkeszi álláson működtem, tehát a kongrua járt volna. Én nyugodtan vártam bevallásom elintézését. Ám a bürokratizmus játékos kedvében volt és ezuttal ismét én voltam a játékszere. Kisütötte, hogy a káplántartó hely nem systemizált, noha a magy. kir. vall. és közok. min. bizonyítványa a kezemben volt, hogy az volt. Mivel pedig a kápláni álláson voltam bejelentve, az adminisztrátori állásomat sem ismerték el azzal a megokolással, hogy a fennhatóság miért nem jelentett be mint adminisztrátort, mert akkor járna a kongrua. Ismét hiába érveltem, hogy a közkatontát nem szokták parancsnoka hibájáért megbüntetni, itt semmi sem használt. Így veszítettem el hét szolgálati évemet, valamint az erre járó kongruát.

Most pedig megkaptam a legutóbbi bevallást. A nyilvánosságra kívánczik egyes megokolása. „A gyámoldai tétel töröltetik azon megokolással, mert az 124/1928. sz. t. c. 159 §. 2—3 bek. értelmében a feltételek nem voltak teljesítve.” Megnéztem ezeket a feltételek, melyek arról szólnak, hogy a gyámoldai díj beszámítható, de csak abban az esetben, ha az alapszabályokat a min. jóváhagyja. Hát arról én már igazán nem tehetek, ha akár be nem terjesztették, vagy akár a minisztérium jóvá nem hagyta.

Hivatalos fuvarátalány nem folyósítható, mert a járási hivatal nem engedélyezte. Ennek pedig előzménye az, hogy a járási hivatal jóakaratosan kijelentette, hogy nincs rá pénz.

A gyógyalap járulékát sem lehet beszámítani, mert azt az egyház tartozik fizetni.

Ime, röviden a körbe körbe. Nagyon nehéz volna eligazodni, hogy hol a hiba. De azt meg lehetne tenni, hogy az ilyen absurdumoknak véget vessünk és leleplezzük azt a farizeizmust, mellyel bennünket kezelnek. Egyszer már le kellene ülni a zöld asztalok mellé és mind ezt a jogtalanságot írásba foglalni. Ki kellene mutatni, hogy az egyház és hivatalnokai hány milliót veszítettek. Ki kellene kutatni, hogy ez a pénz hová lett? Mert a kálvinista papság teljes számban fel volt véve a költségvetésbe a teljes összeg erejéig, és ennek az összegnek valahová el kellett tűnni. Ha már szolga bérért dolgozunk, legalább kapjuk meg azt. Hiszen évenként csak a gyámoldai díj többezer koronára rug. Rendezni kellene a nyugdíj ügyet is. Mai nap sokat cikkezünk a nyugdíjintézetéről, de nem gondoljuk meg, hogy ilyen zilált állapotban nem maradhat. Mi, fiatal generáció, semmi áldását nem élvezzük, sem maradékaink; az özvegyek nyugdíjából pedig úgy is levonják, amit adnak.

Ma sokat szónokolunk összetartás nélkül, valójában pedig úgy nézünk ki, mint pásztor nélkül maradt juhok: mindegyikünk fejbekólintva tántorog a maga zarándokutján. Ha így maradunk, megérdemeljük, hogy így kezeljenek bennünket és ne is nyissuk panaszra a száunkat.

Garamvölgyi Károly.

Könyvismertetés.

„Hospodárska správa obecných a církevných škôl.“ Balla Pál a fenti cím alatt egy hézagpótló munkát adott ki a napokban, melyre, tekintve praktikus oldalát, már évekkal előbb is szüksége lett volna az iskolát fenntartó egyházak vezetőinek. A lelkészek, mint iskolaszéki elnökök, — valljuk be őszintén — a legtöbbször tanácstalanul állottak és a sötétben tapogatóztak, ha iskolájuk anyagi életét érintő kérdések és szükségességek merültek fel. Sok felekezeti iskola azért pusztul el, mert annak vezetősége a kiadott iskolai törvényeket és miniszteri rendeleteket nem ismerve, vagy helyesen nem ismerve, nem képes élelben tartani a leazegényedett „egyházi veteményes kerteket“, — holott a segítség majdnem a küszöb előtt van ... csak feléje kell nyujtanunk kezünket.

Felekezeti iskoláink nagy hányadát a szegénység öli meg. S hogy e végzetes nyomorból és tehetetlenségből kilábaljon, arra vajmi kevés gondja van az alsóbb állami iskolai és közigazgatási hatóságoknak.

A 200 oldalas könyvet, melynek ára 20 Ké, a legmelegebben ajánlom a lelkész és tanító urak figyelmébe, kik azt az egyházak terhére megrendelhetnék.

H. K.

H I R E K

— **Felhívás.** *Hivatalos lapunkban pályázatot hirdető egyházakat felhívjuk, hogy a pályázati hirdetések díját a kiadóhivatal értesítése után ne késlekedjenek a mellékelt csekklapon beküldeni, mert ezek az összegek nem foglaltatnak benne a május hó elején az esperesi hivataloknak megküldött kimutatásban. A konventi határozat után a lap anyagi helyzete semmit sem javult, mert eddig csupán az ungi egyházmegye esperese hajtotta be teljes egészében a hátrálékokat s az ugoicsai esperes részben. Természetesen az esperesi hivatalok részletekben is beküldhetik a kimutatott hátrálékokat a nagykaposi Dunabank fiókjába, a kiadóhivatalhoz egyidejűleg megküldendő kimutatással, amely feltünteti, hogy az átutalt összeg mely egyháztól folyt be.*

— **Az ungi egyházmegye** lelkészi és tanítói egyesülete f. hó 13-án értekezletet tartott Nagykaposon Ujlaki Sándor elnöklete alatt. Az általános egyházmegyei tisztújítás előkészítése képezte az értekezlet tárgyát s megállapodás jött létre, hogy a következő tízéves ciklusra a régi tisztikar választandó meg. Bernáth Zoltán e. m. gondnokot az értekezlet által delegált küldöttség kereste fel vajáni kuriáján, kérve, hogy a gondnoki tisztet továbbra is vállalja el. Az értekezlet nagy örömmel fogadta a hirt, hogy az egyházmegye nagy tiszteletben álló gondnoka előbbi elhatározását megváltoztatva, tisztét továbbra is hajlandó vállalni.

— **A magyarországi ORLE** f. évi konferenciáját, közgyűlését, kálvineumi ünnepélyét és az ORLE-val kapcsolatos egyháztársadalmi egyesületek gyűléseit Nagykorörsön rendezi meg aug. 23—29 ig terjedő időben. Ebben az időben tartja konferenciáját az Országos Református Jóléti Társulat, továbbá a Református nők (papnék) a Vallástanító lelkészek, a segédlelkészek is külön-külön konferenciát tartanak. Augusztus 27-én, vasárnap e nagy gyűlésekkel kapcsolatban fog megtartatni az ötödik Országos Presbiteri Értekezlet. Estéknént evangelizációs istentiszteletek lesznek s 29 én kirándulás Ókécskére és a Tiszaparttra. Külön felhívjuk olvasóink figyelmét az ugyanez időben tartandó lelkészi tanfolyamra s a világiak számára rendezendő országos belmissziói konferenciára. A részletes tudnivalókat és a teljes programot helyszűke miatt nem közölhetjük, de az *Országos Református Lelkész-*

Egyesület Gyűlési Irodája Nagykőrösön minden odafordulónak részletes felvilágosítást nyújt.

— **Hírek a barsi egyházmegyéből.** A Barsi Református Egyházmegye folyó évi rendes közgyűlése augusztus hó 22-én d. e. 1/2 9 órai kezdettel lesz megtartva Patay Károly esperes és Dr. Demény Gyula főgondnok vezetése mellett. Ugyanaz nap délutánján bírósági ügyek tárgyalatnak. A Barsi Ref. Egyházmegye misszió bizottsága f. évi augusztus 10-én, a tanügyi bizottság és a számvevőség folyó évi augusztus 14-én tartják gyűléseiket. Ugy az egyházmegyei közgyűlés, valamint a bizottsági gyűlések Léván tartatnak a református egyház tanácstermében. A Barsi Református Egyházmegye területén a folyó évi leánykonferencia augusztus 24-én lesz az alsóváradai református templomban. A meghívók most vannak kibocsátás alatt. A Zseliz és Párkány vidéki lelkészek baráti köre július havi összejövetelét folyó hó 11-én Lévához közel fekvő Magyarad fürdőn tartotta, amelyen a lelkészek s családjaik elég szép számmal jelentek meg. A délelőtti folyamán közös áhitat és megbeszélések voltak, a délután pedig szórakozással telt el.

— **Lelkészi továbbképző tanfolyamot** rendez a debreceni egyházmegye a theologiai fakultás tanárainak közreműködésével szeptember 25—30 napjain Debrecenben.

— **Olcsó üdülés a Balatonnál** leányok részére augusztus 1—8. A Soli Deo Gloria Szövetség ebben az évben is megrendezi Balatonszárszón a már országsszerte ismert és kedvelt leányok üdülőtáborát. Felvilágosítást ad és jelentkezést is elfogad e hó 14-ig Kántor József v. o. lelkész, Péterfia-u. 21.

— **A genfi protestáns egyház község** a tél folyamán minden csütörtök este istentiszteletet rendezett a Szent Péter székesegyházban, melyet a közönség nagyon látogatott. Egyszerű liturgikus keretben hivatott szakemberek egy-egy előre tervszerűen megállapított kérdéstről tartottak elmélkedéseket. A közönség sohasem tudhatta előre az előadó nevét, hanem csak az elmélkedésnek előre megállapított tárgya volt ismeretes. Így az érdeklődés nem az előadó személye, hanem az előadás tárgya iránt nyilvánult meg.

— **Az istenkáromlók** ellen küzdő olaszországi országos liga veronai szervezete a szentév

alkalmával külön érmekeket veretett, amelyek oldalát a keresztre feszített Krisztus képe ékesíti, másik oldalát pedig Szent Péter képe a körirattal: „Te Krisztus vagy, az élő Isten fia”.

— **Tokió** Japán fővárosa egyik legszebb helyén a Keresztyén Irodalmi Szövetség és az amerikai Biblia Társulat tizenegyemeletes hatalmas épületet épített, amely a keresztyén irodalom fokozottabb terjedését fogja szolgálni.

— **Wesley János** a nagy igehirdető, akinek „az egész világ volt a parochiája”, lóháton járta be egész Angliát, hirdetvén az Isten Igéjét. Ez év február 9-én avatták fel lovasszobrát szemben a világ legnagyobb methodista templomával, Bristolban, azon a helyen, ahol 1739. április másodikán szabad ég alatt elmondta első beszédét.

— **11,886,226 darab bibliát**, illetve ujszövetséget és bibliarészt terjesztett el az egész világon 1932-ben a Brit és Külföldi Biblia Társulat. Ebből 7 és fél milliót, az az 1130 bibliaterjesztő helyezett, akik sokszor a legnagyobb nehézségek között dolgoznak, sokszor teljesen járatlan területeken. Egyik a tibetiek közt működött 3 hónapon át, dacára, hogy Tibetbe tiltva van a belépés. Többen jártak Marokkóban, Délamerikában, Ausztráliában, Spanyolországban, — ahol a forradalom óta sokkal nagyobb a mozgási szabadságuk. Csak oroszország van teljesen elzárva e munká számára, de a szomszédos országokban különösen kedvező lett a talaj a biblia terjesztésére.

— **Reszketős szekta** foglalkoztatja a nagyváradai hatóságokat. Nemzetközi nyelven pentekosztalistáknak hívják e szekta híveit, akik a bapuzmusból szakadtak el. Amerikából hazatért földművesek terjesztik Bihar megyében. Hitük alapja az, hogy a Szent Lélek megszállja az egyes buzgó híveket, akik a földre vetve magukat, görcsösen rángalóznak és idegen nyelveken szólnak a hívekhez. Mivel e fanatikus emberek sokszor az eszméletlenségig verték magukat a földhöz, a rendőrség betiltotta most a szekta működését.

— **Magyarország lakosságának felekezeti megoszlása.** Az 1930. évi népszámlálás szerint az ország lakosságából rkat. 5,634,000, gör. kat. 201,000, református 1,813,000, evangélikus 534,000, gör. kel. 40,000, izr. 445,000. Az utolsó 10 évben a r. katolikusok növekedése 10 százalék, a gör. katolikusoké 15 százalék, a

reformátusok 8'5 százalék és az evangélikusoké 7 százalék. Viszont a gör. keletiek száma 22 százalékkal apadt. Igen nagy mértékben csökkent az izraeliták száma: 29.000 lélekkel.

— **A NYILVÁNOSSÁG SZOLGÁLATA!**
3.50 m. gyapju úri anyagok 140 cm. széles, egész öltönyre csak kč. 62'— és 3.50 m. női anyagok 115 cm. széles csak kč. 34.— Irjon mintákért és árjegyzékért. A kivitel, olcsóság és a minőség mindenkit meglep. Szállítja: gyapjuáru gyár, Dolní Hamry, posta: Vír na Morave. Árut bizományba.

HIVATALOS RÉSZ

Dunáninneni Református Egyházkerület Püspöki Hivatala.

469/1933. szám. Pozsony, 1933. július 15. Körlevél, lelkészi özvegyi nyugdíj községi bizonyítvány kiállítása. *F o n t o s!* A dunáninneni református egyházkerület valamennyi Nt. lelkészi hivatalának. Az itteni országos hivatal folyó év július 4-ről kelt 170'609/6/1933. számú átiratára nyomatékosan felhívom egyházkerületem valamennyi Nt. lelkészi hivatalát, hogy egységes eljárás szempontjából ezentul a lelkészözvegyi és halálozási negyedért beadott folyamodványokhoz csak egy községi bizonyítványt csatoljanak, azonban ebben a községi bizonyítványban tüntetessék ki: a.) hogy a lelkészözvegynek nincs önálló kereseti forrása, b.) nincs semmiféle állami vagy egyéb közszolgáltatásban, c.) nem élvez, ill. nincs igénye más külön nyugdíjra, mint a férje után járó lelkészi. d.) Ebbe a bizonyítványba kell befolgalni azt is, hogy az özvegy férjével a haláleset beálltáig együttélt. A fentiek szives tudomásulvételét és betartását kérem és vagyok szeretettel kerestvén szolgáljuk:

Balogh Elemér
 püspök.

Pályázat. A királyhalmeci református egyház presbitériuma pályázatot hirdet, két tanerős iskolájánál, az I. fokozatos véglegesen szervezett, magyar tanításnyelvű osztályra. Az iskola fenntartó által biztosított javadalom: 1.) 118 kč. készpénz, 2.) három szobás lakás természetben, mellékhelyiségekkel, 3.) kertválság: 20 kč. 4.) 13.714 kat. hold szántó föld (közte cirka 600 □-öl szőlő terület), 5.) 6 hektoliter buza, 6.) 18 hektoliter rozs. Az iskola fenntartó által biztosított összes javadalom, az állam részéről, jelenleg 2.972 kč-ban van értékelve. Teendők: Lelkésznek akadályoztatása esetén helyettesítése, belmissziói munkálatokban való segédkezés, énekkar vezetése, az összes orgonista kántori teendők elvég-

zése, aminek következtében az orgonista kántori képességgel rendelkezők előnyben részesülnek. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. Kellőleg felszerelt kérvények, folyó év augusztus 5 ig: Ref. Lelkészi Hivatal, Král-Chlumeč. — Királyhalmec címre küldendők. *Ref. presbitérium.*

Pályázat. A református egyház presbitériuma Balazsérban pályázatot hirdet a véglegesen szervezett magyar nyelvű kántortanítói állásra. Az iskolafenntartó által biztosított javadalom: 1. 15 kat. hold 722 □-öl szántó föld értékelve 3100 kč, 2. Lakás, belsőség melléképületekkel és kerttel értékelve 400 kč, 3. 4 m. buza értékelve 480 kč, 4. 3 m. gabona értékelve 300 kč, 5. 3 m. tengeri értékelve 240 kč, 6. Készpénz az egyháztól 368 kč, 7. Beíratási járulék községtől 20 kč, összesen 4908 kč. Földek adóját tanító fizeti. Kötelessége: Az összes tankötelesek (kb. 60 gyermek) tanítása. Vallás és énektanítással együtt az összes kántori teendők végzése. Lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése, belmissziói munkában segédkezés. Pályázati határidő 1933 július 31-ig bezárólag. Kellőleg felszerelt kérvények Ref. Lelkészi Hivatal Nagybecgány, posta helyben, Podk. Russ címre küldendők. Állás szeptember 1-én foglalandó el. Kántori képesítéssel bíró tanítók előnyben részesülnek, ilyenek nem jelentkezése esetén azonban bármily nemű állami fizetéskiegészítésre jogosult egyén alkalmaztatni fog. (3-3)

Pályázat. A serkei 4-ik ideiglenes tanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalma: 1200 kor. pénz. lakbér 240 kč. Kertválság 20 kč. Államsegély kérvényeztetik, de érte az egyház garanciát nem vállal. Míg az állást a minisztérium nem véglegesíti, a választás csak egy évre érvényes. Pályázatok: Ref. Lelkészi Hivatal, Širkovce—Serke, p. Feledince (Gömör) aug. 31-ig küldendők. *Ref. iskolaszék.*

Pályázat. A beregi református egyház presbitériuma pályázatot hirdet a VI. (hatodik) fokozatos, ideiglenesen szervezett (az 1933/34. isk. évvel a második évre meghagyott) magyar tanítási nyelvű tanító(nő) i állásra. Javadalom: 1) Az iskolafenntartó által biztosított évi 4908 Kč készpénzből és évi 20 Kč kertilletményből 10 havi (1933. szept. 1—1934. június 30) részlet. 2) Államsegély. Kötelesség: 1) Egy, legfeljebb két vegyes osztály vezetése. 2) Egyháztársadalmi munkákban segédkezés. (Utóbbiért némi külön díjazás is remélhető!) Nótanító köteles a női kézimunka tanításában is résztvenni. Kellőleg felszerelt (s a pályázónak eddigi egyházas viselkedéséről s működéséről az illetékes lelkészi hivatal bizonyítványát sem nélkülöző) pályázati kérvények 1933. évi augusztus hó 12. napjáig „Ref. Lelkészi Hivatal, Bereg (Bereh, Podk. Russ)” címre küldendők.

Ref. presbitérium.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Vefké
Kapusány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicserei
lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Testvéreim!

A mélységből kiáltunk hozzátok, hová Isten próbáló keze sújtotta kárpátaljai református egyházkerületünk egész területét. Nem ismételtetem a lapokból már úgy is köztudomásu szerencsétlenséget, melyet a hetek óta tartó sorozatos felhőszakadások zuditottak a Keleti Kárpátok hegyeire s a hegyek lábánál elterülő sík területre. Hiven leirták ez itéletidők eseményeit a lapok, amit irtak, igazak. De nem irtak meg mindent, mert köteteket venne igénybe a romlásnak teljes megírása. A szomorú valóság az, hogy a Tisza és mellékfolyói oly mérhetetlen tömegű vizet zuditottak alá, melyet árterük nem bírt meg s átszakítva a gátakat városokat, falvakat, termő határokat tettek kietlenné és pusztává. A megáradt Tisza együtt végezte pusztító munkáját megáradt mellékfolyóival s a siralom völgyévé változtatta csaknem egész Kárpátalját. Nagyon kevés községnek határát kerülte el a jégverés, a felhőszakadás, vagy a kisebbszerű özönvíz.

Kétségtelenül legtöbbet szenvedtek a Tisza parti községek, Tiszaújlakot pedig háromnegyedrészben elsöpörte a szennyes áradat. Közismert, szomorú történetek ezek. A részvét fájó érzése belenyilallott mindenkinek a szívébe s a megsegítés szent munkája megindult az egész országban. Állam, társadalom minden rétege biztonnyal kiveszi részét a szent munkából. Nagy szükség van erre, hiszen Tiszaújlak 457 lakójából 291-et és 182 gazdasági épületet söpört el az árvíz a hivatalos becslés szerint és talán egyetlen járása sincsen Kárpátaljának, melyben a lakott területeken több ház martalékaul ne esett volna az itéletidőnek. Hogyan menekülhetett volna meg hát a határ, az aratásra váró mező? Letarolt bizony itt is mindent a víz! A

szorgalom vetett itt is ez éven, de nem fog aratni! Hivatalos becslés szerint közel hetven millió korona a kár!

És zaklatott szívem érzéseim s tusakodó gondolataimon túl felsötétlik előttem nyomorba jutott **ekklézsiáink jövő sorsa!** Egyházközségeinket fentartó hiveinknek kezében is eltört a kenyér botja, hogyan bírhatnák fentartani egyházközségeinket a következő esztendőben, mikor maguk is a könyörületes embertestvérek segítségére szorulnak?! Lelkész- és tanítótestvéreink velük együtt siratják elsodort vetésüket, kik fogják hát táplálni őket az eljövendő esztendőben s ki fogja megsegíteni őket?! Az egyházközségek fentartásával járó kötelezettségeket miből és miként teljesíthetik? És száz és száz más hasonló fenyegető kérdés sötétlik előttünk, melyekre választ a paróchiák s az elsodort romok feleletet nem adnak. Inkább ők várják azt szivszakadva!

Atyámfiak, Testvéreim! Ezekre a félelmes kérdésekre nekünk kell megfelelnünk, akiket Isten próbáló keze megkimélt, talán gazdagon megajándékozott épen azért, hogy meglássa, tudjuk-e Szent Fia tanítása szerint felhasználni a ránk bízottakat!

Mi jobban szeretünk örömmel adni, mint kérni és venni, Isten örök tanácsa most megfordította sorsunkat s most mi kérünk és várjuk, a megsegítő szívet és kezet, mely fölemelje elesett ekklézsiáinkat. Jó szívvel adni annyit tesz, mint Istent tisztelni, Istennek adni s Isten szereti azokat, akik Őt tisztelik s gazdagon fizeti vissza kimeríthetetlen tárházából. Elgondolni is félelmetes, hogy árvíz sújtotta ekklézsiáinkban megálljon az élet, nagyobb pusztulás következne nyomában minden árvizeknél! Segítsük őket

életre kelni, hogy nemes hivatásukat tovább folytathassák. Káruk összeírása most van folyamatban, de már most is kétségtelen, hogy az igen nagy. Az árvíz miatt kárt szenvedett ekkleziák hosszú sora is ezt bizonyítja: Técső, Huszt, Gödényháza, Tekeháza, Feketeadó, Csepe, Szöllősgyula, Fancsika, Tiszaújlak, Tiszakeresztur, Csetfalva, Sárosoroszi, Kisgejőc, Nagygejőcz, melyekről bizonyos tudomásom van. S ezek között főként Tiszaújlak, hol nemcsak az egész évi termés ment veszendőbe, de összeomlott az iskolaépület, a harangozólakás s a lelkészi udvaron az összes melléképületek s kerítések. Itt igen sok református testvérünk házat is elsodorta az ár.

Atyámfiai! Rendüljön meg a szivetek e nyomoruság hallattára s jó szivetekre hallgatva vigyétek föl adományotokat a lelkészi (tanítói) hivatalba, hol a kegyes adományokat összegyűjtve elküldik azokat a püspöki hivatalba Munkácsra, mely bizottság útján gondoskodik az adományok arányos szétosztásáról s minden adományt nyilvános nyugtázni fog a Szeretben és a református egyetemes egyház hivatalos lapjában. „Mig időnk vagyon, mindenkivel jót tegyünk, kiváltképen pedig a mi hitünk cselédeivel.” Gal. VI. 10.

Az Isten áldjon meg titeket és őrizzen meg minden nyomoruságtól!

Atyafiságos szeretettel vagyok, Munkács, 1933 július 19.

Bertók Béla
püspök.

Felsőzemplén egyházközségei a XVI.- XVII.- XVIII. századokban.

— Adalékok. —
XV.

Isten áldotta kövér gabonaföldek mellett fut el az autobusz míg Málcára érkezem. A milli-ókat érő májusi esőért hozsannáznak a bentülők a jóságos Istennek, ki a mezők üde zöld bársonyával örvendeztetni az ő népét, reményt keltve, hogy nem lesz éhség... lesz terített asztal az idén is!... Nagymihály közvetlen közelében vegyesen folyik a diskurzus. Szlovákul és magyarul. Sámogy, Krasznóc, Szalók népe tereferél szlovákul, később urrá lesz a magyar szó. Hegyi, Kistráska, Nagyráska, Abara népe magyar. A szlovákság benne ujjab keletű, s mindössze ha megüti a 10 százalékot. Málcára érve konstataáltam, hogy... Malcicén vagyok, hol a magyar falvak után ismét felhangzik és tulsulyba kerül a szlovák beszéd...

Kutató agyam magyarázat után vágyott e különös nyelvi jelenség láttára. A telvilágosító magyarázatot meg is kaptam, ami után a magyarság szemére hányt „okos beolvasztó politika” vádja úgy eltűnt lelkemben, mint a tavalyi hó. Mint mindenütt, itt is, a magyarság nyelvi

könnyelműségét látom feltűnni, úgy a multban, mint a jelenben. Itt egy fordított beolvasztási akcióról van szó, melynek vesztese, áldozata a magyarság... nyertese a lendületes tevékenységben levő szlovák energia, melynek sokkal nagyobb a felszívó ereje amazénál.

A magyar Hegyiben már szlovák tanítás van. Ugy hallottam, hogy a „régí róm. kath tanítónak közbenjárása folytán lett bevezetve a szlovák nyelvű oktatás.”

Nagyráska 90 %-ig magyar falu.

Itt is szlovák iskola van, melyet a felekezeti villongás szült meg. A róm. katolikusok u. i. nem akartak hozzájárulni a ref. iskola fenntartásához, az iskolai adó befizetését megtagadták, ami azután folytonos békétlenségre adott okot. A két fél veszekedése közben felállították a szlovák tannyelvű iskolát. Igaza van annak a régi latin közmondásnak: „Inter duos litigantes, tertius gaudet!”

Málca a XIII. század elején (1220) már szerepel, amikor is a Buttkayak benne a földesurak.

A község tehát Árpád korabeli telepítés, melynek lakói magyarok lehettek, de semmi esetre sem szlovákok. Nem mai keletű kétségtelen történeti igazság az, hogy már Sáros és Szepes megyében is előbb laktak magyarok, mint szlovákok, —(l Melich Jánost)—, hát hogyan lehetne elképzelni és komolyan állítani azt, hogy a sokkal lejjebb fekvő Málcát a szlovákok telepítették volna, mely aztán mint szlovák oázis fennmaradt volna a történelmi idők viharai között mindmáig?!...

A szomszéd Abarának eredetére utalnunk is elegendő, hogy Málcát ne tartsuk szlovák gyermeknek. A község közelében feküdt hajdan Kothán magyar falu is, mely elpusztult s emlékét ma csupán a hasonló nevű dűlő őrzi. (Kotanyóce.) Egyébként is a dűlők elnevezése mind mind azt igazolják, hogy Málca hajdan magyar volt s nem szlovák (na Bernáthovym: a Bernáth család régi tulajdona; Libozsó — a Lippó-családtól; nádaska; liget stb. . .).

Málcának őslakói is magyar nevűek, — a később betelepültek neve már szlovák hangzásu.

A község lassu elszlovákosodása Pálócéhoz hasonló. Itt is, ott is a földes urak által betelepített csekélyebb igényű szlovákok voltak a nyelvi melamorfozís megindítói. A községnek számos földesura volt, kik kaleidoszkópszerűen váltakoztak a nagy multban: A Buttkayak (1220); Ráskayak, Márkyak (1411); Sztritheyek, Horakayak (1498); Ibrányi László (1507); Fejérthóy János (1546); Málczay László (1553); Iváncsy István (1555); Wiczmány Ferenc (1556); Buttkay Péter és Lippó Orsolya; Málczay György (1581); Melith István és d. Horváth Menyhért (1588); Palaticz Anna, Bánóczy Simon (1592);

Basó Mihály, Keczer Zsuzsanna (1595); Czobor Mihály (1598); Rákóczy András, Zékely Anna (1635); Básthy László (1693); továbbá az Orosz, Stépán, Szent-Iványi családok.

Jelentősebb gazdasága volt a legujabb időkig a *Stépán családnak*, mely mintegy 2400 kat. holdat tett ki. Vegyes vérű ló- és szarvasmarha, továbbá porosz juh tenyésztete jó hírnévnek örvendett.

A *Szent Ivány* gazdaság (1200 k. hold) a ló, magyar ökör, sziméntali tehén s yorkshirei sertés tenyésztésben excellált.

Ma már e birtokok felapozódtak s javarészt idegen kezekbe mentek át. Sok sok nemesi kuriában ma szlovák parasztgazdák laknak (Orosz, Oláh, Bernáth s több Stépán kuriában). Ez utóbbinak jelenleg van egy nagyobb és egy kisebb kuriája, szép *könyv- és levéltárral*, mely utóbbi azonban rendezetlen állapotban van s melynek értékesebb felét évekkkel előbb Magyarországra vitték át a család tagjai. (A *Stépánok*, kiknek nemesi előneve: *nagyváradi*, szerb származásuk, állítólag a *Brankovicsok* leszármazottjai, kik Zemplénbe Biharból jöttek. A család „1417-ben kap címerlevelet. Ferenc 1646-ban Tokaj várának kapitánya. István 1666-ban nyer címerújítást, mely 1666. július 24-én hirdettetett ki Zemplén vármegyében... Az 1666-iki címer: kékben leveles arany koronán ágaskodó kardot tartó oroszlán. Sisakdísz: kinnővő paizsalak. Takarók: kék-arany-vörösezüst”. A család ma is e címert használja. Kis pecsétnyomó gyűrűjünkben: paizsban leveles koronán ágaskodó kardot tartó oroszlán. A paizs fölött, öt águ nemesi korona. *Stépán Vincze*, kinek felesége *Kazinczy Zsófia* volt, 1856-ban a málcái református egyháznak gondnoka is volt. A Stépán család fi ága jelenleg evangélikus vallású, a nőg az református. Ellenben az 1762-től vezetett *református anyakönyvekben* a Stépánok *fiai is* be vannak jegyezve, amely így problematikussá teszi a fiág lutheránus vallását. *Stépán Vinczenek református gondnoksága* meg egyenesen kizárja a lutheránus voltot... A család jelenleg Málcán élő físarja: *Tihamér*.

A kassai rk. püspökség „Emlékkönyve” szerint a plebániát 1788-ban alapították; azelőtt, mint leányegyház a butkai plebániához tartozott. Ez a megállapítás helytelen, mert a málcái plebánia a XVI. században már létezik.

A „Liber Sancti Johannis” 1549-ben mint az egeri püspökség dézsmás hitközségét felemlíti „*Malcza*” névvel. A község reformálásával, mely a XVI. század második felében következett be, a plebánia megszűnt, illetve később, mint leányegyház Butkához csatoltatott,

A blebánia újraéledésének első jelei II. József alatt jelentkeznek, kinek kezdeményezésére a kir. Helytartótanács 1783. december 1-én országos rendeletet adott ki, hogy a „jus patronatus” jogán érdekelt földesurak, az egyház-

megyei esperességek és a vármegyék u. n. vegyes bizottságokat szervezve, kellő helyszíni és tárgyi vizsgálódások után készítsenek javaslatokat arról, hol kellene és lehetne létesíteni sürgősen („praeferenter”) új blebániákat, vagy régi plebániákon új kápláni állomásokat. Zemplénvármegye közönsége 1784. január 30-án Ujhelyben tartott közgyűlésében hirdette ki a Helytartótanáctól érkezett leiratot és a vármegye területén akkor volt rk. anya- és leányegyházaknak kellő vizsgálatára két táblalabiráját, szirmiai Szirmay Lászlót és karomiszulói Szirmay Menyhértet küldte ki.

A vegyes bizottság e relatiójában, mely 15 egyházzól szól, fel van véve *Málca* (Mácza! sic!) is, hová kápolnát, paplakot és gazdasági épületeket terveztek. Az új életre ébresztett lelkesedésbe elsőnek, mint helyi káplán *Veszélovsky Manó* volt minoritarendi áldozár vonult be 1788. október 29-én.

E relatióból az is kitűnik, hogy a régi kath. templom ez időben kálvinista kézen volt. Igen ám, ... de igen rozoga állapotban! A Teleksey-féle referáda úgy emlékszik meg e templomról 1700-ban: „*Malcza lapid. desolatum Calvinis*”. (Málca kálv. elpusztult kőtemplom.) Ez a rozoga templom 1820 körül teljesen le lett bontva s ma az u. n. Stépán kriptá van a helyén, a lebontott templom köveiből építették a református lelkészlakot, amely ma is fennáll, nem nagy dicsőségére a modern kor követelményeinek! ... A régi templom nyolc szögletű volt, tehát vagy *átmeneti*, — (mint a számbéki, ócsai templomok)—, vagy *csucsives* stílusú, (mint az alistáli, csütörtökhelyi, egyházzelleyei, várkonyi templomok).

A mai Málcának nagy kincse az a harang, mely a régi templomból maradt fenn. Körirata goth majuszkulás: *Ladislau de Maltza Anno Dni Millesimo CCCCXXXVIII.* (1448, bronzöntőiparunk egyik legrégebb emléke! A Málcayak a Gut-Keled nemzetség leszármazottjai. Zemplénben a Dragun-ág telepedett le. IV. István (1300—1343) szabolcsi és szatmári főispán unokáitól származnak a Csatáry, Márky és a Málcay családok.) A régi kath. templom ránk maradt emléke az az oszlopalaku kő szenteltvíztartó is, mely a ref. templom kórus feljára alatt a földön fekszik és mind jobban... jobban omlik-romlik s porlad... Primitív munka, semmi jelzés, írás rajta.

A református egyház szent edényei közül fel kell említenem egy kelyhet, melynek *kupája kókuszshéj*, melyben aranyozott ezüst betét szolgál a bortartására. A kókuszshéj kupa ezüst pántokkal van a kehely lábához erősítve, amely borokstíliú. A kókuszdióhéj közepén kézimunkált ezüst kapcsok vannak. A kehely felső pereme alatt, a kókuszshéjat körülvevő nemes fémű pánton a következő felirat diszlik: *Ge(nerosus) D. Samuel Domonkos cum Ni (Nobili)*

Dna Clara Merze de Szinye fieri Fecerunt 1788. "A kehely talpán a következő felírás olvasható, amely kronosztikon: „*ReX CoeLI qVIbVs hoC MVnVs sIne fIne refVnDat.*“ (1788).

Ki volt Domonkos Sámuel, az adományozó? Ez a kérdés?

A *Domonkos*-család eredetileg *Chieoger* volt. (Abauji nemesek.) „Nemesi és címerleveleiket Chieoger Mihály, Domonkos János és Tymar Márton II. Ferdinándtól kapták 1632-ben (kibírdették Garadnán 1633-ban). 1840-ben halt meg utolsó sarja, *Domonkos Sámuel* főszolgabíró“.

Az adományozó társnak, Szinyey-Merze Klárának Domonkos Sámuel *második* férje volt. *Szinyey-Merze Klára* született: Szinyén (Sáros m.) 1759. V. 28-án. Szülei: P. D. Nicolaus Merze de Szinye et Sara“. — lutheránusok voltak. „*Levantes erant* (keresztstülék): „*Spect. D. Emericus Vice comes Sigismundus Merze de Szinye eiusque consors Susanna, ambo catholici. Baptizans: Amandus Kézsmárszky Ord. Min(ori-torum)*“. Ez a Klára férjhezment először 1781. február 4-én *Lányi János* rosznyói lutheránus-hoz, ki 30 éves volt. Az esketés Eperjesen volt. Tanúk voltak: Szinyey Sándor és Dobos Iván. E házasság rövid tartamu lehetett. Lányi halála után a megözvegyedett *Klára* kezét *Domonkos Sámuelnek* nyújtotta, kibén a Domonkos családnak magva szakadt. Hogy Domonkos Sámuel hol volt főszolgabíró és hol lakott, hol volt földbirtoka?... azt későbbi kutatásaim fogják napfényre hozni. . .

Nem járok azonban messze az igazságtól, ha azt állítom, hogy Domonkos Sámuel Málcán lakott, hol feleségének, Szinyey Merze Klárának földbirtoka volt. A Szinyeyek u. i. a XVII, XVIII, XIX. századokban, mint részbirtokosok szerepelnek a község történelmében. A málcái református egyház történetét egyébként lásd Liszkaynál. *Haraszty Károly.*

Van-e szükség belmissziói Utmutatóra?

Megvallom, valamikor azon a nézeten voltam —többed magammal—, hogy teljesen fölösleges minden prédikációs könyvnek, folyóiratnak a megjelentetése és nincsen szükség belmissziói segédkönyvekre, anyag-gyűjteményre sem, mert mindezekben mankókat láttam, melyeket esetleg megszoknak a gyöngén járók, folyton azokra támaszkodnak és sohasem tanulnak meg a saját lábukon járni. Kivételt csak a legjelesebb igehirdetők (pl. Ravasz, Makkai) mesterműveivel voltam hajlandó tenni, belátván, hogy azokra, mint mintákra, okvetlenül szükség van; hogy azokat tanulmányozhasuuk és azok felé törekedjünk.

Ma azonban már sok mindenben revideáltam nézeteimet. Így pl. vallom, hogy nem csupán ilyen minta-prédikációkra és általában igehirdetési mintákra van szükségünk, — hiszen ezek szinte elérhetetlen magasságokban vannak hozánk képest, — hanem szükség van a középe-sekre is. Nem azért, hogy betanuljuk és utánozzuk, hanem azért, hogy összehasonlítást tehesünk és így kritikáját gyakorolhassunk a magunk munkáját illetőleg. Bizony, jó nekünk a mások portáján is megfordulnunk; jó látnunk és tudnunk, hogy mások hogyan hirdetik az Igét korunk nyelvén és milyen problémákat fejtegetnek (?) Megélhetünk: öntelten és nagyképpen ezek nélkül is, — elhiszem, — de nagyon könnyen egyoldaluakká és elfogultakká válhatunk.

Ugyanígy vagyunk, vagy még rosszabbul, a belmisszió egyik igen fontos területén: a vallásos estélyek rendezésénél, ahol a legnagyobb lehetőség nyílik az egyéniség érvényesítésére, kalandos galoppozásokra. Itten majdnem valamennyien ötletszerűen dolgozunk. Nagyon érezzük az egységes terv és irányítás hiányát. Pedig — azt hiszem — többen vagyunk, akik szeretnénk látni és tudni, hogy mások, akik esetleg több talentumos szolgák, mit és hogyan csinálnak.(?)

Legutóbb a losonci belmissziói konferencia alkalmával vetődött fel ismét a belmissziói Utmutató kérdése. Nagyon helyesen. Csak legyen belőle valami, végre valahára! Mert, bizony, sehogyan sem célszerű folytonosan a külföldön megjelent és megjelenő könyvekre, folyóiratokra mutogatni és hivatkozni, melyeket elsősorban nem is ismerünk, másodsorban pedig vagy egyáltalán nem, vagy csak nehezen kaphatók. Nem tudom elhinni, hogy egy, a mi szükségleteinknek megfelelő s azt kielégítő belmissziói utmutató ne telnék ki tőlünk, felhasználva az eddigi külföldi irodalom s az itthoni gyakorlat minden tanulságát. Három püspökünknek, egy konventi, három egyházkerületi, tíz egyházmegyei belmissziói előadónak, theologiai előadóinknak s az ügy iránt érdeklődőknek bizonyára sok jó tanácsa és mondanivalója lenne, csak legyen alkalom hol elmondani.

Mert a dolog valahogy úgy áll, amint én is látom, hogy a belmisszió elméletével úgy, ahogy tisztában van már minden valamire-való lelkipásztor és érzi, vallja annak okvetlen szükségességét, de gyakran segítő társ nélkül megakad pl. már a harmadik, vagy a tizedik vallásos estély tartásánál. Tehát *anyagot* nyújtunk az arra szorulóknak, legalább is indulóba, hogy mindenki láthassa: milyen anyagok (témák) alkalmasak vallásos estélyeken való felolvasásra és hogyan dolgozandók fel. Meg vagyok győződve, hogy ez a vállalkozás rövidesen eléri célját, miként a helyes belmisszió: fölöslegessé teszi önmagát.

Ne feledjük ugyanis, hogy nincsen minden községben felszerelt kultur-ház, vagy gyüleke-

zeti otthon, alkalmas műkedvelő gárdával, amely vallásos szindarabok, stb. előadásával teszi változatossá és tetszetőssé a vallásos estélyek sorozatát, és nincsen mindenütt intelligens segítő társ, aki néha egy-egy felolvasással, vagy előadással segítségére jönne a papnak e téren.

Vannak helyek — s ezeknek a száma a legnagyobb, — ahol a lelkésztől várnak mindent s a lelkésznek kell adnia mindent. Az ilyen lelképásztorok nem nélkülözhetik, legalább egyelőre, az alkalmas segédeszközt: az ügyesen szerkesztett belmissziói utmutatót. —r —a.

Problémáink.

I. A jövedelmi adó helytelen kivetése.

Az egyes adóhivatalok a jövedelmi adó kivetésénél azt a helytelen gyakorlatot alkalmazzák, hogy a kiutalt kongrua után is kivetik a jövedelmi adót, holott e kongrua után már a Referátus levonja az adót. Ahol tehát ez a gyakorlat s a lelkészek hiába kérik az adóhivatalokat, hogy ismételten ne adóztassák meg őket: fölhevonom lelkésztársaimat, hogy ily esetekben adjanak be az Országos Hivatalhoz egy 5 koronás okmánybélyeggel ellátott kérvényt, melyben kériék azt, hogy mutassa ki az Országos Hivatal, hogy mennyi kongruát fizetett ki az illető lelkésznek egy éven, mennyi volt a levont jövedelmi adó s mennyit számított fel helyi jövedelem gyanánt. S csatoljon a válaszhoz egy 8 koronás okmánybélyeget. E bizonylat alapján, ha ismételten megadóztatott a jövedelmi adóval, mindenki kérheti jövedelmi adójának helyesbítését s az esetlegesen jogtalanul beszedett jövedelmék visszafizetését.

Kérem ezt a Ref. Egyház és Iskolában közzé tenni, mert sok lelkésztársunknak használni fogunk vele, egy konkrét eset példája nyomán.

Keresztury József
ref. lelkész, szenátor.

II. „Egy konferencia tanuságai.” Mindig nagy örömmel és elismerő helyesléssel olvastam Tóth Kálmán segédlelkész urnak az ifjúság lelki nevelése érdekében írott cikkeit. A középiskolai tanulóknak *Sókon tartott Bibliakörös* konferenciájukról közölt tudósításának megfogalmazása azonban igen fájdalmasan érintett. Az ott jelen volt „*körülbelül 40*” tanulóknak pünkösdi lelkesedése tévutra vezette fiatal kollegámat a régebben tartott Országos Konferenciák bírálata tekintetében. Szinte azt kell gondolnom, hogy a lévain kívül egyetlen nagy konferencián se volt jelen.

Nagy sajnálatomra én csak a komáromi, farkasdi, negyedi és kamocsi Országos Konferenciákon lehettem jelen, de ezek öreg életemnek legkedvesebb emlékei. Mindeniken tapasztal-

taltam az Isten szent lelkének a Biblia által az embereken uralkodó csodálatos hatalmát. Például Negyeden évekkel ezelőtt kitért családfők visszatértek még azon a napon a református egyházba. Kamocsán 1931-ben, mikor az Ur eltörte a kenyérnek botját, hiteles feljegyzés szerint, háromszáz messze vidékekről jött lelki szomjuhozót láttak el három napig testi táplálékkal, az első keresztyénekhez méltó vendégszeretettel.

Tóth Kálmán ijiu lelkésztestvérünk ezt írta: „Nem volt azoknak a konferenciáknak egységes közszellemük. Mindenki hozta a maga Istennélküli gondolkodását, vitakoztak egymással, néha össze is veszték, de sohasem tudott kialakulni egy határozott pozitív irány a konferenciákon.” Hallotta volna csak fiatal barátom, amint a zsufolva telt nagy templomokban, a legnagyobb munka idején, köznapokon ur és paraszt, fiatal és öreg énekeltek, hogy: *Mindég velem Uram, mindég velem!* Látta volna csak, hogy „nem konferenciás” papok mint törülgették szemeiket Elnökünk predikációjának hatása alatt. Vagy hallotta volna Szőke István rozsnyói lelkész történelmi előadását, vagy Simon József abaujszesztai lelkész előadását arról, hogy „Mit jelent a zsolttár a gyülekezetben?” Majd nem írta volna most, hogy „Az előadók elmondták a maguk mondanivalóit, a hallgatóság pedig végigszenvedte”.

Azon kijelentésére, hogy Sókon: „*Mellőztünk minden fölösleges formasságot, nem voltak „szónoklatok”, amik minden komoly munkát tönkretesznek, hanem engedték szóhoz jutni az ifjúságot*”, válaszolok az 1931 évi konferenciák nyomtatott meghívójának ezen záradékával: „Minden előadást valamennyi konferencián megbeszélés követ. Hozzászólásokat kérünk a konferencia tagjaitól a kitzűött tételekhez, mert összejöveteünk a közös épülés és építés céljait szolgálja”.

Bizony már nagyon régen volt, mikor még Pozsonyban Kolmár József gimnáziumi tanár tanítványa voltam, aki Petőfinek barátja volt. Ez egyik dithyramjában ezt írta:

„Szólni lehet, de mit irsz fontold meg erősen,
Hangodat elviszi szél, tollad örökre beszél!”
Kamocsa. *Boross Kálmán.*

H I R E K

— **Uj esperes.** Kaptuk az alábbi híradást: A máramarosugocsi református egyházmegye most töltötte be a Biki Ferenc lemondása folytán megüresedett esperesi tisztséget, melyre *Isaák Imre* técsői lelkész választották meg a presbitériumok egyhangulag. Az uj esperes 1888-ban a Szabolcs megyei Kéken született, középiskolát Ungváron, theológiát Sárospatakon és Kolozsváron végzett. Segédlelkészkedett Bánffyhyunadon, Széken, Kolozsváron, Kabán és

Miskolcon dr. Tüdös István püspök mellett. Rendes lelkész 1915-ben lett az Ung megyei Vajánban, ahonnan 1927-ben Técsőre hívták meg, azóta itt működik. Két és fél éven át szerkesztője volt a református egyetemes egyház hivatalos lapjának, jelenleg felelős szerkesztője a „Református Lelkész“-nek. Ő alapította meg a „Kárpátaljai Református Lelkész Egyesület“-et, melynek ő az első elnöke. Rendes tagja a zsinatnak, póttagja a konventnek. Isten áldása legyen munkálkodásán! (F. B.)

— **A kárpátaljai árvizkárosult** egyházközségek részére a következő adományok folytak be a püspöki hivatalhoz Munkácsra július 22-ig: Kárpátaljai ref. egyházkerület 500 k, Szeretet ujság 200 k, Bertók Béla 200 k, R. Vozáry Aladár 100 k, R. Vozáry Aladárné 50 k, Ref. egyház Munkács 100 k, Dankanics Mihályné Munkács 50 k, özv. Magyar Ferencné Munkács 10 k, Herpay Árpád Munkács 20 k, Margittay Antal Munkács 50 k, Bibliakör Munkács 60 k, dr. Tárczy Károly Munkács 100 k, Lehotay Zsigmond Munkács 100 k, özv. Liska Sámuelné Munkács 30 k, Ref. Nőegylet Losonc 200 k, Antal Zoltán Ruttka 40 k, Kiss Mária Munkács 25 k, özv. Tárczy Lajosné Munkács 20 k, Lehotav Béláné 10 k, Bary Gyula Nagyberég 100 k, Ref. Egyház Beregszász 500 k, özv. Szabó Albertné Beregszász 100 k, Bertók Gyula Munkács 25 k, özv. Hadházi Istvánné Munkács 10 k, Baltensperger Frigyes Pozsony 200 k.

— **Harangavatás Nyitrán.** A háboru folyamán elrekvirált harangjai helyébe most készülnek újak a 16 éven keresztül némán állott tornyába a Nyitrai egyháznak. A kisgejőci híres öntödében készültek 3 egységgel B dur összhangzatban a szép harangok, amelyeket aug. hó 6-ikán fog felavatni főtiszt. Balogh Elemér, az egyházkerület püspöke. Az ünnepélyre, melynek változatos és lélekemelő program számai lesznek, a környékbeli egyházak lelkészeit és közönségét s az egyházmegye tiszlikarát ez úton értesíti és hívja meg az egyház előjárósága, arra kérve a lelkészeket, hogy alkalmas módon hiveikkel közöljék ünnepélyünk idejét. Remélni lehet hogy a Vasut igazgatóság a köztudomásu vasárnapi menet-térti mérsékelt utazáshoz — a most közelgő u. n. Pribina ünnepély alkalmából — még további kedvezményt is nyújt (50%). E felől az utazóknak a jegyváltáskor az illető állomás ad majd tudomást. Célszerű lenne, ha azok, kik az

ünnepélyre eljönni szándékoznak, legalább 3 nappal előbb bejelentenek, hogy az ünnepélyt követő szerény közebeden óhajtanak-e részt venni Célszerű lenne ugyancsak az is, ha azon egyházakból, amelyek mostanában szándékoznak szintén harangot beszerezni: jönnének megtekinteni a kisgejőci készítményt s a szintén megjelenő Egry urral beszélhetnének a beszerzés felől.

— **Hírek a barsi egyházmegyéből.** Az 1932. évi november hó 30-án eltemetett néhai Sebestyén Ferenc garamlöki református lelkész sirboltjának felavatása és a holttestnek a sirboltba való áttétele folyó évi július 23-án ment végbe gyászszertartás keretében. A gyászoló családon kívül ott volt a temetőben az egész gyülekezet, a megboldogult lelkésztársai közül többen Patay Károly esperessel az élükön. A gyászszertartást Konta Károly kiskálnai lelkész és Czirók Béla garamlöki h. lelkész végezték. Legyen áldott a megboldogult pihenése! — A Barsi Református Egyházmegye Lelkészegyesülete folyó évi rendes közgyűlését augusztus 15-én fogja Zselizen megtartani.

— **A török misszió történetét** nagyon érdekes formában foglalta össze a Külmissziói Füzetek legújabb számában Döbrössy Lajos török misszionáriusunk. Érdekes és meglepő az a történelmileg hiteles megállapítása, hogy „az első keresztyének, akik nemcsak szóval, hanem étellel is prédikáltak a törökségnek, magyarok voltak” — a 150 éves török megszállás idején. A csinos füzet megrendelhető a Külmissziói Szövetségben: Budapest, VIII., Gyulay Pál-utca 9., II. 21.

— **A K. I. E. hirei.** Nyári református Ifjúsági konferencia tábor: Bánhorváton és Balatonszárszón. E nyáron utiköltség kímélés szempontjából két helyen lesz országos református ifjúsági konferencia. Az egyik Borsod megyében Bánhorváton (Vasuti állomás Vadna, Miskolc, Lillafüred utba esik). A konferencia időpontja augusztus 19 estétől 22-e estéig. A 12—16 éves serdülő fiuknak és a 16 éven felüli fiatalembereknek párhuzamosan fog folyni a bánhorváti konferencia. Részvételi díj ugy fiuknak, mint a fiatalembereknek kedvezményes utazásra jogositó igazolvánnyal együtt 5 pengő. Program: A reggeli bibliakörök tárgyai: „Megfáradt ifjúság”, „Ingatag Ifjúság”, „Hüségés Ifjúság”. Előadások: A teremtés a természettudomány és

a Biblia fényében" Huszti Mihály mérnök Ózd, „Amin minden jószándék megbukik" Benke Kálmán Ondi lelkész, „Korunk világnézetei" Kövér Pál zilizi lelkész, „A református keresztény ifjusági egyesület a jellemnevelés szolgálatában" Zsiros József sárospataki theologiai tanár, „Jézus Krisztus egy ifju életében" Kovács Péter ref. ifjusági földműves titkár. A serdülő fiuk programja reggelenként: „Az engedetlen fiuk", „A szolgálatkész fiu", „A hűséges fiu", „Nagy emberek érdekes történetei". Játékok, versenyek, kirándulások, tábortüzek. Jelentkezni lehet augusztus 10 ig személyenként 3 p 10 f. beküldésével a KIE Szövetségnél Budapest, VIII. Horánszky utca 26. — *Balatonzárszón* a református ifjusági tábor helye a református diákok pompásan felszerelt üdülőtelepe (turista barakok, vízipoló stb.). Időpont augusztus 24 estétől 28-a estéig. Részvételi díj kedvezményes utazásra jogosító igazolvánnyal együtt 9 pengő. Program: Reggeli bibliakörök, előadások „Amin minden jószándék megbukik" Vince Elek esperes, „Korunk világnézetei" Bogdán Gyula lelkész, „Ifjusági egyesületünk a jellemnevelés szolgálatában" Kovács Péter földműves ifjusági titkár, „Jelszavak utvesztőjében" Kiss Sándor szerkesztő, „Élt-e valóban és ki volt az Embernek Fia" Pap Ferenc hitoktató. Kirándulás Tihanyba, országos KIE ping-pong mérkőzés, tábortüzek stb. Jelentkezni lehet KIE Szövetségnél Budapest, VIII. Horánszky utca 26.

— **Dr. Kiss Ferenc**, a debreceni tudományegyetem professzora a tanév végeztével nyugalmába vonult. Az árvák és özvegyek nagy barátját, a református charitativ munkák lankadatlan ügyvivőjét tanítványainak, az egész magyar református egyháznak őszinte szeretete kíséri munkájában és pihenésében.

— **Newyorkban** három magyar református gyülekezet van, a Ref. Church, a presbiterianus és a független egyházalakulat gyülekezete három templommal. Van két evangélikus, baptista, adventista, pünkösti, bibliatanuló gyülekezet. Erős római katolikus és 4 zsinagógával bíró magyar zsidó egyház is.

— **A magyar református falusi ifjuság lelki gondozása** című tanulmányom előkészület alatt áll és rövidesen sajtó alá kerül. Kérem azokat, akiket református egyházunk, magyarságunk és ifjuságunk jövője érdekel, legyenek segítségemre vállalkozásomban és a következő

pontokhoz kapcsolódó részletesen leirt és idézett anyagokkal tegyék gazdagabbá munkámat: 1. A falusi ifju képe irodalmunkban. 2. A falusi ifju típusai (jó, elrontott, rossz, alattomos, virtuskodó, meg nem értett, — mi jellemzi a dunántuli, Duna—Tisza-közi, tiszántuli, stb. ifjut). 3. Mit tett az egyház a multban az ifjuság foglalkoztatására, vezetésére nézve, (régí népszokások, közmunkák, fegyelmezés stb. által). Lelkész társaimat kérem, hogy nézzék át e szempontból egyházunk régí jegyzőkönyveit, történetére vonatkozó okmányokat. 4. Milyen ifjusági munka nem vált be a falusi ifjuságnál és miért nem, — viszont milyen munkát lehet eredményesen végezni? Főleg erről kérnék minél alaposabb tudósítást. Akiktől használható anyagot kapok, augusztus 15-ig, azoknak tanulmányomat tiszteletpéldányként megküldöm. Levélbeli eszmecsere-t készséggel vállalok. — További tervben, illetve előkészületben levő témáimhoz is bizalommal kérem ezuttal barátaim, ismerőseim és az érdeklődők szives segítését: A magyar ember szive (kit, mit, hogyan, miért szeret a magyar ember; a magyar ember értékskálája; kinek, ki, mit, mennyit, hogyan, milyen lélekkel ad, — mit, mire, miért nem ad; az árva gyermek és a falu szegénye a népeletben és népköltészetben. — A magyar ember viselkedése a betegséggel, csapással és halállal szemben. — A varázserő a magyar néphitben. Nyári címem: Illyés Endre, Tunyog, Szatmár megye.

— **Nyolcvan** modern női regényből, — úgy találta a francia statisztikus, — 17 a házasságot, mint túlhaladott intézményt nevetségessé teszi, 11 az elválás intézményének hasznos voltát dicsőíti, 22 kigunyolja a hűséges feleséget, 23 egyszerűen pornografikus, végül 22 a szabad szerelmet vallja.

Tattering Ferenc Orgonaépítő

Nové-Zámky. — — Érsekujvár.
Világos tér 21.

Készít új orgonákat és harmóniumokat 5 évi jótállással. Régiek hangolását, tisztítását, javítását, átépítését a legolcsóbban, jótállás mellett vállalja. Költségvetést kívánatra azonnal, ingyen küld.

Számos elismerő levél
az eddig végzett munkákról.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA VETKÉ KAPUSZANY” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:

Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csiicséri lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A jugoszláv királysági református egyház új alkotmánya.

A jugoszláv királysági református egyház július 10-én tartotta országos zsinatának záróülését Hercegszöllősen s másnap július 11-én utolsó egyházmegyei közgyűlését Rétfalun. Ez a két gyűlés határháza jelent az ottani református egyház életében.

A jugoszláviai református egyház várt legtovább a formális átszervezéssel. 1930-ban azonban állami törvény intézkedett, hogy zsinatot kell tartania s alkotmányt kell készítenie. A törvény a határidőt is megszabta, mely alatt a zsinatnak munkáját be kell fejeznie. A zsinat 1930. július 17-én Beogradban nyílt meg, 1931 május 27—28-án Ujverbáson állapította meg az alkotmányt s ugyanakkor terjesztette fel előzetes szentesítés végett a miniszteriumba, ahonnan lényegesebb módosítás nélkül egy év múlva érkezett vissza. Ez év február 9-én Somborban végezte el rajta az utolsó simitásokat s ebben a formájában a király azt 1933. május 11-én kelt ukázában szentesítette. A szentesített alkotmány tudomásulvételére és aláírására gyűlt össze még egyszer a zsinat és pedig abba az ősi templomba, melyben 1576-ban a baranyai atyák a hercegszöllősi kánonokat megállapították és aláírták. Történelmi nevezetességű helyen írták tehát alá az új alkotmányt, mely a jugoszláv királysági református egyháznak lényegében ugyanolyan szervezetet ad, mint amilyen szervezete Magyarországon az egyházkerületeknek van. Országos egyház a neve s nem kerület, mert csak egyedül van az országban, de szervezete, igazgatása és bíraskodása ugyanaz, mint a magyarországi egyházkerületké. Előn áll a püspök és az országos egyház gondnoka. Az előbbit a király, az utóbbit az igazságügyminiszter erősíti meg. Négy egyházmeg-

gyére oszlik négy esperessel és egyházmegyei gondnokkal. Az egyházközségek szervezete is a régi maradt azzal a változtatással, hogy a presbiterium mellett a diakonátus is működik férfi és női tagokkal, a közgyűlésnek tágabb a hatásköre, mert évenként tárgyalja a presbiterium és a diakonátus évi jelentéseit s jogában áll a nőknek szavazati jogot adni. Az országos közgyűlés egyúttal törvényhozó zsinat is s a bíraskodás a házassági elválásokra is kiterjed.

Az alkotmány értelmében az egyházmegyéek területbeosztását az utolsó közgyűlésnek kell elvégeznie. Ezért ült össze másnap Rétfalun az utolsó közgyűlés, mely az egyházmegyéket úgy osztotta be, hogy az *északi* egyházmegyébe tartoznak a bácskai magyar egyházközségek és Szerémségből Maradik és Nikinci; a *keleti* egyházmegyébe az összes bánáti egyházak; a *nyugati* egyházmegyébe az összes baranyai, és a Kórogytól nyugatra fekvő szlavoniai magyar egyházak; végül a *déli* egyházmegyébe az összes német egyházközségek.

A rétfalui utolsó közgyűlés azzal kezdődött, hogy a közgyűlés tagjai a helybeli gyülekezettel együtt felvették az urvacsorát. A bünvallás közösségében egyesültek egymással a Jézus Krisztus által, hogy sem élet, sem halál, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem hatalmasságok, sem jelenvalók, sem következendők, sem magasság, sem mélység el ne szakaszthassa őket a Istennek szerelmétől, a közös hittől és lelki egységtől. Minden határozat elő volt készítve s a közgyűlés ünnepélyes, szinte temetési csendben járult hozzá a javaslatokhoz. Ünnepélyes aktus volt, mikor az új egyházi alkotmány értelmében az összes felszentelt lelkészek aláírták az egyház hitvallásait; a Hei-

delbergi Kátét és a második Helvét Hitvallást. A hitvalló nyilatkozat magyarul, németül, horvátul és csehül egy erre a célra készített könyvbe van írva, amit ezután minden lelkipásztornak az eskü letétele előtt alá kell írnia.

A választások lefolytatását, az időközi kormányzást és bíraskodást a közgyűlés a jelenlegi elnökségre, tanácsra és bíróságokra bízta. Az új törvények megalkotásáig az 1904-iki zsinati törvények, amennyiben a szentesített egyházi alkotmány másképp nem intézkedik, — hatályban maradnak.

A közgyűlés legrégebb tagja Keck Zsigmond megrendítő ígéhirdetéssel és imádsággal zárta be az egykori alsó-baranya-bácsszlavóniai venerabilis tractus utolsó gyűlését, Utána sirva énekelték a magyar gályarabok énekét: „...„azt bünteti, kit szeret“...“

Ugy a zsinaton, mint a közgyűlésen mindvégig jelen volt az igazságügyminiszter kiküldöttje.

A közgyűlés megbízásából a tanács elrendelte a szavazásokat. Első turnusban csak a püspökre és országos egyházi gondnokra szavaznak. Határidő: július 31, felbontás: aug. 3. Második turnusban az országos egyház tisztviselőire szavaznak. Határidő: augusztus 21., felbontás aug. 24. Végül a harmadik turnusban választják meg külön az egyes egyházmegyék saját tisztviselőiket. Határidő szept. 27, felbontás: szept. 30.

Október hó folyamán az új testületek megtartják első üléseiket, beiktatják tisztviselőiket s az új keretek között megkezdik működésüket. Püspökszentelés nem lesz. A püspök is, a lelkészek is a közgyűlés előtt leteszik az esküt s hivatalukba beiktattatnak. Valamennyi tisztviselő megbízása, — a püspöké is, — 10 évre szól.

Tíz nap a Balaton mellett.

Balatszárszó kis falu a magyar tenger mellett. Eddig vajmi kevés szó esett róla. Néhány év óta azonban mind gyakrabban jön elő református körökben ennek a kis falunak a neve. Kb. hat esztendeje, hogy a Soli Deo Gloria református diákszövetség megvásárolt itt egy telket villával. Szives és kitartó munkával azután megteremtette itt a református diákság üdülő táborát. Junius végétől augusztus végéig nyüzsgő élet folyik Szárszón a diáktáborban. Konferenciák sora bizonyítja a református ifjúság ébredését. A testi és lelki felfrissülést egyszerre kapja itten meg, akinek szüksége van rá. A tíz hónapi munka után jól esik a szabad tábori élet. Így szolgálja a Soli Deo Gloria szövetség Isten országának ügyét ezen a terén is. Isten kegyelméből nekem is megadatott, hogy részt vegyek a szárszói nyári táborban és konferen-

ciákon. Július 7—13-ig, 5 napig tartott a középiskolás diákkonferencia, és 13—18-ig, 4 napig a collegiumi vezetőképző konferencia. Erről a két konferenciáról óhajtok most beszámolni röviden.

A középiskolás konferenciának 70 résztvevője volt az ország különböző részeiből. A dél-előtti előadások összefoglaló címe volt: „Akik irányítanak...“ Első előadás volt: „Az öregek.“ Rendkívüli érdekes és tanulságos volt a fiatalok kritikája az öregekről. Rendkívül heves és termékeny vitát váltott ki a tekintély kérdése. A második előadás: „Barátom mondotta...“ Szóba került a barátság minden nehezebb problémája, továbbá a diákközvélemény irányító hatása, rossz barátság, cimboraság, kocsmázások stb. A hozzászólások kapcsán egy örvendetes tény lett nyilvánvalóvá, és pedig az, hogy egy új diáktípus van kialakulóban és a régi diákcsoportoknak és diákbűnöknek legtöbb helyen már csak az emléke él, mert a Soli Deo Gloria diáktípus kiirtotta. Azután szép előadás szólott „A modern izmusokról“ (marxizmus, fascizmus, hitlerizmus stb) Milyen álláspontot foglaljon el ezekkel szemben a református diákság. Örvendetes jelenség volt, hogy az ifjúság maga is látja, hogy a kálvinista világnézettel szemben ezek egyike sem állhat meg. Megcsodálják egyik másik modern izmus kétségtelen eredményeit, de világosan látják azt is, hogy Isten nélkül nem lehet megoldani korunk nagy kérdéseit. Külön előadás szólott az ifjúság „látthatatlan vezéreiről“ (könyv, színház, mozi stb.). Itt az irodalom képezte főképpen a megbeszélés és vita tárgyát.

A délután szabad volt s csak este 6-kor volt egy előadás ismét megbeszéléssel. Itt a következő témák kerültek tárgyalás alá: „Nemzeti hivatásunk“, „Pályaválasztás“, „Kérdések“, és a konferencia befejező előadásaképpen: „Az élő Krisztus“. Benne oldódtak fel az összes problémák, Ő tud felelni minden kérdésre, Ő a diákságnak egyetlen hűséges és diadalmas vezére.

Aki szereti az ifjúságot és akar érte dolgozni, annak számára egy ilyen konferencia nagyon sok tanúsággal szolgál és sok áldást jelent. Csak az a kár, hogy az „öregek“ távol voltak ettől a konferenciától és csak néhány fiatal lelkész vett részt rajta. Pedig a jövő útja innen indul ki.

13 án reggel és délelőtt folyamán a középiskolás fiúk nagy része vonatra ült és a tábor kiürült. Délután azonban már új lakók érkeztek: a collegium vezető képző konferencia résztvevői. Itt látszott meg, milyen hatalmas munkát végez a Soli Deo Gloria szövetség. 120 résztvevő jelent meg ezen a konferencián, akik mind collegiumot vezetnek. (Zárójelben jegyzem meg, hogy a collegium a S D G munka-módszere diákok között. Egy kollégiumba 10—15 diák egyesül és az ifjúsági munka négyes programja szerint halad előre. Az S D G munka részletes ismertetése megjelent lapunkban is.) Gondolhatjuk, hogy milyen hatalmas lehet az a tábor,

amelynek a vezérkara 120 főből áll. Itt együtt voltak főiskolások és középiskolások fiúk és leányok vegyesen.

A program beosztása a következő volt: reggeli bibliakörök és 3 előadás (d. e. 2 és d. u. 1). Különösen áldásosak voltak a bibliakörök, ami némi magyarázatát leli abban, hogy itten vezetők bibliaköréről van szó. Az előadás sorozat címe: „Ígével a kezemben”, amely a következő három előadásból állott: „Kiknek beszélek?“, „Mit beszélek?“ és „Hogyan beszélek?“ Mind olyan kérdések, amelyekre nagyon jó ha tudja a feleletet minden ifjusági vezető. Azért van annyi eredménytelenség sok megmozdulásunkban, mert ezekkel az elemi kérdésekkel sem vagyunk tisztában sokszor. A másik előadás-sorozat ismét három részből állott: „Mi a történelmi Kálvinizmus“, „Dogmatikánk a Collegiumban“ és „Etikánk a Collegiumban“. Azt a célt szolgálták ezek az előadások, hogy az egész ifjusági munkát biztos alapra helyezték és hogy minden vezető tisztában legyen hitünk alapvető igazságaival.

A délutáni előadások és megbeszélések a praktikum területén mozogtak. Az egyik szólott a szórakozásról. Itt is tisztán kell látni minden ifjusági vezetőnek és nem divatos, de semmitmondó szólások után mennie. A szórakozás területén is érvényesíteni kell Isten szuverénitását. Második nap szó volt a gyakorlati munkáról. Hogyan lehet a diák szabadidejét legjobban értékesíteni. Itt is érvényes a református ember normája: Soli Deo Gloria. Csodálatos tervek és meglátások lettek nyilvánvalóvá ezeken a megbeszéléseken és álmélkodva szemléltük, mit jelent mindenben Isten dicsőségét szolgálni. Kezdve a népművészetek és magyar értékek propagálásától el egészen a gyenge ref. tanulók ingyenes tanításáig. Végezetül befejezésképpen a vezető személyiségéről szólt az előadás. Élénk állítva a vezetőt, akinek munkáján fordul meg emberileg szólva a mozgalom sikere és Krisztus ügye az ifjuság között. Itt láttuk meg milyen óriási feladat vezetőnek lenni. De hangzott a biztatás is: „mindenre van erőm a Krisztusban“.

Minden résztvevő hálával emlékezik meg Isten után a S D G szövetségről, hogy ilyen gazdag áldásokban részesülhettünk. És úgy gondolom, mindenki azzal az elhatározással távozott Szárszóról, hogyha az Úr akarandja, a jövő évben ismét felkeresi.

Még csak annyit az anyagi oldaláról a dolognak, hogy nem drága. Tíz napért fizettem 19'50 P-t, tehát kb. 100 kč-t. ami napi 10 koronának felel meg. Ez pedig nem drága. A lelki haszon pedig megfizethetetlen. Az Úr áldása kísérje továbbra is a Soli Deo Gloria szövetség minden munkáját!

Toth Kálmán.

Felsőzemplén protestáns egyházközségei a XVI.- XVII.- XVIII. századokban.

— Adalékok. —
XVI.

Málca az elszlovákosodásnak élő paradigmája. A község ősrégi, Árpádkorabeli telepítés, melynek vidéke nem tartozott már a magyar honalapítás előtt sem a szláv szférába s még kevésbé a X—XI. században, de legkevésbé a XII—XIII. században, amikor a községet *expressis verbis* már okmányok is említik jó magyar elnevezéssel.

A szlovák történészek akik a községet szláv eredetűnek tartják, eme feltevésüket *Palacky—Záborsky Jónás—Sasinek Ferenc*re alapozzák, kik szerint az egykori Magyarország északnyugati részét 955 től 999-ig a cseh fejedelmek bírták, majd pedig a lengyel *Chrabry Boleszláv* kerítette kezébe s kiterjesztette határait Egerig és *Gálszécsig*. *Záborsky* szerint csak 1025 után hódította meg e tájékot (Szent) István. *Sasinek* tullicitálja mindakettőt, amidőn azt állítja, hogy e vidék 1026 után sem került a magyarság birtokába, mert az ott virágzó szláv püspökségeket 1046-ban a *krakkói* érsekség alá rendeli Róma. *Palacky* e vélekedését a *prágai* püspökség alapítólevelével támasztja alá. Természetes, hogy *Záborsky*, *Sasinek* és társai igaznak fogadják el a nagy cseh historikus vélekedését s igazságként adják tovább.

Sokan hamisnak tartják az alapító levelet; de ha valódi is, akkor sem vonatkoznak annak adatai a *mi vidékünk*re, különösen arra a területre, amely a Mátrától a Tátráig és *Gálszécsig* terjedt. *Sasinekék földrajzi lehetlenségeket* hordtak össze és hirdettek történelmi munkáikban s így semmi hitelt nem érdemelnek! . . .

Málca, mely a gyanúsított körzetbe eshetett, sohasem tartozott a szláv (szlovák) érdekkörbe. Magyar volt az bölcsőjében ugyancsak s csak később szlovákosodott el.

Az istentiszteletnek a nyelve is hajdan a magyar volt, mely a szlovákosodás előrehaladtával szép csendesen . . . kimult. Ma csaknem kizárólag szlovák zsoltárok röpönnének fel a templom boltívein keresztül a „könyörgést meghallgató édes Atya“ csillagsámolya elé. . .

Király Péter jelenlegi málcai lelkész a szlovenszkoí tiszáninenni református egyházkerület szlovák egyházaiban működő lelkészek 1932. évi június 14-én *Gálszécsen* tartott értekezletén a következőket jelentette egyházáról: „A málcai református egyház néhai lelkésze 1895-ben a következő feljegyzést tette az egyház történetében az isteni tisztelet nyelvére vonatkozólag: Az isteni tisztelet magyar és szlovák nyelven felváltva végeztetik akként, ha az uri rend-

ből csak egy is jelen van, már akkor magyar a prédikáció, különben egyházi beszéd előtt mindig magyarul imádkozunk; ha nincs kinek magyarul beszélni, akkor szláv nyelven van a prédikáció. Akár magyar, akár szláv nyelvű az egyházi beszéd, utána mindig szláv nyelven imádkozunk. Az éneklés mindig magyar szokott lenni. Az urvacsoraosztás is a viszonyoknak megfelelően hol szláv, hol magyar nyelven történik, aszerint, amint ha van kinek: magyarul, — ha nincs, akkor szláv nyelvű az ágendázás. Szóval ez idő szerint, midőn e sorokat írom, a lelkész sohasem tudja, hogy milyen nyelven fog beszélni a templomban, kivéven az ünnep első napját, mert akkor rendszeren magyar az isteni tisztelet. Ez az uzus volt nálunk használatban egész 1931 husvét ünnepéig, amikor a hívek többségének óhaja és akarata szerint el lett határozva, miszerint az istentisztelet nyelve ezután többségében szláv nyelvű legyen. Azóta csak egvszer van havonta magyarnyelvű istentisztelet s akkor az éneklés is magyar, máskor meg szlovák". (A tiszamelléki egyházkerület 1856. évi „Névkönyve” is úgy jelzi, hogy Málcán az isteni tisztelet nyelve „vegyes“.)

Málca jelenleg a szlovák egyházmegyébe van kijelölve.

Málca református lelkészei 1652-től vannak vezetve: 1652 Michael Sadányi, 1657 Thomas Pelsötzi, 1669 Lucas Töeltzéki, 1672 Georg. P. Zóloomi, 1683 Andreas Erdélyi, 1683 Michael Eperjesi, 1692 Stephanus Eperjesi, 1693 Michael Szuhay, 1700 Paulus Galgótzai, 1715 Joh. Abarai, 1721 Visnyói, 1724 Mart. Miglészi, 1737 Mich. Hosszufalusi, 1743 Andreas Spátzai, 1754 Georg. Jessenius, 1770 Joel Jessenius, 1772 Steph. Szent-Mártoni, 1776 Georg Pásztor, 1782 Samuel Liskay, 1799 Bunyitay Ferenc, 1806 Mart. Kövér, 1819 Szilágyi András tanácsbíró, 1857 Böszörményi Károly, 1892 Kiss Tamás, 1916—maig Király Péter.

A református iskola 1795 óta létezik; az imperium változás után a tanítás szlovák lett benne.

Haraszty Károly,

Problémáink.

Legyen gondunk a községi emlékkönyvekre. Az 1932. évi november hó 17-én kelt 169. sz. kormányrendelet minden politikai községre kötelezőleg elrendeli a községi emlékkönyvek létesítését és vezetését.

Az emlékkönyvek alapítása ugyan nem egyházi ügy, mivel annak vezetése a politikai község feladatát képezi, de a községekben napjainkban alakuló községi emlékkönyvek felett mégsem lehet közömbösen elnézni, mert a községi emlékkönyvek tartalmi része egyházközségeink történelmét is felöleli. Az pedig, hogy egyházközségeink, egyházunk történelme milyen

megvilágításban kerül bele a községi emlékkönyvekbe, nagyon is érdekkörünkbe vág. Ezért nem lesz érdektelen, ha a községi emlékkönyvekre terelem egyházunk vezető köreinek figyelmét.

A községi emlékkönyvet a krónikás vezeti, akit a községi képviselő választ. A krónikás személyétől nagyon sok függ, sőt minden a krónikás személyétől függ, azért legyünk résen, hogy a falvakban a választás oly személyre essék, aki közbizalomnak örvend, akiben meg van a garancia, hogy a községi emlékkönyvet pártatlanul fogja vezetni, így a községben levő különböző egyházközségek ügyeit is az igazságnak megfelelően veszi tollára.

A községi emlékkönyvek felett a közvelen felügyeletet az évkönyvi bizottság gyakorolja. Az évkönyvi bizottságot szintén a községi képviselő választja. Az évkönyvi bizottság a községi előljárából és két községi polgárból áll. Ha a községben az utolsó népszámlálás szerint 20%-os nemzeti kisebbség van, s ha ezen nemzeti kisebbség az évkönyvi bizottságban a községi előjáró személyében, vagy a két megválasztott tag által képviselve nem lenne, a nemzeti kisebbségnek egy további negyedik tag képviselőre van igénye. Ezen kisebbségi tagot az illető nemzeti kisebbség sorából szintén a községi képviselő választja.

Az évkönyvi bizottság szervezése most van folyamatban. Hassunk oda, hogy egyházunk érdekképviselője csorbát ne szenvedjen.

Mivel a községi emlékkönyvekbe a községben levő egyházközségek, templomok, iskolák története is beveendő, lelkészeink, tanítóink — amennyiben nem krónikások — ne várják meg, míg a krónikás ezen adatokat kéri, vagy nem kéri, de állítsák össze az egyházak, templomok, iskolák krónikáját, s adják át készen a községi krónikásnak.

Hogy a községi emlékkönyvbe ezen adatok milyen mértékben kívántatnak, s általában ezen adatok beszolgáltatására milyen szempontokat kell figyelembe venni, egy rövid cikk keretébe fel nem vehető. De erre nincs is szükség. A községi emlékkönyvek vezetésére szlovák nyelven megjelent könyvemet magyarul is kiadtam. Ezen könyv a krónikák írására, s így az egyházat érintő adatokra vonatkozólag is részletes útmutatást nyújt. A könyvet, ha a krónikás, vagy az évkönyvi bizottság tagjai kívánják, a község köteles részükre beszerezni.

Szeretettel kérem mindazokat, akik a községi emlékkönyvek vezetésével bizattak meg, vagy az évkönyvi bizottság tagjai, végül akik a községi képviselő tagjai, mely az emlékkönyvek felett ellenőrzést gyakorol, kérjék a községi jegyzőtől ezen vezérkönyv beszerzését. A 192. oldal könyv ára 20 korona, s nálam szerezhető be.

Balla Pál körjegyző.
Jarabina, Stará Lubovňa.

H I R E K

— **Halálozás.** Fájdalmas veszteség érte Dr. Sutka Istvánt, a tiszáninneri egyházkerület tanácsbíráját, az Egyetemes Konvent és a zsinat rendes tagját. Idősebbik fia *ifj. Sutka István* joghallgató jul. hó 28-án, 21 éves korában Budapesten elhunyt. A korán elköltözött ifju testvérünk temetése jul. 30 án délután ment végbe Nagykaposon az egész község és vidék nagy részvéte mellett. Egész egyetemes egyházunk őszinte részvétellel osztozik hűségese fiának nagy gyászában. Az Ur kegyelme adjon vigasztalást a gyászoló családnak, ifju testvérünk pedig nyugodjék csendesen a feltámadás reggeléig!

— **A theol. és középiskolai internátus** javára legutóbbi nyugtázásunk óta a következő befizetések történtek: Dr. Tárczy Károly Munkács 100 k, Id. Szabó Béla Nagyszőlős 200 k, N. N. Pozsony 500 k. Időközi banki kamat 1874 k. Egyenleg az internátus javára 1933. augusztus 1-én: 89.757 korona. Az 1000 k. át megajánlók 40 %-a eddig még egy fillért sem fizetett, jóllehet a 3 év ez esztendő végével lejár. Legyen szabad az illetőket vállalt kötelezettségük teljesítésére szeretettel kérni.

— **Esperesválasztás az abauji egyházmegyében.** Az abauji egyházmegye gyülekezetei 19 szavazattal 8 ellenében a megürült esperesi tisztségre *Simon József szeszta-komoróci* lelkész, em. tanácsbíróvá választották meg. Az új esperes Abaujszepszi szülötte s a sárospataki főiskola neveltje, aki különösen kiváló zenei talentuma révén ismeretes egész egyetemes egyházunkban. Ép ezért remélhető, hogy az a szép összhang, amely az abauji egyházmegyében a sziveket évtizedek óta egy célban egyesíti, kormányzása alatt még teljesebbé lesz. Isten áldása legyen életén és munkásságán!

— **Szavazatbontás.** Az ungi egyházmegyében a 10 éves tisztújítás alkalmából elrendelt szavazás eredményeként teljesen egyhangulag esperessé újból Szücs István salomoni lelkész, egyházmegyei gondnokká Bernáth Zoltán vajáni földbirtokos, papi főjegyzővé Kőmives Sándor vajáni lelkész, jegyzőkké Gencsy Béla szürtei és Egyed Béla jenkei lelkészek, papi tanácsbírókká Maksa József kaposi, dr. Magda Sándor csicséri, Ujlaki Sándor bajánházai, Benkő Lajos iskei és Egyed Béla jenkei lelkészek választották meg. Világi részről tanácsbírák lettek Ko-

vács Dániel ny. jegyző, Hegyi György és dr. Kiss Bálint ügyvédek, Ritók Lajos és Sutka Kálmán földbirtokosok. Világi főjegyzővé Konc Gyula mérnök, aljegyzővé Móré Gábor földbirtokos választották meg.

— **Lelkészwálasztás.** A gömöri református egyházmegyébe kebelezett *harmaci* gyülekezet elhalálozás folytán megüresedett rendes lelkészi állására f. év július hó 23 án példás egyetértéssel egyhangu meghívás útján *Bacso Gyula* hamvai segédlelkészt választotta meg. Istennek áldó kegyelme nyugodjék meg a választó gyülekezeten és kiváló készülségű ifju lelképásztorán!

— **Konferenciák.** Több konferencia van tervbe véve egyetemes egyházunk területén a nyár végén s az ősz folyamán. Amint a Szeretet írja, Bányuban lesz augusztus 21—22 én leány és ifjusági konferencia, Asztélyban szept. 14—16 án vasárnapi iskolai tanfolyam id. Viktor Jánosnak, a vasárnapi iskolai szövetség elnökének részvételével. Benében és Técsőn később meghatározandó időben egynapos körzeti ifjusági napok fognak tartatni. A tiszáninneri egyházkerület belmissziói előadója október hó első felében rendez lelkészi konferenciát Kassán, amelyre sikerült megnyerni előadókul Magyarországról Dr. Ravasz Lászlót, Szabó Imrét és Dr. Enyedy Andort. Hisszük, hogy ezeknek a konferenciáknak meg lesz a maguk építő hatása: indításokat nyerünk s egymás hite által épülhetünk.

— **Új hittudományi doktor.** A hollandusok ősi egyetemén, Utrechtben, július 4 én kitüntetéssel a hittudományok doktorává avatták Papp Lászlót, a szentesi ny. körlelkész fiát. Az ifju tudós egyetemi tanulmányait Debrecenben végezte, majd Zürichben és Berlinben tanult. Utrechtben a Stipendium Bernardinum élvezője volt. Ez év tavaszán ugyancsak a Stipendium költségén Egyiptomban és Palesztinában végzett tanulmányutát. Értekezésének címe: *Das Israelitische Neujahrfest*. Promotora A. Noordt zij dr. professzor, aki üdvözlő beszédében megemlítette, hogy Papp László a harmadik magyar, aki itt promoveál. Előtte Komáromi Csipkés György és Ferenczy József (kassai pap 1829) szerezték meg e fokozatot.

— **Lelkészeiktatások.** A debreceni református egyházban július hó 9-én Dr. Soós Bélát; a szerepi református egyházban július 16-án Szabó Sándort, F. Varga Lajos esperes iktatta

be méltó ünnepélyességgel a rendes lelkészi hivatalba. Téggláson július 9-én volt Tóth Lajos lelképásztori beiktatása, lélekemelő ünnepélyességgel. A beiktatást Görömbei Péter egyházmegyei tanácsbíró végezte. Fábiánházán július 16-án iktatta be rendes lelképásztori állásába ifj. Juhász Eleket a nagykárolyi egyházmegye esperese, Fóris Lajos.

— **A felsőborsodi egyházmegye** szavazatbontó bizottsága július 4-én bontotta fel az egyházközségek presbitériumának szavazatát az általános tisztújítással kapcsolatban. Esperes lett: Szentmártony Dániel borsodi lelkész. Gondnok: Zsóry György. Lelkészi főjegyző: Tóth János. Lelkészi aljegyző: pótszavazás elrendelve, Világi főjegyző: Horváth Zoltán dr. Világi aljegyző: Bodnár Zoltán. Lelkészi tanácsbírák: Hubay Mihály, Lőkös Sándor, Varga Imre, Komjáthy Aladár dr., Svingor Jenő. A hatodik lelkészi tanácsbírói állásra pótszavazás elrendelve. Világi tanácsbírák: Bárczay László, Bónis Aladár, Fekete Pál, Ambrus István dr., Szepessy Gyula, Szathmáry Király Pál.

— **A királyhágómelléki Református Egyházkerület** legutóbbi közgyűlése kimondotta, hogy a Zsinat által elfogadott új istentiszteleti rendtartást abban a formájában, amint az a magyarországi református egyházakban már életbe lépett folyó évi július 1-től kezdődőleg, a kötelékébe tartozó egyházközségekben bevezeti.

— **Templomavatás.** A tiszaföldvári gyülekezet most szentelte föl második templomát és az új templom első harangját. Az avató beszédet Török Imre esperes végezte. Utána Papp Károly, Gál Lajos és Pánczél Jenő végeztek szolgálatot.

— **A newyorki ág.** evang. magyar egyház hiveinek egyrésze elvált az anyagyülekezettől és független egyházat szervezett.

— **A K. I. E. hírei.** *Országos evangélikus KIE tábor Balatonszárszón* dr. Scholtz Oszkár és Eröss Sándor ev. KIE titkár vezetésével. Időpont aug. 19. estétől 23. estéig. Részvételi díj kedvezményes vasuti igazolvánnyal együtt 9 pengő. A reggeli bibliakörök tárgyai: „A gazdag ifju”, „A tékozló fiu”, „A naini ifju”. Előadások: A mai válságos helyzetnek okai. Ki volt Jézus? A sokarcu ifjuság. Egyházunk és ifjusága. Délután ifjusági óra: Mi a feltétele az eredményes ifjusági munkának? Egy és más a gyülekezeti életből. Hogyan ol-

vassuk a Bibliát? Kasztrendszer az ifjuság között. Kirándulás Tihanyba, tábortüzek stb. Jelentkezni 3 p 10 f beküldésével a KIE Szövetségénél lehet Budapest VIII. Horánszky u. 26. augusztus 10-ig. — *KIE táborkonferenciák lesznek Debrecenben a Guthi erdőben és Makón, a Maros partján.* A debreceni KIE tábor időpontja serdülő, 12—16 éves fiuk részére aug. 20—23-ig, 17 éven felüli ifjak részére aug. 24—27-ig. Költség 6 pengő kedvezményes igazolvánnyal együtt. Részletes programot küld a debreceni KIE (Piac utca 36) vagy a KIE Szövetség Budapestén (VIII. Horánszky utca 26). A *makói* KIE tábor időpontja aug. 23-a estétől 27-e estéig. Költség kedvezményes utazásra jogosító igazolvánnyal együtt 7 p. Program: Reggeli bibliakörök: „Emberek Jézus körül”, „Kövess engem”, „Fél uton”, „Mi közünk Hozzád”, „A Jézussal való találkozás akadályai”. Előadások: Mezitlábás fiukból nagy emberek. Jövőd nagy kérdései. Mit érek én Krisztus szemében és mit ér Ő az én szememben? Az ifjuság új arca. Ifjusági órák tárgyai: Kis problémák. Hogyan költenék el 100 pengőt. Kasztrendszer az ifjuság között. „Ő”. Mik az egyesületi munka feltételei? Jelentkezni lehet aug. 15-ig a KIE Szövetségénél Budapest VIII. Horánszky utca 26. — *Jamboreera* jövőre 50 fillérért kaphatnak szállást a KIE házban. Jövetelüket jelezzék egy levelezőlapon.

— **Magyarországon** 11,000 római katolikus papi személy van s 1650 református papi személy. Ez azt jelenti, hogy hétszer annyi római katolikus pap van, mint református, pedig a római katolikus lakosság lélekszáma csak háromszor akkora mint a református.

— **Új magyar egyházközségek Bukarestben.** A Bukarestben élő magyarság számát némelyek közel egyszázezerre becsülik. Ezeknek a magyar testvéreinknek édesanyjai szeretettel állott rendelkezésükre a bukaresti magyar református egyház. A többi magyar felekezettek is részt akarnak venni abban a lélekmentő munkában, amelyet eddig a magyar református egyház egymaga végzett. Hosszas előkészítő munka után ez év június 4-én megalakult a magyar unitárius egyházközség, amely alakuló közgyűlését a református iskola disztermében tartotta; az alakuló gyűlésen hetvenen jelentek meg az összeirt, mintegy hatszáz egyháztag nevében. A zsinatpresbitéri ág. evangélikus magyar (tehát a szászoktól független) egyház megszervezésével a

magyar evangélikusok szuperintendense Sipos András hosszufalui lelkészt bizta meg, aki megkezdte munkáját és hivatalos helyisége egyelőre a református egyház iskolájának egyik tanterme. A magyar evangélikus istentiszteleteket egyelőre ugyancsak az iskola dísztermében tartják; az első istentisztelet július 2-án volt.

— **A pataki diákok** Amerikában is szövetségbe tömörültek és dr. Vince Károly esperes, a szövetség titkára az elmúlt évben a tagsági díjakból 50 dollárt juttatott a főiskolának.

— **A buddhista** misszionáriusok nagyhorderejű missziói vállalkozásba kezdtek. Munkájukat újból két világrészre akarják kiterjeszteni. Különös érdeklődéssel tekintenek Európa felé s hő vágyuk, hogy azt megnyerjék a buddhizmusnak. A mozgalom feje egy olasz buddhista.

— **Világiak az egyházi munkában.** A kecskeméti református egyház presbyterei nagyszerű példát adtak arra, hogyan állhatnak „világi embereink” a református lelki ébredés szolgálatába. Pünköszt másodnapján 12 tanyai központba szálltak ki a presbiterek. Voltak közöttük orvosok, tanárok, iparosok. Egyikük előadást tartott, másik bibliát magyarázott elkészített vezérfonal alapján. Ime az általános papság a gyakorlatban. Boldogok voltak a tanyaiak, de talán még boldogabbak a presbiterek, hogy így szolgálhatták egyházukat.

— **Indiana** államban az East-chicagói magyar református gyülekezet most ünnepli fennállásának 25 éves jubileumát.

— **Ujabb** szektáról kapunk hírt, amelynek tagjai — miután az az elvük, hogy Isten csak akkor hallgatja meg a könyörgést, ha arra különösképpen felhívjuk a figyelmét, — az összejöveteleken nagy hadonászt és kiabálást visznek végbe. Szomorú jelenség, hogy a különböző kis szekták mindinkább talajra tudnak találni népünk között is.

— **Kálvinista temetésen** történt 1933-ban, hogy a küldöttségek bucsubeszédei közben az elhunyt édesanyját injekciókkal tartották eszméletén. A fia elvesztésén kesergő édesanyának nem kisebb fájdalmat szerezhettek az élő emberek, akik a gyászoló részvét köntösébe öltözködve üres szavakkal és koszorúkkal igyekeztek szabadulni az ittmaradottakkal szembeni kötelesség alól. Vajjon kinek jutott eszébe a temetés alatt a Jézus szava: Asszony, imhol a

te fiad és . . . a tanítványnak: Imhol a te anyád!?

— **Állat vagy ember?** Oroszországban egy predikátor az állatok nyilvántartó hivatalában kérte a hivatalnokot, hogy őt azok közé jegyezze be. A hivatalnok megdöbbenve kérdezte okát, amire így felelt: „nálatok egy disznónak 15 kgr. táplálék van kiutalva egy hónapra, míg az evangélium hirdetőjének nem akartok adni semmit.” A hivatalnok megzavarodva hallgatott és nem felelt semmit.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat. A zádorházi református egyház presbiteriuma pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett Zádorházi református előkönyörgő, véglegesített rendes kántortanítói állásra. Tanítási nyelv magyar, Fizetése az egyháztól: 1) Jó lakás, melléképületekkel és kert. 2) Ingatlan haszonélvezete, mely 7 kat. hold és 1086 □-ölet tesz ki. Ennek adóját tanító fizeti. Ez a föld most felébe, illetve bérben van kiadva, szerződés lejár 1937. szept. 1-én. 3) Cirka 10—11 köből buza. 4) Cirka 3 köből rozs. 5) Tüzipfa: 16 méter. 6. Szénapénz 40 kor. 7) Stóla. Ezen természetbeni javadalmat az állam 3168 koronára értékelte. 8) Államsegély, amely kérvényezve lesz, de az egyház nem garantálja. Kötelességei: I—VIII. oszt. iskola tanítása, kórus vezetése, előkönyörgő isteni tisztelet végzése, az összes kántori teendők ellátása és vallásos estéken közreműködés. Az állás 1933 szeptember 1-én elfoglalandó. Pályázati határidő: 1933. augusztus 29. Ha kellő képesítésű pályázó nem jelentkezik, akkor kisebb képesítésű is megválasztatik. Az állás csak férfi tanítóval tölthető be. A 387/933. számú püspöki körlevélben felsorolt mellékletekkel felszerelt pályázati kérvények a következő címre küldendők: Ref. Lelkészi Hivatal Rimavská Seč. p. helyben.
Presbiterium.

Pályázat orgonista kántori állásra. A pinkóci református egyház presbiteriuma pályázatot hirdet orgonista kántori állásra. Pályázati feltételek megtudhatók a pinkóci lelkésznél. Az állás azonnal elfoglalható. Pályázhatnak nyugdíjas kántortanítók.
Ref. Iskolaszék.

— **Pályázat.** A vajkovcei, tarcavajkóci (okres Košice) református egyház presbiteriuma megújítja a „Ref. Egyház és Iskola hiv. lap 27. számában meghirdetett pályázatot a II. ideiglenes tanítói állásra 1933. augusztus 27. lejáratával. Pályázhatnak nem képesítették is.

Ref. Iskolaszék.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Vefké Kapușany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicserei lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A református tanítóképző intézet

felállítása ügyében a napokban kapták meg a gyülekezetek az Egyetemes Konvent tanügyi bizottságának elnökétől a felhívásokat. A Konvent elnökségének ajánló soraival ellátott felhívások az ez évi konventi ülés határozata alapján a felállítandó intézet fentartási költségeihez lélekszámonkénti 50 fillér évi hozzájárulást kérnek a gyülekezetektől s az egyházközségek presbitériumainak szept. hó 1-ig kell választ adniok, hogy vállalják-e a tanítóképzés érdekében kívánt hozzájárulást. Az egész dolog bölcsen van elgondolva s az Egyetemes Konvent nagyon helyesen cselekedett, amikor egy új intézmény létesítésének, illetve fentartásának sorsát a gyülekezetek kezébe akarja letenni. Így van ez rendjén, hiszen egyházalkotmányunk szerint minden jog és kötelezettség forrása a gyülekezet.

Feltételezzük, hogy az egyetemes egyház vezetősége az intézet felállításának engedélyezését, illetve a nyilvánossági jog megadásának kérdését az államkormányval már elintézte, mert hiszen e nélkül semmi gyakorlati értéke nem volna a kibocsátott felhívásoknak s általában az intézet felállítására vonatkozó előmunkálatoknak.

Ha így minden rendben volna, az egész ügyvel kapcsolatban még sem hallgathatom el súlyos aggodalmaimat, amelyek a mi viszonyaink ismeretén, illetve a közelmúlt szomorú tanulságain alapulnak.

Nem tudom, hogy az Egyetemes Konvent, amikor a gyülekezetekre kívánja bazirozni a felállítandó tanítóképző anyagi existenciáját, számot vetett-e azzal, hogy ez az egész kérdés nem magukon a gyülekezeteken, hanem a gyülekezetek vezetőin fordul meg. Ismerve viszo-

nyainkat, merem állítani, hogy — ha csak valami csoda nem történik — a presbitériumok nagy része választ sem fog adni a kibocsátott felhívásra. De tegyük fel, hogy csoda fog történni s a presbitériumok száz százalékban a kitűzött időre igenlő választ fognak adni, azután fog még következni a dolog legnehezebb része: az ígéretek beváltása, a megszavazott összegek beszolgáltatása. Nagyon tanulságos volna, ha a theol. bizottság elnöke egyszer egy kimutatást közölné, amely feltüntetné, hogy a gyülekezetek milyen arányban teljesítik fentartói kötelezettségüket a theologiai szemináriummal szemben, amely intézmény idestova egy évtizede teljesíti feladatát s gondoskodik a lelkészi utánpótlásról. Vagy nézzük hivatalos egyházi lapunk sorsát, amelynek anyagi existenciája szintén a gyülekezetek előfizetési kötelezettségére van alapozva. Az Egyetemes Konvent ez év tavaszán határozatot hozott, hogy az esperesi hivatalok kötelesek behajtani az előfizetési és hirdetési hátrálékokat. De a konventi határozatok nem azért hozatnak, hogy azok végre is legyenek hajtva s ma már az a helyzet, hogy a lapnak 20.000 kor. adósság után kell fizetni a magas banki kamatot, amely körülmény rövidesen lehetlenné teszi a lap megjelenését. Csaknem ugyanaz a helyzet a közalapi, nyugdíjintézeti, közigazgatási járulékok beszolgáltatását illetőleg. Nemhogy fokozatosan fogynának a hátrálékok, hanem évről-évre növekednek. Mindennek pedig az az oka, hogy a gyülekezetek előjárói — tisztelet a kivételeknek — egyszerűen szabotálják a felsőbbtség határozatait s az egyházmegyéék esperesei sem tudnak, vagy nem akarnak radikális eszközökkel rendet teremteni. Kifogásul lehetne ugyan felhozni a mai nehéz

gazdasági helyzetet. De ha egyik egyházmegye (pl. az ungi) minden irányban eleget tud tenni kötelezettségeinek, akkor ugyanaz bizonyára joggal követelhető a többitől is.

Most már ha így állanak a dolgok, kérdem: van-e valami reális értéke annak, hogy a gyülekezetek évi hozzájárulást ígérnek a felállítandó tanítóképző intézet fentartásához? Sem presbiteri, sem konventi határozatokkal nem lehet fedezni egy felállítandó intézet dologi kiadásait s különösen nem lehet fizetni az oktató személyeket. A tanítóképzőnél nem lehet, mint a theol. szemináriumnál, bejáró előadókkal operálni, akik esetleg hónapokig, sőt tovább is várnak a rég megszolgált fizetés után. Korántsem akarok ünneprontó lenni s még kevésbé akarom a felbuzdulás és lelkesedés hevét lehűteni, de úgy érzem, mulasztást követnék el, ha elhallgatnám aggodalmaimat. Erős a meggyőződésem, hogy egyetemes egyházunk vezetősége csak úgy foghat hozzá egy új intézmény létesítéséhez, ha előbb megbizonyosodik arról, hogy van ereje rendet teremteni s a szabotáló gyülekezeteket kötelezettségük teljesítésére rászorítani.

Ha ez maradék nélkül sikerülni fog, akkor állítsa fel egyetemes egyházunk a református tanítóképzőt, amelytől a fentartó gyülekezetek természetesen meg fogják kívánni, hogy abban az új tanítói generáció szigoruan vallásos és egyházas szellemben nevelkedjen s hogy minden növendéke felekezeti iskoláinknál való szolgálataira elkötelezze magát; máskülönben kár volna minden fillérért, amit reá fordítanánk. (Ms.)

A vágvidéki lelkészértekezlet megnyitó ima és beszéd.

Világok hatalmas Ura! a tanácstalanok világgossága, a rokotalanok szerető gondviselő Atyja! A természet áldásdus templomából jöttünk össze, a Te hivatalos szolgálóknak kicsiny serege.

Nem soroljuk fel szükségünket, elnémitjük panaszainkat, gyermeki alázatossággal csókoljuk meg édesatyai kezeidet, mert felemel minket az a tudat, hogy nem vagyunk magunkra hagyatva. Te ugyanaz a gondviselő Atyánk vagy most is, mint kicsiny gyermekségünkől fogva mindig voltál. Te vezérelted vértanu őseinket. Te védted a mi anyaszentegyházunkat, hogy a pokol kapui soha se vehettek azon diadalmat. Mint vezércsillag tündöklék előttünk a Te biztató szavad: „Mít félték óh kicsinyhitűek!” Felcsendül sziveinkben gyermekkori imánk: „Hozzád fohászokodom óh Isten jó Atyám, Te őrzél engemet homályos éjszakán!”

Sok külső és belső ellenség ostromolja egyházainkat, megnehezíti pásztori munkálkodásunkat, forgácsolja testi erőinket, de lelkünk

csüggedetlenül zengi: „Mindig velem Uram, mindig velem, Amikor nem lát is gyarló szemem:”
Amen.

Kedves Testvéreim!

Összejöveleinken megszoktunk emlékezni egy év legfontosabb egyházi vonatkozású eseményeiről.

Ezek közül néhányat külön tételül tűztem ki, értekezleti tagjaink bővebb és alaposabb ismertetéséül. Ilyeneknek tartom a kápláni kongrua, a református tanítóképzővel kapcsolatos iskolaügyünket, ifjuságunk vallásos szellemben való nevelésének ügyeit.

Rendkívül fontos egyháznkn életére és különösen a lelkészeknek a törvényben felsorolt kötelességei nyugodt teljesíthetése érdekében a *fegyelmi szabályrendeletnek* törvényes életbe léptetése. Ezt azonban hivatalos lapunk már oly bőven tárgyalta pro és kontra, hogy újat alig mondhatnánk. Annyit azonban a közvetlen tapasztalatok után is megállapíthatunk, hogy református egyházunk óriási hátrányban van a világi hatóságok előtt a róm. kath. egyházzal szemben. Fent és lent alig akad egy-egy református vallású tisztviselőnk. Itt lehetetlen meg nem emlékezni boldog örömmel a magyarországi „Szent Jobb” perről, melyben legfelsőfokon róm. kath. vallású ítélőbíró mondotta ki, hogy „Istenen kívül senkit sem imádunk, senkihez nem imádkozunk”.

Az államfordulat kezdetén is fontosnak tartottam a csehtestvérekkel való hittestvéri viszonyunk szorosabbá fűzését. Meggyőződésem, hogy sok dologban nem ért volna minket reformátusokat olyan merev elutasítás, vagy kicsinyes lenézé mellőzés, ha a történelmi kapcsolatokat napvilágra hoztuk volna a prágai *hussiták kelyhes zászlóból* fejlődött és évekig tartó római felháborodás alkalmával.

A napokban olvastam, hogy a róm. kath. vallású írók Szent Ágoston és Szent Pál *irodalmi egyesületek* a két országészre kiterjedőleg megalakították Irodalmi egyesületüket. Vajjon miért kellett a miénket ezelőtt tiz évvel halvaszületetté tenni?

De szükségesnek tartom éppen a róm. kath. egyház terjeszkedésével és hatalmi erősödésével szemben ágost. hitv. evang. testvéreinkkel a legmelegebb, több százados hittestvéri viszonynak ápolását, ahol csak lehet, együttműködésünket.

Érsekujvár, 1933 VII. 31.

Boross Kálmán.

„Az az ember, aki szakadatlanul a maga kiválóságában tetszeleg, a végén üressé és fel-fuvalkodottá lesz; a nagyság volt a szenvedélye és törpeség lesz a tragikum.”

(Dr. Ravasz László.)

Felsőzemplén protestáns egyházközségei a XVI.- XVII.- XVIII. századokban.

— Adalékok. —
XVII.

Zemplénmátyás, a varannói járásban a csicsvai Várhegy lábánál hőmpölygő Ondava folyó baloldalán elterülő kisközség. A XIV. században a község neve: *Mátyásvágása*, később: *Matyasóc*. A „Liber Ecclae” is *Matyasócnak* nevezi e községet 1652.-ben. A kálvinizmusnak régen régen kihamvadtt örtüze, melyről manapság alig emlékszik meg a hisztorikus multbanéző figyelme is. Én is úgy akadtam rá, . . . mint a vak tyúk a búzaszemre . . .

Liber Ecclae“-nk egy felébetépett lapjának tüzetesebb szemlélésekor akadt meg a szemem *Matyasócon*, ezen a régen... régen mulandóságba bukott *mater* ekkleziánkon, mely ma, mint szörvány, Homonnának lelkigondozása alatt áll.

A kassai püspökség centennáriumi Évkönyvében *Thain István* rk. adminisztrátor a következőket írja Matyasócról: „A plebániához tartozó községek a tavarnai völgyben terülnek el, melynek szláv lakóit Ratislav morva fejedelem, továbbá Cyrill és Methód vezették be... a keresztény vallásba.” Hogy a Főt. Úrnak eme állítása mennyire felel meg a történeti igazságnak, azt most nem feszegetem. Hagyom máskorra . . . Inkább a következő soraival foglalkozom: „A községen kívül, magas helyen fekvő s már messziről látható *jelenlegi* matyasóci templomot özv. gróf. Barkóczy Imréné, szül. Szirmay Zsuzsánna grófnő építtette 1771-73 években szt. Miklós tiszteletére . . . Az *előbbi* templomról csak annyit tud a szóhagyomány, hogy a falu közepén állott. A története egyébként teljesen ismeretlen. Nagyon régi templom lehetett. S mivel a községen át folyó csermely gyakori áradásának volt kitéve, vagy magától omlott össze, vagy tán szándékosan bontották le.” A jelenlegi „torony két harangja közül a nagyobbik a XVI. századból való, amely képnélküli; sima felületével *protestáns* eredetre vall. Ebből az következik, hogy a Drugethek alatt, amely család 1610-ig protestáns volt, *Matyasócon is voltak protestánsok.*” (A község a XV. században már Drugeth-birtok volt, előbb a Rozgonyiaké.) Ez az állítás fedi a történeti valót.

A „Liber S. Johannis” 1549-ben a homonnai kerületben csak 15 rk. hitközséget talált, köztük Matyasócot (Mattyasfalva) is. A midőn a Drugethek 1560 táján a protestáns vallásra tértek át, Matyasócz is követte őket a hitválttatásban. Előbb lutheránus, később ref. lett. Temploma fából volt, mely 1700-ban használatlan állapotban még állott.

A „Liber Ecclae”-ből megtudjuk, hogy 1652.-ben már *ref. máter*, melynek filiálisa *Tavarna* is. A „L. E.”-ben ezt olvassuk: „Visitatio 7 Eccl. Montanarum ex commissione Clariss. Dni Supremi Senioris facta per me Nathanaelem Ochtinay Pastorem Sztarajensem. Sequitur hoc ordine: Anno Dni 1652. Die 4 Junij.

Jöttem Matyasóczra kutsini és Lyeskoci praedikátorokkal. Ez falu Mater Eccla. Templomok, harangjok vagyon. Parochiája a jó, Scholája türhető. Az parochiához az felső nyomáson vagyon három (?) szántó föld . . . réth . . . *Mester fizetése*. Minden Jobbágy két kéve (?) gabonát ad az harangozástól. Sem praedikátorra, sem mesterre nincsen semmi panaszuk. Auditoroktól (?) most még csak egy hete, hogy oda jött.. az Praedikator sem panaszodik reájok. *Tavarna* filiális volna, de nem jöttek be, azért semmit sem tudtam róla írni. Tavarnán vadnak földek, kikből dézsmát adnak az Praedikátor-nak . . .”

A matyasóci prot. egyház *mintegy 100 évig* állott fenn s azután elpusztult. A falu földesurasága rekatolizált. a község is ezt tette a „cujus regio . . .” elve alapján s a nagydobrai plebániához lett csatolva, mint leányegyház, 1744-ben lokális kapellánia lett, 1749-ben már mint önálló rk. plebánia szerepel több filiálissal, köztük *Tavarnával*, hol a protestánsoknak fatemplomuk is volt, mely azonban a XVIII. sz. elején elpusztult. („Tavarna ősrégi község, mely hajdan a zempléni vár tartozéka volt s a vár szekeresei, fuvarosai — tavornici regis — lakták. Már 1215-ben említettik először.” Ez is Drugeth birtok volt.) *Haraszty Károly.*

Problémáink.

Levél a szerkesztőhöz. Nagytiszteletű Szerkesztő úr! Problémáink közé nagyon odaillik, hogy feleletet adjak Ntú. Szerkesztő urnak a VII. 23-iki 30. számban közzétett „Az Alsózempléni Egyházmegye Lelkésztestülete” c. tudósítás alá tett szerkesztői megjegyzésére.

Elvitathatatlan, hogy a törvényes ut mindig a leghelyesebb s legyen róla meggyőződve Szerkesztő úr, hogy a nem épen rózsás formát, vagyis a törvényes uttól való eltérést nem azért választottam, illetve választottuk, hogy külön utakon akarnánk haladni, hanem azért, mert maga az élet kényszerít reá. Lehet, hogy Szerkesztő úr nem tudja azt, hogy milyen nehéz a várás annak, aki már kifogy az időből a folytonos várakozásban. Lehet, hogy Szerkesztő úr nem tudja azt, hogy milyen nehéz a kenyértelen özvegyek, árvák, nyugdíjas lelkészek estéje, amikor nem tudják, hogy mit fognak holnap reggelizni, mert nincs egy garasuk sem. Lehet, hogy Szerkesztő úrnak kezében van az állampolgársági okmánya s így nem tudja, hogy

milyen nehéz az állampolgárságra várók helyzete, amikor minden egyes nappal együtt elvész nemcsak kongruájuk, de szolgálati idejük is. Lehet, hogy Szerkesztő úr nem tudja azt, hogy vannak nyugdíjas lelkészek, akiknek az állam nem folyósítja megérdemelt nyugdíjukat s csak az általunk adott évi 4000 koronára vannak utalva s beteg testtel s gyakran nagy családdal napi 10 Kč. 90 fillérből kell megélni, ruházkodni, lakbért fizetni, fűteni, világítani stb.

Ezek a mi szegény és elesett özvegyeink, árváink, nyugdíjaslelkészeink, hontalanaink sok-sok levélben kértek föl ügyük felkarolására, illetve sürgetésére akkor, amikor megtudták, hogy szenátor lettem. Bár én magam is tudtam és éreztem e krisztusi mondás kötelező erejét: „Ha valaki az én kicsinyeim közül egynek a gondját fölveszi az én nevemben, nekem veszi fel gondomat” s éreztem ennek kötelező erejét jelen kitüntető és megtisztelő állásomban: mégis engedélyt kértem és kaptam arra Főtiszteletű Püspök Uraktól s teszem ezeket annál bizóbb reménységgel, mert maga a Miniszter Ur kért meg arra, hogy a halaszthatatlanul sürgős esetekben közvetlenül az ő kezébe tegyem le az elesettek kegyelmi kérvényeit. Ha csak egy ügyet el fogok tudni intéztetni kedvezően: a Főtiszt. Püspök ur és én boldogok leszünk. Ez eljárással legjobb tudásom szerint nem tértem le „az egyenes és törvényes” utról, mert hiszen mindenkinek az ügye megyen „az egyenes és törvényes” uton is, csak azt akarom, hogy, minél kevesebb könny fakadjon és sóhaj törjön fel a fájó szivekből. A „kétszer ad, ki gyorsan ad” elve nem „az egyenes és törvényes” utról való letérés. A hét éve várakozó öreg özvegy lelkésznének van-e még ideje a nyolcadik évet is megvárni „az egyenes és törvényes” ut miatt: ki tudná azt megmondani? Akit át akarnak a határon tenni állampolgárság hiánya miatt s véletlenül áttennék, mit ér annak, ha egy év múlva el is lesz ügye intézve? A vak lelkésznek kenyér kell, a gyermeknek ruha, cipő: miért volna egyetemes — egyház — elleni bűn ezekért közbenjárni? Én úgy érzem, hogy nem bűn. De viszont az megtörténhetik, hogy a Szerkesztő úr *kissé lekicsinylő szerkesztői megjegyzése* oda talál kerülni a Miniszter úr íróasztalára s ha eltalálja olvasni: könnyen feltámadhat benne a gondolat, hogy őt miért kötné e megjegyzés után a Püspök urnak és a szenátornak tett ígérete, hiszen a hivatalos lap Szerkesztője maga állapítja meg az eljárásról, hogy ez nem „egyenes és törvényes”, tehát *törvényellenes*; így az egész akciót dobjuk a sutba. Szerintem oly fontos kérdés ez az általam megkezdett akció, hogy nem volt helyénvaló lekicsinylő s *maliciózus szerkesztői megjegyzéssel* legalább is problematikusá tenni.

Mélyen Tisztelt Szerkesztő Úr! legyen róla meggyőződve, hogy én nem feltűnési vágyból vállaltam ezeknek a szegény lelkésztestvéreim-

nek az ügyét, hanem csak azért, hogy érezzem távolról azt a boldogságot, amelyet közvetve előidéznek egy-egy lelkésztestvérem családjánál, ha netalán ügyük jobbra fordulna. Csak a legkisebbet hozom fel Szerkesztő úrnak: ha a két év óta katonaszökevénynek tekintett fiu haza tudna jönni az édesanya ölelő karjai közé, milyen boldogság volna az... nekem is. Nehéz problémák ezek lelkésztestvéreink életében, ne akarjuk ezeket megoldhatatlannokká tenni egy ilyen *felületes szerkesztői megjegyzéssel*. Gondolhatja Szerkesztő úr, hogy nemcsak egy ut vezet Rómába s az volna talán a földög, hogy mindnyájan célunkhoz érjünk, mert hiszen Názáretből is származott jó. (?)

A szerkesztői megjegyzés ellensúlyozására kénytelen voltam ez ügy nyilvános taglalásával igénybe venni a hivatalos lap hasábjait. Teljes tisztelettel:

Nagygyéres, 1933. VIII. 2.

Keresztury József
ref. lelkész.

* * *

Megjegyzés. Egész terjedelmében lehoztuk a fentebbi kioktatást, bár elolvasása után semmivel sem lettünk okosabbak. Mindazokat a sérelmeket ugyanis nagyon jól ismerjük, amelyeket a cikkirő a felsorolásban következetesen így vezet be: „Lehet, hogy a szerkesztő ur nem tudja...”; azt azonban most sem értjük, hogy „a kívánatos eredmény eléréséhez miért szükséges az egyenes és törvényes utról való letérés?” Nem értjük, hogy a szenátor urnak miért kell a zsebében szállítani a kérvényeket a miniszter urhoz, hiszen a tiszáninneri püspöki hivatalban még napokig sem hevernek a felterjesztés végett oda beadott kérvények, úgy hogy ha a kérvényező azt oda beterjeszti s egyidejűleg levélben megkéri a szenátor urat az intervencióra, mire a szenátor ur Prágába érkezik vagy ottani szállásáról felfárad a minisztériumba, már ott találja a felterjesztett kérvényt s a gyors és kedvező elintézés érdekében interveniálhat. Én csak így tudom elképzelni a dolgok rendes menetét s az, hogy valakinek „az ügye megyen az egyenes és törvényes uton is” s e mellett a szenátor ur külön kérvényeket nyújt be ugyanabban az ügyben közvetlenül a miniszter urhoz: képtelen kezelésmódnak látszik az én gyarló értelmem előtt. Szomorú dolog volna, ha csak ilyen uton lehetne célt érni, de még ez esetben is a leghatározottabban tiltakozom az ellen az állítás ellen, mintha megjegyzésem „lekicsinylő, maliciózus és felületes” lett volna. Nekem, mint a hivatalos lap szerkesztőjének s mint egyházkerületi tisztviselőnek kötelességem szót emelni az alkotmányunkon alapuló törvényes rend betartása érdekében s mikor ezt tettem, a legtávolabb állott tőlem minden csipkedési szándék: pusztán kötelességem teljesítettem. (Szerk.)

Irodalom.

Vallomás. *Bótán* (Szabó Zoltán) versei. Megjelent a Kálvin-nyomda kiállításában Beregszászon. Kapható a kárpátaljai Iratterjesztésnél, Munkács.

Vallomás — címet adja Bótán nemrég megjelent verskötetének, amely komoly feltűnést keltett olvasóközönségünk körében. Egy mindenre rezonáló, idealizmussal telített léleknek tiszta hangjai csendülnek ki ezekből a versekből, amelyeknek jellegzetes máisai az őszinteség, egyszerűség, mély bensőiség és mesterkéletlenség.

Mély vallásossága, Isten hite, lelkének a legmagasabb régiókban való szárnyalása adja az alaphangulatát szivből fakadó verseinek.

Hiszek Istenben című versében megkapóan ad kifejezést a lélek Istenhez való vágyakozásának, annak az örök szomjuságnak, mely az emberi lelket szünet nélkül hajtja az örökkévaló élet titkai felé:

Hiszek Tebened nagy akarattal
S méginkább hiszek akaratlanul
Akarva — ha vihar dul felettem
Akaratlanul — mikor elvonul.
Létedet érzi minden idegem
Neved — zenéjét lükteti egyre
Ős Kain-vérem itt a szivemben.

S hogy Te is keress, megtalálhass
Bűnbánóan hullatom könnyeim.

Nyugtalanul hullámzó, az élet igazságait kutató lelke mindenütt és mindenben a *kiegyenlítő* keresi, azt a *szociális igazságtételt*, amelynek fénye mellett elfakul minden, ami rút, visszataszító, igazságtalan, összhangbontó s annál élesebb színekkel rajzolódnak ki az élet elmulthatatlan igaz értékei, elmosódhatatlan szépségei. Szinte érezzük azt a mély emberi fájást, amelyből ezek a tiszta meglátásról, testvéri együttérzésről tanuskodó verssorok fakadnak.

„Megtaláltam az Ember lelkét” című versében látjuk a tükröződését ennek a szociális elmélyedésnek:

Megtaláltam az ember lelkét,
Sirt, amikor a gonoszt temették.
A testembert, a dúst, a kérkedőt
Ki leköpte a rongyost, éhezőt.
A lélekembert ott a sirnál láttam
Elnyuzott testben és rongyos ruhában
Kezeit imára kulcsolta össze
És pergett, folyt a békekérő könnye.

Szereti azt a nagy természetet, amelynek minden szépsége dalra serkenti. Egyszerű, de nemes liráján megkapó közvetlenséggel szólalnak meg azok a hangok, amelyek a természet nagy titkairól, változásaiban is örök szépségeiről beszélnek. Ezeknél a verseknél is szembeszökő az a lelki hangulat és élmény, amely a természetben *többet lát* annál, amit az emberi szem

benne felfedezhet, látja benne a Gondviselő Isten erejének, hatalmának és dicsőségének megnyilatkozását. Szimbolikus kifejezését és értelmezését nemcsak a Teremtő akaratnak, hanem a „teremtettség” szabadulás után való vágyakozásának. (Magvetéskor, Szabadban, Sirni akarok, Anyám a föld, Őszi séta Gömörben, Téli ének utszéli tölgyről, Vihar van stb.).

A költő egy önmagával vívódó egyéniség, akinek a lelkét nagy viharok szántják végig, amelyek sokszor erős hullámzást idéznek elő, (Elhagyottan, Vizió stb.), de a hullámok taréjában keményen és kimozdíthatatlan *szirként* áll ki a költő öntudatos Isten hite, józan élet-szemlélete és a jövőben való feltétlen bizakodása. „Acél hittel” című versének egy-két sorát érdemes ennek igazolásául ide iktatni:

Csak üsetek, csak üsetek
Hasznomra lesz, keményedek
Acél vagyok, acél leszek
Csak üsetek, csak üsetek.

Mintha csak néhai való jó Kozma Andornak szavát hallanók:

Minden kemény ütés után
Tömörebbek leszünk csupán

De a költő lelke sokszor „kilép önmagából”, hogy felolvadjon egy sokrahivatott *fajnak* szeretetében, jövőjéért való lángolásában. Jövőbelátó és világító Igék villannak fel a költő ihletett ajkán:

Töve ott nőtt ki Ázsiában
De a virága ide esett
Én Istenem, milyen nagy lehetett!
Fajtám töve Ázsiába nőtt
De a virágja ide esett
Isteni csoda, hogy el nem veszett.
Milyen sors lehet itt neki szánva
A nyugtalan vén Európában?
Tán Ő mutat példát és nyujt kezét
S a várt örök békéhez elvezet
Lehet —

írja Töprengés című versében, amelyen keresztül a megmutató perspektívában nagy lehetőségek mutogatják szárnyaikat.

Sokat irhatnék még Bótán nemesveretű költészetének jellemzésére, amelynek legszebb és legértékesebb gyöngyszemei az Istenhit és emberszeretet mélységeiből fakadnak. Csodálatos finomsággal, közvetlenséggel és melegséggel dolgozza fel a lelkében és vetíti ki magából azokat az impressiókat, amelyekre lelkének finom és érzékeny lemeze azonnal reagál. Költészetének tanulmányozásánál szinte meglep a hangulatok, színek, képek gazdagsága és változatosága, az a sokrétűség, amellyel a témák, gondolatok, érzések egész skáláját képes felölelni, átfogni és megérzéketeni.

A *Vallomások* áttanulmányozása komoly lelki élvezetet jelentett nemcsak a kritikuskak,

aki ezeket a verseket lélek szerint bírálta és értékelte, hanem mindazoknak gyönyörűségére fog szolgálni, akik a szépet nemcsak azért szeretik, mert *hasznos*, hanem azért, mert épít, felemel, felüdit és megvigasztal!

Losonc.

— y —

H I R E K

— **Halálozás.** Ismét eltávozott közülünk az örökélet hazájába az Urnak egy hűséges, öreg szolgálója: *Bary Sándor* ny. református lelkész, aki 1933. július 31-én hunyt el Munkácson 87 esztendőskorában. Lelkipásztor volt Tiszativadaron és Bátyuban. Temetésén a szent szolgálatot Bertók Béla püspök végezte. Temetőben imádkozott Korláth Gyula fonsi lelkész, beszédet mondott Nyitray Béla bátyui lelkész. Az elhunytban Bary Gyula, a beregi egyházmegye esperese édesapját gyászolja. Vigasztalja meg őt a Mindenható Isten, az elhunytnek emlékezte pedig legyen áldott!

— **Felhívás.** Tiszteletteljesen emlékeztetem és kérem fel gyülekezeteinket és a nt. esperesi hivatalokat, hogy a tanítóképezde felállításának tárgyában hozandó határozatokat szeptember 1-ig méltóztassék hozzám beküldeni. *Patay Károly* egyetemes konventi tanügyi bizottsági elnök.

— **A kárpátaljai árvizkárosult egyházközségek** javára augusztus 6-ig a következő adományok folytak be a püspöki hivatalhoz: Czékus Miklós Mihályfala 50 és 100 k, özv. Kiss Sándorné Baracska 100 k, özv. Kerekes Istvánné Bucs 25 k, Református egyháztagok Beszter—Olcsvár 326 k, Református Egyház Kassa 150 k, Ref. Leánykör Kassa 50 k, Gaál István segédlelkész Kassa 20 k, Demjén János Bártfa 50 k, Tornallyay Zoltán Tornalja 1000 k, Ref. egyház Csap 100 k, Ref. Leánykör Csap 100 k, Ref. ifj. egyesület Csap 100 k, dr. Karafiát Márius Léva 100 k, Böszörményi Sándorné Homonna 50 k, Garbócbogdányból: gbi Szokoloyi J., Dula J., Kónya A., Peres J., Ref. Egyház 10—10 k, Fazekas Gy. 15 k, Kiss L. 20 k, Kisebb adományok 199 k, Ref. egyháztagok Bilke 50 k, Frohman Jenő és neje Kiszeben 50 k, Ref. Leánykör Kamocsa 100 k, Ref. Egyház Alsóvárad és társegyházai 100 k, Szutor Jenő Beregszász 100 k, Kriston Nővérek Rimaszombat 120 k, özv. Tóth Károlyné Pozsony 30 k, Hölcz M. Velki-lég 20 k, Mun-

kácsról: N. N. 15 k, özv. Tóth Mihályné 20 k, Evva Zoltán és neje 100 k, özv. Péter Lajosné 20 k, N. N. 50 k, Bertók László 30 k, Metz Józsefné 50 k, N. N. 20 k, Hosch Jánosné 10 k, Molnár János 50 k, Csehi István 20 k, Sutay Béláné 20 k, özv. Gölner Gusztávné 20 k, Einer Ferencné 25 k, Barta Sándor 20 k, Nyitráról: Ref. egyház 50 k, Sedivy László 50 k, dr. Fekets Imre 50 k, Kardos József 50 k, özv. dr. Ádám Endréné 25 k, Baranyay Elek 10 k, Józsa János 10 k, B. M. 50 k, Králik Emilné 10 k, Kisebb adományok 15 k. Ezekon kívül közvetlenül a tiszaujlaki lelkészi hivatalhoz küldte adományát dr. Korláth Endre 150 k, Nagydobronyi egyház gyűjtése 320 k, Izsnyétei református egyház gyűjtése 171 k 60 f.

— **Konferenciák a kárpátaljai kerületben.** Ismételten felhívjuk olvasóink figyelmét a *bátyui fiu és leányköri konferenciára*, mely aug. 21-én és 22-én lesz. Az idejében jelentkezők ingyenes ellátásban fognak részesülni. Jelentkezni a bátyui lelkésznél kell. Akik ellátást nem igényelnek, azoknak jelentkezniök nem szükséges. — *Szeptember 14—16-án Asztélyban id. Viktor János*, a magyarországi vasárnapi iskolák országos elnöke vezetésével *vasárnapi iskolai tanfolyam* lesz. A tanfolyam részvételi díja 40 korona, amelynek fejében a résztvevők teljes ellátást kapnak a 3 nap alatt. Jelentkezni a kárpátaljai kerületi missziói lelkésznél lehet. Ajánlatos a mielőbbi jelentkezés.

— **Angol vendég Sárospatakon.** C. A. Macartney a népszövetségi liga titkára július 14-én Sárospatakon tartózkodott.

— **A Vatikán új angol követe** 3 évi szünet után (a máltai konfliktus óta) Sir Róbert Clive lett, aki az első nem katolikus követ a Vatikánban.

— **Főiskolások figyelmébe.** A Soli Deo Gloria Szövetség Főiskolás Fiuinternátusába aug. 25-ig lehet jelentkezni. Kényelmes családi otthon, baráti légkör. Havi 20 P. Érdeklődni a központban (Budapest, IX., Üllői ut 25. I.) lehet.

— **Amit sokan nem tudnak...** Még nincs 250 éve, hogy az első keresztyén misszionáriusok kimentek a pogányok közé. Az 1925-ik évben 29.188 misszionárius szolgált 4598 állomáson és hirdették a föld minden részén az

evangeliumot. Kinában 7663, Afrikában 6289 és Indiában 6298 férfi és nőmisszionárius tevékenykedett. A pogányokból lett keresztyének száma meghaladta abban az évben a tizmilliót, kik közül Kinában 795.075, Afrikában 2,629.457 és Indiában 2,824.000 él.

— **Canada** egyetlen magyar evangélikus temploma *Windsorban*, a legnagyobb magyar református gyülekezete *Winnipeg* városában van. Ez utóbbi már 25 éve erős vára a református hitnek.

HIVATALOS RÉSZ

A Református Egyház Egyetemes Konventjének Elnöksége.

412/1933. szám. Közalapi pénztár átvétele. Pozsony, 1933. VIII. 4. *Körlevél!* A szlovenszkói és kárpátaljai egyetemes református egyház valamennyi lelkészi hivatalának! A legutóbbi konventi gyűlés határozata értelmében a közalapi pénztárt 1933 VIII. 3.-án Nagytiszteletű Vágó Ede nemeshodosi református lelkész, konventi pénztáros ur vette át, így az összes, közalapot érintő küldemények ezentul az ő címére Nemeshodos, pp. Velký Aboň küldendők. Szeretettel szolgáljuk

Balogh Elemér
ref. ker. püspök,
konventi lelkészelnök.

A Református Egyház Egyetemes Konventjének Elnöksége.

529/1933. püspöki iktató szám. Tárgy: Kárpátaljai árviz. Pozsony, 1933. VIII. 7. *Körlevél!* A szlovenszkói és kárpátaljai egyetemes református egyház valamennyi egyházközségének, lelkészi és tanítói hivatalainak. Minden hithű és egyházát szerető református hittestvérünknek és egyházközségeink vezetőseinek krisztusi szeretetében és segíteni akarásába ajánlom Főtiszteletű és Méltóságos Bertók Béla püspök urnak az 1933. július 30-iki Egyház és Iskola vezércikkében megjelent segílyt kérő szavait, hasonlóképpen az egyes lelkészi hivatalokhoz megküldött és az árviz által rombadöntött egyházak felsegítését célzó körlevelét. Hordozzuk egymás terhét és töltsük be így a Krisztus törvényét. Szeretettel szolgáljuk

Balogh Elemér
püspök, konventi lelkészelnök.

Pályázat. A jénei református leányegyház presbiteriuma pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett jénei református véglegesített, rendes előkönyörgő férfi kántortanítói állásra. Javadalom: 1) Jó lakás mellékhelyiségekkel és kert. 2) Ingyatlan hasznélvezete, amely 8'50 kat. holdat tesz ki, melynek adóját tanító fizeti.

3) Buza 15 köből. 4) Zab 2 köből. 5) Tüzifa 20 méter. 6) Munkaváltság 36 korona. 7) Stóla. 8) Államsegély, mely kérvényezve lesz, de az egyház nem garantálja. Ezen természetbeni fizetés a „Supisban” 3738 koronára van értékelve. Köteleltségei: I—VIII. oszt. iskola tanítása, kórus vezetése, előkönyörgő istentisztelet végzése, az összes kántori teendők ellátása és vallásos estélyen közreműködés. Tanítás nyelve magyar. Pályázati határidő 1933. aug. 29. Az állás 1933 szeptember 1-én elfoglalandó. Ha keilő képesítésű egyén nem pályázik, akkor kisebb képesítésű egyén is megválasztható. A 387/933. sz. püspöki körlevélben felsorolt mellékletekkel felszerelt pályázat a következő címre küldendő: Református Lelkészi Hivatal, Rimavská Seč.

Presbiterium.

Pályázat. A farkasdi (selyei járás, galántai tanfelügyelőség) református egyház presbiteriuma pályázatot hirdet kilenc tanerős, magyar tannyelvű népiskolájánál az 1933—34 tanévre meghagyott VII. számú ideiglenes tanítói állásra. Mivel pedig az ezen álláson ezideig alkalmazott s az ismételt megválasztásra elsősorban jogosult tanító 1932. okt. 1-től katonai szolgálatot teljesít, egyuttal kisegítő tanítót keresünk a VII. számú ideiglenes tanítói álláson alkalmazott tanító katonai szolgálati idejének tartamára. Az ezen állással egybekötött javadalom a következő: az egyház pénztárából évi 1200 kč, 360 kč lakbér, 20 kč kertilletmény, továbbá törvényes államsegély. Pályázhatnak kellő képesítéssel és čl. állampolgársággal bíró református vallásu tanerők. A megválasztandó tanító köteleltsége lesz a presbiterium által kijelölt osztály vezetése, egyháztársadalmi munkában segédkezés, szükség esetén kartársainak, továbbá a kántortanítónak és a lelkésznek helyettesítése. Pályázati határidő 1933 augusztus 29. Választás augusztus 30. Az állás azonnal elfoglalandó. A bratislavai iskolai referátus 86400/I—1929 számú rendelete értelmében felszerelt kérvények a református lelkészi hivatalhoz, Farkašd, okr. Šaľa küldendők.

Ref. Iskolaszék.

Tattering Ferenc Orgonaépítő

Nové-Zámky. — — Érsekujvár.
Világos tér 21.

Készít új orgonákat és harmóniumokat 5 évi jótállással. Régiak hangolását, tisztítását, javítását, átépítését a legolcsóbban, jótállás mellett vállalja. Költségvetést kívánatra azonnal, ingyen küld.

Számos elismerő levél
az eddig végzett munkákról.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Vefké
Kapuban” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csiéserl
lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Pro memoria. BARY SÁNDOR.

1845 — 1933.

1933 július 31-én déli 12 óra 15 perckor olyan lélek szállt ki egy földi porhüvelyből s tért meg az örök Kútfőhöz, mely közel 88 esztendőn át az átlagosnál jóval nagyobb fényben ragyogott és hinfett széles körre terjedő világosságot... Ez a lélek a beregi református egyházmegyei lelkészi kar (beleértve ugy a működő, mint a nyugállományban levő tagokat) Nestorának, — immár néhai *Bary Sándor*, előbb tivadari, majd bátyui, — 1916 július 1 óta pedig nyugalmazott református lelkésznek testi részeit táplálta s kevés híján egy évszázadig tündöklött, mint fénylő tűzoszlop s még a testi megoszlatatás idejét pár perccel megelőzően is öntudatos, értelmes tekintettel töltötte be a már-már lecsukódó szemeket... Ez a lélek szilárdan, hősiiesen állta a nagy idő sok súlyos küzdelmét s még a gyarló testnek egy hónapig tartott kínos tusái közt is töretlen erejűnek bizonyult...

A késő vénségben nyugalomra tért agg lelképásztor sok munkában és küzdelemben, sok csalódásban és sikerben, sok örömben és bánatban gazdag s minden nagyítás nélkül áldásos eredményekkel ékesnek nevezhető élettörténetét, — a fia: *Bary Gyula*, beregi esperes által szolgáltatott adatok nyomán, — főbb vonásokban ekként adjuk közre:

Született Beregvármegye Som községében 1845. nov. 20-án régi nemes családból. Apja *Bary János*, a Lónyay uradalom tisztartója, anyja *Jóczik Juliánna* volt. Családja tagjai több emberöltőn át viseltek lelkészi hivatalt. (Egyik, nem lelkész elődje 1763 október havában a

zemplénmegyei Nagykövesd református templomának a róm. katolikusok által történt erőszakos elfoglalásakor szenvedett vértanu-halált). Elemi iskolai tanulmányait szülőfalujában, Somban végezte (*Barmos János*, Sárospatakról kibocsátott kiváló esküdttdiák vezetése alatt) ugy, hogy 8 és fél éves korában Patakon egyenesen a gimnázium II. osztályába léphetett s a gimnázium után az akkor még élesen külön nem választott theologiai-, jogi-, bölcséleti fakultásokat 20 és fél éves korában kitűnő eredménnyel ugyanott abszolválta.

1866 nyarán a sárospataki tanári kar ajánlatára *Tóth Ferenc*, hódmezővásárhelyi lelkész, nyug. esperes hívta meg segédjéül, kinek oldala mellett négy és fél évig minden tekintetben önállóan teljesítette a legkülönfélébb lelkészi szolgálatokat. Főnökének halála után — a rendes lelkészválasztás ideje bizonyos felsőbb egyházhatósági rendelkezés következtében egy egész évre elhalasztatván, — az akkori püspök (*Balogh Péter*) által erre felhatalmazott esperes (*Hajnal Ábel*) és a presbyterium egyhangu megállapodásával, — évi 1000 frt fizetés mellett — helyettes lelkészül választatott; amely választást azonban hanyatló koru apjának kívánságára (ki a 8 kiskoru testvér érdekére hivatkozással óhajtotta ezt) nem fogadta el, hanem hazajött Beregre s itt csakhamar a mezőtarpai népes gyülekezetben foglalt el, — *Bakcsy László* esperes mellett — segédlelkészi állást.

1872. július 20-án, a Tarpa melletti Tivadar egyházközség hívta el rendes lelkészi állásra, hol ténylegesen 1879. április 1-ig szolgált köz-

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Vekfé Kapuban” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicseri lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Pro memoria.

BARY SÁNDOR.

1845 — 1933.

1933 július 31-én déli 12 óra 15 perckor olyan lélek szállt ki egy földi porhüvelyből s tért meg az örök Kútforráshoz, mely közel 88 esztendőn át az átlagosnál jóval nagyobb fényben ragyogott és híngett széles körre terjedő világosságot... Ez a lélek a beregi református egyházmegyei lelkészi kar (beleértve ugy a működő, mint a nyugállományban levő tagokat) Nestorának, — immár néhai *Bary Sándor*, előbb tivadari, majd bátyui, — 1916 július 1 óta pedig nyugalmazott református lelkésznek testi részeit táplálta s kevés híján egy évszázadig tündöklött, mint fénylő tűzoszlop s még a testi megoszlatás idejét pár perccel megelőzően is öntudatos, értelmes tekintettel töltötte be a már-már lecsukódó szemeket... Ez a lélek szilárdan, hősiesen állta a nagy idő sok súlyos küzdelmét s még a gyarló testnek egy hónapig tartott kinos tusái közt is töretlen erejűnek bizonyult...

A késő vénségben nyugalomra tért agg lelképásztor sok munkában és küzdelemben, sok csalódásban és sikerben, sok örömben és bánatban gazdag s minden nagytetés nélkül áldásos eredményekkel ékesnek nevezhető élettörténetét, — a fia: *Bary Gyula*, beregi esperes által szolgáltatott adatok nyomán, — főbb vonásokban ekként adjuk közre:

Született Beregvármegye Som községében 1845. nov. 20-án régi nemes családból. Apja *Bary János*, a Lónyay uradalom tisztartója, anyja *Jóczik Juliánna* volt. Családja tagjai több emberöltőn át viseltek lelkészi hivatalt. (Egyik, nem lelkész elődje 1763 október havában a

zempléni megyei Nagykövesd református templomának a róm. katolikusok által történt erőszakos elfoglalásakor szenvedett vértanu-halált). Elemi iskolai tanulmányait szülőfalujában, Somban végezte (*Barmos János*, Sárospatakról kibocsátott kiváló esküdtdiák vezetése alatt) úgy, hogy 8 és fél éves korában Patakon egyenesen a gimnázium II. osztályába léphetett s a gimnázium után az akkor még élesen külön nem választott theologiai-, jogi-, bölcséleti fakultásokat 20 és fél éves korában kitűnő eredménnyel ugyanott abszolválta.

1866 nyarán a sárospataki tanári kar ajánlatára *Tóth Ferenc*, hódmezővásárhelyi lelkész, nyug. esperes hívta meg segédjéül, kinek oldala mellett négy és fél évig minden tekintetben önállóan teljesítette a legkülönfélébb lelkészi szolgálatokat. Főnökének halála után — a rendes lelkészválasztás ideje bizonyos felsőbb egyházhatósági rendelkezés következtében egy egész évre elhalasztván, — az akkori püspök (*Balogh Péter*) által erre felhatalmazott esperes (*Hajnal Ábel*) és a presbytérium egyhangú megállapodásával, — évi 1000 frt fizetés mellett — helyettes lelkészül választatott; amely választást azonban hanyatló kora apjának kívánságára (ki a 8 kiskoru testvér érdekére hivatkozással óhajtotta ezt) nem fogadta el, hanem hazajött Beregbe s itt csakhamar a mezőtarpai népes gyülekezetben foglalt el, — *Bakcsy László* esperes mellett — segédlelkészi állást.

1872. július 20-án, a Tarpa melletti Tivadar egyházközség hívta el rendes lelkészi állásra, hol ténylegesen 1879. április 1-ig szolgált köz-

megelégedésre. Ekkor beteges állapota miatt az egyházmegyétől hosszabb szabadságot nyert, melyet Beregszászban töltött el, hol a város akkori legelső pénztintézeténél, a „Beregszászi Hitelintézet”-nél teljesített előbb mint kisegítő, később mint rendes alkalmazott (ellenőr) az Intézet nagyfoku megelégedését kiváltó szolgálatot. Az 1883 évben a bátyui lelkeszi állásra választották meg, melyet 1884. elején elfoglalván, megszakítás nélkül 32 éven át viselte ez állásnak olykor nagy megpróbáltatásokkal járt terheit, sikeresen oldván meg mindazon nehéz feladatokat, melyek elé az egyházi, gyülekezeti élet parancsoló szava e hosszú idő alatt állította. A jóformán egészen vagyontalan s csak a tagok áldozatkészségére támaszkodható s ugy anyagiakban, mint lelkiekben nagyfoku romlás szélén állott egyházközséget ernyedetlen, következetes munkával az egyházmegye legvirágzóbb gyülekezeteinek egyikévé alakította át. Bátyui szolgálatának ideje alatt előbb lelkeszlak építés, majd az 1907-ben borzalmas tűzvész áldozatául esett régi templom helyett újnak építése vált szükségessé. Mindkettőt nagy körültekintéssel, kiváló hozzáértéssel valósította meg s csupán e szemmel látható eredmények is elegendők volnának arra, hogy nemzedékeken át fenntartsák emlékezetét. De a külső eredményeknél talán még fontosabb az, hogy fáradhatatlanul munkás, szigoruan becsületes, igazi emberszeretettől áthatott, páratlanul rendszerető igazságos lelkének bélyegét rányomta a vele együttélők lelkére, belevészte a körülette álló szívekbe, úgy, hogy a bátyui gyülekezet, — az ő eltávozására óta felmerült sokféle s a visszaesést könnyen előmozdítható körülmény ellenére — ma is az egyházmegye egyik legvallásosabb, legtemplomszeretőbb, legáldozatkészebb gyülekezetének nevezhető. . .

Sok kiváló képessége, minden elméleti és gyakorlati tudományban való jártassága mellett is feltűnően egyszerű, szerény ember volt. Híveire gyakorolt hatásának titka nem annyira elragadó szónoklatainak meggyőző erejében (bár e téren is az elsők között állott), hanem az általa hirdetett tanításoknak puritán életével, magatartásával való megpecsételésében rejlett. Anyagiakban sohasem bővölködött, sőt sokszor voltak küzdelmei ama „paizsos férfiú”-val, mégis hosszú élete alatt egyszer sem történt meg, hogy kötelezettségeinek rendezését csak egy nappal is elmulasztotta volna, sőt legtöbbször a kitűzött idő lejárta előtt teljesítette azt. . . Hivatalra, kitüntetésre sohasem vágyott; a magasabb egyházi közélet terén, — bár sokszor kinálták meg diszes tisztségekkel — csak olyan megbízatást vállalt, mely sohasem az egyéni érdek, vagy hiúság, hanem a közjó előmozdítására szolgált. 1894-ben egyházmegyei közpénztárnokká választották, — már előzőleg is tagja lévén a számvevőszéknek —; 12 év múltán azonban, —bár akkor is újabb 10 évre megvá-

lasztották — letette ezt a hivatalt a lelkeszi gyámintézet pénztárnoki tisztének időközben történt ráruházása miatt, mert a hivatalok halmozásának mindig ellensége volt. A lelkeszi gyámintézet pénztárnoki teendőit még nyugalombavonulása után (1916) is évekig látta el jóformán minden díjazás nélkül. . .

Lelkipásztori működésének értékére legjobban rávilágítanak azok a sorok, melyeket nyugalomba vonulása előtt az egyházmegye akkori esperese, nyugalombavonulása után pedig az egyházmegye közgyűlése intézett hozzá. 1916. június 20-iki kelettel, 688. esp. ikt. sz. alatt Bertók Béla esperes — egyebek között — így ír: „Ez év július hó 1-én bekövetkező nyugalomba vonulása alkalmával e jelentős esemény mellett nem haladhatok el a nélkül, hogy átérzésével hosszú időközön át végzett kiváló, puritán, úgy saját egyházközsége, mint egyházmegyénk s így egyetemes egyházunkra nézve is eredményes munkásságának, az előtt hálám és tiszteletem kifejezése jelül zászlónkat meg ne hajtánám. . . . Mi szívünknek hálás érzelmével követjük Tisztelendő urat gyarló erőnk szerint a kimutatott uton, melyen hosszú évtizedeknek eredményei tekintenek reánk; vajha növelni, szaporítani tudnánk az áldásos munkásság ránk maradt gyümölcseit! . . . .”

A beregi egyházmegye 1916. szeptember 20-iki közgyűlése 69. jkv. sz. határozatában pedig ezek olvashatók: „. . . . Egyh. m. közgyűlésünk teljes tudatában van annak, hogy az a lelkesz, aki most tőle bucsuzik, egész életében, de különösebben 50 évi lelkeszi pályáján ajkain nemcsak hordozta a szeretet törvényét, hanem úgy gyülekezetében, mint gyülekezetén kívül a mi egyházmegyénkben követte is azt tetteiben; oly tetteiben, melyek nem voltak ugyan világraszóló alkotások, csak porszemek, de e porszemeknek meg volt és meg lesz minden időben a magok fényessége. Azok közé az emberek közé tartozott ő, kiknek benső értéke nem járt együtt a nagyságokat hirdető trombiták zajával, a világ tüntető ünneplésével; azok közé, akiknek élete, munkálkodása egyháztársadalmunkban azt az áldást termik meg, amit a harmat a növényvilágban, feltűnés nélkül tündökölnék és áldást hintenek. Szíve, lelke tele volt mindig egyháza iránti szerelmével, munkaszendéllyel, fáradhatatlansággal és édes számításokkal; az volt az elve, ami a nagy görög bölcsnek, hogy „egyénért semmit, az államért, az egyetemért mindent”. Lankadatlan, fáradságot nem ismerő tevékenységének nyomai ott vannak első sorban is gyülekezetében, amelynek az építésénél úgy forgolódott mindig, mint Nehémiás próféta a maga építőkanalával; és háládatos tanuja a mi köz- és gyámpénztárunk is, melyeket lábra állított s úgy óvott, védelmezett, mint a szülő a maga gyermekét, hogy még akkor is aggódo félelemmel kíséri, amikor már kikerült védő szárnyai alól. Gamálie-

lünk volt ő, akinek oldala mellől a kortársak nagy része már eltűnt; akihez az ifjabb nemzedék tanulni jár, megszerezni azt az életbölcséséget, amit csak egy hosszú, 50 évi közszolgálatnak a bőséges tapasztalata adhat meg."....

A szűkebb értelemben vett lelkipásztori tevékenység mellett élénk szerepet vitt a polgári közélet terén s a politikai életben is. A községi ügyeknek figyelmes szemlélője és bölcs irányítója, a függetlenségi és 48-as elveknek tántoríthatatlan katonája volt... S ami szinte ritkaság számba menő dolog, ebbeli munkálkodásával s szereplésével sem magának nem szerzett ellenségeket, sem az egyházi életre károsan ható jelenségek nem jártak működése nyomán. Elveiért, meggyőződéséért minden pillanatban sikraszállni kész, — a mások véleményét tisztelőben tartó, — a magáét, — a jónak ismeret semmi körülmények közt fel nem adó, attól sem ígérettel, sem fenyegetéssel, sem semmi más földi eszközzel eltéríthető nem volt! Egyenes lélek, meg nem vesztegethető jellem volt tulajdona...

Munkabírása rendkívüli volt... Tivadari pap korában egy év alatt teljesen rendbehozta az egyházmegye elhanyagolt állapotú levéltárát és könyvtárát. Egész kötetre menő anyagot közölt a levéltárban talált adatokból a szatmári egyházmegye ama 10 egyházközségére vonatkozólag, melyek régebben a beregi traktushoz tartoztak; míg Beregszászban lakott, a Kaszinó könyvtárát szedte rendbe stb. stb... Szinte elpusztíthatatlannak látszott energiája... Nyugalomba vonulása után az em. lelkészi gyám-pénztár szakszerű vezetése mellett még a munkácsi egyház pénztárnoki tisztét is viselte, nagy odaadással végezvén a bonyolult könyv- és pénzkezelést... Testi szervei még a 80. esztendőn felül is nagyobb hiányosság nélkül működtek. Szemüveget alig kellett használnia hosszú élete alatt; még ezelőtt két évvel egy elhunyt jó emberének koporsóját, — forró nyári napon — gyalog kísérte ki a munkácsi temetőbe! (a város végétől jó 2 km!)

A barátságot, nemes szórakozást lelke mélyéből ápolta és szerette; szűkös anyagi viszonyai mellett is, a sűrűn frekventált utvonalon mellett fekvő házát az arra érdemesek előtt mindenkor nyitva tartotta... Már túljárt a hatvan éven, mikor a 900-as évek elején Beregszászban hangversenyezett pataki főiskolai énekkar tagjait, hazatérő utjokban a bátyui állomáson leszállította s vendégszerető házában felejtethetetlen kedves estét szerzett az ifju teológusoknak és jogászoknak. (Ebben a vendégszeretet mellett kétségtelenül nagy része lehetett az ősi Alma Mater iránt táplált rajongó ragaszkodásának is).

Irodalmilag is figyelemre méltóan működött. Hódmezővásárhelyi segédlelkész korában sikerrel tárgyalta az ottani lapokban az egyház gazdálkodási ügyeinek gondosabb vezetését. Később

a „Bereg” című lapnak volt munkatársa s egy ízben felévig szerkesztője is. Az egyházi lapok közül a „Közpapok Lapja”, „Sárospataki Lapok”, „Debreceni Protestáns Lap” huzamos időn keresztül közölték vegyes tárgyú cikkeit. A magyarországi református egyetemes egyház énekügyi bizottságának felhívására az új énekes könyv részére is dolgozott; négy énekét a bizottság el is fogadott s a kiadott gyűjteményben közzétett. A gyakorlati lelkészet minden ágára kiterjedő dolgozatai kéziratban nagy számmal maradtak...

Családi élete puritán egyszerűségben, a szinte askétai szigorúságu édes anyjától örökölt elvek jegyében folyt le... Felesége Nagymáté Ida, az egykori kisvarsányi lelkész, Nagymáté Ferenc leánya volt, kivel 1874-ben lépett házasságra s 49 éven át élt zavartalan házasságot. Öt gyermeke közül három maradt életben, egy fiú és két leány. Felesége halála után (1923) kisebbik leányának (ki Munkácsra postatisztviselőnő) házában élt, ki határtalan szeretettel s mindenre kiterjedő figyelmes gondoskodással aranyozta be hanyatló napjait...

Augusztus 1-én délután 6 órakor kísérték ki koporsóját gyermekei, unokái és tisztelői a gyászháznál végzett szertartás után, hol Bertók Béla püspök méltatta találó szavakkal azt a munkát, melyet a boldogult az Isten országának építése körül végzett. Sirjánál Korláth Gyula fonsi lelkész mondott buzgó imádságot, Nyitrai Béla pedig a bátyui presbytérium küldöttségének élén megható beszédben tolmácsolta a bátyui egyház soha el nem muló háláját, ragaszkodását és szeretetét...

Most már ott alussza álmait a munkácsi árnyas temetőben 10 évvel ezelőtt elköltözött hitvese mellett. Legyen nyugalma békés, — az Ur örökdiék hü szolgájának álmai felett!!

A református tanítóképző intézet. *)

Ily cím alatt bocsátotta közre s tette meg észrevételeit hivatalos lapunk érdemes szerkesztője a felállítani célzott tanítóképző intézet s közelebről az annak létesítése, a gyülekezeti hozzájárulás tárgyában kibocsátott körlevél tárgyalása, méltatása alkalmából!

Valóban a leghátrányosabb szolgálatot tette a mi érdemes szerkesztőnk a tervezett tanítóképző intézet létesítésének! S épen a 12-ik órában, amikor gyülekezeteink plénuma előtt van a felhívás, a körlevél, mely világosan felteszi előttük a kérdést: akarják-e, szükségesnek vélik-e egy református tanítóképző intézet felállítását s hajlandók, készek-e annak fenntartásához lélekszám után az 50 fillért megajánlani és fizetni?

*) E cikkre észrevételeinket helyszüke miatt jövő számban tesszük meg. (Szerk.)

Nem takarunk, nem burkolunk rejtett, értelmetlen, titkos gondolatokba semmit; nyíltan, kálvinista bizalom és őszinteséggel adjuk fel s bizzuk gyülekezeteink belátására, bölcsességére a hozandó határozatot.

Valóban cassandrai járlat azt mondani: „merem állítani, hogy a presbiteriumok nagy része választ sem fog adni a körlevélre!"; ha nem adnának — ami elszomorító s a történelem ítélőszéke előtt egyetemes egyházunk közszellemét a legsötétebb színben feltüntető lenne — abban nem kis része lenne a Szerkesztő ur cikkének, mert nagyon jól méltóztatik tudni, hogy határoznia minden gyülekezetnek kell, mégpedig a körlevél alapján, melyet viszont nekünk lelkészeknek kell a gyülekezet elé terjesztenünk s ha nem tesszük, vétkezünk közegyházunk érdeke, prezisztize ellen s megtagadjuk az engedelmisséget legfőbb hatóságunk, az Egyetemes Konvent s a felhívásokat kibocsátó esperesi hivatalokkal szemben.

Nem gondolnám, hogy erre akadna közöttünk vállalkozó... s ha igen... és felelnie kellene magatartásáért...; az bizonyára enyhítő körülményt találna a szerkesztő ur cikkében!

Egyébként megnyugtató és örömmel közlöm, hogy legnagyobb Egyházmegyénk, a komáromi, a maga közel 60 gyülekezetének határozatát már be is küldötte hozzám s azok kettő kivételével a legnagyobb készséggel járulnak a tanítóképző intézet felállításához és kettő kivételével az 50 fillér megadásához!

Megvagyok róla győződve, hogy a többi Egyházmegye és azokban a mi kis, de lélekben buzgó gyülekezeteink sem maradnak el legnagyobb Egyházmegyénk oly ékesen kifejezésre juttatott jó példájától.

Hogy pedig azok a megajánlott 50 fillérek be is fizetessenek, arra az ezen kérdés keresztülvételével megbízott egyetemes tanügyi bizottságnak megvan az ereje, képessége, bátorsága, de azt is hiszem, hogy ezekre nem kerül sor, mert minden gyülekezetünk önként, minden kényszerítés nélkül vállalja e terhet s tudatában vannak annak, hogy ezt meg is kell fizetni s azt is tudja, érzi, hogy az nem oly elviselhetetlen teher, melyet meg nem bírna! A bizonyonnyal csekély kisebbségnek pedig meg kell hajolnia a nagytöbbség akarata előtt.

A cikkben említett közegyházi nagymérvű hátrálékok más kérdésre tartoznak, s Egyetemes Konventünk bizonyonnyal megtalálja módját, hogy azok elvégre rendeztessenek.

Ami a szerkesztő ur azon észrevételét illeti, hogy feltételezi, hogy az egyetemes egyház vezetősége az intézet felállításának engedélyezését, illetve a nyilvánossági jog megadásának kérdését az államkormányval már elintézte, erre nézve Szerkesztő ur nagybecsű figyelmébe ajánlom egyházi törv. I. t. c. 3. §, VI. t. c. 1. §, 1. a—d, 4. § és 57 §-ait, amelyek minden kétséget kizárólag megállapítják és kimondják egy-

házunk azon jogát, — lásd VI. 57 §. — „minden egyházközség, egyházmegye, egyházkerület, valamint az egyetemes egyház is állíthat és tarthat fenn tanító-, tanítónő- és kisdédóvó intézeteket.”

Ez elvitázhatlan, törvényben lefektetett s mindaddig gyakorlatban volt joga egyházunknak. Jogokat... törvényben biztosított jogokat pedig feladni nem szabad és nem lehet. De nem is kívánja ezt tőlünk senki, hiszen az államnak is érdeke, előnye, ha kulturintézményei fejlődnek s csak megnyugvással veheti, ha az Egyház is segítségére van azoknak a kulturális feladatoknak megvalósításában, melyek tulajdonképpen az ő kötelességét képezik. A mi kötelességünk: felállítani az intézetet, bejelenteni, hogy az megvan s hogy működni az állam legfőbb felügyeleti jogának — jus supremæ inspectionis — teljes elismerése mellett fog s az állam védelmét — jus cavendi — kikérjük, s az államsegélyt igénybe kívánjuk venni.

Egyházunk vezetősége nagyon jól tudja ez irányban a maga kötelességét s bizonyonnyal eleget is fog annak tenni.

Csak adjuk meg a lehetőséget a cselekvésre, határozzák el gyülekezeteink a tanítóképző intézet felállítását, ajánlják meg az 50 fillér hozzájárulást, a többi a vezetőség gondja. Csak ne rontsuk egymást, ne zavarjuk azt az egészséges közszellemet, mely ebben a kérdésben oly ritka egyértelműséggel megnyilatkozott. Nézzük meg egyházmegyénk, kerületünk jegyzőkönyveit, konventünk határozatait, hivatalos lapunkat: mind-mind első helyen foglalkoznak a tanítóképző intézet felállításával! Hivatalos lapunknak sem lehet más feladata, különösen ez időszert, mint oszlassa a kételyt, bátorítsa a csüggedőt, biztasson és lelkesítsen mindnyájunkat!

Patay Károly

egyet. konventi tanügyi biz. elnök.

„Egy konferencia tanuságai.”

— Válasz nt. Boross Kálmán kamocsai lelkész úrnak. —

Mindenekelőtt való kötelességemnek tartom, hogy megköszönjem nt. Boross Kálmán lelkész úrnak rövid irását, amely által az ifjusági konferenciák és egyúttal az ifjuság ügyét a problémák közé juttatta. Tényleg itt annak a helye az égető problémák között! Es mivel ajánlatos ezt a nehéz problémát minél előbb tisztázni, engedjék meg nekem, hogy előző cikkemben írott állításaimat — ahol annak szüksége mutatkozik — bővebben kifejthessem.

Elsősorban ki kell jelentenem, hogy én szerény írásomban csak az ifjusági konferenciákról (ami a nálunk divó szóhasználat szerint fiu, azaz diákkonferenciáknak felel meg) mondtam kritikát. Sehol egy szóval sem említettem a leánykonferenciákat. Magam leánykori munkával nem foglalkozom és így nem is tartom ma-

gam illetékesnek erről a kérdéstről írni. Bár azt sem emeltem ki külön, hogy az „eddig konferenciák” alatt csak a diákkonferenciákat értetem, mégis az egész írásból nyilvánvaló, hogy mindenütt azokat tartottam szem előtt. Nem azért, mintha csak ott volna hiba, hanem mert a leánykőri munka nem áll olyan közel hozzám, mint a fiú-munka és az utóbbi konferenciákon nem is vettem részt. Annyit azonban tudok, hogy a helyzet ezen a munka-téren sem valami biztató. De menjünk tovább.

Boross Kálmán nt. úr úgy állítja be a cikemet, mintha az valamilyen felelőtlen írás lenne és nem egészen megfontolt Holmi fogalmazásbéli fogyatékoságról, pünkösdi lelkesedés által történt tévútra-vezetésről ír. Köszönöm, hogy tompítani akarta állításaim élet, de nem kérek belőle. Bár nem volt szerencsém Kolmár József tanár úrnak tanítványa lehetni és nem tanulhattam meg az ő bölcs mondását, de vigaszomra szolgál, hogy azért én sem maradtam egészen tudatlanságban e dolog felől, mivel ugyanis rövidebben és velősebben őriztem meg emlékezetemben ama néhai való jó latin népvelvén: verba volant, scripta manent.

A konferenciákat is, az ifjúságot is ismerem eléggé. Ott voltam minden diákkonferencián és 1930-ig a komáromi kivételével minden leánykonferencián is. És még ezeken kívül néhány csehországi, magyarországi, erdélyi és egy külföldi nemzetközi konferencián is. Csodálkozva látom, hogy nt. úr egy diákkonferencián sem volt jelen, kivéve a komáromit. Egy kissé furcsa tehát, hogy engem gyanúsít azzal, „hogy a lévain kívül egyetlen nagy konferencián sem voltam jelen” „...mit írsz, fontold meg erősen”.

Néhány dolgot említ azután, mint a konferenciák sikereit. Bár szó fér hozzá, hogy az említett symptómák volnának az ifjúsági konferenciák sikerének mérői, itt csak azt mondom, mint előbb: nem leánykonferenciákról írtam, a fiukonferenciákon pedig úgy volt, ahogy írtam. Ha nekem, mint „tévútra vezetett fiatal kollégának” nem hiszi el nt. uram, sziveskedjék elolvasni a konvent elé terjesztett belmissziói jelentést a hiv. lap 1932 évi 16. számában, vagy pedig valamilyen kézzel fogható eredményt felmutatni, készséggel korrigálni fogom állításaimat. Az éneklés még nem bizonyít semmit, legfeljebb azt, hogy jó torkunk van, úgyszintén a szemtőrülgetés sem. A rikató prédikációk nem újak. Továbbá nem azt írtam, hogy *hozzászólásokat kértünk*, hanem hogy „*e n g e d t ü k az ifjúságot szóhozjutni.*” Ez pedig nem egy és ugyanaz.

Egyébként pedig minden beszéd és firkálás hiábavaló, ha nem követik tettek az elmefuttatásokat. Nem azért írtam én az eddigi konferenciákról úgy, ahogy írtam, hogy ezzel napi-rendre térjünk a dolgok felett. Ma már minden józanlátású ember látja nálunk, hogy dacára a 8 éve folytatott belmisszióknak, az eredmények

nagyon gyéren mutatkoznak és aki nem külsőségeket látja a gyülekezeti munka lényegét, nem sok örvendetes jelenséget talál egyházi életünkben. Egyetemes Egyházunk még mindig nem találta meg azt az egyenes vonalú biztos utat, amelyen haladnia kellene. Csaknem minden kérdésünk máig megoldatlan akár anyagi, akár adminisztrációs, akár pedig lelki téren. A bajok gyógyításához azonban szükséges azok helyes felismerése, az igazság meglátása. Erre igyekeztem én rámutatni az ifjúsági munka síkjában és nagyon sajnálnám, ha önvállveregetéssel intéz-nénk el ezt a kérdést is, hogy nagyon jól volt és jól van minden, bennünk nincsen semmi fogyatkozás, hanem az a háború, az a kommunizmus, az a gazdasági krízis stb. stb.

A jövőben tévedhettek, de a multnál tények beszélnek. A sóki konferencia a multé, de még sokkal jobban a jövőé. A folytatásról majd később fogunk megemlékezni, ha az Úr akarja és élünk.
Tóth Kálmán.

Problémáink.

„A jövedelmi adó helytelen kivetése”. A Református Egyház és Iskola folyó évi 31. számában Keresztury József lelkésztestvérünk tanácsolja azoknak a sérelmet szenvedett lelkészeknek, akikre az „adóhivatal” még egyszer kivetette a jövedelmi adót a kongrua után, amit a kongruából már egyszer levontak, hogy adjanak be kérvényt az Országos Hivatalhoz az adó, helyi jövedelem s kongrua kimutatása végett s ez alapon éljenek felszólamlással. Miatán nálam is hasonló eset látszott fenforogni, megérdeklődtem a dolgot a mi pénzügyi kirendeltségünknel (Expozitura), *mert ott vetik ki az adót, nem az adóhivatalnál.* Az expozituránál, épen az adókivető osztálynál egyik igen derék presbiterünk ül s ő tőle tudtam meg, hogy világért sincs ugy a dolog, hogy a kongrua után még egyszer vetnék ki az Expozituránál az adót, mert a Likvidatura (Országos Hivatal) már az esztendő elején leküldi a pénzügyi kirendeltségekhez minden lelkész kongrua és levont adó kimutatását (láttam is) s csak annak beérkezése után fognak hozzá a kivetéshez (a kikézbcsített „platonny vlykaz”-on mindenki megolvashatja a levonást).

Hogy sok helyen különbség van a Likvidatura által levont adó és az Expozitura által kivetett között, annak az a magyarázata, hogy az Expozitura a természetbeni lakást is jövedelemnek számítja (a Likvidatura nem) s a föld utáni és más természetbeni járulékok utáni jövedelmet az Expozitura sokkal realisabb kulcs szerint adóztatja meg, mint a Likvidatura, amely a legtöbbször csak a Járásfőnök szeszélyes, vagy rosszindulatu jövedelem megállapítására támaszkodik. Ha elnézésből, —ami alig képzelhető—

tényleg elfelejtette az Expozitura levonni a kivetett adóösszegeből a Likvidaturánál kiegyenlített adót, akkor sem kell az Országos Hivatalhoz szaladni (kár a sok bélyegért), hanem az Expoziturához fordulni helyesbítésért, ahol azt kötelesek minden további nélkül eszközölni. Legfontosabb azonban a jövedelmi adóvallomási iv borítékján pontosan kitölteni a lelkész ellátásában levő családtagok számát (első oldalon a kiskorúak, második oldalon alól a felnőttekét), mert ez alapon lényeges adókedvezmény érhető el s ez az Országos Hivatal kimutatásában, amit az Expoziturának küld, nincs benne (Nálam két éven át adóvisszafizetés történt ez alapon). Jövedelemadó vallomást, még ha nincs is kötelezve rá a 20.000 koronán alóli jövedelemmel bíró lelkész, jobb ha mindenki ad, mert e nélkül az Expozitura csak találgatásokra van utalva s annak rendesen csak a fél vallja kárát. A Keresztury szenátor ur által említett esetben is valószínűleg ez a hiba, mert az adóvallomási ivbe én beveszem az ellátásban levők számán kívül az Országos Hivatal által levont adóösszeget (tehát tévedés már csak ezért sem fordulhat elő) és levonom a 20% os pausalét, amit a törvény biztosít. **B.**

Irodalom.

Az ungi monográfia berlini kritikája. A Berlinben megjelenő „*Ungarische Jahrbücher*“ 1933. júliusi száma az ungi református egyház-megye monografiájáról a következő elismerő kritikát hozza, amelyet betűhíven irok le:

„Az ungi református egyházmegye (Das ref. Seniorat in Ung). Hrsg. von K. H a r a s z y. Nagykapos. Ungi ref. egyházm. egyes. 1931. 478 S. 8°. Das ref. Seniorat Ung — durch den Friedensvertrag von Trianon der Tschechoslowakei zugeteilt — umfasst nahezu die gesamte ungar. Bevölkerung des Unggebiets. Im ersten Teil des Veröffentlichung wird die Geschichte im allgemeinen, im zweiten die Geschichte der einzelnen jetzigen Kirchengemeinden dargestellt, im dritten Teil erinnert Verf. an die „verglommenen Wachtfeuer“, d. h. an die einstigen ref. Kirchengemeinden in Ung. Obwohl der Band auch auf die Pflege der religiösen und nationalen Gefühle des abgetrennten Ungartums ausgerichtet ist, erfüllt er die wissenschaftl. Anforderungen, die bearbeiteten und mitgeteilten histor. Daten verleihen ihm sogar den Wert einer Quellen-sammlung. (L. V.)

Az ismertetés az Ungarische Jahrbücher XIII. kötetének 1933. júliusi füzetében a 226. oldalán jelent meg.

H I R E K

— **Választás Gömörben.** A gömöri ref. egyházmegyében a lemondás folytán megüresedett egyházmegyei gondnoki állásra csaknem teljes egyhangúsággal Dr. Zehery István rimaszombati orvos, egyházmegyei világi tanácsbíró, a szintén lemondás folytán megüresedett egyházmegyei papi főjegyzői állásra pedig Lenkey Lajos runyai lelkész, egyházmegyei papi tanácsbíró választották meg. Az egyházmegyei gondnok ünnepélyes beiktatása folyó év szeptember hó 5-én Tornalján tartandó őszi egyházmegyei gyűlésen fog megtörténni. Istennek gazdag áldása koronázza meg a hit- és egyházhu új főgondnok buzgó munkálkodását.

— **A csicséri református leánykör** egy erkölcsileg és anyagilag egyaránt nagyon szép sikerű estélyt rendezett f. hó 13 án. A ref. leányok és ifjak a legnagyobb munkaidőben fáradtságot nem ismerő kitartással és szorgalommal készültek erre az alkalomra, hogy előadják Tildy Zoltánnak a „Győztes igazság“ c. négy felvonásos vallásos tartalmu darabját s a „Háziaszonyok iskolája“ c. humoros egyfelvonásost. Az estélyt a lelkész vezette be s rámutatott arra, hogy a ref. lányoknak s ifjaknak milyen szép feladatai vannak a vallásos érzés mélyítése s a magyar kultúra ápolásának síkjában; aztán Erdélyi Erzsébet, kivételes képességű leánykőri tag adott elő egy monológot. Majd következett a két szindarab előadása, amelyben a szereplők várakozáson felüli szép sikert arattak. A darabok betanításának fáradságos és sok türelmet igénylő munkáját Dr. Magda Sándorné végezte. Az estély szép anyagi sikert is hozott s a befolyt összeget a leánykör az egyetemes egyházi intézmények támogatására fogja fordítani.

— **Új püspök.** A jugoszláviai református gyülekezetek most választották meg az új egyházi törvények értelmében első püspöküket. A szavazás eredményeként Ágoston Sándor bácsfeketehelyi lelkész, eddigi főesperes lett az új püspök. Ágoston Sándor eddig is nagyarányu munkát végzett egyháza érdekében, mint főesperes, mint a *Magvető* c. egyházi lap szerkesztője, mint külföldi gyűléseken egyháza képviselője mindenkor hű sáfárnak, mélyhitű keresztyénnek, bölcs vezetőnek bizonyult. Elnöktársa: dr. Kurz Henrik főgondnok lett. A választás az ottani új egyházi törvények értel-

mében tíz évre szól. Isten áldása legyen az egyházkerületen és vezetőin.

— **Az Ötödik Országos Református Presbiteri Értekezlet** augusztus 27-én lesz Nagykőrösön. Az értekezletet ünnepélyes istentisztelet előzi meg, melyet dr. Ravasz László dumelléki püspök úr végez. Istentisztelet után az Országos Református Presbiteri Értekezlet ötödik nagygyűlése következik. Imádság, megalakulás és üdvözlések után, megnyitó beszédet dr. Baltazar Dezső püspök ur, a presbiteri szövetség elnöke tart. A jelentések, emlékezések és előadások után az Apostoli hitvallást a gyűlés tagjaival elmondja és áldást mond dr. Baltazar Dezső püspök ur. Délben az Országos Református Presbiteri Szövetség Arany-emléknapja lesz, mely után a kosdi református egyház presbiteriuma leleplezi boldogemlékeztű lelkipásztora, Biczó Pál szülőházára elhelyezett emléktáblát. Délután 4 órakor nagy műsoros vallásosünnepély lesz a református templomban a kálvineumi árvaházak javára.

— **A török kormány megváltoztatta az Isten nevét.** Nyelvtisztítási szempontokra hivatkozva a török kormány eltörölte az arab eredetű Allah szót, így hívták a mohamedánok Istent s helyette uj, török szót iktatott be. A törököknek ezentul Allah helyett Tauri-t kell mondaniok. A régi gondolkozású török papok emiatt lázadást szítottak, Kemal pasa maga ment a lázadás színhelyére és néhány mohamedán török papot felakasztatott.

— **Sundár Singh-et,** a kiváló indiai evangelizátort holtta nyilvánították. 1929-ben Tibet belsejébe indult evangélizálni. A tibeti henszülöttek ellenségesen fogadták és miután nem vitt magával semmiféle segítséget s negyedik éve nem adott hírt magáról, az indiai hatóságok biztosra veszik, hogy Tibetben elpusztult. Halálának körülményeiről valószínűleg bővebb részletek sohasem fognak napfényre kerülni.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázati hirdetés. A gáti ref. egyház (Bereg, per Berehovo) pályázatot hirdet a II-ik tanítói állásra. Fizetése: két szoba, konyha, kamara és pincéből álló jó lakás és évi 4908 korona havi előleges részletekben és állami fizetékiegészítés, melyért azonban az egyház felelőséget nem vállal. Kötelessége az iskolaszék által kijelölt osztályok vezetése. Csak ref. vallású és állampolgársággal rendelkező férfiak pályázhatnak folyó évi augusztus 27-ig. A községen ke-

resztül — Munkáctól—Beregszászig — auto-busz közlekedés van, így gyermekeket taníttató szülőknek nagyon előnyös. *Ref. presbiterium.*

Pályázat. A gömörmihályfalai ref. egyház presbiteriuma az eltávozás folytán megüresedett kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: 1) Lakás, melléképületek. 2) Minden urvacsorával élő személy fizet 20 lit. zabot. Ha ezen kulcs szerint a buzafizetés a 16 köblöt meg nem ütné, azon esetben a hiányzó mennyiséget az egyház pótolja. 3) Szántó föld a Sáros dűlőben 2 kat. hold ⁸⁸/₁₀₀ egy darabban. 4) A morhó erdő mellett 1 kat. h ¹⁵/₁₀₀ szántó. 5) Legelő cimen 3 hold, mely szántófölddé alakított. 6) 4 hold ³⁴/₁₀₀ rét. Mindezeket a tanító munkáltatja. 7) Stóla. 8) Tüzifa 8 bécsi öl, melyet az egyház szállít be, melyből a tanterem is fütendő. 9) Gyümölcsöskert, temető, szorgalmi kert használata. Földek adóját az egyház fizeti. Államsegély kérvényezve lesz, de azt az egyház nem biztosítja. Kötelesség: Osztatlan iskolában a tanítói és kántori teendők lelkiismeretes végzése, kánonikus órákon és lelkész akadályoztatása esetén, az istentisztelet végzése, belmissziói munka. Tanítási nyelv magyar. Okleveles, rendes, állampolgársággal bíró ref. férfi tanítók a 86.400/929 sz. miniszteri rendelet alapján felszerelt kérvényeiket 1933 aug. hó 27-ig adhatják be a ref. lelkészi hivatalhoz Felsővály pp. Figa. Az állás f. év augusztus végén elfoglalandó. *Ref. iskolaszék.*

Pályázati hirdetmény. A *sajókirályi* (Gömöri e. m.) református leányegyház presbiteriuma pályázatot hirdet nyugdíjaztatás folytán megüresedett végleges magyar tanításhelyre előkönyörgő kántortanítói állásra. Javadalma: 2 szobás lakás, konyha, spájz melléképületekkel és kerttel. Kézpénz 320 korona, 500 liter buza a hivektől és 500 liter buza a helybeli 3 földbirtokos családtól, amely utóbbiért azonban a hivek szavatosságot nem vállalnak. 2 osztályozott hold szántó, melynek adóját az egyház fizeti. 1¹/₂ osztályozott hold rét. 24 méter fa. 340 □ öl szorgalmi kert jövedelme a kertészet és gyümölcsfa nemesítés tanításáért. Temető füve és a hozzá tartozó darabka szántó jövedelme. 2 drb. marhalegeltetési jog. Stóla. A föld és rét mindennemű munkájának és a tanítói fa beszállításának megváltása címén 1 m. hold szántóföld és 2 m. hold rét használata. Államsegély kérvényezve lesz. Kötelességei: meghatározott időkb. minden templomi könyörgést tartani; templomi éneklést harmónium kísérettel vezetni; temetések alkalmával szintén az éneklést vezetni; a mindennapi iskolaköteleseket kötelességszerűen oktatni. Pályázati határidő: 1933. év aug. 29. Kvalifikált pályázó hiányában nem kvalifikált pályázó is megválasztatik. Az állás 1933 szept. 1-én elfoglalandó. Pályázati kérvények Ref. lelkészi hivatal Tornalja címre intézendők.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Verké
Kapusány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicseri
lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Hol a baj orvossága?

A felállítandó református tanítóképző ügye van szőnyegen. A Konvent szept. 1-ig feleletet kér a gyülekezetektől: vállalják-e annak fenn-tartását? A református tanítóképző felállítása mindenkinek, hogy úgy mondjam, sziv-ügye, azt hiszem, e tekintetben nincs kivétel; nagyon közel áll az mindnyájunk szívéhez, de aggodalmaknak adnak mégis kifejezést innen is, onnan is, hogy az újabb áldozathozatalra anyaszent-egyházunk képtelen. Ez aggodalmaknak legkö-zelebb hivatalos lapunk főszerkesztője adott kifejezést, amikor kimutatja, hogy a mostani súlyos viszonyok között gyülekezeteink meg-ajánlása reális értékkel nem bírna, hiszen a mindenféle hátrálékok az egyházi élet egész vonalán „nemhogy fokozatosan fogynának, ha-nem évről évre növekednek”. Erről magam is bizonyosságot tehetek. Az Országos Közalapi Pénztár 1932. éve például majdnem annyi hát-rálékkal zárult, mint amennyi a járulékok egy évi összege. S ugyanez a helyzet az Országos Lelkészi Nyugdíjintézetnél és másutt is. Ily kör-ülmények között valóban sötétbe ugrásnak látszik még egy újabb intézménynek felállításába kezdeni, hogy aztán a nagy lelkesedéssel, lel-kes megajánlásokkal megkezdett munka egy pár év múlva, vagy talán még előbb is, szegyen-szemre és a magyar szalmaláng-természetnek, lelki világnak újabb bizonyosságára félbe maradjon.

Mindebből az következik tehát józan ésszel, hogy hozzá se fogjunk a szép tervnek kivite-léhez?

Annai bizonyos, hogy az a módszer, amely szerint eddig eljártunk, az az ut, amelyet eddig követtünk: a hivatalos egyházi módszer és ut teljesen csütörtököt mondott. Ma mindenféle egyházi intézményünket (Országos Közalap,

Theologia, Árvaház, Nyugdíjintézet stb.) hivata-los egyházi uton akarjuk fentartani s az ered-mény; a hátrálékok óriási tömege minden vona-lon. Megállapítja legfelsőbb fokon a Konvent, hogy ide ennyit, amoda annyit kell befizetni, mintahogy most megállapította, hogy lélekszám szerint 50 fillérre volna szükség a felállítandó tanítóképző céljaira, bár most az eddigi tapasztalatok alapján nagyobb övátossággal és a gyülekezetek többsé-gének hozzájárulásától teszi függővé az utolsó, döntő szó kimondását és az eredmény szomorú, sőt egyenesen kétségbeejtő. A hivatalos egyházi módszer és ut tehát csütörtököt mondott és fog továbbra is mondani.

Lemondjunk tehát, legalább ez idő szerint, a tanítóképző felállításának tervéről várván a kedvezőbb, boldogabb idöket? De hátha a ked-vezőbb, boldogabb idök sokáig jönnek és ha jönnek is, már addig rengeteg értékünk, amit nem pótolhatunk többé, elveszett?!

Nem, a református tanítóképző felállításának tervéről le nem mondhatunk, hiszen ez annyira közel áll mindannyiunk szívéhez, hogy szivünk legigazabb, legszentebb érzéseit kellene megta-gadnunk akkor, ha efölött, hacsak egyidőre is, napirendre térnénk.

Mit csináljunk hát? Hol van a segítség?

Sajnos, ijedezve láthatjuk, tapasztalhatjuk, hogy a régi egyház- és iskolafentartó elem, az a magyar társadalmi osztály, mely létrehozta, megteremtette és évről-évre hozott áldozataival fentartotta felsőbb- és középiskoláinkat; mely fundust adott mindenütt templomnak, iskolának, parókiának; az a sokat ócsárolt, de érdemeitől, nagyszerű cselekedeteinek ragyogó emlékeitől megfosztani mégsem tudott magyar uri osztály kihalóban van; alig vannak már közöttünk be-

löle. Óh, beh másként állana a dolgunk, ha ez a magyar társadalmi osztály még a régi erőben volna és élne közöttünk; bizony, nem kellene akkor annyit töprengenünk a tanítóképző felállítására körüli sem! De, sajnos, ez a magyar társadalmi osztály, ez a régi egyház- és iskolafentartó, patrónusokat adó elem, mérhetetlen kárunkra, megfogyatkozott, legyöngült, rá többé alig-alig számíthatunk. Az a néhány lateiner ember, akik közöttünk és velünk küzdenek a megnehezedett élet-viszonyokkal, szintén keveset számít.

Kihez forduljunk, kire támaszkodjunk hát?

Istennek hála, van még valaki, akire támaszkodhatunk, akihez fordulhatunk. És ez nem más megint, mint a hivek serege. Az egyetlen forrás, amely még mindig elevenen buzog, amely egyedül képes táplálni, fenntartani intézményeinket, az egyetlen erő, amely még ma is hathatós védelmet jelent. Csakhogy az innen kibuzgó erőt, — és ezt jól meg kellene jegyeznünk, — más-képen kell és nem úgy, mint eddig tettük és most is tenni akarjuk, megközelíteni. Itt még mindig elevenen buzog az áldozatkézség forrása, csak ezt a forrást tudnunk kell mozgásba hozni, tudnunk kell azt megbuzogtatnunk. Ha az a nemesradnóti egyszerű nemes ember, aki leg-ujabban a mostani, szinte elviselhetetlenül nehéz gazdasági viszonyok közt is tudott 13.000 kor.-ás harangot öntetni a világháboruban hősi halált halt egyetlen fia emlékére, miért ne tudott volna ily áldozatot hozni például a református tanítóképző céljaira is, ha annak eszméje kedves lett volna előtte? Hiszen egy alapítvány az új tanítóképzőnél a hősi halált halt fiu emlékére épügy, sőt még szebben, az onnan kikerült, az alapítványon tanult ifjak által örökre elevenen hirdette volna annak emlékét s egyuttal az alapítványttevő nemeslelkűségét.

Tehát népszerűvé, kedvessé kell tennünk minden intézményünket, hogy annak fennmaradását biztosíthassuk, így azzá kell tennünk a református tanítóképző eszméjét is: ez a legelső és legfőbb teendőnk. Széjjel kell hordoznunk az eszmét; széleskörű propagandát kell annak csinálnunk, olyanformán, mint van ez már, ha még nem is teljes mértékben, a Beretkei Árvaháznál és ez, higgye el mindenki, biztosabb alap, mint az Árvaház részére megszavazott évi 20,000 k. konventi segély. Föl kell keltenünk az érdeklődést mindenfelé és mindenütt az eszme iránt: evégből induljanak el buzgó, lelkes vezetők és értessék meg a hivek nagy seregével, hogy miről van szó; hogy micsoda mérhetetlenül fontos érdekeink fűződnek a református tanítóképzőhöz, amiket feláldoznunk semmi áron sem szabad, amiket feláldoznunk egy volna az öngyilkossággal, épen azért mindenkinek, akiben van még egy kis szeretet, ragaszkodás ősei egyházához, késznek kell lenni az áldozatra és ha ezt meg tudjuk értetni, ha a református tanítóképző ügyét a hivek legbensőbb lelki ügyévé, szív-

ügyé tudjuk lenni: akkor a szivek megfognak nyilni és előállnak a Tornallyay Margítok, de előállnak a nemesradnóti Bodon Mihályok is és megvalósul a református tanítóképző, ami után sovárgunk ugyan, de megvalósítani még sem fogjuk tudni, mert nagyon gyöngé az az alap, amire építeni akarjuk.

Általában egész egyházi életünknek egy más irányba kellene már egyszer indulnia, bogy egy ma divatos kifejezéssel éljek: orientálódnia abba az irányba, amely Skóciában és másutt is az egyházi életet a virágzás legmagasabb fokára emelte, minek folytán nagy összegeket tudnak áldozni külmisziói célokra is, ahol az önfentartás elve érvényesül minden vonalon és ez az önfentartás teljes mértékben, fenntartás nélkül a hivek áldozatkész szeretetére van építve.

Kövér Árpád.

Néhány kérdés a tanítóképző intézet ügyében.

Itt van az ideje annak, hogy a Konvent tapintatos és körültekintő határozata értelmében maguk a gyülekezetek nyilatkozzanak a felállítandó intézet terheinek viselése ügyében.

Köszönet illeti hivatalos lapunk felelős szerkesztőjét a lap 33. számában ez ügyben irt cikkeért, amelyből kicsendül bizonyos aggodalom is ennek a szándéknak megvalósíthatását illetőleg még az esetben is, ha a gyülekezetek a teherviselés vállalása mellett nyilatkoznának is és ráirányítja a figyelmet arra, hogy nagyon komoly nehézségek is állhatnak utjában a szép terv megvalósulásának.

Ebben a tekintetben mindnyájunkat súlyos aggodalmak nyomnak, amelyek javarészánek talán tájékozatlanságunk az oka, amennyiben nem ismerjük a helyzetet annyira, amint az Egyetemes Konvent ismerte bizonyára akkor, amikor a tanítóképzőintézet felállítását elhatározta, de mindenesetre ez a körülmény nagyon befolyásolja a gyülekezeteknek e tárgyban hozandó határozatait.

Épenezért fölvetek itt néhány ilyen súlyos aggodalmat okozó kérdést, amelyre nagyon szeretnénk megnyugtató feleletet kapni illetékes helyről, még mielőtt határoznánk e nagyon fontos ügyben.

1. Ugy tudjuk, hogy a Dérer-féle legújabb iskolaügyi tervezet a felekezeti iskolákat gyökerükben támadja meg s ha törvényerőre emelkedik, számolnunk kell iskoláink számának nagymérvű csökkenésével. Igaz, hogy ez ellen széleskörű tiltakozások történtek, de ez még egyáltalában nem zárja ki azt, hogy a tervzetből ezek dacára is törvény legyen. Ha ez a javaslat még le nem vétetett teljesen a napirendről, akkor a tanítóképző felállításával mindenesetre várni ajánlatos legalább is ezen ter-

vezet sorsának eldöléseig, mert hiszen arról beszélni is felesleges, hogy iskola nélkül semmi értelme nem lenne tanítóképző felállításának és fenntartásának.

Kaphatunk-e e tekintetben megnyugtató választ? . . .

S ha a válasz megnyugtató, még mindig ott leselkedik a kínzó aggodalom, hogy ha talán most még vereséget szenved is a hirhadt tervezet, nem fog-e újra próbálkozni vele, vagy hozzá hasonlóval egy újabb kormány, amennyiben az élet vonala kétségtelenül olyan irányban halad, hogy a jövőben is inkább a felekezeti iskolák elleni támadással kell számolnunk, hiszen nyíltan bevallott cél, hogy az állam vegye kezébe az oktatásügyet az egész vonalon.

Mi történik akkor az esetleg már súlyos áldozatokkal felállított intézettel, illetve annak oktató személyzetével, akiket az egyetemes egyház állítván hivatalba, sorsukért felelős is az egyetemes egyház.

2. Van-e lehetőség arra, hogy a felállítandó intézetet eltudja látni egyházunk olyan tanárokkal, akiket az államkormány is akceptál, de mi is biztosak lehetünk affelől, hogy becsületesen fogják szolgálni református egyházunk érdekeit is? . . . Lesz-e ereje, ad-e majd lehetőséget a szentesítendő törvényeink iskolaügyi része egyházunk hatóságainak ahhoz, hogy az érdekeinek ellene dolgozó személyektől az intézetet megszabadítsa? . . . Mert gondolatnak is lesújtó, hogy az ezer szükséggel küzdő egyházak keserves áldozatából fenntartott intézet egyházunk iránt ellenséges érzületű munkásokkal ellenséges érzületű, vagy teljesen közömbös tanítókat bocsásson ki.

Ez aggodalmat a mult szomorú tapasztalatai mondatják velem. Mert volt idő, amikor athista tanár is ült református főiskolai katedrán s nem volt mód tőle megszabadulni s ebben a tekintetben a középiskolákkal bővülködő magyarországi református egyházban sincs ma sem megnyugtató helyzet. Nyíltan mondotta az egyik illetékes egyén nem régen, hogy az oktató személyzet egyrésze csak „nem mer nyíltan egyházellenes lenni.”

E tekintetben 100 százalékos bizonyosságra van szükségünk.

3. Egy ilyen sok áldozattal járó intézet felállítása nem fog-e a már meglévő intézményeink soradásához vezetni? . . . Mert arról beszélni sem szabad, ha helyesen tájékozódunk az egyház érdekeit illetőleg, hogy új intézményt egy másiknak a sirján nyissunk. Meglévő intézményeink mindenike elkerülhetetlenül szükséges, akár a teológiát nézzük, akár a nyugdíjintézetet, közalapot, árvaházakat. Meglévő, működésben levő intézmények megszüntetése a legtöbb esetben bajt jelent. szegényedés jele és előre nem is álmodott bajok származhatnak belőle, amelllett, hogy gyengíti a bizalmat egyetemes egyházunk hatóságai intézkedésének ko-

molyságában, helyességében, megbízhatóságában s az elhamarkodás és kapkodás bélyegét süti reá. Inkább lassabban menjünk, de amit meg- ragadtunk, ahhoz ragaszkodjunk, ameddig csak lehet.

Nagyon megkönnyiténé a gyülekezetek állásfoglalását, ha legalább az itt felsorolt kérdésekre tiszta, világos és őszinte feleletet kaphatnának, mert a jelen helyzetet ismerve, a rendelkezésünkre álló adatok birtokában a legtöbb gyülekezet a gömri egyházmegye álláspontját lesz kénytelen elfogadni, amely szerint ragaszkodnunk kell ugyan egyházunk jogaihoz és birtokállományához iskolaügyi tekintetben is a lehetőség legszélső határáig, de a tanítóképző-intézetet a jelen viszonyok között felállítani nem látja kivihetőnek és nem tartja ajánlatosnak.

Nagyon kell vigyáznunk arra, hogy kudarcral fenyegető vállalkozásba bele ne ugorjunk. Elérhetetlen célokért, sokat szenvedett egyházainkat véreztetni és elvéreztetni nem szabad. S.

A református tanítóképző intézet

ügyében lapunk 33-ik számában megjelent cikkemért megrovást kaptam Patay Károly esperes, egyetemes konventi tanügyi biz. elnök úrtól.

Kifogásolja, hogy cikkemmel a leghátrányosabb szolgálatot tettem az ügynek, amikor éppen a 12-ik órában állottam elő aggodalmaimmal s azt mertem jósolni, hogy a presbitériumok nagy része választ sem fog adni az 50 filléres hozzájárulás érdekében kibocsátott felhívásokra. Azt állítja az esperes ur, hogy kassandrai jóslatomban fognak kibuvót keresni a szabotáló presbitériumok.

Nem hoznak tulságos hevületbe ezek a vádak, hiszen mostanában sokkal súlyosabbak is emeltettek ellenem. S ha nem roskadtam össze ama súlyos vád alatt, hogy Dérer miniszter ur az én szerkesztői megjegyzésem miatt fogja „sutba dobni” az éhező lelkészözvegyek s nyomorgó lelkészek kegyelni kérvényeit: akkor ezeket is csak elbirom valahogy. De gondolom, nem fogja rossz néven venni az esperes ur, ha néhány megjegyzést fűzök a megrováshoz.

Mindenekelőtt hangsúlyoznom kell nem a *magam*, hanem az *igazság* érdekében, hogy én aggodalmaimmal nem a 12-ik órában állottam elő, hanem már a tavaszi konventi ülésen a tanítóképző ügyének tárgyalásánál. Felszólalási jogom nem lévén, barátaimat magánbeszélgetésben figyelmeztettem ott arra, hogy az egész ügy sikere nem a konventi vagy presbitéri határozatokon fordul meg, hanem a *gyülekezetek vezetőinek komolyságán és jóakarátán*. A magam részéről pl. biztosíthatom a tanítóképzés barátait, hogy, ha az intézet fel lesz állítva s abban

az egyház érdekeinek megfelelő munka fog folyni, presbiteriumom és gyülekezetem esetleges ellenzése dacára is be fogom szolgáltatni pontosan és hiánytalanul az évi járulékokot.

Az a második vád, hogy az én kassandrai jóslatom kedvezőtlen irányban fogja befolyásolni az egyes gyülekezetek, illetve a presbiteriumok befeleléseit: egyáltalán nem állhat meg. Nem nagy lélektani intuición szükség van annak belátásához, hogy ez a szomorú, *de a helyzet biztos ismeretén* alapuló jóslat — ha egyáltalán lesz befolyása — csak gyarapíthatja a befelelések számát. Sokan lesznek ugyanis, akik heroikus erőfeszítéssel legyűrjük az ősi magyar lustaságot, csak azért, hogy megmutassák, hogy a szerkesztőnek nincs igaza.

De lássuk csak magukat az aggodalmakat, mert az esperes ur nemcsak azok előterjesztésének idejét és formáját kifogásolta, hanem tartalmukat is. Az esperes ur megnyugtatóan örömmel közli, hogy a legnagyobb egyházmegye, a komáromi csaknem teljes egyhangúsággal felelt a hívó szóra s szavazta meg az évi hozzájárulást. Hát ez nagyon szép dolog, de ismét csak azt mondom, hogy két különböző dolog megszavazni és pontosan befizetni. A komáromi egyházmegye a theol. és középiskolai internátusra is megszavazott annak idejében a gyülekezetek lélekszámarányában kb. 50 000 csk-át, de nincs tudomásom róla, hogy a törvényes és szabályos határozat mind máig végrehajtott volna. Szerencsére az internátusnak nem sürgős az összeg s a komáromi egyházmegye is jó ennyi pénzre; de mi lesz, ha a tanítóképzőre megszavazott járulék befizetésénél is ilyen lesz a tempó? Én nem állítom, hogy biztosan ilyen lesz, de az aggodalomnak talán mégis csak van valami kis jogosultsága??

A továbbiakban azt mondja az esperes ur, hogy a presbiteriumok csak szavazzák meg a hozzájárulást, „az egyetemes tanügyi bizottságnak meg van az ereje, képessége és bátorsága”, hogy a megajánlott összegeket be is hajtsa a gyülekezeteken. Hát ezt mondani könnyű, de kételkedni is szabad a tétel igazságában s aggodalmaskodni is lehet a sikert illetőleg. S az aggodalom semmiesetre sem jogosulatlan, amikor pl. a barsi egyházmegyének (talán az egész egyetemes egyháznak is) leggazdagabb gyülekezetét perelni és végrehajtatni kell a hivatalos egyházi lap előfizetési díjáért. Lehet, hogy én túl pesszimista vagyok, de amikor még a lelkiismeretességéről és pontosságáról annyira közismert Patay esperes ur kormányzása alatt álló barsi egyházmegye gyülekezeteitől sem tudja megkapni a hivatalos egyházi lap az előfizetési hátrálékokat, dacára a szigorú konventi határozatnak, akkor már nekem nincs hitem és reményem a tanügyi bizottság erejében, képességében és bátorságában sem. Persze az esperes ur szerint a közalapi, nyugdíjintézeti, közigazgatási járulékok s a theol. szeminárium

és hivatalos lap hátrálékai „más kérdésre tartoznak”, mint a tanítóképző. Lehet, hogy ez utóbbi tényleg fontosabb az előbbieknél, de biztosíthatom az esperes urat, hogy 1—2 év múlva szomorú sorstársa lesz ez is az előbbieknél a koplalásban.

De térjünk végül a kérdés legfontosabb pontjára. Feltételeztem, hogy egyetemes egyházunk vezetősége az intézet felállításának engedélyezését s a nyilvánossági jog megadásának kérdését a kormánnyal elintézte. Az esperes ur cikkének idevágó passzusából most azt kell következtetnem, hogy ez nem történt meg. Ugyanis nem a miniszteri leirat keltére és számára hivatkozik, hanem az E. T. I. és VI. t. c. paragrafusaira. Hát én azokat a paragrafusokat jól ismerem, sőt a többiekét is, amelyek egyházi és iskolai autonómiánk keretében sok-sok jogunkat biztosítják, — *de csak elméletben* s lehetetlen, hogy az esperes ur ne tapasztalta volna, hogy azok gyakorlati érvényesítésének síkjában állandóan leküzdhetetlen akadályokba ütközünk. Hiszen egyházi tervvényeink értelmében lelkészképző intézet felállításához a jogunk van s dacára ennek, ha losonci szemináriumi munkát Dr. Cairns intervenciójára a köztársasági Elnök ur védelmébe nem veszi: csak kevés napokra terjedt volna élete. De a törvényes elismertetést és államsegélyt a magas pártfogás dacára még nyolc év után sem nyerte meg. Mi fog történni, ha a felállított református tanítóképzőben szerzett képesítést az állam nem ismeri el? Talán mégis jó volna ezt a kérdést előzőleg elintézni? Talán az ez irányban felmerült aggodalmaim mégsem teljesen alaptalanok?

Ismételten hangsúlyozom, hogy a tanítóképzéshez való jogunk érdekében demonstrálni, a presbiteriumokat megszavaztatni, az eszmét propagálni lehet, sőt kell is; de az intézetet felállítani csak az összes anyagi és alaki feltételek együttlétele esetén ésszerű dolog.

Lehet, hogy az ügy árulójának fognak kiáltani, aki megzavartam az egészséges közszellemet; lehet, hogy betörök a fejem az igazságért, de ez számba nem jöhető kis baj lesz ahhoz képest, amely bekövetkezik, ha csupán a *jóhiszeműségre* alapítunk egy intézetet.

Ideje már, hogy tizennégy év sok csalódása, s az egészséges egyházi közszellem hiányának sok keserű következménye felébresszen álmodunkból s próbáljunk végre reális számítással szembenézni az étellel s nem nagyhangu gyűlési határozatokkal, hanem szívós, következetes s az adott helyzetet mérlegelő munkával megoldani annak feladatait, amint azt külföldi-testvéreink cselekszik.

Ha igénytelen soraimnak valami hatása lenne ebben az irányban, szívesen vállalnék minden ódiomot, amit egyelőre aligha fogok elkerülni.

(Ms.)

A jövő képe.

Julan Huxley, a nagy amerikai gondolkodó a „*The Forum*” című lapban „*Mi lesz ötven év múlva?*” a következőket írja:

Nincs kizárva, hogy visszazuhanunk egy újabb sötét középkorba. Az is lehet, hogy ötven év múlva az egész föld csupa forradalom lesz. Én mégis azt tartom legvalószínűbbnek, hogy fokozatos és mérsékelt tempójú fejlődés küszöbén állunk.

Politikai tekintetben a nacionalizmus, miután kiélte magát a mostani nagy viharokban, szinte teljesen eltűnik és internacionális világáramlat következik. A gazdasági szükségszerűség a kisebb nemzeteket föderációkba fogja kényszeríteni. A hat nagy állam: Amerika, Oroszország, Anglia, Egyesült Európa, Közép- és Délamerikai Unió, Kína (beleértve Japánt), vagy pedig Japán (beleértve Kínát) továbbra is önálló marad.

A szocializmusnak és kommunizmusnak mai formájában nincs jövője. Helyükbe egy céhszocializmus lép, amelynek lényege az, hogy a mezőgazdasági és ipari vállalatok felett az állam fog ellenőrzést gyakorolni, áraikat és termelésük mértékét a Központi Termelő Bizottság fogja megszabni.

A profitot szigorú korlátok közé szorítják. Ennélfogva a munkások életszínvonala erősen emelkedni fog. Naponként csak négy és fél órát fognak dolgozni.

A nevelési rendszer megváltozik. A testületi szellemre és az általános műveltségre teszi a hangsúlyt. Ennek a szellemnek előfutárjai Dániában a téli, falusi iskolák. Sajnos, ez a kultúra veszteségét fogja jelenteni.

A vallás új tartalommal telik meg. A theizmus helyébe a humanizmus új fogalma lép. Isten megfoghatatlan alakja mellé odaáll az Ember, valóságos sorsával.

A születési kontrol törvényerőre fog emelkedni minden államban. Ennélfogva a népesség mindenütt csökkenni fog. Anglia, Németország és Amerika lakóinak száma vissza fog süllyedni a tizenöt év előtti színvonalra, ami sokkal egészségesebb állapot lesz. A gyermekáldást bizonyos formában meg fogják adóztatni. Fordítva, mint ahogy ma van. A nagyhatalmak közös megegyezéssel fogják rákényszeríteni a születési kontrolt a világ minden népére, különben a sárga és fekete fajok irtózatossá mértékben elszaporodnának.

Ezután is lesznek magánorvosok és specialisták. De az ő aranykoruknak is vége lesz. A kereskedelmi izü orvosi hirdetések tilosak lesznek. A népgyógyászat hatalmas lépésekkel fog előremenni.

Az építészet jövője a tömegépitkezés. Azoké a házaké a jövő, amelyeknek modeljeit már most is látni a csikágói kiállításon. Nagyon ritka

lesz az olyan ház, amely rokokó-, barokk- vagy Tudorstilusban fog épülni. Annyi, mintha manapság valaki külön karosszériát épített az autójának. A házépités tömeggyártás lesz.

Ötven év múlva a levegőt már teljesen birtokába vette az ember. A fehér faj elfogja lepni a trópusokat, — nem felfedező utra fog odamenni, hanem állandó lakást keresni. A ben-szülöttek egyelőre hosszú időre háziállatok lesznek. Ez persze nem fog egészen simán menni.

Irodalom.

A jóság embere és írása. (*Axel Munthe: San Michele regénye.*) A könyvben utolsó évtizedeinknek minden eseménye megéreződik és feltűnik, mégse reménytelen. Hívó, alázatos, bölcs ember írása, megkapó. Talán szabad így írnom: a mai keresztyén szépirodalom minden esztétikai mértéket kielégítő alkotása. Tanulsága: élet van mögötte, igaz élet, mely folyton szenvedett, tehát folyton tisztult. Igaz és tiszta ember tiszta és igaz írása.

I. Az író: Axel Munthe orvos. Hívó, protestáns, melyet írásában többször fejez ki, akárhányszor a római katholicizmussal szemben. Régen azt mondták, ma újból ismétlik: „Tres medici, duo athei.” Axel Munthe a harmadik a kettővel szemben. Assiszi Ferenc jellemét örökli, mert szereti a természetet minden rendjében, szereti az embert, életét ez a cselekvő szeretet vezeti.

Jó orvos, mert jó ember. A szeretet jósága irányítja életét, vezeti gyógyító kezét, nyitja meg ajkát, mindig mindenkivel szemben csak jó akar lenni, amikor beszél, ír vagy orvosol. Külömben mindig gyógyít, még könyvével is, vagy talán ezzel leginkább. A jóság orvosa; ember, aki nem fanatikus, hanem hívó, tehát több a fanatikusnál. Látó ember, belső, finomságoké; kifelé és befelé, mélyre és magasba néző, látó. Előbb lát, azután ír.

Él és a halállal harcol. Munkája közben nem fél, célja van és ezért tesz, ezért dolgozik, célja a szépség, a jóság és az igazság. Egész ember, aki vakon jóból alázattal beszél Isten felé: „Azért adtad a szememet, hogy ragyogjon az örömben és könnyek borítsák el, szívet adtál, hogy vágyódnál tudjon és vérezzen száncsozásában, reményt adtál és álmodtál.”

Azt gondoltam, hogy mindezt ajándékul adtad nekem. Csak kölcsön volt, most mindezt visszakéred, hogy odaadjad egy más lénynek, aki ugyanabból az örökkévalóságból lép ki, amelybe én visszasüllyedek. Világosság Ura, legyen hát! Isten adta, Isten elvette, áldassék érte az ő szent eevé.” (400. old.)

Isten akaratára ügyel, amely a holnapon keresztül valósul történésé. Halál pitvarában

a földi távlatok feloldódnak és ködösülnek, hajló igaz alázattal írja: „Csupa álom minden.”

II. A mű: előbb jegyeztem meg, most ismétlem, a mai megnőtt irodalomban kiemelkedő. Harminchárom fejezet, ötödfélszáz oldal sem egészen, de sok-sok tiszta szépséggel, örömmel, boldogsággal, ezek mögött: munkás, fáradtságos, szenvedéses élet van. Esemény eseménybe fonódik, az élet sűríti, nem az író művészete így őket egybe. Esmék, emberek, események tolonganak egymás mellett, kuszálnak tetsző, de mégis pontos, kiszabott rend és cél szerint. Az élet regényében az élet a rendező. Így kell ezt a könyvet olvasni. A szerzőre azt mondtam: asszisi—ferenc—komplexum, munkája, akkor, mert életével összefüggő: ennek a „Fioretti”-jéhez hasonlít, csak a keret más, időben a XIII. század helyett a XX. század.

Csupa szív ember csupa szív könyve. Sok? De olvasása közben meglepődéssel fedezzük fel, hogy mennyi szépség fogja körül és önti el az arcokat és eseményeket. Még csak egyet: ez a könyv, írója, az orvos, az égről beszél. Komolyan, bátran, nem fél a gunytól és a mosolygástól, bátor, mert hite azzá teszi, amikor a kínosrakuszált mában ad életszabályozót a föld önző embere elé: „Minden, amit a földön elajándékoztok, az égben tiétek lesz s minden, amit megtartatok magatoknak, elveszett”. (414. old.)

A jóság embere és írása.

A jóságé, mely Istentől jön és az ember szívéen keresztül közlódik, ebben az életben és írásban szól, zeng és aranylik.

Ható, hatalmas, hívő élet és könyv. Érdekes vele foglalkoznunk, mert a jóságot hirdeti, melyből a mában kevés van, mely azonban kell, amelyet éhezünk és szomjuhozunk mindnyájan ma és mindig.

Narancsik I.

Uganda hőse. Irta: Szabó Béla. Külmissziói füzetek 20. Kiadja a Magyar Református Külmissziói Szövetség. Budapest, 1933.

A Virágh Sándor és Draskóczy László szerkesztésében megjelenő Külmissziói füzeteknek egyik legértékesebb darabja Szabó Béla kis munkája, amelyben az afrikai misszió egyik hősének, Mackay Sándornak, a skót származású mérnökmisszionáriusnak élettörténetét írja meg. A missziói munka iránti nagy szeretet és lelkesedés vezetí tollát, amikor ismerteti azokat a nehéz küzdelmeket, amelyekkel meg kellett birkóznia Uganda hősének, mint a Krisztus jó vitézének az evangélium terjesztésének szent munkájában.

A kis füzet igen alkalmas arra, hogy gyülekezeteinkben való terjesztése útján a külmissziói munka iránt az érdeklődést felköltsük nálunk is. Szabó Béla pedig, aki olyan vonzóan tudja megírni az efajta történeteket, reméljük még megajándékoz bennünket több hasonló írással.

(Ms.)

H I R E K

— **Halálozások.** *Hamar István*, a budapesti teológiai akadémia nyugalmazott tanára, kormányfőtanácsos, egyházkerületi tanácsbíró s a zuglói református egyházközség főgondnoka, augusztus 11-én délután, 66 éves korában meghalt. Temetése augusztus 14-én délután volt a teológia diszterméből. A szertartást Ravasz László püspök végezte, aki megragadó beszédben méltatta a Hamar István egyszerű és nemes egyéniségét. A temetésen jelen voltak Baltazár Dezső és Farkas István püspökök is, valamint a református egyházi közéletnek sok kiválósága.

— Hamar István 1896 óta volt a budapesti teológiai akadémia professzora. A tanítványoknak egész légióját nevelte fel s ezek valamennyien mély tisztelettel és szeretettel gondolkodtak vissza a komoly tudós és lelkes magyar ember becses irányító munkájára. A szoros értelemben vett hivatalán kívül, sok más jó munkát végzett: egyházkerületének könyvtárnoka és levéltárnoka is volt, a Protestáns Irodalmi Társaságnak választmányi tagja. Ahol megfordult, mindenütt szerették és becsülték. Valóban méltó is volt erre. Fia és testvére gyászolják legközelebbiről. Legyen áldott emlékezete. — Ugyancsak elhunyt f. hó 19-én s távozott szerettei köréből, Jarabinnán, 78 éves korában a jól megérdemelt nyugalom több éve után: *Balla Endre* nyug. áll. tanító, aki éveken át volt a hernádpetrii, kistráskai, nagybárii és a vékei református egyházaknak hűséges kulturmunkása, előkönyörgő kántortanítója. Földi maradványait aug. 22-én a vékei temetőben helyezték örök nyugalomra nagyszámú hozzátartozói, köztük fia, Balla Pál körjegyző. Legyen áldott az elhunyt emlékezete!

— **A kárpátaljai árvízkárosult** egyházközségek javára aug. 20-ig a következő adományok folytak be a püspöki hivatalhoz: Munkácsról N. N. 10 k., Darcsi Antal 10 k., Száraz János 10 k., Ádám Ferenc 20 k., N. N. 25 k., Tar Teréz Kassa 25 k., Tornallyay Margit Beretke 200 k., Csögér Miklós Szepsi 50 k., Ref. Egyház Tornagörgő 100 k., Ref. egyháztagok Rimaszombat 646 k., Percz Samu Rimaszombat 500 k., Ref. egyház Alsóváradi s társegyházai 50 k., Ref. bibliakör és leánykör Munkács 230 k., Ref. egyháztagok Losonc 600 k., Prot. Nőegylet és Prot. Kör Somorja 500 k., Tóth Károly Pozsony 30 k., Tóth Karcika Pozsony 10 k., Fe-

ketek György Magyarsók 100 k., Ref. egyháztagok Felsőireg 104 k. Mezőkaszonyból a következő adományok: Petneházy Gyula 100 k., Perselypénzek 86 k., Csengeri Jenő 50 k., özv. Nagy Zsigmondné 50 k., Papp Mária, özv. Márkus Istvánné, N. N., N. N., N. N., 20—20 k., Varga Menyhért, Kota Sándor, özv. Toldi Pálné, Erdős Istvánné, N. N., 10—10 k. Kisebb adományok 10 k.

— **Uj theologiai doktor.** Lencz Sándor református segédlelkész, okleveles lelkész, aki theologiai tanulmányait Debrecenben, Amsterdamban, Glasgowban, Edinburghban végezte és aki a magyar államtól két évig kapott tudományos kutatásra ösztöndíjat, ez év júliusában az újszövetségi szentírásmagyarázásból angol nyelven tett doktorátust az aberdeeni egyetemen. Dr. Lencz Sándor a harmadik magyar református lelkész, akinek angol doktorátusa van. Örömmel köszöntjük kitüntetésé alkalmával és munkájára Isten áldását kérjük.

— **Előfizetési felhívás!** — *Kedves Szolgatársam!* A mai nehéz viszonyok között valóban reménytelen vállalkozásnak tűnik fel, hogy egy újabb egyházi beszédkötet kiadására gondolok. Ugy érzem azonban, hogy éppen a mai idők különösen súlyos feladatok elé állítják az igehirdető lelkipásztort s azért ma igazán szükség van arra, hogy épüljünk egymás hite által s munkánk eredményét felajánljuk egymás számára. E meggyőződés bátorít arra, hogy az utóbbi évek munkáiból egy újabb kötetre előfizetést nyissak. „Hittem, azért szólottam” címen megjelenő könyvem harminc prédikációt, 15 esketési és 20 temetési beszédet foglal magában. A kötet 20 iv terjedelemben jelenik meg a Minerva könyvkiadó vállalat közismerten gondos izléses kiadásában. Ára a lehető legmérsékeltebben előfizetők számára 200 lejben állapítatik meg. A könyv megrendelését jóindulatu, szives figyelmedbe ajánlva, szeretettel üdvözöl: Cluj—Kolozsvár, 1933 július hava szolgatársad: *Vásárhelyi János.*

— **Holland-Indiában** az ottani református diakonátus új munkamódszert vezetett be, amennyiben nem gyűjtés útján segítik a szegényeket, hanem felkérnek egyes családokat és megbízzák őket, hogy egy-egy szegény család vagy gyermek segítését, ruházattal való ellátását stb. teljesen vállalják magukra. Ha szükséges, úgy a diakonátus segítségükre van a

munka kivételében. Ennek a „család a csaláért” módszernek az az előnye, hogy pénz nélkül is sok-sok segélyt lehet nyújtani és a segítségben több egyéni odaadás és szeretet nyilvánulhat meg a közvetlen érintkezés által, mint amennyit az eddig szokásos pénzgyűjtés kiválthatott volna.

— **Az olasz kormány** erkölcsi okokból megtiltotta a szépségkirálynő választást. Akik ilyen választást rendeznek, vagy benne résztvesznek, szigorú büntetésben részesülnek.

— **A nagybányai** református egyházmege lelkészei folyó évi április hó 21-én megtartott értekezletükön többek között tárgyalták a lelkészkedő papság végtelen súlyos anyagi helyzetét is. Határozatba ment, hogy a türehtetlen anyagi helyzetüket memorandumba foglalva juttatják el a király, a miniszterelnök és a pénzügyminiszter elé. A memorandumban különösképen kéri: 1. Az elmaradt 1931 évi államsegély azonnali kifizetését. 2. Hasonlították össze a lelkészek fizetése a hasonló végzettségű lelkészek és tisztviselők fizetésével és ezeknek megfelelően rendeztessék fizetésük. 3. Ha ez nem volna lehetséges, engedtessék meg, hogy könyöradományokért külföldi hittesvéreikhez fordulhassanak.

— **A Szentkönyvek forgalma** a multévi tízmillióöttszázezerhez képest 10.650,000-re emelkedett. A mult évben 12 új nyelven adták ki a Bibliát, amely összesen 667 nyelven és ágazaton forog már közkézen.

— **Elkészült** a nagykörösi orgona. Közel öt hónapig dolgoztak a nagykörösi orgonáján. Árokháty Béla tervei szerint készült. Ünneplés felavatása augusztus 13-án a délelőtti istentisztelet keretében történt meg.

— **Magyar görög keleti püspökség** felállítása és magyarnyelvű görög keleti istentisztelet behozatala iránt mozgalmat indítottak Magyarországon a Hódmezővásárhelyen, Budapesten, Miskolcon, Gyöngyösön és Karcagon élő magyar anyanyelvű és nemzetiségű görög keletiek, akik nem ismerik el a budai szerb püspök joghatóságát; hivatkoznak arra, hogy a magyarországi görög, macedon, szerb és román egyházközségek a maguk nemzeti nyelvét használhatják istentiszteleteiken s kéri, hogy ez a jog a magyar görög keletieknek is adassék meg.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Verké Kapusány” címre küldendő: Egész évre — — 70 korona Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csereli elkészít hivatálhoz küldendő.

MÉG JELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Kétségek — aggodalmak.

Bizonyára megtörtént már a gyülekezetek tulnyomó nagy részének nyilatkozata az Egyetemes Konvent által feltett kérdésre: „*Akarják-e, szükségesnek vélik-e egy református tanítóképző intézet felállítását s hajlandók, késznek-e annak fenntartásához lélekszám után az 50 fillért megajánlani és fizetni?*”. Ennélfogva nem érhet az a vád, hogy a tanítóképző intézet felállítása és terheinek viselése iránt megnyilvánuló lelkesedést akarnám zavarni és lohasztani. Az aggodalmak azonban, amelyek sok ember lelkében ott élnek, akik az alapítandó intézet jövődől sorsán végig próbálnak tekinteni, a gyülekezetek bármilyen irányu megnyilatkozása esetén is élnek, sőt fokozott erővel jelentkeznek, ha az intézet felállítása csakugyan aktuálisvá válik.

Aggodalmaink az egyet. konventi tanügyi bizottsági elnök urnak e lap 34. számában közzölt nyilatkozata után sokszorososan erősebbek, mert arra szinte gondolni sem mertünk, hogy a felelős szerkesztő urnak a megelőző lapszámban közzölt kérdésére az intézet állami elismerését illetőleg nemleges feleletet kapjunk.

És ime azt kaptunk.

Nincs rendezve az állam illetékes szerveivel ez a szinte fundamentálisnak nevezhető kérdés. Annyi van megmondva mindössze, amit mi mindnyájan nagyon jól tudunk, hogy joga van egyházaink hatóságainak iskolákat felállítani és fenntartani régi egyházi törvényeink szerint, amelyeket adandó alkalommal egyes állami szervek egyszerűen figyelembe sem vesznek.

Kitűnik a nyilatkozatból, hogy a megajánlandó és befizetendő 50 filléres járulék nem elegendő az intézet fenntartásához, mert az államsegély is számításba van véve.

Tehát tiszta, világos, biztos helyzet sem az egyik, sem a másik tekintetben nincs.

Megtagadhatják a felállítandó intézet elismerését, ha nem egyenesen is, de teljesíthetetlen követelmények felállításával, amely követelményekről naponként kapják az izelítőt elemi iskolát fenntartó egyházaink. De holtpontra juthat az intézet, ha egyházunk a tervbe és számításba vett államsegélyt meg nem kapja, ami minden egyébtől eltekintve is, könnyen megeshetik a mai pénzügyi viszonyok között.

Ilyen körülmények között fel kell tennünk a kérdést, hogy nem volna-e jobb az intézet felállításánál a tanügyi bizottsági elnök ur által jelzett sorrendnek pontosan a megfordítottját cselekedni?! . . . Azaz nem „felállítani az intézetet, bejelenteni azt, hogy megvan és működik s az államsegélyt igénybe kívánjuk venni”, hanem remélhetjük-e az állam segítségét, a remélhető járulékainkból feltudjuk-e úgy szerelni az intézetet, hogy annak nyilvánossági joga elismerése elé semmiféle akadály nem gördülhet s felbirjuk-e tartani a befolyó járulékokból államsegély nélkül is? . . .

Ha ezekkel tisztában vagyunk, akkor megtörténhetik az indulás. De ezeknek a kérdéseknek tisztázása nélkül alap nélkül dolgozunk, munkánk fundamentális hibában fog szenvedni s esetleg sok kár, áldozat dacára is kisenvedni. Egyszóval enélkül az egész akció olyan, mint a sötétbeugrás.

Készséggel elismerem, hogy egyházunk vezetősége ismeri a maga köteletségét s eleget is igyekszik annak tenni, nem kételkedem szándékának jóhiszeműségében, de viszont sok esztendőnek sok keserves tapasztalata mutatja megcáfolhatatlanul, hogy ez még nem elég.

Mert amikor leküzdhetetlen akadályok tornyosulnak eléje a nála sokkal nagyobb hatalmak részéről, semmit nem tehet s jóakarátának és nemes szándékainak nem bír érvényt szerezni. Megvagyok győződve, hogy ha csak a vezetőink kötelességtudásán mult volna minden, ma nem lenne egyetlen egyházi és iskolai sérelmünk sem.

De nem azon mulik, Épen nem azon. . .

Minden kétségen felül áll, hogy zsinatunknak joga van törvényeket hozni, melyek az egész egyházra nézve kötelező erejűek. Legutóbbi zsinatunk meg hozta az ez államban élő református egyházak számára az új helyzetnek megfelelő törvényeket s azok ma sem léphetnek életbe, pedig megvagyunk győződve, hogy felsőbb egyházi hatóságaink mindent megtettek ebben az irányban, ami megtehető.

Minden kétségen felül áll, hogy régi egyházi törvényeink alapján élethosszig megválasztott lelkészeinknek és tanítóinknak joguk van az állampolgársághoz, de azért ma is vannak, akik ezen jog el nem ismerése miatt mérhetetlen anyagi hátrányt szenvednek s egyik-másik csaknem az irgalom kenyerére van utalva. Pedig illetékes magasabb egyházi testületeink, amint jegyzőkönyveik mutatják, állandóan napirenden tartják a kérdést és mindent elkövetnek a sérelem orvoslására.

Az elmaradt 1919—20. évi államsegélyhez való jogosultságot sem lehet elvitatni, de azért ez az ügy sincs rendben mind e mai napig hatóságaink minden erőfeszítése dacára.

És így tovább.

Ismétlem: nem érheti vád illetékes felettes hatóságainkat, mert „Ultra posse nemo obligatur”, csak annak bizonyosságául emlitem ezeket, miszerint nem sok biztatást vehetünk a tanügyi bizottsági elnök urnak azon kijelentéséből, hogy csak adjuk meg a lehetőséget a cselekvésre az 50 filléres megajánlással, „a többi a vezetőség gondja”, mert az eddigi tapasztalatok szerint nagyon könnyen megtörténhetik, hogy számításaink megcsalnak egyik vagy másik biztosnak vélt pontban s akkor kész a katasztrófa. Pl. ha az államsegély elmaradása következtében fizetéképtelenség állana be, bajosan hiszem, hogy az oktató személyzetet ki lehetne elégíteni a tanügyi bizottsági elnök ur által felsorakoztatott, iskolafenntartási jogunkat kétségtelenül bizonyító § okkal.

Általánosan ismert viszonyaink között az is nagyon kétséges, hogy tud-e olyan befolyást biztosítani magának egyházunk a felállítandó intézetre, amely emberi számítás szerint száz százalékos arányban megadja a reménységet arra, miszerint abban az intézetben csakugyan hithű, egyházszerető oktató személyzet nevel egyházas érzésű tanítókat. Mert ha csak annyi lesz a befolyása egyházunknak, amilyen a mai iskoláinkra, akkor a hozott nagymérvű áldozat

igazán nem fog arányban állni a nyerendő haszonnal. A fenntartói terhekből épen elég nyomja egyházaink görnyedező vállait, tovább már csak olyan terheket lehet felvenni, amelyeknek előnye és haszna is a lehető legnagyobb biztonsággal remélhető. Közművelődési célokra ref. egyházunk századokon át szinte erején felüli áldozatokat hozott, amelyek bizony történelmünk utolsó évtizedeiben nem hozták meg az áldozatokkal arányban álló hasznot speciális egyházi szempontból itélve, mert az odafordított százazrek és milliók szorosabb értelemben vett egyházi érdekek szerint felhasználva, bizonyára több eredményt mutattak volna.

Tekintetbe kell vennünk ilyen nagyjelentőségű megindulásnál válságos közállapotunkat, mely a nemfizetések miatt meglévő intézményeinket is bukással fenyegeti, amelyeknek fenntartása pedig elsőrangú életérdek és becsületbeli kötelesség is, de tekintetbe kell vennünk azt a válságos gazdasági helyzetet, amelyről senki sem tudhatja, hogy nem lesz-e még súlyosabb is és nem állítja-e egyházi hatóságainkat a belső helyzet konszolidására való törekvésében is leküzdhetetlen akadályok elé.

A magyarországi református egyházi hírek között pl. olyanok olvashatók, hogy intézmények lógnak a levegőben s jutottak katasztrófális helyzetbe azért, mert a jó reménységgel, a konjunkturális viszonyok között megkonstruált számítás keresztluhuzta a gazdasági válság. Olvashattunk templomok árverezéséről szóló híradásokat, amelyek csak azért nem váltak valóra, mert a szomorú és eddig példátlan akust megakasztotta a felső bíróságok tilalma.

Nem érthetünk egyet a tanügyi bizottsági elnök urnak azzal az okfejtésével sem, mely szerint hiba volt ezt a kérdést hivatalos lapunknak éppen most a 12 ik órában felvetni, mert e lapnak a lelkesítés és kétségek oszlatása volna a hivatása. Inkább köszönet illeti a szerkesztőt, hogy ha a 12-ik órában is, mégis előhozta ezt a rendkívül fontos kérdést s megtette az első lépést arra, hogy sok homályos körülmény tisztáztassék. A hivatalos lap feladata itt a világosság megteremtése és nem a lelkesítés. A lelkesítésre majd akkor lesz szükség, amikor a felajánlott 50 fillérek befizetéséről lesz szó.

Világosság nélkül, tisztánlátás nélkül egészséges közvélemény el sem gondolható. Különbben is maga az Egyetemes Konvent adta meg erre a lökést és pedig nagyon helyesen, amikor nyilatkozatra hívta fel az egyházakat a rendkívül fontos kérdésben.

Igy van ez helyesen. Szembebe kell néznünk a lehetőségeknek bátran, még akkor is, ha elene szól egyik-másik kedvenc tervünknek. Mindig veszedelmes dolog lekicsinyelni a nehézségeket s az illúziók rózsaszínű felhőibe burkolózni, ami pedig minden időben betegsége volt a fajtánknak s az ilyen felhőkön érkeztek

meg apáink egyszer Mohácshoz, máskor a majtényi síkra, majd Világoshoz s talán utoljára Trianonhoz.

Mindezek után mély tisztelettel ajánljuk a magas Konvent figyelmébe a fent elmondottaknak nagyon higgadt megfontolását a gyülekezetek bármilyen eredményü megnyilatkozásától függetlenül és sokunknak megnyugvására szolgálva, ha a bölcs építő példája szerint járna el (Luk. 14 : 28—30.), azaz előbb tisztázna lehetőleg minden kétes körülményt, hogy az új intézet ne legyen újabb kuforrása az államkormányal való kellemetlen összeütközéseknek, várja meg, amíg a gyülekezetek legalább egy évi járulékot rendesen befizetnek, teremtsen rendet a fizetések elmaradása miatt tengődő, ma meglevő intézeteink körül s ha mindez megvan s úgy látja, hogy az iskoláinkat elsősorral fenyegető, meg megújuló törvénytervezetek korában is csakugyan halaszthatatlan szükség van a tanítóképző intézetre: ám induljon el a cél felé, de az alapvető körülmények tisztázása nélkül ne vigye neki egyházunk egyetemét a bizonytalanságnak, mert a csalódásnak és a kiábrándulásnak okvetlenül romboló hatása lesz.

Tövisek egyházi életünk mezejéről.

Az utóbbi években azt tapasztaltuk, hogy egyházi közéletünk homlokterében az egyházfegyelem kérdése foglalta el a főhelyet. És ez érthető is. Mert a mai közönyös, mindennel megalkuvó, vallás erkölcsi tekintetben lecsúszni indult lelki világban hathatós mentő eszközökre van szüksége. Ahol lehet, fegyelem nélkül, szeretettel és szép szóval; ahol nem lehet ilyen eszközzel, ott alkalmazni kell a szigort és büntetést.

Lapunkban eddig megjelent egyházfegyelmi tervezetek és módoszatok nagy részben a reverzálisok közé csoportosultak, holott a veszedelem más irányból is intenzíven fenyeget bennünket. Tagadhatatlan, hogy hiveink erőszakos elrablása nagy ellenség s támadása azért esik olyan fájdalmasan, mert keresztény testvéreink részéről, a krisztusi szeretet jegyében intéztetik ellenünk. E veszedelem azonban inkább helyi jellegű, mert a reverzális nagyobb sikerrel ott lép fel, hol hiveink kevesebb számban, népes katolikus gyülekezetek közt élnek. Ahol a más felekezetek lelkésze türelmetlenséggel, vallási fanatizmussal, reverzálisok kicsikarásával akarja az „Ekklesia militans” eszméjét megvalósítani, nem pedig a szeretet, megértés és béke szavával. Olyan helyeken azonban, hol hiveink helységenként és vidékenként nagy tömegben élnek, hála Istennek, a reverzális nagy kárt egyházunknak nem okoz.

Sajnos azonban, hogy ily helyeken is vannak betegségek és ártalmas fekélyek, melyek egyházi életünket sorvasztják, a belhivatalnokok hitépítő munkáját akadályozzák. Ezek is veszedelmes belső ellenségek s ellenök a védekezés nem könnyű. Értem ezalatt a gyülekezeti tagok közt levő egyenetlenkedést, a belhivatalnokok egyházépítő, léleknevelő munkájának meg nem értését, igen sokak részéről annak lekicsinylését.

Ez a szülőanyja annak a nagy vallási közönynek és tespedésnek, mely igen sok gyülekezetünk életére átkos kór gyanánt reá nehezedik.

Valljuk be őszintén, hogy népünk vallási intelligenciája még nem áll azon a magas színvonalon, ahogy azt fejlett kálvini világnézetünk és hitrendszerünk megkívánja. Mert öntudatos, szilárd jellemű és erőshitű jó református csak az lehet, aki tud gondolkodni, értelmes lelki világu, evangéliumi életet él s a Krisztusban okosan hisz. Ennek bizonyos hiánya okozza azt, hogy népünk egyházi és vallási tekintetben könnyen befolyásolható. Elég, ha egy főkorifeus csak egy jelszót dob a gyülekezet közzé a lelkész vagy tanító munkája, személye, egyháztársadalmi intézményeink, iskola, egyházfentartás, adózás ellen: a tömeg neki ad igazat s vakon követi őt. Hogy ez így van, nem kell messze menni bizonyosságért. Mert ha körültekintek a környékünkön levő egyházközségek életén, azt látom, hogy 30 km. átmérőjű körzetben 7 egyházban nincs megértő, békés egyházépítő munka amiatt, hogy egy-egy ilyen felkapott népvészér végzi hiveink között mételyező munkáját. Az ilyen rendesen betolakodik a presbiteri székbe. Nem azért, hogy bölcs tanácsával, példás életével az egyház felvirágoztatását munkálja, hanem csupán azért, hogy az ellenzéket képviselje, a közteherviselés ellen állást foglaljon, a belhivatalnokok életét, munkáját s anyagi helyzetét vegye ítélet alá. Előtte az is baj, ha a belhivatalnok nem bír sok földi vagyonnal. Azt a tekintély rovására könyveli el. Ha pedig valamicskével többje van a földi jóból, mint neki, akkor fizetni sem kell, úgymint megél a magáéból! Egyházi intézményeink, énekkarok, ifjusági körök, vallásos estélyek szerint csak arra valók, hogy a pap és a kántor minél több engedelmes hivat borozzon magának.

Az iskolába sem azért látogat el, hogy a gyermekek lelki-testi fejlődésében gyönyörködjenek, meggyőződjenek a rend és tisztaságról, a kellő fűtésről, az iskola külső és belső állapotáról, hanem ellenőrzi, hogy bent van-e a tanító a tanteremben, miért fenytette meg a komája gyermekét, miért nem vezeti a gyermekeket a temetésre, miért orgonázott olyan hosszú prelüdiomot stb? Rögtön észreveszi, ha a belhivatalnok hivatásához méltóképen él és ruházkodik s nevelteti gyermekét, (ez már ma ritkaság számba megy) de nem látja meg a pókhálós, messzeletlen templomot, az iskola rozoga padjait s a csorgó fedelű egyházi épületeket! Hány belhi-

vatalnokot állított már az ilyen népvész ellenére egyházi és világi hatóságok előtt. Hány vezetésre hivatott lelkészt és tanítót tett kedveit, elcsüggedtté az ilyen ellenség anyaszent-egyházunk nem csekély kárára.

Az elmúlt hónapokban sok egyházi és tanítói gyűlést tartottak országsszerte. Csaknem mindenik ismertették a Dérer-féle új iskolatörvényjavaslatot. Tárgyalása sok keserű panaszt váltott ki nem egy-két tanító kartársam szájából. Egyik helyen ez, másik helyen más a baj, mely kedvét veszi az általános közérdek munkásának. Az elcsüggedés érzését váltja ki a lélekből: „Nem érdemes a néppel törődni”. De e panaszokdók valamennyien megegyeztek abban, hogy egyházi járandóságait már éveken keresztül nem tudják megkapni az egyháztól. Nem azért, mert a hivek nagyon szegények. Nem is azért, mert iskolájukhoz nem ragaszkodnának, hanem főképen azért, mert a legtöbb községben akad egy-két felelőtlen demagóg, ki a nemfizetés jelszavával csinál propagandát és szerez párthiveket önmagának.

Lépten nyomon tapasztaljuk ezt, különösen lelkész-választás alkalmával. Ha megüresedik egy lelkészi, avagy tanítói állás, sok helyen nem azon gondolkoznak, hogy kivel töltsék azt be, hanem miképen lehetne a díjlevelet csonkítani. Népünk igen tekintélyes része a pap és tanító személyével azonosítja az egyházat és a vallást. Szerinte teher az egyik, mely alól lehetőleg igyekeznek szabadulni, tehát teher a másik is és annak érdeke, előmozdítása sem kedves dolog előtte. Emlékezhetünk rá, ezelőtt pár évvel, mikor a tanítók személyi államosításáról volt szó. Vajjon mi dobta e kérdést a tanítói élet fórumára? Bizonyára nem más, mint az általam előbb említett s ahoz hasonló sok keserű tapasztalat.

De nem illusztrálom tovább egyházi közéletünkben e téren mutatkozó bajokat. Az eddig előadottakból is láthatja az olvasó, hogy nemcsak a reverzális, hanem ez irányból is veszedelem fenyegeti anyaszentegyházunkat. Ez ellen is kell védekeznünk. Még pedig először a ránevelés és megértetés eszközeivel Köztudomásu, hogy a gyülekezeti tagok és a hivatalos egyház között a presbitérium az összekötő kapocs. Az olyan presbitérium, mely nem áll hivatása magaslatán s munkája csak a kétségvetés tételeinek redukálásában merül ki; amely korunk egyházellenes jelszavai által befolyásolható: az a virágzó egyházat is mihamar lezülleszti. Míg ellenben az olyan előjárók, kik önzetlenül szeretik egyházukat, öntudatos reformátusok, ismerik tisztükkel járó kötelességeiket és azt lelkiismeretesen, lelkesedéssel teljesítik, a gyülekezet előtt egyházas életükkel tündökölnék: úgy a hitélet, mint az egyház anyagi fellendítése körül nagy eredményeket tudnak elérni. E célból szükséges a presbitéri értekezlet és a konferencia. A presbitérium tagjaival minden új választáskor ismer-

etni kell jogait és kötelességeit, törvényeink szellemét és intencióit, egyházunk alkotmányát. A mai presbiternak ismernie kell egyházunk újabb törekvéseit és célkitűzéseit. A mai zürzavaros világban egyházunk vitális érdekeiért küzdeni, harcolni tudó és akaró előjárókra van szükség. Ahol pedig a jó szónak, tanácsnak és ránevelésnek nincs fogantaja: ott alkalmazták arra hivatott egyházi hatóságaink az „Egyház-fegyelem” szigorú szabályait.

Szabó Sándor
ref. ig. tanító.

Járatlan utakon.

Egy csehországi kirándulás története.

A kezdet.

1932. augusztus hó 15-én a hvozdnice-i csehtestvér gyülekezet ifjusági egyesülete összejevetelt tartott. Nem jelentek meg sokan, mert ott éppen akkor állott az aratás és hordás javában. De így is összejöttek kb. 10-en. Az összejevetelnek az volt az érdekessége, hogy azon megjelent e sorok írója is, hogy amennyire erejétől és képességétől telik, ismertesse a magyar református Egyház és ifjuság helyzetét. Ezen ismertetés folyamán többször szó volt arról, hogy a történelem folyamán hányszor haladt együtt, vagy párhuzamosan a két nemzet protestánsainak története. Különösen megragadta a hallgatók figyelmét azoknak a papoknak hősiessége, akik a türelmi rendelet kiadása után elmentek a cseh protestánsok hívására Cseh- és Morvországba, hogy hirdessék Isten Igéjét. Mindent nagy figyelemmel hallgattak, amit csak mondtam mostani helyzetünkről is. Az ismertetés után jöttek a kérdések és egész szép diskurzus kerekedett. Hogy azonban itt ne álljunk meg, a végén konkrétumokba igyekeztünk foglalni a megbeszélés eredményét.

Igy vetődött fel az a terv, hogy az ifjuságnak *kell* valamit tenni a két egyház közötti kapcsolat kimélyítésére, illetve felvételére. Mert a legtöbb bajnak és nézeteltérésnek, sokszor ellenségeskedésnek a tények nem ismerése az oka. Az egyházi közvélemény mindkét részen teljesen tájékozatlan ebben a kérdésben. Végezetül abban állapodtunk meg, hogy az ifjuságnak meg kell ismerni egymást. De hogyan? Mert mindenütt szembe találtuk magunkat az anyagi nehézséggel. Az erős akarat és őszinte jószándék azonban ezt az akadályt is legyőzte és egyelőre azt határoztuk, hogy a hvozdnice-i ifjusági egyesület megajánlást tesz egy olyan tőkének az összehozására, amelyből magyar református diákok Csehországba a nyári táborban részt vehetnek. Ugy szintén megkeresik az ifjusági egyesületek országos szövetségét ezen eszme megvalósításának keresztülvitelére. Ez volt a kezdet.

Egy esztendő . . .

A határozat, bármily szép és nemes volt is, nem jelentett volna semmit, ha nem valósul meg. A legtöbb határozat sorsa az, hogy sohasem lesz belőle valóság. Most azonban nem ez történt. Csakhamar megjelent az ifjusági ujságban a szövetség felhívása a gyűjtésre, valamint szorgos levelezés útján az ügy kellő előkészítése. Érdekes, hogy a csehek attól féltek, hogy nem lesz jelentkező, aki a megbízást elfogadja. A kérdést azután egész éven felszinen tartottuk. Az adakozás is megindult és első volt a hvozdnice-i ifjusági egyesület 50 koronás megajánlásával. Multak a hónapok és mind közelebb jött a várva-várt szünidő. Addigra olyan formában konkrétizálódott az elhatározás, hogy a csehtestvér ifjusági egyesületek szövetsége 10 napra 10 magyar református ifjút ingyen lát vendégül nyári táborába, amely Hradec Králové (Königgrätz) mellett van kb. 10 km.-re. Közben egy másik terv is felvetődött és pedig a magyarországi református ifjusági mozgalmakkal is szerették volna felvenni a kapcsolatot a csehtestvérek. Sok nehézség legyőzése volt szükséges, amíg eljutottunk az indulás napjáig. A meghívásra jelentkezett 7 komáromi és 2 kassai résztvevő, akikhez csatlakozott egy magyarországi kiküldött, aki csereképpen vett részt a táborban. Helyette a balatonszárszói KIE táborban látnak vendégül egy csehtestvér kiküldöttet.

A remények valóra válnak.

Elkövetkezett az indulás napja is: július 18. Először Prágát néztük meg, amennyire időnk engedte 2 nap alatt. Ez egy kis kitérő volt, de nem került sokkal többbe. Július 21-én érkezünk meg a Komensky-nyári táborba Béleč-be. Összesen 10-en voltunk. A fogadtatás szép és szíves volt. Mi voltunk a tábor szenzációja akkor, mert később csappant az érdeklődés. Eleinte csak nézdelődtünk, mert új volt minden. Hamar meg is szoktuk. A tábori életnek is meg vannak a maga szépségei. A reggeli tornától kezdve az esti tábortűzig minden úgy volt összeállítva, hogy minden résztvevő kellemesen töltsen a napot. Hosszadalmas volna itt leírni a tábori életet, bár érdekes és tanuságos volna a mi számunkra is. De talán majd más alkalommal.

Most még röviden arról a külön programról kell megemlékezni, amely a mi kedvünkért lett beállítva. Erre a hétre meghívták a táborba mindazon nem római katolikus ifjusági szervezeteket, amelyek hajlandók a közös munkára. Képviseltette magát: az evangéliumi csehtestvér, a csehtestvér (szabad), a baptista, német evangélikus, a szlovák evangélikus és a magyar református ifjuság. A megbeszélések tárgyát a nemzetek és felekezetek között fennálló egyenlenségek megállapítása és azok eltüntetése, vagy legalábbis csökkentésének módjai képezték. Ezekre a kérdésekre is szeretnék később visszatérni. Most csak annyit, hogy na-

gyon hasznosnak mutatkozott ez a kis konferencia.

A szíves vendéglátás feleltette velünk a napok mulását és csak azt vettük észre, hogy itt a bucsuzás órája. A 10 napot nem töltöttük ki egészen, mert közben úgy alakultak a körülmények, hogy indulnunk kellett hazafelé.

Egy kis kitérés.

Július 29-én ültünk vonatra és elindultunk, hogy meglátogassuk Jimramov városát. Az itteni lelkész, (megérdemli, hogy nevét is kiírjam) Prosek Otto, aki egy évvel előbb még Hvozdnicén működött, meghívott gyülekezetébe. Bár kis kitérőt kellett tennünk, mégis örömmel fogadtuk a meghívást. Nem is csatlakoztunk. Ugyanaz a vendégszeretet, szíveség fogadott, mint a táborban. Itt egy vasárnapot töltöttünk, de ezért is nagyon hálásak vagyunk. Alkalmunk volt végig hallgatnunk a gyermekek ágendázását és amíg ők feleltek, mi éreztük, milyen nagy hatalom és erős kapocs a közös hit. Templomuk és istentiszteletük lefolyása csaknem olyan, mint a miénk. Megcsodáltam énekeskönyvüket, amely 1000 oldalas és még a türelmi rendelet előtti időből származik. De tudnak is énekelni! Délután az ifjuság számára volt összejövetel. Mindenki meghatódást érzett, mikor mi megjelenünk közöttük, mint az önfeláldozó missziólelkű papok késő unokái. Jimramovban az első 3 lelkész szintén magyar volt. Bár a második: Blazsek Mihály szlovák származású volt, de a műveltségét Debrecenből hozta. Ő fordította le a Szikszay-t cseh nyelvre. Sok minden a tollam alá kívánkoznék még, de most el kell hagyni.

Amikor most mégegyszer átgondolom és átélem mindezeket, az is eszembe jut, miért hagytuk mi ezt a gazdag lehetőséget kiaknázatlanul eddig? Olyan erőktől fosztottuk meg magunkat, amelyeket nem tudtunk pótolni. Miért van, hogy 14 esztendei egymásmellett való élés után még mindig járatlan utakon kell errefelé járnunk?

A kezdeten túl vagyunk már, gondoskodni kell a folytatásról!

Tóth Kálmán.

Ütött a cselekvés órája.

Tudvalevő, hogy az 1919—20 évekről jogtalanul visszatartott kongrua s vele kapcsolatos intézményeinkhez formált törvényes igényeink érvényesítése és kézhezvétele érdekében mennyi sok meddő kísérlet: kérényezés, deputációzás, gyűléseinken, egyházi és napi sajtóban rekriminációk, hatóságaink írásbeli felterjesztései, szóbeli tárgyalásai, parlamenti interpellációk, sőt miniszteri ígeretek (Dr. Markovics 1925 ben) történtek és hangzottak el anélkül, hogy ez a súlyos sérelem egy lépéssel is közelebb jutott

volna a becsületes és közmegnyugvással járó megoldás, illetve orvosláshoz, — leszámítva azt a kivételt, ami éppen lehangosabb bizonyítéka a sérelemnek és igényeink jogos voltának, mely szerint 29 lelkészársunk valami különös módon, hihetőleg protektorok segélyével megkapta illetményét. Ugyanezt másoktól, a nagy többségtől hamis ürüggyel, vagy rideg, semmitmondó indokolással, — magamat illetően midőn a közgazgatási bírósághoz vittem az ügyet: formai kifogásokkal — gáncsolta el a Referátus. Ujabb sürgető beadványomra az a válasz érkezett minap püspöki hivatalunkhoz hogy: „*az ügy tárgyalásába bocsátkozni a fedezet megállapítása nélkül nem lehet, de fedezetről gondoskodni sem lehet*“.

Nem az-e a valóság, hogy igenis volt fedezet! A nemzetgyűlés megszavazta, a költségvetésbe beállította, de nem nekünk fizették ki, törvényellenesen idegen kézre jutott az, ami bennünket illetett volna meg.

Megegyezik e az állami jogrenddel, igazsággal, lelkiismeretességgel, ilyen sérelmet elkövetni és annak orvoslását 13 év óta halogatni, törvényellenességét azzal is dokumentálni, hogy kirívó részrehajlással egyeseknek — akiknek semmivel sem volt több joguk hozzá, mint másoknak — mégis kezébe juttatta azt, amit a nagy többségtől megtagad!

Kénytelen vagyok nyilvánosságra hozni, ami most ujabban történt velem e kérdés körül.

Május hó elején egy hajmeresztő fizetési meghagyást kaptam az adóhivaltól; a befizetni követelt rémületes összeg eredetét tudakozván: kitűnt, hogy abban tekintélyes tételekkel a *késedelmi kamat* szerepel.

Micsoda szép igazság lenne az, hogy mi szolgáltatassuk be pontosan az adót, késedelem esetén busás kamattal, ellenben az állam mulli fikálja azt, amivel nekünk annyi idő óta tartozik!?

Kísérletet tettem tehát a kölcsönös elszámolásra. Az adóhivatalnak felajánlottam, hogy eltekintve a késedelmi kamattól, a tényleges adóhátrálékot számoltassa el a minisztériummal kongrua követeléseembe, sőt a felesleget felajánlottam *munkakölcsön* jegyzésre. Külön levélben felkértem a miniszter urat, hogy tegyen igazságot ebben az ügyben s az eddigi sérelmet egy ujabbal: adóvégrehajlással ne tetézzék! Az ügy a Referátushoz került s az adóhivatalnak azt a választ adta, miszerint „*nincs tudomása arról, hogy nekem valamely követeléselem vagy járandóságom lenne*“. Ez tehát most már nyílt letagadása a tényeknek! Lehet ezt szó nélkül hagyni és tovább tőrni és várni?!

Kartársaim! ütött a cselekvés órája! Ne tegyük nevetségessé és ne engedjük jogainkból kiforgatni magunkat! Forduljunk a polgári bírósághoz, annak lelkiismeretbeli és törvényes kötelessége és hivatása igazságot szolgáltatni minden melléktekintet és részrehajlás nélkül!

Bratislavai derék hitsorsosunk Dr. Szilárd Marcell (Köztársaság tér) ügyvéd úr ígéretét birom, hogy ügyünket önzetlen jóakarattal kezébe veszi s meghatalmazásunk esetén az államkincstárt, jótalanul visszatartott törvényes illetményeink és kamataiért perbe vonja.

Legcélszerűbb lesz egyházmegyénként egyetemlegesen kiállítani a meghatalmazást és egy kimutatásban feltüntetni egyéenként a követelés összegét.

Hogy a kimutatás pontos és kifogásolhatatlan legyen: tudatom, hogy mi cimen és mennyi illetett meg bennünket a különböző járandóságokból, ahogyan azt az ág. ev. lelkészek is kapták.

1. Kongrua azon összegben, ahogyan az államfordulatig kinek-kinek folyósítva volt.

2. Korpótlék a 19 és 20-ban számítható szolgálati évek után és fokozat szerint. (1913. XXXVIII. t. c.)

3. Drágasági segély minden lelkésznek egyformán 1200 korona.

4. Ruházati segély a lelkésznek 1000, gyermekek és feleség után a 400 korona.

A családi pótlékot, — úgy hiszem — megkapta mindenki, ezt az adóhivatalok kifizették, de ha valaki nem kapta volna meg, számítsa fel azt is az 1917. IX. t. c. szerint.

Akik netalán bizonyos részét kapták volna meg a járandóságnak, azok a hátralevő követelést mutassák ki.

Az 1920 óta elhalálozott kartársak jogutódainak követelése is befoglalandó a kimutatásba, az akcióról informálандók s a meghatalmazásba is befoglalandók.

Fontos dolyg, hogy ezt az ügyet kiki a saját érdeke szerint s mindnyájunk közös érdekéből fogja fel s közömbösnek ne tekintse! Ebben solidárisoknak kell lennünk. Az igazság senkit se feszélyezhet, ezt a harcot most már körömszakadtig meg kell vívnunk, a tartózkodás, félnkség, vagy sült gesztenye várás nem lenne jellemes dolog. Cselekedjünk tehát hamar és egyesült erővel!

Nyitra, 1933 aug. 25.

Sedivy László
ref. lelkész.

N. B.! Egyházmegyei gyűlés alkalmával legcélszerűbb lesz az ügyvédi meghatalmazást aláírni, ahol pedig ez már meg volt, gyorsan továbbítandó körlevéllel.

H I R E K

— **Meghívó.** Az ungi egyházmegye tisztikarát és az em. segélyosztó bizottság tagjait folyó hó 6-án szerdán d. u. 3 órára Nagykaposra a református iskola helyiségébe előértekezletre meghívom. Külön értesítést nem küldök. Salamon, 1933. aug. 31. *Szücs István* s. k. esperes.

— A „Szeretet Olvasókönyv” következő, IV.—V. évfolyam részére elkészített kötete, a most beálló tanévre, — közbejött akadályok miatt, — nem jelenhetett meg. Az olvasókönyv keresztülment az egyházi tanügyi fórumokon és a legkedvezőbb bírálatban részesült; az állami aprobáció elnyerése végett pedig még május havában benyújtatott a kézirat az iskolai minisztériumhoz, onnan azonban mindezideig vissza nem érkezett. Ezen utóbbi ok miatt maradt el tehát a könyv kiadása. Felkérjük iskoláink vezetőit, különösen pedig az érdekelt tanítókat, hogy a IV.—V. évfolyamba új olvasókönyvet a mostani tanévben semmi esetre se vezessenek be, mert a „Szeretet Olvasókönyv” az ezután bekövetkező tanévre feltétlen meg fog jelenni. A „Szeretet Olvasókönyv” II.—III. évfolyamu kötetét azonban annál nagyobb buzgalommal terjesszék és ne legyen egy iskolánk sem, ahol idegen olvasókönyvet használnak!

— A nyári iskolai szünidőt a magyar kultuszminiszter a nyári kedvezőtlen időjárásra való tekintettel a tanuló ifjuság testi és szellemi egészsége érdekében a középfoku és alsóbbfoku iskolákban szeptember 15-ig meghosszabbította.

— Nagyváradí Református Iparosotthon. A nagyváradí református egyházközség presbitériuma — könnyíteni akarván azon a súlyos nehézségen, hogy vidéki egyháztagok gyermekei alig helyezhetők el — néhány hónappal ezelőtt egy iparos tanulóotthont nyitott meg, ahol a munkaadók által fizetett csekély díj ellenében kellő felügyelet alatt, étellel és lakással látja el a tanulókat.

— A magyar kereskedelemügyi minisztérium elkészítette a vasárnapi munkaszünetre vonatkozó rendelettervezetet. A tervezet szerint országos, vagy heti vásárok a jövőben munkaszüneti napokon, ünnep és vasárnapokon nem tarthatók.

— Luther emlékűnnepet készül tartani a német evangélikusok nagy tábora abból az alkalomból, hogy folyó évi november 10-én lesz 450 éve annak, hogy Luther Márton született. Eislében minden évben megünnepli ezt a napot, de most egy Luther-hetet szándékoznak tartani és pedig 20—27 között, amikor nagy történelmi felvonulás, ünnepi játékok, Luther kiállítás, templomi hangverseny és az Evangéliumi Szövetség ünnepi nagygyűlése fogja a résztvevők számára emlékeztetessé tenni ezeket a napokat.

— A zsidók Palesztinába az 1933. év eleje óta újabb tömegekben vándorolnak ki. Az 1932 év második felében 2000 zsidó költözött Palesztinába, míg ez évben havonta átlag 750 ember vándorol oda, bár a munkanélküliség és a szegénység nagy. A zsidók birtokvásárlása is emelkedett ezekben a hónapokban. Az arab benschülöttek részéről erős ellenállással találkozik ez a bevándorlás s a már megszervezett arab felkelők bejelentették az angol kormánynak minden együttműködés megtagadását, amíg ezt a bevándorlást a kormány engedélyezi.

— Németországból 3 millió márka ment 1931-ben mint missziói adomány a pogány országokba. Ugyanebben a nehéz esztendőben a német nép 11 milliónyi összeget fizetett ki Franciaországnak — ajakruzsra.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat a csúzi ref. tanítói állásra. Javaldalma: 1.) Lakás természetben, 336 kor. lakbérpótlék. 2.) Kézpénz évi 1200 kor. negyedévi előleges részletekben fizetve. 3.) 20 kor. kertilletmény. 4.) Államsegély, mely kérelmezve lesz, de amelyért az egyház felelősséget nem vállal. Kötelessége: I—VIII. oszt. növendékek lelkiismeretes oktatása, vallás és énektanítás. Tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak oklevéllel és állampolgársággal bíró férfi és nő tanítók. Pályázati határidő 1933. szept. 7. *Presbitérium.*

„Szeretet Olvasókönyv”

valamint az összes magyar és szlovák iskolák részére szükséges tankönyvek, a legújabb számozott előírással, irásos füzetek, író és rajzszerek állandóan raktáron vannak és a szokásos engedmények mellett kaphatók

Meiman Vilmos
könyv- és papírkereskedésében
Velké Kapušany, Slovensko.

Postai rendelések utánvétellel eszközölhetnek.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Veleke
Kapuán y” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicserei
lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A presbiteri látogatás értéke.

Irta: Rev. Dr. John Lendrum (Elgin).

Mi a legjellemzőbb vonása a mi skót refor-
mátus egyházunknak? Nem az egyházközségi
és egyházmegyei tanács, nem istentiszteletünk
egyszerű formája, nem a mértékes zsoltárok,
amelyeket énekelünk. Ami leginkább szemébe
ötlök az angol, vagy a külföldi látogatóknak, ami
kiváltja csodálatát és irigységét: az nem egyéb,
mint az egyház nő és férfi tagjainak igen széles-
körű önkéntes szolgálata.

Vannak nekünk természetesen fizetett egy-
házi alkalmazottaink: lelkészek, orgonisták, egy-
házi szolgálók, de ezeknek száma össze sem ha-
sonlítható az önkéntes munkások — presbiterek,
diakónusok, ügyvezetők, jegyzők, pénztárnokok,
tanítók, adománygyűjtők, énekkari tagok — ha-
talmas seregével. Nincs még egy egyház a vilá-
gon, amely az önkéntes munkások olyan csapa-
tával rendelkezne, mint a miénk és nekünk lel-
készeknek el kell ismernünk munkájuknak ér-
tékét s őszintén be kell vallanunk, hogy segít-
ségük nélkül nem tudnánk boldogulni.

És ezeket a szolgálatokat teljesen ingyen
kapja az egyház, minden jutalmazás nélkül, jól-
lehet ezek nem kis mértékben veszik igénybe
az önkéntes munkás idejét és erejét. Valóban
tisztán a szeretet munkája ez. S az a lélek,
amely ezeket a munkákat végzi, nem kevésbé
értékes, mint maga a munka, mert ezt épen az
a szerető, önzetlen, jóakaró, szives lélek teszi
hatékonyá és vonzóvá, amely a munkakészség
forrása volt.

Az első keresztyének gyanusak és gyűlöl-
tek voltak a római birodalomban még Krisztus
halála után 300 esztendővel is, de a keresz-
tyénség fokozatosan szétáradt az egész birodal-
omban s maga a császár is keresztyénné lett.

Mi okozta ezt a meglepő átalakulást? Az
talán, hogy a nép hallotta az evangéliumot az
utcák szegletein prédikáltatni s azt jónak talál-
ván azonnal hittek a Krisztusban és keresztyénné
lettek? A nagy átalakulás oka sokkal inkább
az volt, hogy a pogányok ismeretségbe jutottak
keresztyén nőkkel és férfiakkal s úgy látták,
hogy azok jók, boldogok, törekvők, bátrak, ön-
zetlenek, barátságosak és szivesek mindenkis-
hez: gazdaghoz és szegényhez, szabadhoz és
rabszolgához egyaránt. Aztán érintkezésbe jöve
velök, az ő hitükből épültek. Megengedem,
hogy hallgatták az igehirdetést is, de igen so-
kan közülük, különösen akik addig nem igen
édeklődtek a vallás dolgai iránt, az igehirde-
tésben csak távoli, határozatlan szavakat hal-
lottak, azt is idegen nyelven. De amikor érint-
kezésbe jutottak keresztyén nőkkel és férfiakkal,
amikor látták, hogy ezek milyen sugárzóan
boldogok és gazdagon emberiek: ez volt az,
ami a keresztyénség megértésére és megbecsü-
lésére egyszerre rávezette őket.

Hitünk szerint az Isten testben megjelent a
Jézus Krisztusban. De hogy a világ keresz-
tyénné legyen, úgy hisszük, még egy más inkar-
nációra is van szükség, arra t. i., hogy Krisztus
inkarnálódjék az emberekben. Nem elég az
Igazságot csak szavakban kifejezni, amelyek
többnyire általánosak és elvontak. Ki kell an-
nak fejeződnie *tényekben*, férfiak és nők csele-
kedeteiben. Az Igének még egyszer testté kell
lenni, mert csak ez érthető meg a közönséges
ember előtt.

Azt mondják, hogy Skóciában ma egy millió
lélek él az egyházon kívül. Hogyan lehet őket

abba visszavezetni? Nem a prédikálás által. Sokan közülök nem élnek intellektuális életet, sokan közülök sohasem voltak templomban és bajos is volna őket egyszerre oda vezetni s különben sem értenék az istentiszteleti szertartást s az igehirdetést. De ha az ilyenek találkoznak és hozzákapcsolódnak keresztyén férfiakhoz és nőkhez és látják, hogy azok mindig vidámak, lekötelezően szivesek, mentesek minden kapzsiságtól és nagyképüségétől, akkor ezek által a szép tulajdonságok által megilletve és vonzatra, idővel visszanyerhetők lesznek az egyház számára. A Krisztus világossága tulmagasan lobog számukra, mert tekintetük a földre van szegezve és sohasem tudnak felfelé nézni, de ha ez a fény magukféle férfiakból és nőkből fog kiáradni, azt meg fogják látni s az ember iránt való szeretetből az Isten iránt való szeretet fog kiteljesülni. Nem az a keresztyénség beszédes és vonzó, amelyet a lelkész szavakban fejez ki, hanem az a keresztyénség, amely a laikusok életében és cselekedetiben tükröződik. S ezért van az, hogy az evangélizáció munkájában a presbíterek előtt nagyobb lehetőségek állanak, mint a lelkészek előtt. Az ő tisztük körüljárni körzetükben s szétosztani az urvacsora vételére jogosító jegyeket. De ha ez a kötelesség csak lárasztó kényszermunka számukra, akkor magukban úgy gondolkoznak, hogy ők tulajdonképen csak a kifutó fiu szerepére vállalkoztak s abba a kísértésbe esnek, hogy postán küldjék el azokat. Vagy ha szegénylősek és félnek, hogy alkalmatlanok lesznek, akkor az ajtónál fogják kézbesíteni a jegyeket és nem mennek be. S ha így cselekszenek, nagy hibát követnek el s elszalasztják a legjobb alkalmat.

Bizony be kell menniök a házba, hogy lássák annak lakóit és szóba álljanak velük; sziveséget kell mutatniok, nemcsak azért, hogy szivesen lássák őket, hanem azért, hogy értékes szolgálatot végezzenek Krisztus és az Ő egyháza érdekében. Az emberszerető presbíter többet tud elérni, mint az istenes lelkész. Egy barátságos látogatás kis dolognak látszik, de következményeit tekintve igen nagy dolog: a hatalom és befolyás dolga. Minden látogatás értékes, mindenik segít összeforrasztani vagy erősíteni a kapcsolatot a nép és az egyház, vagy épen a nép és a Krisztus között. A szives jóakaratot vive Krisztus képében járunk és hirdetjük Őt.

A „Life and Work” szeptemberi számából
ford. (Ms.)

*Krisztusra építeni annyit tesz,
mint rajta keresztül függeni össze
a világgal és az Istennel.*

Dr. Ravasz László.

Újabb, másszemponotù hozzászólás konferenciáinkhoz.

Engedtessek meg ezuttal számomra, hogy hozzászóljak Tóth Kálmán komáromi segédlelkész-kollégám kétrendbeli irásához, mely hivatalos lapunkban a diákkonferenciáinkkal foglalkozott és a folyó év július 16 i 29. és aug. 20-i 34. számában jelent meg. Válaszomra egyedül és pusztán az igazság kényszerit. Minden diákkonferenciánkon ottvoltam, meg pár másokén is; minden előadót, majdnem az összes régi konferenciás hallgatóságot személyesen ismerem; továbbá mindjárt egy évtizede foglalkozom, szándékomon és törekvésemen kívül, ifjusági ügyekkel; végül egyetlen konferencián sem tartottam előadást, úgyhogy elfogulatlan bírálati álláspontom megőriztem, legalább ezzel. Alábbi megjegyzéseimben nem védekezem, nem védek és nem támadok senkit és semmit, csak utalok a valóságra, ezzel viszont tartozom a tényeknek és az igazságnak, mint minden theologus velem együtt.

I. Tóth Kálmán kollégám szerint az ifjusági munka csődbe jutott. Miért jutott volna csődbe? Tán azért, mert két évig nem volt diákkonferencia és mert két theologus más, nagyobb munkakörű elfoglaltsága miatt nem tudott régi módján munkálkodni ezen a téren? Azonban az ifjusági munka nem a konferenciák voltak; az itteni ifjusági munkát nem jelentette és nem is jelentheti két ember: ez tudott dolog. Az ifjusági munka színhelye 1931 előtt és azóta is a főiskolás városok és a középiskolás diákmunka Beregszászon, Érsekújváron, Kassán, Léván, Rozsnyón, Ungváron ugyanugy, mint Komáromban vagy Pozsonyban. Legfeljebb a görögtüzes, szemkápráztató sajtóbekonferálás hiányzik és hiányzott, amely bizony nemis tartozott sosem hozzá.

A konferenciák magukban nem az ifjusági munka, mégcsak nemis a korona az ifjusági munkán. Csak egy rész belőle és benne, nem a legfontosabb, mégcsak nemis fontos. Fontos, legfontosabb az egyéni munka. A konferencia a csoporté, a tömegé. De mikor volt a keresztyénség, különösen a reformációs értelemben vett keresztyénség, tömegjelenség? Ma a konferenciás csoportmunka után elkövetkezett, ahogy ez természetes, a továbbfejlődés, amely a személyes munkában jelentkezik.

Még egyet ide: aki tudja a lelki élet törvényeit, ismeri, hogy minden termékeny időt szünet előz meg. Ez kell és van, most is. A konferenciák szünetelése: kellő és termékeny pauza.

Hamis általánosítás ezért ma a csőd bejelentése, kicsit korai és nagyon kétségesen komoly. A theologusnak viszont komolynak kell lennie.

II. Mind a hat régi diákkonferencia számunkra kettős jelentésű volt: 1.) itt kaptunk mindig - református - keresztyén feleletet hitünk és tudásunk mai kérdéseire egyházunk itteni vezetőitől, akik mindenben előttünk jártak;

2.) ezenkívül jelentette a következő év további élet-munkatervét.

Mindegyik konferencián az egyházas, Iráson alapuló református keresztyén hit és tudás szólalt meg, még a híres és hírhedt lévain is, így lettek az ifjuság előtt a református keresztyén világnézet és életszemlélet kifejezői. Kezességet jelentenek állításomhoz az előadók, akik mindig a vezető idősebb generációból kerültek ki. Mert becsültük és becsültük a kort és az atyák generációjában tiszteltük az időt, a tapasztalatot, a tudást, vagy Pál szavaiban: a hitet, reménységet és szeretetet, amellyel jöttek és szóltak hozzánk. Mert ez a fiatalság látni, tudni, élni akart az Irás szerint, azért kérte fel az előtteállókat, mert tudtuk, hogy lehetetlenség és bűn az evangéliummal szemben, hogy tanult, tudó és hívő idősebb keresztyén helyett, mondjuk egy kezdő, nehézségekkel küzdő, nagypipájú és kisdohányu káplánt küldjünk az előadó dobogójára, aki még prédikációiban is benne marad. Tudtuk és tudjuk, hogy az életben ma van ellentét az apák és fiak generációja közt, éshogy ez a konferencián is meglesz, de mi tiszteltük és tiszteltük ma is a kort. Valljuk, hogy az a fiatalság, amely nem becsüli a kort, nem tiszteli az Örökévalóságot; hiszem, hogy aki megcsonkítja az igazságot, kezét emel az Igaz ellen is.

Fiatal emberek építő konferenciát nem tarthatnak; mély, komoly, építő összejövetelhez, ismerjük csak el őszinte alázattal, kell az atyák jelenléte, szava, irányítása, tudása, tapasztalata és főképen hite.

Volt vita is ezeken a konferenciákon, mert hiszen az élethez tartozók, de a vita nem önmagában önmagáért volt, hanem elvek, fogalmak mai református tisztázását akarta és hozta meg református szempontból. Külömben minden konferencián megvolt egymásratalálásunk Krisztus előtt, amikor lecsitulit huszéves, heves hangunk és alázatos, őszinte bűnbánattal figyeltünk fel a kereszt királyára.

III. Egyet azonban nem értek, amikor kollegám merész, káros és kérdéses ugrással Isten itélő trónjára telepszik és általánosít; állítom nyíltan: hamisan általánosít, amikor írja: „Mindenkori hozta a maga isten nélküli gondolkozását... stb.” Előadóink: betürendben: Dr. Agyagási Sándor, Balogh Elemér, Galambos Zoltán, Dr. Kenessey Kálmán, Dr. Magda Sándor, Sörös Béla, Dr. Sutka István, Szőke István, Zsemlye Lajos, hallgatóságuk egyházunk fiatal értelmiségének színejava, amely nem szórakozást keresett és talált, hanem épülésért konfe-

renciázott, azonban mindig tudta, hogy az áldást nem ember adja, hanem Isten. Most aztán lehet, szabad, meggondolt, igaz úgy írni, mint ez a két beteg cikk teszi, hogy a konferenciák az előadók kedvéért voltak, hogy a hallgatóság „végigszenvedte” az előadásokat és hogy semmi áldást sem nyert belőlük? Mintha mindezt egy segédlelkész joga lenne ellenőrizni. Vagy nem emlékezik kedves komáromi káplánkollegám egy-egy viharos, mélybőljövő fogadkozó fel-lángolásra, amely a hallgatóságból csapott elő?

Tudom azonban, hogy ezek a konferenciák, konferenciáink, nem voltak tökéletesek. Oka, ránk, fiatalokra nézően állítom csak: hibásak, vétkesek, sokszor bizony bűnösök is voltunk. De egy kicsit öndicsérő, hogy most, két év „meddő” hallgatása után, jönnek újak, tökéletesek is tán, akik mindent másként, jobban tudnak, konferenciát rendeznek, amely „fontos”. Ezt másnak kell megállapítani majd személyükről, munkájukról, de nem sajátmaguknak. Hogy aztán mi lesz a megállapítás eredménye: nagyon kétséges.

IV. A régi konferenciák fiatalságában volt egy mag, amely jelenti az új református értelmiség csapatát, nem nagy, de nem számszerint mérik az értéket. Ismerjük őket, munkájuk ma is megy előre, csak világi pályán működőkből sorolok fel egy-kettőt: Csáji Bertalan, Onódy Zoltán, Vargha Sándor, Tóth Gáspár, Zsemlye Károly és még mások. Igaz, nem negyven-ötven fontos konferenciát rendezők.

Konventünk, amelynek ifjusági munkánk mindent köszönhet, folyton figyelemmel kísérte az ifjuság ügyét. Ma is bizonyosan megtalálja azt a világi vagy lelkészi pályán működő idősebb vagy fiatal igazi református lelket, aki a munkát megint kezébe veheti. Művelt, európai horizontu, Nyugatot-járt, tudó és hívő keresztyén lesz, aki a kellő időben elhívást nyer, mert ilyenek is akadnak az újabb ifju lelkészi nemzedékben, gondolok itt a Konvent jelenlegi titkárára: Kiss Gyulára, vagy Nagy Sándor segédlelkészre. Kétségtelen, hogy olyan ember kell, aki nem anarkikus bírálatokban látja feladatát, aki tiszteli a felsőbbségét és a kort, aki élő hittel nyúl a munkához és izzig-vérig református.

Addig: ez a mostani csönd, csituljon le csak a felizgult kedély, nem a haláltusáé, mert mi is értünk különbséget tenni az élet és halál kettőssége közt. A megosztott és megosztott munka szerény csöndje ez.

Mindennek rendelt ideje van, mondja a Prédikátor könyve. A bibliaolvasó ember ismeri és érti a má, amely nem a halál hallgatása, hanem az élet csöndje. Ez ma a tavaszi, titokzatos életcsönd a lelki mezők messze-sikján. Lehet ezt a csöndet haragos, elfogult kritikával megtörni? Mert valaki nem érti áldását és jelentését?

V. A református segédlelkész feladata régen kiszabott: dolgoznia és imádkoznia kell, a kettő nincs szorosán szétválasztva sosem. A bírálat? Értelmetlen mindig, amikor a fiak feje fáj az atyák szerepében, amikor alulról történik; bűn és baj, amikor nem tiszteli az idősebb generációt és a feljebbvalót; anarkia kezdete, amikor megfélemledik a mesternek járó, Krisztustól parancsolt háláról és szeretetről; bíráló feletti ítélet, amikor az igazságot csonkítja meg. Isten országa és a munka benne nem lármás, mert az Ige nem szorul vásári kikiáltókra, hanem csöndes, alázatos, áldozatos és áldott.

Isten Igéje vezető, helyes és egyetlen igaz, igazi vezető fiatalságunk számára a konferenciás munkában és azon kívül is. Ez az Ige a fontos, keresztyénkedés a kellő, keresztyéne, akit korunk vár és kíván. Ez a keresztyénség és ez a keresztyén pedig, ismétlem, nem a bírálaté, hanem az Isten szerinti munkáé és imádságé.

Pozsony, 1933. VIII. 24.

Narancsik Imre.

A magyarországi ORLE

és az Országos Presbiteri Szövetség üléseit Nagykőrösön tartották meg augusztus 24-től 28-ig terjedő időközben.

Annak ellenére, hogy dul a rettenetes gazdasági válság, mégis 260-an jelentkeztek lelkipásztorok, részben családtagjaikkal — köztük kb. 60 családtag — és ezenkívül, mintegy 40 segédlelkész, tehát összesen lelkészjellegűek családtagjaikkal mintegy 300-an jelentek meg Nagykőrösön. Az egynapos presbiteri értekezletre pedig az ország különböző részeiből még ezen felül néhány száz presbiter adott egymásnak találkoztat Nagykőrös falai között.

Az ORLE tagjait, hozzátartozóit, valamint az egyházak presbitereit Nagykőrös egyháztársadalma szeretettel fogadta körébe szállásra és látta el a nagykőrösi református nagyháttal. A református hölgyek a legnagyobb figyelemmel látták el napokon keresztül a tanítóképző internátusi étkezésnél vendégeiket. Egy-egy alkalommal látta vendégül az ORLE tagokat a nagykőrösi református egyházközség és Nagykőrös városa, valamint egy alkalommal Nagykőrös társadalma.

Az előkészítésben hónapokon át folyt a munka Nagykőrösön és a főtitkár részéről, az ORLE-napok alatt pedig még a titkári kar fejtett ki buzgó működést.

Az ORLE szokásos évi seregszemléjének különösen ünnepi vonást adott az a történelmi időhatár, mely emlékeztet arra, hogy az Ur Jézus Krisztus váltság halálának ezerkilencszázadik esztendejét éljük. Ennek mondhatatlan nagy építő erővel adott kifejezést az az igehirdetés, melyet I. Kor. 1. rész 22—24. verse alapján tartott D. Dr. Ravasz László dunamelléki

püspök az Országos Presbiteri Értekezlet ötödik nagygyűlése előtti templomi istentiszteleten.

Az aktuális dátumoknak egyébiránt egész sorával jubilált az ORLE ez esztendői összejevetelén. Így Dr. Miklós Ödön nagyecsepelyi lelkipásztor összefoglaló előadásban emlékezett meg a református irányu reformáció első nyilvános színvallása 400 éves fordulójáról, Cop Miklós párizsi egyetemi rektor székfoglalójáról. Megemlékezett a prágai kompaktatában foglalt artikulusok keletkezése 500 esztendő ünnepéről, mely az első rést ütötte a római egyház rendithetetlen hitt falain, melyből az egyetemes papság reformátori gondolata következett.

Kegyelettel állott meg a zsolttárok magyarra fordítójának, Szenczi Molnár Albertnek, a magyar humanizmus utolsó nagyszerű hajtásának halála 300 esztendő fordulópontjánál. Osztozott az országosan készül emlékünnepeben, megemlékezve a magyar-lengyel barátságáról és a kegyelet néhány szál virágát helyezte lélekben koporsójára Báthori István erdélyi fejedelem, később lengyel királynak, születése 400 esztendő fordulója alkalmából, aki úgy maradt meg a római egyház támogatásában, hogy nem akadályozta fejlődésében a protestantizmust.

Több belmissziói és személyi évforduló között mély tisztelettel köszöntötte az ORLE D. Dr. Ravasz László dunamelléki püspököt 50 éves életkora határmegyéjén, aki Erdély földjén küzdött és férfiuva növe látott összeomlani sokat azokból, amiket maradandónak gondolt, életeszménynek érzett. Istennek nagyságos dolgait áldotta Dr. Szabó Aladár budapesti lelkipásztor születésének 70. fordulójának alkalmából, akinek magyar belmissziói munkája erőforrásává lett a mai kálvinizmusnak és hálájával fordult a szenvedő árvák és özvegyek könnyeit törülgető Dr. Kiss Ferenc ny. egyetemi professzor, a Kálvineumi árvaházak ügyvezető igazgatója felé hasonló születési évfordulója alkalmából.

A konferenciákat öt csoportban tartották és pedig rendszerint délelőtt a lelkési konferenciákat, délután pedig külön-külön csoportokban üléseztek az Országos Református Jóléti Társulat, a Nők (Papnék), a Vallástanító Lelkészek és a Segédlelkészek. Naponként a templomban: „A lelkipásztorra fejlődés útja János apostol élete tükrében” főtétel alapján különböző szempontokból tartott áhitatok vezették be a napi munkát. Az ülések után a templomban és egyik alapítványi iskolában: „Isten harca a választottakért” c. főtétel alapján különböző szempontok szerint tárgyalva tartottak istentiszteletek; az Országos Református Presbiteri Értekezlet ötödik nagygyűlése napján, vasárnap a Kálvineumi árvaházak javára műsoros vallásos-est volt a templomban.

Mintegy nagy kaleidoszkóp, úgy mutatta fel ez az ORLE konferencia különböző ágaiban mindazokat a problémákat, amelyek a mai ma-

gyar református lelkipásztort és a református lelkipásztor feleségét, meg a nőket érintik, mind szellemerkölcsi, mind anyagi vonatkozásokban. Elmélyült a konferencia a magyar református egyház missziói vizsgálatában épügy, mint ahogy Szabó Imre budapesti esperes indítványára a nagyszalontai egyházmegye egyházpolitikai indítványával kapcsolatban, kívánatosnak mondtotta ki, az 1925. évi kecskeméti ORLE közgyűlés határozatában megállapított, Egységes programjában foglalt politikai elveinek, a magyar református közvéleményben terjesztését, egységes politikai meggyőződés érlelése céljából.

A lelkipásztor önképzése nagyfontosságú elméleti és gyakorlati kérdését Dr. Veress Jenő tábori esperes, akadémiai professzor előadásában épügy részletesen tárgyalta, mint ahogy a lelkipásztorok és egyházak anyagi sérelmeit, utóbbiak között különösen a református népiskolák helyzetét, mely már ott tart sokhelyütt — mint Hajduszoboszlón is —, hogy a következő iskolaévben, szeptember elején, hacsak segítség nem érkezik addig, nem nyilhatnak meg az iskola kapui. Felmerült egy olyan megoldási lehetőség is, hogy a felekezeti jelleg ép-ségben tartása mellett, a vallás- és közoktatásügyi miniszteri államsegély emeltessek fel százszázalékiig. Az egyházi munka kiépítetlen területének, a diakoniatnak fejlesztése érdekében, diakonusképzőintézetnek Debrecenben folyó év őszen felállítását történelmi jelentőségűnek elismerve, elhatározta, hogy felkéri az összes egyházkerületeket a diakonusképzés anyagi terheinek hordozásában való részvételre; továbbá kifejezést adott azon óhajának, hogy anyaszent-egyházunk kebelében és érdekében munkálkodó intézetek egyházunk közvetlen felügyelete alá helyeztessenek.

Nagy fordulatot jelentő az a határozat, mellyel Debrecenben már lehetőleg folyó évben felállítanak egy Országos jellegű irodát, vele együtt sajtókatasztert, a missziói feladatok nyilvántartása végett. Ezeken kívül, midőn végig vezette tekintetét a konferencia a külföldi protestáns lelkészek közötti szellemáramlatokon, Görömbei Péter nagykállói lelkipásztor előadásában, az Országos Szeretetszövetség támogatása érdekében emelte föl kiáltó szavát.

A tudományos körkérdések közül kettővel foglalkozott. Az egyik a predestináció, a másik Arany János biblikussága. Elhatározta, hogy előbbi témát napirenden óhajtaná tartatni tovább is, újabb körkérdés formájában; utóbbi eredményéül megállapította Arany biblikusságát hitében, érzületében, költői képeiben, tárgyaiban.

A nők konferenciája felemelte tiltakozó szavát a divatos bűnök: a közös strandfürdő kinövései, tánc stb. ellen. Kívánatosnak látta a magyar népművészet pártolását.

A segédlelkészek konferenciája letárgyalta

a segédlelkészi pragmatikát, mellyel a hivatalos egyház fog foglalkozni.

Az ORJÓ igen értékes konferenciáján Dr. Gesztelyi Nagy László a Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara igazgatójának: „A magyar falu lelke” című előadásához D. Dr. Ravasz László püspök hozzászólásában fejtette ki a falusi lelkipásztor kettős feladatának, az ige és népe szolgálatának egymáshoz való viszonyát. Hirdette, hogy ki kell dolgozni a magyar református egyház falumissziójának a nagy és részletes programját, abból a szempontból, hogyan csoportosul ez az egész munka a magyar református lelkipásztor, mint az öntudatos falusi misszionárius körül? A konferenciai tárgyak közül különös érdeklődéssel fogadott téma volt az, melyet Csikesz Sándor főtítkár-egyetemi professzor tartott: Az Országos Református Kiállítás szükségességéről, céljáról, módjáról, mely belkörü és nem extenzív akar lenni és felekezeti féltékenykedést nem akar támasztani, hanem felgyújtani akarja az érdeklődést egyházunk multja, jelene és jövője iránt.

Az ORLE és az ORPÉ közgyűlése, kongresszusa megejtette a tisztújítást, elnökül újból az ORLE-nél D. Dr. Baltazár Dezső püspököt, az ORPÉ-nél világi részről mellette Dr. Balogh Jenő konventi világi elnököt, főtítkáruul Csikesz Sándor egyetemi professzort választotta meg. Megválasztotta alelnökeket, a régi titkárokat és még néhányat, felemelve számukat; végül az alapszabályszerinti 112 választmányi tagot. A „Lelkészegyesület” c. lap szerkesztésével továbbra is Dr. Erdős Károly egyetemi professzor bizatott meg, melyet szeptembertől valamennyi gyülekezeti lelkipásztor hivatala címére fognak küldeni.

Mind az ORLE, mind az ORPÉ közgyűlése eseménye volt D. Dr. Baltazár Dezső püspök elnöki megnyitója.

Jövő évre Budapest hívta meg az ORLE-t 1935-re Tiszaáninneri kerület generális meghívását — a helynek későbbi megjelölésével — tolmácsolta Farkas István püspök. 1936-ra újból Tiszántul következik és 1937-re a százéves fenállási jubileumára, Székesfehérvár jelentette be presbiteriuma meghívását a presbiteri szövetség számára is.

Az ókéscei kiránduláson egyszázat meghaladó számmal vettek részt. Az ókéscei és az utban szeretetvendégséget adó szolnoki egyháztársadalom kitünő szivessége, Okos Gyula ókéscei és Soós László szolnoki lelkipásztorokkal az élükön, a vendéglátó nagyörösi egyháztársadalom, élükön Patonay Dezső és Göde Lajos lelkipásztorokkal, vendégeik mély köszönetét és elismerését vették el szolgálataikkal.

A csehszlovákiai magyar református egyházból 10 lelkipásztor vett részt ezen a nagyszé-
rűen megrendezett és levezetett konferencián.

Lelkészerőtekezéslet Gömörben.

A gömri egyházmegye lelkészei augusztus 28-án tartották meg ez idei második értekezésletüket. Első értekezésletünk még tavasszal volt Tornalján, amikor megemlékeztünk arról a nagy veszteségről, amely főt. Péter Mihály püspök urunk tragikus körülmények között bekövetkezett halálával érte egyházmegyénket. Tisztelet a hősnek, aki nemes ügy védelmében esett el.

Tárgyaltuk a templomi székek szabad használatának kérdését is és indítványunkra azóta már határozattá lett nálunk, hogy a gömri ref. egyházmegye a templomban semmiféle székjogot nem ismer el. Megtűri ugyan ott és addig, amíg békében használja a gyülekezet, de per esetén a székjogot azonnal megszünteti.

Tárgyaltuk a Dérer-féle iskolai törvénytervezet veszedelmeit és elköteleztük magunkat arra, hogy mindegyikünk a maga gyülekezetében minden lehetséges és törvényes eszközzel fel fogja ébreszteni a nagy veszély tudatát és a védekezésre kész elszántságot. Ha kell, fölveszszük és megálljuk a harcot iskoláinkért és sokszázados, ősi jussunkért.

Foglalkoztunk a tanítóképző felállításának nehéz kérdésével is és ki mertük fejezni ama véleményünket, hogy erre a mostani helyzet nem alkalmas. Az államkormány magatartása és gyülekezeteink szegénysége szerintünk várakozásra és óvatosságra készítet. De ezért senki se kiáltson anatómát reánk! Mert ha nem is rántottunk rögtön kardot azzal, hogy „vitam et sangvinem”, azonban azt sem fogjuk mondani, amit a rögtön kardot rántók közül igen sok, hogy „sed avenam non!” Ha lesz miért, ha lesz állami elismerés, ha akceptálni fogják az általunk képeztetett tanítók oklevelét: teljesíteni fogjuk a kötelességünket mi is. Ugyanazzal a hűséges áldozatkészséggel, amiről például a beretkei árvaház bevételei is tanuskodnak.

Ez évi második értekezésletünket éppen ott tartottuk meg: Beretkén. Jól esett tudnunk, hogy az az égő szív, amely az árvaházat fenntartó szeretet szimboluma gyanánt a kapuboltozatra van kimintázva, jelképezi a gömri sziveket is. Még pedig nem utolsó sorban! Az elmúlt esztendő, nehéz esztendő, bizonyították, hogy a gömri szivek nem szalmalánggal égnek.

Az árvaház vezetőit illesse köszönet azért a meleg otthonosságért, amellyel körülvevett bennünket. Lehetetlen volt nem éreznünk, hogy egy családot alkotunk és testvérek vagyunk.

Örömmel üdvözlöttük körünkben két világi vezérünket; Tornallyay Zoltán e. k. főgondnok urat és dr. Zehery István e. m. gondnok urat, akik értekezésletünkön eleitől végig ott voltak és megbeszéléseinkben felszólásaikkal is résztvettek.

Az értekezésletet elnökünk, Kövér Árpád tornallyai lelkész buzgó imája és Ádám Lajos naprágyi fiatal lelkésztestvérünk I. Tim. IV. 12.

b. alapján tartott szép bibliamagyarázata nyitotta meg. Utána az elnöki megnyitó-beszédet hallgattuk végig nagy figyelemmel.

Központi gondolata ez volt: A Genezáret halászáinak a mélyre kellett evezniök, hogy hálók megteljenek. A lelkipásztori munkának sem szabad sekélyesnek, felszínesnek lennie, ha eredményes akar lenni. Evezzünk a mélyre! E megnyitóbeszéd különben meg fog jelenni a Ref. Egyház és Iskolá-ban.

Ezután Kovács Bertalan tartott meleg érzéktől áthatott emlékbeszédet néh. Urbán Gyula harmaci lelkész felett. Majd nagy érdeklődéssel hallgattuk meg Nagy János hubói lelkésznek a hollandi ref. ifjuság vallásos neveléséről szóló előadását. Ez is meg fog jelenni a Ref. Egyház és Iskolá-ban. Végül Szőke István roznyói lelkésznek a belmisszió megszervezéséről szóló előadása következett és váltott ki élénk megbeszélést. Egyebek között ajánlotta az énekarokban való beszélgetések bevezetését, mint első fogantatást a gyülekezet megmozdítására; továbbá a lelkészi szakaszoknak baráti körökké való kiépítését (ami különben a rimavölgyi szakaszban már meg is van), és u. n. gyülekezeti napok tartását.

A gyűlést követő beszéd folyamán kedves vendége érkezett az árvaháznak: *Varga István*, volt naprágyi, nyugalmazott ref. tanító. Nem jött egyedül, hanem egy szerelővel és egy remek, 8000 Ké. értékű rádióval, melyet az árvaháznak ajándékozott és azonnal fel is szereltetett. E nagyszerű ajándékáért megérdemli mindnyájunktól a nagyrabecsülést, az árvaktól a hálát és megérdemelte az elragadtatásnak azt a csókját is, amelyet Bácsy Gyula árvaházi igazgató rögtönzött oda a bal orcájára. (K. T. I)

H I R E K

— **Halálozás.** *Kardos József* vendéglős nyug. állami utbiztos, a nyitrai ref. egyház presbitere aug. 28-án, rövid szenvedés után 72 éves korában elhunyt. Benne egyházunk egy hű fiát vesz-tette el, aki sok szép áldozatot hozott a különböző egyházi célokra. Legyen áldott közöttünk emlékezetel!

— **Értesítés.** A *losonci ref. theol. szeminárium*ban a beiratások f. évi szeptember hó 27-én lesznek. Az előadások szept. 28-án kezdődnek. A *lelkészsképesítő* I. II. vizsga október hó 3-án reggel 8 órakor kezdődik. Az *alapvizsgák* október hó 5-én lesznek. A *theologia első évfolyamára* jelentkezőknek, amennyiben előre be nem küldötték, be kell mutatniök érettségi bizonyítványukat, keresztelő levelüket, orvosi bizonyítványukat és lakóhelyük lelkészének bizonyítvá-

nyát, mely egyuttal erkölcsi bizonyítványul is szolgál. Theologus csak az igazgatóság által engedélyezett helyen lakhatik.

— **Lelkészválasztások.** A balazséri gyülekezet *Galgóczy Gyula* gecsei lelkészt, a kajdanói egyház *Kiss Ernő* mnkácsi s. lelkészt választotta meghívás útján lelképásztorául. Istenünk áldása legyen az új munkatérre hívott pásztorokon s a dicséretes egyetértésről tanuskodó gyülekezeteken.

— **Tanügyi bizottsági gyűlés Nagyszőlősen.** A Máramaros-Ugocsa ref. egyházmegye tanügyi bizottsága 1933. év augusztus 29-én tartotta meg évi rendes gyűlését Nagyszőlősen. Dr. Sárkány Lajos lelkész, tanügyi bizottsági elnök, megnyitó beszédében örömeinek ad kifejezést egyházmegyénk tanügyének magns színvonaláról, mely az elmúlt iskolai évben ismét csak emelkedett. Másrésztől iskoláink fenntartásához ragaszkodó elhatározásunkat veszélyeztetve látja a tervezett Dérer javaslat által. Kézenfekvő az az erkölcsi károsodás, mely egyházainkat iskoláink elvesztésével érné s bizonytalaná tenné 30 olyan tanítónak megélhetését, akik közül 19-nek kitűnő iskolája van és csak egynek elégséges. Reméli, hogy egyházaink továbbra is megadják iskoláink sikeres működéséhez szükséges szellemi és anyagi támogatást. A statisztikai adatok felsorolása után, mely pontos képet vetit egész iskolai életünkről, egy rövid, de a jelenlevők lelkét annál jobban megrázkéltató elbucsuzás történt. Állásáról lemondott ősz esperesünk, Nt. Biky Ferenc bucsuzott el tőlünk, aki 45 évig volt tanügyi bizottságunk tagja. Visszapillant a félszázad előtti iskolai állapotokra, mikor megfelelő iskolai épületek és alapos képzettségű és hivatásukat átérző tanítók még nagyon kevés számmal voltak egyházmegyénkben. A helyes irányt kijelölő és követő kitartó munka meghozta a kívánt eredményt, úgy hogy egyházmegyénk tanügye az elsők közé emelkedett. Köszönetét fejezi ki ezért a derék tanítói karnak. Jól esett ezt nekünk hallani távozó esperesünk ajkairól. Tudtuk mindig, hogy szeret minket és értékeli nehéz munkánkat. Atyai tanácsával mindig ott volt, hol arra szükség mutatkozott. Férfiúi erejének teljében pedig hatalmas szervezői képességét mutatta meg az egyházmegyének. Zsoltáros lelke, imádságos szíve — bár sokszor vérzett — erőt adtak az egyház érdekeinek védelmezésében. Eltávazása alkalmával kérjük őt, hogy tartson meg bennünket továbbra

is szeretetében. Mi mindig hálásan gondolunk ősz alakjára. Az isteni gondviselés tegye örömgazdaggá életének hanyatló alkonyát! „Boldog, kinek nem kell szánni Elvesztett idejét, s bánni.”
N. G.

— „**Szeretet Olvasókönyv**” valamint az összes magyar és szlovák iskolák részére szükséges tankönyvek, a legújabb számozott előírással füzetek, író és rajzszerkek állandóan raktáron vannak és a szokásos engedmények mellett kaphatók Heiman Vilmos könyvkereskedésében Velké Kapušany, Szlovénia.

HIVATALOS RÉSZ

A szlovéniai tiszáninneri református egyházkerület elnökségétől.

646/1933. szám. *M e g h í v ó.* Egyházkerületünk évi r e n d e s közgyűlését, 1933. évi október hó 11-én (Szerdán) d. e. 8 és fél órai kezdettel, Kassán, a Lőcsei házban fogja megtartani, amelyre a közgyűlés alkotó tagjait tisztelettel meghívjuk. A közgyűlés főbb tárgyai: Főgondnoki megnyitó, püspöki jelentés, elnökségi előterjesztések, tanügyi, számvevőszéki, pénztárnoki jelentések, Árvaház, belmisszió ügye, függő ügyek, egyházmegyék felterjesztései. Az egyházmegyei felterjesztések és a bírósági ügyek a püspöki hivatalhoz legkésőbb szeptember 15-ig feltétlenül beküldendők. Minden egyes határozat k ü l ö n jegyzőkönyvi kivonat alakjában, a bírósági ügyek *iratjegyzékkel* ellátva terjesztendők be, — későbbben érkező ügyek el nem fogadtatnak s a közgyűlésen nem tárgyalatnak. Október 10-én (Kedden) d. u. 3 órakor, a református egyház tanácsstermében bírósági ülés tartatik, kérjük a bíróság t. tagjait, hogy az ülésen kellő időben megjelenni sziveskedjenek. Ugyancsak október 10-én (Kedden) d. u. tartja a t a n ü g y i bizottság is ülést, a bizottság elnöke által kitűzendő helyen és időben. Egyuttal — az esperes urak útján — meghívjuk az egyházmegyék küldötteit is, kiknek névsora a püspöki hivatalhoz beterjesztendő. Nagyszalánc — Tornalja, 1933. szeptember hó 4-én. *Egyházkerületi elnökség.*

— **Pályázat.** *Ujbars* református egyház pályázatot hirdet az ujonnan rendszeresített, ideiglenes jellegű II-od tanítói állásra. Javadalma: egyháztól 1200 kor. alapfizetés, 400 kor. lakbér, 20 kor. kertpótlék. Államsegély kérvényezve lesz, de azért az egyház nem vállal felelősséget. Kötelessége a reábizott osztályok tanítása, egyházépítő munkákban segédkezés és a kézimunka tanítás. Pályázhatnak okleveles nőtanítók. Pályázatok kellőleg felszerelve szeptember 26-ig esperesi hivatalhoz Alsószece, u. p. Alsóvárád küldendők. Állás azonnal elfoglalandó.

Ref. Iskolaszék.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Verké Kapuſany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicserf lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A tanítóképző felállítása.

(Válasz az e tárgyban elhangzott hozzászólásokra.)

I.

Végtelenül örvendetes jelenség, hogy végre akadt egy közegyházi ügy: „a református tanítóképző felállítása”, amely annyira fel tudta rázni tespedő egyházi közvéleményünket, hogy hivatalos lapunk négy legutóbbi száma egy egész sereg cikkben foglalkozott a kérdéssel. Annál szomorubb azonban tapasztalni azt a nagy tájékoztatatlanságot, amely ez ügynél megnyilvánult és szinte fájdalmas hallani azt a sok fölösleges kétségeskedést és aggodalmakat, amit a tájékoztatatlanság szült. E tájékoztatatlanságért azonban legkevésbbé okolhatók azok, akik annak szenvedői.

Még 1931-ben, a kassai konventi gyűlésen, amikor a református tanítóképző felállításának terve legelőször öltött komoly formát, egy olyan megállapodás fogadtatott el, hogy a tanítóképző ügyét teljesen csendben, még egyházi közvéleményünk előtt is elhallgatva, fogja a konvent kezelni. Akkor ugy látszott, ez helyes eljárás lesz a mielőbbi siker elérése érdekében, jóllehet a mai helyzet teljesen megcáfolta a feltevéseket.

Ez szolgáljon mentségül arra nézve, ha a tanítóképző ügyével kapcsolatban egyházunk közvéleménye megrövidítettnek érzi magát.

Most azonban már kötelességünk a kérdések teljes anyagát kiteríteni egyházunk nyilvánosságára előtt. Ki kell állni nyíltan az igaz ügygel, kivált ha az a nagy közösség érdekét szolgálja s méginkább, ha a köz erejéből kíván életet nyerni. . .

Első és legfontosabb, amivel mindnyájunknak tisztába kell jönni, hogy milyen alapon

kívánja egyetemes egyházunk felállítani a református tanítóképzőt. Tudnunk kell ugyanis azt, hogy *e kérdésben nem az „egyházi”, hanem kizárólag az „állami” törvényekre támaszkodunk!*

A tanítóképzőkről egyes-egyedül csak az 1868. XXXVIII. t. c. intézkedik, amely ma is az egyetlen érvényes törvény, mert ezen alaptörvényen kívül sem a magyar, sem köztársaságunk törvényhozása más törvényt nem hozott. Ez a törvény intézkedik, hogy kiknek van joga tanítóképzőt felállítani és milyen feltételek mellett. Egyetemes Konventünk ezen törvény alapján és az itt meghatározott módozatok mellett fogott hozzá a tanítóképző felállításának munkájához.

Az 1931. évi konventi jegyzőkönyvből mindenki megismerheti, milyen keretek között gondolja a konvent a tanítóképző megszervezését.

Az előmunkálatokkal megbízott bizottság akkor, a konventi gyűlés után azonnal megkezdte munkáját. Elkészítette a felállítandó intézet szervezeti és rendtartási szabályzatát, teljesen az állami törvények és rendeletek alapján összeállította a tanítási tantervét, az intézet költségvetését és felszerelési szükségleteit, a fedezet módozatait s a Rimaszombatban tervezett épület tervrajzát. Azután mindezeket két beadvány alakjában benyújtotta az iskolai miniszteriumhoz. Az egyikben „bejelentette” a református tanítóképző felállítását, illetve megnyitását, a másikban államsegélyt kért az intézethez.

Az iratokat a konventi elnökség és a három kerületünk püspökeiből álló bizottság 1931. május havában személyesen adta át Prahában a miniszterium osztályfőnökének, aki megígérte, hogy június végéig feltétlen választ ad reájuk,

csak kérte még pótlólag beküldeni az építkezés pontos költségvetését, mivel államsegély az építkezéshez is lett kérvényezve.

Az ügy tehát a legjobb mederben indult. Egy sajnálatos tévedés azonban megakasztott mindent.

1932. márciusában az összes iratok, — amelyeket már rég a miniszteriumban gondoltunk, — az egyik lelkészi hivatalunkból kerültek elő. Ugyanis a hiányzó költségvetés miatt be sem adták a miniszteriumhoz, a költségvetés elkészítésével pedig senki sem volt megbizva. Az ungvári konventi gyűlésen azután Tornallyay Zoltán egyházker. főgondnok ur készségesen magára vállalta a mérnöki tervek elkészítését. *A beadványok tehát újra felszereltettek és 1932. június havában kerültek be ténylegesen az iskolai miniszteriumhoz.*

Az iratok még mindig a miniszteriumban fekszenek és „privát értesülés szerint” arra választ csak akkor várhatunk, ha az intézet felállítása, illetve megnyitása a leghatározottabb formában és véglegesen kezdetét veszi!

A törvény szerint csak a „magán” iskolák megnyitásához kell előzetes miniszteri engedély és ezek a „nyilvánossági jogot” is már csak azután kapják meg, mikor működésüket megkezdték és meggyőződtek róla, hogy a törvényes előírásokat betartják. Az elismert és bevett egyházi, felekezeti „népoktatási intézetek” (a tanítóképző is ide tartozik, mert az nem középiskola,) azonban az állami törvények szerint „eo ipso” nyilvánossági joggal bírnak, minden előzetes engedély nélkül felállíthatók; rájuk nézve a törvény csak bejelentési kötelezettséget ír elő, hogy a megszabott felügyeletet az áll. hatóságok felettük gyakorolhassák, Felekezeti „népoktatási intézetek” felállításához csak akkor kell előzetesen megszerezni az állami hozzájárulást, ha az illető iskolát államsegéllyel kívánja az egyház fenntartani. Sajnos, — bár az Egyetemes Konvent az államsegély jogához ragaszkodik és a felterjesztett iratok szerint ezt kéri is, — tanítóképzőnkhez államsegélyre, az államháztartás mai viszonyai között, nem számíthatunk. Ez tehát a másik ok, amiért a miniszterium betérjesztett iratainkra még mindig nem válaszolt.

Az Egyetemes Konvent ez év tavaszán tartott gyűlésén, kénytelen volt tudomásul venni a világi elnök úrnak, mint szenátornak az államháztartás ismerete alapján tett azon bejelentést, hogy tanítóképzőnkkel kapcsolatban ez idő szerint államsegélyt semmiképpen sem remélhetünk, tehát annak felállításánál és fenntartásánál kizárólag csak önrönkre támaszkodhatunk!...

Meg kellett tudni tehát elsősorban azt, hogy hiveink hajlandók-e vállalni a tanítóképző fenntartását. Ha igen, akkor hozzá fog a Konvent az intézet tulajdonképeni megszervezéséhez és azt olyanná fogja alakítani, hogy az úgy egyházi és iskolai érdekeinknek, mint az állami köve-

telményeknek mindenben megfeleljen; — de ha nincs mire építeni, nincs alap, hiveink válasza nemleges lesz: minek akkor előre szervezni, elhelyezésről, felszerelésről, személyzetről gondoskodni, biztosítani az állam és a még csak mesében lévő intézet jogviszonyát, stb., stb... Nem akart az Egyetemes Konvent abba a hibába esni, mint ama házépítők, akiknek előre megvannak a terveik, költségvetéseik, sőt bele is képzelik magukat jövődi lakásukba, csak egy bajuk van, hogy nincs pénzük, amivel házukat felépítsék.

Az Egyet. Konvent körültekintő, megfontolt eljárása, amellyel letette a ref. tanítóképző sorsát a gyülekezetek kezébe, fényesen bizonyítja, hogy a tanítóképzőt nem „jóhiszeműségre” akarja alapítani s még kevésbé akar „sötétségbe” ugrani, vagy az „illúziók rózsaszínű felhőibe” burkolódnai. Elsősorban meg akarja tudni, mire számíthat s ha szilárd alapokra talál, még egyszer számotvet minden tervvel és körülménnyel s csak azután kezd bele az intézet tulajdonképeni megszervezésébe, felállítási munkálataiba.

Nagyon tévednek azok, akik azt hiszik, hogy a gyülekezetek kedvező válaszával megadásával már is kész és befejezett dolog a ref. tanítóképző felállítása, illetve megnyitása. A tervek ugyan megvannak, de a realizálás majd csak ezután fog megkezdődni. Minden eddigi kombináció és terv újra átvizsgálják és csak akkor lesz elhatározva azok keresztülvitele, ha minden tekintetben üdvöseknek, célszerűeknek és keresztülvihetőeknek fognak bizonyulni a mostani körülmények között is. Ami pedig az egyik fontos kérdést, az állam részéről való elismertetést, illetve tudomásulvételt illeti, — amelyről láthatja mindenki, hogy mily rég folyamatban van, — egész nyugodtak lehetnek az aggodalmaskodók, hogy addig az intézet meg nem kezd működését, míg e tekintetben teljes garancia nem áll az Egyetemes Konvent rendelkezésére.

Emberi gyarlóság, hogy a lényeges, fontos kérdések elintézését mindjárt óriási nehéznek is képzeljük. Ezért gondolnak mindjárt sokan arra, hogy az állam részéről fog támadni a legnagyobb nehézség. Pedig tessék elhinni, ha minden olyan simán és könnyen menne, mint ez, már rég állhatna és működhetne a református tanítóképző.

Ha pénzből nem szorulunk az államra és intézetünk törvényszerűleg működik, az állam semmi nehézséget nem támaszt. Példák erre a most is működő felekezeti tanítóképzők (Orsolják intézete) s kivált a tavaly megnyitott nyitrai róm. kath. tanítóképző, amelynek felállítását szept. 1-én határozták el és szept. 15-én — mindent elintézve, — már meg is nyitották.

De e kérdéssel kapcsolatban még egy dologra kell rámutatni.

Theológiánk jogi helyzetéből — elég tévesen — analógiát akarnak felállítani a tanítóképző-

zöre. Pedig a tanítóképző „népoktatási intézmény”, a teológia pedig nem tartozik a népoktatás keretébe, de még csak nem is középiskola, hanem: főiskola! Mások tehát a törvényes előírások a két intézetnél! Annyira mások, hogy köztársaságunk törvényei szerint főiskolák létesítése csakis törvényhozási uton lehetséges! Ami tehát nagy nehézséget jelent a főiskolánál, azok a törvényes okok nem állnak fenn a „népoktatási intézeteknél”, így tehát a tanítóképzőkre nézve sem.

Mindezek dacára ismételten le kell szögezni azt aényt, hogy Egyet. Konventünk sohasem gondolt arra, hogy az állam tudomásulvétele nélkül nyissa meg a ref. tanítóképzőt! Ennek lehetőségét még feltételezni sem lett volna szabad senkinek! Valamint azt sem, hogy az Egyet. Konvent ne vetett volna számot népoktatás-ügyünk mai állapotaival, így többek közt a Dérer-féle tervezettel és azzal az áramlattal, amely meg akarja fosztani az egyházakat iskolafentartói jogaiktól.

Mi bizunk benne, hogy egyházunk még sokáig magáénak vallhatja iskoláit! Mert élni akar az iskoláival, fejleszteni akarja azokat és áldozatokra is kész érettük.

De azért az Egyetemes Konvent minden eshetőségre felkészült. *A tanítóképző felállításánál pl. olyan kereteket kíván meghuzni, hogy egy bekövetkező változásnál közegyházunkat se anyagi, se erkölcsi károsodás ne érje.* Az intézet tanszemélyzetének sorsa ne aggasszon senkit, mert egyházunk ugyanolyan szerződéses viszonyt tarthat fenn a tanítóképző tanáraival, mint amilyent az állam tart fenn sok helyen a középiskolai tanárokkal. Fentartás nélküli nyugdíj-kötelezettséget tehát nem vállalna közegyházunk, hanem azt vagy az állami nyugdíjintézetre, vagy a társadalom-biztosítóra hárítaná. Az esetleg megszüntetett intézet következtében tehát Egyetemes Egyházunkra semmiféle teher nem szakadna.

Tulzottak azok a kétségek is, amelyek a tan-személyzet megbízhatósága felől aggályoskodnak. A tanárok, ha államsegélyben nem részesülnek, teljesen egyházi hatóságaink fegyelme alatt állának, egyházunk minden befolyás nélkül, szabadon gyakorolhatná megválasztásukat és tetszés szerint csak akkor véglegesíthetné őket, ha arravalóságukat munkásságukkal is beigazolnák. Meg lehetne valósítani azt a régi, ideális állapotot is, hogy lelkesítő oklevéllel bíró tanárokat állítana be egyetemes egyházunk a tanítóképzőbe. Pl. a Pozsonyban székelő püspöki titkárok egy kis szorgalommal rövid négy esztendő alatt megszerezhetnék a tanári képesítést és lehetnének igazi Timótheusai a református tanítóképzőnek.

Nem olyan sötét és aggályos tehát a helyzet, mint amilyenek elborult szemünkkel látjuk. *Nem kell még attól sem félni, hogy talán*

az állami hatóságok akadályokat gördítenének a mi képzőnk munkájába. A tananyag, jóllehet elő van írva, de az egyházi vonatkozású részek kidomborítását senki sem tiltja, a nevelés pedig olyan egyéni dolog, amelyet a közvetlen nevelőkön kívül más irányítani, de sőt befolyásolni sem igen tud. Példának állhat előttünk a pozsonyi Orsolyák intézete, ahol igazi vallásos és egyházas érzületű tanítónőket tudnak nevelni, akik amellet az állam szempontjából is minden tekintetben megállják a helyüket. És mi nem volnánk erre képesek?!

Majdnem azt mondhatjuk, nyugodt, higgadt belátással, hogy: **tőlünk függ minden! . . . Tőlünk függnek az anyagi feltételek, de tőlünk függnek a szellemiek is, sőt az eredmény is, csak áldozatot kell hozni az érdekében!**

Dolgoznunk kell, erős hittel akarnunk kell és akkor nem fog elmaradni az Isten áldása sem!!

(Konv. tanügyi előadó.)

Felsőzemplén belmissziós napja Abarán.

Valamit szeretnék előre bocsátani. Azt, hogy egy kicsit a konferenciák alkonya piroslik fel abból a parázs vitából, amelyet egy idősebb és egy fiatalabb lelkésztestvérünk „Egy konferencia tanulságai” körül folytatott, vagy folytat. Talán nem egészen ildomos a részemről, de én itthon szívem szerint tudtam mulatni ezen a bájos nézeteltérésen. Már maga az is famózus dolog, hogy a szerepek felcserélődtek. Az idősebb lelkésztestvér a konferencia védője, holott ő bátran lehetne konzervatíven elfogult, hüvösen tartózkodó ezzel a modern evangélizációs panaceával szemben. A fiatalabb lelkésztestvér a támadója a konferenciának, holott őt a fiatal-sága kötelezné, hogy szívvel-lélekkel, lelkes előítélettel védje azt. Fordítva történik. Aztán tudtam-e nem mulatni rajta, hogy a harc hevében észre se veszik, hogy nem egy malomban örölnek. Fiatalabb testvérünk —őh borzalom— a konferencia népét az istennélküli gondolkozók, a veszekedők, az unatkozók, az előadást végig szenvedők képében látja; idősebb lelkésztestvérünk meg egyebet se lát, csak az anti-konferenciások megindult arcát. Bevált a konferencia, nem vált be a konferencia — mindig attól függ a döntésem, hogy melyik csoportot nézem: a vitázókat-e, unatkozókat-e, vagy a könnyes arcú „nem konferenciásokat”.

Persze az is valami, ha megcsontosodott előítélet könnyekben tör ki, de talán itt mégis az a legfontosabb kérdés, mi is van csak azzal az előadás alatt szenvedő, unatkozó csoporttal; mert ez alighanem a mi ifjúságunk, az a csoport, amelynek cégére alatt a konferencia összegyűlt. Unatkozásuknak igen egyszerű magyarázata van: az előkészítés, a preparáció

hiánya. Sokon már ennek jegyében dolgoztak, úgy látszik s kedvező eredménnyel.

A konferenciák bántó gikszeré: az ifjúság passív („szenvedő”) magatartása Felsőzemplén tavalyi konferenciáján (Deregyőn) is érezhető volt, azért az előkészítő munka szükségének homályos érzése irányította az idei összejövételt, az *abara* aug. 27—28.-iki belmissziói nap munkáját. Az volt a cél, hogy egy „Gyülekezeti nap” evangelizációs munkájához kapcsoljuk a főbb belm. munkaágak elméleti s gyakorlati bemutatását egy kisebb kör lelkészei, tanítói, gyülekezeti munkával foglalkozói előtt. *Abara* nemes és szépmultu gyülekezete készséggel adott helyet a terv keresztülvitelére s a kurzus közönségének két napon át kitünő vendég-szeretben volt része.

A vasárnap délután (augusztus 27.) leánykörti munka elméleti s gyakorlati bemutatójának volt szánva; az este pedig a vallásos estélyi foglalkozás bemutatójának. A kettőt fel kellett cserélni, mert a szomszéd községek közönsége is tudomást vevén *Abara* ünnepéről, nagy selegben vonult fel s már a délutáni órákban megtöltötte a templomot; a késő éjjeli órákig való várakoztatása lehetetlennek látszott, azért *vallásos délután* nyitotta meg a kurzus munkáját: Koncsol János deregyői lelkész bibliát magyarázott. Ján. V. 1—9 v. alapján modern életünk minden belső, külső bajának, betegségének megrázó erővel való feltárása után a gyógyulás egyetlen forrására mutatott rá. Lengyel József kerületi belm. előadó a „magyar Biblia utjáról” beszélt színesen, plasztikusan. Egy-egy ablakot nyitott meg, amelyen át bibliát körülülők alakja látszik: a gönci paplak szent embere, a Rákóczi-vár fejedelmi családja, a kazamaták, gályák görnyedő alakjai s a közelmult muskátlis, jégvirágos ablaka mögött ülő magyar gazda családja. A gyülekezeti ének-kar kiemelkedő énekszámái s egy ifju szép szavalata („Jézust keresem”) után az egyházmegyei belmissziói előadó foglalta össze s rögzítette az est tanulságait a Zsolt. 121, 2. verse alapján a segítség-kérés és várás egyetlen lehetőségére mutatva rá.

Este *leánykörti* munka bemutatója volt az iskolában a kurzustagok számára. Elméleti ismertetés után a gyülekezet leányainak bevonásával a munkatypusok gyakorlati bemutatása következett. A biblia-munka bemutatását a belmissziói előadó végezte. A bibliai hely (I. Kor. 6, 19—20. v.) és témája: „Ki a református leány életének a tulajdonosa?” már a meghívóban is jelezve volt a hozzáfűzött kérdésekkel, hogy a hozzászólásokat megkönnyítse s így a munka célját áttetszőbbé tegye. A többi leánymissziói munkaágak, foglalkozások, játékok gyakorlati bemutatásánál Lengyel Kató leánykörti vezető nyújtott segítséget. Ezt követte a kurzus tagok közötti megbeszélés. Az élénk eszmecsere, mely az alkoholmentes vacsora

alatt is a beszélgetés témája volt, a késő éjjeli órákig tartott.

Másnap reggel (aug. 28.) *reggeli isteni tisztelet* volt (egyszersmind a teljes forrájú munkatypus bemutatása). Imádkozott s Írást magyarázott Szabó Sándor nagyráskai lelkész Máté 19, 16—22. v. alspján. Az evang. ifju lelkiharcában a református ifju döntő küzdelmét rajzolta, jelelve a győzelemre-jutás utját a Jézus kezén át. A reggeli áhitat után a gyülekezet ősz lelkésze, Horkay Bertalan az *abarai templom történetét* ismertette régi írások s a saját (48 évi) átélése után. Emberek és elemek ádáz ostromában Isten iránti bizalmát megőrzött áldozatkész s izmos hitü gyülekezet képe alakult ki a templom történetéből. A délelőtt egy része a *gyermekmisszió* elméleti s gyakorlati bemutatásának volt szánva. Elméleti ismertetés után az önként vállalkozó gyermekek bevonásával az iskolában két csoportban gyakorlati vasárnapi iskolai bemutató következett. A kisebbek részére való bemutatót az e. m. belmissziói előadó végezte (az első emberpár Isten látása: „akiknek szívök tiszta, azok az Istent meglátják” központi gondolat alapján); a nagyobb gyermekekkel Lengyel József ker. belm. előadó végezte a bemutatót a 42. zsoltár klasszikus szép vasárnapi iskolai taglalásával.

Megbeszélés és a mi viszonyaink közötti alkalmazhatósága feletti eszmecsere után sor került még a délelőtt folyamán az *ifjúsági munka* elméleti s gyakorlati bemutatására. Itt is elméleti ismertetés előzte meg a szemléltető bemutatást, ami a gyülekezet ifjainak a bevonásával történt. Az ifjúsági körök bibliai munkájának a bemutatását Koncsol János lelkész a gazdag ifju (Máté 19) történetének az ifjakkal közösen s mindvégig lebilincselően taglalásával s szolgálatra nevelés gondolatának rögzítésével végezte. Bemutatta aztán az ifjakkal való s őket érdeklő témák (gazdasági, politikai gondolatok, olvasmányok) feletti beszélgetés tanulságos mintáját. Az ifjúsági munka többi alkatrészének: szabadban, szobában, otthon való foglalkozásnak, játékoknak bemutatásában Lengyel Pál szentesi segédlelkész működött közre. Ezt követte a kérdés fontosságához mért magas színvonalu megbeszélés a kurzuson jelenlevő belmissziói munkások között. A kurzus munkájában az utolsó mozzanat a belmissziói munkával foglalkozó *presbyteri ülés* bemutatása volt. Azt célozta, hogy mintát nyújtson a tisztán anyagi ügyekkel foglalkozó presbiteri üléseknek evang. irányba való terelésére. A munka befejeztetvén hálaadó *esteli isteni tiszteletre* gyűlt össze a kurzus közönsége, amelyen Koncsol János lelkész vitte Isten elé imában a gyülekezet háláját, hirdette az Igét I. Kor. 3. 11 alapján, óva intvén a hiabavaló kockázatos építési kísérletezésektől, az egyetlen igazi fundamentumra való építés szükségességét állítván összefoglaló gondolatnak a hallgatóság elé.

Előre kellett volna bocsátanom, hogy a kurzus munkája a püspöki áldás vételével indult, amelyet a személyes megjelenésben akadályozott főpásztor a gyülekezethez intézett levelében küldött az abarai nap munkájára.

A munka eredménye Isten kezében van. Földi feltételeinek lehetővételében hála illesse az említett belmissziói munkásokon, az abarai derék gyülekezeten, a szolgálatkész lelkész-családon, a buzgó presbyteriumon kívül Vajnay József tanítót azért, hogy a rendezés nehéz munkáját készséggel vállalta s főként a Gyülekezeti nap fáradhatlan Nagyasszonyát, Vajnayné urnőt, aki körültekintő gondossággal, a bibliai Mártha odaadásával intézte a kurzus ellátásának nehéz munkáját. *Böszörményi Sándor.*

Egyházmegyei közgyűlés Ungban.

1933. szeptember 7-ike nagyjelentőségű dátum volt egyházmegyénk történetében. Visszapillantás volt ez a nap az elmúlt küzdelmes 10 esztendőre és elindulás a bizonytalan és ugyancsak küzdelmesnek ígérkező újabb 10 évre. Erő-gyűjtés napja, melyen imádsággal, hűség és pontosság felfogadásával az Istenben bizó kicsiny sereg elindul újból a további munkára.

E napon történt meg a 10 évi időtartamra megválasztott tisztikarnak hivatalába iktatása, ünnepélyes eskütétele, ugyancsak ezen a napon ünnepelte egyházmegyénk szeretett esperesének, *Szücs Istvánnak* 25 éves esperesi jubileumát.

A gyűlést istentisztelet vezette be, amelyen Nagy József palágyi lelkész emelte fel a lelkeket imádságával a jóságos Istenhez, aki nekünk az ő végtelen kegyelméhez mérten a mai nagyjelentőségű napot megengedte érnünk.

Bernáth Zoltán főgondnok úr szívből jövő szavakkal megköszöni a reánézve mindenkor a legnagyobb megtiszteltetésnek vett nagy kitüntetést, amelyre őt egyházmegyénk újból egyhangu lelkesedéssel elhívta és ígéri, hogy a mai rendkívülinek nevezhető időben azon fog igyekezni, hogy előbbre segíthesse egyházmegyénk hajóját és ezért a legnagyobb egyetértést, kitartó munkát, szorgalmat és pontosságot kér a gyülekezetektől és azok előljáróitól.

Szavaink elhangzása után, a 25 éves esperesi jubileumát ünneplő *Szücs István* emelkedik szólásra és meghatottan mond köszönetet a Gondviselő Istennek, aki mindeztideig olyan kegyelmes volt hozzá, hogy megtartotta életét és erejét és megsegítette, hogy a mai nappal betöltheti esperesi működésének 25 éves évfordulóját. Ez a 25 évi munkálkodása és az a megnyilvánuló bizalom, amellyel, dacára előre haladt korának ismételten őt hívta el a gyülekezeteknek a bizalma az esperesi tisztség betöltésére, bizonyára fényes bizonyága annak, hogy

ő azt a programot, amelyet ezelőtt 25 évvel, mint megválasztott esperes lett, nemcsak szavakkal, hanem tettekkel is valóra váltotta. „Semmiel sem gondolok, az én életem sem drága, csak elvégezzem a reámbizottakat, ezzel a gondolattal indultam el —ugymond— 25 évvel ezelőtt, most sem adok új programot, csak a kijelölt uton óhajtok továbbra is haladni, míg csak az én Istenemnek a kegyelme engemet erővel és egészséggel megsegít.” Szünni nem akaró lelkesedés és meleg ünneplés kísérte esperesünk szavait. Egy ilyen munkás élet láttára csak imádságra nyilhatnak a szívek és kérhetik az Istent, hogy azt a gazdag nyereséget, amelyet Őbenne egyházmegyénk az Istentől nyert, továbbra is számos éveken keresztül őrizze meg a Gondviselő Isten, ugy egyházmegyénknek, mint az egész egyetemes egyházunknak.

Ugyancsak meleg szeretettel üdvözölte közgyűlésünk Benkő Lajos és Egyed Béla papi, Sutka Kálmán világi tanácsbírákat, akik e minőségben most kezdték meg működésüket.

Az új munkásokat a csendben, de lelkiismeretesen dolgozók táborából hívta el az egyházmegye bizalma, s bennük —reméljük— egyházmegyénk a leghűbb munkásokat fogja nyerni, amire biztosíték az ő eddigi életük és munkásságuk. A tisztviselők karából, korára való tekintettel távozó Szakal István tanácsbíró, érdemeinek elismeréséül t. b. tanácsbíróvá választotta közgyűlésünk. A gyűlés feladatát képezte egyházmegyei ügyész, pénztárnok és a különböző bizottságok megválasztása a következő 10 évi időtartamra. Ezekre a fontos pozíciókra egyházmegyénk ismételten a régi pontos és lelkiismeretes munkásokat állította. Ügyésszé dr. Sutka István, pénztárnokká dr. Magda Sándor, tanügyi bizottság elnökévé Egyed Béla, belmissziói előadóvá Gencsy Béla lett megválasztva.

Megállapította közgyűlésünk, Minaj és Ungtarnóc elcsatolása folytán megváltozott helyzetnek megfelelőleg az egyházlátogató-körök új beosztását.

Aggodalommal vette tudomásul egyházmegyénk azokat a nagy hátrálékokat, amelyek mint az e. m. pénztár követelése még nagy összegben kint vannak az egyházmegyei monográfiát megrendelőknél, kiket szeretettel kér a hátrálékos összeg beküldésére; ugyancsak a legnagyobb szigorral volt kénytelen lesújtani és a régi díjlevél alapján a lelkészválasztást elrendelni a díjlevelet megcsonkítani akaró nyarádi gyülekezetre, ragaszkodva a díjlevelek csonkithatatlanságához. Mint minden alkalommal, úgy most is sokat foglalkozott közgyűlésünk az új iskolák szervezésének ügyével. A mai rendkívüli gazdasági helyzet s hozzá igen sok helyen egyházellenes agitátorok működése nagy bajokat okozott és nehéz helyzetet teremtett egyházközségeink életében; reméljük azonban, hogy ref. iskoláink fentartásának nagy jelentősége és

fontossága jobb belátásra fogja bírni az érdekelt egyházakat, amire bizonyosság a tanügyi bizottság jelentése is, amelyből nyilván kitűnik, hogy a legtöbb helyen úgy a hívekben, mint egyházak előljáróiban meg van a készség, hogy az iskolákat a mai nehéz körülmények között is a követelményeknek megfelelőleg fentartsák.

Közyűlés tárgysorozatának letárgyalása után mint delegált bíróság tárgyalta egyházmegyei bíróságunk Jákob István volt királyhalmeci tanító fegyelmi ügyét. (amely ügy remélhetőleg most már végleges elintézését nyert).

Gyűlés végeztével közös ebéd volt, ahol a fehér asztal mellett több szellemes felköszöntő hangzott el.

Adja a teremtő Isten, hogy továbbra is mindenek ékesen és szép renddel follyanak egyházmegyénk életében.

G. B.

Problémáink.

Levél a szerkesztőhöz. Nagytiszteletű Szerkesztő Ur! Előveszem újból a Református Egyház és Iskola f. évi 30-ik számát, újra olvasom az alsózempléni egyházmegye lelkésztestülete üléséről irt tudósítást; abban a Keresztury József esperes-szenátor eredményeiről szóló részt, az ő szájából vett idézetet s meggyötört, álmatlan éjszakámon nagyot sóhajtok: Hát ezek is eredmények? Mikor már a melegítő, termékenyítő, áldásthozó napsütést szeretné látni az ember, még mindig csak „a reménység hajnal csillagánál” tartunk? Eredmények kellene, hogy a kedélyek lecsillapodjanak és nem reményekre jogosító ígéretek, mert azokra törvényen alapuló igazunk jogosított fel. Keresztury József szenátornak a református lelkészek sérelmei ügyében beadott javaslatát, melyet f. év március havában a parlament asztalára tett, nem ismerjük, de a papság nyomoruságát s a kormánynak velünk szemben tanusított bánásmódját mindenki ismeri. Nem szükséges tehát említenem 1919/20 évi járandóságunk elvesztését s azt a kamatvesztéséget, mely a manapságot éri azzal, hogy kongruáját, korpótlékát két és fél év múlva sem kapja meg s emiatt nem tudja rendezni fizetnivalóit, ezekután is kamatot és végrehajtási költséget fizet; csak egyre mutatok rá: Tudvalevő, hogy a folyó év november 15 ig meghosszabbított munkakölcsönt-jegyzők 25 %-os adóleírásban részesülnek. A legtöbb papnak, aki csak adót fizet földje után, van adóhátráléka. Ezt a hátrálékot ilyen módon kifizethetné, ha megkapná idejében kongruáját. S mivel nem kapja meg, letiltatja az adóhivatal a kamatával felszaporodott adókifizetésére s így nem részesül a 25 % kedvezményben.

Arra kérjük tehát az esperes-szenátor urat, hogy a lelkészözvegyek és árvák kérvényei mellé tegye tarsolyájába és sürgesse meg a II-ik lustrumra szóló kongruánknak mielőbbi

megállapítását, folyósítását s az adóba letiltott kongruára is szerezze meg a 25 % kedvezményt.

Ha mindezeket lehozza a sinai hegyről, akkor beszélhetünk eredményekről. Szives üdvözlettel:

Sz. L. lelkész.

Az ungi egyházmegye gyülekezetei hiánytalanul beszolgáltatták mindama járulékokat, amelyeket a közalapi, konventi, egyházkerületi, egyházmegyei, orsz. nyugd. intézeti pénztárak az 1933 évre követeltek s a hivatalos lap előfizetési és hirdetési díja fejében sem maradt semmi hátrálékuk. Ugy látszik, ez szokatlan eset egyetemes egyházunkban, mert a közalapi és konventi pénztárnok ur a pusztá kötelességteljesítésért olyan hálálkodó levelet irt az ungi egyházmegye pénztárnokának, mintha legalább is ajándékba kapta volna a beküldött összeget. A többek közt a következőket írja: „Engedd meg, hogy elismerésemnek adjak kifejezést azért a hűségért, amivel az ungi egyházmegye egyházai eleget tesznek kötelességüknek. Ez olyan meglepetés volt számomra, amely a mi egyházi közéletünkben tapasztalható sok-sok nemtörődömség, hanyagság közepette felemelőleg hatott rám”. Tehát az ungi egyházmegye — úgy látszik — egyedül álló kivétel egyetemes egyházunkban a kötelességteljesítés tekintetében. Persze a geográfiai, viszonyokkal ismeretlen olvasó azt fogja képzelni, hogy az ungi egyházmegye Árkádiában fekszik, ahol a gazdasági válságot hirből sem ismerik s a nagy bőség felhalmozódó feleslegét küldik be csupán a gyülekezetek az e g y e t e m e s e g y h á z céljaira. Nem így van. Az ungi egyházmegye Szlovenszkó legkeletibb szögletében fekszik, ahol pár száz lelkes kis gyülekezetek küzdenek a lét nehéz problémáival.

Mi hát az oka mégis annak, hogy e kis szegény gyülekezetek eleget tesznek kötelezettségüknek, amíg a gazdagabb vidékek nagy gyülekezetei ezt nem teszik meg? Nagyon egyszerű a dolog magyarázata. *Az ungi egyházmegye vezetői a rend, pontosság és fegyelem tekintetében nem ismerik a tréfát.* Nálunk nem történhetik meg az, amit az egyik esperes ur az egyházi lap követeléseit ügyében a kiadóhivatalhoz intézett levelében felpanaszol, hogy egy csomó egyházközség többszöri felszólítására sem reagált. *Az ungi egyházmegye határozatot hozott, hogy annak az egyháznak előljárósága, amely a pénztárnok felszólítására nem reagál 15 nap alatt — azonnal fegyelmi alá vonandó.* Ez az egyik titka annak, hogy nálunk rend van, mert amint már nagyon sokszor hangsúlyoztam, minden a gyülekezetek vezetőin fordul meg. A nemfizetésnek 99 százalékban nem a fizetéseképtelenség az oka, hanem a vezetők hanyagsága. Természetesen évek multával, a hátrálékok felgyülemzése után beállhat a fizetéseképtelenség is. Ezt igyekszik bölcs belátással megelőzni az ungi egyházmegye vezetősége, amikor — ha

szükséges — a szigorubb fegyelmi eszközök alkalmazásától sem riad vissza a gyülekezetek előjáróival szemben. Megvagyok róla győződve, hogy addig nem lesz rend egyetemes egyházunkban, míg ezeket az eszközöket az összes egyházmegyék alkalmazásba nem veszik. (Ms)

H I R E K

— **Azok a presbiteriumok, ahol megfelelő képesítésű tanerők nem jelentkeztek, nyomban kérjenek a püspöki hivataltól megfelelő képesítésű tanerőt.**

— **Előjegyzési felhívás.** Mindig nagyobb veszteségeink származnak abból a sajnálatos tényből, hogy ifjusági munkánk nincs egységesen megszervezve és még csak a kezdet kezdetén van. Mivel azonban a legtöbb helyen a jóindulat és készség meg van a munka végzésére és csak a kellő tájékozottság és segédeszközök hiányoznak, úgy vélem, nem lesz hiábavaló munka, ha csekély tehetségem mértéke szerint segítségére leszek azoknak, akik ifjusági munkát akarnak kezdeni. Evégből kiadnám kb. 2 iv terjedelemben (32 old.) az ifjusági munka rövid ismertetését, amelyben az ifjusági munkára vonatkozó legszükségesebb tudnivalókat nyujtanám. A dolgozat tartalma a következő.

I. Vázlatos elméleti bevezetés. 1. Mit értünk ifjusági munka alatt? 2. Miért van szükség ifjusági munkára? 3. A református ifjusági munka helye a gyülekezetben. 4. Az ifjusági munka szabadsága. 5. A református ifjusági munka módszere. 6. A vezető. 7. Nehézségek az ifjusági munkában.

II. A református ifjusági munka programja. 1. A program fontossága. 2. A négyes program. 3. Értelmi munka. 4. Testi munka. 5. Szociális munka. 6. Lelki munka. 7. Havi munkaprogram. 8. A program megvalósítása.

III. A református ifjusági munka megszervezése. 1. A helyes megszervezés jelentősége. 2. Irányadó szempontok a szervezésnél. 3. A helyi egyesület szervezete. 4. Magasabb szervezeti alakulatok. 5. A központi irányítás (sajtó, titkár, konferenciák, stb.). 6. A legközelebbi teendők. 7. Alapszabályminta. — Különösen kérem azokat, akik maguk is végeznek ifjusági munkát, hogy idevágó tapasztalataikat, megjegyzéseiket sziveskedjenek hozzám eljuttatni, hogy felhasználhassam és így jobban megközeleltsem kitűzött célomat. A dolgozat előjegyzési ára 3 Ké, mely összeg a megjelenés után fize-

tendő. Megjelenik október közepén. Előjegyzéseket október 1-ig a köv. címre kérek: Tóth Kálmán, református segédlelkész Komárom, Ref. Lelkészi Hivatal.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat a zápszonyi lelkészi állásra. Javadalma: Bevallási kötelezettség alá eső, állandó tételek: Lakás és belsőség, valamint 32 k. hold 440 négyszögöl föld, továbbá a temető és cinterem haszonélvezete. 15 q. (tizenöt mázsa) buza, 1301 (Ezerháromszázegy) kő. készpénz. Stóla, egyházkerületi szabályrendelet szerint. Bevallás alá nem tartozó, nem állandó természetű, a 124/1928. sz. kormányrendelet 18. §. 3. bekezdésében érintett működésért megállapított tétel: évi 1500 (ezeröttszáz) kő. mely összeg a buza árával párhuzamosan idővel emelhető, esetleg csökkenthető. Állami és vízszabályozási adókat felerészben lelkész fizeti. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó. Pályázati kérvények a beregi ref. egyházmegye esperesi hivatalához (Berehy Bereg, Podk. Rus) 1933. évi október hó 8 napjáig adandók be. Munkács 1933. szept. hó 11. Bertók Béla püspök.

Pályázat. A beregszászi református egyház pályázatot hirdet az egyik megüresedő segédlelkészi állásra. Kötelesség: az összes lelkészi teendőkben és belmissziói munkákban való segédkezés és az állami iskolákban a másik segédlelkésszel együtt a hitoktatás ellátása: Javadalom: az egyház pénztárából havi előleges részletekben 4000 kő fizetés és 1000 kő belmissziói munkadíj. Ezenkívül a végzett hitoktatásért cirka évi 5000. kő az állampénztárból és az előfeltételek megléte esetén államsegély. A képesítést és állampolgárságot igazoló okmánnyal és szolgálati bizonyítvánnyal felszerelt kérvények f. hó 28 ig adandók be a lelkészi hivatalhoz. Az állás október 15-én elfoglalandó. Beregszász, 1933. szept. 11. Presbiterium.

Pályázat. A hardicsai református egyház előjárósága pályázatot hirdet a II.-ik ideiglenes tanítói állásra, mely ez évben fog véglegesítetté. Javadalom: egyháztól évi 1200 Ké, lakbér 336 Ké és megfelelő államsegély. Kötelessége a kijelölt osztályok tanítása és az összes osztályokban a női kézimunka tanítása. Tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak állampolgársággal és oklevéllel bíró nőtanítók. Pályázatok 1933. szept. 30-ig Református lelkészi hivatal Hardiste pri Trebišove küldendők.

Pályázat a tornagörgői magyar tannyelvű ref. elemi népiskola szervezés alatt álló III.-ik tanítói állására. Javadalom: egyháztól 1200 kő. + 336. + 20 kő.; államsegély kérvényezve lesz. A választás a referátus hozzájárulása után válik érvényessé és az állás elfoglalandóvá. Határidő szept. 30. Hrhov pp. Turňa n./B. Ref. iskolaszék.

győződésünk szerint közelebb vezetne nagy céljainkhoz: a boldoguláshoz és fennmaradáshoz!

Egyedül mi lehetünk ennek a megte-remtői, de ha erőtleneknek bizonyulunk, akkor mi leszünk az önmagunk sirásói és eltemetői!
(Konv. tanügyi előadó.)

A református diákkonferenciák kérdéséhez.

Azok, akik szívéből viselik a mai ifjuság vezetésének, nevelésének gondját: nagyon várták már azt a cikket, amely e lap hasábjain megjelent a szept. 10.-iki számban a Narancsik Imre tollából.

Mi, az idősebb nemzedéknek ezzel a munkával foglalkozó része, könnyen utasíthattuk volna vissza és gázolhattuk volna el a Tóth Kálmán-féle cikkek kemény kritikáját az eddigi ref. ifjusági megmozdulások fölött, amelyben csődöt és a konferenciák sikerét lehetetlenné tevő hibákat enleget és ver a vezetők fejébe, de szándékosan nem tettük. Vártuk, hogy a konferenciákon résztvett fiatalokból álljon elő valaki és erőltetse meg a lehetetlen állításokat a saját tapasztalatai és közvetlen szemlélete alapján.

Nagy megnyugvásunkra szolgál, hogy ez megtörtént.

Azt jelenti ez, hogy a konferenciákat összehozó és azon közreműködő munkások, akik teljes jóakarattal, sok áldozattal és fáradsággal igyekeztek a legjobbra adni, amit adhattak: mégsem végeztek teljesen hiábavaló munkát, mert előadásait szívesen hallgatók is akadtak a konferenciákon és nemcsak olyanok, akik azokat „végigszenvedték.”

Ha a Tóth Kálmán kritikája igaz volna, az maga elég volna ahhoz, hogy csődöt emlegessünk az egész itteni kálvinizmusra vonatkozóan s katasztrófális veszedelmet lássunk a jövő nemzedékben.

Azt jelentené ez, hogy azok az előadók, akik a konferenciákon közreműködtek, akik pedig néminemű tudásnak és sikeres munkálkodásnak is sokféle tanujelét adták már, nem tudnának nyújtani semmi olyat, amely a jövő ref. intelligenciát érdekelné és építené. Ez pedig méltán jelentené az itteni kálvinista egyháznak a teljes tehetetlenségét s azt, hogy ez az egyház befejezte misszióját, mert semmi olyat nem tud adni, amelynek az újabb nemzedék hasznát tudná venni világnézete kiépítésében.

De egyttal azt is jelentené, hogy a mi ref. tanuló ifjuságunk az egyházra nézve elveszett s mindazon ideálok számára elveszett, amelyeknek szolgálatában századokat munkált ennek a földnek kálvinizmusa odaadó munkával, türelemmel,

szenvetéssel s ha kellett, kemény, harcos küzdelmekkel s amelyeknek szolgálatában áll ma is, sok fogyatkozása dacára is és szolgálatában áll a világ legműveltebb nemzeteinek a kálvinizmusa.

Ha a konferenciákon résztvett ifjuság csak „végigszenvedte” azokat az előadásokat, amelyeket pedig nagy körültekintéssel úgy válogatott össze a vezetőség, hogy lehetőleg minden irányu tudományág képviselve legyen s a kálvinista kereszttyénség örök értékeit felragyogtassa a természettudományok szemüvegén nézve is, a gazdasági és jogi világ területén is, a filozófiában épügy, mint a történelemben: akkor bátran tehetjük kérdésbe, hogy milyen mező volna hát az, amelynek munkája érdekelné a mi ifjuságunkat? . . .

Ha ez igaz volna, akkor csakugyan nem jöhetne más, mint ami elhangzott a lévai konferencia másodnapján, amely nyilatkozatot akár Lenin, vagy Trockij is diktálhatta volna, de amint kiderült, e nyilatkozat adója nem is volt református és nem is volt diák. Valami egyéb volt . . .

Nem állítom azt, hogy a konferenciák munkája, munkamódszere, egyes előadások stílusa, időtartama teljesen tökéletes és minden követelménynek minden tekintetben teljes mértékben megfelelt, mert hiszen ez emberi módon el sem képzelhető, de hiszen az nem jelent semmi bajt. Csak a régi közmondás igazát mutatja, hogy „minden kezdet nehéz”. Ki vádolhatná józan ésszel a vezetőket, vagy a közreműködő munkásokat, hogy egyszerre nem tudták a rendkívüli időknél soha nem hallott feladatait minden tekintetben kifogás nélkül megoldani?! . . .

Kezdetek voltak azok a konferenciák, sok tekintetben tapogatózások s a szerzett tapasztalatok alapján fog kialakulni a helyes módszer, amely a pillanat szükségéinek megfelel, hogy azután megint átadja helyét az újnak, az újabb viszonyokhoz jobban illendőnek.

Teljes tévedésben van Tóth Kálmán, mint ahogy mindenki, aki könnyelműen általánosít, a konferenciák hatásának megítélésében is.

Elhiszem neki, hogy volt olyan, aki a konferenciákra „hozta a maga istennélküli gondolkodását” s a konferenciáktól is valami mást várt. Talán kedélyes kirándulásokat s beszélgetéseket, vagy örök vitatkozást. Elhiszem, hogy olyan is volt, aki az előadásokat csak „végigszenvedte”, de viszont a saját tapasztalataimból én is határozottan tudom állítani, hogy volt azokon a konferenciákon olyan is és pedig nem is egy, aki hitében mélyülni, öntudatosodni, tudományban gazdagodni, világnézetet nyerni jött oda és pedig olyanok által, akiknek hitők mélyebb, tudományuk magasabb, élettapasztalatokban gazdagabbak, akik még a konferenciákon való u. n. hozzászólásoknak sem tulajdonítottak semmi fontosságot egyszerűen azért, mert a magukhoz

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Velké
Kapuřany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicserl
lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A tanítóképző felállításása.

(Válasz az e tárgyban elhangzott hozzászólásokra.)

II.

Az előző részben megtalálhatja mindenki a felvilágosítást a református tanítóképző felállításával szemben táplált aggodalmaira. A többi dolgok, amelyek e kérdéssel kapcsolatban felvetődtek, tulajdonképpen már nem tartoznak a református tanítóképző ügyéhez. Az eszmecsere ugyanis mellékvágányokra terelődött, amikor egyrészt meglévő egyházi közintézményeink létét, fennmaradását féltik a tanítóképzőtől, másrészt afelől aggályoskodnak, vajjon, ha megszavazzák a gyülekezetek a tanítóképző fenntartásához való hozzájárulást, lesz-e egyházi hatóságainknak olyan ereje, hogy ezeket évről-évre be is hajtsa a gyülekezetektől, . . .

Nincsen olyan sok közintézményünk, amely hiveink teherbíró képességét túlhaladná. Hiszen csak át kell nézni pl. Romániába szakadt hitestvéreinkhez és meglátjuk, hogy mire képesek ők, minden baj, gazdasági válság és nyomorúságaik közepette. Vagy meg kell nézni a bars megyei kiskoszmályi református árvaházat, amely minden hivatalos jelleg és kényszer nélkül, máról-holnapra a semmiből emelkedett ki s ma már 41 árvának tud nyújtani meleg, szerető otthont és mindennapi kenyeret.

Tessék csak egy kis számadást tenni és megállapítani, hogy annak a négy szerény közintézményünknek (közalap, nyugdíj, teológia, árvaház) fenntartása mennyi évi terhet jelent egy-egy hívőnknek. Bizony alig 2—3 Kő-t. Ezt pedig egy kis jóakarattal mindenki meg bírná adni.

Nem az anyagi eszközök hiánya az oka a nagy közömbösségnek és nemtörődömségnek, ha-

nem az, amire Kövér Árpád lelkész ur rámutatott, hogy nem tudjuk felkelteni hiveinkben az érdeklődést, szívükbe oltani a szeretetet közintézményeink iránt! . . .

Az Egyetemes Konvent, mikor a református tanítóképző ügyét letette a gyülekezetek kezébe, nemcsak alaki, jogi szempontból tette azt, hanem elsősorban azért, hogy közelebb vigye ezen intézményt hiveink lelkéhez, hogy *alkalmat nyújtson nekik a tanítóképzés és ezzel kapcsolatban iskoláink életbevágó fontosságának megismerésére, hitükhöz, egyházunkhoz és fajunkhoz való őszinte ragaszkodásuk kimutatására.* Nem akarja hinni az Egyetemes Konvent, hogy akadjon gyülekezet, amelynek lelkéhez ha hozzáviszik a református tanítóképző nemes gondolatát, megtagadná a csekély 50 fillér évi hozzájárulást.

Igen jól intézkedik egyházi alkotmányunk, amikor kimondja, hogy „minden jog és kötelezettség forrása a gyülekezet”. *De ennek az intézkedésnek nagyon kicsiértékű a külső formaszerinti tartalma, ahhoz a belső, lelki közösséget és megértést jelentő kötelékhez képest, amely éppen ezen § alapján kívánja összefoglalni az egész egyetemes egyházat egy test és egy lélekké.* Mert vajjon, ha a gyülekezetek belátásából, megértéséből, szeretetéből fakadna minden egyetemes intézkedésünk, kellene-e akkor azon busulni, hogy a gyülekezetek elhatározásai hogyan lesznek végrehajthatók? . . .

Nem formaszerinti határozatokat kért az Egyetemes Konvent a gyülekezetektől, hanem a református tanítóképzés fontosságának megértéséből és az ügy iránti igaz szeretetből fakadó önkéntes felajánlásokat. Nem is akarta tehát

hasonló ifjaktól csak a legritkább esetben vehetnek épülést, legfeljebb vitára kelhetnek velük.

Volt alkalmam hallani olyan megnyilatkozást is egyik, az egyházi élettől távolélő ifju részéről, aki a kálvinizmust csupán az egyház eddigi megszokott életnyilvánulásából ismerte, hogy fogalma sem volt eddig arról, hogy amicsoda értékek hordozója a kálvinizmus, hogyan tölthet be egy egész életet olyan egységes világnézettel, amely az élet minden viszonylatában megáll s megtanít mindent ennek egységes és szilárd szempontjából megítélni és nézni.

Volt alkalmam látni a csodálkozását és halani is olyan ifjunak is, aki tényleg a maga istennélküli gondolkodásával jött, affölött, hogy mit gondolt ő eddig a kálvini keresztyénségről és mit tud egy konferencia végighallgatása után?...

És ezek nem kisjelentőségű dolgok!

A mag elhullt. Hova hullt s mikor, milyen körülmények között indul csirázásnak s milyen gyümölcsöket terem: a jó Isten tudja s a jó Isten dolga. Itt is igaz: „*En plántáltam, Apollós öntözt, de Isten adja a növekedést*”.

Hogy a lelkék állóvizének megmozdítására milyen jó és hatásos eszközök voltak a konferenciák, mutatja az, hogy a róm. katolikus egyház is azonnal alkalmazásba vette azokat s folytatja is a munkát nagyobb erővel és szervezetséggel, mert hiszen náluk bővében vannak az embereknek is és könnyű nekik beállítani egy-egy arravaló embert e munkába úgy, hogy annak azután ne legyen egyéb gondja és dolga s náluk nem okoz gondot az erre szolgáló anyagi fedezet előteremtése, míg nálunk mindez nagyon nehezen lehetséges.

Különben pedig, akinek nem tetszik a munka eddigi módszere, csak mutasson jobbat, eredményesebbet, de a régebbi, önzetlen és nem sikertelen munkák lebecsülése nélkül.

Még az ifju és idősebb nemzedék ellentétéről valamit.

Az utóbbi időben erről sokat beszéltek és irtak s ezzel azután csakugyan közel jutottak ahhoz, hogy az ellentétet csakugyan megteremtsek, illetve kimélyítsék.

A két nemzedék között ellentét van, az igaz, de ez semmi újat nem jelent, mert ez mindig megvolt és mindig meglesz. Mindig másképen fog gondolkodni, cselekedni, lelkesedni, örülni és szomorkodni a 20 éves ifju, mint a 60 éves ember s épen ezért szükséges az ifjuság nevelése, vezetése, lelkesedésének, energijának jó irányba terelése s ahol kell, lefékezése az idősebb nemzedék gondoskodó munkája által. Egészséges fejlődés, harmonikus élet csak úgy képzelhető el bármely társadalomban, ha az ifjuság az idősebbek vezetését elfogadja, az idősebb nemzedék pedig elsősorú feladatának tekintti az ifjuságnak a jövő életküzdelmekre való előkészítését, felfegyverzését.

Igy is van és így volt mindig normális viszonyok között.

Ez a viszony csak olyan pillanatokban bomlott és bomlik meg mindig, amikor nagyobb roppanás következik be valamely társadalomban s meglazulnak a társadalmakat összekötő hagyományos kapcsolatok és kötelek. Ilyenkor egyebek mellett e tekintetben is változás, esetleg kirobbanás is következhetik be.

Az utóbbi évtizedek nagy, földrengésszerű roppanása minden hagyományos keretet annyira megszagatott, hogy még a két nemzedék ellentétéről is sok szó eshetett s egyesek szinte áthidalhatatlan szakadékról beszéltek, a régítől teljesen elütő „*ujarcú*” nemzedékről.

Nincs annak semmi nagyobb jelentősége. Alapja csak a két nemzedék mindenkor adottságában keresendő. A viszonyok csendesedésével az ifjuságnak is vissza kell szorulnia a neki megfelelő keretek közé, amely keretek között készülhet a jövő feladataira, de nem akarhatja az ő saját eszméi szerint berendezni a világot. Azon eszmék szerint, amelyek máról holnapra változnak tanulmányaik mélyülésével, tapasztalataik szaporodásával és temperamentumuk higgadásával. Kevés olyan ember van, aki 30–40 éves korában ne mosolyogna azokon a naivságokon, amelyekért 20 éves korában talán halni is tudott volna, amelyeket világmegváltó igazságoknak hitt.

Ezért nem lehet a vezetést kár nélkül a zsenge fiatalság kezébe adni, minden fék nélkül. A fiatal daru meséjének a tanúsága ma is igazság.

A lévai diákkonferencián az egyik felszólaló világosan rámutatott erre, rámutatott azon hátravonalra, ameddig az ifjuság elmehet és el is kell mennie, de amelyen túllépni már kárt és veszedelmet jelentene.

A magyar ifjuságnak 1848 március 15-iki pesti jól sikerült tüntetését használta példának, amikor a forrongó, izzó pillanatokban egyszerre csak kirobbant az ifju tűz s a levegőben élő eszméket az ifluság egy tüntető körmenettel „*kivivta*” s erélyes felszólítást intézett az országgyűléshez is, hogy gyorsan cselekedjenek, amikor is a küldöttségnek, a különben szintén heves temperamentumu Kossuth Lajos felelt s energikusan intette az ifjuságot, hogy maradjon a maga területén és szerepében.

Eddig jól ment minden, de mi lett volna, ha pl. Széchenyi és Kossuth stb. helyére Jókay, Petőfi, Vasváry és a többi ifjak próbáltak volna beülni?!... Bizonyosan hamarosan zátonyra futott volna az ország hajója.

Az ifjusági konferenciák ügyében elhangzott felszólalásokra az idősebb nemzedék által adható feleletek summája ez:

1. Az ifjuság ne türelmetlenkedjék tulságosan, bízzék a vezetőikben. Ne akarja az összes sorsdöntő problémákat máról holnapra a leg-tökéletesebben megoldva látni, mert ez emberileg lehetetlen. Ne felejtse el, hogy a sok és

feltételezni, hogy a felajánlások ne tekintessenek reális valóságoknak, hanem csak „virtusnak, szalmalángnak”. Hitet vetett a gyülekezetek komolyságában, megértésében és e hitében csak akkor engedné magát megtántorítottani, ha a jövő szomorú valósága meghazudtolná.

A jelennek kedvezőtlen tapasztalatai ebben az esetben nem prejudikálhatnak. Mert nem volt még egy közegyházi ügyünk sem ennyire előkészítve, a közvélemény előtt pertraktálva és a gyülekezetek döntése elé hocsájtva, csak ez az egyetlen egy! És bármilyen összehasonlítást állítunk fel e tekintetben, bizony az egyik sántítani fog. A teológiai járulékok ügyét sem hozhatjuk elő, mert e tárgyban nem voltak megkérdezve a gyülekezetek, sőt közvéleményünk minden rétege még ma sincs őszinte szimpátiával az intézettel szemben. A külföldön végzett tekintélyes számú segédlelkészek és az elhelyezkedésnek már mutatkozó akadályai is hozzájárulnak teológiánk nehézségeinek növeléséhez. De mindezek dacára, ha a teológiai járulékos gyülekezeti elhatározásokon nyugodna, egész bizonyos, hogy legalább az anyagi nehézségek megszűnének.

Népünk és fajtánk tulajdonsága, hogy ragaszkodik a jogához és szeret is azzal élni. Viszont, ha a joga megadatik, törvénytisztelő, engedelmes és megnyugszik a többség akaratában. Mindamellet, *nem ringathatjuk magunkat abban az illúzióban, hogy a tanítóképzői járulék megszavazása ellenében ne akadnának gyülekezetek, amelyek köteleességük teljesítésére figyelmeztetni ne kellene.* Azonban mindenki beláthatja, hogy egészen más lesz az egyházi hatóság helyzete ezekkel szemben, mint ma van azon kérdéseknél, amelyekben gyülekezeti határozatokra nem támaszkodhatunk.

A gyülekezeti határozatoknak reális értéke éppen abban van, hogy amit ők szavaznak meg, azt több jogosultsággal és nagyobb eréllyel kérhetjük tőlük, mint azt, amit az ő közvetlen megkérdezésük nélkül vetünk ki reájuk. *Az Egyetemes Konventnek tehát a gyülekezetek határozata fogja megadni az „erőt” ahhoz, hogy ha kell, a gyülekezeteket a református tanítóképzővel szemben vállalt kötelezettségük teljesítésére rászorítsa, először szép szóval s ha ez nem használna, szigorúsággal, a törvény erejével!...*

De az Egyetemes Konvent lelkében erős a meggyőződés, hogy nem kell félteni a református tanítóképző ügyét gyülekezeteinktől, se a jelenben, se a jövőben! *Ha van mitől félteni, hát akkor csak a „gyülekezetek vezetőitől” féltethetjük, amint ezt főszerkesztőnk nagyon helyesen megállapította. Még pedig nem is annyira a világi vezetőkötől, mint inkább az egyháziaktól, tőlünk : lelkészekötől és tanítóktól.*

A mi feladatunk egyházunk ügyeit gyülekezeteinkkel megismertetni, megszerettetni, sőt szívükbe lopni, hogy azokért lelkesedni és ál-

dozatokat hozni is tudjanak. És minden attól függ, hogy ezen köteleességünknek miképpen tudunk megfelelni. Mert ha száz százalékig nem is lehet megnyerni a gyülekezetet, a többséget, a józan elemet, az Istenben bizó lelkeket mindig oda lehet állítani az anyaszentegyház építéséhez.

A református tanítóképző felállításához oly csekély egyénekenkénti áldozatra van szükség, hogy ha elsősorban azt mi magunk „szívügyünké” tesszük, lehetetlen, hogy meg ne tudnánk ehhez nyerni gyülekezeteinket is. És ha mindezek dacára ez még sem sikerülne, akkor ez annak a biztos jele, hogy a gyülekezetben nagy baj van: nincs meg az összhang, a megértés, a keresztyéni jóviszony a gyülekezet és vezetői között. És előáll az az átkos süllyesztő, amelyen már annyi, de annyi jó és igaz ügy megfeneklett a multban, süllyed el a jelenben és sajnos, fog elmerülni még a jövőben is!

Van ennek az éremnek egy másik oldala is, nevezetesen: *amikor az egyházi közügyet mi magunk nem tudjuk igazán „szívügyünké” tenni.* Hogyan tudjuk akkor az ilyen közügyet gyülekezeteink előtt, köteleességünkhöz képest hűen képviselni? ... Aki maga nem hiva a református tanítóképzőnek, hogyan fogja ezt a gyülekezet elé terjeszteni úgy, hogy azt kedvező állásfoglalásra bírja. Pedig ez hivatali köteleességünk volna!

Az Egyetemes Konvent elvárta minden lelkésztől és tanítótól, hogy a református tanítóképző ügyéhez szívvel-lelékkel odaálljon. Nem zárt ki azért semmiféle véleménynyilvánítást vagy eszmecserét, mert mindezt az ügy érdekében állónak tartotta, de a döntést kizárólag a gyülekezetek részéről kérte és az ő számukra tartotta fenn. Nagyon helytelen volt tehát pl. a gömőri egyházmegye eljárása, (ha ugyan a cikkírók ezt helyesen közölték), amidőn egyházmegyei határozattal állástfoglalt a tanítóképző felállításával szemben. Hibát követett el, mert elsősorban is nem az egyházmegyéék lettek felszólítva az Egyetemes Konvent által a határozathozatalra, hanem a gyülekezetek; másodsorban pedig határozatával annyira befolyásolta a gyülekezeteinek ezután elkövetkezett elhatározásait, hogy azoknak reális értékét most már nagyon kétséssé tette. Bizonyosság ez az eset is arra, hogy mily fontos az egyházi vezetők eljárása a gyülekezetek határozathozatalainál!

Siránkozunk az egészségtelen egyházi közszellem felett, ahelyett, hogy a megoldás kulcsát először is önmagunkban keresnénk. Nekünk kell átalakulnunk, hogy utánunk átalakulhasanak majd gyülekezeteink is és megváltozhason egyházunk közszelleme. *A sirámok helyett reális terveket, módokat és utakat kérünk, amelyek által azután egy jobb jövő felé haladhatunk.* A református tanítóképző felállítását egy ilyen utnak tartjuk a sok közül, amely szent meg-

életbevágó kérdéseknek, amelyek ma megoldásra várnak, az ifjuság kérdése csak egyik része, habár igen fontos része és a nagy feladatok helyes megoldásához idő kell.

2. Akik az egyház hajójának kormányrudját tartják a kezökben, azok lelkiismeretesen vigyázzák azokat a szeleket, amelyek az ifjuság élethajójának vitorláit duzzasztják s éjjel-nappali gondjuk legyen arra, hogy az a hajó haladhasson, de olyan irányban fusson, amely elvezeti az óhajtott kikötőbe. S.

A barsi református egyházmegye közgyűlése Léván.

A barsi református egyházmegye nagy érdeklődés mellett tartotta évi rendes közgyűlését a lévai református egyház tanácstermében. Közénekkel és Patay Károly esperes imájával kezdődött a gyűlés. Demény Gyula dr. megnyitó beszédében rámutatott a mai kor önző materialista gondolkozására. Kiemelte annak szükségességét, hogy az egyháznak első kötelessége ezzel szembeállni. Erősíteniünk kell az idealizmus szépségeivel az ingadozó lelkeket. Az ifjuságra különös gondot kell fordítani, lelkébe bele kell plántálni a vallása iránti szeretetet, fajához való hűséget, embertársa iránti érzést. Majd megköszönte az elnökség és a tanácsbírói kar nevében a beléjük helyezett bizalmat és miután 10 éves mandátumuk lejárt, hálás köszönettel adta vissza a közgyűlésnek a megbízatást. Reámutatott az elmúlt 10 év küzdelmeire és a barsi református egyházmegye gazdag eredményeire. Az egyházmegye mindig vezető szerepet vitt az alkotások terén. Nagyrésztben köszönhető ez Patay Károly esperes körültekintő vezetésének, aki immár 26 év óta vezeti az egyházmegye ügyeit, mint esperes. Nehéz és válságos időkön keresztül is biztosan és minden megrázkódtatás nélkül vezetete keresztül az egyházmegye hajóját. Az egyházmegye közgyűlése nagy lelkesedéssel hallgatta végig a tartalmas elnöki megnyitót. Ezután a közgyűlés a választás előkészítésére három tagu bizottságot alakított.

Majd Czeglédy Pál grkissallói lelkész, egyházmegyei főjegyző terjesztette elő az egyházmegye eredményes munkásságára reávilágító esperesi jelentést, amely kiemelte, hogy a Lex-Déner veszélye még mindig nem mulott el az egyházak feje felől. Az egyházaknak minden eshetőségre el kell készülniök; kimondja az egyházmegye, hogy ragaszkodik iskoláihoz. A református tanítóképző felállítás a megvalósulás stádiumába jutott. Most már csak az egyházakon mulik az, hogy a rég óhajtott tanítóképző rövid időn belül megnyíljon. Reméli, hogy a barsi református egyházmegye gyülekezetei a lélek szerinti 50 filléres hozzájárulást

örömmel fogják felajánlani a tanítóképző céljaira. Dr. Agyagássy Sándor garamvezekényi lelkész, tanácsbíró, a nyugdíj-bizottság jelentését terjesztette elő, mely után Pap József kiskisrárói lelkész a belmissziói jelentését adta elő. Örvendetes jelenség gyanánt állapította meg az előadó az emberek lelkében a vallásos érzés emelkedését. Ezután Nagy Sándor tanár tanügyi jelentésével foglalkozott az egyházmegye. Örömmel állapította meg, hogy az egyházmegye iskoláinak előmenetele kitünő. De szomoruan szögezi le azon tény, hogy 134 református magyar gyermek idegen iskolákba jár. A szülők nem gondolják meg, hogy ezzel gyermekeiknek ártanak. Amilyen hasznos az idegen nyelvek tanulása, ép oly káros, ha az anyanyelv tökéletes elsajátítása előtt idegen nyelvre fogjuk a kis gyermeket. Fel kell világosítani a szülőket arról, hogy nekünk mindnyájunknak kötelességünk a mi nyelvünkhöz ragaszkodni, mert ezzel élünk és halunk.

Az esperes ezután bejelentette, hogy Szobi Endre zalabai tanító megírta a zalabai református egyház és iskola történetét. Dicséretreméltó követendő példa ez. Az egyházmegye a tanulmányt egy bíráló bizottságnak adta ki megbírálás végett. Majd Kiss Gyula vámosladányi lelkész, tanácsbíró, a számvizsgáló bizottság, Konta Károly kiskálnai lelkész pedig az egyházmegyei segélyalap jelentését terjesztette elő. Ezek után Antal Gyula lévai református lelkész az egyházmegyei önszegélyző alapszabályait ismertette. Célja a közegyházak támogatása olcsó kölcsönök alakjában. A gyülekezeteknek lélekszám szerint évi 20 fillérral kell hozzájárulni az alaphoz, melytől a jövőben megbecsülhetetlen szolgáltatokat és eredményeket lehet várni.

Dr. Agyagássy Sándor felolvasta a kiskoszmályi Béthel-árvaház igazgatójának, Nehézy Károly lelkésznek az egyházmegyéhez írott jelentését. Megnyugvással vette tudomásul az egyházmegye az árvaház örvendetes fejlődését. Jelenleg 41 kis árvát nevelnek az árvaházban. Az egyházmegye felhívja a gyülekezeteket az árvaház fokozott támogatására. Néhány kisebb ügy és bírósági ügyek tárgyalása után az egyházmegyei közgyűlés végetért.

Problémáink.

Tájékoztató. A folyó hó 12-iki komáromi egyházmegyei gyűlés alkalmából kartársaim, négynek kivételével csatlakoztak e lapban mult alkalommal proponált azon akcióhoz, hogy az 1919—20 évekről visszatartott illetményeinket polgári per útján követeljük ki; az ügyvédi meghatalmazást aláírták.

Reményem, hogy a többi egyházmegyéek lelkészei is megindították már az akciót olykép, hogy egy „ügyvédi meghatalmazási” (szlovák

nyelvül blankettát bocsátnak *körutra* aláírás végett és azt beküldik *Dr. Szilárd marcell* ügyvéd úrhoz Bratislava, (Köztársaság tér) Ehhez kell csatolni egy táblázatos kimutatást a követelés tőke-összegéről, külön rovatokban tüntetve fel, hogy mennyit tesz ki a kongrua, kárpótlék, ruhasegély, szükségsegély stb; azt is netalán, ha valaki bizonyos részletet vagy előleget kapott volna, az időpont megjelölésével. Történiék gondoskodás az 1920 év-óta elhalálozott kartársak özvegyeit, árváit vagy más jogutódait megillető összegek kimutatásáról. Ezt az akciót legcélszerűbb, ha az egyházmegyei lelkészértekezlet elnökei veszik kézbe és *a lehető rövid idő alatt* egy meghatalmazást, mint a követelés kimutatását eljuttatják fentvezett ügyvéd urhoz, hogy viszont ő is minél előbb beadhassa a keresetet az államkincstár ellen. A meghatalmazás irassék alá és továbbíttassék azonnal, míg a követelés kiszámítása és pontos összegének kimutatása külön és direkte is beküldhető.

Sedivy László
ref. lelkész.

b) Megtérés. c) Szolgálat. 13., Hít, bizodalom, remény. 14., Szeretet, testvériség. 15., A hit harca. 16., Misszió. a) Zsidó, b) pogány. 17., Halál. 18., Örökélet 19., Példázatok, regék. 20., Keresztyén családi élet. 21., Fajszeretet. 22., Természet, évszakok. (a) tavasz, b) nyár, c) aratás, d) ősz, e) tél.)

E vaskos kötet előfizetési ára 300.-Lei (és külföldre még a postai portó). Az egyházak címére külön nem küldhetem el az előfizetési felhívást, de azért ismertetem a kötet tartalmát jelző részletes kimutatást, hogy akinek szüksége van ilyen gyűjteményre, az címemre küldött levelező lapon rendelje meg azt.

Ez uton is felkérem azért az egyházak és iskolák vezetőit, nőszövetségek és ifjusági egyesületek elnökeit, hogy akár maguknak, akár egyházuk és egyesületeik könyvtára részére e könyvet megrendelni sziveskedjenek, szeptember 30 ig. A könyvet csak megfelelő előfizető jelentkezése után adom nyomdába.

Zilah, 1933 szept. 4.

Kádár Géza.

Irodalom.

Előfizetési felhívás. Egyházi összejövetelek rendezése közben szükség van különféle tartalmu vallásos versekre. Ismételten keresik nálam a *Vallásos költemények* című könyvemet. Ez a könyv azonban teljesen elfogyott. Az újabb irodalom termékeiből van azonban kéziratban rendelkezésem alatt több mint 1500 vers, amelyekből összeállítottam egy kötetre való anyagot. Kiadnám, körülbelül 25 iv terjedelemben, lexikon oldalos nagyságban a „*Vallásos költemények*” című gyűjtemény II. kötetét, ha az előfizetők jelentkezése a nyomdai költségek fedezésére reményt nyújt.

A szavalásra alkalmas vallásos költeményeket az alábbi csoportosítással rendeztem sajtó alá:

1., Isten, 2., Jézus, 3., Szentlélek, 4., Pátriárkák, Proféták, 5., Jézus élete. a) Jézus születése, b) Jézus beszédei, munkái, c) Jézus szenvedése, halála, d) Jézus felmagasztaltatása. 6., Apostoli és egyházi atyák. 7., Ünnepek. a) Advent, b) Karácsony, c) O év, d) Új év, e) Virágvasárnap, f) Nagypéntek, g) Husvét, h) Áldozócsütörtök, i) Pünkösd, k) Reformáció. 8., Reformátorok. a) Luther, b) Kálvin, c) Zwingli, Melánchton. 9., Magyar reformáció. 10., A biblia. 11., Egyházi élet. a) Istentisztelet, b) gyülekezet, c) egyházszeretet, d) templom, e) parokhia, f) harang, g) orgona, h) iskola, i) presbiterium, k) nőszövetség, l) ifjuság, m) vasárnapi iskola (gyermekszavalatra alkalmas versek különféle esetekre beosztva) n) diakónissza, o) vasárnap, p) belmissziói összejövetelek, r) temető. 12., Munka az egyházért. a) Hivogatás.

H I R E K

— **Értesítés.** A szlovák államnyelvi vizsgák és *nosztrifikációs* vizsgátelek a Konvent lelkészképesítő vizsgálobizottsága előtt f. év okt. hó 3-án az I. és II.-ik lelkészképesítő vizsgákkal kapcsolatban fognak megtartatni. Jelentkezések a losonci rel. lelkészi hivatalhoz intézendők.

— **Meghívó.** A szlovenszkói Ungi Egyházmegye Lelkész és Tanító Egyesületének t. tagjait szeretettel meghívom a szeptember hó 28 án Nagykaposon délelőtt 10 órai kezdettel tartandó közgyűlésre. A közgyűlés tárgyai: 1) Tisztujítás. 2. Egyházmegyei Monografia. 3. Egyházmegyei Énekhar ügye. 4. Megbeszélések, indítványok. *Ujlaki Sándor s. k.* elnök.

Lelkészbeiktatás. *Kiss Ernőt*, akit a kajdanói gyülekezet egyhangu meghívás utján választott lelképásztoraúl, folyó hó 3-án iktatták be hivatalába Korláth Gyula fornosi lelkész e. m. tanácsbíró és Moravetz Károly v. tanácsbíró em. kiküldöttek. A beiktatáson jelen volt még hivatalos minőségben Kiss Jenő felügyelő lelkész is. Az Isten áldása legyen az új lelkészen és gyülekezetén!

— **Exmittálás.** Folyó évi szeptember 10-én exmittálta Patay Károly esperes az alsószecsei református templomban *Székely Dezsőt*, ki Genfben végezte a teológiát, Székely Béla alsószecsei református tanító, egyházmegyei tanító

tanácsbíró fiát. Legyen Istennek gazdag áldása az ifju Timótheuson.

— **A nagyodi ref. lelkész beiktatása.** A nagyodi ref. egyházban Soós Endre újonnan megválasztott lelkészének ünnepélyes beiktatása vasárnap volt a nagyodi templomban. Az ünnepélyes beiktatáson a barsi ref. egyházmegye képviselőjében Patay Károly esperes, dr. Kersék János tanácsbíró és Székely Béla alsószecsei tanító, tanácsbíró vettek részt. A lelkész karból jelen voltak: Konta Károly kiskálnai, Antal Gyula lévai, Veres László váradi lelkészek. Ünnepélyes istentisztelet keretében iktatta be lelkészi hivatalába az új lelkészt Patay Károly esperes. Az Isten áldását kérte az új lelkész munkásságára. Az egyházi énekkar éneklése után Soós Endre lelkész tartotta meg mélyen szántó, lélekemelő ünnepi beszédét. Ima és közeneklés után a lelkészlakon a presbitérium ünnepi gyűlést tartott, amelyen Patay Károly esperes szeretettel üdvözölte az új lelkészt s adta át neki hivatalát.

— **Új tanítónők** a Barsi Református Egyházmegyében. A vámosladányi református gyülekezet a másodtanítói állásra *Konta Zsuzskát*; a barsbaracskai református gyülekezet *Patay Margitot* választotta meg. A jó Isten áldása kísérje munkálkodásukat.

— **A nagyszalontai református gyülekezet** megüresedett lelképásztori állására Arday Aladár gyantai lelkészt, a nagyszalontai egyházmegye főjegyzőjét, a királyhágómelléki egyházkerület jegyzőjét hívta meg. Isten áldása legyen a pásztoron és gyülekezetén.

— **Az erdélyi református egyház** Babos Sándor lelkészt augusztus 24-én iktatta be külmisziói lelkészi állásába, aki hajóra is ült már és Pekingbe megy a kínai nyelviskolába. Babos a skót református egyház mandzsúriai missziójában fog dolgozni. Isten áldása kísérje őt munkájában!

— **Pacifizmus az Egyesült Államokban.** A Life and Work szeptemberi számában olvasuk, hogy a brit egyetemi hallgatók kezdeményezésére szavazás folyt le az amerikai kollégiumok és egyetemek hallgatói között a jövő háborújában való részvételt illetőleg. Mintegy 150 kollégium és egyetem 22.815 hallgatója közül 6.347 késznek nyilatkozott hadba vonulni háboru esetén; 7.342 csupán ellenséges megszállás esetén hajlandó fegyvert fogni; 8.938 ifju

pedig úgy szavazott, hogy soha semmiféle háboruban nem hajlandó többé harcolni. Sok kollégium, amely eddig a militarista propaganda fészke volt, a szavazásnál pacifistábbnak mutatkozott, mint a többiek. A pacifista mozgalom, amely Amerikában mindinkább terjed, erős ellenzésre talál az ottani sajtóban.

— **Az afrikai keresztyénségről.** Afrikában az angol egyházi misszió ezelőtt mintegy 130 évvel kezdette meg munkáját. Alig százévi munka után 1900-ban mintegy 61 ezer afrikai keresztyén állott a misszió gondozása alatt. Ez a szám az újabb időkben rohamosan emelkedett. 1927-ben 488 ezerre, 1928-ban 519 ezerre, 1929-ben 552 ezerre. A benszüllött néger-lelkészek száma 1900-tól 84-ről 257-re szaporodott. Egyedül Dél-Nigériában az utolsó esztendőben közel kétmillió márkát használtak fel a munkára.

— **Református vallásra tért egy 70 éves zsidóvallású nő Ungváron.** Érdekes kereszteselő folyt le vasárnap az ungvári református templomban. Istentisztelet után egy 70 éves zsidó vallású nő tett hitvallást a gyülekezet előtt, majd Komjáthy Gábor ungvári esperes megkeresztelte.

— **„Szeretet Olvasókönyv”,** valamint az összes magyar és szlovák iskolák részére szükséges tankönyvek, a legújabb számozott előírással füzetek, író és rajzszerek állandóan raktáron vannak és a szokásos engedmények mellett kaphatók Heiman Vilmos könyvkereskedésében Velké Kapušany, Szlovenszko.

HIVATALOS RÉSZ

Pályázat. A restei ref. leányegyház pályázatot hirdet előkönyörgő kántori állásra. Javaldalma: 1.) Szabályszerű lakás kerttel és mellék-helyiségekkel. 2.) 12 kat. hold szántó és 2 kat. hold rét haszonélvezete. 3.) 3 métermázsza búza, és 3 métermázsza rozs. 4.) Stóla az egyházkerület megállapítása szerint. 5.) Az előkönyörgő által vásárolt famennyiség hazaszállítása. Kötelessége: istentiszteletek tartása, a ref. iskolás gyermekek vallás és énekkottatása s belmissziós munkák gyakorlása. Pályázatok október hó 1-ig küldendők be Ref. Lelkészi hivatal Višný Lác p. Buzita címre. Választás október 1-én. Állás azonnal elfoglalható. *Ref. presbitérium.*

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Verké-
Kapusány” címre küldendőek:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicséri
lelkéazi hivatalhoz küldendőek.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Idrányi Barna

Négy és fél hónapja mindössze, hogy Tiszáninneri egyházkerületünk az őszinte öröm és bizó reménység érzelmeivel megteljesedve iktatta be püspöki tisztebe Idrányi Barnát s ma porbahullott reményei romjain gyászol a vezérét vesztett kerület s vele az egész Egyetemes Református Egyház.

Az örökkévaló Isten kifürkészhetetlen akaratára sorozatos csapások elé állította kerületünket, midőn rövid négy esztendő alatt három püspökét vesztette el. Olyan férfiakat, akik nemcsak mint a legmagasabb egyházi tisztség viselői, hanem mint egyének is a legsúlyosabb és legdrágább értékei voltak az itteni reformátuságnak.

Még be sem gyógyult a seb, amelyet Péter Mihály tragikus összeomlása ütött szivünkön, amikor újabb megpróbáltatás elé állított bennünket az Ur akarata. Igaz, arra emberileg nem számíthattunk, hogy Idrányi Barna kiváló képessége, hatalmas egyénisége még évtizedekig fogja irányítani kerületünket, de azt Istenben bizva reméltük, hogy addig nem esik ki kezéből a vezéri pálca, amíg az elhivatásakor hozzáfűzött remények teljesedésbe nem mennek. Az a tartalmas program, az a világos, határozott célkitűzés, amelyet hivatala elfoglalásakor adott, még a legszkeptikusabb s mélyen a pesszimizmusba süllyedt lelkeket is megmozgatta s a sok megpróbáltatáson átment s a nehéz idők súlyát nagy türelemmel és önmegadással viselő lelkészi karban új reménységeket ébresztett.

Jól tudtuk, hogy ő nem az az ember, aki örömét találja a hiu remények felkeltésében s nem is ígéreteket vártunk tőle, hanem eredményeket. Biztunk abban, hogy az ötven éves lelkészi s a csaknem másfél évtizedes esperesi mult gazdag tapasztalatai, a józan, reális főhiggadt számvetése s a kiváltságos charizmákkal megáldott egyén szeretetreméltósága sok nehéz akadályt fog eltávolítani kerületünk és egész egyetemes egyházunk békés életfolytatásának és fejlődésének utjából. Az a bizalom és tisztelet, amellyel a szlovák gyülekezetek vezetői viseltettek Idrányi Barna személye iránt, reményt nyújtott arra, hogy a szlovák követelések kérdése, amely az államváltozás óta igen kemény problémája nemcsak a Tiszáninneri kerületnek, hanem az egész Egyetemes Egyháznak: az ő higgadt bölcsessége utján végre nyugvópontra fog jutni.

De Isten akarata másképp rendelkezett... s még azt sem engedte megérnie, hogy nagy buzgalommal megkezdett munkájának első eredményeiről számot adhasson kerületének.

A panaszkodás hangja azonban nem illik a mi szánkba. Nekünk hálával kell leborulni Isten előtt azért is, hogy Idrányi Barnát református egyházunknak adta s hogy az ő életével és munkáival egyházunk örök értékeit gyarapította.

Minden jó reformátusnak el kell zárandokolni most lélekben ahoz a frissen hantolt gönczi sírhoz, hogy reáhelyezze a hála, a tisztelet s az elismerés babérkoszorúját.

Tanítóképzőnk.

Meglessz . . . most már meg kell hogy legyen, gyülekezeteink nagy többsége kívánja, sürgeti s a leghatározottabban felállítása mellett nyilatkozott. Nem erőltetve semmiféle hatalmi vagy külső befolyás következményeként, önként, a maga legjobb belátása és elhatározása szerint.

Beérkezett 218 határozat, felállítása mellett 167 gyülekezet nyilatkozott s ajánlotta meg a kért évi személyenkénti 50 fillért, 51 pedig, csaknem ezek is mindnyájan elismerve a tanítóképző szükségességét, legnagyobb részben a mostoha anyagi helyzetre, gyülekezetük, egyházuk szegénységére hivatkozással vagy megtagdák az 50 filléres hozzájárulást, vagy csak bizonyos pártfogást helyeztek kilátásba.

A nagytöbbség tehát kétségtelen . . . A mi áldozatokban megnemrestülő hiveink fényes bizonyosságát adták élni, fejlődni akarásunknak, iskoláinkhoz ragaszkodásunknak s a tanítói állás megbecsülésének. A történelem ítélőszéke előtt hiveknek találtattak, az utókor kegyelettel, elismeréssel adózhat a mai nemzedék kötelesség-teljesítése, hűsége iránt. Elismerés és köszönet illesse gyülekezeteinket, Egyetemes Egyházunk is bizonnal hálás örömmel és megnyugvással veszi tudomásul e megnyilatkozást, mint fényes bizonyosságát népünk önálló gondolkodásának, annak a nagy testvéri érdekközösségnek, mely összeköt bennünket s mely nélkül lehetetlen eredményt elérni, intézményeket, alkotásokat teremteni.

Még hátra van a gömői egyházmegye gyülekezeteinek határozata, melyeknek beküldését bizonnal az Egyházmegye azon határozata késlelteti, mely szerint nem tartja alkalmasnak az időt a tanítóképző felállítására. Az Egyetemes Konvent azonban nem az egyházmegyék határozatait óhajtotta s rendelte meghozatni, hanem külön minden egyes gyülekezetét s a Konvent azon rendelkezésének a gömői em. is bizonnal engedelmeskedik, annyival is inkább, mert a vonatkozó körlevél is nem az egyházmegyékhez, hanem minden egyes gyülekezethez szól és küldetett.

Meg is kéréselt az egyházmegye a mennél-előbbi beküldésre, ugyszintén egy kis Egyházmegyénk a határozatok sürgős beküldésére.

Az eredmény azonban már eddig is megvan és kétségtelen még azon esetben is, ha e hiányzó határozatok mind nemlegesek lennének is, ami, ismerve mind a két egyházmegye emelkedett gondolkodását, teljességgel kizárt dolog.

A tanítóképző felállítását tehát Egyetemes Egyházunk gyülekezetei nagy többsége indokoltnak, szükségesnek tartja; a kisebbségnek pedig testvéri érzéssel kell a többség akarata előtt meghajolnia, amint erre való készségüket már eddig is sokan bejelentették.

Megvan adva tehát, amire elsősorban szükségünk volt: az erkölcsi alap, a morális bázis, gyülekezeteink spontán megnyilatkozása és a szükségelt fedezet, amely hogy befizettetik, az iránt most már a gyülekezetek önkéntes elvállalása folytán kétségünk nem lehet s ha ebben a feltevésünkben mégis — sajnosan — csalódnánk, az esetben az Egyetemes Konventnek minden kimélet nélkül kell eljárnia a késedelmezőkkel szemben.

Többen a megszavazó gyülekezetek közül azon óhajtásuknak adtak kifejezést, hogy az évi 50 filléres hozzájárulás fizetése — tekintettel az elemi csapások, főként árvizokozta károokra — ne ebben az évben, hanem csak a következő 1934 évben kezdődjék. Megnyugtattuk őket s velük azokat is, akik lapunk hasábjain oly tiszteletreméltó meleg érdeklődéssel adtak kifejezést kételyeiknek, aggodalmaiknak!

Szó sem lehet ugyanis ez évben még a tanítóképző felállításáról, előre is haladt már az idő, bizonytalan a Lex Dérer sorsa, mely ha törvényerőre emelkednék, — ami kizártnak látszik — az esetben önként értődőleg megszűnnék a tanítóképző kérdése reánknezve s teljesen új helyzet elé állíthatnának gyülekezeteink s Egyetemes Egyházunk.

Nem céloim s eredménytelen is lenne az egyes észrevételekre, mint amilyenek a tanári kar összeállítása, az öntudatos kálvinista érzésnek az intézetben biztosítása, a tanárok alkalmazásának, nyugdíjának nagy felelőségi biztosítása stb. kiterjeszkedni; ezekre az aggályokra a tanügyi bizottság előadója — ki teljesen e kérdések színvonalán álló s a legszentebb kálvinista eszméktől s érdekközösségtől áthatott szakember — különben is megadta a megnyugtató feleletet.

Csak úgy éreztem, hogy be kell számolnom az eddig történelekről, a határozatok eredményéről. Most már a beszámolást, jelentést elküldjük a konventi Elnökségnek azon kérésünkkel, hogy bár erre semmiféle törvény nem kötelez, vegye fel a kormánnyal e részben a kezdeményezést, a tárgyalás fonalát, jelentse be Egyetemes Egyházunk elhatározását, puhatóldzó az államsegély kérdésében, mert anélkül megélhetünk ugyan, de arról le nem mondhatunk. A legközelebbi Konventünknek módja és hivatása lesz azután a felállítás iránt határozni.

Adva vannak a lehetőségek: komáromi nagy és előkelő gyülekezetünk nagylelkűleg megajánlotta a szükséges helyiséget, építés esetén a 100.000 korona segélyt. Gyülekezeteink a fenntartási költségeket . . . a többi a mi, az Egyetemes Egyház hivatása! Elhirtelenkedni semmit sem lehet, de nem is szabad, . . . éreznie kell a teljes felelősség súlyát minden arra hivatott tényezőnek, de csüggednünk, aggályoskodnunk, jóhiszemű, de felesleges rémképekkel elriasztanunk egymást nem szabad. A két-

ségeskedés ideje lejárt, következik az alkotás, a megvalósítás nagy munkája, amely elől kitérnünk, amelyet halogatnunk most már nem lehet.

Gyülekezeteink megállották helyüket, nem tagadták meg multjukat, áldozatos kálvinista érzésüket... illesse elismerés és forró köszönet őket s a jó Isten engedje, hogy áldozatkészségük megteremje a drága, szép és nemes gyümölcsét, a mindnyájunk által kívánt egyetemes református tanítóképző intézetet.

Patay Károly

egyetemes konventi tanügyi bizottsági elnök.

Esperes beiktatás Abaujban.

Az abaujbornai egyházmegye esperest avató közgyűlését 1933 szept. 8-ikán tartotta a kassai templomban. Megkíséreltük dr. Ravasz elgondolása alapján az új esperesünk beiktatását az em.-i közgyűlési tárgyak közül kiemelni s az egész egyházmegye közönségének ünnepévé tenni. Sikerült! A maga nemében — úgy tudom — még páratlan az ilyen, de miután megpróbáltuk, nyugodt lélekkel tudjuk ajánlani más tractusnak is. Nagyszerű alkalom az ilyen, hogy szíveket újabb és újabb aranyszállal kössön — külső eszközökben szegényes liturgiánk dacára is — kereszt alatt szenvedő anyaszentegyházunkhoz. Fekete Miklós em. gondnok megnyitja közvetlen szavaival, Szobonya István h. esperes imádsága után a közgyűlést. A szavazatbontó bizottság jegyzőkönyvének felolvasásából kitűnt, hogy szavazattöbbséggel Simon József em. t. bíró, szesztaí lelkipásztor választott meg esperesül, aki az esküt letette, s az em. papi főjegyző által tolmácsolt üdvözlő szavak után programbeszédet tartott. Ezután következett a felszentelése, vagy a kiknek ez a szó tetszik, felavatása, következőképen: A gyülekezet elénekelt a 184 dics. 2 versét, majd a helyettes esperes imádsága után az új esperes térdre hull s az em. papi tisztviselők és az em. gondnok egy-egy bibliai igével, kezöket fejére téve megáldják és megcsókolják s utánna együtt eléneklik a Jövel Szent Lélek Úr Isten t. A 28. dics. éneklése után az új esperes a szószéken Igét hirdetett Philippí II. 5—10 alapján. A gyülekezetet megáldó imádsága után befejeződött az ünnepély, melynek tartalmasságát emelte az új esperes két gyülekezetéből teljes számmal megjelent 1—1 férfikar, (amelyeket évek óta önmaga tanít s vezet, mű- és általa 4 hangra átírt magyar népdalokra) valamint a kassai ref. vegyeskar és az ünnepelt esperes unokahugának a maga egyszerűségével, s tiszta érthetőségével magávalragadó szóló énekszám, orgona kíséret mellett.

Az új esperes által továbbvezetett közgyűlésben felesküdt az egyik tanítóképviselő Soós Pál migléci tanító, míg társa nem fogadta el megválasztását, azzal a jellemző okadatlással, „hogy az adott körülmények között nem tudnám a tanítóság érdekeit az em. előtt úgy képviselni és védeni, amint azt a tanítói kar megkíváná.” Mintha bizony az em. közgyűlés érdekképviselőket reprezentáló konzorcium lenne s nem közösen, egyedül Isten dicsőségét munkáló szentek egyessége.

Beiktattott Idrányi Barna püspök, mint újonnan megválasztott egyházmegyei papi tanácsbíró, így tudván teljesíteni szíve hő óháját, hogy ötven esztendei szolgálat után adassék részünkről lehetőség neki az egyházmegye életében való munkálkodásra. Szobonya István legidősebb papi tanácsbírónk helyettes esperesi működését azzal kívánta megjutalmazni em. közgyűlésünk, hogy tiszteletbeli esperesünkké választottuk. Az egyházkerületi közgyűlésre képviselőkül öt s Vajthó Lajos papi, dr. Hódy Sándor világi tanácsbírákat és Kádár István világi főjegyzőt, egyházmegyei tanügyi biz. elnökké: Vajthó Lajost választotta meg a közgyűlés.

A templomi székek rendezése tárgyában magáévá teszi az egyházkerületi közgyűlés által javasolt szabályrendeletet. Legfőbb orvosságként azonban szeretné, ha hiveink mielőbb odanevelődnenek, hogy a krisztusi tanács meghallgatásával ne az előlülést keressék, mert a templomban hátul megállva való imádkozást hallgatja meg az Úr, s az így imádkozót bocsátja el „sokkal inkább megigazulva”, mint a farizeus és publikánus példázatában tanítja. Ha erre a magaslatra érkeznek fel, akkor, de csak akkor nem lesz többé székper. A sárosi, szepesi, mecenzéfi missiói körök jelentése elfogadtatott, az első lépés megtételét arra nézve, hogy a szórványokban élő hiveink megkeresésére elindultunk. A belmissiói jelentés szerint az egyháztársadalmi nevelő s építő munka határozottabb irányt vett fel az abauj-színai vezetői tanfolyam áldásos hatása alatt. Az ez évi okt. 31-ike Luther M. és sz. Molnár Albert emlékezete jegyében fog lefolyni. Megújított az em. előbbeni határozata, hogy e napot vasárnapi munkaszünettel ünnepeljen meg minden gyülekezetünk. Levéltárunk rendezésére s őrzésére a kassai lelkipásztor választott meg. A lelkipásztorok, tanítók, világiaink önéletrajzának elkészítésére ujevíg határidő adatott. Esperesünk imádsága és a 131. zs., éneklése zárta be a reggel fél 9 órától fél 3 óráig szakadatlanul tartó közgyűlést, mely után megszokott egyszerű helyünkön együttes ebédet megadtuk a testnek is a maga táplálékát, fűszerezvén azt a lelkes pohárköszöntők, melyek az esperes eredményes munkájához fűzött reménységeket óhajtották kifejezni

Notárius.

Vasárnapi iskolai tanfolyam Asztélyban.

A Kárpátaljai kerületben, — amint azt lapunk is jóelőre ismertette olvasóival, — aug. 21—22-re Bányuban ifjusági konferencia, szept. 14—16-ra pedig Asztélyban vasárnapi iskolai tanfolyam rendezése volt tervezve. Ez a két alkalom szolgálta azt a célt, hogy a missziói munka egyrészt a már eddig elért eredményeket összegezze, másrészt további utmutatásokkal szolgáljon és ösztönzéseket adjon a munka barátainak. Mindakét vonatkozásban elérte célját úgy az egyik, mint a másik.

A bátyui ifjusági konferenciáról annakidején napilapok és a Szeretet is hoztak bőszéges beszámolót, azért arról most röviden csak annyit, hogy szép és felemelő volt minden részletében. Azok, akik ott voltunk, örömmel könyveltük el azt a nagy eredményt, hogy immár Kárpátalján az egyház legfőbb hivatalosai — püspök, esperesek — mindannyian fontosnak, szükségesnek, egyenesen az élet véredényének tartják egyházunkban a missziói munkát. Illesse köszönetet újból és innen a hivatalos lap hasábjairól is a konferencia rendezőségét, elnöklő s bölcseséggel vezérlő püspökünket, előadóit és a vendéglátó gyülekezetet.

A szept. 14—16 ra Asztélyba hirdetett vasárnapi iskolai tanfolyam is szépszámú résztvevő, mintegy 30 lelkész, illetve vasárnapi iskola-vezető jelenlétében és feszült érdeklődése mellett folyt le. 13-án délelőtt érkezett meg a tanfolyam vezetője: id. Victor János, ki a megelőző estéken Huszton és Nagyszöllősen szolgált már a gyülekezeteknek és főként a gyermekeknek. Estére összejötték a jelenkezők is, amikor is a tanfolyam megnyitása végbement a templomban. Igét hirdetett Nyitray Béla bátyui lelkész. Szabó Béla eker. missziói lelkész megnyitó beszédében üdvözölte a vasárnapi iskola és a gyermekek fáradhatatlan ősz barátját s a vendéglátó gyülekezetet. A tanfolyam vezetője szólott ezután a jelenlevőkhez s kiemelte a vasárnapi iskolai munka nagy fontosságát, végül Simon Zsigmond helybeli lelkész mondott a gyülekezet nevében mindnyájunknak szíves Istenhozottat. Másnap résztvett a tanfolyamon Bertók Béla püspök urunk és Bary Gyula beregi esperes is, míg a máramaros-ugocsai új esperes, Isaák Imre mindvégig jelen volt a tanfolyamon. Minden reggel fél nyolc órakor közös áhitatot tartottunk a templomban, amelyeket sorrendben Balogh Sándor minaji, Lajos Sándor fancieskai és Gáthy Lajos halabori lelkészek vezettek. Nyolc órakor kezdődött a komoly munka és tartott 12 óráig, ebéidő megszakításával délután ismét 2 órától hatig. Kaptunk dióhéjban bibliai ismertetést s igen megkapó és szemléletes módon gyermek-lelketant és vasárnapi iskolai módszertant. Valóság-gal bámulatba ejtett azonban mindnyájunkat a

délelőtt és délután folyamán bemutatásra kerülő mintatanítás. Hogy milyen legyen a jó vasárnapi iskolai vezető, hogyan tanítson, hogyan tudja lekötöni kicsiny hallgatói figyelmét, hogyan tudja közelvinni zsenge lelkekhez sokszor a legnehezebb témát is annyira, hogy azoknak szeme egy órán át csüngjön vezetőjükön: mindezt szemléletesen bemutatta nekünk az az öt óra. Áldott lélek az, amelyik oly közel tud férközni a gyermekekhez, hogy gyermekké tud lenni a leereszkedésben s úgy veszi karjába, hogy magával emelje a magasba! Nekem mindig az volt az érzésem a tanítások megfigyelésekor, hogy az Úr szava illik ide egyedül: „ha olyanok nem lennétek, mint e kis gyermek”. Felejthetetlen élmény marad számunkra mindig ez a pár óra.

Sokat irhatnék még a három napos tanfolyam munkájáról, de azt htszem, ennyi is elég, hogy megvilágítsa azt a légkört, mely azon uralkodott. Ugyis minden szavam csak oda térne vissza: ilyen alkalmakról nem beszámolót kell olvasni, ilyen alkalmakon ott kell lenni, hogy megérthessük, megismerhessük azt a munkát, amely a világon 30,000,000 gyermeket ültetett és ültet hetenként a Jézus lábai elé. Valjon a te gyermeked, gyülekezeted gyermek-serege ott van-e már ebben a hatalmas seregben?

Pénteken este bucsuest volt ismét a templomban, amikor is Papp Géza ungtarnóci lelkész hirdetett igét hatásosan és alkalomszerűen, míg a tanfolyamon résztvevők nevében Tornay János beregi e. m. missziói lelkész köszönte meg a gyülekezetnek szíveslátását. Szombaton délelőtt az utolsó alkalom volt az együttlételeire. Valahogy benne volt már a levegőben a bucsuzás fájdalma. S amikor eljött az óra, könnyekkel a szemünkben fogtuk meg egymás kezét. Néma, szent fogadalom volt ez, hogy mi is, akik itt voltunk, toborozni fogunk, sereget gyűjteni, kicsinyeket vezetni Jézushoz: „Isten velünk, viszontlátásra”, csendült az ének és a boldog együttlételnek, lelki gyarapodásnak napjai leteltek.

Még csak annyit, hogy a három napon át testi tápláltatásunkról a paróchián a tiszteletes asszony vezetésével gondoskodtak és pedig bő mértékben a gyülekezet asszony és leánytagjai. Köszönet a szolgálatért, mert így az együttléte órái személyes társalgás által is gazdagították lelkünket.

— Ke. —

Problémáink.

Közös bizottság. Tudvalevő, hogy az államfordulat előtt a két prot. egyetemes egyház kebeléből, azonos érdekek védelme és ápolása céljából *közös protestáns* bizottság volt szervezve s évenként, vagy a szükséghez képest többször is összeült tanácskozni a kölcsönös vagy mindkét egyházat érintő és érdeklő ügyek

és kérdések felett. Magyarországon fennáll és működik ez tovább is.

Itt sem és most sem vagyunk és lehetünk egymásnak riválisai! Vannak, sőt talán még szaporodnak is azok az okok, amelyek szükségessé teszik az ily *közösbizottság* megszervezését és permanens működését.

Amikor azt látjuk, hogy a fekete reakció minő erőfeszítéseket tesz, hogy államot képeztesse az államban s a többi felekezetek rovására horribilis vagyonát még előjogokkal, prepotenciával törekszik megtoldani, diplomáciai sakkhuzásokkal „*modus vivendi*”-ket kimuzsikálni, konkordátumokat kicsikarni, az állam törvényein résztütni, azokat, melyek az ő mohó terjeszkedési törekvését, asszimiláló étvágyát netalán korlátozzák: megkerülni, kijátszani, a saját szájaize szerint módosíthatni (fakultatív házasságkötés): maradhatunk-e ilyen jelenségekkel szemben tétlenül és szeparátlan? Nem követeli-e mindez a hitelvi rokonság adottságához egy külső érdekkötélék létesítését is, mely az államtest homogén protestáns elemeit közelebb hozná egymáshoz, beleértve a csehtestvér egyházat is.

A klerikális prozelitáskodás, lélekhalászat, reverzális manőverek elleni egységes védekezés megszervezése egyik fontos indoka és célja lenne tehát a *csehszlovákiai közös protestáns bizottság* létesítésének.

De találkozhatunk és összefoghatunk közös érdekek érvényesítéséért más vonatkozásban is!

A r. kath. egyház az ő horribilis vagyonával bőven elláthatná összes kultusz-szükségeit; nem kell neki hivatól oly nagy áldozatot kívánni, az amugyis válságos gazdasági viszonyok között érzékeny terheket vállalkra rakni, mint ez minálunk történik. Az e részben fennálló aránytalanság ismét csak az ő malmukra hajtja a vizet.

Nagyon elérkezett ezen ügyek rendezésének a szüksége is gyökeres, demokratikus megoldással, az aránytalanság megszüntetésével s vajjon külön-külön érhetünk-e el olyan eredményt, mintha egységesen küzdünk érte?

Vajjon a kongrua rendezése is nem humánusabban történhetett volna, ha egy akkor már létező *közös bizottság* sorompóba lép és megérteti elsősorban azt, hogy a r. k. egyház tulajdonában van anyai vagyon, hogy az állam segítsége nélkül is fényes javadalmazást adhat papjainak, csak egymásközött parcellázzák fel igazságosan; másodsorban pedig, hogy a nős és családos papokat amazokkal nem lehet egy kalap alá vonni, létszükségletük többszörösen felülhaladja amazokét. Ezt humánus, igazságos törvénytervezőkkel beláttatni, demokratikus törvényhozásban érvényesíttetni nem lett volna nehéz, ha van egy tekintélyes testület, amely ilyen értelemben informál és szót emel, a roszt

törvényt módosítani sürgeti s a végrehajtás során ma is széltében előforduló sérelmek orvoslását kezébe veszi, hogy ne történhetnék olyan anomália, mely szerint akinek van valami befolyásos protektora: az kiverekszi pártfogoltja számára, a másik pedig hasonló bajai és panaszával mehet a sóhivatalhoz!

Ha van közös bizottságunk, képzelhető e, hogy elzárkózik a kormány egy hivatali elődje által elkövetett azon sérelem jóvátétele elől, hogy két évről, jogtalanul visszatartott illemtényeit nyomoruságos javadalmi, családosi lelkészeknek, az időközben elhaltak éhező özvegyeinek és árváinak még 13 év után is halogatja kiszolgáltatni s amit az igazság és az állami jogrend reputációja is megkövetel: teljesíteni.

És még hány más fontos kérdésben kellett volna szavát hallatni, vagy kellene a jövőben ilyen testületnek!? Hogy csak a legsürgősebbeket említsem: az adócsökkentési segélyeknek a *jogfolytonosság* és az első kormánydeklaráció alapján, minden egyház részére, az eredeti összegben vagyis a *tényleges szükségletnek* megfelelően kikövetelése; a kongrua-törvény keretében a káplántartással összefüggő kérdéseknek a moslani megszorító eljárással szemben ugyan csak a *tényleges szükségletet* kielégítő rendezése; egyik egyház tagjai részéről a másik egyház lelkészei szolgálata igénybevehetésének eseteit és feltételeit szabályozó kölcsönös megállapodás nemcsak a távolabb eső szórványhelyeken, de különösen azon célból is, hogy a renitensek, fegyelmi büntetés alatt állók ki ne játszassák a saját egyházuk által reájok rótt kötelemeket és jóvátételeket stb.

Igenis, szükségünk van egy komoly, szóki-mondó, egyenes, őszinte, az államfenséget azért respektáló *közös bizottságra*, mely nem ártja bele magát a politikába, melynek irányítása mellett az egyház és állam érdekei békében, parallel haladhatnak egymás mellett, egymásra kölcsönös jó hatással.

A közelgő egyházkerületi gyűlések ezt az ügyet és eszmét felkarolhatnák és testbe öltöztethetnék!

Sedivy László
ref. lelkész.

H I R E K

— Idrányi Barna, a Tiszáninnyi Egyházkerület püspöke Gönczön, — ahová gyermekei látogatására ment — szept. hó 22-én délben hirtelen elhunyt. Összeomlott porrészei számára a gönczi gyülekezet ajánlott fel díszsírhelyet, temploma kertjében, a Károlyi Gáspár szobra közelében. Temetése szept. 24-én folyt le a gyászolók ezreinek részvétele mellett; különösen az abauji gyülekezetekből vettek részt sokan azon, akik csak át tudtak jutni a határon. A

temelési szertartást a templomban Farkas István püspök végezte, hirdetvén az Igét az I. Mózes 50 r. 24–25 v. alapján. A sirnál Kiss József hejcei lelkész végezte a szent szolgálatot, egyházkerülete részéről pedig Simon József abauji esperes bucsuztatta el. A sárospataki főiskola nevében — amelynek egykor igazgatótanácsosa volt — dr. Mátyás Ernő theologiai tanár e. i. közigazgató, a nagyszalánci gyülekezet nevében, amelynek csakugyan 50 évig volt pásztora — Szakal László, kedves káplánja mondottak bucsubeszédet. „Az igazak fénylenek, mint a nap az Ó Atyjoknak országában.” (Máté XIII. 43.)

— **Halálozás.** Megkésve vettük a hírt, hogy *Miskolczi Endre*, bodrogszentesi lelkész szept. hó 16-án elhunyt. Életéről s lelképásztori munkájáról jövő számunkban hozunk kegyeletes megemlékezést.

— **Értesítés.** *A Tiszáninnen Egyházkerület püspöki hivatala okt. hó 1-én Rimaszombatba költözik át s ott marad az új püspök megválasztásáig. Minden beadvány tehát „Ref. püspöki hivatal, Rimaszombat” címen küldendő, csakis igen sürgős és esetleg személyes természetű ügyek küldhetők közvetlen Csicserbe, a püspökhelyettes főjegyzőhöz.*

— **Egyházmegyei közgyűlés.** Amint értesültünk, a beregi egyházmegye őszi közgyűlését okt. hó 5-re hívta össze az elnökség.

— **A kárpátaljai árvizkárosult református egyházközségek** javára szeptember 23-ig a következő adományok folytak be a püspöki hivatalhoz: Ilosva: Református egyháztalagok 65 k, Dolha: Széchenyi István 100 k, Széchenyi Istvánné 100 k, id. Széchenyi István ny. tan. 20 k, Maurer Mór 20 k, özv. M. E.-né 15 k, Iszapy Gyula 10 k, Márkus Sándor 10 k, Beretke: Árvaház 500 k, Bácsy Gyula 100 k, Hubay Irma 100 k, Bodzássy Jolánka 20 k, Gérecz Lajos 20 k, Rimaszécs: Református egyháztalagok 715 k, 30 fill, Homonna: Czirner Andrásné 20 k, ifj. Böszörményi Sándor 10 k, Garammikola: Református egyháztalagok 920 k, Munkács: N. N. 15 k, N. N. 20 k, özv. Tulcsik Ferencné 30 k, Komárom: Református egyháztalagok 2230 k, 55 f., Kiskálna: Peterke Zoltán 50 k, özv. Dudás Jánosné 50 k, Konta Károly 10 k, Kisebb adományok 90 k, Losonc: özv. Komlóssy Jánosné 10 k, dr. Szilassy Béla 11.800 k, Szalócz: Ref. egyháztalagok 109 k, Vigtelke: Ref. egyháztalagok 20 k 60 f., Iske: Benkő Lajos 50 k, Pazar István 20 k, Móricz Árpád

20 k, Ref. egyháztalagok 100 k, Alsólánc: Perselypéncz 121 k, ifj. Hangácsi Imre 30 k, Hangácsi Mihály, özv. Hangácsi Mihályné, Szaszák János, Hangácsi István, M. Sztás István, ifj. Szaszák Imre 10—10 k, Kisebb adomány 5 k, Felsőlánc: Perselypéncz 51 k, Reste: Perselypéncz 18 k, Csap: özv. Deschmann Alajosné, 41 k, Iza: Perselypéncz 116 k 40 f, Bőjthe János, Téglás András, Tóth Miklós, Tóth József, Papp Béla, Tárnok András 50—50 k, Tóth Ferenc 20 k, Nagy Sándor 10 k, Urbán Istvánné 10 k, Ungvár: Ref. egyház 200 k, Komjáthy Gábor 200 k, Fekete Béláné, Kormos Gerő, Bartha Gáborné, Molnár Gábor, Basa Sándor 50—50 k, Daru Sándor 40 k, Pótis István, özv. Ujlaky Józsefné. Csarnovics Gyuláné, Csapza Béla, Kalmár Marianné, Demeter Zoltán és Béla, Fodor Béla, özv. Huszka Ferencné 20—20 k, Szlávik Györgyné, Teszár Gézánné, Tóthné, Tárczy János. Harsányi Mihály, Bajusz Imre, Kovács Józsefné, Várady Györgyné, özv. Kopasz Andrásné, id. Fürjész Zoltán, Sipos János, Bótzér István, Kövér Lajosné, Kozma Jenő, Tussay Sándor, Kovács Miklósné, Veress Andor, Bajusz Imre, özv. Molnár Gáborné 10—10 k, Kisebb adományok 115 k, Ipolybél: Ref. egyháztalagok 546 k, Kis- és Nagysáró: Ref. egyháztalagok 140 k, Dunaszerdahely: Kuczy Lajos és neje 100 k, Zsolna: Benkő Árpád 30 k, Réte — Boldogfa: Ref. egyháztalagok 403 k, Udvard: Ref. Egyháztalagok 163 k, Igló: Kultur-est jöv. 1308 k 55 f, Garamvezekény: Ref. egyháztalagok 932 k 70 f, Nemesradnót: Ref. egyháztalagok 945 k, Ógyalla: Ref. egyháztalagok 415 k, Alsószecse: Ref. egyháztalagok 300 k, Deregnő: Ref. egyháztalagok 362 k, Rimaszombat: Csintalan Jánosné 100 k, Homolya Sámuelné 20 k, Beregrákos: Ref. egyháztalagok 720 k, Kistoronya: Ref. egyháztalagok 368 k, Nagytoronya: Ref. egyháztalagok 714 k, Sajószentkirály: Ref. egyháztalagok 214 k, Naprágy: Ref. egyháztalagok 222 k, Ujbars: Ref. egyháztalagok 320 k, Martonfala: Ref. egyháztalagok 219 k 80 f.

— **Az apácaszakállasi ref. egyház** örömmel adózott közszeretben álló igazgatótanítója: *Pethes Béla* nagy érdemeinek abból az alkalmából, hogy ez iskolai év elején töltötte be működésének 30-ik évét. Az izzig-vérig ref. tanítót, a hivatásának élő derék, fáradhatatlan munkást szept. 3-án az Urasztala mellől üdvözölte s érdemeit Nemes Kálmán helybeli lelkész méltatta az egyház gondnokai, presbiterei, vala-

mtnt a templomot betöltő ünneplő közönség jelenlétében. Majd egyik tanítványa köszöntötte kedvesen. A meghatott tanító könnyek között mondott köszönetet az ünneplésért s visszapillantván 30 évi működésére. Isten áldását kérte a gyülekezet kicsinyeire-nagyjaira.

— **Luther-émlékünnepet** készül tartani a német evangélikusok nagy tábora Luther Márton 450-ik születési évfordulója alkalmából, november 10-én.

— **Egy középnémetországi hetilap** minden alkalommal egy bibliai verset ír a lap élére. Közöl heti vezérigét és naponkénti olvasásra való szentirási helyeket. Vezetésnek, erőforrásnak szánja Isten ígését, melyre oly nagy szükség van a mai időkben.

— **A reformáció kezdetén**, a római egyház hatalmának tetőpontján 20 nyelvre sem fordította le a Szentírást. 1904-ben a Brit és külföldi Bibliaterjesztő Társulat 100 éves jubileumán 400 nyelven olvasták a Bibliát. Ma már 644 nyelven olvashatjuk, csak az 1932. évben 14 új bibliafordítás adatott ki.

— **Esperes mellé segédlelkész** kerestetik Técsőre. Állás okt. 10-én elfoglalandó. Pályázhatnak belföldi érettségivizsgálatot tett, csehszlovák állampolgársága segédlelkésziségre jogosultak. Személyi okmányokkal felszerelt pályázatok okt. 5-ig küldendők a técsői ref. lelkészi hivatalhoz. A segédlelkész teendői egyházi törvény szerinti köteleességek.

HIVATALOS RÉSZ

A Református Egyház Egyetemes Konventjének Elnöksége.

486/1933, szám. Tárgy: A konvent által leszállított hittankönyvek ára. Pozsony, 1933. IX. 18. **K ö r l e v é l ! Fontos!** Valamennyi lelkészi és tanítói hivatalnak. A konvent által leszállított hittankönyvekhez mellékelt kísérelőlevélben adott figyelmeztetés ellenére, —mely szerint a hittankönyvek ára egyenesen Nagytiszteletű Vágó Ede ref. lelkész, konventi pénztáros úr kezéhez Nemeshodosra, u. p. Velký Aboň, küldendő,— sokan a konventi elnökséget terhelik a könyvek árának beküldésével, nem is említve, hogy a konvent így a portóval ráfizet, a könyvek árának kezelését megnehezítik. Tisztelettel kérem, tehát az összes könyvrendelőket, hogy a kísérelőlevélben adott utasításhoz hiven a **pénzt egyenesen Nagytiszteletű Vágó Ede ref. lelkész, konventi pénztáros úr kezéhez Nemeshodosra küldjék,**

u. p. **Velký Aboň**, mert a jövőben a konventi elnökséghez könyvekért küldött pénzt nem fogadom el és visszaküldöm. Szeretettel szolgáljuk
Balogh Elemér
püspök, konventi lelkészelnök.

Pályázati hirdetés. Az Ungi református egyházmegyébe kebeleztet nyarádi egyházközség lelkészi állására pályázat hirdettetik. Lelkészi javadalom: I. Az 1906. évben kiállított s egyházhatóságilag megerősített díjlevél szerint: 1) Jó lakás, a szükséges gazdasági melléképületekkel. 2) Belsőség használható része 2400 □-öl. 3) Tíz, azaz: 10 hold szántóföld. 4) Hat, azaz 6 hold rét. 5) Négy, azaz 4 hold legelő. 6) A 10 hold föld megszántása évenként. 7) Évenként trágyahordás, egy fél telek után 2 vitel. 8) Trágya oszlatás a zsellérek által. 9) 24, azaz 24 kapas napszám (a lelkész kosztot ad). 10) Minden fél telek fizet: két kereszt szalmás éleket 20 kévevel számítva, fele buza, fele gabona; a buza keresztjére 1, a gabona keresztjére 1 és fél vékát számítva. Van ez idő szerint 37, azaz harminchét féltelek. 11) Öt nyarádi féltelek gazda fizet összesen 5 véka gabonát. 12) Egy dobóruszkai telek fizet 1 köből és egy ottani zsellér 1 véka gabonát. 13) Mind a három községben (Nyarád, Mocsár, Kelecseny) van 24 zsellér, egyenként fizetnek egy-egy véka gabonát: ez összesen hat köből. 14) Ugyanazon zsellérek fizetnek készpénzt egyenként 40 fillért, összesen 9 korona 60 fillért. 15) Mind a három községben minden fél telek után fizettetik egy két soros szekér széna. 16. A 37 féltelek után minden fél telektől fizettetik egy sertés sódar. 17) Fizet az egyházközség 12, azaz tizenkettő öl tűzifát, fele test, fele galy-ölfá, beszállítva. 18) Stóla, egyházkerületi szabályrendelet szerint. II. Államsegély a kongruatörvény szerint. Pályázati kérvények kellően felszerelve, a pályázati hirdetésnek hivatalos lapunkban való megjelenésétől számított három hét alatt adandók be az ungi egyházmegye esperesi hivatalához Salamon (up. Cop). A lelkészi állás a választásnak jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.
Dr. Magda Sándor
püspökhelyettes.

Pályázat. A 37-ik számban megjelent Ujbars II-od tanítói állására meghirdetett pályázat október 26-ig meghosszabbíthatik.

Pályázat. A ptruksa (szirénfalva)-i ref. leányegyház presbitériuma megismétli e lap f. év július hó 16-ikán megjelent 29-ik számában közölt pályázati hirdetést a ref. felekezeti előkönyörgő kántortanítói állásra. A pályázati feltételek változatlanok. A pályázat beadásának határideje f. 1933 év október hó 8-ik napja. Választás f. év október hó 15-ik napján. Ref. Lelkészi Hivatal Velký Slemence; pp. Ruská, okres: Velké Kapušany. **Ref. presbitérium.**

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Verké Kapusány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:

Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:

Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csicseri lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Siri beszéd

főtiszt. Idrányi Barna püspök felett Göncön, 1933. szept. 24-én.

Szlovenszkói tisztánnemi egyházkerületünk s benne e halott által annyira szeretett abauj-tornai egyházmegyénk nevében állok itt, mély megrendüléssel, őszinte lelki fájdalommal. Itt állunk sokan, hogy utolsó tisztességet tegyünk, bucsut mondjunk a szeretett, a tragikus hirtelenséggel távozó vezérnek, elpanaszoljuk nagy veszteségünket s ebből eredő mélységes szomorúságunkat.

Azért állok itt, hogy szóljak s mégis ó de jó volna most nem beszélni, csak sirni. Sirni szemmel is, hiszen a lélek úgyis sir bennünk, vagy hallgatni — az igazi lelki fájdalom természete szerint. Hallgatni, elmélázni e koporsónál a „Ma még piros élet, holnap fehér álom” szomorú, megrendítő igazsága felett, aztán szótlán merengésünkben fájó vizsgálatul magunk elé idézni az örökké jóságos arcot, kedves szavakat, jó tetteket, egy hosszú, áldásos élet minden mozzanatát, az együtt töltött órák édes emlékeit.

Sokszor láttuk, milyen imádatig menő szeretet kötötte őt családjához s azt őhozzá. Családja után — saját kijelentései szerint is — mi voltunk neki a legkedvesebbek: egyháza, lelkész-társai, különösen mi abaujiak, az ő nagyobbik családja, barátai, szellemi fiai. Boldog volt, mikor köztünk időzhetett, nagyon szeretett bennünket és mi rajongtunk érte. Ha valaki ismerte, úgy mi ismertük igazán őt, hiszen köztünk élt, köztünk szórta lelke kincseit 46 éven át. Ha valaki, úgy mi lehetünk bizonyosságai annak, hogy csupa-szív ember volt. Pál apostol kolosséi levele szerint „a szeretet a tökéletességnek kötele” s én nem láttam embert, aki a tökéletességet annyira megközelítette volna, mint a megboldogult. Lehajolt a kis gyerekekhez s részt-

vevőn érdekelte őt mindenki sorsa. Volt ideje, türelme, volt szíve panaszokat meghallgatni, vigasztalni, segíteni, gyógyítani. Jó szívének tanujele volt az is, hogy — jutalmul és buzdításul — minden jóra valósságot gazdag elismeréssel honorált. Közigazgatási szakember volt, kitűnő, biztos kormányos, a törvények, rendeletek, § §. ok bámulatot keltő tudója, a számok embere, de a szívével kormányzott, jóságos szíve mindig ott volt a rideg törvények között is s a számok kalkulálásával nyomorgó papi családok, özvegyek, árvák sorsának enyhítése volt az édes vágya. Boldog volt, ha jót tehetett. Arcáról, egész lényéről sugárzott a jóság s ahol ő megjelent, ott napsugarassá váltak az arcok. Szerető lelke, nemes egyénisége bélyegét 12 évi esperessége alatt úgy ránk nyomta, hogy egyházmegyéje papjainak testvéri jó viszonyát mindenfelé úgy csodálták, mint a pogányok az első keresztyénekét. Szeretettel kormányzott, a szeretet eszközeivel teremtett rendet, összhangot, békességet, sikert, előmenetelt.

Puritán lelkétől távol állott a dicsőség vágya, keresése, mégis tekintély lett, még ebben a mai tekintélyromboló világban is. Nagy tisztelet övezte, melyre kora, nagy életbölcssége mellett kivált a szerető szíve tette érdemessé s ez a tekintély, ez a tisztelet nem, vagy nemcsak a pusztá elismerésből, de a viszontszere-
tekből fakadt.

A család elvesztette benne éltető lelkét, a társadalom egy, a szó legnemesebb értelmében vett jó és igaz embert. És az egyház? A mi szegény, küzdő egyházunk édes bizodalommal tekintett működése elé. A bölcs isteni gondviselésnek tetszett benne nekünk Mózeset támasz-

tani s tetszett Ő szent felségének őt a Mózes sorsára juttatni, minket pedig árvaságba, mély-séges szomorúságba dönteni, újabb próbák elé állítani. „Azt bünteti, kit szeret...”

Megnyugszunk, meg kell nyugodnunk az Őr rendelésén, mert hitünk szerint mindig az a jó számunkra, amit Ő rendel. De a szívünk fáj, nagyon fáj és fájni fog sokáig. Nekünk hiába mondják, hogy nincs pótolhatatlan ember, ő ma, nekünk mégis az.

Drága vezérünk! Vártunk haza, hogy oda állj a kormányrudhoz s Te nem jöttél, nekünk kellett hozzád jönnünk szomoru végtisztesség-tételre. Nem jöttél, de mentél, elmentél haza, az igazi, a jobb hazába s talán e hazamenetel közelségét sejtette meg a lelked, mikor főpásztori imádságod ott a szószéken könnyekbe fult. Nézd, itt áll sirodnál a te nagyobb családod: egyházkerületed hivatalosai, meghitt barátaid, munkatársaid, szellemi fiaid. Püspöki beiktatásod napján kijelentetted, hogy nagy súlyt helyezel a mi további támogatásunkra, ő nem volt erre szükség, mert lásd, mi hivek vagyunk hozzád még haló porodban is. Kedves földi alakod eltűnt szemünk elől, de képzeletünk ott fogja azt látni a megszokott helyeken mindenütt, ahol bölcsességedet hallottuk, szeretetedet élveztük. „Non omnis moriar”. Ránk nézve valóban nem haltál meg, szel-lemed élni, hatni fog köztünk sokáig, mindhalálig.

Megdicsőült lélek! Tekints le ránk az égből, azzal a szeretettel, mellyel e földön szeretted bennünket, munkálkodjál bennünk s imádkozz az Égek Urához a te árván hagyott, küzdő, szenvedő egyházadért, testvéreidért!

Drága főpásztorunk, vezérünk, atyai barátunk! áldjon meg az Isten! A bizonyos viszonttalálkozásig az Őr Jézus Krisztus szent nevében Isten veled Ámen. *Simon József.*

Miskolcgy Endre.

A bucsuzó nyárral elbucszott tőlünk egy édes testvér. 1933. szeptember 16-án reggel 4 órakor utolsót dobant nemes szive annak, aki a bodrogszentesi ősi, árpádkori templomban 36 éven át a legszebb magyar nyelven hirdette Isten szent Igéjét. Kálvinista Sionunk rongált bástyájából kiesett egy sarokkő. A tudomány szentélyét közülünk eggyel kevesebben látogatják már. Sokat vesztett vele az igazságkeresők serege. Az eszmények fájáról a halál letépett egy érzékeny, rajongó szívet. Megnémult egy csengőszavu, bizakodóhangu pacsirta a magyarság berkeiben! Óh, mennyivel kevesebb zsoltár és magyar nóta fog égfelé szállani ezután már! Egy asszonymak, aki a szerelmes feleség hálványozásával és az igazi hitves önfeláldozó hűségével olvadt bele férje egyéniségébe, egy református papnének a szive borult fekete

gyászba és csatlakozott az özvegy papnék szomoru seregéhez. Két magyar kálvinista papfiu életutja előtt szakadt meg a reménység szívár-ványhidja és lettek a kisebbségi sors fájdalmas tragédiájának: a kenyértelenségnek áldozataivá!

Miskolcgy Endre a zemplénmegyei Czigándon született 1870 ben. Miskolcgy Pál cigigándi ref. lelkész 6 fiugyermekének legkisebbike volt. Még nem volt 17 éves, amikor érettségi vizsgát tett Miskolcon. Theologiai tanulmányait Sárospatakon végezte; nemcsak kiváló előmenetelével, hanem kellemes hangjával és magas zenetudásával is kitűnt. Elnöke volt a sárospataki kollégiumi kórusnak. Mint segédlelkész, Keszyénten és Czigándon működött, ahonnan a bodrogszentesi missiói egyház hívta meg lelkészül 1897 ben. Az alsózepléni egyházmegeyének már az államfordulat előtt tanácsbirája volt. Tagja volt az irodalmi társaságnak, egyik alelnöke a bodrogeközi magyar kulturegyesületnek, elnöke az alsózepléni lelkészegyesületnek és missziói lelkésze egyházmegeyének. Írásait finom nyelvezete tette széppé és értékké, amelyeken disztlingvált, mély kedélyvilája ömlött át. Halálával egy zsinati tagság üreseedt meg.

Halálát hosszas szenvedés előzte meg. Két hónapig feküdt vérmérgezésben a kassai állami kórházban, de betegségéből feleségének állandó, hűséges gondozása sem tudta az életnek megmenteni.

1933. szept. 18-án temették el az egyházmegeye lelkészeinek, Bodrogeköz intelligenciájának és gyülekezetének nagy részvéte mellett. A temetési szertartásnál imádkozott: Adorjány Gyözö kiskéresi lelkész, gyászbeszédet tartott: Lengyel József kerületi missziói lelkész Filippi I. 21. alapján. A sírnál beszélt Keresztury László nagykövesdi lelkész és a református tanítói kar részéről Gönczy Sándor nagykéresi tanító

K. L.

Még egyszer az ifjusági konferenciákról.

— Válaszom azoknak, akiket illet. —

Tudom, hogy a megtörtént dolgokon nem változtat a legszebb cikk sem, valamint azt is, hogy sohasem a beszéd, vagy irás vitt előre egy ügyet. hanem mindig a tettek. Így tehát feleslegesnek látszik minden cikkezés az elmúlt konferenciákról, mert azokról ugy sem mi állapítjuk meg, jók voltak e vagy sem, hanem az eredményeik. Azok pedig 2 esztendő távlatból is eléggé megítélhetők. Hogy mégis újlag szót kérek, annak az az oka, hogy ezen eredmények helyes megítéléséhez szolgáltatassak bizonyos szempontot. Mert ugy látszik, hogy a

hozzászólók még nem számoltak le a multtal és nem tudnak szabadulni annak varázsától. Pedig a jövő építésnek nem az az útja és módja, hogy a multat dicsérjük, a jelenben pedig semmit se tegyünk. Tudom, nem könnyű dolog ez a leszámolás, de egyszer mégis meg kell tenni, akkor egész biztosan, mikor dolgozni kezdünk. Az az ifjusági munka, amiről a vita folyik, konferenciáival együtt már a múlté. A jelen feladata a multtal szemben az, hogy ami használható belőle, azt beépítjük a jövőbe, ami pedig nem bizonyult ilyennek, elvetjük. Ezt a módszert követtem én is a sóki konferenciáról írott beszámolómban. Ugy látszik azonban, nem voltam elég világos, tehát megkísérlem ezt most.

A beavatottak tudták, hogy az ifjusági munka csődje nem a lévai konferencián állott be, hanem csak ott lett nyilvánvalóvá. A betegség ott kezdődött, hogy a konferenciák lelkeségét nemhogy fejleszteni és növelni nem tudták, hanem még fenntartani sem. A hanvai konferencia kezdeti lendülete mindig alábbhagyott; Lévára már annyi sem maradt, hogy a kommunista deklarációt ellensúlyozni tudta volna valamilyen formában. A lévai konferenciáról én (és velem együtt még néhányan) azzal az érzéssel távoztam, hogy ezután már csak a csend jöhet. A halál csöndje, nem pedig az életé. Ezt a csöndet már a beszámoló sem zavarta. Ennek a szomorú állapotnak bekövetkezését nagyban és sokban elősegítette a Baráti Szó, amely szerencsétlen szerkesztésével többet ártott az ifjusági munkának, mint használt. A lévai konferencián ezt is szóvá akarták tenni, de nem nyújtottak rá alkalmat. Egyébként az egész mozgalom két ember személyes ügye volt, akik közül az egyik saját bevallása szerint „szándékan és törekvésén kívül” foglalkozott az ifjusági munkával. Miért csak most mondja ezt? Miért nem mondta akkor, mikor megbízták?

A rozsnyói konferencián önhatalmulag kinevezett 10 ember közül legalább 6 azt sem tudta, mi a református ifjusági munka. Hol vannak ma ezek az emberek? Lehet é az ifjusági vezető, aki sohasem vett részt ilyen munkában? Vagy ha mégis lehet (aminthogy lehetett), nem lelkiismeretlenség ilyenekre bízni egy mozgalom vezetését? Ha pedig nem bízták rájuk, miért választották?

Csoda-é, hogy ezek után bekövetkezett a csőd?

Merthogy megszűnt ez az ifjusági mozgalom, az bizonyos. A két évi csönd senkit sem győz meg az ellenkezőjéről. Akik mindezek dacára olyan nagyon védik a konferenciákat és erősítik a munka meglétét, gondolkozzanak a következő kérdések felett: Miért maradt abba a konferenciák rendezése? Miért szűnt meg a Baráti Szó? Hová lett az ifjusági munka, ami szerintük meg volt? Ha pedig meg van, hol található? Hány ifjusági egyesület, vagy bibliá-

kör működik a konferenciák hatására? Hány főiskolás és középiskolás olvassa az Isten Igéjét a konferenciák folytatásaképpen? Miben állott és miben áll az a munka, amit ifjusági munkának neveznek?

Röviden szólni kell a konferenciákról és azok rendezéséről is. Az a bizonyos termékeny pauza nem a munka megkezdése után, hanem előtte szokott lenni. Mert olyan törvény, amelyre Narancsik Imre hivatkozik, nincs. A munka — munka, a pauza pedig pauza. Vagy az egyik van, vagy a másik. Ha pauza van, nincs munka. Olyan mozgalom nincsen, amelyik munka közben leáll, megszüntet konferenciát, sajtót, csak azért, hogy pauza legyen. Az ilyen pauza egy mozgalom történetében, a halált jelenti. — Fontos-é a konferencia? Ha nem fontos, miért csinálták 6 évig? Ha a református keresztyénység nem ismeri a tömegmunkát, mire való volt a sok konferenciázás? Vagy csak a sóki konferencia nem fontos és nem „reformációs értelemben vett keresztyén”, a többi igen?

Az előadókra vonatkozólag ezeket irtam: „... azt mondhatnánk, hogy ezek a konferenciák az előadók kedvéért voltak. Az előadók elmondták a maguk mondanivalóit, a hallgatóság pedig végigszenvedte, mert sokszor még ebédideje sem maradt”. Én tehát itt sem az előadók képzettségét, sem egyéb „sikeres munkálkodásuknak sokféle tanujelét” kétségbe nem vontam. Az idézett szövegből nyilván kitűnik, hogy a szenvedés legfőbb oka rendszerint a túlzásfolttság volt, tehát olyan körülmény, amiről az előadók nem tehetek és így nem is övék a felelősség. A program megállapításánál rendszerint az előadók száma és képességei, nem pedig az ifjuság tényleges lelki szükséglete volt az irányadó. Minden arravaló embert meg akartak szólaltatni minden konferencián. Így állott elő az a tarthatatlan helyzet, hogy egy konferencia programja a lehető legtarkább képet mutatta. Például a kissárói 3 napos konferencia programján egyéb kísérő számok mellett 16 előadás szerepelt, amelyekben tényleg „minden irányú tudományág képviselve lehetett” és volt is. Az ilyen „konferenciás csoportmunka” után el is kellett következni a csendnek. Mert a konferencián nem találta meg azt senki sem. Az említett 16 előadás közül mindössze kettő foglalkozott lelki kérdéssel, bár ez is elég tág értelemben (Hit és tudás, A hit ereje) és inkább az előadók személye biztosította a lelki tartalmat. Pedig a református ifjusági konferenciának a lelki élet mélyítése a célja. Az a félórás reggeli biblíatanulmányozás erre nem elég. Életünk domináló része a lelki élet, nem pedig az értelmi. Hiányoztak a konferenciáról, de különösen az előadók közül azok, akik végeztek ifjusági munkát, akár gyülekezetükben, akár egyéb formában. Mert az ifjusági konferencián ezeknek kellene

és ezek tudnának beszélni. Ezért nem volt a konferenciáknak hatásuk, mert nem igazi ifjúsági konferenciák voltak.

Nunc venio ad fortissimum. A hozzászólásokban rettenetes vádként említik meg, nem tisztelem a kort, az idősebb nemzedéket, sőt az egyházi felsőbbiséget sem, hogy anarchista vagyok stb. És úgy állítják be a dolgot, mintha én az idősebb nemzedék legnagyobb ellensége volnék. Akit érdekel az ügy, szíveskedjék még egyszer elolvasni első cikkemet és megállapíthatja, hogy az idősebb nemzedéket még csak nem is említem, még kevésbé irányulhat tehát a cikk éle ellene. Teljesen érthetetlen tehát ugy Narancsik Imrének, mint „S”-nek merész sikraszállása az idősebb nemzedék védelmére. És fölösleges is. Talán az előadók alatt értik az idősebb nemzedéket? Megnyugtatósul közlöm, hogy voltak fiatal előadók is (köztük Narancsik Imre neve is olvasható), és ezek is tudnak papolni és szónokolni. Ezzel elintéztnek vehetjük a két nemzedék között levő ellentét ügyét is. (Erről szintén nincsen említés beszámolómban, nem tudom honnan és miért huzta elő az „S” szignálású cikk írója?) Egyébként ebben teljesen egyetértünk, felesleges volt tehát egy egész hasábon erről írni.

Mindaz, amit irtam, tények regisztrálása, amelyeket sem személyeskedéssel, sem „elgázolással” vissza csinálni nem lehet. Egyébként is köztudomású dolgokat regisztráltam, érthetetlen tehát a nagy sértődöttség és felháborodás. Különösen a személyem ellen irányuló támadás, mert a bajok okozója nem én vagyok, én csak rájuk mutattam. Az ifjúság és az ifjúsági munka érdeke készített erre csupán és mindenütt ebből a szempontból vizsgáltam a tényeket és tettem megállapításomat. Minden egyéb beállítás tehát rosszakaratu elferdítése az igazságnak.

Tudtam én is, hogy „kemény kritikát” írok, mert az igazságot irtam meg, az pedig mindig „kemény”, amint a példa mutatja. De egyszer már hozzá kell ehhez is szokni. És tanácsos minél előbb elkezdni. Talán nem voltam illetékes erre? Miért ne? Vagy az igazság megírásához külön engedély, vagy egyéb képesítés szükséges? Megírtam, mert szivemen fekszik az ifjúság ügye. Magamra vettem a csendháborítóknak kijáró ódiomot is. Talán e vitából származó többrendbeli haszon mellett nem utolsó az sem, hogy az olvasók figyelme az ifjúsági munkára irányult. Máskülönbén még most is tartana a csönd. Ki tudja meddig...? *Tóth Kálmán.*

A komáromi egyházmegye közgyűlése.

A komáromi református egyházmegye szept. 12-én tartotta évi rendes közgyűlését Komáromban az egyházmegye lelkészeinek, tanítóinak

és egyházi képviselőinek igen élénk érdeklődése mellett. A közgyűlést megelőzően a Jókai-uccai református templomban istentiszteletet tartottak, amelyen Lelkes Ferenc bátorkeszii ref. lelkész mondott imát és olvasott fel a Szentírásból. Az istentisztelet után a közgyűlés tagjai átvonultak a Kollégium épületébe, ahol a nagyteremben tartották meg fél 9 órai kezdettel a közgyűlést, amely a gazdag tárgysorozatot déli egy órára letárgyalta.

A közgyűlést Soós Károly esperes költői szárnyalású imával vezette be, majd a határozatképesség megállapítása és egyéb törvényes formások elintézése után.

Nagy Nándor egyházmegyei gondnok, világi elnök tartotta megnyitóját. A világi elnök beszédében rámutatott arra, hogy mind-ezideig sok panasz hangzott el az állam ellen, amely a református egyházzal, de különösen a lelkészekkel szemben szűkmarkuan viselkedik s a lelkészikarnak még a létminimumot sem biztosítja. Szükséges volt, hogy a panaszoknak hangot adjunk, azonban be kell vallanunk, hogy az állam által nyújtandó támogatásban való bizásban messzementünk, az állami segítség megalapozása tulzott volt, mert egyedüli biztos fundamentum az élő egyházban van.

Egyik egyházi vezetőférfiu nemrégiben tartott beszédében azt mondta, hogy minden bajnak az az oka, hogy a zsinati törvények máig sincsenek jóváhagyva. Bár nem szabad lekicsinyelni ezt a körülményt, mégis meg kell állapítani, hogy a baj oka bennünk van. Mert vajjon gondoltunk-e arra, hogy jöhet idő, amikor az állam a segélyt nem tudja, vagy nem akarja nyújtani? Csakis az erős hitű és áldozatkész egyháztagok képesek megmenteni és fentartani az egyházat, épen ezért mindenképen fokozni kell az élő egyház életerejét. Nem látja, hogy ez teljes mértékben áthatotta volna az egyház különböző terén folytatott munkát; nem indult még meg teljes erővel a belmissziói munka, pedig csakis a közönyt megtörő belmissziós munka segíthet rajtunk.

Szeretettel kéri azért a lelkészeket, tanítókat, presbitereket és előljárókat, hogy a Krisztus nevében folytatott munkával dolgozzanak az egyházért. Hálás elismeréssel és köszönettel adózik az egyházaknak a tanítóképző felállításának tervével szemben megnyilvánult áldozatkészségért, amely azt bizonyítja, hogy a lelkek még készek a Jézus befogadására. Meleg szeretettel üdvözli a közgyűlés tagjait és az ülést megnyitja.

A megnyitó után Útő Irén bátorkeszi, Zeman Irén és Bajkai Ferenc padányi, Farkas Béla turiszakállasi és Kapitány Gyula csicsói tanítók a hivatalos esküt a közgyűlés színe előtt letették.

Majd Csekés főjegyző ismertette az egyházmegye esperesének jelentését, amely az egyházi élet minden kis mozzanatát felölelő, alapos be-

számloló volt. Foglalkozott a jelentés a lelkészek régi sérelmével, az 1919–20. évekre járó államsegélyeknek elvonásával, amelyet egyedül a református lelkészek nem kaptak meg. Nagy sérelme a lelkészi karnak a kongruatörvény is, amely a lelkészeket fizetés tekintetében a hivatalszolgák és utkaparók színvonalára szállította le. Javasolja a jelentés, hogy a mostoha elbánás megváltoztatására feliratot terjesszen a közgyűlés a Konventhez.

A zsinati törvények szentesítése még mindig késik. Szükségesnek tartja a jelentés, hogy az Egyetemes Konvent tájékoztassa a református közvéleményt ebben a fontos kérdésben.

Igen sérelmes az egyházra nézve az iskolák ügye. Az egyház nem ura saját iskolájának. Ehhez jön még a Dérer-féle iskolajavaslat, amely megakarja szüntetni a felekezeti iskolákat. A javaslat ellen az egyházmegye területén tiltakozó közgyűlések tartottak és 48 anyaegyház és 7 leányegyház közül csupán három egyház nem foglalt állást a javaslatához.

A tanítói kar régi, kipróbált, egyházához ragaszkodó tanítói mindjobban gyérülnek. Akik helyükbe lépnek, kevés kivétellel alig állják meg helyüket. Igyekezni kell tehát arra, hogy olyan tanítókat válasszanak meg, akik az egyház veteményes kertjeit hűséggel és szeretettel gondozzák. Hitetlen és nem kellően képzett tanítókkal ne szállítsák le alsóbb fokra, amit áldásos, becsületes munkával vivott ki a tanítói kar: a tiszteletre és hálára méltó eddigi színvonalat.

Elismeréssel emlékezik meg a jelentés a lelkészképző működéséről és dicsérettel illeti az egyházmegye mindama egyházait, amelyek az emelendő tanítóképző fentartási költségeire szükséges összeget önkéntesen vállalták. Indítványozza az esperes, hogy a közgyűlés jegyzőkönyvében fejezze ki elismerését azon egyházak presbitériumai iránt, amelyek ebben a nagy horderejű kérdésben készséggel hozták meg áldozataikat.

Örömmel emlékezik meg a jelentés az egyházban fellendült hitéletéről és a belmissziói munkáról, amely mindig több egyházban folyik. Rendszeres vallásestélyeket tartanak az egyházak, míg Sókön, Hetényen és Diákiban ifjúsági konferenciák voltak. Nagy elismeréssel adózik az esperes a hivek áldozatkészségéről, amiről a különböző építkezések, javítások, adakozások tanuskodnak. Az elmúlt időszakban teljesített építkezésekre az egyházmegye területén levő egyházakban 1432.303 koronát fordítottak, önkéntes pénzbeni adomány címén pedig 138.970 K^č folyt be az egyházak pénztárába. A szegény egyháztagokon való segítség céljából kéri az esperes a közgyűlés intézkedését, hogy indítsanak az egyházakban gyűjtéseket.

Kegyelettel emlékezik meg az esperesi jelentés Gálfy Géza egyházmegyei pénztáros-ta-

nácsbíró, konventi tag és pénztárosnak, a ref. egyházi közelet e kiváló, nagy munkabírásu vezető tagjának elhalálozásáról, amely nemcsak az egyházmegyére, hanem az egész egyetemes egyházra is nagy veszteséget jelent. Kegyeletes megemlékezés szól Körös Imre szentpéteri igazgató tanítónak és Péter Mihály tiszánineni kerületi püspöknek elhunytáról is.

A közgyűlés Soós Károly esperes jelentését általánosságban és részleteiben tudomásul veszi és neki azért köszönetet szavaz. Az abban foglalt indítványokat magáévá teszi és ennek értelmében a lelkészek sérelmeinek orvoslására teendő lépésekre feliratban kéri föl a Konventet. Örömmel veszi tudomásul a közgyűlés, hogy a tanítóképző felállítására és fenntartására szolgáló lélekszámszerinti 50 fill. adót a gyülekezetek vállalták. Megbizza a közgyűlés a tanügyi bizottságot, hogy a presbitérium és iskolaszék jog- és hatáskörének megállapítása céljából dolgozzon ki egy szabályzatot és terjessze be az egyházmegyéhez.

Felkéri az egyházmegye az egyházak előjáróit, hogy indítsanak gyűjtést az árvíz által elpusztított Tiszamenti gyülekezetek felsegítésére, a kiskoszmályi árvaházra, az anyagiak hiányában félbenmaradt pápai református templomra s a pápai főiskolára. A befolyt összegek Beke Kálmán egyházmegyei pénztároshoz küldendők be.

Kegyelettel örökitette meg jegyzőkönyvében Gálfy Gézának, Körös Imrének emlékét. Mély részvétellel emlékezik meg Péter Mihály püspöknek elhunytáról.

Következtek ezután a különböző tisztviselő- és bizottsági választások. A közgyűlés az egyházmegye főügyészének Kiss Jenő dr. ügyvédet, tanácsbíróként és ügyésznek ifj. Mohácsy János dr.-t választotta meg. A tanügyi bizottság elnökének Galambos Zoltánt, tagjainak pedig Galambos János, Földes Lajos, Pap Árpád, Végh Kálmán lelkészeket és Györfly Lajos, Kovách Alajos, Pethes Béla, Osztényi József és Tóth Mihály igazgatótanítókat választották meg egyhangulag.

Az egyházmegyei számvevőszék tagjaitul egyhangulag megválasztották: elnök Csiba Imre, jegyző Földes Lajos, tagok Fekete Sándor, Kur Géza, Rácz Elemér lelkészek, Bartha János, Fülöp Zsigmond és Banai Tóth Pál világi tanácsbírók. Egyházmegyei számvevők Végh Kálmán és Szendi Pál. Külügyi bizottsági elnök Csekes Béla, tagok: Czibor József, Kenessey Kálmán dr. és Zsemlye Lajos. Építkezési bizottság: elnök Soós Károly esperes, Gyalóky Miklós egyházmegyei főmérnök, helyettese Csizy István okl. mérnök, ügyész ifj. Mohácsy János dr.

A választások megejtése után napirendre kerültek a lelkészértekezlet javaslatai, a tanítótestületi elnök, a tanügyi bizottság jelentései,

közpénztári számadások, számvevőszék jelentése, gyámoldai és nyugdíjbizottság jegyzőkönyvei, továbbá a különböző egyházak kérelmei és fölterjesztései. Tárgyaltatott a kiskoszmályi árvaház jelentése, a monografia bizottság jelentése s végül a komáromi ref. egyháznak a temetőravatalozóra vonatkozó építkezési szerződése, amelyet az egyházmege közgyűlése jóváhagyott.

A közgyűlés egy órákor ért véget.

Problémáink.

A református tanítóképző felállítása körül megindult vitát — úgy gondolom — egyelőre lezárhatjuk. Meg kell állapítanunk, hogy ez a diszkusszió semmi esetre sem volt haszontalan, hiszen már maga az is nagy eredmény, hogy az egyházi közvélemény biztos tudomást szerzett ennek az egész ügynek állásáról, amelyet az Egyetemes Konvent előttem érthetetlen okból kívánt a nyilvánosság ellenőrzése alól elvonni. A magam részéről tehát egyáltalán nem érzek lelkiismeretfurdalást, hogy a tanítóképző felállításának ügyét lapunkban szóváltottem s nyugodtan merem állítani, hogy felszólalásommal a gyülekezetektől beérkezett nyilatkozatok számát jelentékenyen megnöveltem.

A vita legnagyobb eredménye azonban a konv. tanügyi előadó urnak ama megnyugtató kijelentése, hogy az *Egyetemes Konvent sohasem gondolt arra, hogy az állam tudomásulvétele nélkül megnyissa a tanítóképzőt*. Továbbá, minthogy az intézet felállításának feltétele, a tervezet szerint, az államsegély megnyerése: nyilvánvaló, hogy ennek a kérdésnek a kormányvaló elintézéséig az intézet megnyitására nem lehet szó.

Ha így áll a dolog, akkor nincs ok az aggodalomra.

Azt az időt ugyanis, ami az államsegély megnyeréséig el fog telni, nagyszerűen fel lehet használni arra, hogy Egyetemes Egyházunkban végre rendet teremtsenek a vezetők a törvényesen megszavazott s a gyülekezetek költségvetésébe felvett járulékok beszolgáltatása körül. E tekintetben az esperes urakra vár a legszebb feladat, mert egyházalkotmányunk szerint az ő kezükben van a legnagyobb hatalom s a legszélesebb jogkör s az ő szigorúságukon, vagy engedékenységükön mulik csupán, hogy az egyes gyülekezetek vezetői szabotálják, vagy végrehajlják a felsőbb egyházi fórumok határozatait. Mert tul optimista, sőt egyenesen naiv elgondolás az a konventi tanügyi bizottsági elnök és előadó részéről, hogy a gyülekezetek különbséget fognak tenni a tanítóképzőintézeti s a többi járulékok közt a beszolgáltatást illetőleg. A rendetlenségnek és fejetlenségnek nem imponálnak a logika törvényei, sem a jog és méltányosság tekintetei.

Hát persze az volna a legideálisabb, ha a tanítóképzőt gyülekezeti adó és államsegély nélkül lehetne megcsinálni. Nyugaton látjuk, hogy apró-cseprő kis lélekszámú denominációk mi-csoda nagyszerű intézményeket létesítenek és tartanak fenn tisztán adakozásból. Igaz, hogy nálunk nem olvashatók az egyházi lapokban olyan felhívások, amelyet nemrég egyik angol egyházi lapban olvastam: „negyven éve dohányszom, 3 évi időtartamra lemondok róla, hogy az ezáltal megtakarított összeget missziói intézményünk kibővítésére fordítsam; jelentkezéseket kérek, kik volnának hajlandók ugyanezt megtenni ez ügy érdekében?”

Vagy ott van a skót református egyházban az ez év augusztusában elhunyt Dr. Fraser által kezdeményezett „huszezrek ligája”. Huszezer embert keresnek az egyházban, akik hajlandók *eddiggi adományaikon, illetve megajánlásaikon felül, évenként még egy fontot* (110 ök.) adni, vagy gyűjteni a külmisziói munka segélyezésére.

Mérget veszek rá, hogy ott előbb együtt lesznek a „huszezrek”, mint nálunk a „háromszázak”, akik már vagy egy fél év óta nem akarnak 150-nél többen lenni.

De hát ott más a lélek. Én hiszem, hogy nálunk is más lesz, ha nagy gonddal és kitarással egy uj, más nemzedéket nevelünk fel egyházunk számára. (Ms.)

A politikai lapok hirdásai szerint a jövő évi állami költségvetésen most dolgoznak az egyes ressort minisztériumokban. Ohajtandó lenne, ha ezt a körülményt Egyetemes Egyházunk vezetősége felhasználná a kormánykörök-nél való eljárásra, nehogy erről lekésvé, „a bevégzett tények”-re való utalással eredménytelen legyen a kísérlete érdekeink és szükségleteink kiharcolása körül, s kitudja hanyadszor már csak az ilyen tapasztalatokkal lehessünk gazdagabbak: „*S ero venientibus ossa!*”

Volna elégsok reparáltatandó kérdés, igény és szükséglet. A jogfolytonosság ellenére már több millióra megy az összeg, — nem számítva bele az 1919—20 évről teljes egészében elvont járandóságot — amit 1921 óta is egyházaink adócsökkentési segélyeiből lecsontkítottak.

A deklarációknak jóhiszeműeknek, helytállóknak kell lenni egy jogállamban! Sajnos, hogy nálunk a politikai faktorok, a kormányférfiak ezt csak hangoztatják, de teljesíteni elfelejtik vagy nem is akarják. Ezeket az ügyeket végre valahára tisztázni kellene! *Spectator*.

H I R E K

— **Lelkészválasztás.** Az ungi egyházmegebe kebelezett kistrái gyülekezet a Gönczy Pál eltávozásával megürült lelkeszi állására *Csomár Zoltán* beregszászi segédlelkészt választ-

totta meg egyhangu meghívás útján. Isten áldása legyen az egyetértő gyülekezeten s új lelkésze munkáján!

— **Konferencia.** A csilizközi ref. gyülekezetek tagjai számára Szapon vasárnap, szept. 24-én kedves emlékű, szép konferencia volt, amelyen a környékbeli lelkészek és tanítók mellett különösen nagy számban jelentek meg a patasi, a csilizradványi, a nyáradai egyháztagok, továbbá Kulcsodról, Padányról, Böggellőről, Réthéről, Dunaszerdahelyről és Dunaradványról jöttek többen érdeklődők, hogy lélekben együtt örvendezzenek és épüljenek a szapi ref. gyülekezet tagjaival. E helyen is tolmácsoljuk a résztvevők hálás köszönetét azért a körülmintő gondoskodásért és szeretetteljes fáradozásért, amelyet Csekés Béla szapi lelkész és kedves családja, valamint a presbitérium s az egyház tagjai a konferencia sikere érdekében meghoztak. A délelőtti istentiszteletet Soós Károly a komáromi ref. egyházm. esperese vezette. A Gal. lev. 4: 26 v. alapján gyönyörű beszéddel lelkesítette hallgatóinak nagy sokaságát mély, erőteljes hitre s az anyaszentegyház iránt odaadó hűségre és szeretetre. Galambos Zoltán komáromi lelkész nagy érdeklődéssel kísért előadásában az ideális ref. férfi és ifju alakját rajzolta meg, amelyből nagyon sokat lehetett tanulni. A délutáni istentiszteleten Kiss János patasi lelkész Máté 7: 24 v. alapján tartott lélekemelő beszédében szólt a családi életben napról-napra jelentkező bajokról, majd rámutatott a ker. hitre s az Ur Jézus evangéliumára, mint örökkévaló fundamentumra, amelyre a családi élet hajlékát bátran fel lehet és fel is kell építeni, Csekés Béla szapi lelkész az ideális ref. nő és leány életéről szólva hangsúlyozta, hogy szeresse a nő mindig mindenben a szépet, a tisztaságot s legfőképpen az Istent. Az előadások közben Kóczán Mór csilizradványi lelkész vezetése mellett, gyülekezetének énekkara dicséretreméltó szereplésével kedves lelki örömet szerzett a hallgatóságoknak. A zárót Galambos Zoltán lelkész mondta, aki erőteljesen hangsúlyozta, hogy egyének, családok, gyülekezetek életében milyen eredményeket vár a lefolyt konferenciától. Adja Isten, hogy a várt eredmények bekövetkezzenek!

— **Keller Adolf** zürichi egyetemi tanár, a nemzetközi protestáns segélyiroda igazgatója az elmúlt télen Budapesten járt. Míg a Budapesten járó külföldiek nem látnak mást, mint a

magyar főváros csillogását és szépségeit, ő ki vezettette magát a nyomortanyák borzalmi közé. Láta a kilakoltatott, napok óta az utcán tengődő családokat, meztelen embereket, akik tizével-huszával laknak télen egy földalatti barlangban és egy ruhájuk van, melyet felváltva viselnek, nyomoruságos kunyhókat, melyeken át-süvit a szél. Otthon cikket irt az ezer sebtől vérző nemzet teljes életéről. De nemcsak irt, hanem ruhagyűjtést is indított Svájcban a magyar nyomorgók számára. Nemes szive, mélységesen keresztyén lelke nem hiába hordozta a sötét képet. A küldött ruhák mellett szeretete lett meleg köntös a magyar árvaságban.

— **A theologus ifjuság bekapcsolása a debreceni belmissziói munkába.** Csikesz Sándor egyetemi tanár, hittudománykari dékán nagyfotosságu értekezletre hívta össze a debreceni egyházrész vezető lelkészeket és vallás-tanárokat. Az értekezlet azzal a nagyjelentőségű kérdéssel foglalkozott, hogy a 200 főnyi theologus ifjuság 10—20-as csoportokban bekapcsolassék az egyházrészek belmissziói munkájába és így az elméleti oktatás mellett, megismerve a való életet, gyakorlati kiképzést nyerjen. A theologus ifjak októbertől decemberig, februártól májusig vesznek részt az egyházrész munkájában. Résztvesznek vallásos-ünnepeleken, fogházmiszióban, bibliakörökben, vasárnapi iskolák vezetésében, telepi miszióban, látogatják a hiveket, betegeket, hospitálnak különböző vallásórakon. Igen nagyjelentőségű munkáról van itt szó, amennyiben a gyakorlati kiképzés mellett, felelevednek azok a régi kapcsolatok, amelyek a multban a debreceni egyházköziséget és a theologus ifjuságot összefűzték. Ez a munka bizonyára sok áldást fog jelenteni ugy a gyülekezetre, mint a jövődő ifju pásztora.

— **A romániai magyar anyanyelvű baptisták** között dúló belső bajok orvoslását szolgálta a Nagyváradon 1933. augusztus 23-án tartott közgyűlésük, amelyen megjelent a kultuszminisztérium kiküldöttje P. Rosian vezérfelügyelő is; valamint a nagyváradi, székelyhidi, aradi, kalotaszegi, marosvásárhelyi, erdőszentgyörgyi és nagyszebeni körzetek gyűlekezeteinek kilencvenkét delegátusa, (a szalontai gyülekezet külön hitközéssé alakult). Az országos bizottság indítványára elnökké egyhangulag Lakatos Lajost választották meg.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Vefké
Kapușany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csiçseri
lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

„Evezz a mélyre” . . .

— Lelkészértekezleti elnöki megnyitó. —

„Evezz a mélyre”: mondá Jézus Simonnak, mikor ez és lársai egész éjszaka faradtak és mégsem fogtak semmit. És mikor ezt megtették, „halaknak nagy sokaságát keríték be; szakadoz vala pedig az ő hálójuk”; és megtölték hajóikat halakkal annyira, hogy csaknem elsüllyedének.

„Evezz a mélyre”. Ezek a szavak csodálatos erővel bírnak ma is és óriási fényű reflektorokként rávilágítanak ma is minden sikertelenség forrására: rávilágítanak arra, hogyha valahol nincs meg munkánknak a kellő sikere, annak oka a legtöbb esetben az, hogy szívünk-lelkünk, egész lényünk nincs ott a munkában. Nem, ha azt akarjuk, hogy törekvésünket siker koronázza, akkor keményen hozzá kell fogunk az előttünk álló munkához, nem törődve fáradtsággal, veritékezéssel, nem törődve azzal sem, hogy esetleg megrövidítjük éjszakáinkat. A nagy emberek, a kiváló emberek emelkedésének, sikerének titka, — olvassuk bármelyiknek életrajzát bár, — abban az erős, kitartó, verejtékes, erőt emésztő, éjt-napot egygá tevő munkában rejlik, amellyel a cél felé törekedtek, szóval abban, hogy megértették és követték az Idevizítő szavát: „Evezz a mélyre”.

„Evezz a mélyre”: ezek a szavak vonatkoznak egyházi életünkre, papi hivatásunk betöltésére és saját magunkra, egyéni életünkre is.

Ha szemlél tartunk mai egyházi életünk felett, kétségtelen, sok bántó, szomorú, leverő jelenséggel találkozunk, sok sikertelenséggel; azt kell tapasztalunk, hogy református egyházunk mintha lecsuszott volna arról a magaslatról, melyet a multban elfoglalt; mintha nem tudná többé úgy megfogni a lelkeket, mint eddig tette; az a világosság, mely a református

vallásból kiragyog, mintha már nem vonzaná úgy az embereket, mint ezelőtt. Csak ámulunk és csodálkozunk, amikor halljuk és tapasztaljuk, hogy az a lenézett ellenfél, a róm. kath. vallás és egyház pedig hogy tudja a maga temploma köré vonzani, gyűjteni nagy körzetekből esős őszi, vagy hideg téli vasárnapokon, sőt hétköznapokon is a híveket. Ne mondjuk, legyintve egyet kezünkkel: a tudatlan népnek ceremónia és legendák kellene és nem a tiszta ige, mert, bizony, vannak azok között a hívek között nem-tudatlanok is és a tény, valóság mégis csak az, hogy a hívek ott sereglenek az Isten házába, míg nálunk csak szállingóznak. És amikor a gyermekek vallása feletti döntésről van szó, hiába vallásunk a világosság és igazság vallása, tudjuk, a legtöbbször mi vagyunk a vesztes fél.

Igaz, hogy szokatlanul nehéz időket élünk és annyi ellenséggel, mint ma, talán sohasem kellett megküzdenie vallásnak, anyaszentegyháznak. A hitetlen emberek száma óriási, akik, mint Szovjet-Oroszországban; egész rendszeres hadjáratot folytatnak az Istenben hívő emberek ellen s akik mindenütt megmételtyezik a lelkeket és még több a közömbös, vallással-egyházzal nem törődő emberek száma; ezek ellenében nem könnyű a dolga egyházunknak sem, mert hiszen a mi egyházunk is telve van hitetlen és közömbös emberekkel, de a jelekből mégis az látszik, mintha nekünk, a mi egyházunknak kevesebb volna a sikerünk, mint ellenfelünknek.

És ennek a sikertelenségnek magyarázatát alighanem a Jézus szavaiban találjuk meg. „Evezz a mélyre”: mondotta Jézus Simon-Pé-

ternek és társainak és mikor a mélyre vitték hajójukat, ime, a háló szakadoz vala a halaknak nagy sokasága miatt. „Evezz a mélyre”, de mi csak a sekély vizeken evezgettünk, a jól ismert, megszokott helyeken, ahol már százszor, meg százszor jártunk és emiatt semmitsem fogtunk, munkánk unottá vált s hiveink elszédtek.

„Evezz a mélyre”: próbáljuk azért fölkeresni az eddig nem járt mély helyeket, hátha mi is lelkeknek nagy sokaságát fogjuk onnan előhozni. Annyival inkább meg kell ezt tennünk, mert eddigi eljárásunknak, munkánkunk, haladásunknak nem volt eredménye.

„Evezz a mélyre”: ilyen eddig nem járt mély helynek látom én az ifjusági munka még eddig elég ismeretlen területét. Ehez a munkához haladéktalanul hozzá kell fognunk, mert különben ifjuságunkat a magunk és egyházunk számára elveszítjük.

Egy pillantás csak magunk köré, látni fogjuk, mint igyekeznek az ifúságot minden társadalmi szervezkedés a maga részére hódítani és magának biztosítani. Méltán is, mert ha az ifúságot megnyerte, mondhatjuk, a harcot is megnyerte. Az imént folyt le épen Magyarországon fővárosában a cserkészek világkongresszusa, az u. n. jamboree. 25.000 ifju egy eszme szolgálatában! és e tábor évről-évre növekszik. Óriási érdeklődéssel kísértetve a társadalom minden osztálya által. S még szerencse, hogy az ifjaknak ez a társulása, ez a szövetkezése tiszta vallásos, keresztyén alapon áll! A cserkész az Isten nevében és az Ő igéje által megszentelt zászló alatt kíván harcolni mindaz ellen, ami rut és testet-lelket rontó. De már nagy számmal látunk ifjakat olyan táborban is, ahol Isten, Krisztus nevét nem ismerik, vagy ha ismerik is, azt ellenszenvvel említik. Ezek az ifjak már alighanem elvesztek egyház, vallás számára. Tehát, míg nem késő, meg kell fognunk ifjainkat, addig, míg mások nem kötik le érdeklődését. „Evezz a mélyre”: ime, egy elhanyagolt, eddig csak gyéren, vagy talán nem is látogatott terület. Pedig a mélyben halak vannak, amelyeket ha sikerül előhoznunk, megfognunk: anyaszentegyházunk jövődjé félig biztosítva van. A munkához komolyan hozzá kell fognunk már egyszer, mert különben ifjuságunk kicsuszik, kisiklik kezeink közül és idegen eszmék szolgálatába szegődik.

„Evezz a mélyre”: be kell vonnunk nőinket az egyházi munkába. Itt nem a leányokat értem, akik már többé-kevésbé meg vannak nyerve az Isten országa ügyének, hanem értem az asszonyokat. A református asszonyokat szövetségbe kell tömöríteni. Háromféle szempont is követeli e munkának legodaadóbb teljesítését: asszonyainknak saját lelki világukat is ápolniuk kell, hogy gyermekeiket Isten-félelemben, a Krisztus szeretetében nevelhessék,

de közreműködésüket kívánja a szegények gondozása, — ezt a munkát ők végezhetik leg sikeresebben és ezt a munkát a mai nyomorúságos időkben végeznünk kell, mert különben elevebb, ügyesebb más vallásuk fognak majd szegényeinkkel törődni, ami nem lesz valami kívánatos dolog, — és a harmadik szempont, ami közreműködésüket kívánja: az egyházvédelem; ők a legéberebbek lehetnek az egyház sáncainak megvédésében, hogy a farkasok a bárányokat el ne ragadozzák.

„Evezz a mélyre”: református asszonyainkat abból a passiv álláspontból, amit eddig az egyházban elfoglaltak, ki kell emelnünk és aktív szerepet kell nekik juttatnunk, mert az idők gonoszak és munkánk eddig sikertelen volt. Nőink, asszonyaink rendkívül sokat tehetnek arra nézve, hogy halászatunk, munkánk sikerrel járjon, anyaszentegyházunkat ujéleterő járja át és az a kovász legyen, aminek az Idvezítő szánta.

„Evezz a mélyre”: tagadhatatlan, hogy mi eddig teljesen mellőztük, elkerültük a mély helyeket, evezésünk csak a sekély vízben, mondhatjuk a felszínen történt: teljesen elhanyagoltuk a lélekmentés munkáját, az egyénekké váló foglalkozást. Pedig hát ez is megkívántatik és pedig nagyon is megkívántatik, hogy munkánk sikeres legyen. Ugyan ki szólított meg valaha közülünk például egy részegest és ki beszélt vele négyszemközt; ki intett meg egy káromkodót, vagy más hibában leledzöt; ki keresett fel egy templomkerülőt csak épen azért, hogy vele beszéljen és hívogassa őt az Isten házába; ki buzdított, ki tanított ottkinn az élet templomában is; ki járta azokat a mély helyeket, amelyeket fölkeresni egy kissé félelmetes és nem épen kellemetes ugyan, de a mélyben halaknak sokasága rejlik, amelyek gazdag fogással kecsegtetnek?

Az egyénekké váló foglalkozásnak, a lélekmentésnek ezt a munkáját föltétlenül meg kell kezdenünk egész vonalon, ha azt akarjuk, hogy több siker koronázza munkánkat s anyaszentegyházunkra jobb jövő derüljön.

„Evezz a mélyre”: még egy dolgot akarok szívetekre kötni. Az Ur Jézus szava mi reánk is vonatkozik, kedves Lelkésztestvéreim, mert mi is nagyrészt felületes, a felszínen mozgó emberek vagyunk, valahogy úgy a mélyre, lelkünk mélyére nem szeretünk tekinteni. Pedig hát a mélyre, magunkba szállani, minél gyakoribb önvizsgálatot tartani: ez első feltétele annak, hogy munkánk sikeres, áldásos legyen.

Valahogy most úgy áll a helyzet, kedves Lelkésztestvéreim, mintha semmitsem tudnánk arról, hogy papnak, lelkipásztornak lenni többet jelent, mint bármely más foglalkozásu embernek lenni; valahogy most a legtöbbször megfeledkezünk arról, hogy a papi állásnak, lelkipásztori tisztnek különleges követelményei is

vannak velünk szemben és tőlünk: beszédben, magaviseletben, erkölcsi életben, becsületről, tisztességről való felfogásban. Így történik aztán meg, ennek a következménye aztán az, hogy embertársaink sem látnak bennünk mást, mint hozzájuk hasonló embert, akire nem érdemes hallgatni s akit nem érdemes követni.

„Evezz azért a mélyre”: az elvilágiasodástól, elközönségeskedéstől csakis a magábaszállás, az önvizsgálat, a minél gyakoribb „csendes óra” menthet meg bennünket. Csakis ekkor és csakis így ismerhetjük meg magunkat teljesen; ekkor láthatjuk, hol állunk és hová jutottunk, hová tévedtünk el a lelkipásztori ideáltól; ekkor láthatjuk hibáinkat, gyarlóságainkat, amelyekről meg kell szabadulnunk, ha a Krisztus ügyét szolgálni akarjuk; minél többször belenézni a Krisztus tükrébe: nincs más út az elvilágiasodástól, az elközönségesedéstől való megmeneküléshez és a lelkipásztori munka sikerének, hatásának ez egyik legfőbb forrása. Gyötrődnünk kell magunkban minél többször, ott kell vergődnünk a porban leverettelve gyarlóságunk, erőtlenségünk tudata által, tusakodnunk kell Istenünkkel, miként Jákób tusakodott, hogy győzhessünk, sikert arathassunk s halakat, lelküket foghassunk.

Kedves Lelkésztestvéreim! Akarjátok, hogy anyaszentegyházunk lehanyatlott feje fölemelkedhessék; akarjátok, hogy anyaszentegyházunk a világ világossága, a föld sava legyen s azt a missziót, amit az isteni gondviselés a maga világtervében reábizott, továbbra is és sikeresen végezhesse, teljesíthesse; akarjátok, hogy anyaszentegyházunk, ha számban kisebb, de lélekben, az általa végzett munkában nagyobb legyen? akkor vegyétek szívetekre a krisztusi jelszót: „Evezz a mélyre!” Itt nincs más segítség; nincs más sikerre vivő eszköz. Fogjon mindenki komolyan a munkához és a munkának ne a könnyű oldalát keressük, hanem legyünk készek a veritékezésre, a gyötrődésre, az áldzathozatalra, a szenvedésre is és akkor munkánknak föltétlenül meglesz a sikere.

Ebben a reményben és ebben a tudatban üdvözöllek Benneteket e szép és kedves helyen (Beretke), ahol beszélő bizonyágát láthatjuk a Krisztus szavai igazságának, mert itt minden, de minden arról beszél, mit jelent: „Evezz a mélyre.”

Ezzel lelkészértekezleti Közgyűlésünket megnyitom.

Kövér Árpád.

Wichern János és a százesztendős Rauhes Haus.

Most van százéves fordulója annak a kis, de következményeiben rendkívül nagyjelentőségű eseménynek, hogy a fiatal (23 éves) Wichern János lelkészjelölt özvegy édesanyjával,

leánytestvérével s néhány vásott gyerekekkel bevonult a Hamburg mellett fekvő ugynevezett „Rauhes Haus”-ba, egy még emlékként ma is fennálló nádfedeles házikóba, hogy ott elkezdje híres gyermekmentő munkáját s egyben a belmisszió világraszóló művét.

Abból a kis mustármagból ma már terebélyes fa lett, a házikó körül egész telep keletkezett, amelyből a belmissziói munkának és munkásoknak egész raja indult el útjára, sok-sok áldástól kísérve.

Most szeptember 10—16. napjaiban ünnepelte meg ez a Rauhes Haus fennállásának és működésének száz éves fordulóját. Méltó arra, hogy az egyetemes evangéliumi keresztyén egyház e nagy alkotásáról mi is megemlékezzünk s együtt örüljünk az örülőkkel.

Elsőben is magának Wichern Jánosnak, a belmisszió atyjának az emlékezetét kell felújítanunk lelkünkben, akinek az egyénisége és főként munkájának a hatása csak a Luther Márton és Kálvin Jánoséval mérhető össze.

A Wichern magasba ivelő életpályája a hamburgi vasárnapi iskolából indult el, amelyben mint 17 éves tanító kezdett működni Rautenberg lelkész mellett. Később, hogy özvegy édesanyján jobban segíthessen, a lelkészi pályára lépett át s csakhamar le is tette az első lelkészképesítő vizsgát. A másodikra már nem volt ideje a rohamosan kiszélesedő munkaköre miatt. Ellenben a hallei egyetem később disz doktorsággal ajándékozta meg.

1831-ben rábizzák a hamburgi vasárnapi iskolák fővezetését, aminek ő a legteljesebb mértékben meg is felelt.

Munkája közben egyre több szegény, elhagyott, árva és lezüllött gyermekkel találta szembe magát s felmerült lelkében a gondolat, hogy ezeket megfelelő helyen, külön gondozásba veszi. De jól tudta azt is, hogy a tömegnevelés nem sokat ér, a gyermeknek mindenek felett a család légkörére és szeretetére van szüksége. Ekkor barátja és munkatársa: Sieveking Károly a Hamburg melletti Horn községben, a Mecklenburg és Dánia felé vezető forgalmas országot mellett fekvő házacskáját a rendelkezésére bocsátotta egy ilyen nevelőház céljára. A háznak „Rauhes Haus” volt a neve, amelynek eredetire vonatkozólag három felfogás is él a köz tudatban. Vannak, akik az előbbeni tulajdonos nevét látják benne. Mások úgy gondolják, hogy a név füstös házat jelent, tekintettel arra, hogy valamikor a fuvarosok pihenő helye, vendéglője, ivó és pipázó tanyája lehetett. A hivatalos magyarázat szerint a ház eredeti neve „Rugehaus” volt, ami régies kifejezése a „Ruhe”: pihenés, csend, nyugalom szónak.

A Rauhes Haus új szerepében is megtartotta nevének ezt a jelentését. A béke és csend otthona lett az egyre növekvő gyermeksereg számára. Wichern értette a módját, hogy mikép

lehet megszelídíteni a rakoncátlan, pajkos fiukat. A hely természetesen csakhamar kevés lett a már 12 taggal növekvő család számára. A fejlődés elől nem lehetett kitérni.

Az 1833 szeptember 12-én, a hamburgi börze nagytermében tartott hatalmas gyűlésen Wichern oly megrázó erővel beszélt a gyermek-misszióról s a kiépítendő gyermekfalv tervezetéről, hogy hatására minden oldalról megindult a segítség. Az első ház mellé csakhamar felépült a második is. Növére a lányok részére külön otthont nyert. Maguk a gyermekek dolgoztak a legtöbbet. Egymás után nőnek ki a földből, a fák közül a villaszerű épületek: a „Fecskefészek”, a „Méhkas”, a „Sas”, a „Halászkunyhó”, a „Zöld fenyő”, a „Gesztenye”, a „Hársfa” stb. Már templom is van, iskolák, műhelyek keletkeznek, nyomda, gazdasági épületek s a nagy kert közepén tó áll, hogy még kedvesebbé, otthoniasabbá tegye az itt folyó életet. Sohase fogom elfelejteni azt a kedves képet, amit itt láttam, amikor 10 évvel ezelőtt az igazgató névestéjén összegyűlt a 300 növendék, fáklyákkal a kezükben, körülállták a tavat s úgy énekeltek s köszöntötték meg kedves vezetőjüket.

Minden házban egy-egy család lakik, egy családapa, bruder vezetésével. Mindegyik család önállóan és szabadon rendezi be a maga életét. Mennyi ösztönzést ad ez a fiuknak a szépre és jóra. A Wichern álma, a gyermekfalv megvalósult!

De nem is falu ez, hanem város. Minden van itt, amire az ifjúságnak szüksége lehet. Különböző iskolák, gazdasági tanfolyam, asztalos, lakatos stb. műhely s mint említettük, nyomda is. Mégpedig hatalmas nyomda s egyben könyvkiadó vállalat és könyvkereskedés, mely az intézet egyik legfontosabb jövedelmi forrását képezi. (Ott nem tesznek úgy, mint nálunk a Kálvin nyomdával) Itt látott napvilágot az első német belmissziói folyóirat a: „Fliegenda Blätter” is.

Wichern munkája közben azt is megértette, hogy munkatársakat is kell nevelnie, akik segítségére legyenek s majdan folytassák elkezdett művét. Így állott elő 1844-ban a „Bruderschule”, a bruderiskola és otthon, amelyben diakonusokat nevelt és tanított ki az evangélium szolgálatára. Ezzel felelevenítette az öskeresztyén diakonátus intézményét. A kiképzés ideje 3 év, mely alatt a jelentkező és megfelelő ifjak elméleti és gyakorlati kiképzést nyernek a belmisszió különböző munkáiban. Némelyek aztán ott maradnak továbbra is az anyaházban, mint nevelők, családapák, mások kiküldetnek árvaházak, menhelyek, szörványok vezetésére a városi misszióba, vagy a külföldön élők gondozására.

Ezek a diakonusok rendkívül sokat tettek és tesznek még ma is Istenországa terjesztése

érdekében. A lelkipásztorok mindenütt jó segedérekre találnak bennük.

A köz érdekében azonban a legnagyobb szolgálatot akkor tette Wichern, amikor 1848 szeptember 23 án, a Wittenbergben tartott országos konferencia alkalmával, a Luther sirjánál elmondta híres missziós beszédét, mellyel felrázta egyházát a tétlen közönyösségből és mint egykor Luther a reformációt, megindította a belmissziót. A német evangélikus egyház az ő személyiségének és tevékenységének a hatására szervezeten fog hozzá az addig elhanyagolt evangelizációnak és szeretetmunkának a végzéséhez. Megalakítják a központi belmissziói bizottságot, melynek irányítása mellett gomba módra szaporodnak az árvaházak, menhelyek, s más belmissziós intézmények. A racionalizmus és a száraz orthodoxia által rideg gépezett lesülyesztett egyházi élet ezzel egy csapásra magasba lendült s magával ragadta a szomszédos országokat és egyházakat is.

Ha Isten iránti nagy hálával úgy tapasztaljuk, hogy nálunk is megindult már az erőteljesebb vérkeringés egyházunk vézna, sovány testében s már kezdünk talpra állani, munkába fogni és álmokat álmodni, látásokat látni egy szebb, boldogabb jövőről: ne felejtsük el, hogy ebben sok része van a hamburgi Wichern Jánosnak, ennek az új reformátornak is.

Igaz, a Rauhes Haus ma már csak lokális jelentőségű intézmény, de még mindig úgy szerepel, mint a belmisszió bölcsője, ahova a világ minden részéből sokan járnak el hitet és lelkesedést tanulni. Az intézet vendégkönyvében sok kiváló magyar lelkész neve olvasható, akik valamikor megfordultak ott rövidebb, vagy hosszabb időre. Áldom Istenemet, hogy nekem is megengedte, hogy 6 hónapig lakhattam néhány lépésnyire a muzeummá átalakított egykori „Rauhes Haus” mellett, ez intézet falai között.

Ma itt székel a „Wichern Vereinigung”, amelynek célja a belmisszió ügyének előbbrevitele, a keresztyén népelet fejlesztése.

Wichern nem hiába fáradott. Megérte munkájának a gyümölcsét is. Szeretett Rauhes Haus át 50 évig vezethette. IV. Vilmos porosz király főtanácsossá nevezte ki s reábizta a fogházak reformálását s a foglyok lelki gondozására való felügyeletet. És megérte s megnyerte az egész protestáns világ tiszteletét és szeretetét is. Tisztelettel és szeretettel, soha el nem muló hálás kegyelettel gondol reá vissza az utókor is.

Amint reám néz irodám faláról jóságos arcképével, mintha mondaná nekem is, nekünk is az ő bibliai jelszavát: „Az a győzelem, amely legyőzte a világot, a mi hitünk!”

Sz. B.

Az első „Fecske“.

Röviddel ezelőtt, amint lapunk is közölte, itt járt köztünk, Kárpátalján Viktor János, a magyar vasárnapi iskolások édesatyja, hogy bennünket a vasárnapi iskolai munka misztériumaiba bevezessen. Akik résztvettünk ezen a tanfolyamon, Asztélyban, csaknem valamennyien megrendeltük a Viktor János szerkesztésében megjelenő „Fecske” című vasárnapi iskolai lapot, amely minden vasárnapra gondosan kidolgozott programot közöl a vezetők számára. Éspedig azt, amit a Világszövetség állít össze az egész földkerekség részére. Milyen felemelő érzés tudni azt, hogy ugyanazon a napon, talán ugyanabban az órában ezer és százezer vasárnapi iskolai tanító ugyanarról az Igéről beszél a gyermekeknek, akiknek láthatatlan, de valóságos seregébe most már én is beletartozom, a körülöttem ülő gyermekekkel együtt.

Kíváncsian vártam a lapot, amelynek első példánya most végre a kezembe került. Az első „Fecske”. Nem nyugodtam, amíg alaposan át nem olvastam. S amikor átolvastam a késő éjszakai órában, azzal a boldog érzéssel tettem le, hogy nagy áldás költözött be vele a hajlékomba. Amikor a tanfolyamon gyönyörködéssel hallgattam a Viktor János mintatanításait, egyben elszomorított az a gondolat, hogy ilyet én a magam erejéből nem fogok tudni adni a gyermekeknek. De most a sorok háta mögött mintha magát az ősz tanítómestert láttam volna s a közölt leckéken keresztül mintha csak az ő szavát hallottam volna. Lesz már utmutatás, program a számunkra, hozza a Fecske! Hogy fel fog lendülni ezáltal a vasárnapi iskolai munkánk! Már a Viktor János itteni szereplésének hatására is 60-ról 70-re emelkedett a gyermekek száma s a vezetők is többen lettek egygel (4).

De azt is tudom, hogy egy „Fecske” nem csinál nyarat. Ide az kell, hogy minden gyülekezetbe járjon ez a kis lap, amelynek melleleg megjegyezve, megvan a behozatali engedélye is, akárcsak az „Örömhír” című gyermeklapnak. Kerületünkbe ez idő szerint a 75 egyházközség közül 12-be jár. De bizonyos vagyok benne, hogy ez a szám rövidesen meg fog kétszereződni, sőt háromszorozódni. És ezzel részben megoldódott a terybevett, de az anyagi nehézségek miatt egyelőre meg nem oldható „Belmissziói Utmutató” kiadásának a kérdése is. A losonci értekezlet éppen reánk, kárpátaljaiakra bízta ugyanis ez utmutató egyik részletének, a vasárnapi iskolai programnak az összeállítását. Nos, aki óhajt a vasárnapi iskolai munkával foglalkozni, annak a Fecskeben a legkitünőbb program és utmutatás áll a rendelkezésére.

A „Fecske” egy évi előfizetési díja a számunkra kedvezményesen 20 korona. Erre az

esztendőre meg egyenesen ingyen kapjuk! Ugyan mi tarthatna hát még vissza a megrendeléstől? Címe: Budapest I. k. Zenta utca 5. IV. e.

De épily melegen ajánlhatom a gyermekekkel foglalkozni szerető lelkésztestvéreim figyelmébe az „Örömhír” című kis gyermeklapot is, amelyet szintén igen jutányosan lehet megrendelni a szerkesztőnél: özv. dr. Misley Sándornénál. (Budapest, Bakács tér 9.).

Viktor János ittléte alkalmával felmerült az a gondolat is, hogy lépünk be mi is a „Vasárnapi Iskolák Világszövetségébe”. Erről most folynak a tárgyalások.

Végül hadd említsem meg még azt is, hogy a világszövetség legközelebbi világkonferenciáját 1934-ben Oslóban (Krisztiánia) tartja. Milyen szép volna, ha valaki tőlünk is kimehetne erre a nagy találkozóra. Sz. B.

Ahol nincsen csillagos torony...

Kétféle belmisszió.

Kétféle belmisszió? Igen, kétféle, akár történelmi síkjában tekintjük át, akár jelenlegi módszerében és eredményeiben vizsgáljuk a református egyház missziói tevékenységét.

Belmisszió a ref. lelkipásztornak azt a gyakorlati tevékenységét értjük, melynek világosan meghatározott kettős célja: lelkeket megtartani és nyerni Krisztus anyaszentegyháza számára. Tájékozottságát, vagy jóhiszeműségét kell kétségbevonunk azoknak, akik ujsága miatt nem akarják befogadni a belmissziót. A belmisszió látszólagos ujsága onnan származik, hogy történelmi hatások következtében megváltoztak a református lélegzõdozás feltételei és ezzel a munka új módszerének is jelentkeznie kellett. A magyar református belmisszió történelmi kettősége tehát csak a feladat végrehajtásának módjában és nem a lényegben, nem a célban jelent különbséget.

Ha régi református szemlélettel az egyházi élet és a gyülekezeti munka centrumának a parochiát tekintjük, a régi és az új belmisszió közötti különbséget azzal a hasonlaltal tudjuk világossá tenni, hogy eleink belmissziója centripetális, korunk missziói tevékenysége pedig centrifugális jellegű.

A régi tiszteletes atyák hajlékaiból szelid fenyesség sugárzott szét a falura. Nem a nagy példaadások izzó fényessége, hanem a jó tanács és az igazi ítélet hivatató világossága. Még nincs politika, a közélet, egyházi élet és a falu természetes középpontja a lelkipásztor, aki egy kicsit pap, egy kicsit közjegyző és fiskális, talán a mai közigazgatás egy darabját is ő hordozza még, de a maga szűk körében többnyire egész ember, a falu élő kapcsa a rajta kivüleső vi-

lággal. A falusi ember majd minden életnyilvánulása vonzási körébe esik és sok mindent a maga mértéke alá állít. Ebben a világban a népnek még szüksége volt a pásztorra. Sok gyülekezetben a parochia tartotta meg a hivatást a templom számára a maga külső formákban alig kifejeződő belmissziójával.

Vannak gyülekezetek, ahol még él ez a régi belmisszió és bizonyos, hogy igen sok gyülekezetünkben gyakorolható ez a hagyományos módszer, sőt csak ez gyakorolható és tévedés lenne a belmissziókat ezt a régi formáját követelményként felállítani, nem mert bárhol is rossz lehetne, hanem mert — anakronizmus.

E régi gyakorlat szerint a hívő megy a pásztorra elé és az a missziói feladat, hogy ne távozzék el üresen. A mai gyakorlat szerint nekünk kell utána menni, megtalálni és visszavezetni, mert a száz bárány közül 99 elveszett és nem érzí hiját a pásztori gondnak. A pásztor és hívei között szakadék tátong és nem is nehéz a szakadást okozóira visszavezetni. Intelligenciánkat már régen elvesztettük, a nép most csuszik ki egészen a kezeink közül. Híveink nagy része sohasem fogja ránkuyitni az ajtót és nekünk kell megkeresni, összeszedni őket gyárban, hivatalban, határban, szalonokban, tanyákon és külvárosokban, körben, pártban. és szakszervezetekben A Krisztus egyházának sorsa a templomon kívül dül el és a parochiára csak pihenni térhet haza a kor modern lelkipásztorra. Irigyeljük a papot, aki ráér, könyvet ír, mintagazdaságot vezet és politikában ágál, de féltő, hogy beteljesedik rajta az ige: senki sem szolgálhat két úrnak. A pásztor, ha valóban lelkek pásztor, prófétai gond sarkalja: a pártosházat lelkiházzá tenni, fekete árnyak és vörös lángok közül kimenteni az Ézsau lelki református magyart, mert fenyét veszítve áll a falu felett a csillagos torony és szavában csak kevesen értik az isteni hívogatás és a közelebbi ítélet szavát.

Konferenciáinkon, gyűléseinken esztendőrelésztendőre ugyanazok az arcok komoly figyelemzetetést jelentenek számunkra: a belmisszióknak nemcsak intenzitásában, hanem extenzitásában is növekednie kell.

Milyen legyen tehát a belmisszió? Amilyenre szüksége van a gyülekezetnek. Mert minden gyülekezetnek külön lelki strukturája van, s ami itt orvosság, ott méreg lehet. Csak ne program és ne jelszó legyen, hanem pásztori tevékenység. Krisztus növekedése az egyházban és az egyház növekedése a Krisztusban. A módszer lehet sokféle, a cél csak egy.

A jelen belmisszióját azonban a célban való meghasonlás teszi kettőssé, mikor irányzatok és munkások szerint, hol az egyházon, hol a Krisztuson van a hangsúly és nem a Krisztus egyházán.

Ismerjük a református belmissziókat egy olyan formáját, amit talán egyházpolitikai bel-

misszióknak nevezhetnénk el, mely egyházat épít Krisztus nélkül. Célja: vagy református fanatikuskokat nevelni, vagy az egyházat anyagi vonatkozásaiban: lélekszámban, vagy társadalmi sulyban gyarapítani, anélkül, hogy határozottan megkivánná az élet megszentelődését és átförmálódását. Ismerünk igen derék egyházi munkásokat, akik valóban bámulatos erőfeszítésekre képesek egy reverzálisért, vagy egy áttérőért, nagy nyersanyagot hordván ekképen össze, amelyből sohasem formáltatik ki az Ur arca.

Nem kicsinyeljük le a missziói munkának ezt a fajtáját. A gyülekezetnek számban való növelése, vagy megtartása is nagyon fontos és nagyon szükséges törekvés, de csupán előkészítő munkája, technikai része a belmisszióknak. Ha azonban öncéllá válik, veszedelemmé lesz, mely a lélekmentés szent munkáját mesterséggé, művelőjét pedig ágenssé, vagy kontárrá alacsonyítja.

Az ellenkezője: az egyháziatlan belmisszió szintén csak a feladat egy részének vállalása. Vannak sorainkban ritka rátermettségű és pártatlan missziói készséggel megáldott lelkek, akik mégsem egészen a miéink, mert hol szüknek találják a történelmi egyház kereteit, hol nagyon is tágnak. Ismerek lelkipásztort, aki nem fogad el reverzalist, elutasítja az áttérőt, ahelyett, hogy fészket készítene számára az egyház falán, mondván: a lélek a fontos, nem a forma. Amilyen szükséges, hogy az egyházat, mint földi intézményt szolgáló belmisszió az élő kövekből megépítse a lélek templomát, épp olyan sürgős feladat, hogy ez a misszió megnyert lelkeit odaállítsa az egyházépítés szolgálatába.

Vagyis, míg a belmisszió történelmi kettősségében a magyar református belmisszió új korszakának tettekre ébresztő fuvalmát érezzük, addig mai gyakorlatában való kétféleségét fálaljuk és szánjuk. És míg várjuk és könyörögjük, hogy az egyik megteljen Szentlélekkel, addig a másikat kérve-kérjük: szeresse jobban az atyai házat, hiszen az anyaszentegyház a Krisztus teste, sebesen, eléktelenedve is a Krisztus teste.

Ha a ház önmagával meghasonlik, elvész. Ez az igazság, mely az Irásnak és a történelemnek egyaránt igazsága: adott bátorságot, hogy írni merjünk erről a nagyon kényes, de fájdalomasan aktuális kérdérről.

Aki pedig irásunkból általánosításokat és célzásokat próbál kiolvasni, nem jár igaz uton.
(Kálv. Szemle.) Esze Tamás.

Problémáink.

Egy kérdés, amelyik kiment a divatból.
Egy kicsit csodálkozva olvastam, hogy a multkoriban, divatból kiment, szinte azt mondhatnám: özönviz előtti kérdések kerültek napirendre lapunk hasábjain. Értem alatta a konferenciák problémáját.

Hogy kell-e, szükséges-e és eredményes-e a konferenciák tartása, erre maga az élet és a tapasztalás adta meg a döntő feleletet, még ha ezt talán eddig még nem is foglaltuk határozott mondatokba.

A tapasztalat pedig azt mondja, hogy az olyan konferenciákra, amelyeket kezdetben tartottunk, amikor ugyanis az volt a cél, hogy mentől nagyobb tömegeket mozgassunk meg és rázzunk fel, ma már nincs szükség. Eltekintve attól, hogy ezt a gazdasági helyzet se teszi már lehetővé. Ezeknek a tömegkonferenciáknak az ideje lejárt.

De igenis, annál nagyobb szükség van az olyan konferenciákra, ahol csak azok jönnek össze, akik de facto résztvesznek, vagy öszintén résztvenni akarnak a belmissziói munkában. Mentől előbbre halad egy ügy, vagy mozgalom, annál inkább differenciálódik és egyénebbé válik. Az elvek és általános célkitűzések helyére a részletkérdések gyakorlati megoldása kerül. A konferenciák helyét tehát lassan a tanfolyamok foglalják el, amikor kevesebben hosszabb ideig tartózkodnak együtt, hogy ne csak muló hatásokat, injekciókat kapjanak, hanem komoly lelki táplálékot, indítást és utmutatást.

Ma már felesleges tehát a konferenciákról vitatkozni, ezen régen túl vagyunk, ma legfeljebb csak arról tanakodhatunk, hogy milyen legyen a jó konferencia.

A vallásoktatás nyelve. A „Szeretet” szept. 10-iki számában olvassuk, hogy a jugoszláviai reformátusok alkotmányozó zsinatának határozatait uralkodójuk rövid idő alatt szentesítette. A törvény 7. §-a szabályozza a vallásoktatás mikéntjét és pedig azon egyedül észszerű rendelkezéssel, hogy azt az *istentisztelet nyelvén* kell végezni úgy az elemi, mint a középiskolákban s az ettől való eltérés *fegyelmi vétséget* képez. No lám! Mi, nyugat európai kulturvilágban, demokratikus köztársaságban élő kisebbség, méltán megirigyelhetnők azokat a „*balkánt állapotokat*”.

A despota, diktatorikus hatalom ott nem lát semmi veszedelmet abban, hogy a vallásfelekezeteknek megadja a jogot a saját anyanyelvű vallásoktatásra, itt pedig a „*szabadság, egyenlőség*” jegyében alakult republikában, jóllehet hangoztatják, hogy itt senkinek a nyelvét el nem akarják venni, sem korlátozni: hallani sem akarnak arról, hogy a hitoktatás más nyelven is történhessék, mint az illető intézet tannyelve. Mennyi huza-vona, sovinizmus, preszció nyilvánul meg e kérdés körül. S az érthetetlen sovinizmus egyes helyeken, egyházi autonómiánkból folyó jogainkat is egyszerűen illuzóriussá teszi. (Kassai eset: t. i. a kassai egyház lelkészét saját egyházközségéhez tartozó tanulók vallásoktatásától eltiltották csak azért, mert az egyház és a szülők azonos nyelvén való

oktatáshoz ragaszkodik.) Az illetékes tanügyi férfiakra hiába magyarázzuk azt, hogy p. o. az *egyházi ének* egy fontos része a vallásoktatásnak s hogy képzelhető el most már az, hogy a gyülekezet által az istentiszteletben használt, gyakorolt ének valami más, idegen nyelvűvel cseréltessek fel a tanulók: a leendő egyháztagoknál. Éppen így a konfirmációra való előkészítés egy egész esztendei tárgya egy-egy tanulói generációnak; hogy képzelhető el, hogy a *konfirmációi oktatás* más nyelvű lehessen, mint az istentisztelet keretébe tartozó *konfirmációi szertartás* nyelve??! A jugoszláviai zsinat illetékes tényezői ezeket az indokokat megtudták érteni és honoráltatni a kormánykörökkel, itt pedig hasztalan tiltakozunk, rekriminálunk az erőszakoskodások ellen.

Szerezze be Egyetemes Konventünk a jugoszláviai hittestvéreink szentesített törvényét és mutassa be köztársaságunk elnökének azzal a kéréssel, hogy annyi szabadság minket is megilletne, mint jugoszláviai hittestvéreinket.

Spektátor.

H I B E K

— **Lelkészi továbbképző tanfolyam.** A debreceni református egyházmegye lelkipásztorok részére, a Kollégiumban továbbképző tanfolyamot rendezett. Nemcsak a debreceni egyházmegye lelkipásztorai vettek részt e nagyjelentőségű tanfolyamon, melyen előadásokat a hittudományi kar tanárai tartottak, hanem más egyházmegyéből is jelentek meg lelkészek. A tanfolyam megnyitása szeptember hó 25-én volt. A tanfolyamot F. Varga Lajos esperes nyitotta meg hatalmas megnyitó beszéddel. A tanfolyamot üdvözölték Csikesz Sándor, mint a hittudományi kar dékánja és az Országos Református Lelkészegyesület főtitkára, dr. Varga Zsigmond, mint a debreceni Tisza István-Tudományegyetem rektor-professzora. — Előadásokat tartottak dr. Révész Imre, dr. Kállay Kálmán, dr. Varga Zsigmond, Csikesz Sándor, dr. Erdős Károly egyetemi tanárok és dr. Vasady Béla egyetemi m. tanár. Záróáhitatot dr. Soós Béla debreceni lelkész tartott. A konferencia rendezői dr. Révész Imre egyetemi tanár, dr. Szász Imre monostorpályi és Ördög Lajos pocsalyi lelkészek voltak.

— **2,200.000 ember** nézte meg Trierben Krisztus kitétt palástját. (?) Újólág fényes bizonyítékot nyerhettünk, hogy mennyi mindent feláldoz a római egyház theatrális hatásokért. Mindenestre a római szellem irányát érdekesen mutatja az, hogy külön statisztikai szervet is állítottak fel a trieri Krisztus-palástot csodáló zarándokok megszámlálására. Pedig ha Krisztus megszólalna Trierben, nem mondana mást: kicsoda parancsolta ezt nektek?!

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Vefké Kapusany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a csiicserei lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Megnyitó beszéd.

Elmondotta Tornallyay Zoltán főgondnok a tiszáninneni egyházkerület közgyűlésén.

Főtiszteletű és méltóságos egyházkerületi közgyűlés! Mélységes megilletődéssel és fájó szívvel jelentem be a kerületi közgyűlésnek, hogy boldog emlékü főpásztorunk és nagy püspökünk: *Idrányi Barna* ur, ennek az esztendőnek szeptember 22 ik napján, szerető és szeretett családja körében, Gönczön, néhány napi szenvedés után, csendesen elhunyt. Itt hagyott hát bennünket ő is, egyházkerületünk egykor oly hatalmas triászának utolsó tagja is. Itt hagyott bennünket, még mielőtt legelső püspöki jelentését megirhatta volna. Mint Mózes, a bibliai vezér, ő is egy hosszú életnek hősi küzdelmei után érkezett fel a Nébo hegyére, hogy megpillantsa onnan, de soha el ne érje az ígért földét: forrón szeretett egyházának és lelkésztestvéreinek boldogságországát.

Tragikus sors az Idrányi Barna sorsa is épen úgy, mint nagynevű elődeé: a Péter Mihályé. Egyikök sem érte meg egy munkás életnek igazi jutalmát, pedig megérdemelte volna ezt mind a kettő. Ismét együtt vannak megint. De nem azért, hogy tovább vitázzanak és ismét összemérjék szellemök fölényes és pompás fegyvereit, hanem azért, hogy ott, az Úr színe előtt egymásra boruljanak, kezet fogjanak és kéz a kézben munkálkodjanak ott is, most már kétszeresen elárvult református egyházunk szent ügyéért.

A szíve ölte meg ezt a hatalmas, derék férfit, akinek roppant teljesítőképességét épen most 5 hónapja: beiktatásának ünnepén csodálhattuk meg utoljára. Mint Atlasz állt közöttünk, széles vállain hordva az egész egyházkerület hatalmas épületét. Az ő váratlanul bekövetkezett halálával püspöki működéséhez

fűzött összes reménységeink betöltetlenek maradtak. *Ugy érzem, hogy az Idrányi Barna halálával nemcsak a püspöki szék üresedett meg, hanem ideszakadt református egyházunk történelmének egy egész korszaka zárult be.* Az a hősi korszak, amelyik a Czinke István, Péter Mihály és Idrányi Barna nevéhez fűződik. Ez a három férfiú fejfel magaslott ki kortársai közül, tehát rendkívüliek voltak. Talán ezért nem tudták egymást úgy megérteni, amint szerették volna. Soha nem közeledtek egymáshoz, de nem is távolodtak el egymástól egészen. Egyensúlyban tartották egymást és ez a gravitációs törvény adott lendületet közegyházi működésüknek.

9 hónapon belül két ilyen fájdalmas haláleset és ilyen kegyetlen vesztesség: nem kis megpróbáltatás egyházkerületünkre. Ebben a pillanatban könnyes szemekünk fátyolán keresztül még nem láthatjuk tisztán a jövőt és vesztességünk igazi nagyságát. Csak azt érezzük, hogy igen-igen szegények lettünk és nem könnyen fogjuk pótolhatni a Péter Mihály és Idrányi Barna mértéken felüli kiválóságát. Ugy éreztük mindig, hogy ez a két férfiú szinte maga az egész egyházkerület és biztonságban tudtuk magunkat az ő védőszárnyaik alatt.

Most tehát már magunkra maradtunk egészen. Onerőnkből kell tovább dolgoznunk, tovább küzdenünk és tovább imádkoznunk. Tehát sokkal többet kell dolgoznunk és sokkal elszántabban kell harcolnunk. Okvetlenül meg kell egymást értenünk és meg kell egymást segítenünk. Nem rendelkezünk annyi felesleges energiával, hogy erőnket belső harcokban emesszük el. Ha valódi keresztyéni és Kálvin szellemének megfelelő életet fogunk élni, úgy

velünk lesz az Isten és még haló poraikban is velünk lesz elhunyt két nagy főpásztorunk megdicsőült lelke.

Nem az én tisztém az Idrányi Barna érdemeinek a méltatása és megörökítése. Egyházkerületi főjegyzőnk fogja ezt a tárgysorozat folyamán megtenni. Én csak pár szóval akartam megboldogult elnöktársam iránti őszinte kegyeletemnek és elhunytá feletti igaz fájdalomnak kifejezést adni. Enyém volt az első szó, amidőn az ő beiktatásának örömnépén az egyházkerület nevében üdvözöltem az élő embert. Bocsáttassék az meg nekem, ha most is az első kívánok lenni, amikor az ő nagy szellemét fölidézzük, amikor tőle elbucszuk az egyházkerületi közgyűlés.

Uj vezért kell választanunk, főtiszteletű és méltóságos egyházkerületi közgyűlés. Ennél nincs ebben a pillanatban fontosabb ügye az egyházkerületnek. Én nem kételkedem, hogy a presbitériumok meg fogják találni azt az utat, amelyen haladniok kell, hogy a püspöki méltóság a legméltóbb és legrátermettebb férfival töltsék be. *Tetterős, kiforrott, határozott jellemű és erőskezű férfira van szükségünk.* Olyan férfira, aki bebizonyította már azt, hogy akar és tud dolgozni és akinek eddigi működése biztossá nekünk arra, hogy nem fog meginogni soha, amidőn ősi alkotmányunk, kálvini hitünk és lelkiismereti szabadságunk megvédelmezéséről lehet szó. Aki ismeri a törvénykönyv betűjét, szellemét, aki kész a törvényt megtartani és teljes szigorúsággal megtartatni. Olyan püspökre van szükségünk, aki tud hideg fővel gondolkodni és meleg szívvel érezni. Aki nem a napi politika, hanem egyházunk egyetemes és fundamentális érdekeinek szemszögéből bírálja el az eseményeket és választja meg a követendő utat.

Kell, hogy az új főpásztor föltétlen és meggyőződéses hive legyen a belmissziónak: ennek a mindjobban feltörő és eget kérő egyházépitő munkának. Hogy erre a munkára szükség van, hogy ez a munka ma már nélkülözhetetlen: vitán fölül áll. Erőskezű és erős akaratú férfira van szükségünk, mert — tapasztalat szerint — bennünk meg van a hajlandóság a könnyedségre, a felületességre, a fegyelmezetlenségre, a pontatlanságra. Inkább szeretünk beszélni, mint cselekedni. Sokszor nagyobb érzékünk van a szabadossághoz, mint a szabadsághoz. Helyt kell tehát állnia az új vezérnek akkor is, amikor nem simogatnia, hanem dorgálnia kell. Ne tévesszük össze a népszerűséget a valódi belső tartalommal. Az egyik tiszavirág, a másik örökértékű kincs.

Két nagyszerű példa áll a megválasztandó új főpásztor előtt. A Péter Mihály elszánt heroizmus és az Idrányi Barna józan bölcsesége. Ha ezeket a példákat fogja követni, úgy nincs mitől félnie és nincs mitől félnünk nekünk sem.

Akkor egyek leszünk ő vele gondolatban és cselekedetekben és nyugodtan szállunk vele a vizekre. Hogy ez így legyen, Istentől kérem és szívem szerint kívánom.

Az ifjusági munkák kérdése.

A hivatalos lap több számában élénk diskusszió tárgyát képezi az ifjusági munkák kérdése. Szeretném, ha ebből a diskusszióból az ifjusági munka elvi és gyakorlati vonatkozásban tisztázódást és előbbrevitelt nyerne. A kérdés tisztázásánál feltétlenül szükség van a mult felmérésére, őszinte bírálatra magunkkal, elveinkkel és munkánk gyakorlatával szemben. Fontos, hogy mindig a kérdés lényegéhez nyuljunk hozzá. Ezt szeretném mostani írásomban adni s mellék kérdésekre csak annyiban térek ki, amennyiben arra Tóth Kálmán kollégám megjegyzéseivel kényszerít.

Tényekre akarok rámutatni azzal a kívánsággal, hogy az ifjusági munka nagyfontosságú ügye haladjon előre. Nem fogok támadni és vádolni senkit sem, mint ahogyan azt Tóth Kálmán kollégám teszi, mert meg vagyok győződve arról, hogy az ifjusági kérdést nem személyeskedéssel, a mult ócsárlásával és lekicsinylésével, hanem elsősorban a magunk hibáinak őszinte beismerésével, azok konzekvenciáinak levonásával és a munka szeretetteljes továbbvitelével oldhatjuk csak meg. A multat bírálni szabad, sőt szükséges is, de mindig csak úgy, hogy az igazság előtt meghajoljunk. A hibákra rá kell mutatni és mindezt elvégezhetjük anélkül, hogy hálátlanságot kelljen tanusítanunk azokkal szemben, akik szerető szívvel és sok áldozattal a hitben és tudásban előjáróink voltak.

Ezek előrebocsátása után őszintén beismerem, hogy az ifjusági mozgalomnak abban a részében, amelyben szerény tehetséggel foglalkoztam, temérdek fogyatékoság és gyarlóság volt. Azt hiszem, hogy ezt a beismerést velem együtt vállalni fogják azok a teológus testvéreim, akikkel teológiai tanulmányaink derekán az ifjusági mozgalmat megindítottuk. Közvetlen oka ennek a megmozdulásnak az volt, hogy látva előjáróink és tanítómestereink emberfeletti munkáját az anyaszentegyház szolgálata terén, mi magunk is gyarló erőnkkel igyekeztünk a munka-vállalására, mely természetesen az ifjusághoz vitt minket. E teológusok között ott volt Tóth Kálmán is. Bizonyos, hogy a megindult munkában igen sok fogyatékoság volt, de azt nem vonhatja kétségbe senki, hogy őszinte jóakarat és tiszta idealizmus vezetett benne minket. Ez a munka sem megszervezve, sem pedig egységesen irányítva nem volt. Kerestük benne a kapcsolatokat azokkal a diák testvéreinkkel, akik Prágában vagy Brünnben a ref. egyház lelki gondozása nélkül, idegen nyelvű és szellemű világban éltek. Így került össze az első kon-

ferenciák hallgatósága, mely tehát a teológusok baráti kapcsolatából állott. A világi pályára készülő ifjuságunk ezeken a konferenciákon találkozott a jövőndő lelkész-generációval. Magam és velem együtt bizonyosan nagyon sokan, sok olyan baráti szívre találtam, akiket ezek nélkül a konferenciák nélkül talán sohasem ismertem volna meg. A konferenciákon megkötött barátságok hozták magukkal azoknak folytatását és kimélyítését levelezések, majd később a sokszorosított körlevelek (Egymás terhét hordozzátok) s végül a Baráti Szó által. A konferenciák közötti időt ez a munka töltötte ki, mely nem volt tökéletes egyrésről, mert sok mindenben tapasztalatlan fiatal emberek végeztek, más részről pedig azért, mert csak annyi munkát végeztek, amennyire tanulmányaik mellett ráérték.

Azonban a hivatalos lapban a diszkusszió tárgyát nem annyira ezek a dolgok képezik, mint inkább a konferenciáknak az ügye. Legyen szabad ezekhez is hozzászólnom.

A konferenciák programját Sörös Béla nagytiszteletű ur az ifjúsággal folytatott megbeszélés után, illetve az ifjúsággal együtt készítette el. A Prágában és Brünnben tanuló diákság minden egyes konferencia előtt eljuttatta a rendezőséghez azokat a témákat, amelyekről tájékoztatást kívánt nyerni. Ez volt az oka annak, hogy a konferenciák nem csak kizárólag, illetve nem megfelelő mértékben foglalkoztak lelki kérdésekkel. Ebben Tóth Kálmán kollégámnak igaza van, azonban nincs igaza ott, amikor azt állítja, hogy a konferenciáknak kizárólag csak lelki kérdésekkel kell foglalkozni, mert ellefejtji, hogy a mai református ifjúság milyen körülmények között nevelkedik akár a középiskolákon, akár pedig az egyetemeken. Magyarországon, ahol a diákság már az iskola padjaiban megkapja a világnézet megalapozottságot, megvan az az irigylésre méltó helyzet, hogy a konferenciák kizárólag csak a lelki élet elmélyítésére fektetik a fősúlyt, de nálunk ezt nem tehetjük, mert az ifjúságunk világnézetileg a kálvinizmusra nézve teljesen idegen, sőt ellenséges környezetben nő fel. Ennek az ifjúságnak a lelkében a történelmet, az erkölcsi vagy politikai életet illetőleg olyan felfogás van, amelynek a korrigálására feltétlenül szükség van és amikor Balogh Elemér püspök ur, vagy Szőke István nt. ur előadásában ezt a korrigálást a tudás gazdagságával és szeretetével megkapta, ki fogja azt állítani, hogy erre nincsen szükség?! Csak az, akinek nem fontos, hogy az ifjúságunknak helyes történelmi ismerete legyen. Ugyanez mondható azokra az előadásokra is, amelyek az ifjúságot, akár gazdasági, akár pedig társadalmi kérdésekben, akár pedig irodalmi kérdésekben tájékoztatták.

Most térjünk rá az előadókra. Tóth Kálmán szerint... „hiányoztak a konferenciákról, de

különösen az előadók közül azok, akik végeztek ifjúsági munkát, akár gyülekezetekben, akár egyéb formában. Mert az ifjúsági konferencián ezeknek kellene és ezek tudnának beszélni. Ezért nem volt a konferenciáknak hatásuk, mert nem igazi ifjúsági konferenciák voltak.“ Minden konferencia elnöke nt. Sörös Béla ur s előadói itteni egyházunk legkiválóbb vezető emberei, a világiak épen úgy, mint a lelkészek. Mi címen állítja Tóth Kálmán kollégám, hogy nem ezeknek, hanem másoknak kellett volna szólni?! Mint teológus, mért nem kérte, hogy a diákkonferenciákon ne azok beszéljenek, akiknek beszélni nem kell és akik nem tudnak, hanem, akiknek kell és akik tudnak. Ez a megállapítás már nem bírálat, hanem rosszakaratú és leikiismeretlen általánosítás.

Most pedig álljon itt Tóth Kálmán mostani írásai után a theologus Tóth Kálmán írása a rozsnyói konferenciáról, amikor még nem volt komáromi káplán:

„Ez a konferencia forduló pontot jelent ifjúsági mozgalmunk rövid történetében. Nem azért, mert talán feltűnő sokan vettek volna rajta részt; nem azért, mert talán revideálták volna eddigi programunkat, hanem, mert az eddigi nehézkes módszerünk helyett a gyors cselekvés terére léptünk... Megnyitlak a diáklek (tehát nem csak Sókön) és feltárták azokat a problémákat, amelyekre feleletet várnak egy konferenciától... Nem kell áztatni magunkat, hogy talán varázsütésre megszűnik minden nehézség, amely eddig megnehezítette a munkát... A konferencia vezető gondolata a kálvinizmus közéleti sulya volt. E körül csoportosultak az egyes előadások és általában a konferencia minden kérdése. Talán ebből magyarázható, hogy az elmélet helyett a gyakorlatra helyeződött a fősúly. Ez a konferencia nagy ráeszmélés volt arra, hogy mennyit mulasztottunk és mennyit kell végeznünk. A tettek idejének kell elkövetkezni a hosszú tétlenség után. Ezt várja az egyház minden tagjától, de különösen azoktól, akiknek megadatott az a nagy kiváltság, hogy népüknek vezetői lehetnek: a tanuló ifjúságtól... Induljunk hát együttesen az új uton a régi cél felé: Soli Deo Gloria!“ (Baráti Szó 1930 okt.)

Bizonyosan vannak, akik az eddigi konferenciákról a Tóth Kálmán kollégám által megfogalmazott felfogást 1930-tól ném változtatták meg annyira, mint ahogyan azt Ő tette.

Ugyanezeket mondhatom nagy általánosságban a Baráti Szóról, amely legnagyobbbrészt a konferenciák előadóinak hozta az írásait s a fontos kérdésben megszólaltatta a református egyház konventjének egyházi és világi elnökét. A Baráti Szó nem volt szerencsétlenül szerkesztve, amint azt Tóth Kálmán kollégám megállapítja, mert akkor nem lett volt közel egyezer fizető olvasója s nem kapta volna az Egye-

temes Konvent erkölcsi és anyagi támogatását. (Remélem, hogy Tóth Kálmán kollégám a szerencsétlen szerkesztést nem érti arra az esztendőre, amikor a Baráti Szó címlapján az ő neve is ott volt, mint a lap kiadójáé. És nem érti a szerencsétlenséget a saját írásaira? (A Baráti Szó pedig nem azért szűnt meg, mert szerencsétlenül volt szerkesztve, hanem egyszerűen azért, mert szerkesztője rendes lelkésszé választott meg s így addigi munkamezejétől megválni kényszerült.

És most ott vagyunk, ami körül az egész ifjusági kérdés megoldásra vár. Tóth Kálmán szerint az egész ifjusági mozgalom két ember személyes ügyévé vált. Hát ez nem egészen így van, mert egy egész sereg nevet tudnék felhozni, akik éppen úgy személyes ügyöknek tekintették az ifjusági munkák ügyét, mint ahogyan azt Tóth Kálmán magának vindikálja. És tekintik azt ma is. Az ifjusági megmozdulás igen sok elhagyni valót mutat, de azt senki sem vonhatja kétségbe, hogy az eddigi munkában a jó szándék és a segíteni akarás volt a legnagyobb, ahol pedig ez meg van, ott lehet és kell is javítani. A mult hibáival szemben rá kell mutatni konkrét formában a helyesebbre, az igazságra és akkor lehetetlennek tartom, hogy akik a multban hibáztunk, a mások által megmutatott helyesebbet el ne fogadnánk. Azonban erkölcsi kötelességemnek tartom kijelenteni azt is, hogy a mozgalom fogyatékoságának és nagy hibáinak sohasem a konferencia előadói és elnöke, hanem mindig mi az ifjuság, legelsősorban pedig mi teológusok voltunk, akik nem fogtuk fel egészen komolyan azt a hivatást, amire fiatalágunknál és teológus voltunknál fogva elköteleztünk. Hálátlanok lennénk tanító-mesterekkel, legelsősorban pedig a Jézus Krisztussal szemben, ha a kárhóztató és javítani akaró feddést alázatos lélekkel el nem fogadnánk, de ha ez a feddés magunk közül jön, akkor legyen benne szeretet, és a fiatal embert mindenek felett jellemző krisztusi vonás: szerénység.

A sóki konferencia rendezését igazi örömmel fogadtam és ha a konferencia nem lett volna zártkörű, — ugyanis a nem-diákok közül csak a meghívottak vehettek rajta részt—, akkor szívesen elmentem volna én is s velem együtt még sokan, hogy lelkileg épüljünk azon a konferencián, mely ... „egy új, egészséges és eredményes ifjusági munkának kezdetét jelenti” ... mellyel „új korszak kezdődik ifjusági munkánkban” ... „hogy tanuljunk mi is valamennyit „ennél a fontos konferenciánál”.

Tóth Kálmán kollégám szempontjai között veszedelmesnek tartom, amikor felteszi a kérdést, hogy „hány főiskolás és középiskolás olvassa az Isten Igéjét a konferenciák folytatásaképpen?” Honnan tudja pl. azt, hogy a sóki konferencián hány diáknak nyílt meg a szive Krisztus számára? Lehet-e a konferencia lelki eredményét ilyen methodisztikus módszerrel fel-

mérni? Hiszen a lelki munka eredményét mi sohasem tudjuk felmérni. Azt egyedül csak a sziveket vizsgáló Isten teszi. Szabad-e nekünk az embereket megtértekre és meg nem tértekre osztályozni, mikor mi magunk is tele vagyunk sok kivetni való gyarlósággal?

A hozzászólásokból eddig a következők lettek nyilvánvalóvá:

1. Ifjusági munkát eredményesen csak úgy végezhet egyetemes egyházunk, ha erre külön embert állít be, akinek tudása, hite és egyénisége alkalmas az ifjúsággal való foglalkozásra és akinek ezen a munkán kívül más megbízása nincs.

2. A konferenciákon kevesebb nagy előadást és több szabad időt kell beállítani az eddigi előadók teljes megtartásával és olyan új emberek bevonásával, akik a történelmi kálvinizmust és nem pedig szektáskodást képviselnek.

3. Minden városban, hol ref. középiskolások vannak, azok lelki gondozására fokozott figyelem és munka fordítandó, mert a vallásórák nem elegendők arra, hogy ifjuságunkat igazán kálvinistáknak neveljük. Ezért szükség van arra, hogy a hitoktatók mindenütt különös gondot fordítsanak a vallásórákon kívül az ifjuság lelki életének a kimélyítésére.

4. Az egyetemeken tanuló ifjuságunk lelki gondozását legalább olyan mértékben kell kézbe venni, ahogyan azt a r. k. egyház teszi.

5. A kérdéseket nem egymás munkájának a lekicsinylésével és becslésével, hanem csak kölcsönös jóakarattal és az ügy iránti igaz szeretettel oldhatjuk meg.

6. Az országos konferenciák rendezését folytatni kell.

7. Az ifjuság nevelésével és hitoktatásával foglalkozóknak minden évben rendszeres összejövetelt kell tartani, amelyen az összes, működésükkel kapcsolatos kérdéseket megbeszélik.

8. A teológiai ifjuságnak élénkebbé kell tenni főiskolás kapcsolatait s kezébe kell venni egy, az ifjuság kérdéseivel foglalkozó lap szerkesztését.

9. A református ifjusági munka alapja Isten Igéje, amellyel rá kell világítani korunk égő sebeire, a történelmi kálvinizmus öntudatosító erejével.

Nem vonom kétségbe, hogy Tóth Kálmán kollégám az ifjusági munkában a legjobbat akarja tenni és elérni, de nem helyeselhetem eljárását akkor, amikor az előttünk járókat igazságtalanul és szeretetlenül vádolja.

Rimaszombat, 1933. okt. 8.

Varga Imre.

Egyházkerületi közgyűlés.

A tiszáninneri egyházkerület folyó hó 11. napján tartotta évi rendes közgyűlését Kassán, a Lócsei-házban Szücs István ungi esperes, helyettes püspök és Tornallyay Zoltán egyház-

kerületi főgondnok elnökségével. A gyűlés, az egyházkerületet a közelmúltban ért fájdalmas nagy veszteségnek, Idrányi Barna püspök halálának hatása alatt, eleitől végig megilletődött hangulatban folyt le, az egyházkerület hivatalosainak és az egyházmegyék nagy számban egybesereglett kiküldötteinek részvételével. Szücs István helyettes püspök költői szépségekben gazdag, szinte ódai szárnyalású megnyitó imája után Tornallyay Zoltán főgondnok méltatta hatalmas és mélyhatású beszédében az egyházkerület veszteségét (a beszédnek egy részletét hivatalos lapunk vezető helyen közli). Az egymásután elvesztett két vezér: Péter Mihály és Idrányi Barna alakjainak szinte a kegyelet oltárára állítása után, a többi nagy veszteségünkről szólva, Pataky Pál, Urbán Gyula és Miskolczi Endre emléke előtt hajtja meg az elismerés lobogóját és tolmácsolja azt a részvétét, mellyel az egyházkerületünk egyik nagy értékű kiválóságának, dr. Sutka István egyházkerületi ügyész és tanácsbírónak családját ért nagy gyászban, mindannyian őszinte és igaz érzéssel osztozunk.

Majd örömeinkről, nyereségeinkről beszélt, ünnepelve Szücs Istvánt ungi esperességének 25. évfordulója alkalmából; üdvözli az új abauji esperest, Simon Józsefet és Zehery Istvánt, a gömöri egyházmegye új gondnokát; dr. Kiss Bálint kerületi ügyészt kerületi tanácsbíróvá és világi főjegyzővé, Kövér Árpádot nyugdíjintézeti igazgatóvá megválasztásuk alkalmából.

Meghatóan szép mozzanat volt a dr. Magda Sándor egyházkerületi papi főjegyző által az elhalt püspök egyéniségéről és jelleméről hatalmas erővel megrajzolt méltatás. Szinte magunk előtt láttuk újra az eltávozott vezér alakját, újra felidézte azt az a hatalmas érzés, a szeretet, amely Idrányi Barnát olyan nagy erővel fűzte össze családjával, egyházmegyéjével, egyházkerületével és lelkész társaival, amely egész egyéniségéből, kormányzói munkásságából sugárzott. „Nem kereste a kitüntetést, mégis tekintélye volt, a szeretet hatalma által”, „Mint püspöknek is minden lépését ez a szeretet motiválta; első útja volt, hogy az éhezők, özvegyek és árvák érdekében interveniáljon, a hatalom ajtaján kopogtatva”. Javaslatára az eltávozott főpásztor emlékezetét egyházkerületünk a következő határozattal örökítette meg:

„Egyházkerületi közgyűlésünk szeretett püspökének, Idrányi Barnának váratlan és korai elvesztése miatt érzett mély fájdalmában alázattal hajlik meg az örökkévaló Isten megmáshatatlanságát végzése előtt s a nagy veszteség súlya alatt is boldogan tesz bizonyosságot arról, hogy a gondviselés Idrányi Barnában a református lelkipásztor mesterien kiformált tytusát ajándékozta református anyaszentegyházunknak s közelebről egyházkerületünknek. Az államváltás előtt a nagy tiszáninnyi kerület már felismerte és méltányolta kiváltságos képessé-

gét, amelyeket az államváltás után hűséggel és odaadással állított sok felől szorongatott anyaszentegyházunk szolgálatába. Mint lelkipásztor, mint esperes, mint nyugdíjintézetünk igazgatója, egyetemes konventünk és törvényhozó zsinatunk tagja s végül mint kerületünk püspöke mindig legelőljárt a munkában s gazdag tapasztalati tudásával, éles judiciumával s a gyakorlati élet biztos ismeretével nélkülözhetetlen faktora volt a legnehezebb kérdések megoldásának. Munkakészségénél és munkabírásnál csak szeretete volt nagyobb, amely egész lényegéből boldogítóan sugárzott. Mikor szerető szíve megszűnt dobogni, egyházkerületünk nem csak püspökét, de atyját is elvesztette benne. Hálás szívünk őszinte fájdalmával, de az isteni kegyelem vigasztalásában bizva örökítjük meg nevét egyházkerületünk történetében.”

Az elhunyt püspök arcképének megfestését saját költségén az abauji egyházmegye vállalta és ajánlotta fel, amit a kerület nagy köszönettel és elismeréssel fogadott és úgy határozott hogy püspökeinek arcképei a kassai református egyházközség tanácstermében helyeztessenek el.

A püspöki állás betöltésére, kerületi v. jegyzőre és 2 zsinati tagra a szavazás november 20-iki határidővel rendeltetett el. Konventi rendes tagokká: Szücs István, Virág József, Bernáth Zoltán és dr. Sutka István, póttagokká: dr. Magda Sándor, Szőke István, dr. Mertens Alfréd és dr. Király Kálmán választottak 3 évre. A kántorvizsgáló bizottság 6 évre Simon József esperes elnökle alatt Meskó Dezső és Soós Pál rendes, Szőke István és Vajnay József póttagokból alakult meg. A számvevőszéki és pénztári, tanügyi és belmissziói jelentések után a 96 pontból álló tárgysorozat határozataiból csak egyes lényegesebbeket sorolhatunk fel. Kimondotta a kerület, hogy a templomszék szabályrendelet-tervezetét elveti és a jövőben sem öröklött vagy szerzett székjogot elismerni, sem székpert tárgyalni nem fog. Templomszékhez formális igények semmi címen nem vehetők tekintetbe, sem ezen a téren kompromisszumot, vagy ilyen alapon egyházi adókövetést nem erősít meg. Bátor és korszerű kezdeményezés, melynek épen elérkezett már a legfőbb ideje.

A szlovák kálvinisták és a szlovák egyházmegye függő kérdésének megoldására kiküldött bizottság, a betérjesztett jelentés szerint, az egyházmegye felállítása, határai, a szlovák nyelvnek az egyházi közigazgatás egész vonalán való érvényesítése, a szlovák katekhetai állások megszervezése, a losonci teológián felállítandó szlovák tanszék, külföldi főiskolákon való tanulás lehetővé tétele, kisebbségek missziói gondozása stb. tekintetében, az egyházi törvényben megjelölt keretek között, megállapodásra jutott és a szlovák egyházmegye azonnali felállítását javasolta. Ellenvélemény szerint a felállítás időpontja az új egyházi törvények szentesítése

utánra teendő. Hosszas megvitatás után a kerület úgy határozott, hogy a szlovák egyházmegye felállítását elvben kimondotta azzal, hogy az időpont megállapítása tekintetében a főt. Egyetemes Konventre bizza a döntést. A katekhetai állások megszervezését, illetve rendszeresítését a tanügyi kormánytól kéri, a megállapodás külön hatósági intézkedést nem kívánó részleteit megerősíti és egyben az egész megállapodást nyilatkozattétel és hozzájárulás végett az érdekelt Ungi és Felsőzempléni egyházmegyéek közgyűlése elé utalja.

Nagy vitát váltott ki a rimaszombati egyház tagjainak a megüresedett egyik lelkészi állásuk betöltésének feltűggesztésére vonatkozó egyházmegyei határozat elleni felebbezése. A rimaszombati egyház 723000 korona összegű adósságára és a gyülekezet létszámának nagymérvű apadására való tekintettel a kerület helytadott a felebbezésnek és kimondotta az üresedésben levő lelkészi állás megszüntetését azon feltétellel, hogy a felszabaduló egyházi vagyon jövedelme teljes egészében az egyház adósságainak fedezésére és a jövődöben lelkészi alapvagyon gyűjtésére fordíttassék.

A közgyűlést megelőzőleg 10-én délután az egyházkerületi bíróság és a kerületi tanügyi bizottság ülésezett.

—vess—

A máramaros-ugocsai egyházmegye esperes-beiktató közgyűlése.

A megszokott keretek közül kiemelkedő jelentőséggel és nagy ünnepélyességgel tartotta meg a máramarosugocsai református egyházmegye őszi közgyűlését október 10-én Técsön. A gyűlés középpontjában az új esperes beiktatása állott. Ebből az alkalomból az egyházkerület elnöksége: *Bertók Béla püspök* és *Dr. Polchy István főgondnok* is megjelentek részt venni örömnökbén és emelni az ünnepély fényét, dokumentálva a maguk részéről, hogy — amikor nemcsak a hivatalos aktából vesznek tudomást az egyházmegye vezetésében beállott változásról, hanem egybeolvadnak ezzel a ténynyel — hivatásuk magaslatán állanak; másrészt pedig, hogy az egyházmegye kormányzásában ennek az új étappe nek a kezdetét az egyetemes egyházi életben is számottevő eseménynek tartják.

A gyűlést megelőző istentiszteleten Horkay Lajos salánki lelkész mondott áhitatos imádságot. A helybeli dalárda szép éneklése után pedig *Biki Ferenc* lemondott esperes buzgó imádságával és *Nagy Iday Ferenc* egyhm. gondnok megnyitó szavaival kezdetét vette a gyűlés. A szavazatbontó bizottság jelentéséből megtudtuk a választásnak teljes egyhangúsággal létre-

jött eredményét. Küldöttség kérte fel a megválasztott új esperest, *Isaák Imre* técsői lelkész a gyűlés színe előtt való megjelenésre.

Eszkütétele után a gondnok üdvözölte meleg szavakkal; átadta a kormányzó-hatalom jelvényeit, a lelépő esperes pedig szíves köszöntés kíséretében az elnöki széket. Ezután az új esperes tartotta meg székfoglaló beszédét, fejtegetéseit a Máté 17. rész 1—8 verseihez fűzvé. Emelkedett elvi álláspontot is leszegezett, gyakorlati kérdések részletezésére is kiterjeszkedett. Az a gondolat vezérli — mondotta többek között —, hogy egyházi életünknek két pillére van: a *törvény* és a *prófétai hevület*. A profétai lélek nemcsak betölti a törvényt, hanem azonfelül is cselekszik, mert Krisztusra néz és mutat, a *szereetet fejedelmére*, az egyetlen közbenjáróra. Bizonyoságot tett az *önfegyelmzés* és a *gyülekezeti fegyelmzés* szükségességéről — a proféta lélekig. A gyakorlati kérdések közt méltó helyet biztosított a belmissziói munka minden ágának. Végül erre a munkára, a Krisztus anyaszentegyházának építésére, alázattal odaigérte minden erejét, még ha el kellene égnie is a küzdelemben.

Beszéde után Lajos Sándor lelkészi főjegyző üdvözölte az egyházmegye, Dr. Sárkány Lajos tanácsbíró a lelkésztestület és egyesület, Szabó Sándor ig tanító a református tanítók és kántorok nevében. Igen kedves jelenet következett ez után. Előkelő vendégünk, Bertók Béla püspök ur szólalt föl s mint esthajnali és hajnali csillagot aposztrofálta és üdvözölte: *a lelépő esperest*, Biki Ferencet, aki több mint 40 évi lelkészi és több mint 20 évi esperesi munkássága után megy a jól megérdemelt nyugalomba, mint tb. esperes és az új esperest, aki a kormányzása alapjául megnevezett két pillért, szigorát és lelke hevületét a szeretet által fogja összekötni. A múlt teremti a jövőt, a jövő a múltban gyökerezik és azon épül föl. Meghatottság és öröm a szívnek ugyanegy forrásából fakad. Könnyek között ismertük be.

Szünetben a különböző egyházi és világi testületek küldöttségei üdvözölték az új esperest, többek között — ami ritka helyen fordul elő, — a járási főnök is. Esperes az üdvözléseket együttesen köszönte meg. Biztosította őket nemes céljaik iránti fokozottabb figyelméről és teljes támogatásáról.

A közgyűlés további részét a gondnokkal együttesen már az új esperes vezette. Egyházmegyei tanítóképviselőkké választottak: Szabó Sándor és Jörös Béla. Az esperesi jelentésből — amit még a volt esperes terjesztett be — megláttuk az egyházmegyének múlt évi anyagi és lelki rajrát. A tanügyi jelentésből felekezeti iskoláink örvendetesen sikeres munkáját, de megismertük a veszedelmeket, az iskoláink elleni sok támadást is, ezek között a legnagyobbat, a Dérer-féle iskolaügyi törvényjavaslatot.

Gondoskodni kívántunk a nemmagyar tan nyelvű iskolákba járó magyar református gyermekeink magyarul írni-olvasni tudásra való megtanításáról, analfabéta kurzusokról stb. A vajnágurmezői missziói alapot házi kezelésbe vettük; több segélykérvényt, bejelentett ingatlan csereügylet és adózási kérdést intéztünk el! Két megürrült tanácsbírói tisztségre a szavazást elrendeltük. Az egyházmegyei levéltár és könyvtár rendezését a mindenkori nagyszöllősi lelkészre bíztuk. Végül a reformáció emléknappal kapcsolatban Luther Márton és Szenci Molnár Albert emlékünnepek rendezésére hívtuk fel a presbitériumokat!

Rövid bírósági ülés után mintegy száz örvendező szívű testvér jött össze az egyszerű közebédre, ahol lelkes pohárköszöntők hangzottak el drága vendégeinket köszöntve és az új esperrel szemben a ragaszkodást, bizalmat és eredményes munkásságához fűzött várakozást kifejezve!

A jó Isten mindig gondoskodik munkásokról a maga szőlőjében. Mindenkit a maga helyén és idején állít sorompóba. Kívánjuk az új esperesnek, hogy ő legyen az, aki az egyházunkban rejlő sok őserőt megmozgatja, szunnyadó lelkiismeretünket felébreszti és akinek nevéhez is fűződik a magyar református egyház reneszánsza.

Dr. S. L.

Problémáink.

Üzenet. A tiszáninneri egyházkerületnek ma kétségkívül legsúlyosabb problémája a megürrült püspöki tisztség betöltése. Hogy ennek a problémának milyen politikai mellékhatásai vannak, azt jellemzően illusztrálja a „Magyar Szó” című hetilap okt. 8. számának egyik közleménye, amely „Kálvinista pap” aláírással látott napvilágot. Az illető nem elégedett meg azzal a nekrológgal, amelyet hivatalos lapunk adott Idrányi Barna püspökünk halála alkalmából, hanem a következőkben bucsuztatja el: „Nekrológ. Meghalt Idrányi Barna, akire mint új reménységre nézett a bodrogi magyar reformátusok egyeteme és akit úgy szeretett, mint apát a fiú. A napilapok csunya, disszonáns akkordokat vittek bele az őszinte fájdalomba, amikor még alig vesztettük el, már közzölték is utódja nevét. *Negyvennégy református lelkész kéri Hodzsa Milán dr. minisztert, hogy hasson oda szeretetével, hogy ennek a negyvennégy lelkésznek végre nyugalmas párnája legyen s mindennapi megélhetése. A Kassai Újság ajánlotta püspökutód, dr. Magda Sándor ugyan kiváló vivőmester a hordók mellett, pennája nagy írói gyözelmeket aratott az egyházi mezőkön. De nekünk szegény lerongyolt, meggörnyedt, tépett palástu papoknak nem az kell, aki vivni tud, hanem olyan, aki az elhunynak méltó lelki utódja leend... Megnyugtatást várunk, hogy a napilapok kipé-*

cézett személyiségéről nem lehet szó. A kálvinista egyház a sok politizáló püspök után olyat kíván, aki sohasem politizált. Mi neveket ma még nem dobunk a küzdőtérre. Mi csak megnyugtatást, mi csak a méltó püspököt várjuk.”

Kedves „Kálvinista pap” testvérem, minthogy nevedet nem irtad ez ékes nekrológ alá, más lehetőségem nem lévén, itt üzenem neked a következőket: Nem vagyok kíváncsi megtudni, ki vagy, bár tudom nagyon jól, hogy a pizskolódásnak ez még csak a kezdete s le fogod te még szedni rólam a keresztvizet is, megvádolva mindennel, kivéve az apagyilkosságot; azzal is csak azért nem, mert édes apám még él, hála Istennek. Megnyugtatásul azt is tudomásul veheted, hogy bármit irsz rólam, előre meg van bocsátva minden s nem teszek megtorló lépést sem ellened, sem lapod ellen. Nekrológod tartalmára csak annyit jegyzek meg, hogy én igazán nem tehetek arról, hogy a napilapok nevémet oly hirtelen forgalomba hozták, mert én nem jelöltettem magam püspöknek sem lapok, sem testületek, sem egyének által és légy meggyőződve arról, — ezt ugyan nehezen fogod elhinni, — hogy szemrebbenés nélkül fogom tudomásul venni, bárkit is fog Hodzsa miniszter ur kérésekre a tiszáninneri egyházkerület püspöki székébe ültetni. *Dr. Magda Sándor.*

H I R E K

— **A teológiai és középiskolai internátus felállításának céljára Balogh Sándor** minaji lelkésztársunk az 1.000 ök-át megajánlotta s amint jelzi, az összeg felét azonnal be is fizeti. Azt írja, hogy a szerkesztő legutóbbi cikke, — amelyben a nagyszerű külföldi példákra hivatkozott — adta meg az impulzust elhatározásához. Ime a lélek megmozdulása elé nem emelhetnek gátat a legrosszabb gazdasági viszonyok sem.

— **Lelkészbeiktatás.** Örömnépe volt a nagydobronyi gyülekezetnek f. év okt. hó 1-én, amikor egyhangulag megválasztott lelkészét, Gönczy Pál volt kistráti lelkészt a Kárpátaljai ungi egyházmegye kiküldött bizottsága e népes gyülekezet lelkészi állásába, ü n n e p é l y e s k e r e t e k k ö z ö t t b e i k t a t t a. Lovas legények kíséretében, fehér ruhás lányok sorfala között, a politikai község elöljáróságának, a tantestületnek, az izr. hitközségnek és a presbitériumnak szíves üdvözlő szavai s azokra adott válaszok után, harangszóra, új lelkész és bizottság bevonult a zsufozásig megtelt, hatalmas méretű templomba, hol Nagy Sándor emi. lelkészi megbízott ajánlotta új lelkészt a gyülekezet szeretetébe s Isten gondviselő oltalmába. Majd a lelkész hirdette

Isten Igéjét, beszédében fejtegetve, hogy mit kívánnak a mai idők lelkésztől és gyülekezettől? Istentisztelet után presbiteri gyűlés s végül lelkes köszöntőkkel fűszerezett vendégség zárta be a felemelő ünnepélyt. Adja Isten, hogy lelkész és gyülekezet frigykötése gazdag áldásokat hozó legyen.

— **Új theologiai magántanár.** A magyarországi dunántúli egyházkerület magántanárvizsgáló bizottsága Domján János dr. Budapest, Kálvintéri segédlelkészt Mózesről szóló vallástörténeti tanulmánya és október 3-án, Pápán tett szóbeli vizsgálata alapján, az ószövetségi bibliai tudományok csoportjából theologia magántanárrá habilitálta.

— **Új könyvek.** 1. *A lélek útján* (egyházi beszédek). Irta Szakall János horka-özörényi ref. lelkész, kiadta a horka-özörényi ref. egyház presbitériuma. 2. *Győzelmes ifjúság.* Szerény kísérlet a református keresztyén ifjúsági munka elveinek, programjának és megszervezésének ismertetésére. Irta Tóth Kálmán református segédlelkész. 3. *A magyarhoni evangélikus liturgia történetéhez.* Tanulmány. Irta Dr. Raffay Sándor püspök. Melléklet a Protestáns Szemle 1933. aug.—szept. számához. 4.) *A vasárnapi iskolai munka alapelvei.* Különlenyomat az Ut XV. évfolyamából. Irta: Dr. Imre Lajos. Ismertetésükre sort kerítünk.

— **A magyarországi református zsinat** szeptember 14. és 15-én tartotta záróüléseit. Világi elnökké Balogh Jenő egyházkerületi főgondnokot, lelkészi alelnökké Ravasz László püspököt, világi alelnökké Teleky József főgondnokot választották. Tárgyalták a kormány által a törvényekre vonatkozóan tett észrevételeket s azokat általában az egyeztető bizottság javaslata szerint intézték el, egynek a kivételével. A zsinat ugyanis komoly megheszélés és vita után fenntartotta azt az álláspontját, hogy lelkipásztorrá megválasztani lehet nem magyar állampolgárt is, de az állás elfoglalása előtt köteles a magyar állampolgárságot megszerezni. Egyebekben elfogadtatott az egyeztető bizottság javaslata minden tételt illetően. Ünnepeles óvást emelt a zsinat az 1791. évi 26. törvénycikknek olyan magyarázata ellen, mintha református egyházunk az iskolák alapításánál előzetes engedély korlátozásához lenne kötve. Elhatározta még a zsinat, hogy állandó bibliafordító és bibliaterjesztő bizottságot állít fel az

egyházkerületek püspökeiből. Megállapította most már véglegesen a magyar református egyház közös címerét, amely Debrecen város címerének felhasználásával készült, Bethlen Gábor jelmondatával: „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?”

— **A magyarországi felsőborsodi egyházmegye** szeptember 26-án iktatta be az új esperest, Szentmártony Dánielt, akit az egyházkerület nevében Farkas István püspök üdvözölt.

— **A Keresztyén Ifjúsági Egyesület jubileuma.** A magyar KIE ez év őszén érkezik el életének 50. évfordulójához. A KIE-központ december 3—10 között jubileumi-hetet tart. A vidéki Keresztyén Ifjúsági Egyesületek is megrendezik a jubileumi hetet.

— **Vigaszhivatalt** tartanak fenn Németországban, abból a célból, hogy vigasztaló iratokat, traktátusokat küldjenek szét mindazoknak a szenvedőknek, akik ilyeneket kérnek. Az 1932. évi halottak emléknapiján csaknem teljesen elfogyott ez intézménynek az iratkészlete, olyan nagy volt a kereslet. Kérések érkeztek minden társadalmi osztályból, mágnásoktól és a börtönökből, tanároktól és orvosoktól és szegény koldusoktól, akik alig tudtak írni. „Megtapasztaltuk, hogy mennyire szomjazik egész Németország a vigaszra”, írta a munkát vezető lelkész. Milyen szüksége van ennek a magányos, tehetetlen, kétségbeesett nemzedéknek a vigaszra! Nemcsak ilyen vigasztaló irodára, amelyik füzeteket küld szét, hanem lelkekre, akik érzik, hogy Isten megbizásából kell bátorítást, szeretetet terjeszteniök az elhagyott, szomorú, szenvedő lelkek között.

— **Oroszország vallási helyzetéről** irt levelet a Népszövetséghez Krop rotterdami lelkész, melyben többek között ezt olvassuk: „Levelek ezrei állnak az önök rendelkezésére annak bizonyosságául, hogy sokan üldöztetnek, martírhaltálnak, vagy elvesznek lassan az éhségtől vallásos meggyőződésükért. És a keresztyén világ hallgat. Pironkodva kell látnunk, hogy míg a katedrájuktól megfosztott német zsidó professzorok érdekében fájdalomosan jajjong a világ sajtója, addig nem emeli fel szavát a száműzetésbe hurcolt, börtönben sinylődő ezer meg ezer evangéliomi keresztyénért, kiket Lenin és Marx véres árnyéka üldözött ki otthonukból.”

— A világ egyik legtekintélyesebb lapja, a londoni Times, — mint a Kálvinista Szemle írja, — „bedült” egy hírlapi „kacsá”-nak; azt a hirt közli egy régebbi számában, hogy Genf városának hatósága elhatározta, hogy rendbehozzák Kálvin sirját a plain palaisi temetőben. Tudjuk, hogy a városi hatóságok sok mindenre képesek, de erre még Genf városa is képtelen lenne, mert a Kálvin sirját nem jelöli semmiféle siremlék, még fejfa sem. Ő akarta ezt így, akinek jelszava volt, hogy egyedül Istené a dicsőség.

HIVATALOS RÉSZ

A szlovenszkói tiszáninneri református egyházkerület püspöki hivatala.

Tárgy: Október 28. megünneplése a templomokban. Rimaszombat, 1933. október 14. 802/1933. számú körlevél. *Igen fontos!* Valamennyi Nt. Esperesi, Lelkészi és Előkönnyörgő Tanítói Hivatalnak! Országos hivatal Bratislava, 5314/1933. eln. sz. leiratában Október 28-ika, mint a Köztársaság alapításának emléknapja megünneplése érdekében a püspöki hivatalhoz fordult. Ezen leirat, valamint a Kassán, 1933. október 11-én tartott egyházkerületi közgyűlés 54. sz. határozata értelmében felhívom az összes lelkészi és előkönyörgő tanítói hivatalokat, hogy október 28-án, mint az állam alapításának törvényileg is beiktatott emléknapján tartandó reggeli istentisztelet alkalmával, — hiven a Pál apostol által a Rómabeliekhez írott levél XIII. rész 1—7. verseiben adott apostoli utasítás szelleméhez, kifejezést adandó az állammal szembeni lojalitásunknak is, de szem előtt tartván a 63/1930. sz. közgyűlési határozatban lefektetett protestáns elveket, — könyörögjenek az államért s az államfőért, hogy Istennek kegyelme által az állam népei testvéri egyetértésben, békességben, szeretetben élhessenek, nemes gondolkodású Elnökünk humánus és demokratikus eszméi minden nemzetiségre vonatkozólag testet öltsenek s ezáltal is terjedjen a Krisztus országglása, Istennek országa itt e földön. Az ünnepi istentiszteleten, — melynek időpontja a helyi szükség szerint, esetleg a hatóságok kérelmére a presbitériumok által állapíttatik meg, — a törvényhozó Zsinat által kiadott Énekeskönyvünkől, a liturgiális rendtartásban előírt *alkalmi* énekek énekelendők. Ez intézkedésről egyidejűleg az Országos Hivatal Elnöksége, Bratislava is értesítettik. Atyafiúi szeretettel: Püspök helyett:

Dr. Magda Sándor
egyházkerületi papi főjegyző.

A szlovenszkói tiszáninneri református egyházkerület elnökségétől.

Tiszasalamon és Tornalja 1933. október 12. Valamennyi nt. Esperesi és Lelkészi Hivatal-

nak! Egyházkerületünk 1933 október hó 11-én Kassán tartott rendes közgyűlése a megüresedett püspöki, két zsinati lelkészi rendes képviselői és a világi aljegyzői tisztségekre a szavazást elrendelte. A határozat szerint a szavazatok 1933 november hó 20-ig küldendők be az illetékes esperesi hivatalhoz. Szücs István sk. rangidősebb esperes, Tornallyay Zoltán sk. egyházkerületi főgondnok.

A Református Egyház Egyetemes Konventjének Elnöksége.

Tárgy: Theologiai járulékok. Csicsér. 505/1933. szám. Pozsony, 1933. október 9. *Körlevél!! Sürgős!!!* Valamennyi lelkészi és egyházmegyei pénztári hivatalnak! Az Egyetemes Konvent folyó évi március 29-én megtartott gyűlésén hozott határozata értelmében a konventi elnökség a következő körlevél szétküldésére kérte fel a konventi pénztárt:

„216/1933. Nagytiszteletű Egyházmegyei Pénztárnok Ur! Kedves Uram! Az Egyetemes Konvent a folyó év március 29-én tartott gyűlésében elhatározta, hogy a theologiai járulékokat, amiket az egyházak ezideig közvetlenül a Theologiai Bizottság elnökéhez, Főtiszteletű Bertók Béla püspök urhoz küldöttek, ezután az egyházmegyei pénztárak útján a konventi pénztár szedje be. E határozat végrehajtása érdekében tisztelettel kérem fel Nagytiszteletűségedet, hogy e járulékokat a közlapi járulék kivetésénél alapul szolgáló lélekszám szerint 60 fillérjével, vagyis a közlapi járulék 150 %-ával, az egyes egyházakra kivetni, beszedni és ennek megtörténtével külön jegyzék kíséretében a konventi pénztárnak a megküldendő póstatakarékpénztári lapon megküldeni ne terheltessek. Kiváló tisztelettel jelentésével vagyok Hodoson, 1933. szeptember hó 16-án, Nagytiszteletűségednek kész szolgálója Vágó Ede konventi pénztáros.”

Ismétlem, fenti körlevél a konventi elnökség kérésével történt s így a pénztáros ur semmiféle hatáskörtullépést nem követett el. A konventi elnökség ismételten kéri az illetékeseket, hogy a fenti körlevél értelmében a theologiai járulékokat a konventi pénztárnak eljuttatni szivesek legyenek. Vagyok szeretettel keresztényen szolgálója

Balogh Elemér
püspök,
konventi lelkészelnök.

Pályázat. A hucini-giczei református egyház presbitériuma pályázatot hirdet az ujonnan szervezett ideiglenes jellegű II-ik tanítói állásra. Javadalma 1200+336+20 kč. Tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak református vallású tanerők. Pályázati határidő október 31-ig. Kérvények a törvényben irt mellékletekkel együtt, a református lelkészi hivatalhoz küldendők. Hucin. Okr. Revuca. *Presbitérium.*

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Veké
Kapuány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicseri
lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A reformáció létjogosultsága.

Első tekintetre csodálatosnak látszik, hogy erről a kérdéstről még ma is lehet beszélnünk, amikor a világtörténelmi jelentőségű reformáció megindulásának immár 416-ik fordulóján haladunk át.

Tíz embernemzedék sok milliója élte le életét azokon az alapokon, dolgozott, küzdött azoknak az eszméknek diadaláért, amelyeket a XVI. századi reformáció lerakott, amelyeket az emberiség elé kitűzött az örökkévaló evangélium újra felgyújtott világosságánál.

Tíz embernemzedék sok milliójának formálta a lelkét, töltötte meg tartalommal az életét, képesítette olyan hősi erőfeszítésre, amely munkával, harccal, vérhullattal, az áldozatok tengersokaságával megtudott állani a poklok hatalmaival szemben is és végeredményében kialakította az újkor világképét, amely megdönthetetlenül hirdeti, hogy ennek a tíz nemzedéknek a munkájával többre haladt az emberiség, mint az azt megelőző 30 nemzedék életében.

És pedig az élet minden vonalán.

„Nemesebb lett tőle a tudomány, édesebb az igazság keresése, több a jog, erősebb a nemzeti érzés.” És így tovább.

A világ legelső nemzetei tehetnek bizonyosságot mellette, hogy micsoda erőt, lendületet tudott adni az életre, a haladásra, emelkedésre. Azok a gyümölcsök, amelyeket ezeknek az életében termett a reformáció, világosan mutatják, hogy nem emberek munkája volt az, hanem az Isten jótetszésének adománya.

Isten ujjai irták ott a világ történelmét, ahol a reformáció belépett a világba.

Ezt eddig így tudtuk.

Ugy hittük, hogy a reformáció igazságai a mult bizonyosságainak fellegeiből úgy ragyognak időtlen időkig, hogy azoknak a fényét semmi emberi mesterkedéssel el nem lehet homályosítani épen azért, mert a Krisztus evangéliumának örök fénytengeréből sugároznak.

S ma a jelek mást mutatnak.

Azt mutatják, hogy a reformációnak már a létjogosultságáról is nemcsak lehet, hanem *kell* beszélnünk!

Félelmetes erejű világáramlatok földrengető tusája zajlik körülöttünk s egyik oldalról is, másiktól is hullanak a gyilkos lövegek.

Mintha újra ránszabadulni akarna a „régikigyó”, amelyet örökre a mélységbevetettek, leláncoltak hittünk (Jel. 20:2—3), úgy támad ránk a hajdani ellenreformáció késő utódainak jól megszervezett és felszerelt serege s helyenként olyan támadást zudít bátyáinkra, hogy omladoznak a védőfalak s mintha füstté kezdenének válni megdönthetetlennek vélt igazaink??...

Kiakarják törölni a történelemből is a reformáció korszakalkotó jelentőségét, mely csak néhány zavarosfejű ember tévelygése, akiket alacsony testi indulatok vezettek s tévelygésüket csak a politikai viszonyok hizlalták nagyra. Az eszmékért élő-haló hősök csak képmutatók s minden működésükből csak kára van az emberiségnek, mert a reformáció kezdte meg a tekintély elvének megdöntését és így kufforása lett minden felfordulásnak. Itt az Ideje — szerintük, — hogy mindenki Róma felé nézzen és induljon.

Más oldalról a szintén jól megszervezett istentelen tábor ostroma folyik, amely a többi-

vel a mi egyházainkat is elakarja söpörni a föld színéről, mint idejétmúlt ócska lomot.

Uglátszik, hogy nem volt elég a mult századok sok lényes tanuságtétele, de a vajudó idők olyan bizonyágtételt kívánnak a reformáció egyházaitól, amelyek még nehezebbek lesznek a régiéknél. A jelek így beszélnek. Már talán nincs olyan egyházunk, melynek ajtóin ott ne zörgetne a jelen időnek a nagy próbatételt bejelentő követe.

Igazolni kell létjogosultságunkat!

Az élethez való jogunk azon fordul meg, hogy kibírjuk-e a próbatételt?...

Kétségbeejtő jelek mondják, hogy nem bírjuk.

Szervezetlenségünk, fegyelmezatlenségünk, anyagi erőtelenségünk, szellemi tekintetben való lemaradottságunk, modern eszközeink elégtelensége, vagy teljes hiánya, a szűk látókör, amely miatt képtelenek vagyunk átfogni a dolgokat és megítélni nagy összefüggéseikben és a többi bajaink mind rosszat sejtetnek: nem bírjuk ki a nagy próbát.

Nagyon meglátszik rajtunk a több százados elnyomatás, mert bajaink nagyobb része még ma is ennek a gyászos állapotnak utóbetegsége s némely bajon nem segíthetünk.

De van sok olyan, amelyen segíthetünk, sőt segítenünk kell.

Jöjjenek a bátor, a helyzet magaslatán álló vezérek, akik megadják a biztos célt s markolják össze a szétszórtan küzdő erőket s megszeli az első lépés a szervezetlenség leküzdésére.

Jöjjenek a bátor vezérek s ha kell, seperjenek végig acélseprűvel minden jobbra-balra tekintetés és kertelés nélkül s azonnal vége lesz a fegyelmezatlenségnek, megszűnik az a „Bellum omnium contra omnes“, amely sokszor jellemzi mai közállapotainkat.

Jöjjenek a bátor, lelkes katonák, akik a rájuk bízott felséges misszió szolgálatában készek egymással karöltve haladni, egymás terhét hordozni s megszűnik szegénységünk- okozta szellemi elmaradottságunk és sok más bajunk.

Megindul azonnal az új, egészséges életmód és minden hely megkapja a maga embe-
rét s minden ember a maga méltó helyét, amelyen Isten ügyének a legtöbb szolgálatot teheti.

Reformáció in capite et membris!

In membris: ezen van a hangsúly! Ezt mindenki elvégezheti és el kell végeznie! Álljon az Ige mértéke alá kiki s hajtsa végre a reformációt önmagán: tudom, hogy hamarosan csudát fog látni a világ.

Meg kell tennünk ezt, vagy elpusztulunk, mert sok időnk már nincs a kísérletezésre.

Amikor az 1848 as szabadságharc előtt a levegő már forrósodott, Wesselényi Miklós Erdélyből csak azért ment fel a fővárosba, hogy aggodalmas lelkét ott kiönthesse, a veszedelmre honfitársait figyelmeztesse. Ekkor mon-

dotta megrázó beszédét, eszméinek vértanujaként már akkor megvakulva, melynek ez volt a mottója: Fegyverre mindenki, aki a kardot forgatni bírja! Ő vakon is látta már a vihart, pedig még a szellő sem mozdult, ami be is következett hamarosan.

Ma is ezt kell kiáltanunk annyival inkább, mivel ma már teljes erővel zug a zivatar házaikban és utcáinkon és mindenütt. Elő a lélek kardjával mindenki, aki forgatni bírja!

Nem szabad elfelejtenünk, hogy nekünk, a reformáció egyházainak, az evangélium hordozóinak kell lennünk s nemcsak meghátrálni nem szabad, de mi vagyunk hivatva arra, hogy a nagy ellentéteket ennek erejével legyőzzük s erre a fundamentomra vezessük a jobb jövőre törekvő, összetört és szabadulás után vágyó emberiséget.

Csüggednünk sem szabad, bárhogyan is zugjanak a vadul csatázó ellenséges erők, mert a vad harcizaj még nem a diadalt jelenti.

Mikor a csüggedt Illés próféta a hórebhegyi barlangban az Urat várta, az Ur nem volt a nagy szélvészben, amely a hegyeket és kősziklákat megszagatta, nem volt a földindulásban, a tüzben sem, amely elvonult a barlang előtt, de ott volt a halk, szelid szóban, mely ezt kérdezte a prófétától: Mit csinálsz itt Illés?...

Hadd zugjanak hát a hegyeket hasogató szélvészek, földindulások, jöjjenek égigérő tüzek: mi csak az Ur halk, szelid szavára figyeljünk s ha arra a kérdésre tiszta lelkiismerettel felelni tudunk, felelni tudunk egy neki szentelt bizonyágtétevel: újra felragyog rajtunk keresztül az evangélium világossága, mint haldan a nagy reformációban s a sötét világ felett megjelenik a jobb jövő hajnalfénye.

Ma ennek a reformációnak van létjogosultsága.

Ezt bizta ránk az örökkévaló Isten.

Ezt várja tőlünk a világ. *Szöke István.*

Felekezeti iskoláink jelentősége.

Részlet a tiszánineni egyh. ker.-i közgyűlés elé terjesztett tanügyi eladói jelentésből.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés! Az a kép, melyet az egyházmegyék jelentései alapján népiskoláink mult évi állapotáról a főtiszteletű Egyházkerület elé tárhatok, nem mondható valami nagyon lelkesítő és örvendetes hatásúnak. Hasztalanul keresném a színek között az élénk világosokat; hiába emelném ki a jelenségek közül a buzdító és reménységet keltő momentumokat, a látó szem elől nem lehet elrejtteni a sötétebb árnyékot, a leverő hatású, sőt megdőbentő jelenségeket sem.

Tagadhatatlan tény az, hogy népiskoláink fenntartása egyetemes egyházunkra nézve már hosszú évek óta olyan nagy tehertételt jelent,

amelynek ellenértékét a mai idők iskolapolitikája mellett egyáltalában nem kaphatjuk meg. Még nehezebbé válik a teher hordozása akkor, ha számításba vesszük azon körülményt, hogy egyrészt a tanítóság nem felekezeti képezdében képesített *utánpótlásának* munkája válik a tanítás református jellege és valláserkölcsei értéke tekintetében mind megbízhatatlanabbá, másrészt a gazdasági leromlás áldozataivá váló hiveinknek iskolafentartásra való hajlandósága és áldozatkészsége csökken naponként szinte aggasztó mértékben.

Nyilván meglátszik ez a jelenség az egyházmegyei közgyűlések tárgysorozataiból, amelyekben mindenütt egyre több és több az iskolákkal kapcsolatban felmerülő, szinte megoldhatatlanul nehéz kérdések és problémák száma, amely nehézségeknek eredete, forrása csaknem mindig ugyanazon okra vezethető vissza. Egyházközségeinket mindenütt kényszerítik a meglévő iskolák fejlesztésére. Ha azután az iskolát fenntartó gyülekezet nem tesz eleget a kényszerítésnek, lemond iskolafenntartó jogáról, — felépül a község terhén az új iskola, melynek létesítése és fenntartása minden esetben nagyobb terhet jelent épen az iskolát már megelőzőleg is fenntartott gyülekezeti tagokra, mintha a meglévő iskolai osztályukat fejlesztették volna.

Ha pedig vállalják a hivek az új terhet is, és kötelezik magukat iskolájuk fejlesztésére, az sem segít a dolgon, mert az új épület felépítéséig — sokszor éveken keresztül — csak zselérkedik az új iskolai osztály minden ráfordított költség ellenére is meg nem felelő viszonyok között, vagy pedig bevezetik a „váltakozó tanítást”, aminek főként csak annyi az eredménye, hogy az addig „egy tanerős” iskolában ezután 2 tanítótól ugyan, de *feleannyit* tanulnak a gyermekek, akik ezzel a „rendszerrel” minden napból csak félnapot tölthetnek az iskolában.

Ha az új iskola engedélyeztetésével és az államsegély kiutalásával együttjáró rengeteg munkát és azt a sokszor kicsinyeskedő, — hogy ne mondjam: roszakaratu — elbánást nem vesszük is számításba, maga az iskola fejlesztésével járó tehertöbblet bőven megmagyarázza azt az idegenkedést, amely a gyülekezetek mentalitásában az iskolák fejlesztésének gondolatával szemben kialakult és azt a sok kellemetlen huzavonát, amelyeknek ezzel a kérdéssel kapcsolatban az egyházmegyei közgyűlések és bíróságok lehetnek a tanubizonyságai.

Ehez járul még az iskolaügyi minisztériumnak az iskolák egységesítésére és ezzel egyidejűleg a népoktatás szekularizációjára vonatkozó legújabb elgondolása, mely a Dérer-féle iskolai törvény-javaslatban találta meg a maga megnyilvánulási formáját. Ezt a javaslatot, amióta napvilágra jött, annyiszor és annyian megvilágították már, hogy az egyházkerület állásfoglalása után feleslegesnek tartom itt is részletebben foglalkozni vele. Csak rámutatok, mint a legerősebb fegyverére annak az iskola politikai elgondolásnak, melynek végső és nem is nagyon takargatott célja: megkondítani a halálharangot a vallásos világnézet, felekezeti népiskolák és általában a valláserkölcsei alapon nyugvó népnevelés felett.

Ezeket így látva felmerül bennem a kérdés: érdemes-e és lehet-e hát ez ellen a hivatalos hatalom jellegével és eszközeivel rendelkező áramlat ellen a magunk gyenge erőivel, ezerféle teher alatt roskadozó gyülekezeteink elkedvetlenülült és erőtelenné vált buzgóságára és illuzórius értékű áldozatkészségére támaszkodva szembeszállani? Lehet-e reménységünk arra, hogy ebben az egyenlőtlen küzdelemben nem okvetlenül mi maradunk alól?

Ezeket így látva felmerül bennem a kérdés: érdemes-e és lehet-e hát ez ellen a hivatalos hatalom jellegével és eszközeivel rendelkező áramlat ellen a magunk gyenge erőivel, ezerféle teher alatt roskadozó gyülekezeteink elkedvetlenülült és erőtelenné vált buzgóságára és illuzórius értékű áldozatkészségére támaszkodva szembeszállani? Lehet-e reménységünk arra, hogy ebben az egyenlőtlen küzdelemben nem okvetlenül mi maradunk alól?

Azonnal felelek: Érdemes és lehet.

Lehet, sőt kell küzdenünk, mert nem szabad elfelejtenünk, hogy evangéliumi egyházunk csak addig állhat fenn és addig remélheti életbenmaradását, amíg azon a fundámentomon nyugszik, amelyre fundáltatott. És az a fundámentom nem egyéb, mint a bibliára, mint szegelekőre felépült valláserkölcsei népoktatás: a református felekezeti népiskola! A protestantizmus egyidős a könyvnyomtatással, előidézői és létrejöttének mozgató rugói a humanizmus és a reneszansz voltak. Nem ok nélkül épültek az iskolák a templomaink mellett és nem ok nélkül tartotta fenn és biztosította sok apró gyülekezetünk századokon át annyi áldozattal a maga kebelében a felekezeti népoktatás lehetőségét.

Ezt kell megértenie és ezt kell hangoztatnia a meggyőződés erejével minden gyülekezeti örállónak. Ha nehéz idők virradtak is reánk, ha elkedvetlenülült is a népünk a teherhordozástól, ha bizonyos politikai pártok és egyéb érdekeltségek szíréhangjai, vagy hollókárogásai még csak növelni kívánják is az elkedvetlenedést: nekünk anyaszentegyházunk érdekében, evangéliumi hitünk és meggyőződésünkéből, *hivatali eskünkéből* folyó szent kötelességünk megszűnés és megingadozás nélkül hirdetni az elvet: kitartani!

Kitartani és ezekben a nehéz időkben továbbra is megőrizni az őseinkről reánk maradt szent örökséget: felekezeti népiskoláinkat.

Ne felejtjük el, hogy nem mi szolgálunk, hanem a Lélek szolgál általunk. Kitartásunkban, magvetésünkben, erőfeszítésünkben, melyet a jövő nemzedékek valláserkölcsei oktatásának biztosítása érdekében kifejtünk, nem a mi véges erőnk, hanem felettünk álló, végtelen hatalom, örökkévaló isteni Gondviselés ereje és akarata valósul meg. A döntés nem a Lex Déreerek sorsán, nem politikai pártok inszinuációin és nem világnézetek muló divatjain fordul meg, ha-

nem úgy lesz, ahogy Isten akarja. Mi nem *lehetünk* kishitűek.

De nincs is okunk rá.

Maga az élnivágyó emberi szervezet küzd első sorban és legerősebben a kórokozó csírák elhatalmasodása és a megsemmisülés ellen. Nem látjuk-e itt is ugyanennek az őstörvénynek a jeleit? Minden vallásfelekezet egytáborban van, minden nemzetiség egy akarattal küzd e törvényjavaslatnak a vallásos világnézetet alapjaiban támadó felekezetiellen iskolapolitikája ellen. A felzudulás hatása alatt a gyülekezetek nagy többsége önként vállalkozik a felekezeti tanítóképzés lehetőségének biztosítására. Tanítóságunk pedig a sok és kellemetlen surlódás, a megalapozatlanul és fedezetlenül támasztott igényei érvényesítésének lehetetlensége dacára is példás buzgósággal és lelkiismeretes kötelességtudással teljesíti hivatását. 170 megvizsgált iskolánk tanítója közül 38% kitűnő, 36% dicséretes, 22% jó eredménnyel munkálkodik ifjuságunk nevelésén és csak 4% elégséges illetve gyenge az elért eredmény tekintetében.

Körmives Sándor

egyházkerületi tanügyi bizotts. elnök.

Egyházmegyei közgyűlés.

A kárpátaljai ungi egyházmegye okt. 19 én nagy érdeklődés mellett tartotta meg évi rendes közgyűlését az ungvári egyház „Otthon” nagytermében. Közénekkel és Komjáthy Gábor esperes magas szárnyalású szép imájával kezdődött a gyűlés, amelyet Egry Ferenc em. főgondnokunk nyitott meg. Vázolta az egyházak s azok tisztviselőinek nehéz helyzetét, de jövőbe néző szerető lelke édes atyai gondoskodással igyekezett a csüggedés ködét eloszlatni s a szívekbe a jobb jövő reményének magvát elhinteni. Kihangsúlyozta, hogy eredményt csak úgy remélhetünk, ha vállvetve egy akarattal dolgozunk. Majd esperesünk számolt be egyházmegyéink évi életéről. Ez évi jelentése is méltán sorakozik körültekintő gondosság, érték s történelmi hűség szempontjából többi, előző évi jelentéseivel. Az egyházmegyéink szellemi és anyagi ügyeit feltűntető mozzanatokot emelte ki. Erős kézzel ostromozza a hibákat, emeli a kiválóságokat, figyelmét nem kerüli el egy mozzanat sem, amely egyházmegyéinkre nyereséget vagy veszteséget jelent. Kegyeletes szavakkal emlékezett meg a zeneművészet kimagasló képviselőjéről: Plotényi Nándorról, aki hírneves kortársával: Reményi Edével a világvárosokat bejárva elbűvölő hegedűjátékukkal hervadhatatlan dicsőséget és rokonszenvet szereztek a magyar névnek mindenütt. Itt élt, Londonban meghódított, előkelő angol családból származó magas műveltségű nejevel közelünkben a nagylázi, tündérkertől környezett uri otthonukban. Bőkezű patrónusa, főgondnoka volt a korlát-

helmei egyháznak, de kegyes adományaival sokszor segítette az ungvári egyházat is. Ez év tavaszán, egymásután rövid időközökben adták vissza nemes lelküket Teremtőjüknek. Másik nagy, ezidőszerint szinte pótolhatatlan veszteségünk Idrányi Barna, akit csak ez év május havában iktattak lelkes ünneplések és biztató reménységek között a tiszáninneri református egyházkerület püspöki székébe s már szeptember 24 óta nyugszik, a bibliafordító Károly Gáspár emlékszobra mellett, a gönci református egyház templomkertjében. Tudományos képzettsége, meggyerő modora s gazdag tapasztalatai birtokában kitűnő papnak és szerencsés kezű bölcs kormányzónak bizonyult. Váratlan halála fájdalommal töltött el bennünket is. Emlékét szívünkbe zárjuk. A körültekintő gonddal szerkesztett esperesi jelentést a közgyűlés nagy gyönyörűséggel hallgatta végig s méltánylásul egész terjedelmében jegyzőkönyvbe venni határozta.

Az esperesi jelentésből kifolyólag közgyűlés számos határozatot hozott. A távozás folytán megüresedett em. világi tanácsbírói állásra egyhangulag megválasztott Köszöri Károlytól közgyűlésünk az esküt kivette. Két új lelkészt iktattunk be áldaskivánalmak között állásába: Gönczy Pált Nagydobronyba és Tárczy Dánielt Kisdobronyba. Komjáthy István lelkészi tanácsbíró számvevőszéki jelentését az egyházak számadásáról, alapok kezeléséről tudomásul vette s az anyagi helyzet megállapítása végett az egyházi számadások végén vagyommérleg felállítására tett határozati javaslatát érvényre emelte. Kása Ferdinánd tanügyi bizottsági elnök évi jelentése iskoláinkról örvedetes képet nyújt. Balogh Sándor minaji lelkészt, az egyházmegye területére megválasztott missziói lelkészt a megalakult lelkészegyesület elnökévé, Gönczy Pál nagydobronyi lelkészt a lelkészegyesület jegyzőjévé választottuk. Ungvár és Nagydobronyban hitoktató lelkészi állás szervezéséhez közgyűlés hozzájárult.

Majd egy kisebb székpár bírósági letárgyalása után az egyházmegyei közgyűlés alkotó és résztvevő tagjai szeretett esperesünk szívesen látott vendégei voltak, mely alkalmából számos pohárköszöntő hangzott el, éltetve a vezéreket, beiktatott új lelkészeket és új tanácsbírákat. Adja Isten, hogy a felköszöntőkben hangoztatott vágyak megvalósuljanak s remények beteljesüljenek.

K. F.

Problémáink.

Kis problémák ... A „Szeretet Naptára” nemsokára megjelenik. Kálvinista népünk magyar tömege szívesen köszönti a már *tizedszer* megjelenő vendéget ezidén is, mely nemcsak hasznossá, de kellemessé is teszi magát minden családi körben.

Ez a hasznos és kellemes vendég azonban, — sajnos — nem kopogtathat be szlovák nyelvű hittestvéreink házába, éppen a nyelvi különbség miatt. A szlovák kálvinistáknak nincs szlovák kálvinista naptárunk. Pedig nagy szükség lenne rá. Nagyobb, mintsem gondolnók...

Derék, egyházas munkát végezze az, ki „A Szeretet Naptárát” szlovákra fordítaná s ezáltal besegítené népünk kedves vendégét a szlovák kálvinisták hajlékába is...

A szlovák énekeskönyvek (amerikai) bevo-
nultak iskoláinkba is s a „demokratikus” elvek szemmeltartása mellett magyar zsolttárkönyvünk kikopott onnan is, hol magyar gyermekek ülik meg annak padjait.

Az egyik vegyesnyelvű község állami iskolájában 73 református tanuló közül 28 magyar nemzetiségű volt az elmúlt tanévben. E 28 magyar gyermek se magyar hit-, se magyar egyházi énekkönyvtanításban nem részesülhetett még külön helyen sem. tehát *iskolán kívül sem*, ha csak az oktató a zugiskolázás és magyarosítás vádjá miatt „kellemes” összeköttetésbe nem akart kerülni egyes kis és nagy hatalmasságokkal! És ilyen a magyar gyermekek helyzete a felekezeti iskolákban is, hol a tanítási nyelv nem magyar. „*Quid faciendum*”... hogy megmentsük a még menthetőt??. . . Ungi.

Könyvismertetés.

A misszió népe. Skócia és a skótok.
Írta: Horváth Jenő. A szerző kiadása 1933. Ara: a külmisszióra való tetszés szerinti adomány. 90 oldal.

Szerzője ugyanaz a Horváth Jenő, akiről a Ref. Egyház és Iskola 1933. május 28 iki 22. száma emlékezik meg a sok viszontagságon átmenő aninószai bányász-gyülekezettel kapcsolatban.

Horváth Jenővel még skóciai tartózkodásom alatt ismerkedtem meg. Glasgowból jött az aberdeeni nyári szemeszterre. Egyébként kolozsvári theológus volt. Szemében ott égett atyai hite s kitarult lelkével egy szívta magába a skót élet nagyszerűségeit, hogy szinte örömmámorban ittasodott meg. E kis könyve már akkor megszületett lelkében, amikor még ott voltunk együtt a borongós Skóciában.

Könyve izléses címlapját Sir Walter Scott edinburghi emlékművének képe díszíti. Belső képei inkább elmosódottak, de betűi tiszták s jól olvashatók. E könyv az író első nagyobb próbálkozása. Tanulmány. Tárgyát címe jelzi. Találón és teljesen. A misszió néperől ír. Skóciáról és a skótokról. Szereti őket. Szereti úgy is, mint a misszió népét, úgy is, mint Isten üzenetének és nagyságos dolgainak e világban való hordozóit; mint embert, nemzetet és egy-

házat. A sok viccjárta skótot mutatja be lelki oldaláról. Arról, mely az örökkévalóság felé néz. S meglátjuk, hogy a „fösvény” skót mint szórja két kézzel lelke kincsét. Ha festő vállalkozna a skót vallásos élet megfestésére: a magvetőt kellene megfestenie. Így formálódik Skócia a misszió népévé.

Horváth Jenő Skóciát Erdéllyel hasonlítja többször össze s ebbeli kedves törekvése sokszor sikerül neki.

Kis munkája négyes beosztású:

- I. Skócia általános képe,
- II. Skócia története,
- III. A református Skócia,
- IV. Skót értékek.

Haszonnal és határozott lelki meggazdagodással forgathatja mindenki. Ha voltál Skóciában: régi, kedves, de már elmosódott képek jelennek meg ujult köntösben előtted s megelevenedett mult, tova rohanó drága ifjuságod emlékeztetését csalogatja vissza. S ha nem voltál? Olvasd el e könyvet és nagyon sokat megtudsz az ottani állapotokról. Megismered a skótok történetét, vallásos életük küzdelmét, harcos hősiességét, a ma pogányságában való erőfeszítését. Röviden láthatod az ide-oda hullámzó hitéletet, mely előbb szétszakítja a neki meg nem felelő egyházi keretet, hogy sok évtized múlva annál nagyobb szeretettel ölelkezzék össze termékeny ölelésben.

Horváth Jenő szerető igyekezettel próbál egységes képet adni a misszió néperől. Hogyan él és rendezkedik be egyházilag a nagyrahivatása teljesítésében is alázatos maradó, imádkozó skót. Könyve szűk kerete azonban sokkal jobban megköti kezét, mintsem a skót vallásos élet konturjainál többet adhasson. Igyekezete és jóakarata így is dicséretreméltó.

Noha nagy szeretettel veszi körül Skócia népét, nem elnéző velük szemben, mert ha kell, teljes bátorsággal mutat rá a misszió népe gyengéjére. Sokszor talán erősebben, mint kellene és szabad volna! Ha van fogyatékosága a szerző igyekezetének, az annak tudható be, hogy skóciai tartózkodása csak nyolc hónapra terjedt. Ámbátor tanulmánya megírásánál nagyon ügyesen használ pár pompás forrásmunkát. Rövid skóciai tartózkodásának felel meg, hogy a skót „presbytery”-t a mi presbitériumunknak veszi, holott az a mi egyházmegyénknek felel meg, Provincial Synod inkább a mi e. ker. közgyűlésünknek.

Missziói népről szólva ügyesen domborítja ki a skótok nagy adakozási kedvét, mely fundamentuma a hívő nép azon törekvésének, hogy a misszió népévé legyen. Megláthatjuk: mit tud elvégezni az imádkozó pénz! Hallunk vasárnapi iskoláról, ifjusági és diák mozgalmakról, lelkeszokról és segítő társaikról s ezek gyülekezeti munkájáról. Az író szerint Skócia népe a küldetés népe. S hogy ismerte meg ezt a népet? Utolsó szavaiban erre felel meg.

„Bibliai menedékváros, amíg nem ismertem, volt Skócia nékem. Mint élete a boldog szerelmesnek, ki tündérországot nem, de annál mégis drágábbat kapott a házasságban, lett Skócia nékem. S mint kinek álmához igazodik a valóság: marad Skócia nékem.” Amig Horváth Jenői lesznek egyházunknak, addig reánk is vonatkozik a skót református testvéreink jel-szava: *Nec tamen consumebatur. Szeretettel ajánlom minden érdeklődőnek megvételre. A szerző címe: Aninoasa, —Aninósza Jud. Hune-doara, Romania.*

*Czibor József
ref. lelkész.*

Incze Gábor: „Az az ember te vagy!”
Egyházi beszédek. 62 oldal. Ára 2 pengő. Megrendelhető a szerzőnél: Budapest II., Margit Körút 54.

Incze Gábor neve előnyösen ismert a theologiai irodalmunkban. Az utóbbi időben minden esztendő hoz tőle egy-egy eredeti vagy a szerkesztésében megjelenő kisebb-nagyobb művet. Most ismét egy beszédgyűjteménye látott napvilágot. Akik előző műveit ismerik, azoknak nem kell őt bemutatni s részletesebb ismertetést közölni a most megjelent művéről. Akik nem ismerik eddigi műveit, de szeretik az építőtartalmu, gyakorlatias beszédeket, azok a mostani kötetét nagy lelki haszonnal fogják kézbevenni. Incze Gábor végtelen ügyes kézzel a textusul felvett bibliai részt mindig a ma életébe állítja bele. A ma emberének szól a ma problémáiról.

Ezek a beszédek nem olyanok, amelyek csak elszállnak a hallgatóság feje felett és a lelket üresen hagyják. Nem száraz elméleti fejtegetések építő tartalom nélkül. Minden egyes beszédével egyet akar: hogyan lehet az evangéliumot élő és ható erővé tenni a mai modern ember életében?! Ezért mutat reá biztos és bátor kézzel a ma kirívó bűneire, de ugyanakkor felébreszti a lélekben a bűntudatot és reá mutat a szabadulás egyetlen útjára is: a Krisztussal való új életre.

E beszédgyűjteményt szeretettel ajánljuk lelkésztársaink figyelmébe.

Zs. L.

H I B E K

— **Lelkészeiktatás.** A kisdobronyi református egyház új lelképásztorát, Tárczy Dánielt ünnepélyes keretek között iktatta be október 15-én az esperesi kiküldött, Kása Ferdinánd egyházmegyei aljegyző. Az új lelkész gondolatokban gazdag beszéddel köszönt be. A beiktatás után az iskolában terített asztal mellől az egyházmegyei kiküldött, presbiterium, rokonok és barátok részéről elhangzott felköszöntőkben éltették az új lelkészt.

— **Református leánykonferencia Ógyallán.**
A Komárom-környéki református gyülekezetek leánykörei számára az egyházkerület belmissziói bizottsága ezidén Ógyallán tartotta meg szokásos leánykonferenciáját. A környékbeli gyülekezetekből több mint kétszáz leány gyűlt össze, hogy épülést nyerjen lélekben s további indítást a munkához. A konferencia résztvevői nagy örömmel fogadták a körükben megjelenő Balogh Elemér püspököt, kinek szeretettől áthatott buzdító beszédét nagy figyelemmel hallgatták az összegyűlték. Beható bibliaköri megbeszélés után az összefoglaló templomi áhitatot Tárnok Gyula marcelházai lelkész tartotta. A leánykonferencia témái voltak: mi a kötelességem magammal, barátnőimmal, egyházzal szemben s mit várok a református egyháztól?! Előadók: Papp Béláné, Dr. Kenessey Kálmán, Kelemen Kálmán és Zsemlye Lajos voltak. Az építőtartalmu előadások az összegyűlt leánylelkekre rendkívül mély hatást gyakoroltak és a leányevangélizációs munka további kiépítéséhez sok tekintetben hozzájárultak.

— **Értesítés.** A folyó hó 11-én Kassán tartott egyházkerületi közgyűlés alkalmával valaki elutazásakor irattaskáját a vasuti kocsiban felejtette. A táská tartalma egy háló ing, egy törvénykönyv s néhány irat, amelyekből tulajdonosának kiléte nem volt megállapítható. Igazolt tulajdonosa a táskát átveheti a kassai ref. lelkészi hivatalban.

HIVATALOS BÉSZ

A Dunáninnyi Református Egyházkerület
Püspöki Hivatala.

786/1933. szám. Pozsony, 1933. október 20.
Körlevél! A Dunáninnyi Református Egyházkerület valamennyi Nagytiszteletű és Tekintetes Iskolaszékének! Az itteni iskola és nemzetművelődésügyi minisztérium referátusa folyó év október hó 13-ról keltezett 2329 prez. ai. 1933. sz. alatt 163. körlevelét adta ki az elemi és középiskolás tanulóifjúság nevelésére vonatkozóan. Ebben a fenti körlevélben felhívja az iskolai hatóságokat, hogy a rájukbízott tanulóifjúság nevelésénél ne csak erkölcsi, hanem társadalmi és állami tekintetben is fokozott figyelemmel járjanak el. A fenti körlevél figyelmezteti a tanerőket az iskolai és nemzetművelődésügyi minisztérium által folyó év április hó 12-ről kelt 40.659/I. és az ezt kiegészítő folyó év szeptember hó 11-ről kelt 4184. prez. sz. rendeletekre, melyek az állampolgári nevelésre vonatkoznak és megjelentek a Västnik 4. füzet 25. és 9. füzet 62. számában (81. illetve 254. 11.). A fenti leirat utasítást ad, hogy minden iskolán ünnepélyesen kitűztesse a csehszlovák állami zászló vagy lobogó legalább az október 28-i szabadság ünnepén és az iskolaév végén és a csehszlovák állami himnusz eléne-

keltessék, amint azt a folyó év május hó 9-ről kelt iskola és nemzetművelődésügyi miniszterium 52.255/I. sz. rendelete előírja. Kívánja még a fenti körlevél, hogy kellő figyelem fordítassék a belföldi és külföldi szabadságharcokra és ezeknek eszmetartalmára, továbbá, hogy a csehszlovák köztársaság alkotmánya illő komolysággal és lelkiismeretességgel átvétessék s végül, hogy a csehszlovák államhymnuszt minden tanuló kívülről tudja. Midőn a fentieket közlöm, vagyok szeretettel keresztyén szolgáljuk:

Balogh Elemér püspök.

A szlovenszkói tiszáninneri református egyházkerület püspöki hivatalától.

Tárgy: Elemi és középiskolai tanulóifjuság nevelése. Rimaszombat, 1933. október 19. 817/1933. sz. körlevél. Valamennyi Nt. esperesi, lelkeszi és tanítói hivatalnak a szlovenszkói tiszáninneri református egyházkerületben! Iskolaügyi és nemzetművelődési minisztérium referátusa elnöksége, Bratislava, — fenti tárgybani, 1933. október 13-án 2329. prez. ai—1933. sz. alatt (163. sz. körözüvény), a szlovenszkói összes középiskolák, polgári és elemi iskolák és tanítóképző intézetek igazgatóságaihoz intézett körlevelet a püspöki hivatalhoz is megküldötte az alábbi szövegben:

„Kérem, hogy minden fokozatu iskolában fokozottabb figyelem fordítassék a tanuló ifjuság nevelésére nemcsak *erkölcsi*, hanem *társadalmi* és különösen *állami szempontból* is. E szándék csak akkor valósítható meg, ha a nevelő megnyeri úgy a rábizott tanulók, mint a közönség teljes bizalmát. Ez azonban előfeltételezi minden egyes nevelőnél a feddhetetlen életmódot, az iskolán kívül is, a lelkiismeretességet, sőt áldozatkészséget az összes kötelességek teljesítésénél, a tanuló ifjuság iránti nyájasságot, párosítva a munka közbeni komolysággal, az igazságosságot a tanulók munkájának megítélésénél. A társaságbeli magaviseletnek nemcsak a testületek összes tagjainak kollégális érintkezésében kell mutatkoznia, hanem a közönséggel, valamint az ifjúsággal való érintkezés udvarias hangjában is. Mint polgár, minden nevelő (férfi és nő) a nemzet és állam iránti őszinte szeretet és odaadás mintaképe tartozik lenni. A nemzet iránti tisztelet megköveteli a nyelv iránti tiszteletet is. Ezért nincs megengedve az iskolában dialektusnak vagy triviális nyelvnek a használata. Minthogy a szlovákok és csehek jó viszonyának államunk megerősödésére alapvető jelentősége van, kérem, hogy úgy a szlovák, mint a cseh tanítók és professzorok teljes erejükkel törekedjenek a kölcsönös bizalomteljes együttélésre és úgy iskolai munkájokban, mint iskolán kívüli életökben gondosan óvakodjanak mindentől, ami a szlovákok és csehek közötti jó viszonyt károsan befolyásolhatná. Hogy az állami gondolat gyökeret verjen a tanuló ifjuság szívében, szükséges abba tapinta-

tos és illendő módon beoltani az állami symbolumok (csehszlovák állami lobogó, cimer és himnuszok), valamint a kormány és a hivatalok tekintélyének tiszteletét. Felhívom a figyelmet az iskolaügyi és nemzetművelődési minisztériumnak az állmpolgári nevelésről szóló 1933. április 12-iki 40.659/I. sz. rendeletére (Vestnik, 4. füz., 25. sz. 81 és köv. l.), kiegészítve az isk. min. 1933. szept. 11-iki 4184. prez. (Vestnik 1933. 9. füz., 62. sz., 254. l.) rendeletével.

Meghagyom azért az itteni igazgatási körzetbe tartozó összes iskoláknak, hogy legalább a szabadság napján (október 28.) és az iskolai év végén ünnepélyesen kitűzessék és üdvözöltessék a csehszlovák állami lobogó (vagy zászló) és énekeltesék az állami himnusz úgy, amint az elő van írva az iskolaügyi és nemzetművelődési minisztérium 1933. május 9-iki 52.255/I. (Vestnik, 1933. 5. füz., 39. sz., 119 és köv. l.) rendeletével. Ezen ünnepélyeken való részvétel minden tantestület minden egyes tagjára nézve kötelező. A tanításnál kellő figyelmet kell szentelni a hazai és külföldi szabadság-küzdelmekre, valamint annak eszmei tartalmára. A Csehszlovák Köztársaság alkotmánya kellő komolysággal és lelkiismeretességgel tanítandó. A csehszlovák állami himnusz minden tanulóknak emlékezetből kell tudnia.”

Fenti leiratot tudomásul és az abban foglalt utasítások pontos megtartása céljából közlöm. Erről egyuttal az iskolaügyi és nemzetművelődési minisztérium referátusának elnökségét is értesítettem. Atyafiúi szeretettel: Püspök helyett:

Dr. Magda Sándor
egyházkerületi papi főjegyző.

Pályázat. A balazséri ref. egyház presbitériuma pályázatot hirdet a véglegesen megszervezett magyar nyelvű kántortanítói állásra. Az iskolafenntartó által biztosított javadalom 4908 Ké — 15 kat. hold 722 □-öl szántóföld értékelve 3100 Ké. Lakás, belsőség melléképületekkel és kerttel értékelve 500 Ké. 4 mázsa buza, 3 mázsa gabona és 3 mázsa tengeri értékelve 1358 Ké. Beíratási járulék községtől 50 Ké. Földek adóját tanító fizeti. Államsegély az iskolafenntartó által kérvényezve lesz, de érte az egyház felelősséget nem vállal. Kötelessége: Az összes tankötelesek tanítása. Vallás és énektanítással együtt az összes kántori teendők végzése. Lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése, belmissziói munkákban való segédkezés. Pályázati határidő 1933. nov. 12-ig bezárólag. Kellően felszerelt kérvények Ref. Lelkeszi Hivatal Balazsér, p. Nagybégyány Podk. Russ. címre küldendők. Állás azonnal elfoglalandó. Kántori képesítéssel és tanítói oklevéllel rendelkező egyének előnyben részesülnek, de ilyenek nem jelentkezése esetén, bármily nemű, állami fizetéskiegészítésre jogosult egyén alkalmaztatni fog.

Presbitérium.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a „DUNA-BANK FIÓKJA Verke Kapuány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közlemény s a kiadóhivatalra tartozó megkeresések a círcseri lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Az oxfordi csoport-mozgalom.

A külföldi egyházi lapok sokat irnak mostanában egy felekezeten felül álló belmissziói mozgalomról: az *Oxford group movement*-ről s csodákat beszélnek el annak a lelkekre gyakorolt hatásáról. A mozgalom megindítója egy amerikai ev. lelkész, *Buchman Franck*, aki Kína hegyei között végzett csendes, zajtalan, de csodálatos eredményű evangélizáló munkát s aki két, szintén ott időző anglikán püspök kérésére előbb Cambridge-be, aztán Oxfordba ment s az előbbi helyen egy 3 tagból álló kis csoportot, az utóbbin egy nagyobb csoportot alakított s innen vette a nevét a ma már csaknem az egész világra kiterjedő mozgalom.

A különböző helyeken és környezetben alakuló csoportoknak az evangéliumi kovász szerepét kell betölteniök, hogy mennél szélesebb rétegeket áthatva, az Istentől távol élő lelkeket visszavezessék Ő hozzá s így végeredményében segítségére legyenek a különböző egyházaknak. Ha a mozgalom célját akarnók meghatározni röviden, azt mondhatnánk, hogy az nem egyéb, mint a *lelki élet kimélyítése: a bűn megismerése s az az ellen való társas küzdelem útján*. A mozgalom tisztán és kizárólag a bibliára támaszkodik s a hegyi beszédből veszi 4 alapelvét, amelyek: az abszolút becsületesség, abszolút tisztaság, abszolút önzetlenség és abszolút szeretet. Ha ezek nincsenek meg lelkünkben, akkor bűnösök vagyunk, mert mindaz bűn, ami bennünket Istentől, vagy embertársainktól elválaszt.

A mozgalom lendítő erejének és nagy hatásának titka épen a fentebb említett bűnök ellen való közös küzdelemben leli magyarázatát. Amikor a house-party-kon kitáruznak egymás előtt a szívek s a sok aggodó lélek a bűnöket ostorozó dörgedelmes predikáció helyett csoport-

portársának közvetlen megnyilatkozását hallja arról, hogy a különböző bűnök miként vettek erőt lelkén, hogyan küzdött azok ellen s miképp győzedelmeskedett azokon: az ilyen közvetlen bizonyosságtételeknek meggyőző ereje messze felülmulja a magasból elhangzó legszebb predikációk hatását is.

Sajnos magamnak még nem volt alkalmam, hogy résztvehettem volna az oxfordi csoport-mozgalomnak valamelyik gyűlésén, azonban azt már többször volt alkalmam tapasztalni, hogy a közvetlen egyéni bizonyosságtételek milyen hatalmas eszközök az evangélizáció munkájában s általában a vallásos életben. A Mary Baker Eddy által alapított *Christián Science* egyházat pl., amely mindenféle testi betegséget a „keresztényen tudomány” segítségével vél meggyógyítani, ma is neuraszténiás és hipokondrikus egyének gyülekezetének tartom s mégis sohasem felejttem el, milyen hatással volt rám, amikor Glasgowban egyik bizonyoságtevő meetingjükön a többek között felállt egy orvos s meggyőző erővel bizonyította, hogy mikor teljesen elvesztette látását s kollégái nem tudtak segíteni rajta, tagja lett a *Christian Science* egyháznak s látását visszanyerte. Vagy az edinburghi *New North Church*ben, az egyetemi ifjuság evangélizációs estélyén igazán lélekbe markoló beszédet hallottam dr. Howard Guinness-től, de úgy vettem észre, hogy a jelenlevő ifjakra sokkal nagyobb hatást gyakorolt annak a két orvostan-hallgatónak bizonyosságtétele, akik röviden, de megrázóan ecsetelték azt a hatalmas változást, amelyet a Krisztus evangéliuma eszközölt életükben.

Az oxfordi mozgalom is az evangélizációnak ezt a közvetlen módszerét vette alkalmazásba,

amikor kisebb és nagyobb gyűlésein bő alkalmat ad a bűnök közt győtrődő, de onnan szabadulni vágyó, vagy az évtizedes bűnöktől már megszabadult, győzedelmes lelkek szabad megnyilatkozásainak. Akik résztvettek ilyen house party-kon, vagy nagyobb gyűléseken, azt állítják, hogy ezeknek hatása csak az első keresztyének összejöveteleinek testvéri egységbe forrasztó hatásával mérhető össze.

Annyi bizonyos, hogy a hegyi beszéden alapuló négy alapelv: az abszolút becsületesség, tisztaság, önzetlenség és szeretet képes volna megmenteni és felemelni ezt a nagy bajba került világot, ha a mozgalom groupjaiba tudná egyesíteni a vezető politikusokat, diplomatákat, a sajtót s a félelem, bizalmatlankodás, kapzsiság, gőg és önzés helyét a becsületesség, tisztaság, önzetlenség és szeretet foglalná el a népek vezetőinek szívében. Egyik külföldi lap írja, hogy a mozgalom egy Oxfordban tartott nemzetközi gyűlésén megjelent egy angol asszony, akinek egész családja elpusztult a világháboruban. Érezte is ezt egy német asszonnyal, aki szintén jelenvolt s aki szintén nem titkolta Anglia iránt érzett mély elkeseredését. S a napokon át tartó összejövetelek olyan hatással voltak rájuk, hogy mindketten megbánták vétkeiket s az angol nő imádkozott Németorszáért s a német nő Angolországért. Maga ez az egyszerű példa illusztrálja, hogy micsoda nagyszerű perspektívát nyit meg ez az új vallásos revival a lelkek megbékülésének s a világ szebb jövője kifejlődésének irányában.

Nagyon tévedne az, aki azt gondolná, hogy Buchman Frank valami új szektát alapított; az oxfordi mozgalom senkit se akar elvonni egyházától, hanem annak igazán értékes tagjává akarja tenni, olyanná, akire ráillik a nagy apostol kijelentése: élek többé nem én, hanem él bennem a Krisztus.

Ami egyházunk persze távol áll attól, hogy belekapcsolódhasson az ilyen vallásos világmozgalmakba. Meggátol ebben bennünket elszigeteltségünk, szegénységünk s főleg nemtörődőmségünk. Azonban szükséges, hogy tudomást vegyünk az ilyen megmozdulásokról s legalább imádságunkkal kísérjük azt a nagy hadjáratot, mely a bünt, az összes emberi nyomorúságok szerzőjét a szeretet fegyverével akarja legyőzni.

(Ms.)

Emlékezés Lutherről születése 450. évfordulóján.

Részlet Stadtrucker Gyűlésének az Evangélikus Lapban megjelent megemlékezéséből.

Sívár jelenünk sötét golgotai útját evangélikus egyházunk dicső multjának ragyogó fénye világítja meg.

„Isten csillagot szór az éjszakába,
Ember az eget sötétben is látja”...

Évszázados jubileumok kiemelkedő emlékoszlopai mellett visz utunk. Az utolsó évtizedek majdnem minden esztendeje egy egy megszentelt emléket idéz fel lelkünkben drága egyházunk eseményekben gazdag multjából.

Agyuszó és csatakiáltások közepette ünnepeltük meg 1917-ben a reformáció négyszázados emlékünnepeét s aggódva figyeltük, vajjon a világháború és a világháborút követő forradalom lángjai nem fogják-e teljesen elpusztítani mindazt, amit az ősök gigantikus munkája s buzgó imádsága alkotott? A felelőségérzés szava Luther wittenbergi kalapácsütéseinél erősebben kopogtatott lelkiismeretünk ajtaján...

Négy évvel később azonban, a wormszi birodalmi gyűlés emléke már észrevéltlenül suhant el felettünk. Nem tudtunk sem gondolkozni, sem cselekedni. Letargiába estünk. Nagy ősöknek méltatlan, tékozló utódaivá lettünk. Evangélikus egyházunk főerősségeit: iskoláinkat kiadtuk kezünkől. Egymásután zárultak be évszázados alma matereink, híres liceumaink kapui s némult el bennük a protestáns ifjúság lelkesítő himnusza: „Erős vár a mi Istenünk!”... Nem számoltunk azzal, hogy evangélikus egyházunk számára csak evangélikus iskola nevelhet hitben erős, jellemben szilárd, erkölcsben tiszta egyéniségeket: egyházfelügyelőket, papokat, tanárokat, tanítókat.

Letargiánkából a gályarabok évszázados emlékünnepeén az ősi ének vert fel:

„Térj magadhoz, drága Sion,
Van még neked Istened!”...

Majd Augsburgba siettünk, hogy itt is lerójjuk Speyer után a hála adóját őseinkkel szemben s összekulcsolt kézzel imádkozzunk a mennyei Atyához, hogy annyi balszerencse és oly sok csapás után mégis vagyunk, élünk és mozgunk!

A türelmi rendelet 150 éves jubileuma egyházi énekünk igazságáról győzött meg, mely szerint

„Egy szenvedés sem végellen!”...

És mint egy égi biztatás csendült meg talaly, Gusztáv Adolf halálának 300. évfordulóján a nagy svéd király hattyudala:

„Ne csüggedj el, kicsiny sereg!”...

Idén ismét egy jubiláris ünnepélyhez érkezünk: Dr. Luther Márton születésének 450. évfordulójához! Valamennyi jubileumi ünnepség között, amelyben az elmúlt években részünk volt, ez a legfontosabb. Mert ha 1483. nov. 10-én Luther Márton meg nem született volna, akkor ma nem lenne a világon egy gazdag történelmi multtal bíró evangélikus egyház.

Midőn tehát idén Dr. Luther Márton születésének 450. évfordulójáról megemlékezünk, vessük fel a kérdést: mit köszönhetünk Luthernek?

Mi evangélikusok Luthernek elsősorban azt köszönjük, hogy Krisztus evangéliumát eredeti tisztaságában visszaállította, mert más fundamentumot senki nem vehet azon kívül, amely vettetett, mely a Jézus Krisztus. Négy száz esztendő történelmi távlatából mi ma jobban látjuk, mint Luther láthatta, hogy hol volt a keresztyén egyház a reformáció előtt és mivé lett a reformáció által. Mert a reformáció alapelveinek: „Megigazulunk hit által, Istennek ingyen való kegyelméből” — nemcsak dogmatikai, hanem etikai jelentősége is van. A jó cselekedetekben való hitet az Isten kegyelmébe vetett hit váltotta fel. Addig az emberek azért tettek jót, mert ezáltal különös érdemeket akartak szerezni Istennél, megfélelkezve arról, amit Jézus mond: „Ha mindazokat megcselekedtetek, amik néktek parancsoltattak, mondjátok, hogy: haszontalan szolgák vagyunk, mert amit kötelesek voltunk cselekedni, azt cselekedtük.” (Luk. 17. 10.) A jót magáért a jóért kell tenni, minden számítás nélkül...

A tékozló fiu történetében is az idősebbik fiu tehernek tekintette, hogy öccse visszajött az apai házba és most a tönkrejutottat el kell tartani. De öröm volt az édes apa számára, hogy megtért tékozló fiával jót tehet, vele szemben kegyelmet gyakorolhat.

Ennek a mélyértelmű bibliai történetnek megvilágításában kell vizsgálunk azt a lutheri tételt, megigazulunk hit által Istennek ingyen való kegyelméből.

A delphi jósnő kapuja felett e felirat állott: „Ismerd meg tenmagadat!” De azt már nem mondta a felirat, ha megismerem önmagam, ha belátom hibámat, bűnömet, akkor kihez menjek? A tékozló fiu történetében ellenben ott van az utirány: „Elmegyek az én Atyámhoz!”... És az édes atya kegyelmesen mindent megbocsát...

Ez a gondolat domborodik ki ami evangélikus vallásunkban. Ezt a bibliai gondolatot juttatja kifejezésre Luther az ágostai hitvallás IV. cikkében, az a Luther, aki a szentírásat mindennél többre becsülte.

Azért fordította is le a nép nyelvére s azt követelte, hogy az istentisztelet nyelve a hívek anyanyelve legyen. Luther a bibliának német nyelvre való lefordításával megalapította a német irodalmi nyelvet. De ugyanezt elmondhatjuk a világ összes nemzetéről, hogy a bibliafordítások által új lendületet nyert az irodalom. Mi jól tudjuk, hogy a reformációnak milyen óriási hatása volt a magyar irodalomra, nem szólva arról, hogy a magyar irodalom nagyjait: Tompát, Petőfit, Aranyt, Jókait, az újabbak közül Gyóni Gézát, Kozma Andort, Szabolcska Mihályt a reformáció egyházai adták a magyar nemzetnek.

A nemzeti irodalom nemzeti kulturát, a nemzeti kultúra öntudatos nemzetiségű egyéneket

teremtett. Mert, amint nincsen fa, hanem van almafa, diófa, fenyőfa stb., ép úgy nincsen ember, hanem van angoleMBER, németEMBER stb. Az egyéniségnek a tömeg felé való helyezése protestáns gondolat. Ezért evangélikus egyházunk nem hiveinek quantitásával, hanem kvalitásával számol.

És csodálatos, hogy az a Luther, aki a reformáció által az egyes nemzetekben nemcsak a vallási, hanem a nemzeti öntudatot is felébresztette, internacionális tiszteletnek és szeretetnek örvend. Luther ma nem csupán a német nemzeté, bármennyire is hangoztatják egyesek a német keresztyénséget, hanem a világ összes protestáns nemzetéié. És ez adja meg Luthernek a tulajdonképeni nagyságát. Közmondásossá vált szavai, szállóigékké vált kijelentései bármilyen nyelven hangozzanak el, mindég úgy hangzanak, mintha Luther azokat az illető népek az édes anyanyelvén mondta volna el.

És ebben van a lutheri reformációnak legnagyobb ereje!

A reformáció azonban akkor aratta legnagyobb diadalát, amikor a családi életbe bevonult. Külön fejezetet alkotna annak a fejtegetése, mit adott négyévszázad alatt a reformáció alapján felépült családi otthon az emberiségnek annak dacára, hogy a protestáns családok együttélését a „Netemere” pápai bulla még ma is vadházasságnak deklarálja. Mi ebben a tekintetben a római pápát meg nem győzhetjük, mivel ő a világtól, a mindennapi élettől elzárkózva él, de meggyőztünk már sokakat róm. kath. testvéreink közül, akik velünk együtt élnek, családi életünkbe beletekinthetnek. A velünk nem egy nézeten levő embertársainkat nem szavakkal, de tetteikkel kell meggyőznünk hitünk igazságáról.

Luthernek kezdettől fogva sok ellensége volt és van ma is. Ellenségei sokat támadták és támadják. De éppen abban látjuk Luther nagyságát, hogy még ellenségei is sokat foglalkoznak vele. A reformációnak isteni küldetését pedig az bizonyítja a legjobban, hogy azt a sok üldöztetés ellenére sem lehetett elpusztítani, sőt a reformáció tanai még ma is terjednek és tökéletesednek, mert a reformáció nem a múlté, hanem a jövőé!

Istentiszteleteink elnéptelenedése.

Erről a témáról egyre gyakrabban esik szó egyházi gyűléseinken és sajtónkban. És nem minden ok nélkül. Legutóbb pl. a hivatalos lap október 15-iki számának egyszerre két cikke is érinti ezt a kérdést. A valóság az, hogy hiveink nem látogatják, vagy nem úgy látogatják vasárnapi istentiszteleteinket, ahogyan kellene és elvárhatnánk azt.

Ebből a — kétségtelenül sajnálatos és szo-

moru — tényből aztán különböző konzekven-
ciákat szoktak levonni rendszerint a lelkész ro-
vására, aszerint, hogy milyen szempontból itélik
a dolgokat. Ha pl. azt nézzük, hogy őseink a
multban szorgalmasabb templom-látogatók, va-
gyis buzgóbbak voltak,—aminek kétségtelen bi-
zonyítékai vannak—,rendszerint figyelmen kívül
hagyjuk, hogy a lélek kényszerén kívül (a kö-
zépkorban) szigorú törvényekkel terelték a hiveket
a templomba: „a paraszt botot kap, a nemes bor-
jut fizet, ha elmulasztja az istentiszteletet”. (Ravasz:
Homiletika, 179. l.) Lehet, hogy sokat az Ige
utáni szomjuság vezetett az Isten házába, de nem
lehetetlen, hogy még többet a kemény bünte-
téstől való félelem. Mintahogy bizonyára ma-
napság is telve lennének templomaink, ha ilyen,
vagy ehhez hasonló törvények és büntetések
állanának fenn. Ebből azonban korántsem kö-
vetkezik az a tétel, mintha ez volna az egyedüli
helyes megoldási mód.

Ha pedig azt látjuk, hogy pl. róm. kath.
testvéreink szorgalmasabbak az istentiszteletek
látogatásában, vagyis az ő templomaik népeseb-
bek, mint a mieink, el szoktuk felejtetni, hogy a
róm. kath. egyházban az Ige novum a nép előtt
s az igehirdetés csak a legutóbbi időkben kezdi
mélto helyét elfoglalni a kultuszban. Míg a pro-
testáns egyházakban, 400 éves igehirdetés után,
majdnem természetszerűleg következett be az az
állapot, amit igehirdetésünk válságának nevez-
hetünk s ami szükségszerűleg igehirdetésünk
reformját fogja maga után vonni.

Református istentiszteletünk középpontjában,
négy évszázad óta, az Ige hirdetése áll. Ez alatt
az idő alatt népünk előtt megszokottá, szürkévé
és unalmassá vált. Lelkészeink pedig a szaka-
datlan igehirdetésben, hogy úgy mondjam: „ki-
prédikálták magukat”. Tagadhatatlan, meg is
üresedett kezünkben és ajkunkon az Ige, amit
az érdeklődés csökkenésével hozhatunk termé-
szetes lelki összefüggésbe. (Próbálja meg csak
akárki, még prófétai lélekkel is, üres templom-
ban prédikálni). Prédikációink, kevés kivétellel,
bizony kissé avas izűek lettek, ami konzervatív
természetűnkől következik (ezt nevezik „papo-
lásnak”) s agyon-prédikált népünkre nem nagy
vonzó hatással vannak. Az is egyik fogyatékos-
ságunk, hogy nem nagyon számolunk, mert sok-
szor nem is számolhatunk mindenben, a mai
abnormális kor igényeivel.

Ha jól emlékszem, Szabó Imrétől hallottam
egyik lelkészi konferencián,—ami tényleg megfe-
lel a valóságnak a mi viszonylatainkban—,hogy
a modern intelligens ember megtalálta a maga
igehirdetőjét Ravasz Lászlóban, de mutassa meg
valaki azt az igehirdetőt, aki a falu népének
ugyanilyen prédikátora és prófétája . . . Róm.
kath. testvéreink jóformán még most kezdik az
Ige hirdetését és hallgatását s a talán még arány-
lag gyarlóbb prédikációt is szivesebben hallgat-
ják, mert az „ujság” ingerénél fogva, nagyobb
vonzóerővel bír.

Intelligenciánk gyakran azért marad távol
istentiszteleteinkről, mert rádión keresztül talán
sokkal különb és értékesebb igehirdetést hallgat
rendszeresen. És valóban a rádió a református
istentiszteletnek, az adakozáson kívül, minden
mozzanatát közvetíti (ének, imádság, prédikáció)
s azokban a rádió-hallgató maga is résztvehet
lakásán, vagyis: énekelhet, imádkozhat és a pré-
dikáció után áldást is vehet. Míg a róm. kath.
istentiszteletnek vannak alkatrészei, miket a
rádió nem közvetíthet, vagyis a róm. kath. hívő
csak u. n. csonka-istentiszteletet hallgathat,
tehát szükségét érzi a gyülekezeti kultuszban
való részvételnek is. (Mindezek, természetesen,
nem általános, csak szórványos jelenségek és
nem döntő tényezők a különböző istentisztele-
tek látogatásánál.)

Népünkről azonban még a roszakarat sem
mondhatja, hogy általánosságban templomke-
rülő lenne. Vannak ugyanis örvendtes kivéte-
lek és még a legrosszabbnak mondott egyhá-
zakban is vannak évente visszatérő alkalmak,
amikor a gyülekezet befogadására alig elégséges
a templom. Ilyenek a nagy ünnepeink, óév
estéje és újév napja, nem is említve a ritkáb-
ban előforduló: templom-, harang-, stb. szen-
teléseket, lelkész-, tanító-beköszönőket. Itt
vannak azok a titkos lelki fogantuk, amelye-
ket a lélek-buvároknak ki kell kutatni s ame-
lyeket ha megfoghatunk, állandóan ébren tart-
hatjuk hiveink érdeklődését templomaink, ill.
istentiszteleteink iránt.

— r — a.

Könyvismertetés.

Győzelmes Ifjuság. Szerény kísérlet a re-
formátus keresztyén ifjusági munka megszerve-
zésének ismertetésére. Irta: Tóth Kálmán.
Komárom 1933. Ára 3 Ké.

Hálásan köszönjük Tóth Kálmánnak, hogy
annyira a szívén viseli az ifjusági munka és
mozgalom ügyét, amelynek legújabb és legér-
tekesebb bizonyága ez az 56 oldalas köny-
vecske is, melyben könnyed, világos nyelvezet-
tel írja meg mindazt, amit általánosságban tud-
nunk kell e kérdésről.

Az ifjusági munka tagadhatatlanul az egyik
legnagyobb problémája ma egyházunknak. En-
nek érdekében rendezzük a legtöbb konferen-
ciát, erről szól a legtöbb ujságcikk, vezérférfia-
ink első helyen veszik be ennek a kérdésnek
a megoldását programjaikba s kivétel nélkül
mindnyájan valljuk is, hogy ettől függ egyhá-
zunk élete és jövője. El se tudok képzelni
olyan felfogást lelkipásztortestvéreimnél, amely
szerint nincs szükségünk az ifjusági munkára.
Lehetetlen, hogy ne élne és ne égne valameny-
nyünk szívében a vágy: Krisztushoz vezetni,
református anyaszentegyházunk hűséges tagjává
nevelni gyermekeinket és ifjainkat, mert bizo-

nyos, hogy ha ezt megtudjuk tenni, nem kell félnünk az atheizmus szervezett és szervezetlen támadásaitól, a szektákból. Róma is tehetetlen lesz majd velünk szemben és erős, munkaképes lesz egyházunk. Olyan az ifjúsági munka, mint a tavaszi vetés, amely ha elmarad, vagy rosszul sikerül, csak addig élünk jól, míg a régi készlet tart, azután pedig az éhínség, vagy az éhhalál vár reánk.

És bár mindezeket nagyon jól tudjuk valamennyien, a valóságban mégis oly kevés történik az ifjúságunk megmentése és megszervezése érdekében! Sokat beszélünk, de keveset cselekszünk! Csiga módjára haladunk előre, holott körülöttünk a gyorsvonat sebességével robnak az események, amelyek holnap, vagy holnapután teljesen leszorítanak bennünket a küzdőtérrel. Gondoljunk csak arra, hogy már a politikai pártok is elindultak az ifjúság megkeresésére és megnyerésére. Éppen most olvasom például a keresztyénszociálista párt hivatalos lapjában a következő hirt: „Ifjúságunk, a földmives és munkás ifjúság lapjának októberi száma megjelent. A lap igazi barátja akar lenni a falu fiatalságának, vezetője, irányítója az élet minden kérdésében. A kitűnően szerkesztett számból látjuk, hogy ezt a nemes célját el fogja érni.” Mindenesetre csak örülni tudunk minden ilyen törekvésnek és kívánjuk is, hogy ériék el céljukat. De ugyanakkor fájdalommal kell megvallanunk a magunk elesettségét és tehetetlenségét, melynek következtében másoknak kell vállalkozniok arra, hogy még a mi ifjúságunkat is neveljék, vezessék s az élet minden kérdésében, tehát még a lelkiekben is irányítsák. Tulajdonképpen miért is van akkor egyház, ez a sok áldozattal fentartott apparátus és miért vagyunk mi lelkészek, ha még ezt a legelső kötelességünket: az ifjúság lelki irányítását is ilyen immel-ámmal végezzük?!

Jól tudom, hogy a munka vidám, lelkes és eredményes megindulásának, vagy erőteljesebb folytatásának egyik legnagyobb akadály a tájékozatlanságunk és tapasztalatlanságunk e téren. De hiszen, ha csak ez a baj, ezen könnyen lehet segíteni. Ezen akar segíteni a Tóth Kálmán könyve is, amely amellelt, hogy olyan olcsó, hogy minden lelkipásztor könnyű szerrel beszerezheti (megrendelhető a komáromi ref. lelkészi hivatalnál), minden felmerülhető kérdésre tájékoztatást nyújt. Amint becsületbeli kötelessége minden lelkipásztornak az ifjúsággal foglalkozni (igen, mert hiszen amikor a lelkipásztori hivatást választotta s amikor elfogadta egy gyülekezet megbízását, voltaképpen erre is vállalkozott), éppugy kötelessége az is, hogy magát minél alkalmasabbá tegye ennek a munkának a sikeres végzésére. Ezért tarthat a Tóth Kálmán könyve számot arra, hogy minden lelkipásztor meg fogja szerezni magának. Sajnos, nálunk nincs joga ahhoz a felsőbb egyházi hatóságoknak, (vagy legalább is nem élnek vele—

illetőleg, ha élnek is vele, nincs aki az ilyen határozatokat és rendelkezéseket teljesítse is) hogy kimondja az ifjúsági munka feltétlen szükségességét és megindítsa azt erővel és hatalommal, egyöntetűen az egész vonalon (természetesen ennek megvannak a maga a lélektani nehézségei is. Azért csak így kérés formájában zörgetünk lelkipásztortestvéreink szíve ajtaján, hogy ami tőlük telik, tegyék meg ifjúságunk megmentése és egyházunk jövője érdekében — és a maguk jól felfogott érdekében is. Ne várjuk meg azt, hogy Isten, mint alkalmatlan eszközöket elvessen bennünket és másnak adja megbízását.

Tóth Kálmán testvérünket pedig arra kérjük, hogy legyen továbbra is lelkes szószólója az ifjúsági mozgalom ügyének. Sz. B.

H I R E K

— **A theologiai és középiskolai internátusra** legutóbbi nyugtázásunk óta a következő befizetések történtek: Dr. Tárczy Károly Munkács 100 k., Dr. Tárczy Károly Munkács 100 k., Dr. Gaál Gyula Komárom 300 k., Balogh Sándor Minaj 500 k., Egyenleg 1933. november 1-én 90.757 kor.

— **Lelkészeiktatás.** A kistráti ref. egyház ujonnan megválasztott lelkészét, Csomár Zoltánt, október hó 22-én iktatta be Kovács Dániel világi tanácsbíró és Gencsy Béla egyházmegyei jegyző lelkészi állásába. A beiktatott lelkész Jeremiás I. R. 4—10 vers alapján tartotta meg beköszönő beszédét, ígérve, hogy minden erejével az Istenországa ügyének előrevitelében odaadással, buzgósággal óhajt gyülekezetében szolgálni. Isten áldása legyen az új lelkészen és gyülekezetén.

— **A kárpátaljai árvizkárosult egyházközségek** részére okt. 27 ig a következő adományok érkeztek a püspöki hivatalhoz: Szöllőské 110 k., Borsi 100 k., Bodrogszerdahely 67 k., Csongor 360 k., Barkaszó 621 k., Deáki 1169 k. 10 f., Mihalyi 436 k. 50 f., Nagykeszi 615 k., Balogiványi 556., Czakó 154 k., Kajdanó 200 k., Páskaháza 574 k. 60 f., Harmacz 821 k., Munkács: Sinka János 50 k., Barnák Ernőné 25 k., Tárczy Gyula 20 k., N. N. 50 k., Berzété 393 k., Rozsnyórudna 51 k. 50 f., Berzétékörös 32 k., Bánóc 45., Alsószöllős 141 k. 60 f., Beje 45 k., Szádelő: Bábás János 42 k., Józsa Lajos, Olajos István, Kádár István, Varga László, özv. Kádár Lajosné, Józsa József 27—27 k., Petrik

Károly, Varga Dániel, Páll Gyula, özv. Papp Jánosné, Babás Pál, Szabó Dániel, özv. Bolló Istvánné, Józsa Gábor, Kecskeméthy Lajos 15—15 k., Strömpl Mihály 13 k., Kisebb adományok 84 k. 50 f., Alsóvárad 75 k., Szürnyeg 88 k., Szeszta 490 k., Komárom 577 k., Negyed 750 k., Nagymuzsaly 200 k., Szutor 120 k., Bellény 21 k. 40 f., Zsíp 142 k. 30 f., Balogujfalu 13 k., Garamlök 363 k., Bibliakör 48 k., Horka: 174 k. 50 f., Magyarsas 100 k., Bátka 444 k. 20 f., Rakottyás 205 k. 80 f., Marcelháza 1305 k. 90 f., Negyed (?) 610 k., Beregsom: 445 k. 50 f., Korláthelmec 200 k., Vámosladány 692 k., Beregszász: id. Papp István s neje 100 k., özv. Kassay Antalné 100 k., id. Tóth Sándor, Kaszonyi Bálint s neje, Orosz Károly 50—50 k., Manduk Erzsébet 30 k., Berhész Ferenc 25 k., özv. Gulyás Károlyné, özv. Szutor Endréné 20—20 k., Beregdó: Kallós Béla 50 k., Bán Gábor, Illés Mihály 25—25 k., Bacskó Albert, Illés István, Kallós Erzsébet 20—20 k., özv. Csapó Sándorné, Illés Károly, ifj. Illés Ferenc, Bakos Márton, Csehi Gyula, Bacskó András 10—10 k., Perselypénz 14 k. 05 f., Kisebb adományok 124 k., Kamocsa 426 k., Pelsőc 433 k., Nagydobrony 360 k., Perbenyik 100 k., Dunaradvány 155 k. 90 f., Nyarád, Mocsár, Kelecseny 371 k. 90 f., Csepely, Veszkóc 402 k. 40 f., Barka 55 k. 30 f., Lucska 24 k. 70 f., Rimasimonyi 419 k., Darnya 268 k. 20 f., Benkepatony 414 k. 10., Nagykövesd 100 k., Tarcavajkóc 212 k., Szilice 290 k., Eperjes ref. missziói egyház és a magyar-német evangélikus egyház közös adománya 150 k., Benyék 85 k., Hontfűzesgyarmat 300 k., Magyarböd 1000 k., Garamszentgyörgy 500 k., Léva 483 k.

— **Külmissziói folyóirat.** Horváth Jenő szerkesztésében jelenik meg az erdélyi reformátusok külmissziói lapja: „Egyház és Misszió” címen. Előfizetése: külmisszióra beküldött adomány. A szerkesztő kéri az egyházi lapok szerkesztőit, hogy cserepéldányaikkal vegyék fel az érintkezést az erdélyi testvérekkel. Az Egyház és Misszió július és augusztus kivételével havonta egyszer jelenik meg. Ugyancsak Horváth Jenő kezdeményezése az u. n. *Napsugár füzetek* szerkesztése és kiadása is. Ára darabonként: 1 Leu. A szerző címe: Aninoasa—Aninósza, Jud. Hunedoara, Románia.

— **A brit és külföldi Biblia-Társaság** főtitkára, Rev. John Temple most adta ki évi

jelentését, mely szerint a biblia eddig 670 nyelven jelent meg. Ujabban majdnem minden hónapban egy-egy új fordítás jelenik meg. Legközelebb búr nyelven fog forgalomba kerülni a biblia.

— **Lelkészeiktatás.** A bodrogkeresztúri gyülekezet lelkeszi szolgálatába október elsején iktatta be a gyülekezet új lelkipásztorát: Nagy Sándor Béla volt vámosujfalui lelkészt Éles István tarcali lelkész, tanácsbíró.

— **Debrecenben** Nagy István lelkész vezetésével október 15-én, egyelőre 10 taggal megnyitott az első diakonusképző-intézet.

— **Értesítés.** Dr. Kecskeméthy István: Gyakorlati Kommentár Márk Evangéliumához című műve elhagyta a sajtót. Az előjegyzők részére már megkezdte a szétküldését az Ifjú Erdély kiadóhivatala, mint amely szerv, ennek a könyvnek a kiadásával felmerült minden adminisztrációs teendőit vállalta és ahonnan ez a mű még megrendelhető. A kemény kötésben előállított és 20 ívre terjedő mű előjegyzési ára, portómentes küldéssel 150 lei, míg a bolti ára 200 lei.

— **Dr. Ravasz László** püspök meglátogatta már egyházkerülete valamennyi gyülekezetét és iskoláját, most egyházmagyénként értekezletet tart a dunamelláki egyházkerület református tanítóival.

— **A pápai főiskola ünnepe.** Most százötven éve, hogy a több mint négyszázéves pápai főiskola harmincéves számkivetése után a közeli Adásztevel községből visszatérhetett székhelyére. Ez alkalomból az intézet tanári kara és ifjusága Adásztevel községben ünnepséget rendezett. Az ünnepségen dr. Tóth Endre igazgató ismertette az iskolának a számkivetés alatti életét.

— **Luther ünnepség Eislebenben.** Az eislebeni Luther ünnepségek óriási tömegeket vonzottak Luther születésének 450 éves emlékünnepe alkalmából a nagy reformátor szülővárosába. A díszesen felékesített városban mindenütt Luther rózsák hirdették a járókelőknek a luther ikeresztyénség alapigazságait. Az ünnepségeken különösen hangsúlyozták, hogy Luther nem elmúlt idők nagy reformátora, hanem a jelen hírhőse. Az András templom előtt, ahol Luther utolsó prédikációját tartotta, szabadtéri színpadon előadták az „Isten bányásza” című s Luther életével foglalkozó szindarabot. Az ünnepségek fénypontja volt az a diadalmenet, mely

történeti hűséggel ábrázolta azt a bevonulást, melyen a mansfeldi grófok 1546-ban behozták Luthert Eislebenbe. Az ünnepségeken képviseltették magukat az egyházi és világi hatóságok s különösen nagy tömegben vett részt rajtuk az ifjuság.

— **A keresztyénség védelmére** alakult Líga Svájcban 170,000 aláírással ellátott kérvényt adott be a Népszövetséghez, hogy szerezze meg a lelkiismereti szabadságot az oroszországi keresztyének számára, mert a szovjethatóság rendelete szerint 1933 dec. 31-ig minden istentiszteleti helyet meg kell fosztani jellegétől.

— **Hódmezővásárhely város** tanácsa az ottani lakos, Pákozdy László nyugalmazott állatorvos László nevű fia részére, ki a debreceni egyetem theologiai fakultását kitűnő eredménnyel végezte el és azután egy évet a hallei egyetemen töltött, kétszázötven pengő tanulmányi segélyt szavazott meg, hogy a kitűnő ifju egy további esztendőre a berlini Collegium Hungaricumba mehessen. Példaadó a városi tanács eme határozata, hogy még a mai súlyos viszonyok között is tudott áldozni ideális kultúrcélra.

— **Dr. Antal Géza** püspök a dunántuli egyházkerület gyűlésén bejelentette, hogy saját költségén építteti meg Pápán az egyházkerület új levéltári épületét. E tény önmagáért beszél.

— **Jugoszlávia** területén élő református testvéreink szeptember 9—10-én ünnepelték bácsfeketehegy-i árvaházuk 10 éves jubileumát.

— **Bibliák bizományi lerakata.** Értesítem m a g y a r é s s z l o v á k a j k u hittestvéreinket, hogy Kelet-szlovénia részére magyar és szlovák nyelvű Bibliákból nagyobb mennyiség van továbbra is raktáron. A magyar nyelvűekből minden nagyságban, kiállításban és 5, 6'80 (Czeglédy-féle), 12, 18, 25 (ujabb, puhabőr, vékony papíron) 26, 40 és 56 Kč-ért, a szlovák nyelvűekből szintén különféle nagyságban, kiállításban és 4, 10, 26, 30 és 48 Kč árkért kaphatók a Britt és Külföldi Bibliatársulat kiadványaiként megjelent, leginkább revideált darabok. — Magyar nyelvű Imakönyvek beszerzése iránt ezután közvetlenül a *Bárca-i* (pri Košice) Ref. Lelk. hivatalhoz forduljanak híveink. **Ungcsepelyi Református Lelkészi Hivatal pp. Velké Kapušany.**

HIVATALOS RÉSZ

A szlovénországi tiszáninneni ref. egyházkerület püspöki hivatala.

Tárgy: A tanítói hivatalok levelezése a lelkészi, esperesi és püspöki hivattal portóköteles. Rimaszombat, 1933. október 30. 836/1933. sz. *k ö r l e v é l*. Valamennyi Nt. Esperesi, lelkészi és tanítói hivatalnak a tiszáninneni egyházkerületben! A postaigazgatóság megkeresése folytán értesítem a fenti hivatalokat, hogy a postai üzletszabályzat értelmében csakis az állam által elismert vallásfelekezetek egyházi hivatalainak (minden hierarchiai fokozatban, lelkészi, esperesi, püspöki) van portómentessége vallási, anyakönyvi, iskolai és egyházkormányzati ügyben és pedig úgy egymás közt, mint a feltétlenül portómentes hatóságokkal váltott egyszerű levelezésre nézve. *A tanítói hivatalok* azonban a lelkészi, esperesi vagy püspöki hivattal *portómentesen nem levelezhetnek*. Az így feladott levelek a posta által utólagosan megdíjaztatnak, amit a címzett hivatalnak kellene fizetni. Figyelmeztetem azért a tanítói hivatalokat, hogy az iskolai ügyekben, és pedig úgy személyi, mint dologi vonatkozásban szükséges hivatalos levelezést mindenkor az *illetékes lelkészi hivatal közvetítésével* bonyolítsák le, mivel a tanítói hivatalok által feladott, megportózott levelek a feladó hivatalnak vissza fognak küldetni, ami egyrészt felesleges költséget okoz, másrészt az ügy elintézését is jelentékenyen hátráltatja. Kérem ezt az illető tanítói hivataloknak mindenütt tudomására hozni. Atyafiúi szeretettel: püspök helyett:

Dr. Magda Sándor

egyházkerületi papi főjegyző.

Pályázat. A kerešovcei—berzétékőrösi ref. leányegyház presbiteriuma pályázatot hirdet a most ujonnan szervezett, ideiglenes jellegű II-ik tanítói állásra. Javadalma az egyháztól évi 1200 Kč., 336 Kč. lakbér, 20 Kč. kertváltás. Államsegélyt kérvényezni fog az egyh., de garanciát nem vállal érte. Tanítási nyelv magyar. Pályázhatnak tanítói érettségivel és állampolgársággal bíró református vallásu tanerők. Pályázati határidő november 25. A választás november 26-án tartatik meg. Az állás december 1-én foglalandó el. A törvényben előírt mellékletekkel felszerelt kérvények a brzotini—berzétéi ref. lelkészi hivatalhoz küldendőek. *Presbitérium.*

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Vefké
Kapușany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csiicseri
lelkészli hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Luther

(1483. nov. 10—1933. nov. 10.)

Évszázadok időtávolságában enyészetbe tör-
pül a történeti színjátékok sok halott-nagysággá
vált szereplője, mások meg gigantikus méretük-
kel föléje emelkednek a rohanó évszázadoknak.
Hivatása betöltése után egyik eltűnik a küzde-
lem porondjáról, a másik küldetése teljes vértel-
zetében mozdíthatatlanul megáll, mint örök baj-
vivó hős. Az egyik már kiosztotta élete összes
értékeit: neve, műve, hatása gloriás emlék csu-
pán. A másik szüntelen ajándékozásban oltári
áldozatként állandó tűzfáklya: élete, munkája,
lelke-nyoma örök jelen birtoka.

Közel félezer esztendő megpróbálta Luther
nagyságát. 450 évvel ezelőtt 3 megilletődött arc-
cú ember tekint bölcsője felé: a zömöktestű apa,
a bágyadt mosolyú, boldog édesanya és a kö-
zömbös szívű tudóssasszony. Most pedig egy
nagy ember-világ néz áhitatos érzéssel az eisle-
beni szülőház felé. A történet színpadáról el-
tűntek császárok, fejedelmek, rettegett ellenfelek,
reszkető jóbarátok. Ő pedig megáll a világtör-
ténét felhőkösorús bérccormán s mozdíthatatlan
nagyságban a jövő felé fordítja arcát. Isten
engedelmes szolgája, az emberiség állandó aján-
dókozó jöltevője.

Vajjon miben áll Luther saját egyéni kivá-
lóságain túlemelkedő nagyságának kulcsa?

Lutherben az emberi lélek őskövetelése tör-
téneti erővé válik.

Él, mielőtt élővé lett volna. Pállal harcol
Ikóniumban s a törvények jármával szemben
Krisztus lelki szolgálatát követeli. Lelke felsir
Augustinussal a milánói fügefá alatt: Meddig,
meddig haragszol rám, Uram? Oh, ne emlé-
kezzél meg az én régi bűneimről! Felismerjük
elgyötört aszkétikus arcát a bibliaverseket osz-
togató, Krisztus szerelmét prédikáló lyoni sze-

gények között. Bolyongva bujdokol a lollardok
riadt népével, kik halált látott szemekkel ke-
resik menekülésük útját s feldult házuk üszkös
romjai közül csupán mellükhöz szorított bib-
liájukat mentik meg. Felismerjük acél ökle ke-
mény sulyát a pisai, konstanzi, baseli reformáló
zsinatok eseményeiben. Szava zendülését hall-
juk a bolognai barát korbácsoló bűnbánatában:
Itt az idők teljessége; vissza kell állítani Isten
Igéjét, hogy megteljen vele az egész világ! Ez
a lutheri lélek élt a Luther előtti évszázadok-
ban. Mikor azután ez a lélek benne testi haj-
lékot kapott, első tollvonásától utolsó bizony-
ságtévéséig a lelkiismeret és hitszabadság örök
lelki jogának hőse volt.

Luther nagysága abban rejlik, hogy benne
tetőződik másfélezer esztendőnek a vallási meg-
győződés szabadságára és Isten Igéjének érvé-
nyesítésére vonatkozó jogigénye és azóta belőle
táplálkozik ez az állandó történeti és lelki fo-
lyamat. Ugy áll Luther a történeti fejlődés
ormán, mint egy magasba vivő ut lezárása és
mint egy lezárhatatlan történeti levés örök
megújulása. Kiteljesednek benne a létezésé-
előtti korszakok és az Ige erejében új életfor-
mák és élettartalmak indulnak el belőle. Ő a
lélek örök követelésének és örök kielégülésé-
nek Istenembere. Benne az emberi lélek őskö-
vetelése történeti erővé válik.

Lutherben felismerjük a reformáció szemé-
lyes feltételeinek prototípusát. A reformációt
először önmagában éli végig s egyéni reformá-
ciójából fejleszti ki az egyház reformációját.
Halálos komolyságu életkérdéssé teszi az üd-
vösség kérdését. Példaszerű szerzetesi aszkéta-
életet él. Testét, lelkét sanyargatja. Rabszolgá-
jellegű engedelmisségét megtölti lélekkel. Ke-

gyetlen önvizsgálatot tart. Poenitentiázik, temp-lomajtóból is visszakönyörgi szerzetestársát, hogy újraoldozást nyerjen az oltárnál. Sötét kétségbeeséssel viaskodik az igazság Istenével, mig nem elérkezik a kegyelem atyjához. Ezen rövidre szabott mondatok mögött drámai erővel lüktet Luther önmarcangoló lelki problémája: mit cselekedjem, hogy kiengeszteljem az én Istenemet?

Luther nagysága abban áll, hogy saját életével példázza a reformáció személyes feltételeit. Cselekedet helyett kegyelmet, érték-átvétel helyett érték-megszerzést sürget. Komoly önvizsgálattól a büntudat és bűnbocsánat útján elvezet Isten bűnbocsátó irgalmához. Nem teológiai elméletet, avagy paragrafusba száradó vallási rendszert ad, hanem benne megszemélyesülő örök követendő példát. Élete szentesítő pecsét a reformáció okmányán és rövidszavu elkötelező záradék: te se teheted másként.

Luther nagysága isteni küldetéséből s ezen szolgálat betöltéséből emelkedik elénk. Az Ige szolgája akar lenni, nem több és nem kevesebb. Semmi mást nem akar, hanem visszaállítani az Ige souverénitását s annak dönthetlea érvényét. Először az Ige theologusa, azután lesz az egyház reformátora. Azért theologus, hogy reformátor lehessen. Nem akar reformátor lenni, hanem az Ige kényszeríti arra. Theologusi munkája nem tudósi szenvedelem, hanem az Ige előtt való kényszerítő és mégis boldog engedelmesség. Nagysága igazi fokát az egyház lelki reformációja állapítja meg, nem pedig külső szervezési munkája. A lelki élet új tartalommal telítődése fontos, az üdvösséget kereső ember Isten felé való új orientálódása a lényeg, nem pedig az emberiség szellem-életének ama gazdag kifejlődése, mely élet-munkájának gyümölcse csupán, nem pedig maga elé tűzött célja.

Luther örök nagysága, hogy prófétai alázattal Isten engedelmes eszközévé vált, visszaadta az Igét az emberiségnek, az embert Krisztusnak és történeli erővé tette az ember új emberiséget nevelő lelki jogát.

(A Protestáns Szemle f. é. XI. számából.)

D. Kapi Béla.

Belmissziói jelentés.

A tiszáninneri egyházkerület közgyűlése elé terjesztette:
Lengyel József, e. ker. belmissziói előadó.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés! B. e. Péter Mihály püspök úr intézkedése folytán, előterjesztésemre, első ízben volt szerencsém az 52 pontból álló kérdőívet szétküldeni, úgy hogy nemcsak az anya- s leányegyházak, de a népesebb fiókegyházak részére is alkalom adatott az ott folyó egyházépítő munkák feltüntetésére. Kiküldetett 258, visszaérkezett 230

darab. Jól tudom én, hogy ezek szétküldésével, azok kitöltésével még a belmisszió ügyén nem sokat lendítünk, de tükör lett az, mindenképen, hű megmutatója a mai, e tekintetbeni kezdetleges állapotnak, kísérletezéseknek, egyéni akcióknak, de tükre az egyes lelkipásztorok munkálkodásának is. Amit az egyik így otthon, nagy lelkiismeretességgel, becsületes bevállalással, a másik lelkésztestvér felületességgel kiállított, vagy ki sem állított s be nem küldött: egy tömegben önkéntelenül is elárulója sok olyan dolognak, mit a kiállító pedig éppen gondosan el akart talán leplezni. De szerencsére ezek a néma lapok csak azoknak mondják meg az igazságot, akik veszik maguknak a fáradságot is ezeknek így együttes átvizsgálására. Nagyon tanulságos forrásmunka lesz egykoron annak számára, ki a kerületünkbeni belmissziói munka elindulásának a történetét akarja majd megírni. Hadd lenne ez szerény figyelmeztetés jövőben az iver lelküismeretesebb, tárgyilagos, alaposabb kitöltésére. Nyernénk vele mindkét részről! A visszaérkezett kérdőívek feleletei alapján megállapíthatjuk, hogy gyülekezeteinkben több mint a felénél nincs szokásban a mindenreggeli hétköznapi istentisztelet. (csupán hetenkint 3-szor); az azokon való bibliaolvasás szokása terjedőben, de bizony még szintén nagyon kevés helyen. Az esti istentiszteletek advent s bójtben nagy látogatottságnak örvendenek, vasárnapi gyülekezetet vonzanak azok tanúsága szerint, akik megpróbálták. Itt-ott akadnak elvi ellenségei, akik természetesen meg se próbálták, különben az eredmény lefegyverezné őket. A vasárnap délutáni istentiszteletnek káté vagy bibliamagyarázattal való teljessétele is növekvőben van. Több gond látszik fordítani a fiókegyházakban s szórványokban való lélekigondozásra is, hiszen eredmény már az is, ha e munkát is figyelemre méltatjuk s számbavesszük. E téren legnagyobb és állandó a vérveszteségünk. Külön gyermek-istentiszteletek rendszeres tartásáról még nem lehet beszélni kerületünkben, Homonna próbálta meg, de remélhető, hogy a vasárnapi iskolák terjedésével, mint annak szükségszerű következménye életre kel. Egyik nagyjelentőségű dolog, hogy miként tudjuk kihasználni azt a népokt. törvény által nyújtott nagyon kedvező helyzetet, miszerint mindennapos iskolásokká lettek a 13—14 éves gyermekeink is. Nem is tudjuk, mennyien irigyelnek ezért az alkalomért bennünket más országokban?! Ha e két évet fel nem használjuk a Biblia megkedveltetésére, kálvinista öntudatuk felkeltésére: egy egész életre szóló alkalmat mulasztotunk el. Kezd hála Istennek terjedni a Heidelbergi káté tanítása, de bizony még csak nagyon kis mértékben, rohamos elterjedése nagyon kívánatos lenne, úgy, hogy nyugodt lélekkel tudnám indítványt tenni újra-meg újra a Heid. káté tanításának a VII—VIII osztályba

való kötelező behozatalát. A konfirmált ifjúság további összetartása, nevelése csak ily előzmények után nyugodhatik tiszta kálvini alapon. A szegények - betegek gondozása se történik még egy gyülekezetünkben sem intézményesen; leány - bibliakörök gondoskodásának tárgya mindkettő, legtöbb helyen rábizatik a politikai községre. Diakonia még csak halvány vonásokban kezd néhol kibontakozni, pedig ez a kálvini gyülekezetek munkájának szerves, elengedhetetlen alkatrésze volt, mint az egyházfegyelem. Vallásos iratok terjesztése, Biblia fogyasztásunk nem mondható kielégítőnek. Van sok gyülekezet, ahol a Szeretet néplapot s naptárt nem is ismerik: lehet e itt egyedül a gyülekezet tagjait, mint olvasó közönséget hibáztatni? Teljes Bibliát egy gyülekezet ad a konfirmáltjainak, újszövetséget már több. 11 gyülekezeti könyvtárról van említés, három Abaujtonában, 4—4 Gömör—Zemplénben, pedig a változott viszonyok miatt ennek mind nagyobb jelentősége lesz, a több helyen beirt községi könyvtár nem helyettesíti. A vasárnap megszentelése vidékenkint, egyházmegyénkint változik; nem tévedek, ha azt mondom, hogy sok kívánnivalót hagy hátra mindenütt s e téren nagy feladat vár az egyházfegyelmelés gyakorlatba vételére. A reverzálisok s át- és kitérések statisztikája, a mi beállításunk szerint, reánk nézve kedvező eredményt mutat, vajjon az anyakönyvi hivataloké is ezt mutatja-e? A tőlünk kitérteket nem szoktuk u. is számontartani. A gyülekezeti otthonok létesítése csak az ifj. munkák erőteljesebb végzése idején lesz aktuális, ez pedig még sok helyen a messze jövőben látszik, mert arra a kérdésre: mi a terve a köv. belmissziói szezonra a lelkészek? nem sok helyről érkezett válasz. Erre különben a legkülönbözőbb feleleteket kapjuk: ref. öntudat erősítése, a II. helv. hitvallás, a Heidelbergi káté ismertetése, szépirodalmi művek olvasatása, egyházunk történetének ismertetése stb. A végzett munkában segítőtársak a tanítók-nők, lelkészek felesége, leánya, fia. A lekipásztori napló még ismeretlen könyv, pedig a jó Istenen kívül az egyetlen bizonyosság a lekipásztori munka mellett. S az utódnak is pótolhatatlan segítség lenne. A lelkészek bejegyzése a gyül. adakozásáról a két egyetemes célra: a theol. szemináriumra és árvaházra nem egyezik meg a két helyről bekért hiteles adatokkal, ami kell, hogy óvatossá tegyen bennünket egyéb adatok elfogadásánál is. Már csak Gömörben s Felső Zemplénben vannak szigetek, ahol a sok költői szépséggel bíró új énekes könyvünk,—mely hitépítésre is jobban alkalmas a réginél,—nem kell. Olyan kijelentés is hangzik el ellene, hála Istennek csak egy helyen, hogy akkor inkább templomba se jönnek. A szlovák egyházak az amerikai spevnik-et használják. Énekkar a legtöbb népesebb gyülekezetben van, valószínűleg a gyakorló órák szünetében

tárgyalnak meg több hitépítő dolgokat, amelyekre ez kétségkívül igen alkalmas. A sakramentumok a legkülönbözőbb liturgiás könyvek szerint szolgáltatnak ki. Ideje volna már e tekintetben valami rendet teremteni egyházi főhatóságunknak, valamint a temetések végzésénél is. Az ifj. konferenciák résztvevőire gyakorolt hatásról is ellentétes nézetek olvashatók; van, aki a Bibliával foglalkozóvá lett hatása alatt, de a nagyobb rész számára hatás nélküli volt. Városi gyülekezeteinkben közóhajtás szerint meg kellene szervezni a Ref. cseléd-otthonokat, a nőszövetségeket, leánykörök védelme alatt, talán kevesebb ref. leány esne áldozatául az ottani ezerféle kísértésnek. A presbiteri gyűlések belm. kérdésekkel niúcsenek foglalkoztatva, pedig ennek megkezdésére nagyszerű alkalom lett volna egy presb. gyűlésen a kérdőív pontjaira adott feleletek megtárgyalása s beírása. Leánykör: Abaujban 8. ifj. egylet 5. Gömörben 18 és 3. Alsózemplén 6. Felsőzemplén 3. Ung: 7 — 4. összesen 53 fiú és leánykör. Ezek közzül a rimasimonyi leánykör és még egy másik tudja naplóval, jegyzőkönyvvvel igazolni is életbenlétét, előbbi ezenfelül azzal is, hogy egy beretkei kis árvát magáénak fogadott, ruházza, ételmezi, nyáron át magához veszi.

Ez főbb vonásaiban a keresztmetszete kerületünk gyülekezeteiben folytatott önmű munkánk-nak. Soknak mondani bizonyára még nem lehet. Pedig fokozott tevékenységre kell, hogy késztesen e tekintetben egyfelől a mind öntudatosabban s erőteljesebben előtörő róm. kath. akció, másfelől a hitetlenség, vallástalanság, melyek nemcsak a legbuzgóbb és legcéltudatosabb gyülekezeti munkát teszik szükségessé, de előtérbe hívják és állítják a *gyakorló lelkészek továbbképzésének szükségességét*, melyre hatóságainknak meg kell találni az utat és módot minél előbb. A régi rozsdás fegyverekkel, a tankok, hadirepülőgépek világában csatát nyerni nem lehet. Nem az esztétikai igényeket kielégítő szónoklatokra van most szükség, de a lelki igényeket kielégítő misszionáriusokra; míg ezeké lenni nem tudunk, vagy nem akarunk, bő aratása lesz hiveink nyájából a szektáknak s többi ellenségeinknek. A belmissziói munka azért nem valami külön pásztori többletmunka, melyet „mesterséges injekciónak, idegen importnak stb.” kell tartani, hanem az egyházi élet legfontosabb, sorsdöntő jelentőségű feladata és munkája most, mikor a vallásos élet ereje a fagypontra szállott alá, mint ezt nemcsak bölcsen megállapítja, de lelkesedésével felébreszteni is akarja lelkésztestvéreit a gömöri belm. előadó, kinek a belm. történetét, szükségességét feltűntető hatalmas munkája maradandó ékessége lesz a gömöri em. jegyzőkönyvének. Ugyancsak elismeréssel lehet megemlékezni a felsőzempléni belm. jelentésről is, mely a kérdőív egyes nev. pontjainak mélyebb intencióiba akar is, tud is bevilágítani nagyon

tanuságosan: nagy kár lenne elfeledve fekdüni soha nem forgatott jegyzőkönyvek lapjain mindkettőnek. A felsőzempléni megállapításai közzül hadd emeljem ki csupán azt az egyet, hogy náluk: „a kisebbségi érzés általános lelki tünet, melynek elhordozását a nemzeti önérzet és a kálvinista öntudat tudja elviselhetővé tenni.” Bárcsak tudná necsak elviselhetővé, de diadalmaskodóvá tenni! Az abaujournai előadó a Döbrössy-Babos Sándor, Molnár Mária missionáriusokat kiküldő, segélyező kálvinista egyházak világában figyelmünket a külmiszióra is akarja irányítani s azok segélyezésében való részvételünket úgy biztosítani, hogy a vasárnapi délutáni perselyezés hozassék ismét dívatba s ez szolgáljon e nagy munkában adakozásunk bázisául. Hálás köszönet illesse e helyről is az ungi s a kit talán legelőször kellett volna említenem, az alsó-zempléni előadót. Előbbi részletesen összefoglaló jelentésével megkönnyítette az összesítés gyötrő munkáját; utóbbi példa volt szerető szívével arra, hogy a még így is, ezzel is meglátott gyarlóságok kimagyarázására, elfedezésére mindig tudott szeretetteljes egyénisége mentséget találni. Miskolczy Endre két éven át pontosan beküldött jelentései kis egyházmegyéje mindenik egyházáról hü tükre lesz a történelírás számára arra nézve, hogy micsoda bajokkal kellett megküzdeniök a lelkipászloroknak a mostani vajudó világban. Magasabb szempontu értékelése, fenkölt gondolat s nemes érzésvilága szálljon szent örökség gyanánt az utódjára, ki előadói tisztében forogni fog!

Az elmúlt évben már nem tartottunk népes ifj. konferenciákat, mint amelyek nem alkalmasak arra, hogy ifjaink a passiv viselkedésből kiemelttessenek. Ehelyett a gyülekezeti vezetők képzése, továbbképzése szempontjából belmissziói tanfolyamokat tartottunk, legelőször Abaujban, hol önként jelentkezők; Nagykaposon, hol a gyül. nek lelkészei, tanítói és tanónői két-két napon szakszerű utmutatást kaptak a Vas. iskola, leánykör. ker. ifj. egyesület céljára, létesítésére, foglalkoztatására nézve. A vendéglátó gyülekezeteket természetesen bő táplálékkal látta el mindkét helyen a tanfolyam egyik másik előadója vagy hallgatója az istentiszteleteken s vallásos estéken. Ezt a célt óhajtott volna szolgálni a 2 napos abarai gyülekezeti nap is, melyre szintén e munkák ismeretése végett hívta össze a belm. előadó a felső zempl. egyházak második körét, de amelyet érthetetlenül oly kevesen vettek igénybe a hivatalosak közzül, hogy teljes kudarcnak kellene tartanunk, ha a népes vallásos gyülekezet, presbitériumával az élén, élénk érdeklődésével nem kísérte volna az előadók munkáját. Mindtöbben kérnek lelkésztestvéreim közzül anyagot a vall. estély tartására, leány s ifj. körök foglalkoztatására, pedig első sorban, higgyék el, a „hogyan”, a „miként” a fontos „a mit” mellett,

de erre már sokan nem kíváncsiak, azt híven, hogy ezt nem kell tanulni, úgy is tudja mindenki. Egy-egy ilyen tanfolyamon való részvételkor tűnik ki azonban, hogy ez nagy tévedés! Aki nincs tisztában e gyül. munkák céljával, eszközeivel, nem is fog tudni céltudatosan, eredményes munkát végezni, szétzüllik kezei alatt s jön a sokszor hallott: „nem lehet” vagy „nem érdemes” felelet. Céлом, ilyen vezető tanfolyamok tartása az egyes egyházmegyék önként jelentkező hivatalosai számára. A népes ifj. konferenciák helyett a körzeti, 3—4 közel fekvő egyház ifjuságából álló konferenciák, ifjusági napok rendezését is ajánlottam, hol a télen szerzett vall. ismeretek érvényesítésével, zsoltár, biblia versenyek, közös játékok tartatnának, ifjaink azonos vallásu társaikkal ismerkednének össze. Tudtommal ilyen körzeti konferenciát csak Abauj rendezett a nyár elején 3 helyen. Sikernek lehet mondani a jun. 29-30-án Kassán tartott ifj. konferenciát középiskolásaink számára, hol 2 részre osztva szakavatott, külön emunkával foglalkozó hivatásos ifjusági vezérek foglalkoztatták ifjuságunkat lelki kérdések megoldásában is.

Hadd szóljak végül az elmúlt évi munkálkodásomról. Gyülekezetem rendezte a legelső belmissziói kurzust, résztvettem a nagykaposin is cselekvőleg. Voltam a Sárospatakon rendezett secták elleni konferencián valamint másik két magyarorsz.-i, e munkákkal foglalkozó kon.-án, majd az abauji és gömöri előadó társaimmal újra Budapesten, a belm. előadók orsz. értekezletén, ahol az ez évi Belm. utmutató anyaga is összeállított. Erintkezésben állok Erdély, M.-ország és két társ kerületünk e téren dolgozó munkásaival. A töretlen uton minden igyekezetemmel a kegyelem mértéke szerint igyekeztem előhaladni. Természetesen az egyh. ker. pénztár külön megterhelése nélkül. Résztvettem a kassai ref. középiskolások konferenciáján s az egyik abauji körzeti ifj. konferencián, a kistárkányi, királyhelmeci és kassai leánykör estélyén, mindenütt vagy ígét hirdettem vagy előadást tartottam. Ha a magyarországi enemü termékek behozatala akadályozva van is, hála Istennek, úgy a vezérkönyvek, mint az anyagtár ma már itt is könnyen beszerezhető. Imre Lajos: Vezető könyve. Ifj. körök biblia tanulmányozásához pár lei ért megszerezhető. Itt az Isten közöttünk c. könyv, mely 3 évre az igehirdetésre ad bő anyagot, vagy a most, Tóth Kálmán komáromi segédlelkész kiadásában megjelent Győzelmes ifjuság c. kis füzet szakszerűen világossá teszi a „hogyan”, tisztán megmutatja a célt. A Vásárhelyi I. műve: A Család élete elegendő anyag a tárgyalásra, jóformán ez egész télre. A vasárnapi iskola vezetői akadály nélkül beszerezhetik az egész Bibliát feldolgozó Fankhausert. A Fecske s Örömhír kis lapoknak van behozatali engedélye; valamint az isk. tanulók megjutalmazására szolgáló, jeleseinket

ábrázoló képecskéknél is. Az ifj. játékaikat összegyűjtve egy 10—12 K.-ás könyvben szintén be lehet szerezni itten. Lelkész s tanító s más intelligensebb leánykáink a nyár folyamán olcsó, kellemes s nekik való környezetben igénybe vehetik a balatonszárszói ref. ifj. üdülő telepét, honnan indítást hoznak haza, hogy a lelkészek s tanítók segítői, később önálló gyülekezeti munkások lehetnek. Ezidén 3 papeleányról tudok. Ezeket mind tekintetbe véve, ha szegényes viszonyaink miatt honi áruval nem tudjuk is kielégíteni a keresletet, de bőven fedezhetőek lesznek azok a könnyen behozható erdélyi s magyarországi árukból, így elesik a gömőri lelkészértekezlet indítványának az a része, hogy lelkészek munkájának megkönnyítése végett ilyen munkatervezet adattassék ki, mert erre még anyagi erőnk nincs; fenmarad azonban az a kivánalma, melyet az abauji előadó is sürget, hogy a belmissziói előadók jogkörének szabályozásával a belmissziói munka végzése is egységesen szerveztessék s ez fogja meghozni aztán azt is, amire ma még képtelenek vagyunk (mutatja a belm. pályatétel két évi meddősége) s az idő sincs rá megérve, hogy magunk készítsünk itthoni viszonyainkhoz alkalmazott belm. utmutatót. Lelkészeink, tanítóink közös, vállalt munkája, missziói lelkülete egymásután fogja leremni a szükségletet fedező enemű dolgozatokat, addig pedig kénytelenek vagyunk más kenyerére szorulni.

Indítványok:

1., VII—VIII osztályban a Heidelbergi Káté legyen a vallásitanítás anyaga, valamint a vasárnapi délutáni istentisztelet igehirdetésének tárgya legalább minden II—III-ik évben.

2. A belmissziói előadók hatás-s jogköre tisztázására egy bizottság küldessék ki.

3. Belmissziói tanfolyamok minden egyházmegyében, 2—3 csoportban, egy-egy gyűl. vendéglátásában tartassanak ez őszi s tél folyamán.

4. Junius hó végén s július elején pedig ifj. körzeti konferenciák, tudatosan megvont s előírt programmal, melyeken az egyes ifjusági körök beszámoljanak egymásnak a tél folyamán végzett munkáikról.

5. A pályatétel még egyszer tűzessék ki.

6. Külmisszióink ismertetése s ennek támogatására a vasárnapi délutáni perselyezés gyakoroltassék!

A reformáció évfordulójának ünnepélye a prágai MAK-ban.

A prágai magyar protestáns egyetemi ifjuság méltó keretek között ünnepelte meg a reformáció emlékünnepét, október 31-ét, a prágai Magyar Akadémikusok Köre klubhelyiségében tartott ünnepi összejövetelén. A nagyszámu

protestáns ifjuságon kívül ott voltak a prágai MAK vezetőségének részéről Papp László és Estók Gyula.

Ónody Zoltán megnyitó beszédében kifejtette október 31 jelentőségét, majd egy percnyi ünnepélyes felállást indítványozott. Ezután Csonotos Bertalan, tanárjelölt mondott magas szárnyalású imát. Majd Ónody Zoltán részletesen kifejtette a csehszlovákiai magyar protestáns egyetemi ifjuság jelenlegi helyzetét és azon valláserkölcsi feladatokat, melyeket ezen ifjuságnak el kellene végeznie az egyetemes kisebbségi magyarság érdekében. Éles szavakkal mutatott rá arra, mennyire lehetetlen állapot az, hogy a csehszlovákiai egyetemi városok protestáns intellektueijeinek nincs módjukban magyar nyelvű istentiszteleteket hallgatni és hogy ezáltal mennyire elfejldnek a vallástól és valláserkölcsi felfogástól, amely pedig szerinte a kisebbségi magyarság boldogulásának egyik előfeltétele. Felszólította a jelenlévőket, járuljanak hozzá egy baráti protestáns kör megalakításához, melynek feladata lenne mindenek előtt a protestáns egyetemi ifjuság lelkigondozásának lehetővé tétele és az egyetemes magyar munka valláserkölcsi alátámasztása.

Ónody Zoltán előadása nyomán az általa felvetett problémákról széleskörű vita indult meg, melynek folyamán felszóltak Csontó Menyhért, Papp László, Schmägner László, Ferenczy Tibor, Rázsó Béla, Estók Gyula, Sipos István, Megyesi Zoltán és Szőnyi László. Az összejövetel a felszólalások konklúziójaként elhatározta, hogy a közel jövőben lehetővé teszi egy protestáns hitbuzgalmi kör megalakítását, amelynek azonban a vita folyamán kialakult egyhangú vélemény szerint nem szabad a magyar főiskolás kulturmunka felekezeti megoszlásához vezetnie. A jelenlévők elhatározták, hogy nemzeti kulturmunkájukat mindenkor a magyar egység jegyében megindult Széchenyi mozgalomban fejtik ki, amely mozgalomnak százszázalékos hívei. Sőt munkájukkal azon lesznek, hogy megteremtsék a felekezeti és osztályellentéteket megoldó osztatlan magyar kisebbség eszméjét, a krisztusi életfelfogás és idealista világnézet jegyében. A megalakítandó protestáns vallási körnek épen ennek érdekében kell pozitív valláserkölcsi munkát kifejtenie.

Az összejövetel végül is az előkészítő munkálatok elvégzésére egy hat tagú bizottságot kért fel, melynek tagjai: Ónody Zoltán, Csontó Menyhért, Ferenczy Tibor, Kulcsár Ernő, Sipos István és Szőnyi László.

A fentiekkel kapcsolatban nem lesz érdektelen rámutatnunk arra, hogy Ravasz László püspök ugyanaz nap ugyanazon órájában hasonlóan nyilatkozott Budapesten a Vigadóban rendezett reformáció-mlékünnepen.

„Aki egy nemzet hőseit, történelmi kincseit felekezeti szerint kontingentálja és ezen az

alapon a vele nem egyezőt a történelemből, a magyar nemzet nagy erkölcsi értékállományából ki akarja tudni: nemcsak magát teszi szegénnyé és nyomorulttá, hanem a világon a legnagyobb destrukciót végzi."

„Nem az mozditja elő a felekezeti békét, ha minél közömbösebbek leszünk saját egyházunkkal szemben. Aki erősen áll hitében, az tud tünni és megbocsátani. Nagy dolog a politika, a hagyomány, de a legnagyobb a lélek, amely teremti a világot is, amely egyedül tud átsegíteni minket a válságokon."

Problémáink.

Egyetemes egyházi névtár. Az állami statisztikai hivatal a legutóbbi népszámlálás adatait szörványosan kezdi nyilvánosságra hozni. Ha talán még nincs is feldolgozva teljes egészében minden adat, bizonyára nem sok idő kell hozzá, hogy ez a munka befejeződjék.

Egyetemes Konventünk az annyira szükséges és nélkülözött egyetemes egyházi névtár kiadását a népszámlálás adatainak megjelenési idejére halasztotta. Hogy minél előbb rendelkezésünkre állhasson az új Névtár, nem lenne-e célszerű az előkészületeket már most megtenni hozzá (adatgyűjtő-ívek kinyomatása és szétküldése, stb.)? S hogy minél több szolgálatot tehessen, nem lenne-e célszerű majdan boríték (cim) lapjának belső oldalán: *emlékeztetőt* közzétenni a *határidőhöz kötött lelkési hivatalos teendőkre* vonatkozólag, miként az a tisztáninzeni e. ker. 1910 es Névkönyvében is található. (?) A jórend kedvéért nem ártana ezeket pontosan összeírni.

— r — a.

Irodalom.

Az ifjuság ír. I. Domján János: A Deuteronomium kultuszi törvényei. Budapest, 1932.

Ugy tudom: doktori értekezés, mindössze húsz oldalas füzet a sokatvitatott tárgyban, már ezért is érdemes felőle megemlékezni. Az írásban azonban az új teológus nemzedékünk szólal meg, a huszéveseké s az író a magyar református teológia új munkásainak egyike. Nemcsak egyszerű tudományos részletérdeklődést mutat és fejez ki tehát egy-egy ilyen, vagy más értekezés. Hanem többet és mást. A több és más ennyi: ez az értekezés dokumentum arra, hogy az új magyar református teológus nemzedék nem szakít az atyák életprogramjával, hanem hozzájukcsatlakozón, amennyiben teológus, tud és igyekszik kötelességszerűen Anyaszentegyházért írásban is dolgozni. Ez a bizonyíték keresztyéni, vagyis nem választja szét a keresztyén elméletet és gyakorlatot, mivel összetartozó. Ezt a nehéz s épen azért nemcsak szép,

hanem döntő elvet sikerül megoldania összhangzatosan Domján Jánosnak. Hogyan? Tárnyi felkészültségével és keresztyéni kegyelettel, mely munkájában vezet.

A tanulmány a Deuteronomium következő részeivel foglalkozik sorrendben: 12:1—27., 14:22—29., 15:19—23., 14:22—26., 26:15., 16:1—17., 12:1—26., 18:1—8. vv. Ezeket analizálja pontos, tudományos, tehát tárgyilagos színvonalon, a mai ótestamentumi tudományoknak megfelelően. Analízisében nemcsak száraz nyelvtani tényekre terjeszkedik ki, hanem lélektani, történeti, összehasonlító és hébervallástörténeti, továbbá kulturtörténeti szempontokat is érvényesít. Ez a többszempotuság azonban nincs dolgozatának hátrányára, sőt tételeit elfogadhatóvá teszi, mivel közelebb hozza az olvasóhoz vagy bírálóhoz. Jellemző az értekezésre, hogy a mai Deuteronomiumra vonatkozó teológiai irodalom egészében tájékozódott a szerző és éles, tisztá. keresztyéni ítélőképességgel ismeri fel azokat a tényeket, melyek bizonyosaknak mondhatók. Mert kétségtelen, hogy a Pentateuchusra, különösen pedig a Deuteronomiumra vonatkozóan teológiánk nem mondta és egyhamar nem is fogja kimondani a megnyugtatóan biztos és kielégítő döntést.

Az értekezés megoldása nem a régi és általánosan ismert, vagyis hogy a Deuteronomium kultuszi törvényeinek célja: az istentisztelet központosítása. Megoldásában nem veszi át Hempel 1914-ben megjelent könyvében kifejezett összehasonlító irodalomtörténeti és vallástörténeti tényekre támaszkodó feltevését sem, mely szerint a Deuteronomium törvényeinek egy része az óskánaánita szokásjogból kölcsönzött, de később a jáhvizmus átalakította természetének megfelelően. Keletkezési idő Hempel szerint: a bírák korától Salamon királyságáig terjedő korszak.

A Deuteronomiummal szemben a legszélsősebb fekvést Hölscher német teológiai tanár állítja fel, huszas éveink legelején. Szerinte a Deuteronomium kultuszi törvényei nem Józsiás korából származnak, hanem a fogság idejében, körülbelül 500-ban keletkeztek, az idegenben levő papok álmódoszásait tartalmazzák a visszatérő új gyülekezettel kapcsolatban. Domján értekezésének eredménye: a Deuteronomium kultusztörvényeinek célzata van és ez: „a jáhvekultusz tisztaságának biztosítása és öntudatosítása.” Ez több és valószínűbb az egyszerű és egyszeri kultusztisztogatásnál. Nézetét nem egészében, hanem csak részleteiben Smend, Kittel, Steuernagel és Welch kutatásaival támasztja alá. Így állapítja meg, hogy keletkezési ideje hosszu: az első királyoktól, sőt még előbből is, egészen a fogság utániig lenyúló korszak.

Fell kell jegyeznem a tanulmány másik jellemzőjét: a keresztyéni pietást, mellyel a szerző kezeli az Ó-Testamentomnak ezt a részét. Mind-

végig látható, hogy theologus nyilatkozik meg az egyes nehéz, nemcsak nyelvészeti, történeti, hanem theologiai kérdésekkel kapcsolatban. Ez a keresztyén kegyelet jelöl határt a vizsgálat elé, szabályozza az értelem irányát és meghuzza a mitől-meddiget. Nem visszatartó művellet ez, mely a szabadvizsgálat elé gát, hanem helyesen jelzi az igaz utat: csak az Írás külső, betű szerinti története eshetik vizsgálat alá és nem a belső.

Domján János tanulmányát minden theologus épüléssel olvashatja el, mert nemcsak a szakembert érdeklő módon írott; érdeme: theologus műve, aki azonban szakember is. Az értekezés a magyar református ótestamentomi szegényesen-kevésgyümölcsű theologiai irodalmunkban gyarapodást jelentő, korszerű, igaz munka.

Pozsony, 1933. X. 2.

Narancsik Imre.

H I R E K

— **Luther Márton** születésének 450-ik évfordulóját ünnepli e napokban a protestáns világ. A Protestáns Szemle Luther számot adott e hónapban, amelyből a Dr. Kapi Béla magyarországi evangélikus püspök avatott tollából megjelent tömör méltatást vezető helyünkön tárjuk olvasóink elé. A protestáns szolidaritás megköveteli, hogy mi, a kálvini reformáció hívei se menjünk el kegyeletes megemlékezés nélkül a nagy reformátor születésének 450 ik évfordulója mellett.

— **Reformációi emlékűnnep.** Méltóan ünnepelte meg a reformáció emléknapját a páskaháza ref. egyház. D. e. 10 órakor ünnepi istentisztelet. D. u. 2 órakor reformációi emlékűnnepély a templomban a következő műsorról: 1.) Gyülekezeti ének 185 dics. 1—2 vers. 2.) Imádkozott és alkalmi igehirdetést tartott Csontos László helybeli lelkész. 3.) Stowell c; Pásztorunk a Jézus. Énekeite Zsoldos Juliánna. 4.) Porkoláb Gy: Október 31-én. Szavalta: Máté Gyula. 5.) Cálvin Jánosról. Előadást tartott a lelkész. 6.) Erős várunk nekünk az Isten. Kétszólamban énekelték az iskolásgyermekek. 7.) Szalay M.: A reformáta. Szavalta: Zsoldos Rózsi. 8.) Frances G. J.: Fogjad kezünk. Énekelt: Virág Juliánna. 9.) Lampérth G.: A gályarab. Szavalta: Simon Sári. 10.) Gyülekezeti ének 186 dics. 1. vers. Az istentisztelet tartása természetesen magával hozta, nemcsak az iskolásgyermek szokásos, hanem az egész gyülekezet ünnepi munkaszünetjét.

— **A Kárpátaljai Egyházkerület** kiadásában most jelentek meg azok a „Nőszövetségi Előadások“, amelyek a nagypaládi és bátyui konferenciákon elhangzottak 1931 és 1933-ban. A füzetet Bertók Béla püspök előszava vezeti be s azt követi Nagy—Iday Ferencné, dr. Buday Istvánné, Hokky Károlyné, Szabó Sándorné 2—2 előadása; melegen ajánljuk különösen az asszony- és leánykőri munka iránt érdeklődők figyelmébe. Ára 2 ék. kapható a kárpátaljai iratterjesztésnél.

— **Uj ifjusági lapot** indított meg Tóth Kálmán ref. s. lelkész „Református Ifju“ címen. Megjelenik havonta július és aug. kivételével, előfizetési ára egy évre 10 ék. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Komárom Kiscsapó utca 12. A kis lap—ha a részvéttenség meg nem öli—bizonyára hasznos eszköz lesz az ifjusági munkában.

— **A keresztyén diákszövetség** világkongresszusa szeptember 6—14-ig tartotta gyűlését Jáva szigetén. A nagy része Indiából, Kinából és Japánból gyűlt össze.

— **Az Ifjusági Keresztyén Egyesületek világszövetségének** Imahete 1933 november 12—18-ig lesz megtartva.

— **A tiszántuli református egyházkerület** nov. 21-én tartja évi rendes közgyűlését. Nov. 20-án esperesi értekezlet lesz.

— **Kálvin János** fellépésének 400-ik évfordulóját ünnepelte meg a budapesti józsefvárosi gyülekezet november hó 1-én a Salétrom-uccai templomban, ahol Szabó Imre tartott előadást.

— **A C. E. Világszövetség** vezetősége elhatározta, hogy legközelebbi világgyűlését Budapesten tartja 1934 augusztusában.

— **Birói ítéletek.** Persze Angliában történtek. A bíró elé a saját fia került zsebtolvajlásért. A bíró szabályosan megtartotta a tárgyalást és a fiát 12 hónapi kényszermunkára ítélte, önmagára pedig 10 font pénzbüntetést szabott ki, mert fiának a nevelésénél — amint az ítélet mondja — nem járt el azzal a szigorral, amit minden apának tanusítani kell könynyelműsége hajló fiával szemben. — Egy angol törvényszéki elnököt esti gépkocsizása alkalmával a rendőr megállított és figyelmeztette, hogy kocsijának a hátsó lámpását nem gyújtotta meg. A bíró megköszönte a figyelmeztetést, eljárást indított maga ellen és pénzbüntetésre ítélte önmagát.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA VeiKé
Kapušany” címre küldendőek:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csiCserf
lelkészi hivatalhoz küldendőek.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Ifjuságunk gondozása.

Régen nem érte már fájdalmasbb ütés a lel-
kemel annál, mint amit éreztem, amikor elol-
vastam azt a tudósítást, amelyet a reformáció
évfordulójának a prágai M A K ban való meg-
ünnepléséről küldött be lapunkhoz egyik egve-
temi ifju. Mert bár örvendetes volt tudni, hogy
a prágai protestáns egyetemi ifjuság nem ment
el kegyeletes megemlékezés nélkül a vallás és
gondolatszabadság nagy emléknapja mellett, de
százszor lehangolóbb és fájdalmasabb volt érezni,
hogy ezek a derék ifjak mennyire magukra
vannak hagyatva abban a számukra idegen kör-
nyezethen. Azt írja a tudósítás, hogy az ünne-
pély szónoka „éles szavakkal” mutatót rá arra
a lehetetlen állapotra, hogy a cseh-szlovákiai
egyetemi városok protestánsainak nincs módjuk-
ban magyar nyelvű istentiszteleteket hallgatni s
emiatt elszoknak a templomtól s valláserkölcsi
életük a legnagyobb veszedelemben forog. Ab-
ban a környezetben, ahol annyi mételyező, az
Istentől s az egyháztól elidegenítő hatás éri
nap-nap után lelküket: ott élnek magukra hagy-
va, hogy prédái lehessenek a legveszedelmesebb
destruáló áramlatoknak. Az ünnepély szónoká-
nak az a felszólítása, hogy a protestáns egyete-
mi hallgatók járuljanak hozzá egy baráti pro-
testáns kör megalakításához, *amelynek feladata
lenne mindenek előtt a protestáns egyetem ifjuság lel-
kigondozásának lehetővé tétele*: a legsúlyosabb vád,
ami egyet. egyházunk ellen 15 év óta elhangzott.

Az unalomig ismételtgetjük, hogy az ifjuság-
tól függ a jövő s ha őket elveszítjük, elvesztet-
tük jövőnket is, de hogy tegyünk is értük va-
lamit, hogy gondoskodjunk arról, hogy a miénk,
az egyházéi maradjanak: ez már tull esik a be-
széden, a cselekvés zónájába tartozik, ami nem
a mi terrénumunk.

Panaszkodunk, hogy intelligenciánk nem jár
jó példával elől az istentiszteletek látogatásában.
Hát bizony, ha az egyetemi évek alatt nincs
alkalmuk az Igét hallgatni, urvacsorával élni,
nem csoda, ha kissé elszoknak az istentiszteleti
cselekmények gyakorlásától.

Azt hiszem, senki sincs egyetemes egyhá-
zunkban, aki egyet nem értene velem, amikor
felemelem sürgető szavam az ifjuság megmen-
tése, gondozása érdekében. Gondoskodunk kell
haladék nélkül egy megfelelő ifjusági munkásról,
akinek feladata lenne, hogy a főiskolai ifjuságot
a különböző városokban rendszeresen látogassa,
vallásos szükségleteiket ellássa, őket vallásos
egyesületekbe tömörítse s velük állandóan és
rendszeresen foglalkozzék.

Persze, a kérdésnek megvan a maga anyagi
nehézsége. S ennek a nehézségnek nem a sze-
génységünk a főoka, hanem valami egészen
más. Agyrendszerünk az utolsó négy évtized
alatt csodálatos változáson ment keresztül. Már
magunk sem tehetünk róla, de ha az egyházi
élet bármely területén új munkás beállításáról
van szó, a kényszerképzetek makacsságával tolul
azonnal előtérbe a kérdés: lehet-e számára
kongruát kieszközölni? Ha erre nem mutatkozik
lehetőség, akkor meg sem próbálunk egy lépést
is tenni, mert e nélkül a mankó nélkül mi már
a megmozdulásra teljesen képteleneknek érezzük
magunkat.

Ennél a kérdésnél azonban kivételt kell ten-
nünk, el kell dobnunk a mankót s a lehetősé-
gek összes módozatait ki kell meritenünk
a szükséges anyagi feltételek előteremtésére,
hogy a református egyetemi ifjuságot nemcsak
megtartsuk az egyház számára, hanem hogy őket
az egyház tette-és áldozatrakész világi vezé-

reivé neveljük. Ha megfelelő, rátermett és buzgó munkást tudunk erre a munkamezőre állítani, a díjazására fordított összeg a legjobb befektetés, amit az egyház egyáltalán investálhat, még ebben nagy gazdasági leromlásban is.

Hisszük, hogy az Egyetemes Konvent legközelebbi ülésén foglalkozni fog e kérdéssel s megtalálja a megoldás módját is.

(Ms.)

A Pribina-keresztyénség.

Irta: *Haraszty Károly.*

Pár hónappal ezelőtt folytak le a *nyitrai Pribina-ünnepségek*. A nagy ünnep politikai részével nem foglalkozom. Annak ecsetelése és taglalása nem a mi lapunk feladata. Mi az ünnepségek okát a hiteles történelmi távlatba helyezzük, a meg nem hamisítható ezredéves multba, mely így tisztán kiemeli előttünk *Pribina* (más olvasás szerint: *Privina*) alakját.

Történelmi tény, hogy Pribina Mojmirnak volt fejedelemtársa 830 körül. A két pogány szláv fejedelem azonban nem egyezett egymással. Mojmir harcosabb, kegyetlenebb, pogányabb volt Pribinánál. Ez utóbbi puhább, miáltal készségesebb befogadója is lett a keresztyén tanoknak.

A IX. század elején (829-ig) az egész *Avarország* (Avarial) három egyházmegyére volt felosztva: a *salzburgira*, mely érseki rangra emeltetett; az *aquileaira* és a *passauira*. „A passauai egyházmegye a Rábánál kezdődött, joghatósági területéhez tartozott a Duna itteni szakaszának mindkét partja s a folyó balpartjától felnyult e terület a távol észak ismeretlenebb tájai felé.” A IX. század elején, 830 körül, amint már említettem is, a Pozsony, Nyitra, Bars, Trencsén megyék területén *Nyitra* székhellyel *Pribina* uralkodott. Ez a *Pribina*, mint puhább természet, nem tudott ellenállani a ker. tanoknak s készségesebb szimpátiával nézte a frank-német császárok felsőségre való törekvését, kik fegyverrel hódították meg a pápa lelki alattvalóivá a birodalmukkal szomszéd pogány szláv népeket s ezekre később igényt is tartottak. Ez a szimpátia lett *Pribina* balsorsának előidézője. *Mojmir*, a keményebbkötésű pogány, ki függetlenség után vágyott s nem nagyon akarta nyakát a hűbérjárom alá engedni, ellenséges szemmel nézte *Pribina* puhaságát s a keresztyénséggel való érzelmi játékát, ...pogány harcosaival kiveri nyitrai hadszállásából és végül egész birodalmából Pribinát, ki övéivel a Dunántultra menekül s a keresztyén *Jámbor Lajostól* kér védelmet és szállást. A frank király előrelátó politikájában kész szíveséggel fogadja a menekülőt és népét. A Balaton délnyugati partjain letelepíti őket; oktatja a keresztyén

hitben és a menekülők „a jámbor fejedelem öröme meg is keresztelkednek”...

„A salzburgi érseki széken akkor *Adalram* ül, szt. Rupert méltó utódja, ki elszánt lélekkel fog azon vidék megtérítéséhez, melyről Pribina körülményes felvilágosítást adhatott.”

A térítés fegyveresen is történik. A kemény pogány, *Mojmir*, megpuhul és akarva nem akarva, megadja magát... „A térítés munkájában... maga a metropolita *Adalram* érsek személyesen vesz részt, dacára, hogy e terület, az előbbi fejedelmi intézkedések szerint, szuffragáneusának, a passauai püspöknek volt az egyházmegyéje. *Sőt az új területen maga szenteli fel az első egyházat, a mai Nyitrán.*” (821—836 között). *Pribina* „puha” személye s viszonytársaságos sorsa indította meg tehát azt a folyamatot, mely keresztyénné gyurta át egy a délre menekült, mint az északon maradt szláv (nem szlovák!) testvéreit, fajrokonait. A Dunántul könnyebben ment a dolog, mert ezidőben az már nagyrészt keresztyén volt, sőt a krisztusi tudománnyal még az *avarvilágban* ismerkedett meg annak autochton lakossága. Sőt, Krisztus keresztye *Pannónia* déli sarkán már akkor ragyogott fel *először*, mikor szent hitünk Mesterének közvetlen tanítványai még éltek. *Szirmium* püspöki széke szent életű főpásztorával *Európa középső* tájain az elsők között *legelső*. A keresztyénség tért hódított az egész Pannóniában, a Dunántulon s *Marcus Aurelius* secundo legio adjutrix, mely erre felé vitézkedett, keresztyénekből állott.

Nem igaz tehát a „*Szlov. Východ*” ama kijelentése, *Nyitrát* illetőleg, melyet macskakörmök között hoz, mint az: „*Osservatore Romano*” szavát: „*Pred tisícimi rokmi tu Pribina založil prvý kresťanský kostol v strednej Európe...*” (1933. 184 sz.) *Ipolyi Arnold* egyik jeles művében így ír *Pribina* dunántuli tevékenységéről: „Ugyanott és lehet, hogy *szintén a régi korbéli keresztyén egyházak romjain* emeltek általa (t. i. Pribina által) újabb jelentékeny templomok. Mert a nemrég megkeresztelkedett főnök proselytai buzgalommal számos, mintegy 30 egyházat épít birtokán...”

Pribina északi működése *Mojmir* ellenséges magatartása miatt lehetetlenné vált s emiatt *erősen kétkem*, hogy a szóban forgó *nyitrai templom építését de facto Pribinának tulajdonítsam-e*, vagy pedig a megjuhászított *Mojmirnak*, ki az apostolkodó *Adalram* igyekezete folytán vetette meg az alapját a kis keresztyén istenházának?!... *Pribina* szorult helyzete s hánytvetett élete, különösen északon, továbbá *Adalram* érsek az ügybe való bekapcsolódása indokoltá tesz kételyemet. Ha a templom *Pribina menekülése előtt* épült, kötve hiszem, hogy kikerülte volna a pogány *Mojmir* haragját. Ha pedig, a menekülés *után* emelkedtek fel falai... akkor korántsem viselheti a „*Pribina temploma*” ne-

vét... Már pedig a templom *Methód* idejében is szerepel, tehát építési idejét *Mojmir* idejébe kell helyeznünk, kinek többé már nem nagyon szurhatta szemét a kereszt, *Adalram* buzgósa folytán.

Mojmirt e toleráns viselkedésre egyébként is rákényszeríthették a hatalmas ker. szomszédok is. Az északi térítés üdvös folyamata *Pribinánál* kezdődik s *Adalramon* keresztül *Mojmir* pogányságának betörésével a *nyitrai templomépítéshez vezet*. Így érthetővé lesz a ködös probléma!...

S egyébként is figyelemreméltó a két vidék (északi és déli) akkori ker. ábrázata is. A balatonmelléki *Pribina* szlávok ker. kulturája teljesen frank-germán jellegű *Methód* fellépéséig. Északon csak részben az s csakis a lapályos részeken hódít a kereszt hatalma. *Nyitrától* feljebb a pogányság sötétsége honol. Az északi szlávok nagy tömege irtózik még a keresztvíztől, ... és talán titkon, gyűlölve a frank-germán befolyást... *Konstantinápoly* felé orientálódik... és feltűnik a láthatáron *Cirill* és *Methód* alakja! Szereplésüket ismerjük...

Szvatopluk halála után szétesik a nagymorva birodalom. A nép egy része a pogányságba sülyed vissza... a kereszt diadalmát csak a megtérő *magyarok* segítik elő ismét és állandósítják meg. Hogy a pogányságba való visszazuhanásnak nem a magyarok voltak az okai, az ujabban *Alapy Gyula*: „A morva-cseh és magyar irintkezés...” című cikkéből is kiérezhető. (Nemzeti kultúra. Itt kívánom megjegyezni, hogy *Alapy Gyula* az a nézete, hogy a prágai püspöki egyházmegye területének határai mélyen belenyúltak az akkori nyugati Magyarországnak belsejébe, — *téves* !!)

Az a „*Privina-templom*”, mely ma a *nyitrai csucsives katedrális* mellett áll, nem azonos az eredeti *Pribina* templommal. Ennek építési ideje a későbbi korban keresendő. (XIII. XIV körül).

Összefoglaló jelentés

az *Ungi Segélyegylet (U. S. E.) 10 évi működéséről (1923-1933)*
(Tájékoztatásul az egylet tagjainak, meg másoknak is.)

Tíz évvel ezelőtt, tehát abban az időben, amikor még épen hogy átestünk annak a nehéz időszaknak megpróbáltatásán, amelyet az 1919-21. évek *kongruátlansága* minden református lelkes családra nézve jelentett, egyházmegyei havi értekezletünkön sok szó esett egymásközt való beszélgetéseinkben a magunk sorsáról, meg arról a tarthatatlanul súlyos és kilátástalan helyzetről, mely elhalálózásunk esetén árvamaradó családunk sorsa lesz.

Akkor még nem volt meg a mai állami nyugdíj és özvegyeinknek sem volt egyéb se-

gélyre kilátásuk, mint a régi u. n. országos nyugdíjintézet évi 1500 koronás járulékára, amelyet b. e. *Idrányi Barna* úr, mint a nyugdíjintézet lelkes és fáradhatatlan vezetője sok-sok fáradtsággal és utánjárással biztosítani tudott. Ez a „nyugdíj” havonként 125 koronát és minden kiskorú gyermek után még 16'60 koronát tett ki. Ez sem volt feltétlenül biztosítva, mert a nyugdíjintézet alaptökéje az államfordulatkor elveszett, devalválódott, a tagok fentartói járuléka pedig, épen a kongruátlanság miatt csak igen gyéren folytak be.

Hozzávettük ennek meggondolásához azt a tényt, hogy a családunk sorsa épen abban a pillanatban a legszálnalomraméltóbb, amikor Isten akaratából örök álmra hunyjuk le szemünket, mert nemcsak a család fenntartó oszlopa dől ki velünk, hanem épen az esetleges betegség folytán a gyógykezelés és a temetés költségei címén egy nagy tehertétel, nyomasztó adósság is marad az árvaság és a fent ismertett bizonytalan „nyugdíj” száraz kenyere mellé.

Ezért határoztuk el egy olyan segítő egyesület létesítését, melynek az legyen a feladata, hogy épen ebben a nehéz órában,—tehát közvetlenül a halál bekövetkezésekor— minden körülményes utánjárás nélkül, egyszerű értesítésre, számbavehető komoly összeggel nyújtson segítséget annak a családnak, amelyet a megpróbáltatás ért. Ezt a feladatot a kölcsönös segítség szociális elve alapján kívántuk megoldani és a megoldás olyan szépen sikerült, miszerint, 10 év tapasztalataira hivatkozva bizonyíthatjuk, hogy nem egy esetben *1-2 órával a halál bekövetkezése után már* a gyászoló család kezében volt a kiutalt segély teljes összege.

Egyesületünk régi tagjai előtt közismert dolgokat mondok itt el, de mégis szükségesnek látom elmondani az ujabban tagok és főként azoknak a kedvéért, akik a mi elgondolásunkat, esetleg annak csak egyes részleteit, talán más viszonyok között és változott formában, de hiszem, hogy a mienknél nem kevésbé áldásos eredménnyel, a maguk körében is megvalósítani kívánják.

Elhatározásunk megvalósításánál az volt a kiindulási pont, hogy az egyesület tagjai a megszervezkedés után (70 tag) elhatározták és *meg is tették* a segélyezés fedezetéül szolgáló első 100 koronás részlet befizetését a következő szabályzat értelmében:

Az Ungi Református Egyházmegyei Segélyegylet alapszabályai.

1. Az egylet célja: a tagok elhalálózása esetén azok családjának kölcsönös hozzájárulás útján való egyszersmindenkori segélyezése.

2. A segélyezés úgy történik, hogy az egyleti tag halálakor bármely lelkes hivatatos értesítésére kifizet az Ungi Református Egyházmegye pénztára a temetkező család kezeihez any-

nyiszor 100 koronát, ahány élő tagja van a segélyegyletnek (100 (n-1)).

3. a) A segélyegylet *kötelezett tagja az egyházmegyében szolgáló minden rendes lelkész és tanító;*

b) tagok lehetnek az egyházmegye világi tisztikarának tagjai, továbbá az egyházmegyébe kebelezett helyettes- és segédlelkészek és tanítók, valamint az olyan állami tanítók is, akik kántorságot végeznek: azon esetben, ha belépésüket az egyházmegye Lelkész és Tanító egyesület elnökénél kötelezőleg bejelentik és magukat a tagok nyilvántartásába felvétetik.

c) tagja lehet a segélyegyletnek más egyházmegyéhez tartozó rendes lelkész és tanító is, ha ez irányu kérelmüknek az egyházmegye Lelkész-és tanító egyesület közgyűlése viszonylagos szótöbbséggel helyt adva: ilyenekül felvétetnek.

d) tagja marad a segélyegyletnek azon más egyházmegyébe költöző, vagy nyugdíjba vonuló lelkész vagy tanító is, aki tagsági hozzájárulást már fizetett, a tagok közül való kilépését be nem jelentette és tagsági kötelezettségének továbbra is eleget tesz.

e) ha a tagok közül valamelyik tanító állami tanítóvá lesz, tagsági jogát továbbra is megtarthatja.

f) ha a segélyegylet valamelyik, egyházmegyénk kötelékéből kilépő tagja tagságáról lemond: kártérítésre igénye nincs.

4. A tagok köteleossége az egylet valamelyik tagjának halála eseten, az azt követő félév (január, vagy július) elejéig (15-ig), halálozásonként 100—100 koronát az ungi egyházmegye pénztárába befizetni.

5. Késedelemért kamat fizetendő.

6. Tartalékalap létesítésére visszatartandó a 8 első halálesetnél 700, 600, 500, 400, 300, 200, 200 és 100 — összesen 3000 korona.

7. A tartalékalap az ungi egyházmegye pénztárában „Egyházmegyei Segélyegyleti Tartalékalap” címen kezelendő.

8. A tartalékalap rendeltetése az, hogy ha valamelyik egyházmegyénkbeli lelkész vagy tanítói állás az egyesületi tag halálakor betöltve nem volna és emiatt a tagsági járulékokban hiány mutatkozik, ezt a hiányt a tartalékalap fedezi.

9. A segélyegylet feloszlása eseten a tartalékalap az egyházmegyei lelkészi özvegy árva gyámintézetre száll.

10. Ha a segélyegylet valamelyik tagja egyes örökösök (özvegy, gyermekek, munkaképtelen és vagyontalan szülők) hátrahagyása nélkül halna el, a segélynek a temetési költségek levonása után megmaradó része: a tartalékalapot illeti.

11. A segélyegylet ügyvezetője: az egyházm. gyámintézeti pénztár kezelője, aki az egylet működéséről az em. lelkész és tanítóegyesület közgyűlésének jelentést tesz.

12. A tagok névsora az em. jegyzőkönyvben évről-évre nyilvántartandó. (Folyt. köv.)

Az Ifjusági Keresztyén Egyesületek Világszövetségének Imahete.

A Világszövetség az elmúlt héten tartotta meg szokásos imahetét. Az imahét programja a következő volt: **Krisztus ami egyetlen Urunk.** Vasárnap, november 12-én: *Sóvárgó világ.* Bibliaolvasás: Zsolt. 42: 1—2; Ézsaiás 64: 1—11; Róm. 8: 19—23; Jel. 21: 1—3 Imádkozunk: Hogy a keresztyén Leányszövetséget, a keresztyén Világ Diákszövetséget s a rokon keresztyén mozgalmakat Isten használja fel minden nép és nemzet ifjuságának megsegítésére és vezetésére; hogy mindbátrabban teljesítse történelmi misszióját a mai idők hallatlan kétségei, bizonytalanságai és zavarai közepette, igyekező az ifjuság életének minden vonatkozását a Jézus Krisztus megtartó evangéliumának uralma alá állítani. Hogy ami mozgalmaink jobban megismerjék Istent.

Hétfő, november 13-án: *Ő eljött.* Bibliaolvasás: Fil. 2: 6—7; I. Kor. 1: 23—25; Ján. 1: 14—18; II. Kor. 4: 6. Imádkozunk: Hálát adva Istennek a Nigériában működő egyesületért, amelynek tagjait az alapítástól erősítette az Ur, kérve az egyesület evangélizáló munkájára gyümölcsözést, a tagjait összetartó hitnek és szeretetnek további gyarapodását, mohamedán környezetére való hatását. Megemlítve Isten előtt Afrika ifjuságát és a közötté végzett munkát az egyes országok szerint; Egyiptom, Tunis, Algier, Marokko, Liberia, Kamerun, Gabun, Senegal, Togo, Sierre Leone, Dél-Afrika, Kelet-Afrika, Madagaszkár. Hogy ami mozgalmaink jobban szolgálhassák Isten országát.

Kedd, november 14-én: *Ő megkísértett.* Bibliaolvasás: Luk. 4: 1—13; Luk. 22: 42; Zsid. 2: 14—18. Imádkozunk: Az Észak-Amerikai Egyesült Államok IKE-eiért, hogy a Lélek megújító ereje által fiatal embereket Jézus Krisztusban mind mélyebben való meggyökerezésre tudjon vezérelni. Amerika többi részeiben folyó egyesületi munkáért: Kanada, Uj-Fundland, Mexikó, Barbados, Jamaika, Brit-Guyana, Porto-Rico, Dél-Amerika, Argentina, Brazília, Chile, Peru, Uruguay. Hogy ami mozgalmaink és ifjuságunk el ne tévelyedjenek a mai világ utvesztőiben.

Szerda, november 15-én: *Ő engedelmes volt.* Bibliaolvasás: Márk. 3: 34—35; Zsolt. 40: 7—9; Máté. 5: 43—45; Márk. 8: 34; Fil. 2: 8; Máté 6: 24. Imádkozunk: Mozgalmunknak a mindennapi életben megnyilvánítandó igazi keresztyéni engedelmességért. A szentföldi népek és fajok, felekezeti és politikai pártok közötti békéért. Az Indiai IKE ért, hogy a külföldi titkárok visszavonulása által okozott változások és a jelen évben érvénybe lépett új szabályzat az ifjuság javát szolgálja és alkalmas legyen a megbékéltetés s nevelés munká-

jára. Kína ifjúsági egyesületeiért, hogy a nemzeti csapások és veszedelmek, egyben azonban nagy lehetőségek idejében az ország tanult ifjúságának erkölcsi szilárdságot, ujjáépítő szolgálatot nyújtson, különösen a kedvezőtlenebb helyzetű földműves vidékek és ipari központok ifjúságának. A többi ázsiai ifjúsági tagozatok munkájáért: Burms, Ceylon, Maláji államok, Iziam, Japán, Korea, Szíria, Mezopotámia területén. Hogy mozgalmaink Krisztus testének szervezetében erősek tudjanak lenni.

Csütörtök, november 16-án: *Ó szenvedett.* II. Móz. 3. 7—8; Luk. 9: 58; 12: 49—51; Ján. 12: 23—28; Márk 15: 34; II. Kor. 1: 3—7. Imádkozzunk: Kérve a Szentlélek ajándékát az Ausztráliában működő vezetőkre, hogy Urunk hűségese tanubizonyságai legyenek és erőt nyerjenek a fiatalberek megnyerésére. Az Oceániában folyó egyesületi munkáért: Holland Kelet India, Fidzsi-Szigetek. Új Zeland, Hawai és Filippiszigetek területén. Hogy ifjúságunk ne csak felismerje, de szolgálja is a maga sajátos feladatait egyházunkban.

Péntek, november 17-én: *Ő győzött.* Bibliaolvasás: Ézs. 53: 11—12; Ján. 12: 31—32; 16: 33; 19: 28—30; Ef. 2: 13—14; Gal. 3: 28. Imádkozzunk: A dán, svéd, norvég, eszt, lett, lengyel, holland, német, svájci, skót mozgalom vezetőiért és önkéntes munkásaiért. Babos Sándorért és munkájáért, egyházunk összes külföldi missziói tevékenységéért.

Szombat, november 18-án: *Ő él.* Bibliaolvasás: Zsid. 13: 8; Ján. 4: 14; 11: 25; 14: 6—9; 15: 5; Kol. 1: 16—20. Imádkozzunk: A belga, itáliai, portugál, spanyol, csehszlovákiai, magyarországi, jugoszláviai, ausztriai, bulgáriai, romániai, görögországi, törökországi, franciaországi, máltai és gibraltári mozgalmakért. Gyülekezetünk, környékünk, egész egyházunk keresztyén ifjúsági munkáiért, a leányok és fiuk között.

H I R E K

— **Értesítés.** Lapunkba szánt pályázati hirdetések, rövidebb hirdetések sürgős esetekben a kiadóhivatal vezetőjéhez küldhetők: Ref. lelkészi hivatal, Csepely, pp. Velké Kapusány.

— **Lelkészeiktatás.** A kistráskai egyház megüresedett lelkészi állására Szakall László nagyszalanczi s. lelkészt választotta meg. Beiktatása okt. hó 15-én ment végbe Koncsol János lelkész és Papp József e. m. v. tanácsbíró kiküldöttök közreműködésével és nagyszámu érdeklődő jelenlétében. Az ifju lelkész beköszönő beszédét a II. Tim. IV. 5 v. re alapította, elkötelezve magát a gyülekezet szolgálatára. Isten áldása legyen munkálkodásán!

— **A Szeretet Naptára** az 1934-ik évre megjelent Bertók Béla püspök szerkesztésében, gazdag tanító és nemesen szórakoztató tartalommal. A naptári részen kívül építő elbeszélések vannak benne Körössy Sámuel, Vajas Klára, Szabó Béla, Hegyaljai Kiss Géza, Pósa Lajos (Nemesradnót), Végh István, Kövér Árpád, Haraszy Károly, Szabó Zoltán, Nagy József, Molnár Gyula stb. tollából. Reméljük, hogy lelkész és tanítótestvéreink buzgólkodása folytán a silány, vásári portékákat véggép ki fogja szorítani kálvinista népünk házaiból.

— **K.I.E. jubileum.** A magyar Keresztyén Ifjúsági Egyesület most érkezik megalakulásának 50-ik évfordulójához. A K.I.E. központ december hó 2—10 között jubileumi hetet tart. A jubileumba a vidéki egyesületek is bekapcsolódnak.

— **A római katolikus** egyház nagy felkészültséggel várja az alkalmat az oroszországi missziói munka megkezdésére. A Vatikán és Oroszország között megkötött konkordátum szerint azt hisszük, hogy hamarosan megnyílik az ut a róm. kath. misszionáriusok előtt.

— **Köszegen** megalakult a református egyházközség Bodása János szombathelyi református lelkész vezetésével. Az új egyházközség első fogondnokául Jánky Béla ny. altábornagyot választották meg.

— **A királyhágómelléki egyházkerületi nőszövetség új elnöknője.** A királyhágómelléki református egyházkerület nőszövetségének szept. hó 21-én, Nagyváradon tartott közgyűlése, a Csernák Béláné lemondásával megüresedett elnöknői tisztségre, egyhangulag Uray Jenőné, a szatmári Lórántffy Zsuzsa Egyesület nagybuzgósága elnöknőjét választotta meg.

— **A nagyszalontai hatalmas református gyülekezet** lélekemelő ünnepély keretében iktatta be második lelkészi állásába Arday Aladár volt gyantai lelkészt. A beiktatást Sulyok István nagyváradai püspök végezte.

— **Sulyok István püspök** október hó 25-én nagy belmissziós konferenciát tartott Érmihályván az érmelléki és nagyváradai egyházmegyék lelképásztoraival, tanítóival s férfi- és nőszövetségével. A konferenciát bevezető istentiszteleten a püspök prédikált; a konferencia egyik előadását Kiss Bertalan egyházkerületi belmissziói titkár tartotta.

— **A debreceni m. kir. Tisza István-Tudomány-egyetem tanácsa** október hó 30-án rendkívüli ülést tartott, melyen ünnepélyesen állást foglalt az egyetem bárminő, legcsekélyebb méretű megcsonkítása ellen s ez ügyben felterjesztéssel fordult a vallás- és közoktatásügyi Miniszterhez.

— **A hevesnagykunsági egyházmegye** Szolonokon tartotta rendes közgyűlését, amelyen Török Imre esperes, aki 16 év alatt nagy buzgósággal viselte esperesi tisztét, bejelentette lemondását.

— **Amerikában** a kellemetlen hírek terjesztése, pletykálgatás ép oly bűncselekményt képez, mint a rágalmazás, vagy becsületsértés. Különösen Kentucky államban büntetik súlyos pénzbírsággal a pletykálgatókat.

— **Az orosz tanácsköztársaságból** hírek érkeznek a népbiztosok (Sztalin, Jarszlavszki és Lukacsevszki) tanácsának egy újabb rendeletéről. Ez a rendelet a vallás teljes kiirtására s az egyház teljes megsemmisítésére irányul. Az első évben, mely már le is telt, meg kell kezdeni a templomok és imaházak bezárását, amit 1937 tavaszáig be is kell fejezni. A második évben 1933—34 a családokon belül kell az összes vallásos „sejteket” megszüntetni s egyidejűleg az állami hivatalokból és üzemekből el kell távolítani az összes vallásosan gondolkozó embereket. El kell tiltani az egész vallásos irodalmat és minden vallási szokást. A harmadik évben (1934—35) üzembe kell helyezni az istentelen sejteket (Tudjuk, hogy a tanácsköztársasági, bolszeviki szervezkedésnek a sejtek képezik külföldön is — sajnos, nálunk is — az alapját. Fő jellegzetessége e szervezkedésnek az, hogy minden kis csoport csak egy másikhoz kapcsolódik s a továbbiakról nem tud. Így akarják megelőzni azt, hogy az egész mozgalmat megismerhesse és megállíthassa a külföldi államok rendőrsége.) Eddig az évig legalább is 150 vallásellenes filmet kell készíteni, melyeket főképen az iskolákban kell előadni. A vallási cselekmények szolgálatában álló embereket, ha tevékenységüket nem akarják abbahagyni, a tanácsköztársaság területéről száműzni kell. A negyedik évben (1935—36) át kell adni minden templomépületet, zsinagógát és kápolnát a helyi hatóságoknak s át kell alakítani őket mozikká, klubházakká stb. Az utolsó évben (1936—37) be kell fejezni az öt-

éves munkát azzal a remélt eredménnyel, hogy a nép szívéből minden vallási fogalom kialszik. Jellemző, hogy ugyanakkor, amikor a bolsevista gazdasági politikát a viszonyok kényszerítő hatása alatt bizonyos fokig enyhítették, a bolsevista kulturpolitikát a legszélsőségesebben meg akarják valósítani. Épp így jellemző az is, hogy ezt az Isten elleni öt éves hadjárattervet nem a harcoló istentelenek szövetsége állapította meg, mint az eddigi vallásellenes mozgalmakat, hanem a tanácsköztársaság legfőbb állami hatósága.

— **Tojásból harmónium.** A kecskeméti Leánykör tagjai ajándékoztatásból csirkéket keltettek, azokat felnevelték. Aztán gazdag vacsorára hívták meg a tagokat és a Leánykör barátait. A vacsorát a lányok maguk készítették és minden hozzávalót maguk ajándékoztak, így a vacsorának a jövedelme tiszta haszon lett. Így vettek egy napon szép új harmóniumot, amely már el is foglalta helyét a leánykör helyiségében s az ára az utolsó fillérig ki van fizetve.

— **Szenci Molnár Albert** biblia- és zoltárfordító halálának 300. évfordulója alkalmából, a debreceni csapóutcai egyházrész, folyó hó 11-én este kegyeletos ünnepséget rendezett. Az emlékbeszédet Dr. Révész Imre egyetemi tanár tartotta. Énekelt a tanítóképző-intézet kórusa, zongoraszámot adott elő B. Szücs Ferencné. Régi zoltárokat énekelt Bónis Malvin. Szavalt Gergely Ilona tanítónő.

— **Farkas István** a magyarországi tiszánineni református egyházkerület püspöke, egyházkerületi látogatási körútján Ricsére érkezett. A református lelkész üdvözlő szavai után, a katolikus lelkész köszöntötte a püspöket, aki azzal válaszolt, hogy a kézfogásnak eredetileg az volt a jelentősége, hogy a hátratett kezet megmutatta és bizonyította be, hogy nincs benne fegyver. De a római katolikus lelkész és ref. püspök kézfogása azt jelenti, hogy nemcsak fegyver nincs nála, hanem egyben a szeretet jegyében is találkoznak. Szomorúságunkban is szebb volna a magyar élet, ha a kereszt és a csillag összehajolna. A zsidó főrabbi üdvözlésére a püspök azt válaszolta, hogyha a zsidóság nemzetközi kapcsolatokat kovácsol, ne várja, hogy itt áldott legyen az élete. De ha szereti és él azért a hazáért, mely neki kegyeret ad, úgy a nemzet megbecsült része. A törvény vallásának népe ne legyen rendbontó.

A Jehova lesujtott a hitehagyottakra, de az ígéret földjére vezette azokat, akik a hitet megtartották. A magyarok Istene is segíti azt, aki szereti ezt a földet, de lesujt azokra és szét-szórja, akik életére törnek.

— **A Református Figyelő** miskolci konferenciája november 3—5. napjain nagy hatás mellett folyt le. Mintegy százötvenen jelentek meg a konferencián, természetesen nagyobb számmal Miskolcra és közvetlen környékéről, de az ország minden részéből voltak résztvevők. A konferenciát Ravasz László püspök vezette, ki mellett Farkas Géza egyházkerületi főgondnok és dabasy Halász Lajos nyug. koronaügyész, a budapest-tisztviselőtelepi egyházközség főgondnoka vettek részt az elnöklésben. A konferencia témája a magyarság és a magyar reformátusság vesztesége volt: mit veszítettünk és mi maradt meg nekünk. Előadók Viktor János, Vasady Béla, dr. Kun Béla, Muraközy Gyula, Enyedi Andor, Szabó Imre. Farkas István püspök és Nádházy Bertalan voltak. Az előadásokhoz nagyon sok hozzászólás volt. Mély benyomást tett Csécsi Nagy Imre altábornagy és Jókai Ihsz Miklós egyházmegyei gondnok felszólalása. A konferencia keretében vasárnap délelőtt nyilvános matiné volt, amelyen a Korona szálló nagytermét szorongásig megtöltő közönség jelenlétében Ravasz László püspök tartott nagyszabású előadást.

— **A kolozsvári** református teológiára a folyó tanévben 121 hallgató iratkozott be, a kolozsvári református kollégiumba összesen 368 növendék, míg a kolozsvári négy elemi iskolába összesen 920.

— **Palesztina** lakossága az utóbbi 10 esztendő alatt 750 ezerről több mint egy millióra szaporodott. E lakosságból 90 000 keresztyén, 175.000 zsidó és a többi mohamedán. Az utosó 10 esztendőben a legnagyobb arányban főleg bevándorlás folytán, a zsidók szaporodtak, akiknek a száma megkétszereződött.

— **Káplánt keresek.** Fizetés: évi kettőezer korona, teljes ellátás, stóla, hitoktatási díj. Sallay Gyula, ref. lelkész. Velké Slemence (Nagyszelmenc), pp. Ruská, okres: Vel. Kapušany.

— **Alkalmazást nyerhet** nyitrai megyei nagyobb bér gazdaságnál, szolid, feltétlenül megbízható református vallású, nőtlen, 28—30 év körüli, a német- és államnyelvet tökéletesen bíró egyén, 3—4 havi próbaidő után tisztességes

megélhetést biztosító véglegesítéssel. Teendője egyelőre *irodai* (könyvelési, számviteli, betegséggélyző, napszámlizetési, elszámolási, fuvarlevelek, állatpassus kezelés) ügyek és dolgok s ezekkel kapcsolatos megbízásokban eljárás. E követelményeknek megfelelni képes egyének eddigi alkalmazásuk, iskolázottságuk, körülményeik megemléstével, írásbeli ajánlkozással forduljanak Salzberger János nagybérő úrhoz *Velké Bošany* (župa Nitra) címzéssel. Lelkészi vagy tanítói családból származók előnyben részesülnek.

Sedivy László ref. lelkész.

HIVATALOS RÉSZ

Kárpátaljai református egyházkerület püspöki hivatala.

302. szám 1933. *M e g h í v ó.* A kárpátaljai református egyházkerület alólirott elnöksége egyházkerületünk ez évi rendes köz- és bírósági gyűlését 1933. év december 12-én délelőtt 9 órára Beregszászba, a ref. egyház tanácstermébe ezennel kitézi s arra köz- és bírósági gyűlésünk alkotó tagjait tisztelettel meghívja. Közgyűlésünk főbb tárgyai: püspöki jelentés s azzal kapcsolatos ügyek. Tisztujítás eredményének bejelentése s az új tisztikar székfoglalása. Egyházmegyéről felterjesztett és felebbezett ügyek, melyek legkésőbb nov. 24-ig a püspöki hivatalhoz felterjesztetnek. Felebbezett bírósági ügyek. Ha a közgyűlési és bírósági ügyek aznap nem volnának letárgyalhatók, a köz-, illetőleg bírósági gyűlést dec. 13-án folytatjuk s aznap bezárjuk. December 11-én délután 3 órakor a tanácsteremben a jegyzői és előadói kar értekezlete lesz, melyre a jegyző és előadó urakat tisztelettel meghívjuk.

Munkács—Beregszász 1933. nov. 11.

dr. Polchy István
e. ker. főgondnok

Bertók Béla
püspök.

Kiadóhivatali üzenet.

Utoljára s ezuton is figyelmeztetjük azon igen tisztelt magánelőfizetőinket, hirdetőinket, valamint a nt. **Esperes urak** nevében is, az egyházakat, kik a két vagy többbizbeni felhívás dacára sem fizették be eddig összes hátrálékos tartozásaikat, hogy ha **november 30-ig** sem tesznek eleget ebbeli kötelezettségüknek: az összes költségek fölszámításával, **birói uton** leszünk kénytelenek a hátrálékokat behajtani.

Kiadóhivatal vezetője.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Vezé-
Kapuőany” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő :
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs :
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicséri
lelkészli hivatalhoz küldendők.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

Reflexiók egy belmissziói jelentésre.

Nagy érdeklődéssel olvastam végig Lengyel József e. ker. belmissziói előadónak a tiszánin-neni egyházkerület közgyűlése elé terjesztett belmissziói jelentését.

Nagy mulasztás volna csupán csak elismeréssel adózni e szépen megszerkesztett, gondolatokat ébresztő, direktívákat és indításokat adó dolgozat iránt s ad acta tenni, hogy jövőre szóról-szóra újra el lehessen azt mondani, mint még mindig aktuálist. Az Isten őrizzen meg bennünket ettől, mert ez a stagnálásunknak, tehát a pusztulásunknak is a biztos jele volna. Hiszem, hogy nemcsak magam vagyok, aki többször is átolvasta és alaposan átgondolta ezt a jelentést s hiszem, hogy nekünk mindnyájunknak, akik ezt megtettük, legforróbb vágyunk és törekvésünk is, hogy a benne lefektetett elvek és kívánalmak mielőbb valóra is váljanak.

Sokat vitatkoztunk már afelett, hogy mi a belmisszió s hogy kell é a belmisszió. Ime most, csak ebből a jelentésből is világosan látjuk, hogy a belmisszió: az Egyháznak a lelke, az élete, az érvényesülése. Minden más csak érte van, hogy ez lehessen s ha ez nincs, semmi sincs. Felesleges a harangtól a theológiáig minden, mert az Egyház nem azért van, hogy legyen, hanem hogy meghódítsa a világot vagyis hogy lelkeket ejtsen foglyul a Jézus Krisztus számára s hogy a látható Egyház tagjait benevelje a láthatatlan Egyházba. Nyilvánvaló ebből, hogy igaza van Lengyel Józsefnek, amikor azt mondja: a „hogyan” és „miként” a fontos a „mit” mellett. Így maga a templomi igehirdetés, vagy az iskolai vallásitanítás is lehet belmisszió és nem belmisszió. Minden attól függ, hogy a pásztor, vagy a béres lelkületével végezzük a feladatunkat, a próféta tüzeivel-é, vagy

a pap gépies szertartáskodásával. Amikor tehát mi belmissziót sürgetünk, akkor valóban nem új és idegen dolgokat akarunk beerőszakolni az Egyházba, hanem csak a prófétai lelkületet kívánjuk érvényre juttatni; azt a szellemet, amelynek hiánya egykor az Egyház megromlásához vezetett s amelynek életrekelése reformációt okozott s létjogosultságot adott a református Egyháznak is. Joggal keresheti hát mindenki ebben a mi Egyházunkban ezt a prófétai szellemet és jogosan ítélné el, ha ezt nem fogja benne megtalálni. Mert a református Egyháznak, a kálvinizmusnak ez a sine qua nonja!

És most nézzünk bele még egyszer ebbe a tükörbe, amelyet Lengyel József tár elénk, amelyben azonban a másik két kerület is megláthatja lelki arculatját. Lássuk csak újból, mit mutat ez a mérleg.

28 lelkész nem töltötte ki és nem küldte be a jelentését. Így történt ez Kárpátalján is, a múlt évben is és az idén is, amihez legjobban nem fűzni kommentárt, csak szomorúan tudomásul venni és megállapítani, hogy az Urnak 1933 ik esztendejében még itt tartott a cseh-szlovákiai magyar református Egyház és nagyon bizni a kegyelmes Istenben, hogy ennek dacára is meg fog tartani bennünket és elhozza Egyházunk életében a lelki tavaszt, amikor munka és élet pezsdül mindenütt a kertekben. Igaz, látszólag ez nem olyan főbenjáró bűn, de csak látszólag, mert valójában nagy felületességre és nemtörődömségre vall, ami egyáltalán nem prófétai lelkület, amelynek következményei aztán többek között pl. az is: „a Szeretet” néplapot és naptárt nem is ismerik (lehet-e itt egyedül a gyülekezet tagjait, mint

olvasó közönséget hibáztatni?), vagy például ez: „Ezt a célt óhajtotta volna szolgálni a két napos abarai gyülekezeti nap is, melyre szintén e (tu.-i. a belmissziói) munkák ismertetése végett hívta össze a belmisszió előadó a felső zempléni egyházak második körét, de amelyet érthetetlenül olyan kevesen vettek igénybe a hivatalosak közül, hogy teljes kudarcnak kel-
lene tartanunk, ha . . . stb.”

Ime itt van ami legnagyobb bajunk. Panaszkodunk, hogy a teológián nem tanítottak meg, nem képezték ki a modern belmissziói munkára, de ez csak kifogásnak és mentésnek jó, mert amikor alkalom és mód adódik ezeknek az ismereteknek az elsajátítására, akkor „érthetetlenül kevesen veszik igénybe.” Ilyen esetekben önként merül fel a gondolat: „a gyakorló lelkészek tovább képzésének szükségesége, melyre hatóságainknak meg kell találni az utat és módot minél előbb.” Erre vonatkozólag már hoztunk is kerületi határozatok s egy ilyen javaslat a Konvent asztalára is felkerült, de nem hiszem, hogy ennek valami praktikus eredménye és haszna is lenne, mert a prófétai lelkületet kikényszeríteni nem lehet. Bizony e téren hatóságaink csaknem teljes tétlenségre vannak kárhóztatva s csupán annyit tehetnek, hogy elősegítik a konferenciák és tanfolyamok rendezését s példájukkal is buzdítólag hatnak lelkésztestvéreikre. Hadd hivatkozzam itt Kárpátalja püspökére, aki minden alkalommal személyesen és aktíve vesz részt az ilyen összejöveteleken, ami által lényegesen emeli ezek nivóját. Sokat tehetnek e téren világi papjaink is, akik nem csak gyűlési szerepléseikkel, de sokkal inkább odahaza a gyülekezeteikben kifejtett tevékenységükkel és magatartásukkal nagyban hozzájárulhatnak a missziói közszellem kifejlődéséhez. Csakis ettől a közszellemtől várhatjuk a nagyobb érdeklődést a tanfolyamok iránt s a modern lelkészi hivatás komolyabb felfogását s a mai magyar református lelkészre nehezedő felelősség megérzését, vállalását és becsületes hordozását.

A Szeretet néplapnak és naptárnak, a többi egyházi és vallásos lapnak, a Bibliának és Zsoltárnak, az árvaházainknak, egyetemes egyházi nyomdánknek, a külmisszióknak a propagálását, erkölcsi és anyagi támogatását is hiába rendelnők el, vagy rendeltük el már részben, mindez nem sokat ér a hozzávaló lelkület nélkül.

Gyülekezeti szegénygondozás, diakonia, lelkipásztori napló, belmissziói kérdéseknek a presbitériumban való tárgyalgatása, belmissziói munkaterv készítése, stb. stb. milyen szép álmok az álmodni szeretőknek. Mégis azt kell mondanunk, hogy csak álmodozunk, beszéljünk ezekről, hiszen álmokat álmodni, látásokat látni már magában véve is a Szentlélek jelenlétének és munkájának a bizonyosága. Ezek az álmok nem hazudnak, egyszer valóra is válnak!

De azért nem kell éppen ölbetelt kezekkel sem ülni. Vannak dolgok, amelyeket már most rendezni lehet és rendezni is kell.

Igy rendezni kell már végre-valahára a reverzális kérdést, amelyre vonatkozólag még mindig nem értesítették ki a presbitériumokat a konventi határozatokról s még mindig létován állunk a legnagyobb bizonytalanságban. Ezzel kapcsolatban meg kell már csinálni egyelőre legalább is a legkivívőbb fegyelmi esetekre a tételes szabályzatot s elkötelezni a presbitériumokat azok pontos betartására.

Meg kell valósítani az I. tc. 128—130 paragrafusait, amelyek az elhagyatott szegények, árvák és betegek gondozásáról intézkednek.

A liturgia kérdést szintén meg lehet oldani minden további halogatás nélkül, annál is inkább, mert általános a felfogás és óhaj e téren, hogy tudniillik a magyarországi liturgia fogadtassék el.

A külmisszió támogatására vonatkozólag nagyon megfelelőnek találom azt a javaslatot, hogy a vasárnap délutáni perselyezés gyakoroltassék és ha az egyetemes Egyházból egyelőre talán csak 10—20 korona gyűlne is be ilyen címen, egyelőre legalább az fordítottassék a külmisszióra. Itt se kell tovább várni, csak azt kellene szigoruan elrendelni és a vizitációk által ellenőriztetni, hogy ezek a missziós perselyek valóban kitétesenek és évenként legalább egyszer a lelkész a külmisszióról prédikáljon. Ennek a magvetésnek is eljön majd egyszer az aratása, de ez már nem a mi dolgunk.

Végül azt is el lehet egyetemlegesen rendelni, hogy vasárnap délutánonként mindenütt a heidelbergi kátét magyarázzák a lelkészek, tekintet nélkül arra, hogy hányan jönnek a templomba. Az esteli istentiszteleteket természetesen már nem lehet elrendelni, de bizonyos, hogy lassan erre fogunk áttérni, mert a reggeli istentisztelet már nem felel meg kitűzött céljának, amit templomaink üressége bizonyít. Valamikor a Huszton tartott kerületi közgyűlés pl. azt rendelte, hogy hetenként két reggel tartassanak prédikációk, amit ma már igen kevés helyen lehetne megtartani. De ha este a legtöbb helyen meg lehet ma is tartani, miért ne tennők meg.

Az elemi iskola VII—VIII osztályában a Heidelbergi kátét javasolja tanítani Lengyel József testvérünk. Ez egészen természetes, magától értetődő lesz a közel jövőben, amikor eldöntésre kerül a káté pályázat. A Konvent által kitűzött pályázati feltételek szerint a pályázóknak a heidelbergi kátét kellett a konfirmáció céljára feldolgozniok. Ezt a kátét kell tehát a két legfelsőbb osztályban tanítani mint hit és erkölccsant és még valamit, ami semmi esetre se hiányozhatik vallástanításunkból: bibliaismertetést nevezetesen! Ami most ugyanis

ilyen címen történik iskolánkban, annak csak a neve az. A Bibliát nekünk egészen másképpen kell a növendékeink kezébe és szívébe behelyezni. A növendékeknek meg kell tanulniok a Biblia lapjait forgatni, meg kell ismerkedniök a szentírókkal közelebbről is. Meg kell valamit érezniök a szentiratok lelkéből, hogy részesülhessenek valamennyire azok hatásában. Ez a behatóbb, a lélektan követelményeinek jobban megfelelő bibliaismertetés lesz a legjobb előkészítés a konfirmációi káté tanításához, a későbbi ifjúsági munkához s hivatásunk ismét bibliássá-tételéhez.

Befejezésül hadd mondjam meg azt is, hogy sok örömet is éreztem e jelentés olvasásakor. Nagyon szigoruak volnánk ugyanis önmagunkhoz, ha meg nem látnánk lelki arculatunk szép és biztató vonásait is. Mennyit haladtunk az utóbbi 1—2 évtized alatt, hogy egyáltalán már ilyen komoly dolgokról beszélgetünk, hogy már ezek a követelmények az egyházkerület hivatalos funkcionáriusa ajkáról hangozhattak el. Már 53 fiu és leányköre van csak az egyik kerületünknek stb. A végső benyomásom mégis csak az, hogy nem állunk, hanem, ha lassan is, de haladunk. Nincs okunk tehát a csüggedésre és nem kell félnünk a pusztulástól. A kritikus ponton már tuljutottunk. A misszió gondolata, eszméje előrenyomulóban van és a teljes győzelem már csak idő kérdése.

Ezzel az érzéssel köszöntjük a testvérkerület belmissziós lelkészeit s kívánunk jó munkát s a jó munkára áldást a számukra.

Sz. B.

Összefoglaló jelentés

az Ungi Segélyegylet (U. S. E.) 10 évi működéséről (1923-1933)
(Tájékoztató az egylet tagjainak, meg másoknak is.)

(Folytatás.)

Az igazságnak megfelelően meg kell jegyeznem, hogy az egyesület fejlődése szempontjából elvitatlanul nagy jelentőséggel bírt az a körülmény, hogy a megalakulástól számított első években (1923—28) egyszer sem került sor segélykifizetésre. Erre a nyugalmi időre főként azért volt szükségünk, hogy a kezdettel együtt járó nehézségeken (szervezkedés, első befizetés, előzetes számítások) ezalatt nyugodtan keresztül-estünk és az összetartozásunk érzése is teljesen tudatossá lett, de viszont az is tény, hogy az egylet teljes kifejlődése csak az első kifizetések teljesítése után következett be. Az alakulás idején természetesen csak a saját egyházmegyéinkből voltak egyesületünknek tagjai és pedig életkorra való tekintet nélkül egyformán kötelezett tagok oly feltétellel, hogy minden tag hivatali utódja is kötelezett taggá lett már az egyesület megszervezése által, kötelező egyházmegyei határozat alapján. Erre a határozatra természetes utánpótlás biztosítása érdekében volt elkerülhe-

tetlen szükség. Volt egynehány *jogosított* tagunk is (pl. 10 abauji lelkész), akik csak a saját személyükre nézve vállalták a kötelezettséget, akiknek felvétele felett természetesen esetről-esetre külön határozott az egyesület.

1929 május 25 én halt meg az első tagja az egyesületnek R. J. palágyi lelkész. A kiutalt segély az alapszabály értelmében 6300 korona volt, míg 700 koronát a tartalékalap kapott, amelynek tőkége ebben az időpontban, az időközi kamatokkal és egyéb forrásból eredő dotációkkal együtt, 147 korona (napló és nyomtatvány) kiadás leszámítása után, 89370 koronát tett ki.

Az első segélyezés után, természetesen a II. sz. részletet (100 koronát) kellett befizetnie a tagoknak, de ezt már nemcsak 70 tag fizette be, mert az egyesület munkájának áldásos voltát felismerve testületileg kérte az egyletbe való felvételét az abauji és a kárpátaljai ungi egyházmegye lelkészi kara is. Miután ők is meghozták a hivatali utódokra is kötelező határozatot, nem volt és nem is lehetett akadálya annak, hogy az említett egyházmegyéek lelkészei is rendes kötelezett tagokként vétessenek fel, ami meg is történt.

Időközben megtörtént a második halálozás és kifizetés K. K. szádélői lelkész után, 97 tagsági helyből akkor átmenetileg 5 volt betöltetlen és így a segélyezett (100 koronáért) 9200 korona segélyt, a tartalék alap pedig 100 koronát kapott. A tartalék alap vagyona akkor már 142020 korona volt.

A tagok száma ezután csakhamar elérte a végső határt: 100 lett. A teljes kifejlődés újabb meggondolások figyelembevételére készítette egyletünket, amelyek egyrészt a késedelmes befizetések szorgalmazására, másrészt azon körülményekre vonatkoztak, amelyek a lelkész-özvegyek sorsában, az állami nyugdíjintézetbe való felvételük következtében, — időközben — előállottak.

Az előbbi téren a II. Módosított alapszabályokban foglaltatik rendelkezés: „10 §. Aki fizetési kötelezettségének két hónap leforgása alatt nem tesz eleget, — kártérítésre való igény nélkül, — megszűnik az egylet tagja lenni.” Ugyanakkor helyeztük hatályon kívül az I. alapszabály 10. pontjában foglalt rendelkezést, mely a családtalan tagokra nézve bizonyos sérelmes jogfosztás, viszont új intézkedések történtek az egyesület pénzkezelése és vezetése dolgában is:

„9. §. A tagok kötelessége az egyletbe belépéskor, és ahányszor az egyletnek valamelyik tagja meghal, az ügyvivő egyszeri felszólítására 100—100 koronát egy hónapon belül, postai befizetési lapon az egylet Nagykaposi Dunabanknál nyilott folyószámlája javára, sürgetés bevárása nélkül befizetni.”

„15. §. A segélyegylet vezetésére az egyházmegyei egyesület ügyvivőt választ, aki az egylet

könyveit vezeti, a fizetési felszólításokat szétküldi, a segélyt utalványozza és az egylet működéséről az egyházmegyei Lelkész- és Tanító-egyesületnek évenként jelentést tesz."

Nagyobb és lényegesebb változtatást igényelt azután annak az elgondolásnak a keresztülvitele, mely az özvegyek sorsának jobbrafordulása után arra igyekezett, hogy az egylet fenntartásával járó nem csekély terhen könnyítsen valamit. Ezt olyan formában gondoltuk a legméltányosabbnak, ha az egylet első segélyezettjeinek segélyösszegéből *visszatartunk*, bizonyos részt és azt tőkésítve a tartalékalapot annyira megnöveljük, hogy annak *kamataiból* bizonyos számú befizetések teljesítése után, a *túlélő* (tehát a fiatalabb) tagok a további részletek fizetésének kötelezettsége alól mentesíthetők legyenek. Ezzel kapcsolatban az a felfogás vezetett, hogy az első segélyezettekben abban az esetben sem történik nagy sérelem, ha az általuk befizetett 100—2000 koronáért nem kapnak is teljes 10.000 korona segélyt, viszont a túlélőkkel szemben méltányos dolog, ha nem *korlátlan* számú részlet befizetésére lesznek kötelezve ugyanazon 10.000 korona segély ellenében, hanem az amott visszatartott összeg kamata később javukra számítatik be. Hosszas megvitatások és számítások alapján volt lehetővé a kérdésnek rendezése az 1930. évben kiadott III. Alapszabály megszerkesztése és elfogadása által.

(Folyt. köv.)

A técsői körzeti ifj. konferencia.

Az ifjusági egyesületi munka és az ennek jegyében tartott konferenciák kérdésében hivatalos lapunkban kifejlődött vita kétségen kívül jóindulatu és jóhiszemű volt mindegyik fél részéről. Célját sem téveszthette el és eredménye is meg fog mutatkozni gyülekezeteink életében. Azt hiszem, hogy helyes lesz, ha a mi részünkről meg úgy szólunk bele a kifejlődött vitába, amint az előadó művészetben mondták egyszer: Szekszpirt jól vagy rosszul, de föltétlenül adni kell. Lehet, hogy legtöbbünknek még nem áll rendelkezésére megfelelő szakkönyv, vagy nem vagyunk egészen tisztában a módszerekkel; lehet, hogy sok konferencia után fogjuk csak megteremteni az egyseges munkatervet, addig pedig egymástól sokban eltérő anyagot dolgozunk föl; az ifjúsággal azonban mindenképen foglalkozni kell. Megbocsáthatatlan hiba volna, hogy a mikor a hittel teljesen szembenálló világnézetek taborai sietve nyujtják ki kezüket az ifjuság után és ugyanezen a feladaton török fejüket a különböző politikai pártok is, ugyanakkor mi, a voltaképpen hivatásunkhoz tartozó munkát elhanyagolva ne igyekeznénk arra, hogy ifjaink, életük ama forduló pontjához érve az arany és a pozdorja

között választani tudjanak és az egyellen igaz fundamentomra építsenek.

A máramaros-ugoccai egyházmegye öt gyülekezetéből, u. m. Técső, Huszt, Visk, Nagyszöllős és Királyházáról jöttek össze az ifj. egyesület tagjai október egyik vasárnapján körzeti konferenciára, amelynek célja volt egymás munkájának megismertetése, buzdító beszédek tartása, az ifjuság közötti baráti kapcsolat megteremtése és nem utolsó sorban az ifjuság részére nemes verseny rendezése.

A konferencia elnöke Isaák Imre ref. esperes volt, aki lelkes adhortációt tartott az egybegyültekhez az ifj. munka nélkülözhetetlen voltáról. Az istentiszteletet d. e. Dr. Sárkány Lajos királyházai, délután Szabó Béla huszti lelkész végezték. A délelőtti istentiszteleten Jager József huszti ifj. egyleti tag énekelt eddig még ismeretlen szép új éneket. Délelőtt és délután a szünetekben szakadatlan folytak az ifjak részére előre kijelölt versenyek. A versenyzők mind kitettek magukért, mégis kiemelkedtek soraikból a bibliai lottó versenyben Jager István (Huszt I díj.), Szigyártó Sándor (Huszt II díj.); a szavalásból Engi Sándor (Nagyszöllős I díj.), Hülvély István (Királyháza II díj.); a sakkversenyben Vicsek Kálmán (Huszt I díj.), Szigyártó Sándor (Huszt II díj.), végül az asztali-tenisz versenyben Kaszó István (Nagyszöllős I díj.), és Vicsek Kálmán (Huszt II díj.). A győztesek meghatottan vették át a díjakat: teljes Bibliát, vagy Ujtestamentomot.

Bár többi gyülekezeteink is követnék a vendéglátó *técsői* gyülekezet példáját és rendeznének ilyen összejöveteleket, amely közül az első, ha a jó Isten megsegít, Nagyszöllősön lesz.

Dr S. L.

A beretkei árvaházból.

Már földje is van az árvaháznak. Az Egyetemes Konvent állandó árvaházi bizottsága azokat az árvaházi alapokat, amelyeknek csak a kamatait szabad felhasználni, ingatlanba fektette be, Beretkén örök áron megvásárolt az árvaház részére 27 magyar hold és 1073 öl földet, amelyből 18 hold szántóföld és 9 hold rét. Az ingatlan-vételre a következő alapok használtattak fel:

Gömöri egyházmegyei alapítvány	ék. 44.000'—
Bácsy Palkó alap	" 25.000'—
Fejlesztési alap	" 14 682 50

Összesen ék. 83.682 50

Varga István ny. tanító, tornaljai lakos, gazdag és kedves ajándékkal írta be nevét az árvaház történetébe. Egy 5 lámpásos, 8.000 koronás rádiót ajándékozott az árvaháznak. Ezután minden vasárnapi istentisztelet mese délután,

amellyel gazdagodhatik az árvák lelke, az ő szerető szívének az ajándéka.

A nyári szünet alatt Munkácson Bertók Béla püspök, Minajon Balogh Sándor lelkész, Tisza-ujlakon Kiss István lelkész, és Fábrián Károlyné, Beregszászon Kovács Sándor gondnok, Biró József, Berki Gusztáv, Homoki József, Kiss János vágóhídi felügyelő, Kiss János és Kiss Lajos ny. vasuti tisztviselő, Huszton Szabó Béla lelkész és Méhész János, Técsőn Katrin Károly, Dabóczi Károly, Kékessy János és Pető János, Királyházán dr. Sárkány Lajos lelkész, és Kovács Ödön vasutas. Izsán Urbán István, Szepiben Csáji Pál lelkész, Gömörpaniton Szlaboczy Jenő tanító. Rimasimonyiban Kovács Bertalan lelkész, Tornalján Tóth Béla gazdálkodó. Beretkén Bácsy Gyuláné vették fel árváink gondjait. Az árvák boldogan gondolnak a náluk töltött vakációra s az árvaház ez uton nyilvánosan is köszönetet mond jószágukért.

Nem nyugtázhatunk minden adományt, de egy évben egyszer mégis kötelességünknek tartjuk megemlíteni azoknak a hűségese munkatársaknak és adakozóknak nevét, akik az árvaház fenntartásában évről-évre kitartó szeretettel segítettek. Ezeket a neveket lapunk jövő számában hozzuk.

A beretkei árvaház az egyetemes református egyház tulajdona. Gazdája: minden igazi öntudatos református egyháztag. Joggal elvárhatja tehát gazdáinak: a ref. egyház vezetőinek és tagjainak egyetemes támogatását.

Problémáink.

Magunk megreformálása. Nagytiszteletű Szerkesztő Úr! Vártam, mert azt hittem avatottabb kéz veszi fel a tollat, hogy megbotránkozásának adjon kifejezést afelett a minősítetlen eljárás felett, mellyel egy „Kálvinista pap” dr. Magda Sándorral, mint püspökjelölttel szemben járt el a „Magyar Szó” c. hetilap hasábjain. Minősítetlen ez az eljárása azért, mert egy képzett, hivatásának magaslatán álló, lelkes, kiváló lelkipásztort ránt le magához a sárba, állít a boros hordók mellé s fest — talán a boldog ifjuság idejéből való, tréfás elekción vers alapján — olyannak, amilyen ha van közöttünk, ezennel kötelesség-mulasztással vádoló egyházi felsőbbségünket, hogy a palástot le nem veszi róla, hanem — ellenségeink nagy örömeire, egyházunk kárára, szegényére — tovább engedi viselni.

De felesleges is volt ez az eljárása, mert a püspök választás nem tartozik a „Magyar Szó”, hanem inkább hivatalos lapunk olvasó közönsége elé. Erről pedig nem szabad feltételeznie azt, hogy ne tudná elbírálni, ki méltó a püspöki hivatalra és ki nem. Lerongyoltságára való hivatkozása helyett jobban mentené eljárását elvakultságára való hivatkozása, mert csak az

nem látja, hogy mostoha sorsunknak nem a politizáló püspökök az okai, hanem a lerongyolt lelkű, jellemű emberek, akiknek már nincs mit veszíteniök. Magok mozsdatlanok lévén, másokat is bepiszkolni igyekeznek és nem gondolják meg, hogy anélkül is elegenden vannak, akik ezt teszik.

Végül — bármily szép legyen is — nem tudom helyeselni dr. Magda Sándor megbocsátó, krisztusi erényét, mert bünbánat nélkül nincs megbocsátás. A büntetés, felelősségrevonás tehát az esperes urakra hárul, akiknél annak elmulasztása nem erény, hanem kötelesség mulasztás, bűn.

E sajnálatraméltó eseten kívül sok szomorú dologról van tudomásom, melyek a következő ellenszenves indítványom tételére készítetnek:

A r. kath. lelkészeket időnként lelkigyakorlatokra szokták behívni. Nagyon üdvös dolog lenne minket is időnként összehívni, mikor ezek a sajnálatos esetek szigorú bírálatban s a vélkesek szigorú, megérdemelt büntetésben, lelki fűrdőben részesülnének.

Az önmagunk megreformálásával kezdődhetik csak meg egyházunk új reformációja, melyre égető szükség van.

Miglešov, 1933. nov. 15.

Szívélyesen üdvözöl barátod:
Szilágyi László.

Tudományos irodalom.

Varga Zsigmond dr: *Általános Vallástörténet.* I.—II. kötet. I. k. 310 lap, II. k. 868 lap. Összesen a két kötet 1.172 lap. Debrecen 1932. Szerző saját kiadása. Előjegyzési ára volt 25 Pengő. Bolti ára: ?.

A háboru utáni magyar nyelvű teológiai irodalomnak kétségtelenül egyik leghatalmasabb alkotása nemcsak a terjedelmére, hanem tudományos értékére vonatkozólag is.

Kovács Ödön nagyenyedi híres professzor vallástörténeti könyvének kívül az e tárggyal foglalkozó csekély számú mű közül Makkai Sándor: *A vallás az emberiség életében* c. 1923-ban Tordán megjelenő nagyértékű munkája emelkedik ki, mely a vallás történeti képének, majd lényegének és értékének a kérdését rendkívül érdekes, de mégis egyoldalú módon fejtegeti, amennyiben a történeti vallások nemzeti, helyi és idői vonásait egyáltalán nem is érinti s a vallásos jelenségek beosztásában is szokatlan módszert alkalmaz. 1927-ben jelent meg azután Szimonidesz Lajos szerkesztésében s a Dante kiadásában egy két kötetes terjedelmes munka: *A világ vallásai*, mely a tárgyára vonatkozó anyagot nagy szorgalommal összehozza s áttekinthető beosztást is ad, de a kutatásának forrásait nem nevezi meg, miért is tudományos szempontból tárgyilagossan értékelni nem lehet.

Varga Zsigmondot eddig kifejtett tudományos munkássága egyenesen predestinálta arra, hogy ő írja meg magyar nyelven a vallás egyetemes történetét s elmondhatjuk, hogy ezt nemcsak tökéletesen megoldotta, hanem ezen két kötetes munkájával olyat alkotott, ami büszkesége lehet a magyar tudományos életnek is, mivel ez a munka a legjelesebb külföldi enemű munkákkal nemcsak vetekszik, hanem azokat sok tekintetben felülmulja.

Anyaga három részre tagolódik a tárgy természeté szerint is. Az I. kötet foglalja magában az 1. részt. „Bevezetés a vallástörténetbe” cím alatt foglalkozik a vallástörténet tárgyával, tudományos jellegével, a teológiai fakultásokon való helyével, a theol. tudományokhoz való viszonyával. A bibliai vallások tárgyalási körén kívül esnek. Azokat a különleges bibliai vallástörténetbe utalja, de ahol a vallásos jelenségek megnyilatkozási formáival foglalkozik, ott a bibliai vallásokra is kitér azzal az indokolással, hogy e formák átnézete az ó- és újszövetségi vallások megfelelő képzelei nélkül nem bizonyulna teljesnek (I. k. 2. l.) Elvi megállapításai között kiemelkedő, hogy a vallástörténet az isteni kijelentés tiszta tüköre. Az első részben azután páratlan kritikai erővel mutatja be mindazon külföldi és magyar nyelvű munkákat, melyek a vallástörténettel ezideig foglalkoztak. Ez a fejezet képezi a könyv egyik legértékesebb részét, mert benne rendszeresen és kritikailag megismerhetjük mindazt, amit a tudomány ezen a téren megalkotott. A vallás lényegének, egyetemességének, az emberiség művelődéstörténetében való szerepének és helyének ismertetése után a kijelentés fogalmához és a vallások életében való jelentőségéhez érkezünk, mit a későbbben látható csoportosítások elvi megindokolása zár be.

Az I. kötetben található a mű 2. része is (107—308 l.), mely a vallásos élet jelenségvilágába vezet el az olvasót. Három alrészre tagolódik. Az első Az istenfogalom fejlődése a vallások életében cím alatt foglalkozik az isteneszme tárgyával, az istenfogalom alakváltozataival és érzéki szemléltetésével. A második résznek Az ember élete és rendeltetése a vallások történetében a címe s megismerjük benne az érzéki életformát, a lelki és a szellemi létformát, továbbá a szentség fogalmát és sokféle megnyilatkozását a vallás egyetemes történetében. A harmadik kérdés, amire a tudós szerző kitér: Az Isten és az ember közötti viszony kifejezése a vallások életében. Felöleli a szent helyek, idők, szavak, iratok és cselekvények kérdését, a tárgy iránt érzett nagy szeretettel és objektivitással. Ezzel vége is van az első és a második résznek.

A II. kötetben olvashatjuk a mű III. nagy részét A vallás történeti élete cím alatt, összesen 860 oldalon, mit 6 oldalas index zár le.

Itt a szigorú történeti szempontot tekinti a

szerző anyagának beosztásánál és ismertetésénél. A primitív népek vallásának az ismertetése után (animizmus, totemizmus, manaismus, preanimizmus, magia, ősmoetheizmus 3—77 lap,) a 2. alrészben Az ural-altai népek vallásának az ismertetésével kapcsolatosan tárgyalja a sumirok, kínaiak, japánok, az altai népek, a szamojédek és az ugor népek vallását 72-271-ig, tehát összesen 200 oldalon s e fejezetben annyi új anyagot hoz össze és rendszerez, hogy méltán fűződhetik a tudós szerző nevéhez az ural-altai népek vallásának első rendszeres és tudományos feldolgozása, mivel köztudomásu, hogy az idegen nyelvű munkák ezzel a kérdéssel ezideig rendkívül mostohán, sőt felületesen bántak.

A 3. alrészben a sémi népek vallásával kapcsolatosan foglalkozik az assir-babyloni, egyiptomi, a sémi kanaanita, aram, syr, phönici és arab nép vallásos életével illetve vallásuk lényegével (272—491 l.). A 4. rész az elamiták, valamint a hittita népcsoport vallásos életének töredékeit ismerteti meg (492-508 l.), hogy azután az 5. részben áttérjen az indogermán népek vallási életére, ahol is India vallási életének sokfélesége és gazdagsága kerül tárgyalás alá. Megismerjük az ind őskornak, a Vedáknak a vallását. A Bramanizmus, az Upanishadok után frappáns ismertetését nyújtja a szerző a különféle filozófiai rendszereknek, majd a Janaismus, a Buddhizmus következnek s megérkezünk az ind ujkor vallási életébe, megismerkedvén a hinduizmussal. Az iráni vallásrendszerekkel kapcsolatban élvezetesen tárgyalja Zoroaszter vallását, valamint a Manicheizmust, azután rendre jön a görögök, rómaiak, kelták, a germánok és a szlávok vallása. (508—855 l.)

A 6. alrész Mexikó és Peru vallásával foglalkozik. (856—861 l.)

E vázlatos ismertetésből is látjuk, hogy Varga Zsigmond dr. 1178 oldalas nagy munkájában a legjobbat adta, amit a vallástörténettel kapcsolatosan a tudomány mai állása és a kutatások eredménye alapján adni lehet. A szakirodalom páratlanul gazdag és mindég biztos feldolgozása mellett végig vonul művén lehiggadt, kiegyensúlyozott és öntudatos álláspontja. Nem csoda, hiszen 25 éve már annak, hogy a vallástörténettel rendszeresen és tudományosan foglalkozik s tizenegyedik éve tölti be a debreceni egyetem vallástörténeti tanszékét. Eddigi irodalmi munkásságának eredményei elkötelezőleg voltak a tudós szerzőre s a magyar tudományos életben ma nincs nála hivatottabb, ki a feladatot tökéletesebben oldhatta volna meg, mint ő. A primitív népek vallásának, India szellemi életének az ismertetésénél, de mindenütt az egész könyvön végig vonul az a gondolata, mit bevezetőjében ír: Alázatosan leborulok Jóságos Istenem szent színe elé, hogy megengedte, hogy gyöngé erőmmel, de

mindig égő lelkesedésemmel s soha meg nem rendülő hittemmel e műben is az Ő nagyságát hirdethettem, mindenüttjelenvalóságára rámutathattam és örök dicsőségét szolgálhattam."

A könyv tanulságos olvasása a tárgyra vonatkozó előismereteket feltétlenül megkívánja, bár a szerző ügyel arra, hogy könyve a nem szakemberek által is könnyen olvasható és érthető legyen, de a szakirodalomra való szakadatlan és rendszeres hivatkozás mégis fájó és az olvasónak sokszor kell megpihennie ott, ahol dr. Varga Zsigmond a tudás csodálatos gazdagságával és öntudatos biztonsággal könnyedén halad előre.

Munkája legelsősorban is a lelkészek kezébe való, mert benne megismerhetik a tárgyra vonatkozó tudományos kutatás és szorgalom mai eredményeit s így betölthetjük azt a helyet, amit betöltöttek a nagytudományú eleink, kik szegénységük és üldöztetésük dacára is tudományos téren mindig a kor színvonalán, sőt azon felül voltak.

Dr. Varga Zsigmondot pedig illesse köszönet tudományos irodalmunk nagy meggazdagításáért s azért a legnagyobb elismerésreméltó tetteért, hogy e két kötetes nagy munkáját maga adta ki.

Rimaszombat.

Varga Imre.

H I R E K

— **Halálozás.** *Konta Dezsőné sz. Koncz Juliánna*, néhai Konta Dezső nyug. tanító özvegye 76 éves korában Barsendrédén elhunyt. Temetése ugyanott ment végbe nagy részvét mellett. Konta Dezső lelkész társunk az elhunytban édes anyját gyászolja.

— **Lelkészcserézés.** Lányi Jenő református lelkészt, Lányi Árpád hontfűzesgyarmati lelkész társunk fiát a magyarországi Soponya-i gyülekezet egyhangulag lelkészévé választotta. Isten áldása legyen fiatal kollégánk minden munkáján.

— **Választások. 1. A Barsi Ref. Egyházmegyében az egyházmegyei tisztségekre** vonatkozó szavazás eredménye a következő; *Esperessé:* Patay Károly, *egyházmegyei gondnokká:* Dr. Demény Gyula újból megválasztottak. *Főjegyzők* lettek, egyházi: Dr. Agyagássy Sándor, világi: Dr. Tóth Sándor. *Aljegyzők* lettek, egyházi: Papp József, világi: Dr. Guba János. *Egyházi tanácsbírákká* megválasztottak: Bihary Kálmán, Kiss Gyula, Varannay Sándor, Sörös Béla, Szabó S. Zsigmond, Dr. Agyagássy Sándor és Konta Károly lelkészek. Pótszavazás rendeltetett el: Akucs Lajos és Szinay Sándor között. *Világi tanácsbírákká* megválasztottak: Dr. Tóth Sándor, Dr.

Nagy Béla, Huszár Károly, Székely Béla, Dr. Ormós Béla, Illyefalvy V. Aladár, Mészáros Mihály. Pótszavazás rendeltetett el: Ponoczy István és Csekey János között. Tanítóképviselőkké megválasztottak: Rácz Lajos, Nagy Sándor, Galambos Béla, Pekarik Vilmos, Kömley László. Pótszavazás rendeltetett el: Kacz László és Várady Gyula között. Isteni áldás kísérje munkálkodásukat. 2. *Tanító választások* a Barsi Ref. Egyházmegyében: A garamszentgyörgyi ref. egyház kántor-tanítói állására: Tóth Gáspár, az ujbarsi ref. egyház ujonnan szervezett kántor-tanítói állására: Hollóné Koszorus Margit, a garamlöki ref. egyház kántor-tanítói állására: Halász Julia választottak meg. Legyen rajtuk és munkájukon Istennek áldása.

— **A magyarországi alsózempléni egyházmegye** Sárospatakon, a főiskola tanácstermében rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen Batta János Ricsére, Nagy Sándor Béla Bodrogkereszturra és Csathó József Vámosujfaluba elhívott új lelkészek állásukba megerősítették.

— „**Karénekek**“ címen értékes füzet jelenik meg a napokban, Gáspár János rimaszécsi ref. tanító, középiskolai énektanár szerkesztésében. A füzet 60 éneket tartalmaz, mégpedig: 30 éneket 2 és 3 szólamra, 19 férfikart, 8 vegyeskart és 3 szóló éneket kísérettel. Régen érzett hiányt fog pótolni ez énekkönyv, amely vallásos estélyekre, ifj. egyletek, leánykörök, énekkarok részére nyújt tanítási anyagot. A füzet elsőrangú, izléses kivitelben készül s azt a gömöri ref. tan. egyület adja ki. Előjegyezni lehet, illetve megrendelhető postautalványon: Kovács Gyula ref. ig. tan. egy. elnöknél, Simonovce (Rimasimonyi) ok. Feledince. Ára 16 ék. 50 fill. 10 füzet rendelésénél 1 ingyen példány. A tanító-egylet nem tekintvén a horribilis kiadási költséggel és fáradsággal, azon reménnyel adja ki e rendkívül szükséges füzetet, hogy az illetékesek méltó támogatásban részesítik a nemes vállalkozást. A „Karénekek“ beszerzését melegen ajánljuk!

Kiadóhivatali üzenet.

Utoljára s ezuton is figyelmeztetjük azon igen tisztelt magánelőfizetőinket, hirdetőinket, valamint a nt. Esperes urak nevében is, az egyházakat, kik a két vagy többbizbeni felhívás dacára sem fizették be eddig összes hátrálékos tartozásaikat, hogy ha **november 30-ig** sem tesznek eleget ebbeli kötelezettségüknek: az összes költségek fölszámításával, **birói uton** leszünk kénytelenek a hátrálékokat behajtani.
Kiadóhivatal vezetője.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Vélké
Kapudány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicseri
lelkészi hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Dr. MAGDA SÁNDOR.

Tiszáninneri református egyházkerületünk gyülekezeteinek bizalma dr. Magda Sándor csicseri lelkészt, egyházkerületi főjegyzőt, hivatalos lapunk felelős szerkesztőjét hívta el a Pálóczi Czinke István, Péter Mihály és Idrányi Barna örökébe. Elhivatott nagy elkötelezettséssel, hogy legyen a mi anyaszentegyházunk sok vihartól hányatott hajójának egyik vezetője és kormányosa, kételkedők biztatója és utmutatója, legyen egyházkerületünknek — Istentől nyert kiváló képességeivel hiven sáfárkodó — vezére.

Legyen első az egyenlők között.

Azzá lett, mert azzá kellett lennie elhivatás szerint.

Dr. Magda Sándornak ez az elhivatása nem a gyülekezetek nagy többségének mostani szavatától függött és nem csupán azon fordult meg, hanem még akkor kezdődött, amikor az iskei kis tanítólakás csendes udvaráról a szülői szívek meleg szeretetének áldó sóhajtásától kísérve elindult, hogy Istenországa ügyének szolgálatára vágyakozó lelke tudományszomját kielégíthesse. Amikor a nagyenyedi ódon kollégium kis diákszobájának összefaragcsált asztala mellett játékos kedvvel, de vas szorgalommal végezte a napi penzumot, hogy ne érdemtelen kedvezés jóakaratótól segítve, de megérdemelten: első legyen az egyenlők között és mindig örömet vigyen haza abba a kis hajlékba, amelynek boldog- meleg tüzhelye mellé az iskolai diligenciák hosszú, szürke és munkával telt napjai után olyan sóvárgó vágygal visszavágyakozott.

Ez az elhivatás vezette, amikor a kolozsvári és sárospataki ősi kollégiumok, majd a budapesti tudományegyetem polgárai között foly-

tatta kiváló eredményü és értékü tanulmányait, hola a nagytudományu Gamálielek: Kenessey Béla, Pokoly József, Nagy Károly, Böhm Károly, Schneller István, majd Radácsy György Wurga Lajos és Tüdös István lábainál ülve előbb a sárospataki főiskola ifjuságának séniorává és theologiai segédtanárrá, majd, már mint csicseri lelkész, filozófiai, pedagógiai és művelődéstörténeti szigorlata és a „Magyar egyezményes filozófia” címü értekezése alapján, a bölcsészettudományok doktorává lett.

Magával vitte az elhivatás jegyét és pecsétjét a kis balogiványi, majd a csicseri református gyülekezetek parókháira és ez a pecsét irányította reá, az eldugott kis falu papjára, egyetemes egyházunk akkori és jelenlegi vezetőinek figyelmét, amikor is egyfelől a losonci theologiai szeminárium filozófiai docensévé, másfelől, még 1925 évben, hivatalos lapunk felelős szerkesztőjévé szóllított el. Előbbi minőségében theologiai szakoktatásunknak egyik legnagyobb értékü munkása, az utóbbiban pedig egyházi közéletünk minden jóra irányuló és vezető megmozdulásainak vált avatott tollu hangadó-jává, bíráló-jává és irányító-jává. Ez utóbbi működésében nem kell őt bemutatnunk; értékét és sulyát a külföld protestáns lapjaiban is sorra leközült cikkei eléggé bizonyítják, mi pedig igen jól ismerjük őt lapunk hasábjain kifejtett munkálkodásából.

Pedig mindezekon kívül még egyéb téren is sokat fáradozik. Az ungi egyházmegye is igénybe vette és veszi munkaerejét: előbb aljegyzője és egyházmegyei egyesületi elnöke volt, majd egyházmegyei és nyugdíjintézeti pénztárosa, egyuttal tanácsbírója is; az egyházkerület

pedig aljegyzővé, majd főjegyzővé és tanácsbíróvá választotta, — most pedig püspökségre hívta el.

Mert hivatása van.

Épen ezért az ő eddigi munkálkodásának mezőit nem azért mutogatjuk meg, mintha már megszerzett érdemeiért és elért eredményeiért őt magasztalni akarnánk. Épen ellenkezőleg. Azt akarjuk bizonyítani ezekkel a sorokkal és arra akarunk rámutatni, hogy az az út, amelyet eddig megtett és az a munka, amelyet már elvégzett, nem érdeme, hanem kötelessége volt. Olyan kötelességek, melyeknek az ő adottságai és képességei mellett eddig is meg kellett felelnie és amelyek egyuttal *elkötelezetést* is foglalnak magukban, sok-sok tartozást és hozzáfűzött reményt, melyet még ezután kell lerónia és valóra váltania.

Tudjuk, hogy dr. Magda Sándor tudatában van ennek a sok és sokféle irányu tartozásnak; tudjuk, hogy az a nagy vállalkozása is, melyet az előző évi külföldi tanulmányutjával megvalósított, nem egyéni célú kezdeményezés, hanem épen az ő elhivatottságából eredő olyan kötelességteljesítés volt, amelynek haszna és gyümölcse eredményeiben anyaszentegyházunk javára, a közre, tehát mireánk száll vissza. Mert amikor e sok anyagi, fizikai és szellemi fáradtság és áldozat árán az ő lelki felkészültsége teljessé vált, úgy látjuk őt most munkakészsége teljességében inagunk előtt, mint aki nem a már megtett utra tekint vissza, hanem előre néz. Nem jutalmat vár, hanem alkotni, cselekedni indul.

Egyházközségeink elhívó szava a tért nyitotta meg előtte, az eke szarvára teszi a kezét, azokra néz, amik előtte vannak és munkálkodni fog mind estéiglen.

Szeretettel, bizodalommal és reménységgel kívánunk neki az új, széles munkamezőn „jó munkát”, — Istentől erőt, csüggedetlen kitartást és serénységet, hogy mindazt a jót, amit Istentől nyert, amit szorgalmával elsajátított és mindazt a sok üdvös dolgot, amit másoktól látott és szívében elgondol, felelősségteljes állásában — Isten dicsőségére — teljes egészében valósítsa meg és mindezek által építse és oltalmazza a mi szent Sionunk falait.

„Áldjon meg Téged az Ur és őrizzen meg Tégedet.”

Kömvies Sándor.

Összefoglaló jelentés

az Ungi Segélyegylet (U. S. E.) 10 évi működéséről (1923-1933)
(Tájékoztató az egylet tagjainak, meg másoknak is.)

Irta: *Kömvies Sándor.*

(Folytatás.)

Ennek szövege a következő:

„1. §. Az Ungi Ref. Egyházmegyei Egyesület kebelében alakult és az egyházmegye közgyűlésének ellenőrzése alatt álló *Segélyegylet* (U. S. E.) célja, hogy tagjainak elhalálása esetén

azok családját kölcsönös hozzájárulásból *egyszersmindenkori* segélyezésben részesítse.

2. §. A segélyezés úgy történik, hogy a segélyegylet ügyvivője az egyleti tag halálakor, bármelyik lelkész *hivatalos* értesítésére, az egyesület folyószámlája terhére, a temetkező család, vagy az egyleti tag írásbeli rendelkezésében megnevezett egyén kezeihez (kétes esetben az illetékes esperes rendelkezése szerint) annyszor 100 (egyszáz) koronát utal ki, ahány *fizetésre* kötelezett tagja van az elhalálozás idején a segélyegyletnek. A kiutalt segély összege legfeljebb 10.000 korona lehet. (Ha azonban az elhalt tag még nem fizetett be 20 részletet, a hiány — különbözet — a kiutalandó segélyből egészítendő ki 2.000 koronára. Ez összeg a 16. §. értelmében a tartalékalap növelésére szolgál. A segély összegéből a 16. §-ban megjelölt eseteken kívül levonás nem eszközölhető.)

3. §. Az egyesületbe legfeljebb 100 tag vehető fel. (E rendelkezés alól a 6. §-ban megjelölt eset kivételt képez.)

4. §. A segélyegylet *kötelezett* tagjai:

a) a szlovenszkói *Ungi* egyházmegyében működő minden *rendes* lelkész, rendes tanítói állásra megválasztott *rendes* tanító és az egyházmegye világi tisztikara;

b) az *Abauji* és a kárpátaljai *Ungi* egyházmegyékben működő *rendes* lelkészek.

5. §. A 3. §-ban foglalt korlátozás figyelembe vételével tagul felvehető (*jogosított* tagok):

a) más egyházmegyében működő *rendes* lelkészek.

b) más egyházmegyében véglegesen alkalmazott *rendes* tanítók,

c) helyettes és segédlelkészek, ideiglenes (várományos) tanítók,

d) állami tanítók, akik kántorok is.

E § a.—d. pontjaiban foglaltak felvételéről a segélyegylet ügyvezetőjéhez benyújtott írásbeli jelentkezés alapján az Ungi Egyházmegyei Egyesület közgyűlése (értekezlete) viszonylagos szótöbbség alapján végérvényesen dönt.

6. §. Ha az egylet *kötelezett* tagja (4. §) egyházmegyéje kötelekéből kiválik, más egyházmegyébe távozik vagy *nyugdíjba* vonul, mint *jogosított* tag továbbra is tagja *maradhat* az egyesületnek, ha 1. tagsági hozzájárulást már fizetett, 2. ilyen irányu *igényét* az ügyvezetőnek bejelenti, és 3. tagsági kötelezettségének továbbra is eleget tesz. Ebben az esetben a tagok száma (3. §) átmenetileg 100-on felül emelkedhet, de a segély összege változatlan marad.

Ez az intézkedés állami szolgálatba átmenő tanítókra és a szlov. Ungi egyházmegye kötelekéből kiváló világiakra is vonatkozik.

7. §. Kötelezett tag az egyletből ki nem léphet.

8. §. Az 5. és 6. §-ok értelmében *jogosított* tagok hátralékos tartozásaik rendezése után ki léphetnek az egyesületből, de az általuk telje-

sített befizetések visszatérítésére vonatkozólag semmi igényt nem támaszthatnak.

9. §. A tagok kötelessége az egyletbe belépéskor és ahányszor az egyletnek valamelyik tagja meghal, az ügyvezető *egyszeri* felszólítására egy hónapon belül esetenként póstai befizetési lapon 100 koronát (vagy utalványon 101 koronát) az egylet (U. S. E.) folyószámlája javára *sürgetés* bevárása nélkül befizetni.

10. §. Kötelezett tagok (4. §) a járulékokat működési helyükre megválasztásuk jogerőssé válása napjától, jogosított tagok (5. és 6. §) a felvétel kimondó határozat keltétől kezdve kötelesek fizetni.

11. §. A segélyre vonatkozó jogosultság az első 100 koronás járulékrészlet befizetése napjától kezdődik.

12. §. Aki fizetési kötelezettségének 3 (három) hónap leforgása alatt eleget nem tesz, elhalálozás esetén a segélyezésre való jogosultságát elveszíti.

13. §. Aki nem teljesíti tagdíj befizetésre vonatkozó kötelezettségét, (4. §) vagy az egylet tagjai közül kilépve (5. és 6. §) hátralékos tartozását nem rendezi, azon az egylet követelése polgári bírói eljárás útján is bevehető. Per esetre kiköztetik a nagykaposi járásbíróóság illetékességébe.

14. §. A 13. § ban foglalt eljárás szükségeségének megisméltődése esetén a hátralékos tag az egyesület tagjai közül — egyesületi határozat alapján kizárható. A kizárt tagnak kártérítésre semmi címen igénye nem lehet.

15. §. A segélyegylet bevételeiből a 16 § értelmében *tartalékalap* létesítetik, melynek rendeltetése fedezni azon régi tagok tagsági járulékát, akik már 60 (hatvan) járulék-részletet befizettek.

16.) § A tartalékalap növelésére szolgál:

a) a 2. § értelmében visszatartandó összeg,
b) a banki folyószámlán esedékes kamatjövedelem,
c) minden a segélyegylet javára befolyó adomány,
d) az eddig kiutalt (I. és II.) segélyekből visszatartott összeg.

e) a III.—XX. számú segélyekből egyenként levonandó 1500—1500 korona,

f) a XXI.—XXX számú segélyekből egyenként levonandó 1000—1000 korona,

g) a XXXI.—XL. számú segélyekből egyenként levonandó 500—500 korona.

Ha e §-ban foglaltak szerint dotált tartalékalap a 15. § ban foglalt rendelkezés megvalósítását lehetővé nem tenné, a tartalékalapnak *további* javadalmazása útján kell intézkedés keresztülvitelét biztosítani.

17. §. A tartalékalap a segélyegylet folyószámláján a segélyegylet vagyonával együtt kezelendő, de az évi számadásban a tartalékalap

vagyoni helyzete külön is világosan feltüntetendő

18. §. A segélyegylet a 4. §-ban említetteknek egyházmegyei közgyűlési határozatokon nyugvó egyszersmindenkorra szóló kötelezettsége alapján fel nem oszlatható.

19. §. Ha a segélyegylet működését valami elháríthatatlan akadály megszakítaná, vagy lehetetlenné tenné: a segélyegylet és tartalékalap minden vagyona a feloszláskor életben levő alkotó tagok között, az általuk teljesített befizetések arányában osztandó fel.

20. §. A segélyegylet ügyeiben a szl. Ungi egyházmegye közgyűlésének főhatósága mellett az Ungi Egyházmegyei (lelkész és tanító) Egyesület intézkedik.

21. §. Az Egyesület a segélyegylet ügyeinek vezetésére ügyvezetőt választ, aki az egylet tagjait és azok befizetését nyilvántartja, számadásait vezeti, a segélyt utalványozza és az egylet működéséről, vagyoni helyzetéről,

felülvizsgálás céljából pedig az alapító Egyesületnek és a szl. Ungi egyházmegye közgyűlésének,

ellenőrzés céljából mindahárom érdekelt egyházmegye esperesének évenként jelentést tesz.

22. §. Az egylet tagjainak névsora a szl. Ungi egyházmegye jegyzőkönyvében évről-évre nyilvántartandó.

Ennek a szabályzatnak az értelmében tehát már biztosítható volt, hogy a túlélők maximális befizetése nem haladja meg a 60 részletet (6000 koronát), viszont a minimum 20 részlet befizetése minden tagra nézve kötelezővé lett. Elképzelésünk és számításaink szerint a 16 § alapján tartalékolható összeg a 60-ik kifizetés idejére olyan tőkét lesz hivatva növelni, mely a további részletek fizetése alól a túlélőket mentesítheti. Egészen megbízható és pontos számításokat azonban ezen a téren még akkor, a szükséges adatok hiányában nem végezhetünk.

Közben megtörtént a III.—X. számú segélyezés és természetesen esedékessé vált a IV.—XI. sz. befizetések teljesítése is. A III. sz. segélyt dr. H. K. világi tanácsbíránk után fizettük már az új kiszámítási kulcs szerint 6200 korona összegben (6 betöltetlen tagsági hely volt). IV. számot G. G. gálóczi lelkész után 5900 koronát, (10 hely volt üresedésben átmenetileg) Az V.-et M. E. pinkóci lelkész (6600 kor.), a VI.-at dr. L. L. világi tanácsbíró (6700 k.), VII-et P. M. püspök (6800 k.), VIII-at P. P. volt tarnóci lelkész (7300 k.), IX.-et K. Gy. volt kistráti tanító (7400 k.), a X-et I. B. püspök után fizettük 7500 korona összegben. Az eddig teljesített segélyezés főösszege 69.900 korona.

E kifizetésekből 3200, 3400, 3500, 3700, 3700, 3100, 3000, 3000, együtt 26600 korona

utaltatott át a tartalékalapra, melynek vagyona a X. kifizetésekor a kihelyezett tőkék kamataival együtt 32 827 koronát tett ki. Ez összegből jelenleg 30.000 korona van mint kölcsön kihelyezve ingatlanra első helyen betáblázott követelésként, a többi bankbetét. (Folyt. köv.)

Az ifjusági probléma.

Az ifjusági kérdés, hála Istennek, örövendesen kezd tért hódítani az illetékes körökben, különösen Tóth Kálmán bátor kezdeményezése és felelős szerkesztőnknek szinte tetemre-hívas erejével ható vezércikke után. A magyarországi „Református Figyelő” című testvér-lap is behatóan foglalkozik ezzel a problémával. Hónapok óta: „A holnap hadserege” cím alatt cikksorozatot közöl a legilletékesebbeknek, magának az ifjuságnak s a velük foglalkozóknak, az ifjuság vezetőinek tollából. Mutatóba, ime, egy csokorra való belőle, melyet — hisszük — az ifjusági problémának nem a koporsójára, hanem a bölcsőjére helyezünk. (Kissé talán sötétek e színek, de az árnyalatok megváltozhatnak, mert — az ifjuságról van szó.) Kivonatok:

„Nyomorult helyzetéért az öregeket okolja, akik eljátszották jelenét, amelyben nem adnak neki helyet s a jövőjét, amely kilátástalan. Az emberekben csalódott hite már nem talál nyugalmat a templomban sem... Nem Igét, hanem kenyert vár. Az egyházzal és lelkipásztorával szemben bizalmatlan. Még a képzett, fiatal lelkészt meghallgatja, mert sorstársát érzi benne, de az idősebbel szemben bizalmatlan, mert úgy érzi, hogy számára nincs bizonyosságtevő mondánivalója annak, aki biztos helyzetből szórja a vigasztalás malasztját tényleges segítség nélkül. Van egy rész, amely még szorosan ragaszkodik Krisztushoz, de nem az egyházhoz, amellyel a mai formájában nincs megelégedve.” (34. sz.)

„Ahol a lelkipásztor az emberi teljesítőképeség lehetőségei szerint felkarolta ifjusága fontos kérdéseit, ott megnyerte Krisztusnak az ifjuságot. Ez az ifjuság szeteti egyházát, büszke kálvinista hagyományaira, szeretettel, sőt sokszor virtuskodva emlegeti papjai, tudósai, írói értékeit, de régi, avas formák, magtalan stílusgyakorlatok, ténypótlékoknak szánt szövirágok között az evangélium sem kell neki. Kész a keresztthorozásra is — ne vegyük frázisnak ezt — a halálig, de nem úgy, hogy akiknek segíteniük kellene ebben, azok a maguk keresztjét is az ő vállára rakják és kényelmesen ballagnak, vagy főlényük autóján elrobognak mellette.” (35. sz.)

„Egyházát jobban szereti, mint azok az elődei, kiket a mult tradíciója erősen kötött az egyházhoz, egyéb azonban nem kötötte őket; lelkipásztorával szemben magas követelményeket támaszt, de meg is becsüli, munkatársává szegődik, mert Krisztus hadseregének vezérét látja benne, nem csupán a falusi, vagy vá-

rosi intelligencia egyik tagját.” (36. sz.)

„Nincs benne kialakulva egységes keresztyén világnézet s mivel erre nem is nevelték komolyan, vagy csak felületesen, így az egyházban csak papi üzleti intézményt lát. Existencia kérdésnek tekinti az egészet és ezt a feltevését igazolja a nagy káptalani és papi birtokok (róm. kath.), ami ma köztudomású.” (38. sz.)

„Az ifjuságnak ez a csoportja idegenül áll egyháza előtt. Hidegen ül a templomban, mert abban nem lát mást, mint egy olyan papnak az előadótermét, aki többé kevésbé más elveket vall, mint ő: „istentisztelete” tulajdonképpen csak a beszéd megbirálásában, végső eredményben pedig a maga tiszteletében áll: „ime én ebben a kérdésben is jobb állásponton vagyok, mint a pap”. Szemében az egyház a mai kizsákmányoló kapitalizmus védő ügyvédje, szociális és tudományos szempontból egyaránt letűnt állásfoglalások képviselője.” (41. sz.)

„Ide nehezen tud vallásos irányzat férközni, mert erős, sziklából faragott, nehezen hajlítható lelkük csak a nagyszerű szereti csodálni, maga is szilaj, korlátot nem tűrő, nagyszerű csodája a teremtésnek; tele őserővel, de előtte a vallásos élet eddig csak kolostorba vonult, bucsu és csodatevőhelyekre zarándokoló kegyesség, vagy néhány elgyengült, az életből kifelé ballagó öreg nénike bibliaolvasó alakjában jelent meg. Talán még eljár a templomba az ősök megszokottságával, de ott akkora az álmos közöny, vagy a hideg bíráló tekintet, hogy ha próféta lenne is a papjuk, kioltanak a tűzét. Ugyanazzal a hideg kritizáló lélekkel ül a templomban, mellyel a főiskola hallgatója. (Falusi ifjuság). Istentisztelet után szakszerű retorikai bírálatot kaphatunk tőle az előbbi beszédről; a nyelvbollásokat is számon tartja, de a *lelke jéghideg maradt.*” (42. sz.)

„A látásokról lemond a kenyérért. Az egyházát nem szereti, vádolja, sőt pellengérré állítja. Követelésekkel lép fel vele szemben. Vannak az ifjuság között védőügyvédei az egyháznak, de igen kevés építője és szolgálója. A lelkipásztor igen kevés helyen vezére ennek az ifjuságnak. Még a középiskolákban is, ahol igazán lehetséges volna ez, inkább a cserkészparancsnok tornatanár, mint vallástanárjuk után megy a diákság. (45. sz.)

„Megdöbbenő, hogy milyen veszedelmet jelentenek a huszévesek számára még mindig az agyoncsépell s éppen ezért megvetett jel-szavak. Egyik-másikukat szinte hipnotizálja egy-egy jólhangzó szólam, nem tud elszakadni tőle, mint a megbüvölt madárka a kigyó szemétől. Varázslatos ereje van mindennek, amiben legalább egy kis adag „osztályellentét”, néhány ártatlan „kizsákmányolt” és gyalázatos „kizsákmányoló” van... Még az evangélium is gyakran értetlen, misztikus frázisok zuhatagában vész el.” (46. sz.)

E sokat-mondó szavak nekünk is beszélnek.

A beretkei árvaházból.

Hála áldozat. Propaganda körútra indultam a beretkei árvák érdekében Kárpátaljára. Itthon figyelmeztettek, hogy ne menjek most oda. Szegények azok, az árviz is sújtotta őket. az adományait most el sem szabadna fogadni. De hívtak is, meg a szívem is kényszerített. Valahogy úgy van, hogy ott érzem igazán otthon magam, azok közt a szegény ruszinszkóiak között van a legtöbb olyan lélek, aki nem rázza le magáról a Krisztust és melegezni lehet mellette.

Szakadt az eső. A borus, hideg november ráült a lelkekre. Nagyszöllősen már ijesztő arányokban állott elébem az ismertnél is nagyobb ruszinszkói szegénység. Fűtött váróterem sehol. Az emberek sápadtak, fülíg sárosak. Fázósan húzzák a rongyaikat magukon össze. A legtöbbnek bocskora van, a magyarnak rongyos csizmája. A föld úgy el van ázva, mint a vizes rongy. A szájuk panasszal tele. Eselt egész nyáron. A termésük a mezőn rohadott el. A marhaiknak egy szál jó takarmánya sincs. Szomorúan nézem a vonat ablakából a tönkreázott mezőket. A sínek melletti uton mezitlábos utasok mennek. Én téli kabátban is fázom. Nekik nem szabad fázni mezitláb sem, mert nincs pénzük, mert nagyon szegények.

Sóhajtva gondolok rá, hogy nem szabad lett volna eljőnnöm.

Az első evangelizációs este után egyik földműves testvérünk hív meg vendégéül. Őt méteres földes szobájában kilencen hálnak. Én a tizedik vagyok. De a szeretet, amivel körülvesznek, elfeledtetni a miliót. Úgy érzem, mintha palotában lennék, egymásután jönnek a vendégek, 2, 4, 10, 15. A kis szoba úgy megtelik, hogy már csak pislákol benne a lámpa. Felharsan a Te benned biztunk eleitől fogva, aztán, Gondviselő jó Atyám vagy óh én édes Istenem... Végül jön az adakozás. A házigazda ragyogó arccal dicsekszik, hogy a faluban neki volt a legjobb termése. Megkérdezi, hogy egy mázsa buzát adjon-e az árváknak, vagy 100 ök-t. Pénzben állapodunk meg. De jönnek a többiek is, akiknek egy mázsa vetésből két mázsa termésük lett és lehajtott fejjel egymásután szóltak: teszük le a 100—100 ök-t.

Szabadkozom: ezt nem szabad elfogadnom! Magok is szegények, nagy családjuk van, Arra is gondolnom kell, hogy az irántam való szeretettel nem szabad visszaélnem. Erre felemeli a lehajtott fejét az egyik. Vállamra teszi a kezét. Tévedni tetszik, mondja szelíden. *Ez hála-áldozat, azért, hogy ismerhetjük és mienknek mondhatjuk a Krisztust.*

Dicsőség Istennek!

Érdemes volt elmenni Ruszinszkóba. Ahol nem pénzzel, vagy más jócselekedettel akarják megszerezni az üdvösséget, hanem halálból tesznek jót azért a boldogságért, amelyet Isten

a Krisztusban adott nekik, ott már dereng annak a jövőnek a hajnala, amelyben nem hazugsággal tisztelik az Istent és szeretik az embert.

„Jézus azért szállt alá a földre, hogy megtanítsa az embert igazán szeretni.” Amíg az emberben nem az Isten gondolata szerint való szeretet él, addig nem lesz olyan hely sem a földön, sem az égben, ahova a fájdalom és kétségbeesés hangja el ne jusson. De ahol megtanulják az embert igazán szeretni és így tisztelni az Istent, ott újra éled a remény és megteljesedik a hit, hogy lesz idő és lesz hely, ahol a fájdalom és kétségbeesés meg fog szünni.

Bácsy Gyula.

A Prágai Protestáns Baráti Kör megalakulása.

A prágai magyar protestáns főiskolások nov. 20-án hétfőn este tartották a prágai Magyar Akadémikusok klubhelyiségében alakuló összejövetelüket. *Ónody Zoltán*, az összejövetel egybehívója emelkedett szavakban mutatott rá a prágai magyar protestáns ifjuság megmozdulásának jelentőségére. Beszámolt arról a munkáról, amelyet az okt. 31-én tartott ünnepi összejövetel megbízásából az előkészítő bizottság végzett. Megemlékezett arról a lélekemelő élményről, amit a nov. 19-én vasárnap délelőtt először megrendezett protestáns magyar istentisztelet a résztvevőkből kiváltott. Azon óhajának adott kifejezést, bárha ott tartanánk már, hogy a szülőfajuktól messze elszakadt prágai magyar protestáns katonák is résztvehetnének a főiskolások által rendezett istentiszteleteken, hogy így anyanyelvükön hallgathatnák Krisztus igéit és kaphatnák meg az eddig nélkülözött lelki gondozást, *Ónody Zoltán* beszámolt továbbá arról, hogy az előkészítő bizottság összeköttetésbe lépett a csehszlovákiai magyar protestáns egyházak egyházi és világi vezető személyeségeivel. Mindenholnan a legteljesebb megértés és lelkesedés jegyében fogadták az ifjuság önálló kezdeményezését, sőt kilátásba helyezték az idősebb generáció odaadó támogatását is. Felolvasta *Varga Imre* ref. teológiai előadó, *Kenessey Kálmán dr.* a tudós asztronómus, *Fábry Viktor*, a kiváló evangélikus lelkész szónok és *Gaál István* kassai ref. s. lelkész terjedelmes és minden tekintetben az ifjuságot a legnagyobb reményekre feljogosító leveleit. Ezután a Református Egyház és Iskola című hetilapból olvasta fel *dr. Magda Sándor* teológiai tanár vezércikkét, amelyben a prágai magyar protestáns ifjuság új megmozdulásával foglalkozik és felszólítja az Egyetemes Konventet, tegye lehetővé anyagilag és mozgalmilag azt, hogy az egyetemi városok elhagyatott protestáns ifjaink lelki gondozására külön megbízatással egy arra hivatott belmissziós lelkész le-

gyen kiküldve. A megnyitó előadást és részletes beszámolót az összejövetel egyhangu helyesléssel fogadta. Ónody Zoltán ezután felolvasta az előkészítő bizottság nyilatkozatát, mely szerint a *Protestáns Baráti Kör elsődrendű feladata a speciális protestáns vallási erkölcs és öntudat ápolása, tagjainak lelki gondozása. Munkásságával létre kell hoznia a felekezeti ellentétek megszűnését, hogy ezáltal a mi kisebbségi helyzetünkben elkerülhetetlenül szükséges magyar egység megteremtéséhez lelki előfeltételt nyújtson.* Kijelenti, hogy a prágai magyar protestáns ifjuság részt óhajt venni intenzíven az egységes magyar munkában is, és ezért kulturális munkáját, az osztatlan és egységes magyarság szellemében működő *Széchenyi mozgalomban* óhajtja kifejtetni. Beszédje végétével felszólította a jelenlevőket, hogy alakítsák meg a prágai Protestáns Baráti Kört.

Az összejövetel elhatározta, hogy az országos viszonylatu alapszabályok kidolgozása és jóváhagyásáig egyelőre mint a prágai MAK kulturális alosztály alakulnak meg. Az ilyen formában megalakult Protestáns Magyar Baráti Kör elnökévé *Ónody Zoltánt*, pénztárosává *Ferenczy Tibort* választották. Bizottsági tagok lettek: *Csonthó Menyhért, Megyesi Zoltán, Prázmári Tibor, Sipos István, Szőnyi László és Toperczer László.*

Problémáink.

Fogyatkozó hónapok. Lapunk egyik korábbi számában valaki írta, hogy nekünk mindig újabb és újabb problémáink bukkannak fel és mi azokból soha ki nem fogyunk. Sőt utoljára már magunk is problémává leszünk, hogy mindezek dacára még „élünk, mozgunk és vagyunk.”

Igazán meglephetett bármely kongruás papot is, azon felülről jövő kedveskedés, hogy ennekutánna a hónap nem 1-én kezdődik, hanem amikor az epedve várt államsegély megérkezik. Eszünkbe jut a diák közmondás: „Fortuna volubilis errat, et manet in nullo, certa tenaxque loco.”

Amint a szerencse röpke és nem állandó, úgy a kongruális év hónapjai, illetve napjai is ugrálnak. Nem lépkednek, folynak a szabályosság, a rend törvényei szerint, hanem ugrálnak mint a veréb, ha földre száll. És egyszer csak azon vesszük észre magunkat, hogy itt az év vége. De mintha hiba volna a kréta körül! Tépelődünk, hogy az ördög üz velünk játékot, vagy mi ez? Megolvassuk csekklapjaink visszartartott szelvényeit, hát csak 11 drb. és nem 12. Rájövünk a csalafintaságra. Megrövidítenek bennünket. Kitolják a szemünket a 12 részre osztott kongruális összegnek 11-szer való kiutalásával, de azért ezt 12 hó alatt teszik meg.

Lassankint egy új ugráló naptárrendszer alakul ki. Pár évvel ezelőtt 13 hóból állott

az év, mert karácsonyi ajándékul boldog boldogtalan kapta a 13-ik hónapot (csak épen mi nem) a vele járó beneficiummal együtt. Most meg 11 hónapos az év... Mellesleg mondván, mily rossz fináncpolitika volt az, milyen jó volna most azon könnyelműen kiosztogatott milliókat elővenni, nem kellene most ugyanazok zsebéből azt a pénzt törvény alkotással előráncigálni, és nem keseregnének az érdekeltek, mint egykor Márius Kárhágó romjai felett. Vagy Jeremiás Jeruzsálem pusztulásánál, szólván: „Meggzúnt a mi szívünknek vidámsága, siralomra fordult ami örömünk.”

De hol vannak híres nagyjaink? Nem érdeklí tán őket e visszas állapot? Hogy mikor osztogatnak egy kis kalácsot, akkor non sensek vagyunk, ám ha adó kell, vagy állami deficit-eltüntetés, akkor megismernek bennünket. Hiszen így rövidesen éhen is halhatunk. Mert sem a lisztes, sem a boltos vagy mészáros stb. nem elégszik meg 90 k.-val, még kevésbé 80 koronával, ha 100 k.-val tartozom nekik.

Mi meg már itt állunk. Mert a járandóság 12-ik havi elbliccelésével, no meg a f. év elejétől fogva alkalmazott 10 % os reductióval már közel 20 % vonatik el a járandóságunkból!

„Quo usque tandem abutere patientia nostra”? kiáltunk fel Ciceróval, a mi Catilináink ellen, akik sorsunkat igazgatják.

Megtárgyalandó lenne még a jövedelemadó kivetése körüli súlyos problémánk is, de arról majd más alkalommal. *Omega.*

H I R E K

— **Szavazatbontások a tiszáninenni egyházkerületben.** Folyó évi nov. 27-én bontotta fel a tiszáninenni egyházkerület szavazatbontó bizottsága azokat a szavazatokat, amelyeket az okt. 11-én tartott egyházkerületi közgyűlés rendelt el a püspöki állásra, egyházkerületi világi aljegyzői és két zsinati lelkészi rendes képviselői állás betöltésére. 1. Püspöki állásra beadott 127 érvényes szavazat, amelyből **dr. Magda Sándor** egyházker. főjegyzőre esett 93, **Papp József** püspöki titkárra 33 és **Keresztury József** alsózempléni esperesre 1 szavazat. Püspökké választott: **Dr. Magda Sándor** egyházkerületi főjegyző. 2. Egyházkerületi világi aljegyzővé választott: **Kádár István** 69 szavazattal. 3. A két zsinati lelkészi rendes képviselőre leadott szavazatok abszolút többségét senki sem nyerte el s így pótszavazás rendeltetett el: **Simon József** 44, **Kövér Árpád** 40, **Ujlaky Sándor** 29, **Keresztury József** 28 között.

— **Halálozás.** Folyó évi november hó 20-án temették el Léván özv. Veress Lajosné szül. Gombkötő Máriát, ref. tanító özvegyét 86 éves korában. Legyen áldott emlékezete.

— **Helyreigazítás.** Lapunk multheti 48. számában a barsi e. m. *Tanító választásairól* szóló tudósításba hiba csuszott be. *Hollóné Koszorus Margit* az ujbari, *Halász Julia* a garamlöki ref. egyházhoz *másod-* és nem kántortanítóknak választattak meg.

HIVATALOS RÉSZ

A szlovenszkói tiszáninneri ref. egyházkerület püspöki hivatala.

Tárgy: Változások bejelentése a kongruális lelkészek helyi javadalmában az 1933. március 23-i 47. sz. törvény következtében. 945/1933 sz. *körlevél*. Rimaszombat, 1933. November 21. *Sürgős!* Valamennyi nt. esperesi és lelkészi hivatalnak! Országos hivatal, Bratislava, 1933. november 13 iki 289.752/6/1933. sz. leiratával a következőket közli a püspöki hivatallal: „Az 1933. március 21 iki 47. sz. törvény a szelvényadóról és némely szilárd kamatozású értékpapir kamatainak leszállításáról, a kongruális egyházak és vallási társulatok sok lelkészének helyi javadalmában változást okozott, amely befolyással van az ő kongruájok kiegészítésére a vallási alpból, illetve a költségvetésszerű kultusz-forrásokból (lásd: 124/28. sz. rend. 175 §.) Ennek következtében az iskolaügyi és nemzetművelődési minisztérium 1933. június 24 iki 73.596/33—VI/3 sz. rendeletével felhatalmazta az országos hivatalt, a 124/28. sz. rend. 175 §-a értelmében, hogy a kongruális kiegészítéseknél beállott változásokat hivatalból vigye keresztül. Amennyiben a bevallások okmányai és az orsz. hiv. hivatalos feljegyzései nem nyújtanak biztos alapot a bevételek csökkenésének megállapítására, melyet a 47/1933. sz. törvény okozott, szükséges beszerezni a megfelelő okmányokat. Szíveskedjék felhívni azért az alárendelt hivatalokat, hogy közülök azok, akikre az ügy vonatkozik, *legkésőbb* ennek az *évnél végéig* terjesszék be ide a kimutatást, részletezve a szelvényadó alá eső kamatokról az idézett törvény 1. §-a szerint, az évi adó pontos és okmánnyal igazolt összegével,—valamint ama szilárd kamatozású értékpapírok kimutatását is, amelyeknél ezen törvény második fejezete szerint a leszállítás bekövetkezett, az évi összeg pontos kiszámításával, amellyel a kamatok leszállottak. A kimutatások úgy állítandók össze, hogy kitűnjék belőlök, milyen évi összeggel csökkent a lelkészi javadalom bevétele, a lelkész által a II. lustrum bevallási illető tételeiben kimutatott bevétellel szemben. *Negatív* jelentések *nem* terjesztendőek be. Megjegyzem, hogy az országos hivatal azoknak a lelkészeknek, akiknek a

bevallásai a II. lustrumra már elintéztettek, pót határozattal (vymer) fogja felemelni a kiegészítést a szelvény adó következtében beállott csökkenés erejéig, — azoknak a lelkészeknek pedig, akiknek bevallásai ezideig nem voltak elintézve, a kiegészítés felemelését az illető (kongrua) elintéző határozatban (vymer) fogja megállapítani és pedig mindkét esetben egyszeri kiegészítés kiutalásával mindenkor egész évre a szelvény adó összegében.” Midőn ezt lelkész-testvéreimnek szíves tudomására hozom, kérem, hogy a fentiek értelmében a kívánt *kimutatásokat*, — azok, akiket ez a kérdés érintett, — az illetékes esperesi hivatalok útján a *püspöki hivatalhoz legkésőbb 1933. december 15-ig feltétlenül terjesszék be* és pedig pontosan elkészítve, (ha szükséges, szakértők bevonásával, em i ügyész stb) éppen a *saját* jól felfogott érdekekben.

Atyafiui szeretettel:

Püspök helyett:
dr. Magda Sándor
papi főjegyző.

A szlovenszkói tiszáninneri ref. egyházkerület püspöki hivatala.

Tárgy: Magyar tanítói diplomák, kiadva az 1918/19. iskolai évben a CSR. területén. Nostriifikáció. Rimaszombat, 1933. november 23. 949/1933. sz. *körlevél*. Valamennyi nt. esperesi és lelkészi hivatalnak! Iskolaügyi és nemzetművelődési minisztérium referátusa, Bratislava, 1933. november 16-iki 14.275/II—33 sz. (192. sz. körlevél) leiratában a következőket közölte a püspöki hivatallal: „Iskolaügyi és nemzetművelődési minisztérium 1933. szept. 25-iki 84.504/33—II/1. sz. határozatával megjegyezte egy bizonyos kérdésre, hogy *kérvények* a magyar tanítói oklevelek (diplomák) elismerése iránt (tanítói érettségi bizonyítvány gyanánt), amelyek a csehszlovák köztársaság területén levő tanítóképző intézetekben az 1918/19. iskola év végéig adtak ki olyan *jelölteknek*, akik *nem voltak azután iskolai szolgálatban alkalmazva* legkésőbb az 1921. február 8 iki 72.588/20. sz. miniszteri határozat (lásd: Vestnik. 1921. 13. sz. 137 lap) kiadása napjáig, *tehát 1921 április 1-ig*, hivatkozással erre a körlevélre be kell terjeszteni, itteni referátus javaslatával együtt, döntésre az iskolaügyi és nemzetművelődési minisztériumhoz. Az iskolai szolgálatban 1921. április 1. előtt alkalmazott jelöltekre nézve a fentidézett 1921. február 8 iki 72.588/20. sz. miniszteri határozat 1. pontjának átmeneti rendelkezése volt irányadó. A fentemlített összes tanítói oklevelek szabály szerint csak akkor tekintendők érvényeseknek a csehszlovák köztársaság területén, ha el vannak látva az iskolaügyi és nemzetművelődési minisztérium nostriifikációs záradékával. *Miniszter helyett: Pisecký s.k.* A leiratot tudomásul és a jövőben mihez tartás céljából közlöm. Atyafiui szeretettel: Püspök helyett:
Dr. Magda Sándor
papi főjegyző.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Vélké
Kapusány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felélős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.

Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csiiseri
lelkészli hivatalhoz küldendők.

M E G J E L E N I K M I N D E N V A S Á R N A P .

Neokatholicizmus és protestántizmus.

Mikor 1870 szeptemberében Róma megnyitotta kapuit a diadalmos olasz csapatok előtt és a Vatican kapui bezárultak, azt hittük, hogy végleg leáldozott a pápaság napja. IX Pius minden rendelkezésre álló eszközt felhasznált, hogy megvédje a pápaság érdekeit. Protestál, fogolynak jelenti ki magát és kiátkozza a királyt. Mindhiába! És amit ő a veszély pillanatában talán meg gondolatlanul kijelentett, utódai — szintén megtartották, soha el nem hagyták a Vatican területét.

Azonban az idők folyása csakhamar megmutatta, hogy nem volt igazuk a pápáknak, amikor a világi hatalomhoz ragaszkodtak, mert sokkal nagyobb hatalom áll a rendelkezésükre a lelki téren. A Vatican archimedesi pontnak bizonyult, hol a katholicizmus megvetvén lábát az egész világot képes volt mozgásba hozni. A megmaradt lelki fegyverekkel folytatta a pápaság tovább a harcot. Sokszor szélmalom harcnak tünt fel ez a harc, de szívós és kitarító volt.

Mikor a háboru után a forradalmak zivatara söpört végig a világon, elsősorban a kath. egyházat érintette. Napirenden voltak az atrocitások ezen egyházzal és hivatali szolgálival szemben. A gigászi küzdelemben sokan szorongva lesték az egyház küzdelmét a hitetlenséggel és aggódtak az egyház miatt. A harc ott folyt leghevesebben, ahol tiszta katolikus államok voltak. (Mexico, Spanyolország) És a nagy zavar közepette egyszer csak szinte hihetetlen hírek terjedtek: A Vatican kibékült a Quirinállal. Ettől kezdve a katholicizmus felfelé ívelő tendenciát mutat. Azt mondhatnánk rá, hogy a kath. egyház reformkorszakát éli, amikor az üdvös intézkedések egész sorát valósítja

meg, egyedül a kor követelő szavára hallgatva, Megszólaltatja az evangéliumot a nép nyelvén, törődik a szociális bajokkal, a belmisszió modern formájában vonul be az egyházba. Többé nem a bigott népek egyháza, hanem a haladó szellemű emberek társasága, Mindent meglát, mindent észrevesz. Nem kerüli ki figyelmét az általános munkanélküliség kérdése, állást foglal az oroszországi állapotokkal szemben. Elveszti ultramontán jellegét, de akkor válik a legultramontánabbá, internacionálizmust hirdet, de sovínisztább a nácinál.

Ebbe az előtörésbe esik bele a mexicói vallásüldözés és ezt követi a kath. Spanyolország összeomlása. Égő templomok, kirabolt kólostorok, legyilkolt papok elhitették velünk, hogy vége a spanyol katholicizmusnak. És a szemünk előtt játszódott le a napokban a csoda: az a spanyol katholicizmus, mely tönkre volt téve, lázas sietséggel szerveződik és két év alatt megújodva kerül ki győztesen. De mindez a győzelem eltörlül ama hír hallatára, hogy a szentszék konkordátumot készül kötni Oroszországgal és a misszionáriusok serege készen várja a pillanatot, amikor beléphet Oroszország földjére.

A protestáns világ ma bámulattal tekint fel a nagy eredményekre, melyeket a kath. egyház felmutat. Ezek az eredmények maguk helyett beszélnek. Mi ölbetett kezekkel szemléljük körülöttünk a forrongó világot. A régi fegyverek megrozsdásodtak és nem gondoskodtunk idejében új fegyverekről, hanem amikor láttuk, hogy a régiekkel harcolni többé nem lehet... letettük a fegyvert. És az a csodálatos, hogy a kath. egyház ezeket a fegyvereket vette fel és ezekkel folytatja tovább a harcot, de szer-

vezetten. Nekünk fő fegyverünk a Biblia és belmisszió volt. Ez utóbbit vették kölcsön tőlünk. És itt vált nyilvánvalóvá, hogy mindaz, amit az utóbbi éveken tettünk ezzel a fegyverrel, csak kísérletezés volt, de nem megszervezett, egész világot átfogó valami. Hivatkozunk az anyagiakra, pedig ez idejétmúlt panasz, mert hiszen ők is ebben a világban és azonos körülmények között élnek.

Nem mondom, hogy a protestántizmus kiélte magát. Hatalmas erők szunnyadnak a protestántizmus mélyén, csak nem tudjuk őket mozgásba hozni. Kissé késedelmesek vagyunk, kissé szervezetlenek. Nincs fej, amely gondolkodjon helyettünk. Minden valamirevaló protestáns érzi a központosítás szükségességét, mert így részekre tagolva, szét darabolva nem állhatunk eredményesen ellent a mai világ nagy és sokszor ellenséges, de megszervezett áramlatainak.

Legyen a katolicizmus eredményes munkája a számunkra egy memento. Ne a halálnak a mementója, hanem az életé. Lássuk be, hogy lelki téren, lelki fegyverzettel sokkal eredményesebb a harc. Adjuk fel a politikát. A katolicizmus nagy skálájú hangszeren játszik, melyben mindenki kiválaszthatja a magának valót. Ezért *mindenki* egyháza. A politikai forma, az erőszak teremtette helyzet nem veszi kedvét, él úgy, ahogyan az adott körülmények között élni lehet. Fasista olasz, bolsevik orosz, német náci mind elfér az egyház keretein belül és mert így tud gondolkodni, ennyire kitudja tágitani a kereteket, más téren is eredményeket könyvelhet el. Nagy államokban mindenhol megtaláljuk a szélsőséges pártok mellett a kath. pártokat is, akik egyházuknak harcosai a közélet terén is. Ha egyszer a protestántizmus is megszerveződik és újra felveszi a harcot, a világ ámulattal tekint fel az erőkre, melyek a protestántizmus mélyén szunnyadnak.

Garamvölgyi Károly.

Összefoglaló jelentés

az Ungi Segélyegylet (U. S. E.) 10 évi működéséről (1923-1933)
(Tájékoztató az egyesület tagjainak, meg másoknak is.)

Írta: *Körmives Sándor.*

(Folytatás.)

Itt jegyzem meg, hogy segélyegyletünk összes kiadása a segélyeken kívül, az alapítás óta, főkönyvek és nyomtatványok ára címén 440 kor., portó levonás 2 kor., együtt 442 korona. Egyéb kiadásunk nem volt. Ezt a körülményt azért tartom elsősorban fontosnak, mert meggyőződésem szerinti ilyen vagy a mienkhez hasonló vállalkozás csak abban az esetben elelhet meg rendeltetésének, ha teljes mértékben altruisztikus alapokon nyugszik, hiszen az első tartalékolások 100 koronából sohasem lehetne 200.000

korona, ha a természetes kamatjövedelem személyi fizetésekre vagy egyéb költségekre forgácsolódna szét. Ebben a körülményben látom én a magyarázatát annak is, hogy az utóbbi években sokat hangoztatott, hivatalos lapunkban is sokáig tárgyalt ilyen irányú megmozdulás sem juthatott tovább a kezdeményezés stádiumán.

Mirajtunk csak önmagunk segíthetünk, haszntalan várjuk a mai szűkkeblű világban, hogy azt értünk más tegye meg. És ha elkezdjük a segítséget, legyen az csakugyan önzetlen és céltudatos munka, nem pedig — talán — valamelyik életbiztosító társaság üzleti vállalkozása.

Az elmondottakkal azonban még nem merült ki segélyegyletünk érdekében végzett fáradásunk. A fentebb közölt adatok birtokában és azok alapján újabb számításokat eszközölt egy, az egyházmegyei egyesület által kiküldött bizottság, amelynek az volt a feladata, hogy készítsen törlesztési táblázatot a tartalékalap összegének várható növekedéséről és előre látható teherbíró képességéről.

A bizottság olyan lelkiismeretesen végezte feladatát, hogy mind a három tagja más és más alapon készítette meg a törlesztési táblázatot, az egyik évenként 1, a másik 2, a harmadik 3 halálesetet véve fel a számítások alapjául. A számítások fényesen igazolták az előzetes elgondolásunkat. Mert a középértékkel való számítás szerint is, — vagyis, ha évenként 2 kifizetésre számítunk — az 51-ik kifizetés idejére a *tartalékalap* tőkéje 199 962, kereken 200 000 koronára nő meg, aminek egy évi 5 % kamata 10.000 korona. Ez az összeg pedig elégséges 50 tag 2 befizetési részletének fedezésére. Vagyis az egyesület reális számítások alapján joggal mondhatta ki az *alapszabályok 15. §-ának olyan megváltoztatását, hogy a „tartalékalap fedezi mindazon régi tagok tagsági járulékát, akik már 50 (ötven) járulék részletet befizettek.”* A határozat reálitását bizonyítja az a tény is, hogy a tartalékalap tényleges tőkéje a valóságban még nagyobb, mint amelyet a számításban szerepeltettünk. Például szolgáljanak itt a következő adatok, melyeknél szembe van állítva az előzetes számításban szereplő tartalék tőkeösszege azzal az összeggel, amely tényleg megvolt a bekövetkezett kifizetés alkalmával. Tehát: kellett lenni a ... számu kifizetés idején:

VII. sz.	22.202 k.	és volt	22.637 k.
VIII. „	23 658 „	„	25.729 „
IX. „	27.117 „	„	28.747 „
X. „	30 580 „	„	32.827 „

Igy oldottuk meg egyesületünk életének legnehezebb problémáit: 1. mentesítettük egyesületünk legfiatalabb tagjait is attól, hogy másért viseljenek terhet, mert a számítások nyilván igazolják, hogy a maximálisan 50 befizetést teljesítő tag sem fizeti be (még a befizetések kamatos kamataival sem) a 10.000 korona összeget, 2. mindenki másra nézve pedig egyesületünk „segélyezése” tényleg *jólatémeny*. 3. lehetővé tettük, hogy

5.000 (de lehetséges, hogy csak 4000) korona összegig terjedő maximális kötelezettség ellenében, életkorra való tekintet nélkül, 10000 koronás életbiztosítást nyújtunk. 4. az egyesület feloszlása esetén is örökül hagyunk a túlélő tagok kártalanítására 200.000 korona készpénzt és végül 5. a magunk erejéből, az önmagunk biztosításán kívül, sok százezer koronára rugó jótékony-ságot is gyakorolunk.

Az eddigiekben az egyesület életének külső oldaláról beszéltem, az alakulás és fejlődés körülményeit, a jelen anyagi helyzetét és a várható jövőbiztosítékait akarva reális adatokkal megvilágítani, de úgy érzem, hogy ez összefoglaló jelentés keretében a belső életre is ki kell terjeszkednem. Mert ha csak az elmondottaknál maradunk, még azt gondolhatná valaki: szép szép, de hát hol talál ma az ember *még egy* ilyen tökéletes „vármegyét”, ahol mindenki ilyen pontosan, idejében és lelkiismeretesen teljesítse a kötelességét, ahol nincsen hátrálék, mert mindenki fizet, mert mindenkinek van miből és mindenki akar fizetni. Hát éppen az az, ami némi felvilágosításra szorul és amiről még beszélünk kell egy keveset.

Azt mindenesetre már előre megjegyezhetjük általánosságban, hogy itt sem „fenéig tejfel” az állapot. Azt hiszem, hogy ha csak panaszkodni kell: azt mi is tudunk. És nem is ok nélkül. Mert hiszen ha pl. valaki Ungban nem kap három évig kongruát, akkor éppen olyan nehéz helyzetben van, mint máshol, ha itt nem terem éveken át, éppen úgy nincs mit enni, mint egyebütt. A gyermek taníttatása sem kerül kevesebbe, mint másutt, a parókhák sem jobbák, sőt a népünk sem áldozatkészebb stb. stb.

De miért tudtuk és tudjuk hát megcsinálni: erre akarok még röviden megfelelni.

Amikor az egyesületet megalakítottuk és szétment az értesítés a „kötelezett” tagoknak, hogy már fizessék is az első részletet, az *ellenzék* kétfele szempontból próbálta meg az ellenállást. Az egyik volt az „elv” embere, aki minden megmozdulást bizalmatlanul fogad. (Lásd a Baksay „Mámmög”-jeit) Ezeket csak az győzi meg, ha sok-sok levelezés és bizonyítgatás után a kifizetés áldásait szemlélve maguk belátják, hogy bizony jó dolog ez. Másik, — a fiatalok és az időnként belépő új kötelezettek (Baksay: „Mineka?”) pártja, akik már csak azért is ellenzői a dolognak, mert hiszen az még az ő hozzájárulhatásuk *előtt* jött létre, mert ők azt hiszik, hogy csak az *öregék* kedvéért van és mert ők nem gondolnak még a halálra, nem akarnak még életbiztosítást csinálni stb. Ezeket meggyőzni nem — legfeljebb legyőzni, letörni lehet.

Legyűrni az alapszabályokban foglalt szankciók merev alkalmazásával. Perrel és bírósági tárgyalással. Tovább már aztán nem kell menni. De mennyi fáradságba, veszélybe, hány levél megírásába kerül, míg az ember eljut addig?

Először felszólítással, sürgetéssel megintéssel, azután érvekkel, szemrehányással. Aki számításba veszi, hogy egyszerre 100 tagról van szó, elgondolhatja, mennyi gonddal- bajjal- veszéllyel jár ez a dolog- a szentügy érdekében.

Itt kell megemlékezni róla, hogy a legteljesebb köszönettel tartozunk az érdekelt egyházmegyék espereseinek, akik mindenkor készséggel voltak segítségemre és bizony még az az eset is előfordult, hogy a fizetéstől teljességgel vonakodót az egyik esperesünk úgy bírta rá ügyének rendbehozására, hogy a hátrálék egyik részletét ő maga fizette meg helyette. Igaz, hogy azóta az a tagunk nem is maradt hátrálékban soha.

Köszönetet kell mondanom mindnyájunk nevében egyesületünk ügyészének és a járásbíró-ság vezetőinek, akik jogos követelésünk bírói végrehajtása terén mindenkor teljes mértékben segítségünkre voltak. Mert erre is szükség volt a 10 év alatt 7 esetben, amelyek közül csak 3 ízben sikerült előzetes egyesség által segíteni a vonakodókon, *négyen* közülük csak elmarasztaltatásuk után voltak hajlandók belátni, hogy igazunk van. Ugy gondolom azonban, hogy *még-egyszer* ők sem fogják ennyire vinni a renitenciát.

Azonban még ennél is tovább mentünk el, mikor szükség volt rá. A *kizárást* is alkalmaztuk. Egyszer büntetésből, kétszer belátásból. Ez utóbbit elkerülhetetlen szükségből és nagyon is megindokolt esetekben.

A renitensek mellett a *késedelmeskedőkről* is meg kell még emlékezni. Azokról, akik úgy gondolkoznak: minek fizessék már, mikor úgyis sokan vannak még hátrálékban rajtam kívül is? Bizony ezek talán még több munkát és kárt okoznak, mint a renitensek. Mert azokkal csak *egyszer* kell elmenni a végső határig, azután már nem kísérleteznek többször, ezek azonban minden egyes esetben megpróbálnak még egy-két hónapot elhuzni: minek legyenek éppen én a legszorgalmasabb fizető? Azaz hogy csak próbáltak, amíg egyesületünk határozata alapján az egyházmegyei közgyűlésünk ki nem mondta, hogy „aki a felszólítás vétele után következő elsején a tartozását ki nem egyenliti, — kamatot fizessen utána.” Ez a radikális megoldás használt és még inkább használni fog akkor, ha a késedelmeskedők belátják, hogy az a késedelmi kamat nemcsak elő van írva, de meg is kell azt fizetni. Mert ez a késedelmi kamat jogos kártérítés a késedelmeskedés által az egyesületnek okozott tényleges kamatvesztéséért.

De hát a renitensek és késlekedők nem előre viszik az egyesület ügyét, hanem hátra szeretnék huzni, ha t. i. engednék nekik. Ha róluk már szólottam, szólanom kell a *többségről*, a rendes emherekről is. Ugy az egyesekről, mint összeségükről: az *egyesületekről*. Ne higgye senki, hogy az anyagilag tehetősebbek a legpontosabb fizetők. Van olyan tagunk nem is egy, aki kölcsönpénzből fizeti a járulékokat.

de mindenkor az első közt van és legközelebb szemrehányást kaptam egy testvéremtől, akinek a „felszólítása” valahogy eltévedhetett a postán: hogy róla talán már elfeledkeztem? Vannak rendes, pontos és lelkiismeretes embe-reink. És ez a többség — hála Istennek. Nem szólok róluk dicsérő szavakkal: a kötelelességteljesítés önmagában hordja a jutalmát.

Hanem szólok az egyesületről, amelynek annyiszor hozakodtam elő a segélyegyleti ügyes-bajos dolgokkal, annyiszor kértem az irányítását, segítségét, amikor magam nem láttam a helyes utat, vagy nem mertem vállalni a felelősséget. Bizonyoságot teszek róla, hogy az egyesületünk úgy értekezletein, mint közgyűlésén, de még az egyházmegyei közgyűléseken is mindenkor a legteljesebb készséggel, figyelemmel és segíteni kész jóakarattal hallgatta előterjesztésemet, adott irányítást, segített, ellenőrzött, megnyugtatót. Most amikor 10 év fáradságos munkájáról kívántam számot adni, erőteljes szavakkal képet rajzolva sok küzdelmes bajoskodásunkról, úgy érzem, hogy a sok nehéz feladattal szemben az adott erőt nekünk, — a feltett kérdésünkre ime ez a *felelet*—hogy megvolt és megvan közöttünk az együvértartozás érzéke, az egymást megértés, a testületi szellem. Ez hívta létre egyesületünket, ez vezeti, míg sok bajjal küzdve előbb-előbbre jut és ez fogja biztosítani a jövőjét is. E nélkül haszontalan lenne minden fáradozásunk, ezzel olyanná válik egyesületünk munkája, mint az imádság.

Vagy talán az is?!

(Vége.)

A beretkei árvaházból.

Tiszteletes Lelkész Ur!
Tiszteletes Presbitérium!

Közeledik ismét a karácsony s gyülekezeteink szinte már várják a felhívást és az alkalmat, hogy az árvaházra adakozzanak. Akármilyen nehéz napokat élünk is, az a néhány korona, amit az árvaház fenntartására adakozni szoktunk, most is előkerül.

Voltak az előző években nagy adakozóink, akik százakat, sőt ezreket adtak. Ezek talán most nem bírják ezeket a nagy összegeket előteremteni, de ha ezek helyett sikerül bevonni az adakozásba egyházközségeink valamennyi családját, ha csak 1—10 koronával is, már biztosítva van árvaházunk fenntartása.

Arra kérjük a Tiszteletes Lelkész urat és a Tiszteletes Presbitériumokat, hogy az idén különösen erre fektessenek súlyt, hogy minden református család adakozzék az árvaházra...

Az idei gyűjtés lefolytatására a következő programot ajánljuk:

1. Sziveskedjék december 10-én kihirdetni a templomban, hogy december 17-én, azaz decem-

ber harmadik vasárnapján tartsuk meg az arany-szabály vasárnapot. Ez alatt az értendő, hogy külföldi testvéreink példájára ezen a vasárnapon minden református háznál csak egy tál ételt készítenek s a többinek az árát az árváknak ajánlják. Ha ezt komolyan vennénk, ez már magában is elég volna az árvaház fenntartására. Németországban egy ilyen nemzeti bőjtős ebéd jövedelméből a munkanélküliek százazreit segítik meg. Abőjtős ebéden megtakarított összeget vigyük be a lelkészi hivatalba, hogy küldjék el postán az árvaház részére.

2. A december 24-től 31-ig tartó hetet jelöljük ki árvaházi hétté. Már december 17-én hirdessük ki a templomban, hogy 24, 25, 26, 27-én és 31-én a templomi perselypénzt az árvák részére fogjuk adományozni és ezeken a megjelölt napokon ezt mindig újból hirdessük ki...

Végül kérjük a Tiszteles Presbitériumot, hogy az egyház pénztárából szavazzon meg egy összeget az árvaház fenntartására.

Árvaházunkat a Tiszteles Presbitérium könyöröltes szeretetébe ajánlva, az egész gyülekezetet szeretettel köszöntjük.

Ezt a levelet a jugoszláviai Országos református egyház elnöksége küldte a jugoszláviai egyházközségeknek. Mi a mi egyházközségeinknek küldjük a jugoszláviai egyház elnökségével együttérző szívvvel. Megtoldjuk azzal, hogy sok hitel és fogyasztási szövetkezet van, amelyet lelkész vezet, vagy presbiter, ezeket is kegyeskedjenek felkérni árvaházunk segítésére. Vagy legalább a címét kegyeskedjenek velünk közölni ezeknek, hogy hozzájuk közvetlenül intézzünk kérő levelet. Akinek befolyása van a járási bizottságokban, a járási bizottságokban is emeljék fel szavukat árvaházunk mellett.

Bácsy Gyula árvaházi igazgató.

15 évet betöltött árvaink tanoncként való elhelyezése nagyon nehéz. Fél év óta állandóan keressük a helyet Jóska és Pista árvánk részére. Mindkettő okos, erős, szorgalmas és engedelmes fiú. Egyik borbély, másik hentes inas szeretne lenni. De esetleg más pályán is szívesen elhelyezkednék. Aki megfelelő református testvérünknel el tudja helyezni, vagy maga alkalmazni tudja őket, sziveskedjék az árvaház igazgatóságát értesíteni. (Cím: Beretke pp. Gemerska Panita.)

Dr. Zehery István rimaszombati orvos a gömöri ref. egyházmegye gondnokává történt megválasztatása alkalmából a beretkei árvaháznak 1000 korb. adományozott. Ezzel régebbi alapítványát 2.000 koronára egészítette ki.

Az amerikai magyar református szövetség 580 kor. adományt küldött a beretkei árvaháznak.

Árvaházi esték. Az árvaházi igazgató a közelmúltban több egyházközséget meglátogatott. Ahol lehetett, vetített képekben ismertette az árvaházat. Ezen látogatásokból kifolyólag termény

és ruhaféle adományokon kívül a következő készpénz adományok folytak be: Csongorról 147'14, Izsnyétéről 89'95, Naprágyról 29, Nagyszöllősről 263, Feketepatakról 439'90, Husztról 615, Técsőről 671'55, Viskről 714'60, Feketeardóról 46'35, Salánkról 843, Szilicéről 149'65, Borzováról 44'35, Barkáról 119'65, Lucskáról,— Szalócról 5, Vigtelkéről 25'60, Szkárosról 129'60, Rásból 7, Alsófaluból 13'90. Amikor az egyházközségek sziveslátását és kegyes adományait ez uton nyilvánosan is megköszönjük, kérjük, hogy az eladott természetbeni adományok értékét ahonnan még nem küldték be, sziveskedjenek beküldeni, hogy azokat az idei számadásunkon számolhassuk el.

Problémáink.

I. Az egyház és a válás. Aki figyeli a házasságok statisztikáját, megdöbbenéssel tapasztalhatja, hogy az utóbbi évek alatt mennyire elszaporodott a válások száma. A mi egyházunk behunytt szemekkel megy el a szomorú tény mellett és szó nélkül adja áldását az elváltakra, akár huszszor is egymásután. Hát ez nincs rendén. Igaz, hogy nálunk a házasság nem szentség, de annak a bíróságnak nincs joga a mi áldásunkat érvénytelenné tenni és nem is teszi. Ebből azután az következik, hogy az az egyház részéről érvényesnek tekintendő mindaddig, míg azt az egyház maga nem érvényteleníti. Erre eddig nem is gondoltunk. Nem akarom én azt, hogy az egyház kopirozza le a pápisták példáját, de legalább alakíthatna egy olyan szervet, mely hivatva legyen kimondani az elébbi házasság érvénytelenségét és addig esküt nem engedélyezni, míg az érvénytelenítés meg nem történt. Talán a legegyszerűbb lenne ezt a jogot egyházi részről a presbitériumra ruházni. Akkor nem történe meg az a visszás helyzet, hogy a lelkész csak akkor szerezhet tudomást a válásról, csak akkor fordulnak hozzá talán tanácsért, talán békítésért, amikor az ügyvédek már mindent összezavartak.

II. Járási fiataliságot gondozó egyesület. Sajnos, nemtörődömségünk folytán csak hírből ismerjük. Pedig ez az a hely, ahol kaphatunk is valamit, csak a kezünket kell kinyújtani. Bármely egyház szegény gyermekei ügyében támogatásért odafordulhat. Minden járásban meg van szervezve és nagyon szép munkát végez. Tavaly az én iskolásaimnak 12 pár új cipőt és meleg alsóruhát osztott ki. Ha már mi nem tudjuk a magunk kebelében elvégezni a szegény gyermekek felruházását, legalább kérjük ott, ahol lehet. Nem kell hozzá semmi egyéb, mint a politikai község beiratkozika tagok sorába. Évi tagsági díj 20 ék. De ezt az összeget befizetheti az egyház is és ennek fejében joga van a segélyhez, melyet mindég in

natura adnak. Egyben legyen ez felszólítás a lelkész testvéreim részére, hogyha tudnak hasonló egyesületről, tudassák a többivel.

Garamvölgyi Károly.

III. Mi lesz a helynélküli káplánokkal? A komáromi egyházm.-nek van 48 anyaegyháza és ez idő szerint 12, már teljes nyugdíjra jogosult, vagyis 40 szolgálati évet betöltött lelkésze. Nyugdíjazott lelkésze egy sincs. Ezelőtt 20 évvel a magyar kormány engedélyezett az egyházmegyének 8 kongruás kápláni helyet. Ebből a 8 káplánból kettő (?) van a püspök ur mellett, kettő (?) Komáromban, egy az esperes mellett és egy Negyedben. Vagyis a 12 nyugdíjjogosult lelkész közül csak kettő élvezi a kápláni segítséget.

Az államigazgatás évente megspórol rajtunk tizszer 17 ezer korona nyugdíjat és 5 kápláni fizetést, mert azt a fényűzést a komáromi egyházmegyei öreg papok mégse engedhetik meg, hogy az egyházkerület helyett adjanak káplánt püspök ur mellé és hitoktató-lelkészt a 3 szazatu komáromi egyháznak. *Vágmelléki.*

H I R E K

— **Legáció választás.** A közelgő karácsonyi szent ünnepekre a losonci theol. szeminárium következő hallgatóit küldi ki az Ige hirdetésére: 1.) Kapczy Tamás: Farkasd—Negyed, 2.) Batta Pál: Beregszász, 3.) Csontó Géza: Rimaszombat, 4.) Illyés Gyula; Bátyu—Bótrágy, 5.) Szudy Nándor: Léva stb., 6.) Tömösközy Ferenc: Pelsőc: stb., 7.) Bőd István: Királyhelmece, 8.) Bodon Aladár: Géres stb., 9.) Forgón Pál: Nagyszöllős, 10.) Káposztás László: Csap—Ásvány—Salamon, 11.) Magda Barna: Munkács, 12.) Kuzma Barna: Kismánya stb., 13.) Csatlós Sándor: Nagyberég stb., 14.) Csomár Géza: Muzsaly stb., 15.) Szabó Gyula: Ungvár, 16.) Dr. Takács Béla: Tornalja stb., 17.) Zsudel István: Nagyida, stb., 18.) Szoboszlai Miklós: Kassa, 19.) Szabó Antal: Lasztomér, 20.) Selmeczy Árpád: Kamocsa, 21.) Mikes László: Pozba stb., 22.) Mitro István: Nagykapos stb., 23.) Abary István: Visk, 24.) Séra Zoltán: Nagygejőc stb., 25.) Barra Zoltán: Nagydobrony, 26.) Bán Zoltán: Mezőkaszony—Zápszony, 27.) Brányik Sándor: Sók—Zsigárd, 28.) Dévay József: Barkaszó, 29.) Héderváry Dezső: Serke—Simonyi—Darnya, 30.) Gönczy Miklós: Ráska stb., 31.) Kemenyik József: Rimaszécs stb., 32.) Lenkey Lajos: Hanva stb., 33.) Nagy Jenő: Nagysalló, 34.) Mikula László: Balog stb., 35.) Fekets Emil: Nagymegyér stb.,

36.) Lévay Pál: Alsószecse stb. 37.) Fintor Béla: Beregsom—Csonkapapi, 38.) Takács Zoltán: Jánosi—Pálfalva.

— **Harangavatás Abaujnádasdon.** Az abaujnádasdi maroknyi ref. hívek örömnepet ültek nov. 5-én. Ekkor avatták ugyanis fel közadakozásból szerzett 180 klg.-nyi új harangjukat. A délelőtt 10 órakor kezdődő isteniztelet alkalmával a torony tövében feldiszitett harangokat (a régit is átszerelték), először pár szóval megáldotta Simon József esperes, majd Nagys. Kovács Gézáné helybeli uriaszny és a kúratorné k. anyák alkalmi igékkel utjára bocsátották. A templomban Simon esperes imája után Vajthó Lajos em. tb. alkalmi textus alapján hirdette az ígét s Kovács Lajos felolvasta a harangszerzés történetét s az adományokat. Végül Körössy Sámuel agendázott s úrvacsorát osztott. A paróchián fehér asztal mellett dictiók füszerzték a különben is izletes ételeket. Isten gazdag áldása legyen a gyülekezeten és lelkészén.

— **Kulturház felavatás Fekete Ardón.** Nov. hó 19-én folyt le Fekete Ardón a kulturház felavatása műkedvelői előadással egybekötve, a ref. asszony és leánykör közreműködésével. „A falu rossza” c. népszínmű került színre, amelyet Nagy Gáspár ref. tanító tanított be a tehetséges műkedvelő gárdának. A felavatási ünnepség nemcsak erkölcsileg, hanem anyagilag is szép sikert ért el s a tiszta jövedelmet a fáradhatatlanul buzgólkodó leány és asszonykör az egyház javára kívánja fordítani.

— **Káplánt keresek** április 1, esetleg május 1-ig terjedő időre. Fizetés megegyezés szernt. Cim: Ref. Lelkészi hivatal, Ujlak pri Trebišove.

— **Ajánlkozás kántori állásra.** Szolid életű, jó egyházas 18 éves fiatalember bármelyik ref. egyháznál, orgonista kántori állást elfogad, akár ideiglenesen akár hosszabb időre. Megkeresés vagy felvilágosítás a tiszaujlaki ref. lelkészi hivatalhoz küldendő.

HIVATALOS RÉSZ

Dunáninneni Református Egyházkerület Püspöki Hivatala.

882/1933. szám. Pozsony, 1933. XI. 28.
Körlevél! Fontos! A dunáninneni református egyházkerület valamennyi Nagytiszteletű Lelkészi Hivatalának. Az ilteni országos

hivatal f. év nov. hó 13 ról kelt 289.752/6/1933. sz. átiratában az alábbiakat tudatja: „1933. év március hó 21 ról kelt kuponadó és a nagyonkamatozó némely értékpapír kamatának leszállítására vonatkozó 47. törvény értelmében számos államsegélyes egyház és vallásos társaság lelkészi helyi jövedelmében változás keletkezett, mely vallásos alapokból, illetve kultuszi költségvetési eszközökből való államsegélykiegészítésükre van hatással (v. ö.: az 1928 ból kelt 124. sz. kormányrendelet 175. §.val.) Ennek alapján az iskolai és nemzetművelődési minisztérium 1933. június 24 én kelt 73 956/33—VI/3. sz. végzésével felhatalmazta az országos hivatalt a 124/1928. sz. korm. rend. 175. § a értelmében, hogy hivatalból járjon el az államsegélykiegészítésében jelentkezett változások ügyében. Mivel azonban a bevallások adatai és az országos hivatal hivatali jegyzékei, a jövedelem csökkenésének megállapítására, melyet a 47/1933. sz. törvény okozott, — nem nyujtanak biztos alapot, újabb okmányokat kell beszereznie. Ezért felszólítandók az egyházhoz tartozó egyházi hivatalok, hogy közülök azok, melyeket ez az ügy érint, **legkésőbb folyó év végéig,** terjesszék fel ide az idézett törvény 1. § a szerint a szelvényadó alá eső kamatok kimutatását, az évi adó összeg pontos és okmányszerű kimutatásával, továbbá a nagyon kamatozó értékpapírok jegyzékét is, melyeknél az idézett törvény II. része szerint történt csökkenés, pontosan megállapítván az évi összeget, amennyivel a kamatok csökkentek. A kimutatások úgy állítandók össze, hogy ezekből világosan meglátható legyen, hogy a II. lustrum kongruabevallásának megfelelő tételeivel szemben, melyet a lelkész jövedelem gyanánt mutatott ki, a lelkész helyi jövedelme mily nagy évi összeggel csökkent Nem szabad azonban negatív jelentést adni. Megjegyezzük, hogy az országos hivatal azon lelkészek számára, kiknek a II. lustrum államsegélybevallása már elintéztetett, pótló végzéssel emeli az államsegélyt a szelvényadó által bekövetkezett jövedelemcsökkenésének megfelelően,—azoknál viszont, akiknek a II. lustrum államsegély még nem állapított meg, a megfelelő kiigazítási végzésben történik az államsegély emelése. mindkét esetben azonban mindég a kiegyezés egyszeri utalványozásával egész évre, a szelvényadó összege szerint.

Az országos elnök helyett: *Bellai s. k.*
Midőn a fentieket tudatom és tudomásulvételét kérem, vagyok szeretettel keresztyén szolgáljuk: 1933. XI. 28.
Balogh Elemér
püspök.

Dunáninneni Református Egyházkerület Püspöki Hivatala.

Pozsony, 889/1933. sz. **Körlevél. Fontos!** A dunáninneni református egyházkerület Valamennyi Nagytiszteletű és Tekintetes Iskolaszé-

kének. Az itteni iskolai és nemzetművelődésügyi minisztérium iskolai referátusának f. év nov. hó 16-ról kelt 14.275/II—33. sz. átiratát, mint 192. sz. körlevelét, alábbiakban fordításban közlöm: „Az iskolai és nemzetművelődésügyi minisztérium f. év szeptember 25-ről kelt 84.504/33—II/1. sz. átiratában egy bizonyos kérdéssel kapcsolatban tudatja, hogy a magyar tanítói oklevelek (tanítói érettségi bizonyítványként való) elismeréséért beadott folyamodványokat, hivatkozással erre a körlevélre, az itteni referátus véleményezésével, az iskolai és nemzetművelődésügyi miniszterium döntésére kell felterjeszteni akkor, ha ezek a bizonyítványok a csehszlovák köztársaság területén levő tanítóképzőintézetekben adtak ki az 1918—1919. isk. év végéig, s ha a jelöltek nem voltak azután iskolai szolgálatban legkésőbb az 1921. február 8-án kelt 72.588/20. sz. miniszteri rendelet kiadásáig (L.: Vestnik min. 1921. 13. sz. 137. old.) tehát 1921. április 1-ig. Azon jelöltek számára, akik iskolai szolgálatban 1921. április 1-e előtt alkalmazásban voltak, az 1921. február hó 8-ról kelt 72.588/20. sz. miniszteri rendelet 1. pontjának átmeneti intézkedése érvényes. Az összes fentemlített szabályos tanító diplomák a csehszlovák köztársaság területén érvényeseknek csak akkor tekinthetők, ha az iskolai és nemzetművelődésügyi miniszterium nosztrifikációs záradékával ellátottak.

Miniszter helyett: *Pisecký s. k.*”

Midőn a fentieket tudatom, vagyok szeretettel keresztyén szolgáljuk: *Balogh Elemér*
püspök.

Pályázat az alsózempléni református egyházmegyébe bekebelezett bodrogszentesi egyházközség *lelkészi* állására. Javadalom: az 1884. augusztus hó 20-án kelt díjlevél szerint: 1.) Minden telkes gazda fizet évenként, egy telekalja föld után: 2 véka búzát és 5 véka gabonát. Telkek száma (akkor) ca 37. Ezenkívül zsellérek egy véka, özvegy zsellérek egy fél véka gabonát. Zsellérek száma ca: 35. Minden telekkel bíró gazda fizet egy csirkét vagy 30 kr-át, egy kéve kendert vagy 10 kr-t. 2.) A Felsőmező egy tagban van a lelkésznek: 23 kat. hold és 889 négyszögöl rétje, melyből (akkor) mintegy 6 hold feltört búzaföld. A földek és rétek évi kincstári adóját és tiszaszabályozási költségét az egyházközség fizeti. 3.) Stóla: e. ker. szabályrendelet szerint (A díjlevél szerint esketés, temetésért a telkes gazda egy félnapi gyalogmunkát tartozik teljesíteni vagy 40 kr-t.) 4.) Az alsószőlők sorában egy darab szabad szőlő, melynek minden munkáját a zsellérek tartoznak teljesíteni. 5.) Kétszáz forint névértékű. 1096. sz. szőlődézsma váltásági kötvény évi kamata. 6.) A tanítói lak mellett mintegy két vékásnyi házikert. 7.) Az anyaegyházhoz tartozó filiák a stólát a ker. sza-

bályrendelet szerint tartoznak fizetni. A lelkész a vékei filiális egyházban köteles évenként hatszor az urvacsorát kiszolgáltatni, mely alkalommal a filiális egyházak előfogatot tartoznak küldeni és minden alkalommal egy frt-ot fizetni. 8.) A filiális egyházakban teljesítendő temetés és minden nemű lelkészi funkció alkalmával a hívek előfogatot küldenek a lelkészért. II. Kongruális fizetésekiegészítő államsegély. (A helyi javadalom a II. lustrumra: 4620 kő-ra van értékelve.) Pályázati kérvények, kellőleg felszerelve a hirdetménynek a hivatalos egyházi lapban való megjelenésétől számított három héten belül adandók be: Ref. Esperesi hivatal., Veleký-Gyres címére. A lelkészi állás 1934. Április 1-én foglalandó el.

dr. Magda Sándor
püspökhelyettes.

Pályázat. A farkasdi (sellyei járás, galántai tanfelügyelőség) ref. egyház presbitériuma *kisegítő* tanítót keres kilenc tanerős, magyar tannyelvű népiskolájához a *hetedik* számú ideiglenes tanítói állásra megválasztott s 1932. okt. 1. től katonai szolgálatot teljesítő tanítójának katonai szolgálati idejére. Ezen állással egybekötött javadalom a következő: évi 1200 kő, 360 kő lakbér, 20 kő kertilletmény az egyház pénztárából, továbbá törvényes államsegély, amely kérelmezve lesz. A megválasztandó tanító kötelessége lesz a presbitérium által kijelölt osztály vezetése, egyháztársadalmi munkában segédkezés, kartársainak, továbbá szükség esetén a kántortanítónak és a lelkésznek helyettesítése. Pályázhatnak kellő képesítéssel bíró ref. viláslu, csl. állampolgárságu tanerők. Pályázati határidő: 1933. dec. 29. Választás: 1933 dec 30. Az állás azonnal elfoglalandó. Pályázati kérvények a bratislavai iskolaügyi referátus 86400/I. 1929 sz. rendelete értelmében felszerelve a ref. lelkészi hivatalhoz Farkasdi, okr. Saffa, küldendők.

Pályázat. A sajólenkei ref. egyház presbitériuma pályázatot hirdet az üresedésben lévő kántor-tanítói állásra. Javadalom: 1.) 430 □-öl szántó. 2.) 3 q buza, 3 q rozs. 3.) 10 m² tűzifa beszállítva. 4.) Lakás és kert. 5.) Stóla. 6.) Államsegély kérvényezve, de érte felelősséget az egyház nem vállal. Kötelessége: I.—VIII. oszt. növendékek tanítása, az összes kántori teendők végzése, kanonikus órákon és lelkész akadályoztatása esetén az Istentisztelet végzése, belmissziói munkában segédkezés. Tanítási nyelv magyar. Pályázati határidő, hirdetés megjelenésétől számítva 15 nap. Pályázhatnak okl. férfi kántor-tanítók, ilyenek nem jelentkezése esetén áll. fizetés kiegészítésre jogosult nem oklevelesek is megválasztatnak. Kellőleg felszerelt kérvények vétetnek figyelembe csak. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó! Ref. Lelkészi Hivatal Sajókeszi pp. Sirkovec.

Ref. presbitérium.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Verké
Kapusány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kladóhivatalra tar-
tozó megkeresések a csicseri
lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

E voto Dordraceno.

Dr. Kuyper Á.: A Heidelbergi Káté magyarázata.

Első vasárnap. 1-ső kérdés: Mi életemben és halálodban egyetlen vigasztalásod?

Felelet: Az, hogy mind testestől, mind lelkestől, akár élek, akár halok, nem önmagamé, hanem az én hűséges Uramnak és Megváltómnak, a Jézus Krisztusnak tulajdona vagyok, ki az ő drága vérével minden bűnömért tökéletesen eleget tett, engem a Sátán minden hatalmától megszabadított és úgy megőriz, hogy az én mennyei Atyám akarata nélkül még csak egy hajszál sem eshetik le fejemről, sőt inkább mindennek az én üdvösségemre kell szolgálnia, azért engem szentlelkével biztosít az örökélet felől és szív szerint hajlandóvá és késszé tesz arra, hogy ezután ő neki éljek.

2-ik kérdés: Hány dolgot kell tudnod, hogy e vigasztalással boldogan élhess és halhass?

Felelet: Hármat. Először, hogy milyen nagy az én bűnöm és nyomorúságom. Másodsor, hogy mi módon váltatom meg minden bűnemtől és nyomorúságomtól. Harmadszor, hogy milyen megváltással tartozom Istennek e megváltásért.

Ésaiás 40: 1. „Vigasztaljátok, vigasztaljátok az én népemet”, fogja mondani a ti Istenetek.

Ismertető főcélja ennek a vasárnapi résznek az, hogy a keresztyén vallást úgy fogd fel, mi hozza az *egyetlen igazi vigasztalást*, tehát nyujt egy egészen sajátos életfelfogást. Ha úgy akarod világnézeted, tudatod betöltését, mi homlokegyenest ellentétben áll azzal a felfogással, mi természetétől tulajdonod.

Ebből a szempontból kell az első vasárnapot nézni. Egyedül így van alapja, joga oka annak a szép egésznek az élén állani, mi azután kö-

vetkezik. Így érted meg, miért van az itt összegezte, mi azonnal részeire fog oszlani.

De akkor nagyon szükséges az is, hogy „a *vigasz*” fogalmát ne betegesen, vagy szentimentálisan vizesítsük el, hanem eredeti erejében hagyjuk állani s úgy fogjuk fel, mint *értelmünkben való megfontolást*.

Ezt azért jelentjük ki oly határozottan, mert etikai oldalról a ref. hitvallás értelmi jellegét mindig mint valami szégyelni valót hányják szemünkre, mi pedig ellenkezőleg a reformáció virulási korszakából való legkiválóbb atyáinkkal együtt mindig dicsőségünknek tartottuk a mi megtisztított hitvallásunknak ezt a sajátos jellegét. *Ursinus* maga, a káté főalkotója, a mi tanubizonyosságunk. Ugyanis „*hincses könyv*”-ében ő maga jelenti ki: mi ennek a szónak: „*vigasz*” az igazi értelme: *megfontolás az értelemben*, mivel a fenyegető, vagy nyomasztó gonosszal szemközt egy nagy jót állíthatunk, úgy, hogy általa szomorúságunk megenyhül.

Isten minden gyermekének valami szellemi valóságra van szüksége s ha a Szentlélek erről a mi szellemi, értelmi lényünkben nem tesz bizonyosságot, akkor mit ér az a mi lelkünknek?

Az ember csak azzal számolhat, mi *tudatába* hatott, tudatában játszódik le, tudatából szól hozzá. S ez nemcsak a mi ugynevezett értelmi fogalmainkra vonatkozik, mert a mi tudatunkban érzésünk, lelkiismeretünk, képzel-münk is visszatükröződik, úgy hogy az egyoldalúságtól való félelemnek nincs semmi alapja. A tudatnélküli semmiről sem tud és semmin sem csüng. Így a mi vallásunk is minden emberinek alá süllyedne menten, ha véletlenül egy rossz órában emberi tudatunk kizárását

próbalnók meg a vallásból és az üdvösséget abban keresnők.

Ezt most már a mi atyáink a legerősebb hitélet legjobb idejében, Ursinus maga s általa a Heidelbergi Káté is megértették s azért nyílik meg előtted is az igazság szentsége a „vigasz” után való tudakozódás által. „Vigasz” ez, mindig be kell, hogy hatoljon a *tudatba*, mert a mi oda nem ér, az nem vigasz. Azt ugyan meg kell engedni, hogy a vigasz nemcsak szavakban jut el mi hozzánk. Megvigasztalhat bennünket valakinek a tekintete is, arcának résztvevő kifejezése, cselekedetének könyörülete. De semmi addig meg nem vigasztal, míg tudatunk annak jelentőségét fel nem fogta. A leggyöngébb szeretet-megnyilatkozás is vigasztalhatatlanul és vigasztalanul hagy, ha tudatom fel nem fedezte benne a szeretetet. S bármily villámgyorsan történik is a tudat levékenysége, meg kell annak történnie, ha azt akarom, hogy szívembe vigasz szálljon. Egy alvót nem vigasztalhatok csak akkor, ha felébred. Eszméletlent eszméletre kell visszahívnom, hogy megvigasztalhassam.

Mindaz, mit a felettünk, vagy körülünk, vagy bennünk levő világtudatunk ezüstlapjára leír, tudatunk ezüstlapjáról olvasandó le, de az elolvasás a *gondolkozáson kívül* meg nem történhetik. — Ez is legtöbbször közvetlen képzetünk villámgyorsaságával megy végbe, de maga a gondolkodás tudatunk elolvasásában bármily gyengén, de mindig hatékony. Hiszen míg lényünkben a gondolkodás mélyen álomba merülve, tudatunknak csaknem semmi elbeszélni valója nincs, amint azonban ébred és gazdagodik gondolkozásunk, tudatunkban is mind többet és többet olvas le mindenikünk.

Amikor hát szó van a mi „*egyetlen vigaszunkról életben és halálban*”, nem valami érzelim-hullámot értünk alatta, mi oly hamar tovatűnik, sem valami ködszerű *észrevételt*, vagy erőtelens *benyomást*, mi gyorsan elrepül, hanem értünk alatta Ursinussal és az éppoly tudós, mint kegyes atyáinkkal *értelmes megfontolást*, az az nagyon komoly megfontolást, mi tudatunkba hat és onnan ismét leolvasható.

Mit akar és mit feltételez hát ez a vigasz? Azt, hogy a te tudatodban mindenféle megfontolások és megfontolások mentek végbe, a mik téged elkeserítettek és szerencsétlenné tettek. Embereknek, kiknek tudatában semmi sem történt, nem való ez a vigasz. A káté maga előtt olyan személyeket lát, kiknek tudatában valami kezd megmozdulni. A játék megszűnt, magábaszállás, elmélyedés kezdődik, számadás, a tudat tükre mind többet és többet kezd mutatni, a gondolatok megsokasodnak; szív és lelkiismeret, emlékezés és képzelet, röviden minden elem az emberben benyomásokat nyújt és észrevételeket kelt és a tudatban minden együtt küzd és harcol, hogy belátást adjon lelkebe és kívánságokat formáljon jövőjére.

Nem mindig mélyen járó ez a tudat. Egy tizéves gyermek, amelyik apját és anyját ragályos betegség által elveszítette, nagyon tudatában lehet a szörnyű veszteségnek, anélkül, hogy tudatosan mérte volna le csak megközelítőleg is ennek a borzasztó csapásnak mélységét.

Igy a bűnös ember, már fiatalágában tudhatja jellemének nagy hibáját, láthatja jövőjének sötétségét, bár felére sem tudja megérteni: mi az a borzasztó nyomor, mi a bűn sajátossága.

Mikor hát a káté az ő „vigasztalásával” jön, egyedül azt feltételezi, hogy az ember tudata felébredt; hogy ez az ember felébredve számot adott magának jövőjéről s állapotáról, gondolkozott életútjáról s most már mint ennek gyümölcse, megfontolásai s megfontolásai vannak tudatában, miket túl nem teheti magát s amelyek megszomorítják és szencsétlenné teszik. Szívében csalódást érez, a kielégítetlenség érzése rabolja el lelkének vídamságát, olykor meg szorongó érzés, aggodalom lepi meg.

Belső tudata, mi az élet által minden módon kiformalódott, mélyen szerencsétlenné teszi.

S mit tesz most már a keresztyén vallás?

Azt, hogy az olyan ember tudatában egészen más megfontolások és megfontolások viharát támasztja. Mint ahogy Ursinus nagyon helyesen fejezi ki: „megfontolások, mik által egy fenyegető, vagy nyomasztó gnnosszal szemben, olyan jó dolgok bekövetkeztére vár az ember, mik által ismét megvan a béke”.

Vigasz tehát a gondolatok egy egészen más világának támadása tudatunkban, természetesen abban foglaltatva az a tudomány is, hogy azoknak a gondolatoknak világa nem árnyék, de lényeges reánk nézve is.

De ez is a tudat dolga.

„Vigasz” nemcsak azzal gazdagít meg, hogy tudatunkba egészen más élelfelfogást és életnézetet vezet be, de azáltal ugyanabba a tudatba a bizonyosságot is beleviszi. Vele a meggazdagodás és bizonyosság egyszerre lépnek fel tudatunkban.

Röviden most már a káté dolga ez:

Tehát egy embert, ki vizsgálni kezdi életkönyvét, számit és számitva hibát talál benne. És most már ehhez az emberhez aggodalmában egy másik jön, kinél a tudomány sok kincset halmozott fel azzal a bizonyossággal, hogy mindez az övé.

Ez most már vigasztalja őt. Nem maga a kincs, hanem ennek a kincseknek a tudománya, tudatába, mint az ő kincsenek tudománya behatolva, ez ami neki vigaszára szolgál.

Igy az oktató hallgató fülre talált.

Ki azonban ilyen állapotba jutott, addig nem nyugszik, míg erről a szabadító kincsről mindent el nem mondtak neki.

Hollandból közli: Csürös József.

A hollandiai református ifjuság vallásos nevelése.

A gömöri egyházmegye lelkeszi értekezletén tartott előadás.

A hollandiai szigorú református egyház ifjúsági nevelő munkájáról fogok szólni. Hogy erről csak megközelítőleg is kielégítő képet adhassak, szólnom kell valamit magáról a németalföldi szigorú ref. egyházzól.

Németalföld (Hollandia) lakosságának kb. $\frac{2}{3}$ része protestáns és nagyjából a református államegyházhoz tartoznak. Ezen a nagy református egyházon kívül van még Hollandiában néhány kisebb ref. egyház, amelyek különböző egyházjogi és dogmatikai eltérések miatt külön egyházakban szervezkedtek. Az elmúlt század 80-as éveinek közepén (1886) történt nagyobb kiválás a nagy ref. egyházból, amikor kiváló férfiak és Dr. Kuyper Ábrahám vezetésével nagyobb tömeg függetlenül magát minden állami befolyás, de támogatás alól is: Isten kegyelmében bízva, teljesen a maguk erejére támaszkodva szervezték meg a szigorú református egyházat. (Gereformeerde Kerken in Nederlanden).

Dr. Kuyper Ábrahám csodálatos kálvini egyéniségének ereje által a holland középosztálynak és kis embereknek széles rétegeit mozgatta meg. Mint egyszerű falusi lelkipásztor kezdte pályáját, azután hívták meg Rotterdamba, majd Amsterdamba, mint híres és nagy tudású lelkészt. Azután közéleti tevékenységével tűnik ki és lesz a hollandiai újságírók szövetségének elnöke, majd mint ilyen: évekig Hollandia miniszterelnöke. Élete vége felé pedig visszatér az általa alapított református egyetem teológiai tanszékére.

Mély látású, nagy tudományú, az élet minden területén Isten Igéjét szolgáló, kálvinista ember — Kuyper Ábrahám! A kálvinizmus megtestesítője! Teljesen magával tudta ragadni híveit és nevének még ma, hosszú évek után is csodálatos varázsa van. Meglátta a hollandiai nagy ref. egyház laza, közömbös szellemének káros voltát és a szigorú ref. egyházban teljesen kálvini alapon, komolyan a teljes Szent Írásra felépített egyházi életet honosított meg. Még nagyon sok mindent kellene elmondanom, (ami szoroson véve a tárgyamon kívül áll) hogy megérzékeltessem a holland nép lelkét. De röviden csak annyit: Hollandiában a szóban lévő református körökben, — de mondhatnám, hogy általában is — a vallási, vagy helyesebben az ottani felfogás szerint, a hitbeli dolgok olyan szoros kapcsolatban állanak az ember mindennapi életével, mint nálunk, mondjuk, a politikai, társadalmi vagy akár a megélhetési dolgok. Az embereknek a vallás ott igazán a magán ügye, és azzal nagyon foglalkoznak és nagy gondjuk van rá. Ha valaki az egyháznak tagja, akkor

egész természetes kötelessége azt teljes erejéből önkéntesen támogatni és a gyülekezeti életben résztvenni. A szigorú ref. egyházban csak önkéntes adózás és adakozás van, anyagilag mégis hatalmas dolgokra képesek. A gyülekezeti tagjai egész szívvel és lélekkel állanak mindenben egyházuk mellett. Az életük meggyőződése: a hitük és amellet végig kitartanak. Ezért nagyon természetes, hogy az ifjuság vallásos nevelése ezen gyülekezetek tagjainál tulajdonképpen a családban történik, ahol a gyermek mindennap hallja étkezésnél az imádkozást és bibliaolvasást. Az egyházban is megvannak azért a — már nálunk is ismert — különleges ifjúsági nevelést szolgáló szervek. De ezeknek már könnyű a dolguk a családi irányítás döntő befolyása mellett.

A holland szigorú ref. egyházban a keresztesztelési szertartás alkalmával, a szülők — és nem a keresztszülők — tesznek ünnepélyes kinyilatkoztatást és kötelező fogadalmat szóbelileg arra, hogy a gyermekeiket az Isten félelmében nevelik, a gyülekezeti igehirdetés vezetése mellett. A komoly református szülő ezt mindig mint főcélját látja maga előtt. Hogy a családokban pedig a megfelelő vallásos lélek mindig ébren legyen és tiszta fényében ragyogjon, arról a rendszeres presbiteri házilátogatás gondoskodik. Az intenzívebb és elmélyítő vallásos nevelés a gyermek iskoláztatásával kezdődik. Hollandiában olyan elemi iskolák is vannak, ahol a gyermek a vallásról, Istenről, Bibliáról soha semmit sem hall. Viszont vannak az egyháznál iskolái, ahol pedig teljesen hívő és bibliai alapon folyik az egész tanítás és száz-százalékos a vallásos nevelés. Ezen iskolákat az egyház teljesen a maga erejéből tartja fenn. De mivel nem minden egyik iskolában sajátíthatják el a vallásos ismereteket, a vasárnapi iskola, — kivált a nagyobb egyházakban — mindenütt be van vezetve. Ezekben a nevelő munkát megfelelő férfi és női segítő munkások végzik a gyülekezet köréből, a lelkész felügyelete alatt. A nagy városokban a vasárnapi iskoláknak evangélikációs jellegük is van, amennyiben szívesen látnak és adományokkal segítenek másvallású gyermekeket is.

A 12—20 éves korig azután az ifjúsági egyesületek munkája kezdődik, a középiskolások és egyéb pályán lévők csoportjában. Ugyanolyan irányú egyházi nevelő munka ez, amilyen néhány esztendeje Erdélyben és Magyarországon indult meg a KIE munkájában, biztató, szép sikerrel. Főcélja ez egyesületnek a serdülő és legváltásosabb korban lévő ifjuság helyes irányú, szellemi foglalkoztatása, hívő egyházas nevelése és nemes szórakoztatása!

De a legfontosabb tényező a szigorú református egyház vallásos nevelésében mégis csak a gyülekezet ifjúságának a hitvallás letételére való előkészítése: a konfirmációi oktatás. Ez a jelentős munka teljes egészében a lelkipásztor kezében van és annak egyik legfőbb feladata.

A konfirmációnak az ideje 18—20-ik év; általában nincs szigoruan megkötvé, amikor az ifju kissé már megkomolyodva, önállóan a maga személyes hitéről tehet hitvallást és valóban ő is akar egy gyülekezet buzgó tagja lenni. Például az egyetemen az 1-ő—2-od éves diákok számára is tartott egy lelkész hetenként előkészítő órákat.

A hitvallás letételének ideje nincs szorosan egy naphoz kötve, mindenki a legjobb felkészültsége szerint bármikor jelentkezhethet annak letételére. A lelkészek minden gyülekezetben évenként több hónapon keresztül tartják az előkészítő tanításokat (katekizálás), amit az ifjak látogatnak. Ezek gyakran bensőséges beszélgetések a lelkipásztor és az ifjak között; az oktatás a Bibliában való nagy jártasság mellett a heidelbergi káté alapján folyik és abból is kérdezik meg a hitvallást tenni óhajtókat. Ezen előkészítő oktatások azok, ahol megkapják az ifjak mindazt, ami a lelki életükre vonatkozik: indítást, alázatot hívó keresztyén életre.

Az oktatások alatt bátran kérdezősködnék minden kételyükkel előállanak és a lelkipásztor kötelessége, hogy teljesen meggyőző és elégséges választ adjon mindenre, hogy az ifju lelkében határozott meggyőződés és bizonyosság alakuljon ki egyházuk tanításának egyedüli igaz voltáról. Csak a hitvallást tett egyének lesznek a gyülekezet teljesjogu tagjai, egyháztagok, akik az urvacsorával élhetnek, ha azután később erkölcsi életükben nem történt valami olyan botlás, ami miatt a presbitérium nem bocsátja az urasztalához.

Az ifjusági egyesületekkel összefüggően meg kell még emlékezni a nagy közös konferenciákról, amelyek a különböző vidékek ifjúságának találkozói, egymás munkájának a megismerésére, a közös hitben és célban való erősítésre. Ezek hasonló beosztással és programmal folynak, mint a nálunk megrendezett konferenciák.

Az egyetemi ifjúságnál is megvannak a nagy egyesületi csoportosulások csak úgy, mint nálunk. Sőt az egyetemeken a nagy egyesületeken kívül vannak még kisebb baráti körök, csak 15—20 taggal, ahol a közös szórakozáson és mulatozáson kívül a rendszeres összefüggéseken, külön vezetőségeik mellett egymás tudományos vagy irodalmi előadását hallgatják meg és teszik megbeszélés tárgyává, bensőséges baráti körben.

Ezek után ismét vissza kell térnem ahoz, amit már előbb is említettem, hogy a hollandiai szigoru református egyházi élet olyan sajátosságos, előttünk ismeretlen és nehezen is elképzelhető légkört alkot a gyülekezeti, de a mindennapi életben is, hogy ott az ifjuság vallásos nevelését teljesen eme gyülekezeti élet lelke befolyásolja.

A gyülekezeti élet elsőfoku irányító helye pedig, — a gyülekezet élő hitének bizonyossága — a templomi istentisztelet és annak látogatása. Az egész gyülekezetnek és így az ifjúságnak is a legfontosabb nevelő eszköze: az istentiszteleti igehirdetés. A szigoru református egyház lelkészeinek legfontosabb — csaknem egyedüli — feladata az igeszolgálata, az igehirdetés, azért is nevezik őket az Isten Igéje szolgálóinak. Ebben az egyházban minden egyháztag jár a templomba, mindig, amikor csak valami nagy akadály nem tartóztatja. A templomot oly módon szentelik meg, hogy mindig látogatják, egyformán a szegény és gazdag, ifju és öreg. Ezen egyházakban gyéren látogatott istentiszteletet alig láttam, de többször előfordult, hogy nem akadt már ülőhely! A családok csoportosan, teljes számban mennek a templomba; inkább előfordul, hogy a háziasszony szombaton készíti el az ételeket, csak hogy a templomba elmehessen! Csodálatosan szép állapot ez! Igaz, hosszú, békességes évszázadoknak, nyugodt fejlődésnek eredménye ez. A vasárnapot teljesen megszentelik, szigoru komolysággal, hiven a IV. parancsolathoz.

Nagy világvárosban is észre lehet venni, hogy most vasárnap délelőtt istentisztelet ideje van; délig a villamosok majdnem üresen járnak. Ez a környezet, a közönséges napi életben, a család szigoru, puritán istenfélelme, a gyülekezeti élet lüktető erejének valósága, az egy egyházhoz, egy templomba járóknak szoros összetartása: azok a legfontosabb nevelő tényezők, amelyek a legnagyobb befolyást gyakorolják a fejlődő ifjuság lelkére és ellensúlyozni tudják, sőt teljesen semmivé teszik a mai eltorzult civilizált élet káros, lélekbontó hatásait.

Lehet, hogy az így nevelődött ifjuság talán kissé egyoldalú és nem próbál meg mindent; nem ismeri meg a táncot és óvják a filmetől és káros komédiáktól, de bizonyos, hogy nem szükölködik a legfőbb jóban. A fiatal emberek korán megházasodnak s családot alapítanak. A családi otthon melege, békessége és nyugalma az, ami még ott nem vesztette el valódi értékét és becsét.

Igy az emberi társadalomnak egy olyan rétege formálódott ott ki, éppen az egyházi irányítás befolyása alatt, amit régiesnek, kispolgárinak lehet mondani, de amely mégis erőteljes és életképes, valódi erkölcsi alapokon nyugszik, mert legfőbb javai: az istenfélelem, békességes együttélés, munka és fajszeretet.

Ezzel be is fejezhetném kis felolvasásomat, ami egy igen gyenge vázlat szeretne lenni a hollandiai szigoru református egyház nevelő munkájáról.

Végezetül, magunkra nézve még csak annyit, hogy mi a hollandiai egyházi állapotokat le nem másolhatjuk, mert más a helyzetünk, körülményünk s más a mi református népünk

természete és lelke! De mindenesetre hatalmas ujmutatás és valóságos kép arról, hogy mire képes a kálvinizmus Isten Szentlelke által és hogy hogyan alakítja Isten az ő Igéje által az emberi életet és közösségeket!

Nagy János.

Beteges tünet.

Minden kornak meg van a maga sajátossága. Mint az embernek az egyéni vonás. Ezek alapján különböztetjük meg a korokat és az embereket. A mi korunk és a másnak embere más, elütő az eddigétől. Talán közös tulajdonság, hogy lázas sietséggel keresi jövődjét. Elütő a másság, hogy új utakon és más ideálok után jár.

Egyházi életünk sem ment a kor szellemétől. Hatása alatt élünk. S ez a hatás, sajnos, sokszor erősebb, mint szabad volna. Az egészséges állapot az lenne, hogy az Egyház befolyása lenne elhatározóbb.

Egyházi életünk beteges tünetévé kezd lenni a sok lapindítás. Nem mondom, hogy ne próbálkozzunk és ne induljunk el újból és újból, mindaddig, míg siker nem koronázza törekvésünket. Igen, csak rajta, de bizonyos óvatosság nem árt!

Beteges tünet, hogy ma mindenki „szerkesztő úr” akar lenni. Tudom, hogy ez is gonddal jár és sok cserepéldánnyal, de mégis, a szerkesztőknek kijáró minden tiszteletadás mellett, tessék megnézni református jellegű lapjainkat. A seregszemle alkalmával látnunk kell, hogy a legtöbb liliputi lapocska, alig egy-két százas példány számban egyik hónapról vergődik a másikra. A szerkesztő feje felett pedig ott függ a teljes megszűnés Damokles-kardja? Az ilyen lapokkal, szerintem, nem sokat használunk egyházi életünk megújulásának. A sok lapocska a megnemértésnek és széthúzásnak határozott jele. Nálunk, a komáromi em.-ben lassan már egy egész tucat lap jelenik meg. Újévkor eggyel több. A műveltebb ifjuság számára indul a Pozsonyban most megalakult „Bethlen Gábor” mozgalom lapja a „Református Élet”. Nagy expektációval nézünk elébe. Csak legyen olvasó közönsége és legyen nivója. Igaz erre jó ígéret a szerkesztő személyisége, de függ a munkatársaktól is.

Ha elnézzük a sok mindenféle lapot, eszünkbe kell, hogy jusson: milyen jó lenne, ha a sok közül néhány összefogna és közös munkával és közös igyekezettel megteremtenének egy igazi nivós és tartalmas itteni református lapot. Igazi kár az erők és tehetségek szétforgácsolódásáért!

S még valamit. Oda jutottunk már, hogy nem győzzük a ref. lapok előfizetését. Pedig a

legtöbb reánk támaszkodik. Még a terjesztésben is. Félő, ezekkel is úgy járunk, mint a biztosító intézetekkel? Gyülekezetekben a lelkész becsülete függ attól, hogy milyen lapot ajánl és terjeszt. És jaj annak, ha a megígért 10—12 példányból, a lap elakadása, avagy megszűnése miatt, néhány nem érkezik az előfizető hívünk kezéhez.

Lassan külön lapja lesz mindenkinek. A ref. gondnokoknak, a ref. presbitereknek (s ezek kellenének is), de azután jönnek a ref. harangozók, a ref. sirások, ref. bakterok és talán még a ref. csószók is kívánnak valami külön szaklapot. De a ref. theologusoknak persze nem jár szaklap. Gyakorlati folyóiratunk van, de nincs tudományos. Ezért már a külföldre kell menni.

A sok kis lapocska helyett célirányosabb lenne egy nagyobb olvasó táborral rendelkező s így rentábilisabb, igazi nivós lapot szerkeszteni s azt olcsón mindenkinek el lehetne juttatni, mivel sok példányban jelenne meg s bővebb lenne. Elférne benne mindaz sokkal jobban, ami most külön külön megjelenve csak kinlódik, mint pata a napon. S akkor talán megszületik majd egy itteni tudományos ref. theologus folyóirat is. De mikor?

Deáki, 1933. XII. 6.

Czibor József
ref. lelkész.

Irodalom.

Két karácsony. Ünnepi színjáték vallásos estéken, karácsonyfa ünnepélyen való felhasználásra. Megjelent a kárpátaljai ref. egyházkerület iratterjesztésénél Munkácson, ott is rendelhető meg. *Irtó Szabó Béla huszti lelkész.* Ára?? Még kézirat korából ismerhettem meg ezt a vallásos szindarabot a szerző jóvoltából. Elő is adattam a vasárnapi iskolai növendékeimmel a nagy közönség nagy tetszésére, a kritikusok meglegedésére. Örömmel vesszük tudomásul, hogy most már nyomtatásban is megjelent és gyülekezeteink által megrendelhető. Szerző leghamarabb hallja meg azt a felhívást, ami a belmissziói jelentésekből és a belmissziói munkások kérő szavaiból hangzik felénk vallásos szindarabok előállítására vonatkozólag és ugyancsak ő lép leghamarabb a tettek mezejére is. Amilyen gyors a kivitelben, olyan mester az alkotásban.

A hitetlen, pernahajder és a családi otthont kerülő gonosz fiu nélküli szomorú karácsonyest, azután a megtérő, igaz bűnbánatban könnyező fiuval együtt töltött boldog ünnepi est szembeállításából (innen a név: „két karácsony”), mint a darab meséjéből méltósággal tűnik elő a szent történeti háttér és élénken bontakoznak ki az erkölcsi igazságok azzal a könnyedséggel, amellyel a szerző minden írásában kézzelfoghatóvá, egyszerűvé és érthetővé tudja tenni az

elvont erkölcsi és hittani tételeket. Mindezzel teljes mértékben megfelel annak az általa is szem előtt tartott főcélnek, hogy *építő* legyen. A vonzó elbeszélés, világos, egyszerű írásmód alkalmassá teszi a darabot úgy a vasárnapi iskolások, mint az ifj. egyesületek által való előadásra. Sajnos, későn jelent meg. Karácsony igen közeledik. Bár könnyű meséje miatt rövid idő alatt is betanítható. Mindenesetre a legmelegebben ajánlom lelkész társaim és a többi belmissziói munkások figyelmébe.

Dr. S. L.

Szemle.

I. Die Kirchen am Werk Mitteilungen
c. alatt jelenik meg negyedévenként a gyakorlati keresztyénség ökumenikus tanácsának és az egyházak nemzetközi baráti munkája világszövetségének értesítője Gensben. A kezünk alatt levő német nyelvű kiadvány (angol és francia nyelven is megjelenik) f. évi októberi száma tanulságos képet nyújt arról a munkáról, melyet az egyházak világszövetsége kifejt a különböző denominációk egymáshoz való közelebbhozása útján a leszerelés s a világbéke érdekében. Meg kell jegyeznünk, hogy a róm. kath. egyház nem vesz részt a munkában, nem csatlakozott a világszövetséghez, bizonyára abból az elvből kiindulva, hogy a prot. egyházakat nem ismeri el olyan tényezőknak, amelyekkel bármely irányban vagy cél érdekében együtt munkálkodhatna.

A vezető cikket Chichester püspöke írta s nem kisebb jelentőségű kérdést vet fel, mint ezt: *teremthető-e egy közös alap a nemzetek élete számára?* Nem kevésbé érdekes az egyház és állam viszonyára vonatkozó fejtegetése. Lic. W. Mehn tollából részletes ismertetést követően a füzet az ökumenikus tanács végrehajtó bizottságának Novi Sadban szept. 9—12 én tartott üléséről, ahol a mozgalom főbb kérdései bő megvitatásban részesültek. Franz Fischer „Eindrücke von der Konferenz in Sofia” címen számol be az egyházak nemzetközi baráti munkája világszövetségének szófiai üléséről, illetve az ott szerzett benyomásokról. A következő cikk a leszerelési konferencia helyzetét ismerteti a szeptemberi állapot szerint. A vegyes közlemények között olvassuk I. E. Choisy és Adolf Keller felhívását, amelyben az oroszországi éhezők nagy nyomorának enyhítése érdekében fordulnak az egyházakhoz. Dr. Keller Adolfnak A protestantizmus magatartása a „Hit és Rend” mozgalomával szemben c. cikke megérdemelné, hogy fordításban olvasóink elé tárjuk, már csak azért is, mert rólunk, magyar reformátusokról is szó esik benne, mint akik össze tudtuk egyeztetni a presbiteri rendszert az episkopatussal. Azt kell hinnem, hogy Dr. Keller nem ismeri közelebből a mi egyház-

alkotmányunkat, ha bennünket egy kalap alá soroz a püspöki egyházakkal.

A világon élő magyar protestánsok száma indokolttá tenné, hogy ezek a füzetek magyar nyelven is megjelenjenek.

II. A „Life and Work”, a skót református egyház hivatalos közlönyének decemberi száma a szokott bő terjedelemben (64 l.) és gyönyörű képes illusztrációkkal jelent meg. A vezető helyen karácsonyi alkalmi cikket olvasunk a szerkesztő tollából. A szokásos havi szemle után a jövő évre kijelölt Moderátor Dr. Peter Donald Thomsonnak, a glasgowi Kalvinside Church lelkészének arcképét közli a lap, életének s eddigi munkásságának méltatásával. Az előbbi számban megkezdett „New lives for old” c. cikk a Glasgowban és a nyugati partvidéken folyó munkákat ismerteti. Aztán sorra kerülnek a Betlehemben, közép Afrikában folyó missziói munkák, az asszonyok szövetsége, a zsidó misszió stb. A gazdag irodalmi szemle után egy nagyon kedves, tanulságos és gondolatokat ébresztő elbeszélést találunk I. I. Bell tollából. Ez a karácsonyesti történet sok magyar szívet is megkapna, ha volna időnk lefordítani olvasóink számára. Mint minden számban, ebben is csaknem 3 oldalt foglal el a különböző egyházi szervek, missziói állomások, szociális munkák számára tett alapítványok és adományok nyugtázása, amelyek között igen gyakran találunk 1000 fontos (110.000 ök.) donációkat is.

Másképp nem is volna érthető az a hatalmas méretű munka, amelyet a skót református egyház odahaza és a világ különböző részein létesített missziói állomásain kifejt. A magunk nyomoruságának oduiból azért nem nézünk irigykedve a skót református testvérekre, hanem inkább büszkék vagyunk rájuk.

(Ms.)

H I R E K

— **A theologiai és középiskolai internátus** alapító tagjai közé való belépését jelentette be *Keresztury József esperes, szenátor*, aki az 1000 ök.-át be is fizette. Reményünk van arra, hogy e példát többen is fogják követni. Az a körülmény, hogy ez isk.-i év elején 23 ifju vétetett fel theol. szemináriumunk I.-ső évfolyamára még sürgetőbbé teszi egy theol. otthon mielőbbi megépítését. Hiszen talán felesleges hangsúlyoznunk, hogy internátus nélkül a mai kor kívánalmainak megfelelő lelkésznevelés elképzelhetetlen.

— **Értesítés.** Az ungi református egyházme-
gye elnöksége f. hó 28-ára rendkívüli egyház-
megyei közgyűlést hívott össze a nagykaposi
reform. iskola helyiségébe reggel 8 órára. A
rendkívüli közgyűlés tárgyai: a szlovák egy-
házmege megalakítása és egyházm. pénztáros
választás.

— **Halálozás.** özv. Móré Elekné, volt pin-
kóci lelkész testvérünk özvegye, folyó hó 11-én
54 éves korában elhunyt. Temetése f. hó 13-án
volt Szűrtén. A megboldogultban Móré Gábor
ungi e. m. jegyző édesanyját, Gencsy Béla
szürtei lelkészársunk anyósát gyászolja. Az
igazak emlékezte áldott!

— **Ajánlkozás kántori állásra.** Szolid életü,
jó egyházas 18 éves fiatalember bármelyik ref.
egyháznál, orgonista kántori állást elfogad, akár
ideiglenesen akár hosszabb időre. Megkeresés
vagy felvilágosítás a tiszaujlaki ref. lelkészi hi-
vatalhoz küldendő.

— **A Budapest — angyalföldi református
egyházközségnek VI., Frangepán utca 43 sz.
alatt ujonnan épült templomát 6 évig tartó
küzdelemteljes, de Istentől megáldott építés
után, folyó évi december hó 10-én, advent
második vasárnapján d. e. 10 órakor tartandó
istentiszteleten szentelte fel Dr. Ravasz László
dunamelléki püspök.**

— **Az utolsó orosz cár Bibliája.** Az orosz
cár esküvője alkalmából a Britt és Külföldi
Bibliatársulattól egy diszes kötésű értékes Bib-
liát kapott ajándékba. A cár halála után a
Biblia a bolsevikiek kezére került, akik azt
most eladták. A vevője visszaajándékozta a
bibliatársaságnak.

HIVATALOS RÉSZ

A szlovenszkói tiszáninneri református egyház-
kerület püspöki hivatala.

Tárgy: Pályázati hirdetés belmissziói munka-
tervezetre. Rimaszombat, 1933. december 7.
994/1933. szám. Az egyházkerületi közgyűlés
Kassán, 1933. október hó 11-én hozott 22. sz.
határozata értelmében ismételtlen közlésem
az alábbi „Pályázati hirdetést belmissziói munka-
tervezetre”: Készíttessék igehirdetési és belmis-
ziói munkaterv, — Advent első napjától Hus-
vét második napjáig bezárólag, — hétről hétre
kidolgozva, egy lelkipásztor programjául olyan
gyülekezetben, amely 400 lélekből (100 család)
és 200 lelkes (50 család) leányegyházból áll. Az

anyaegyházban állami iskola és agilis plébános,
a leányegyházban felekezeti (saját) iskolánk van
és adventisták fészkelődnek. A gyülekezet ma-
gyar anyanyelvű s tagjai földműveléssel foglal-
koznak. Pályadíj: 500 kő. Beadási határidő
— jelíges levél kíséretében — a püspöki hiva-
talhoz, Rimaszombatba: 1934 július 31. Csak a
szlovenszkói tiszáninneri egyházkerületben szol-
gáló lelkészek és segédlelkészek pályázhatnak.

Dr. Magda Sándor
püspök helyettes.

Pályázat. A mult heti 50. számban megje-
lent *bodrogszentesi* pályázati hirdetésünk szedési
hiba folytán hiányos és részben téves volt s
ezért ezuttal újból lehozzuk a *teljes és pontos*
szöveget, miáltal természetesen a pályázati ha-
táridő egy héttel kitolódik.

Az alsózempléni református egyházmegebe
bekebelezett *bodrogszentesi* egyházközség *lelké-
szi* állásának javadalma az 1884. augusztus hó
20 án kelt díjlevél szerint: 1.) Minden telkes
gazda fizet évenként, egy telekalja föld után: 2
véka búzát és 5 véke gabonát. Telkek száma
(akkor) ca 37. Ezenkívül zsellérek egy véka,
özvegy zsellérek egy fél véka gabonát. Zsellérek
száma ca: 35. Minden telekkel bíró gazda fizet
egy csirkét vagy 30 kr t., egy kéve kendert vagy
10 kr-t. 2.) A Felsőmezőn egy tagban van a
lelkésznek: 23 *kis magy. hold és 889 négyszögöl
szántóföldje*, — az *Alsómezőn 31 kis magy. hold
és 146 négyszögöl réteje*, melyből (akkor) mintegy
6 hold feltört búzaföld. A földek és rétek évi
kincstári adóját és tiszaszabályozási költségét az
egyházközség fizeti. 3.) Stóla: e. ker. szabály-
rendelet szerint. (A díjlevél szerint esketés,
temetésért a telkes gazda egy félnapi gyalog-
munkát tartozik teljesíteni vagy 40 kr-t.) 4.) Az
alsószöllők sorában egy darab szabad szöllő,
melynek minden munkáját a zsellérek tartoznak
teljesíteni. 5.) Kétszáz forint névértékű, 1096.
sz. szőlődézsma váltásági kötvény évi kamata.
6.) A tanítói lak mellett mintegy két vékásnyi
házikert. 7.) Az anyaegyházhoz tartozó filiák a
stólat a ker. szabályrendelet szerint tartoznak
fizetni. A lelkész a vékei filiális egyházban kö-
teles évenként hatszor az urvacsorát kiszolgál-
tatni, mely alkalommal a filiális egyházak elő-
fogatot tartoznak küldeni és minden alkalommal
egy frt ot fizetni. 8.) A filiális egyházakban tel-
jesítendő temetés és mindennemű lelkészi funk-
ció alkalmával a hívek előfogatot küldenek a
lelkészért. II. Kongruális fizeteskiegészítő állam-
segély. (A helyi javadalom a II. lustrumra: 4620
kő ra van értékelve.) Pályázati kérvények, kellő-
leg felszerelve e hirdetménynek a hivatalos egy-
házi lapban való megjelenésétől számított *három*
héten belül adandók be: Ref. Esperesi hivatal.,
Veľký Gyřeš címére. A lelkészi állás 1934.
Április 1-én foglalandó el.

Dr. Magda Sándor
püspök helyettes.

REFORMÁTUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA

Az Egyetemes Református Egyház hivatalos lapja.

Előfizetési díjak, melyek a
„DUNA-BANK FIÓKJA Velké
Kapusány” címre küldendők:
Egész évre — — 70 korona
Félévre — — — 35 korona

Felelős szerkesztő:
Dr. Magda Sándor.
Főmunkatárs:
Sörös Béla.

A lapba szánt minden közle-
mény s a kiadóhivatalra tar-
tozó megkeresések a císcseri
lelkész hivatalhoz küldendők.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Boldog Karácsonyt!

Tradicionalis, kedves karácsonyi szokás töb-
bek között a boldogság kívánása is egymás
számára. A boldogságról és a szeretetről talán
sose esik annyi szó, mint éppen így karácsony
táján. Igen, mert ösztönösen is érzi az ember,
hogy voltaképen szeretetre és boldogságra van
teremtve s ez a szeretet és boldogság éppen
karácsony éjszakáján szállt le a földre és lett
számára elfogadhatóvá.

A boldogság kívánásával zörget be ma la-
punk is hozzád, kedves testvérünk s ha ara-
nyunk és ezüstünk nincs is, amivel gondjaidat,
bajaidat, szenvedéseidet megenyhithetnének, de
hirdetjük néked a karácsonyi örömhirt, a bol-
dogító evangéliumot, amelyben te is feltalálha-
tod az igazi boldogságot.

„Óh boldog idő, óh áldott idő

Kegyelmet hozó karácsony!

Elveszett a világ.

Isten adta Fiát.

Örvendj keresztyén ez áldáson!”

Lehet, hogy ezekben a napokban éppen ez
lesz a te hivatásod is: a nélkülöző, a szenvedő,
a boldogtalan emberiségnek az evangéliumot
prédikálni. Annál komolyabban kell tehát ven-
ned és fogadnod ezt a mi üzenetünket, amely
arra int és figyelmeztet téged, hogy csak akkor
lesz eredményes a te prédikálásod, a te bizta-
tásod és vigasztalásod, ha előbb magad is meg-
találtad a bethlehemi angyalok híradásában a
magad örömet, békéjét és vigasztalását. Nincs
szomorubb és hiábavalóbb dolog, mint kétel-
kedő, reménytelen és szeretetlen szívvvel és
hangulattal karácsonyt prédikálni, másokat
Bethlehembe küldeni az odavezetés helyett.

Ma különösen nehéz feladat vár rád. Ma

nem elég, mint régebben, egyszerűen közveti-
teni a Jézus születésének közismert és mégis
mindig friss és megkapó, bájos történetét; nem
elég bebizonyítani meggyőző erővel a próféciák
beteljesedését és főként nem elég patetikus
hangon, szentimentális érzésekkel a világmeg-
váltó és embertboldogító szeretetről beszélni; a
legszebb Ravasz predikáció sem elégíti ki ma
az ünnepelni vágyó szíveket: ma az evangélium
maga kell a boldogtalan emberiségnek, a maga
reális valóságában. Ma ezt kell neked hirdet-
ned és közvetítened, hogy hallván halljanak,
látván lássanak és megtérjenek és éljenek.

A próféták, az apostolok és a reformátorok
hivatása ez! Semmivel se kisebb és könnyebb,
mint a külmiszionáriusok feladata. Ma tények-
kel és tettekkel kell megbizonyítani, hogy
Krisztus valóban az Isten Fia s hogy az evan-
gélium életmentő hatalom.

De hogyan lehet ezt nekünk, szegény ma-
gyar kálvinista lelkipásztoroknak megbizonyí-
tanunk?

Elsősorban is a személyiségünk és életünk
által. Ha jól akarunk prédikálni Karácsony
ünnepén, ha azt akarjuk, hogy szavunkra, be-
szédünkre elhigyjék az emberek, hogy az Isten
Fia megszületett, a váltság munkája elvégezte-
tt, akkor úgy kell élnünk, hogy hallgatóink
bennünk az Istennel megbékélt, a Krisztus ál-
tal megváltott boldog embert láthassák meg,
akik olyan örömökről beszélünk, amiket már
mi magunk megtapasztaltunk. És mert mi nem
lakunk fényes palotákban, nem öltözünk puha
ruhákba, talán sokak előtt nagyon is nyilván-
való testi nyomoruságunk, nem vághatják a
szemünkbe, hogy könnyű nekünk, de volnánk
csak az ő helyzetükben!

Ma az ingadozók, a kételkedők ezrei kíváncsian kémlelik, hogy vajjon legalább mi, akik a Krisztus seregének az élén állunk, akik az Ő ügyének képviselőit vállalkoztuk, mi mennyit tudunk elsajátítani ezekből az eszmékből, mennyiben vagyunk mi is részesei Isten gyermekei sokat emlegetett és magasztalt boldogságának. Azt a bizonyos békességet és jóakaratot elsősorban is minálunk keresik.

Amikor karácsonyi prédikációra készülsz és mielőtt odaállnál az ünneplő sokaság elé, állj meg néhány pillanatra, kedves testvérem és tarts egy rövid, de annál őszintébb önvizsgálatot. Adj számot magadról, mintegy az Isten előtt, Aki különben nélküled is megvizsgál és megpróbál téged. És lásd meg, mit jelent a te számodra a karácsony, a Krisztus. Él-e szivedben e nyomoruságok közepette is a gondviselő Atyaisten jóságába vetett hit; él és működik e életedben az emberekhez való jóakarata, a karácsonyi szeretet. Mit tettél és mit szeretnél még tenni, hogy hived, de különösen a gyermekek és az ifjak mentől jobban megismerhesék Jézust, a Megváltójukat és mit teszel azért, hogy a szegények, az árvák, a betegek megtapasztalhassák az Egyház gondoskodó szeretetét. És gondolsz-e arra a nagy hadjáratra, amelynek célja az evangéliumot elvinni széles e világba, — vagy csak magadra gondolsz, csak magaddal törődsz s a próféta palástját csak kenyérkeresetből öltöd magadra s a karácsonyi örömhírt csak napszámból hirdeted?!

Boldog karácsonyi ünnepet kívánunk neked. De ez nem valami elkoptatott, sablonos, tartalmatlan kívánság a részünkről. És nem csupán valami külső átmeneti világi, testi örömökre, szórakozásokra, muló hangulatra vonatkozik, hanem kívánjuk neked szívünk mélyéből azt a boldogságot, amit csak a Krisztus birása adhat meg mindenkinek, de különösképen a református lekipásztornak. Éljen szivedben isteni elhivatásod tudata s a jól végzett feladatok öröme s a kudarcok közepette is a végső győzelembe vetett bizakodó reménység. Légy boldog, hogy a Krisztus utját egyengetheted és örülj, hogy másoknak némi örömöket szerezhetsz; elsőséged álljon a szeretetteljes, szolgáló készségedben. Ezzel a lelkülettel állj elő aztán a karácsonyról prédikálj, az Isten szeretetéről bizonyosságot tenni, másoknak is boldog Karácsonyt kívánni, hogy aki hallgat, megérezhesse, hogy nem frázisokat puffogtatsz, hanem minden szavad a szivedből fakad s a szivekig hatol.

Csak realitásokkal lehet ma a nyomoruságok és az emberi tehetetlenségek idejében operálni, de kell é nagyobb realitás, mint a karácsonyi evangélium?! Ezt kell megértelnünk és megértelnünk másokkal is. Ehhez adjon az Ur erőt, segítséget neked is.

Ez a mi karácsonyi kívánságunk!

Sz. B.

Megnyitó beszéd.

Elmondotta a dunáninnyi egyházkerület közgyűlésén
dr. Szilassy Béla főgondnok.

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés! Egyetemes egyházunk nagy halottairól kívánok megemlékezni. Egy év lefolyása alatt, Isten rendelkezéséből, a szomszéd tiszáninnyi kerület két püspökét vesztette el. Mind a kettő kezdettől fogva egyetemes egyházunknak, a kerületük határán tuhnövő munkása volt, mielőtt a kerület kormányzatának élére állottak, s így mi is vesztesek vagyunk és együtt érzünk a gyászolókkal.

Megdöbben a szívünk, ha ráeszmélünk arra, hogy egyházi közéletünk e markáns két egyénisége nincs többé közöttünk. A lobogó, harcra lelkesedés és a megfontoltan mérlegelő józan-ság, a magyar közélet e jellegzetesen különböző két típusának megtestesítője: Péter Mihály és Idrányi Barna évtizedeken át egymás szomszédságában szolgálták, szívük minden dobbanásával egyházuk szent ügyét és ragaszkodtak áldozatos szeretetükkel nemzetükhöz. Olyan területen voltak őrállók, hol a nemzet térvesztése az egyház beléletébe már régtől fogva belevetette a nyelvi kérdést. Itt edződött lelkük a mai megpróbáltatások idejére. Egyházas szeretetük átkarolta a nyelvhatáron és szívükbe zárta azoknak szolgálatát, kik a mi nyelvünkön már nem tudják az Urat dicsérni, magyar lelkük pedig ez alatt sajgó keserűséggel küzdött a nemzet értékeinek megtartása érdekében. Az érzelmek világ e kettőssége emelkedett szellemiségre vezette őket. De felörölte a testi erőt és sirba vitte idő előtt ez áldott emlékek nevek viselőit.

A presbiteriumok bizalma dr. Magda Sándort hívta el a tiszáninnyi kerület püspöki székébe. Mint az egyetemes egyház hivatalos lapjának felelős szerkesztője és mint a losonci theologiai Szeminárium előadója, évek óta kapcsolatban áll kerületünkkel. Meleg szeretettel üdvözlöm őt magas tisztségében s Isten áldását kérem munkásságára megnövekedett munkamezején. Egyházi közéletünk szomorú állapotára jellemző a választást megelőző harcok elfajulása. Egyházunkon kívül álló tényezők káros befolyására vezethető vissza e jelen-ség, akiknek aknamunkája alkalmas arra, hogy a hivedeknek az egyház magas erkölcsiségébe vetett bizalmát megingassa.

Az elmúlt év alatt a világhelyzetben jelentős változás állott be. A gazdasági és a leszerelési konferenciák eredménytelenségei végeredményben két világszemlélet összeütközésének megnyilvánulásai, amely küzdelem egyrésztől a békeszerződéseket létrehozó modern demokrácia elve, másoldalról pedig az igazságosabb világrendet kívánó új nacionalizmus elve között folyik. A liberális demokrácia a hatalmat a műveletlen tömegek tömjénezésével és a tradi-

cionális eszmények lerombolásával szerzi meg és a materializmus erejével igyekszik azt megtartani. Nem válogatós eszközeiben, mert ha kell, nem riad vissza a lényegével ellentétes diktatura eszközeinek alkalmazásától sem. Célja a mai világrendek minden áron való fenntartása, mert ebben élheti csak ki magát, ennek megváltoztatása bukását hozná magával. Szellemisége földönjáró és mert önmagában természetellenes, sorsát el nem kerülheti.

A másik szellemi irányzat a modern nacionalizmus elve, mind több és több népet hódít meg és válik diadalmas hajtó-erővé a nemzetek jogos igényeinek elismerésére. Lényege a nemzeti erők egyesítése az összesség szolgálatára, a legkiválóbbak vezetése alatt. Tehát a tekintély elvét vallja és a közösség szolgálatát igtalja a nemzeti öncéluság vezéreszméjévé. A nemzeti eszményekhez ragaszkodik és a mult önfeláldozó hősiességét példaképpen állítja felnövvő ifjusága elé. De amint tiszteletet parancsol saját nemzete jogos igényei számára, ugy elismeri más népek hasonló törekvéseinek jogosultságát, és békességes jóviszonyt kíván minden nemzettel.

A keresztyén ethika alapelvei tükröződnek e világszemléletben, de zavarólag hat, midőn ujabban annak zsidóellenes irányzata jelentkezik. Érthetővé ezen jelenség csak akkor válik, ha figyelembe vesszük, hogy ez csak azon nacionalizmusok sajátossága, melyek Európa keletén szemben találják magukat a keleti zsidóság zárt tömegeivel. A fajkutatás és ezen alapuló fajelmélet tudománya, — mely első művelőit az északamerikai egyetemeken találta s csak onnan terjedt át Európába — állítja azt, hogy az Európa keletén nagy tömegben élő zsidóság, a népvándorlást követő időkben, a Fekete tenger partvidékein egymást váltó népelemek keveredéséből származó népfaj volna, amely a Kisázsziából áttérjedő talmudista zsidóvallást és etikát átvette és annak tradícióját és vallási előírásait magáévé tette. Fajilag tehát nem volna azonos a bibliai zsidósággal, a Választott néppel. Ha elfogadjuk ezt az elméletet, akkor is csodálatos az ótestamentomi kijelentések isteni ereje, mert még ezen népnek is megtartója és elszaporodásának előmozdítója lett. Belejátszik bizonyára ezen népfaj jellemének és világnézetének felettébb alkalmas volta a talmudista izrealitizmus hordozására. Sajátosan jellemző tulajdonsága, a nagy faji összetartás mellett, a nemzeti öntudat hiánya, mi abban nyilvánul, hogy saját nyelvét a köznapi használatra nem formálta ki, azt leginkább csak Istentisztelete bizonyos részeinél használja, vegyítve azon nép nyelvével, amelyik között él. Másik két jellemző tulajdonsága: materialista világnézete és a külsőségekben való rendkívüli alkalmazkodó képessége. Ezen utóbbi tulajdonságoknál fogva válik problémájává a közép- és keleteurópai nacionalizmusoknak, melyeknek

alaptétele, — a nemzeti öncéluság — a közösség szolgálata alá rendeli az egyéni és társadalmi érdekeket. Itt ütközik a nacionalizmus a keleti zsidóság ethikai felfogásába és megindul az egységes organizmus küzdelme a parazitizmus ellen. Ezen meglátás sodorta a németországi forradalmi nacionalizmust olyan sajnálatos irányba, amely a keresztyén világszemlélettel nehezen egyeztethető össze.

Mi most már a keresztyén egyházak szerepe a világszemléletek ezen összeütközésénél? Szerény véleményem szerint mindössze annyi, hogy a zsidóság arra alkalmas egyedeinek külső assimilációját belső lelki assimilációvá átfejlésztetni igyekezzék, vagyis más szóval a zsidóságot egyéneiben tagjává tegye azon nemzeti közösségnek, amelynek körében lakik. Ez természetesen lelki folyamat lévén, csak lélekkel lehetséges, de hogy lehetséges, annak bizonyosságát szolgáltatták a nyugati államok s különösen Anglia, Olasz és Franciaország, melyek nacionalizmusa vitán felül álló, mert az ottani sokkal kisebb számú zsidóság teljesen beleolvadt a nemzet testébe: ott csak mint felekezeti szerepel s egyedeiben értékes tagokat szolgáltat a nemzeti társadalomnak. Közép és Kelet-európa országaiban is találkozunk számos olyan zsidóemberrel, kik az illető nemzet eszmevilágát magukévá tették és nemzetüknek nagy szolgálatot tesznek.

Meg vagyok győződve, hogy ezen csendes átalakító munka folyamatban van közöttünk is, csak épen egyházunknak figyelmét rá kell irányítani most, midőn a világalakulás a problémát elibünk állítja. A keresztülvitel, mint minden lelki munka, csak egyénekre ható lehet és igen lassuhatású, mert a faji sajátosságok levetkőzése csak hosszas lelki fejlődés eredménye lehet. A munka sikere azonban a keresztyén lélek abszolútumán mulik, melynek magasabb etikája abban nyilatkozik meg, hogy szigorú önbírálatát és önfegyelmét vetíti ki Isten-szolgálatában, emberszeretetében és mindennemű földi hivatás teljesítésében. Ez utóbbi téren tud leghamarabb hatni a zsidóságra, — annak materialista beállitottsága folytán —, ha általánossá válna itteni keresztyénségünkben a keresztyénség realitása. Sajnos, még messze vagyunk ezen fejlődési foktól és ennek tulajdonítható az, hogy közöttünk bár elég gyakori a zsidók áttérése valamely keresztyén egyházba, ez többnyire csak külsőleges és csak aránylag kevesen válnak közülük meggyőződéses hívő keresztyénekké. Ujabban megindult egy ilyen lelki átalakulást propagáló mozgalom a magyarországi zsidóság között s örömmel látnánk, ha ezen mozgalom hatása hozzánk is áttérjedne, mert a hitében keresztyénné lett zsidó elem értékszaporulatot jelent egyházunk és nemzetünk javára.

Áttérve itteni egyházunk belviszonyaira, nagy lelki gyönyörűséggel említem fel a benső-

séges hitélet további fejlődését. Különösen az ifjúsági munka terén látunk nemes versenyt a fiatal lelkész-generáció egyes tagjai között. Az itt ott történt elszólás, — mely hiányos önfelegyelmezésre vall — ne aggasszon bennünket s ne kedvetlenítse el a munkavállalót, hiszen botlás nélkül nincsen haladás. Az isteni gondviselés újabb áldását látom azon kezdeményezésben, amely az egyetemi ifjúságunk Bethlen Gábor-mozgalmában nyilatkozott meg a legutóbbi napokban. Nézetem szerint ezen mozgalom támogatása fontos kötelessége egyházunknak és azt reményelem, hogy kerületünk javasolni fogja a konventnek azt, hogy egy utazó-lelkészi állást szervezzen, feladatává tévén annak ugy az egyetemi ifjúságunk, mint az idegenben katonáskodó fiatalságunk lelki szolgálatát.

Végezetül kötelességemnek ismerem megerősítésre oly régen váró törvényeink ügyéről jelentést tenni. Szinte tragikomikusan hat ez ügynek végnélküli huzódása. Már azt hittük a törvényszöveg államnyelvre való fordításának sikeres elintézése után, hogy minden akadály elhárult avval, hogy a magyar szöveg ezzel kapcsolatos apró módosításait a konvent jóváhagyólag tudomásul vette. Utólag derült ki az újabb nehézség, mely abból áll, hogy a felterjesztéshez elengedhetetlen magyar szöveg csak egy példányban van meg a miniszteriumban, s azt még lemásolás céljára sem kaphattuk meg. Így kénytelenek vagyunk a meglevő jegyzetek és a szlovák szöveg nyomán a magyar szöveget újból megszerkeszteni. A munka folyamatban van s remélhetőleg belátható időn belül elkészül s akkor a felterjesztésnek talán már csakugyan nem lesz további akadály.

A beretkei árvaházból.

A nagymama valami nagy örömet akart szerezni az unokáinak, tehát jót tenni tanította őket. Vett két kg. cukorkát. Megmutatta az unokáknak és így szólt: Ti sokszor kaptok cukrot én tőlem, de az árváknak senki sem szokott adni, nem jó lenne-e, ha ezt most az árváknak vinnénk Beretkére? A gyermekek szívesen, sőt kitörő örömmel egyeztek bele. Míg kocsikáztak Beretkére, mindig erről beszéltek és mindig mélyebben érezték, milyen nagy boldogság adni. Rejtelmes mosollyal kéredeztek fel az árvák hálószobájába s itt megkezdődött a munka. De milyen nagy munka is volt: két kiló cukorkát 36 részre szétosztani pici kezükkel úgy, hogy mindenkinek, egyformán jusson. Végre, mikor minden kis fehér ágyon ott volt a csomag, amint jöttek, épen úgy mosolyogva, boldogan kiosontak a hálószobából. Hazament is mindig erről beszéltek: mit gondolnak az árvák, ha este aludni mennek... ki tette oda a cukrot? Bizonyosan örülni fognak neki... És az árvák öröme csakugyan határtalan volt. A

cukornak is örültek, de különösen annak, hogy angyalok jártak az árvaházban. Így nevelhetnek a nagymamák angyalokat unokáikból.

Nyaralás közben. Az árvák elmentek nyaralni, csak Árpádnak nem jutott hely. Őt mi vettük magunkhoz a paróchiára. Minden dologban szolgálatkészen, örömmel segített. Mikor megköszöntük a segítségét, mindig mosolyogva mondta: szívesen. Egyszer észrevettem, hogy valami nagy dolgot forgat a fejében. Min gondolkozol Árpád? kérdeztem tőle. Kissé félősen, mintha valami nagy dolgot kérne, de mégis csak kivágta: tessék venni egy galambot. Ezt még jónéhányszor elmondta, míg végre vehetett egy pár galambot. Reggel apró deszkákat láttam a csürben. Mi lesz ezekkel a deszkákkal, kérdeztem tőle. Elpirult, megszeppent, arra gondolt, hogy nem kérdezte meg, szabad-e deszkákat eldarábolni. De aztán megmagyarázta, hogyha már van galambja, ház is kell neki. El is készült a galambház. Most arra voltam kíváncsi, hogyan fogja azt feltenni az eresz alá, mert senkit sem hívott segíteni és senkitől sem kért tanácsot. De ezt is jól megoldotta. Valahol a padláson talált egy régi ablak rostélyból való vasat. Aból csináltatott a kováccsal két óriási szeget, azt verte bele a falba és arra tette fel a galambházat. A galambokat gondosan belezárta és mindennap etette. Sohasem kellett figyelmeztetni, hogy enni és inni adjon nekik. Mindennap cipelte a nagy létrát az etetéshez és a világért ott nem hagyta volna, mert a galambjai ugy a macskának estek volna áldozatul. Jó ideig szoktatgatta így a galambjait, míg végre kieresztette. De bizony azok ugy elmentek, hogy nem is jöttek vissza. Addig kereste őket, míg megtalálta, visszahozta, újra kezdte a szoktatást, most már úgy, hogy a nagy szárnytollait kiszedte, hogy ne tudjanak elrepülni. Így azonban minden este magának kellett felvinni a galambjait a fészekbe. A galambok megszoktak, Árpád pedig letette a vizsgát. Megállapítottuk róla, hogy türelmes, kitartó, jó ember lesz belőle.

És én örültem, hogy meghalt az édes anyám. A főzésnél is sokat segített Árpád. Egyik délelőtt a sparhelt előtt ült egy kis széken s rakta a tüzet. A tiszteletes asszony tésztát főzött és a zsirt készítette hozzá. Nem tetszik kókuszvaját használni? kérdezte Árpád. Nem Árpád, miért kérdezed? Tetszik tudni, az én édes anyám használt. Volt a konyhában egy vak ablak, abban tartotta... Én, mikor nem jöttem haza a faluból ebédre, csak későn és nagyon éhesen, édes anyám már lefeküdt akkor, mert beteges volt, vágtam egy nagy darab kenyeret, rákentem a kókuszvaját, de finom volt. Ezért sokszor meg is vert édes anyám. De hiába, másnap megint elmentem és ha tehettem, megint vajás kenyeret ettem. Egyszer, mikor későn jöttem a faluból haza, azzal fogadtak: gyere csak gyere, meghalt édes anyád. Nem hittem, beszaladtam hamar a házba, hogy lássam. Itt megteltek a

szemei könnyel és sirva folytatta: tessék elképzelni, akkor én örültem annak, hogy nem fog többet megverni az anyám, most már mehetek a faluba. Akkor öt éves voltam. Két hét mulva az apámat vitték el a kórházba. El el vittek meglátogatni. Olyan boldog voltam ilyenkor és apám is úgy örült, hogy kiflit, süteményt adhatott, amit egész héten összegyűjtött azzal a gondolattal, jön Árpád fiam, neki adom. Mikor meghalt apám, éreztem, hogy fáj a szívem nagyon. Szép volt a város, esett a hó, égtek a villanylámpák, de én nem tudtam benne gyönyörködni. Nagyon hideg volt és nagyon szomorú voltam. Azóta is mindig igen szomorú vagyok, mikor édes jó apámra és anyámra visszagondolok.

Mennyit kellett fájni és éhezni neki? Amint leesett a hó, sántítani kezdett. Mi bajod van fiam? Fáj a lábam, nyomja a sarkam a cipő. No vesd le lássam a cipőt. Itt nincs semmi hiba. Vesd le a harisnyádat is. Mikor levetette a harisnyát, megrémülve láttam, hogy az egész lába, sarka, talpa liláskék, dagadt. Mig a fagyzsirt hozták és én kezemben tartottam a lábát, alaposabban szemügyre vehettem a reszkető, vézna gyermeket. Mit szoktatok otthon reggelizni, kérdeztem tőle. Semmit, válaszolta, mert nem volt. Hát ebédelni? Ami volt: krumplit, paszulyt és ha nem volt, semmit. Kenyeret, tepertőt adtam neki. Hálásan, csodálkozva nézett rám, mintha nem merné hinni, hogy még ezt is kaphat. Oh, mennyit kellett ennek a gyermeknek fájni és éhezni, amíg ilyenné lett?

Pártfogóink, akik a beretkei árvákat az 1933. év folyamán kegyes adományokkal segítették: Abaujszina Ref. egyház 196 k, Abara Ref. egyház 124 k, Horkay Bertalan 40 k, Baracska özv. Kiss Sándorné 100 k. és 100 tojás. Balogiványi Molnár Gyula 170 k, Ref. egyház 53 k, Bárta Demjén János 50 k, Beregardó Ref. egyház 30 k, Barka 100 k. és természetbeniek. Beje Szent-Ivány Józsefné gyűjtése: Batta Sámuelné 12 k, Semrák András 12 k, Puskó Lászlóné 12 k, Erdélyi Zoltánné 12 k, Zsiros Jánosné 12 k, Hunter Mária 12 k, Szent-Ivány Sári 12 k, Szent-Ivány Etelka 12 k, Beélik Elemérné 12 k, Majthényi Józsefné 12 k. Szebecsih Istvánné 12 k, Szent-Ivány Józsefné 12 k, Gyermekelőadás jövedelme 200 k, Bánóc Ref. egyház 120 k, Beregszász Berhész Ferenc 15 k, özv. Szabó Albertné 50 k, Asszonyszövetség 1400 k, Beretke Tornallyay Margit. Gérecz Lajos, Bácsy Gyuláné természetbeniekkel. Bilke Ref. egyház 50 k, Bótrágy Lévay Gyuláné 20 k, Borsi Ref. egyház 24 k, Budapest Szász Miklós 5 k, Laszkáry Miklós 20 k, Bordafürdői persely 60 k, Borzova hivatól 34 k, iskolások 10 k, Cselej 29 k, Csetfalva Ref. egyház 34 k, Csáfordy Ferencz 50 k, Csicsér Ref. egyház 105 k, Csongor Árvaest 77 k, Ajtay Sándor 60 k, Csörgő Gáspár Jenőné 20 k, Eszeny özv. Kádas Józsefné 25 k, Eperjes Szabó Zoltán 50 k,

Fornos Ref. egyház 334 k, Feketeadó Árvaestén 46 k, Feketepatak László Vass Lajos 30 k, Árvaest 140 k, Jana András 100 k, Tihor Gábor 100 k. Családi persely 100 k, Tihor Bálint, Irma l. 35 k, Vass Tibor perselye 20 fill. Jana Matild perselye 10 k, Jana András családi perselye 30 k, Vass Lajoské 500 k, Derczeni Bözsi 25 k, Több egyháztág 22 k, Felsőrás Ref. hívek 34 k, Feled Dr. Batta Pál 20 k, özv. Szőke Miklósné 20 k, Felsőszecsei Ref. egyház 300 k, Fancsika Majos István 10 k, Gálócse Geze Géza 50 k, Gálszécsi Ref. egyház 50 k, Gyűjtés 163 k, Gercsely Ref. egyház 60 k, Győrkei hívek ruhaneműek. Gömörmihályfalva Czékus Miklós 120 k, Gömör az árvák vendégjátékából 361 k, Gödényháza 37 k, Hegyi Ref. egyház 22 k, Galgóc özv. Szabó Károlyné 50 k, Homonna Böszörményi Sándorné 200 k, Ref. egyház 471 k, Horka Bartal Dezső 10 k, Imreg ruhaféle. Izsai elemi iskola 10 k, Jánosi Ref. egyház 50 k, Izsnyéte Orosz Lacika 10 k, Árvaest 79 k, Jenke Vallásos este jövedelme 105 k, Kassa Leánykör 50 k, Debreczeni Lőrincné 25 k, Török Gyözőné 100 k, Rásky Gábor 50 k, Kajdanó Ref. egyház 40 k, Kazsui Ref. egyház 50 k, Kisráskai Ref. egyház 42 k, Kiszte Ref. egyház 15 k, Királyhelmece Dr. Kiss László 50 k, Kisráti iskola 118 k, Kiszari Ref. egyház 22 k, Komáromi Ref. egyház 393 k, Kiskövesd Persely 16 k, Kövecses dr. Dapsy Árpád és Serecs Zoltán napi díja 50 k, Kistoronyai ref. egyház 60 k, Lasztóczy egyház 39 k, Legényei ref. egyház 26 k, Lénártfalva Varga Sándor termény. Léva Magyar Jánosné, Nagy Margitka. Víz Jolán a 409 sz. könyvön Hubert Vilmosné, Peharik Vilmosné, Gál Olga, Dohány Lajosné, özv. Juhász Miklósné, Zilahy Károlyné, özv. Pólya Istvánné, Madarász Lajosné, özv. Szabó Jánosné, özv. Kis Jánosné; 409 sz. könyvön Dubovszky Jánosné, ifj. Ledényi Andrásné, Tolnay Lenke, özv. Varancs Lajosné, Horváth Pálné, özv. Doha Istvánné, Szabó Bálintné, Bakos Lajosné, özv. Akossy Lászlóné, Guttman Jánosné. 411 sz. könyvön: Nagy Ilonka, Víz Jolán, Zilahy Sándorné, Székesváry Jánosné, özv. Székesvári Istvánné, Tóth Istvánné, özv. Strankovszky Józsefné, Kiss Lajosné, Kiss Andrásné, Kovács Andrásné, 410 sz. könyvön; Antal Gyuláné, Bajkay Zsigmondné, Antal Lajosné, Varannay Ilona, özv. Csekey Gyuláné, Liska Sándorné, Sindler Jánosné, Nagy Margit, Ördögh Vilma, Magyar Jánosné. 412 sz. könyvön: Csekey Jánosné, Tury Nagy Jánosné, Szabó Gyuláné, Szabó Jánosné, Beluch Mihályné. 407 sz. könyvön: Tóth Béláné, Doha Lajosné, Galambos Lajosné, Mankovszky Ferencné, Mózi és Erzsike, Szabó Lidike, Koncz Irénke, Bóna Mariska, Víz Jolán, Fornay Gézané, 406, 408, 409 sz. könyvön: Magyar Jánosné, Szabó Gergelyné, Pekarik Gizella, Demeter Eszter, Juhász Miklósné, Korláth Ilona, Fornay Istvánné, ifj. Rác Jánosné, Dóka Istvánné, Tóth Andrásné,

Váczy Istvánné, Pinke Jánosné, Balázs Gyuláné, Zilahy Sándorné, Kiss Lajosné, Mészáros Jánosné, Ujlaky Ottóné, Pál Katalin, Vida Róza, Lauffer Lajosné, Hóchszt Lipótné, Dohány Istvánné, Pétery Lajosné, Bottlik Irma, Tatár Istvánné, Juhász Jenőné, Bereznay Pálné, Kály Julia, özv. Csekey Gyuláné, Mészáros Józsefné, Koncz Károlyné, Barna Ilona, Koncz Istvánné, özv. Juhász Lajosné, ifj. Galambos András, Koncz Irén, Kotttra Károlyné, Radecsny Gézané, özv. Koncz Jánosné, Balogh Mici, Sinák Mihályné, Gráner Gyuláné, Spanicz Rudolfné, Dóka Sándorné, Mosonyi Sándorné, özv. Lámer Dánielné, Lámer Erzsébet, évenként 12—12 korona. Várady Gyula 50 k. Ref. nőegylet és prot. leánykör 400 k, Nagy Pál 25 k, Tormay Istvánné 60 k, Hlóska kékfestő 12 m. karton, Nagy Margit cukorkák, 12 m. karton. Kovács Andrásné 10 k. Várady Gyula 50 k. Antal Gyula 20 k, Székesfehérváry Jánosné 10 k, Licze. Czékus Lászlóné, hisnyay Heinselman Béla: termények. Magyaromcsár Horváth Gyula 30 k, Magyarsók Rác Elemér 240 k, Fehér Julia 218 sz. könyvről 96 k, Melléte Barna Béla 100 k, Mezőkaszony Papp Mária 20 k, Ref. egyház 100 k, Minaji ref. egyh. 170 k, Magyarizsép Ref. egyh. 27 k, Morvai ref. egyh. 20 k, Munkács Tóth Mihályné 20 k, Csigás Józsefné 50 k, Jancsó Lajos 50 k, Ádám Géza 50 k, Kiss Mária 50 k, Gerey Gyuláné 100 k, Kósa Péter 20 k, Moravec Károly 100 k, Sinka Jánosné 50 k, Einer Ferencné 20 k, Szopó Károly 20 k, Lehotay Béla 20 k, Babus Béláné 10 k, Eiben Ferencné 20 k, Asztalos Mihályné 20 k, N 10 k, dr. Fischerné Váry Berta 200 k, Ádám Boriska gyűjtése 130 k, Ádám Jolán gyűjtése 120 k, Néh. Antal József hagyatéka 500 k, Magyar Ferencz 27 kg. szárított tészta, Bucsin Györgyné 20 k, Kozurák Mihályné 10 k, Ladányi L. 100 k, Gyermek előadás jövedelme 293 k, NN 10 k, Sinka János 50 k, Galambos Böske 50 k, özv. Kocsy Istvánné 30 k, Jancsó Lajos 50 k, NN 25 k, Herpay Árpád 25 k, özv. Metz Józsefné 20 k, Nagymihályi ref. egyh. 12 k, Nagykázméri ref. egyh. 7 k, Nagyráskai egyház 48 k, Nagyidai ref. egyház 126 k, Nagyszalánczi egyház 54 k, Idrányi B. püspök beiktatásakor perselypénz 113 k, Nagyszelmencz Sallay Gyula 249 k, Ref. egyház 100 k, özv. Kovács Jánosné gyűjtése 958 k, Biky Ferenc 50 k, Nagy Béla 25 k, Matyi Boriska 20 k, Nemesradnót özv. Bodon Jánosné 10 k, Bodon Kálmán 25 k, Pósa Ferenczné 20 k, Persely 16 k, Nevetlenfalu Kocsy Lajosné gyűjtése 37. könyvre 300 k, Nyitrai ref. egyh. 38 k, Nagyberég Vass Bertalanné 50 k, Pelsőc Repka Ilona 12 k, özv. Koncz Jánosné 50 k, Pozsony Ref. lelkészi hivatal 280 k, Beregrákos Vámosy Tivadarné 10 k, Hajdu Ilona 5 k, Iskolások 25 k, Kiss Jenő 10 k, Rimaszombat Papp József és neje 200 k, Ref. leánykör 150 k, özv. Bodon Józsefné 5 k, Baráth Károly

10 k, Állami gyermekmenhely alkalmazottai 25 k, dr. Zehery István 1.000 k, Dr. Kovács László 100 k, Rimasimonyi Lendák János és neje 50 k, Ruttka Nagy István és neje 50 k, Ref. egyház 56 k, Bokronyi Emil 20 k, Sariské-Luki Ardó Alfrédné 60 k, Sabinov Frohmann Jenőné 100 k. és ruhanemű. Salánk Árvaeste 843 k, Serke Boza Lajos 240 k, Sásvár Lator István 500 k, Bánóci Ref. egyház 120 k, Szarvas Cserey Sarmolta 50 k, Szádalmás Nagy Józsefné 20 k. és cseresznye. Szaárnya dr. Batta Bertalanné főzelekkfélék. Szerdahelyi Ref. egyház 79 k, Szepsi Ref. egyház 626 k, Szucsány Bettes Miklós 150 k, Szilicze Árvanapon 164 k. és termények. Técső Árvanap 1000 k, Tussai Ref. egyház 131 k, Tornagörgői Ref. egyház 120 k, Zsarnó Ref. egyház 120 k, Zápszony Kájel Mihály 39 k, Zempléni Ref. egyház 56 k, Zsipi egyház perselye 10 k.

Isten gazdagon áldja meg az árvák kedves pártfogóit!

Az árvák és azok gondozói az ő hűséges, kedves Pártfogóiknak szívük minden halálával kívánnak Istentől boldog karácsonyt, gazdagon megáldott újévet és áldott minden napot.

Bótánnak szívből köszönik az árvák a „Zörgetek” verset, én meg az Ur akaratát.

Bácsy Gyula árvaházi igazgató.

H I R E K

— **Munkatársainknak és olvasóinknak Istentől megáldott boldog karácsony ünnepeket kívánunk.**

— **Értesítés.** *Felelős szerkesztőnknek püspökké való megválasztása következtében a legközelebbi konventi ülésig, — amely az új szerkesztőt meg fogja választani — a szerkesztés munkáját Kömives Sándor vajáni lelkész végzi. A lapba szánt mindennemű közlemény s a lapra vonatkozó egyéb megkeresések közvetlenül hozzá küldendők (Ref. lelkészi hivatal Vajany, p. Velký Kapušany).*

— **Egyházkerületi közgyűlés.** A dunánineni egyházkerület f. hó 13 án tartotta rendes közgyűlését Pozsonyban Balogh Elemér püspök és dr. Szilassy Béla e. ker. főgondnok elnöklése alatt.

— **Lelkészeválasztások.** A Feled—gortvakisfaludi egyház *Bellágh Barna* rozsnói, az ungyarádi egyház *Erdélyi Mipály* tiszasalamoni segédlelkészt választotta lelkipásztorául. Mindketten a losonci theol. szemináriumban végezték tanulmányaikat. Isten áldása legyen munkásságukon!

— **Halálozás.** özv. Miklán Gyuláné Morvay Gizella, volt ládbesenyői reform. lelkésztestvérünk özvegye, f. hó. 15. napján 51. éves korában Miskolcon elhunyt. Temetése 17-én volt. Hosszas és kinos szenvedései után találjon csendes nyugalmat és kárpótlást Istennél.

Dr. Kun Zoltán Nagy gyásza van a sárospataki Alma Maternak. December 5-én egy boldogabb világba költözött a régi „diákvilág” egyik legismertebb, legjellegzetesebb és legkeresettebb alakja, akinek a nevét olyan nagy szeretettel szőtték be még a régi diák nóták is legkedvesebb emlékeink közé. Dr. Kun Zoltán (1848—1933) a sárospataki főiskolának hat évtizeden át volt orvosa. Apák-fiak nemzedékeken át ismerték, félték és szerették. Ma már csak emléke él és fog is élni: szívünkben.

HIVATALOS BÉSZ

A szlovenszkói tiszáninneri református egyházkerület püspöki hivatala.

Tárgy: Az egyházkerületi közgyűlésnek a templomi székjog eltörlése ügyében hozott határozata 1016/1933. szám. Rimaszombat, 1933. december 19. Valamennyi Nt. ref. esperesi és lelkési hivatalnak! Tudomásulvétel és mihez-tartás végett közlöm a legutóbbi egyházkerületi közgyűlés alábbi határozatát: Kivonat a Szlovenszkói Tiszáninneri Ref. Egyházkerület 1933. okt. hó 11-én Kassán tartott ülésének jegyzőkönyvéből. 27.) Mult évi közgyűlés 21. sz. határozatával az esperesek és e. m. gondnokok által a templomi székek használatára vonatkozó szabályrendelet tervezetet az egyházmegegyékhez tette le, hogy véleményes javaslataikat jelen gyűlésünkre terjesszék be. Beérkezett mind az 5 egyházmegye javaslata, amelyek közül az ungi és gömöri a szabályrendeletet szükségtelenné tartják, mert semmiféle székjogot nem ismernek el; a felsőzempléni a tervezetet változatlanul elfogadandónak véleményezi; az alsózempléni és abauji kiegészítő módosításokat ajánl. Közgyűlés beható vita után nagy szavazattöbbséggel kimondja, hogy szabályrendelet-tervezetet, mint szükségtelent elveti, mert többé sem most, sem a jövőben semmiféle székjogot nem ismer el s e határozatát az Egyetemes Konventre felterjeszti. Atyafiúi szeretettel:
Dr. Magda Sándor
püspökhelyettes.

A szlovenszkói tiszáninneri ref. egyházkerület püspöki hivatalától.

Tárgy: Pótszavazás elrendelése két zsinati papi rendes képviselőre. Határidő: 1934. feb. 1.

1019/1933. szám. Rimaszombat, 1933. december 15. Nagytiszteletű Ref. esperesi hivatalnak Szeszta, Nagygyéres, Kisazar, Hanva és Salamon. Miután az 1933. október 11-iki egyházkerületi közgyűlés határozata folytán a két zsinati papi rendes képviselőre a presbitériumok által beküldött és a szavazatbontó bizottság által 1933. évi november hó 27-én felbontott szavazatok többségét *senki* sem nyerte meg, a bizottság — a közgyűléstől nyert felhatalmazás alapján elrendelte, hogy a négy legtöbb szavazatot nyert egyénre a presbitériumok újból szavazzanak és pedig: 1.) Simon József (44), 2.) Kövér Árpád (40), 3.) Ujlaky Sándor (29), és 4.) Keresztury József (28). Ennek következtében szeretettel kérem a Nagytiszteletű Esperes urakat, hogy a szavazatok beadására hívják fel a presbitériumokat azzal, hogy a szavazatok (egy szavazó lapon!) az esperesi hivatalhoz *legkésőbb* 1934. február 1-ig beküldendők, — az összegyűjtött szavazatok pedig a püspöki hivatalhoz, *legkésőbb* 1934. február 5-ig *feltétlenül* beterjesztendők.

Atyafiúi szeretettel:
Dr. Magda Sándor
püspök helyettes.

Pályázat. (351/1933 szám.) a *hetyeni* lelkészi állásra. Javadalma: Lakás és belsőség, valamint 20 (husz) kat. hold 1424 négyszögöl föld (szántó és rét) hasznélvezete. 4 (négy) öi tűzifa beszállítva. 16 (tizenhat) köből buza, 4 (négy) köből vegyes termény. Kézpénz évenként 1420 (ezernégyszázhusz) Kč. Stóla egyházkerületi szab. rend. szerint. Földek adóját az egyház fizeti. (II. lustrumra megállapított állami kongrua 9000 Kč-ig 3223 Kč) Megválasztandó lelkész tartozik az előd özvegyének az 1932/33. évben kihordatott trágya és 4 (négy) drb. gyümölcsfa értékében 600 Kč-t megtéríteni. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó. Pályázati kérvények a beregi egyházmegye esperesi hivatalához (Berehy-Bereg, Podk. Russ) 1934. évi január hó 14. napjáig adandók be. Munkács 1933. december hó 16. napján.

Bertók Béla
püspök.

Pályázat. A *Verbőczy* ref. egyház presbitériuma pályázatot hirdet az üresedésben levő kántortanítói állásra. Javadalom: 4908 Kč. vagy ennek megfelelő föld és termény, s az egyház fizetésekiegészítést kér, de azért felelősséget nem vállal. Kötelessége a felsőbb 4 egyes osztály tanítása, az összes kántori teendők végzése, kanonikus órákon és a lelkész akadályoztatása esetén, az Istentisztelet végzése, és segédkezés a belmissziói munkában. Pályázhatnak 8 gimnáziumot végzett férfi tanítók. Pályázati határidő 1934. január 5. Kellően felszerelt kérvények az alábbi címre küldendők.
Ref. Lelkészi Hivatal
Verbőcz p. Sevlus Podk. Rus.

Református Biztosítási Iroda

mint a

Phönix Életbiztosító Társaság

képviselete.

P o z s o n y, Grössling utca 8, a Phönix palotájában.

El-
fogad
élet,
járadék
és kiházasítási
biztosításokat, orvosi
vizsgálat nélküli takarékpersely
biztosításokat és balesetbiztosításokat
a legolcsóbb díjtételek mellett.

DUNA - BANK

Központ : Bratislava.

Fiókok : Beregszász, Gálszécs, Homonna, Huszt,
Kassa, Léva, Losoncz, Munkács, Nagykapos, Nagy-
mihály, Nagyszőlős, Nagytapolcsány, Nyitra, Szob-
ráncz, Ungvár, Zsolna.

Foglalkozik a bankszakma minden ágával.

Remington írógépek

12 különböző model mindenféle célra : már 1.650 KČ-től feljebb.
hordozható, zajtalan, standard.

Remington író- és számológép, szövetkezet korlátolt felelőséggel, Brno, Česká 24, Tel. 35.186, Košice, Hlavná 96, Tel. 2.464.

Az Ungi Református Egyházmegye

(Adalékok az egyházmegye történetéhez.)

Egyháztörténeli monográfia. 8°-alak, 480 nyomtatott oldal. Az ungi egyházmegyei egyesület kiadása. Szerkesztette: *Haraszty Károly* pályini lelkész. Átdolgozta és sajtó alá rendezte: *Kőmives Sándor* vajáni lelkész, egyházmegyei papi főjegyző.

Péter Mihály püspök előszavával.

A könyv ára kötve (aranyozott egész vászonkötés a parókhíalis könyvtár formátumában) 40 Kč, fűtve 30 Kč. — Megrendelhető a vajáni református lelkészi hivatal utján (Vajany—via Vel. Kapušany, Slovensko) és Heiman Vilmos könyvkereskedésétől, Velké Kapušany, Slovensko.

Kiadja: az *Egyetemes Konvent*. A kiadásért felelős: *Dr. Magda Sándor*.
Nyomatott: Heiman Vilmos könyvnyomdájában, Nagykapos.

Používané novin. známeke povoleno feditelstvim post. a telegr. v Košiciach g 34.370V-1925.

Református Egyház és Iskola

A Csehszlovákiai Egyet. Ref. Egyh. hiv. lapja.

Kiadja az Egyetemes Konvent.

Felelős szerkesztő:

Dr. MAGDA SANDOR.

Főmunkatárs: **S Ö R Ö S B É L A.**

1933. XIII. Évfolyam.

Tartalomjegyzék.

I. Vezetőcikkek.		Szám.	(Ms.)		
<i>Bary Gyula</i> : Székfoglaló beszéd esperesi beiktatáson.		5.	"	A lelkészözvegyek szomorú sorsára...	10.
<i>Bácsy Gyula</i> : Bizottsági jelentés a beretkei Árvaházról 1932.		17.	"	Idrányi Barna	12.
<i>Bertók Béla</i> : Testvéreim!		31.	"	Az egyházfegyelem kérdése	15.
<i>Egry Ferenc</i> : Megnyitó beszéd V. 3-i em. gyűlésen		25.	"	A szomorú példák...	29.
<i>Galampos Zoltán</i> : Gállfy Géza †.		3.	"	A ref. tan.-képző intézet...	33.
" " Reformációs mozgalom az ukránok között		11.	"	Idrányi Barna †	40.
<i>Garamvölgyi Károly</i> : Neokatholicizmus és prot. us		50.	"	Az Oxfordi csoport-mozgalom.	45.
<i>Idrányi Barna</i> : Székfoglaló beszéd püsp. beiktatásán		20.	"	Ifjúságunk gondozása.	47.
<i>Imre Lajos dr.</i> : Az egyházfegyelem célja...		9.	"	<i>Narancsik Imre</i> : Az ifjúság nagy és nehéz ügye	8.
<i>Kapi Béla D.</i> : Luther		46.	"	<i>Pap Ferenc</i> : Rádai Ráday Pál	24.
<i>Komjáthy Gábor</i> : Megnyitó ima V. 3-i em. gyűlésen		22.	"	<i>Patay Károly</i> : Körlevél a ref. tan.-képző felállítására tárgyában	26.
<i>Kövér Árpád</i> : Hol a baj orvossága?		35.	"	<i>Péter Mihály</i> : Főpásztori levél	1.
" " "Evezd a mélyre!"		42.	"	<i>Ravasz László dr.</i> : Mi lesz?	4.
<i>Kőmives Sándor</i> : Dr. Magda Sándor		49.	"	<i>Simon József</i> : Siri beszéd I. B. fölött Göncön IX. 24.-én	41.
<i>Kuyper Á. dr.</i> — <i>Csűrös</i> : E voto Dordraceno		51.	"	<i>Sz. B.</i> : A reverzális ügye	18.
<i>Lendrum J. dr.</i> — (Ms.): A presbiteri látogatás értéke		37.	"	" " Reflexiók egy belm. jelentésre	48.
<i>Mackintosh H. R. dr.</i> : Hogyan ismerjük meg az Istent? (Előad.)		19.	"	" " Boldog Karácsonyt!	52.
<i>Miskolczi Endre</i> : Feltörő gondolatok ...		28.	"	<i>Szilassy Béla dr.</i> : Egyházi törvényeink ügye	30.
(Ms.): Péter Mihály †		2.	"	<i>Szöke István</i> : A reformáció létjogosultsága	44.
" Külföldi kapcsolataink		7.	"	<i>Tornallyay Zoltán</i> : Megnyitó beszéd e. ker. gyűlésen I. 31.	6.
			"	" " Üdvözlő beszéd I. B. püsp. beikt.-án V. 10.	21.
			"	" " Megnyitó beszéd e. ker. gyűl.-en X. 11.-én	43.
			"	— vess —: Kánaán felé...	27.
			"	<i>Zsemlye Lajos</i> : A diadalmas Élet	16.
			"	" " Jövel Szentlélek Isten!	23.

— ...: Veszedelem iskoláink felett	13.	(K. T. I.): Lelk. ért. Gömörben VIII. 28.	37.
(Konv. tan. előadó): A tanítóképző felállítása	38, 39.	Koncsol János: Elegikus hangok a rev. ügy körül	17.
Az Egyet. Konv. állásfoglalása az új isk. törvénytervezettel szemben	14.	" " Felcsillanó reménysugarak	23.
A jugoszláv kir. ref. egyh. új alkotmánya	32.	Kömives Sándor: Felekezeti isk.-ink jelentősége	44.
Pro memoria. Bary Sándor	34.	" " U. S. E. összefoglaló jelentés	47—50.
Kétségek — aggodalmak.	36.	Lengyel József: Tájékoztató	4.
II. Cikkek.		" " Püspöki beiktatás és szentelés	21.
(Abituriens): Ahol a mi tanítóinkat nevelik	8, 9.	" " Belmissziói jelentés	46.
" " Válasz Czibor Józsefnek	18.	Ly —: Em. gyűl. Gömörben V. 12.	24.
Baltazár Dezső dr.: Szabolcska Mihály-ünnepeken	14.	Lenkey Lajos: Válasz E. Gy. megjegyzéseire	27.
Bácsy Gyula: A beretkei Árvaház 1932.-i számadása	23.	— If. —: Korkép 1933.-ból Erdélyből	22.
" " A beretkei Árvaház 1933.-i költségvetése	26.	Lovejoy—Szerk.: A tanító és a közönség	12.
" " A beretkei Árvaházból	48, 49, 50, 52.	Meskó Dezső: Mire tanít a statisztika?	16.
Belmissziós: Van-e szükség lelk.-i konf.-ra?	23.	" " A losonci nagy napok	19.
Bihary Kálmán: A pozbai reverzális ügy	24.	(m. d.): Belm. előadók ért. Budapesten VI. 9—10.	27.
Boross Kálmán: Üdvözlő beszéd Soós K. komáromi esp. beikt.-án	20.	(Ms.): A ref. tan.-képző intézet...	35.
" " Vágvidéki lelk. ért.-i ima és beszéd	33.	Nagy János: A hollandiai ref. ifj. vallási nevelése	51.
Böszörményi Sándor: F. Zemplén belm. napja Abarán	38.	Nagy Sándor: Így is gondolkodnak rólunk	4.
Czibor József: A lelkészözvegyek szomorú sorsa	12.	Narancsik Imre: Újabb, más szempontú hozzászólás konf.-hoz	37.
" " „Ahol a mi tanítóinkat nevelik.”	16.	Nd.: A beregi em. lelk.-egy. gyűl. III. 8,	12.
" " —Kömives: A szerkesztőségéből	20.	Notárius: Esp.-beikt. Abaujban	40.
" " Beteges tünet	51.	Nyitray Dezső: Az ifj. hivatása egyházunkban	1.
Csáji Pál: Felhívás	7.	" " A Csehtestvér egyházzól	3.
Esze Tamás: Ahol nincsen csillagos torony...	42.	" " A Hivatalos Közlöny...	6.
Eszenyi Gyula dr.: Megjegyzés a göm.-i közgyűl.-ről szóló tud.-hoz	25.	Patay Károly: Konv. tan. biz. jel. 1932.-ről	18-22.
G. B.: Em. ért. Ungban	26.	" " A ref. tanítóképző intézet	34.
" " " gyűl. " " "	30, 38.	" " Tanítóképzők	40.
Haraszty Károly: F. Zemplén prot. egyh. községei a XVI—XVIII. sz.-ban. Adalékok	2, 3, 5, 7, IV.—XVII. 8—14, 31.—33.	Rácz Elemér: „Örvendezetek”	29.
" " A Pribina ker.-ség	47.	—r—a.: Van-e szükség belm. utmutatóra?	31.
Hernádi Gergely: Lelk. konf. S.-patakon	20.	" " Ist. tiszteletünk elnéptelenedése	45.
Idrányi Barna: „A lelk.-özvegyek szomorú sorsa.”	19.	" " Az ifjusági probléma.	49.
Imre Lajos dr.—Lengyel J.: A vas. isk. célja, anyaga és módszere	6, 7.	Sárkány Lajos dr.: Szenvedélyes hangok a reverzális körül	21-22.
— jz —: Az a.-zemp. em. lelk. ért. VI.	26, 30.	" " Már.-Ug. esp. beikt. közgyűlés X. 10.	43.
— Ke —: Vas. isk. tanfolyam Asztélyban	40.	" " A técsői körzeti ifj. konf.	48.
" " Em. közgyűlések...	22.	Sedivy László: Útött a cselekvés órája	36.
K F: Kárp. ungi em. közgyűl., X.	19.	Sörös Béla: Belmissziói jelentés	15, 16.
K. L.: Miskolczy Endre	41.	Stadtrucker Gyula: Emlékezés Lutherről...	45.
		S.: Nehány kérdés a tan.-int. ügyében	35.
		" " A ref. diákkonferenciák kérdéséhez	39.
		Szabó Sándor: Tövises egyházi életünk mezejéről	36.
		Szerényi Ferd. dr.: (Abit.) „Ahol a mi tanítóinkat nevelik”.	14.
		Szilassy Béla dr.: E.-ker. megnyitó beszéd XII. 13.	52.

<i>Spectator</i> : A politikai lapok...	41.	<i>Idrányi Barna</i> : Püsp. áll. betölt.; hiv. beadv.-k	23.
„ I. Egy kérdés...; II. A vall. okt. nyelve	42.	„ „ Munkakölcs. jegyz. VI. 15-ig	24.
<i>S. L.</i> : A kongr. tv. és a végr. utasításnak...	7.	„ „ Pály.-k tan. áll.-ra	25.
<i>Szilágyi László</i> : Magunk megreformálása	48.	„ „ Szoboszlai I. index-érv.-te- lenítése	25.
<i>Sz. L.</i> : Levél a szerkesztőhöz	38.	„ „ Pály.-k kiírása tan. áll.-ra	27.
<i>Ultimo</i> : Mi a prob.-kból...	26.	<i>Magda Sándor dr.</i> : Pály. hird. belm. mun- katervre	9.
<i>Ungi</i> : Kis problémák	44.	„ „ Közt. Elnök szül. meg- ünneplése	10.
<i>Vargha Károly</i> : A reverzális ügye	17.	„ „ Szav. bontás zsin. képv.	11.
<i>Vágmelléki</i> : Mi lesz a helynélküli káplá- nokkal?	50.	„ „ Vall. okt. isk. helyiségben	15.
<i>Veritas</i> : Rendkívüli gyűlések	12.	„ „ Magy. jár. kicserélése	16.
<i>Egy utlági</i> : A reverzális ügyhöz	20.	„ „ Meghívó V. 10. püsp. beikt.	19.
Harc a reverzálisok ellen	8.	„ „ Munkakölcsön jegyz.	19.
A rev. ügy. A nyugdíjint. sorsa. A ref. tan. képző. A „Belm. utmutató”. (Sz. B.) Az Ifju Erdély (L. J.)	23.	„ „ Hittankönyvek ára	40.
A beretkei Árvaházból	25.	„ „ Okt. 28. megünneplése	43.
		„ „ Középisk. ifj. nevelése	44.
		„ „ Tan. hiv. levelezése	45.
		„ „ Változások bejel. kong. ügyben	49.
V. Hivatalos közlemények.		„ „ Magy. tan. dipl. nostrif.	49.
<i>Balogh Elemér</i> : Legációügy	1.	„ „ Pály. hird. belm. mun- ka-tervre	51.
„ „ Konv. pénztár új helye	3.	„ „ Egyh. ker. hat. székjog eltörlése	52.
„ „ Gyűjtéssel visszaélők	5.	„ „ Pótszav. zsin. képv.	52.
„ „ A ősl. vör. ker. békeünnepe	15.	<i>Szücs I.—Tornallyay Z.</i> : Meghívó I. 31.-i e. ker. rendk. gyűl.	3.
„ „ Vall. tan. isk. helyiségben	17.	„ „ Szav. püsp. tisztségre	6.
„ „ Magy. jár. kicserélése	19.	„ „ Meghívó X. 11. e. k. rend. gyűl.	37.
„ „ Munkakölcsön jegyzése	20.	„ „ Szav. elrend. püsp. stb... XI. 20-ig	43.
„ „ Egyh. alapok „ „	25.	Az V. 10.-i püsp. beikt. szent. programja	17.
„ „ Utasítás fel. isk. áll.-segély.	28.	VI. Hírek, pályázatok, hirdetések csaknem minden számban.	
„ „ Lelk.-özv. nyugd. közs. biz. kiáll.	30.		
„ „ Közalapi Pénzt. átvétele	33.		
„ „ Kárpátaljai árvizkár.	33.		
„ „ Theol. jár.-k	43.		
„ „ Tan. ifj. nevelése	44.		
„ „ Kuponadóról	50.		
„ „ Tan. okl. elismerése	50.		
<i>Bertók Béla</i> : Meghívó XII. 12. e. ker. gyűl.	47.		